

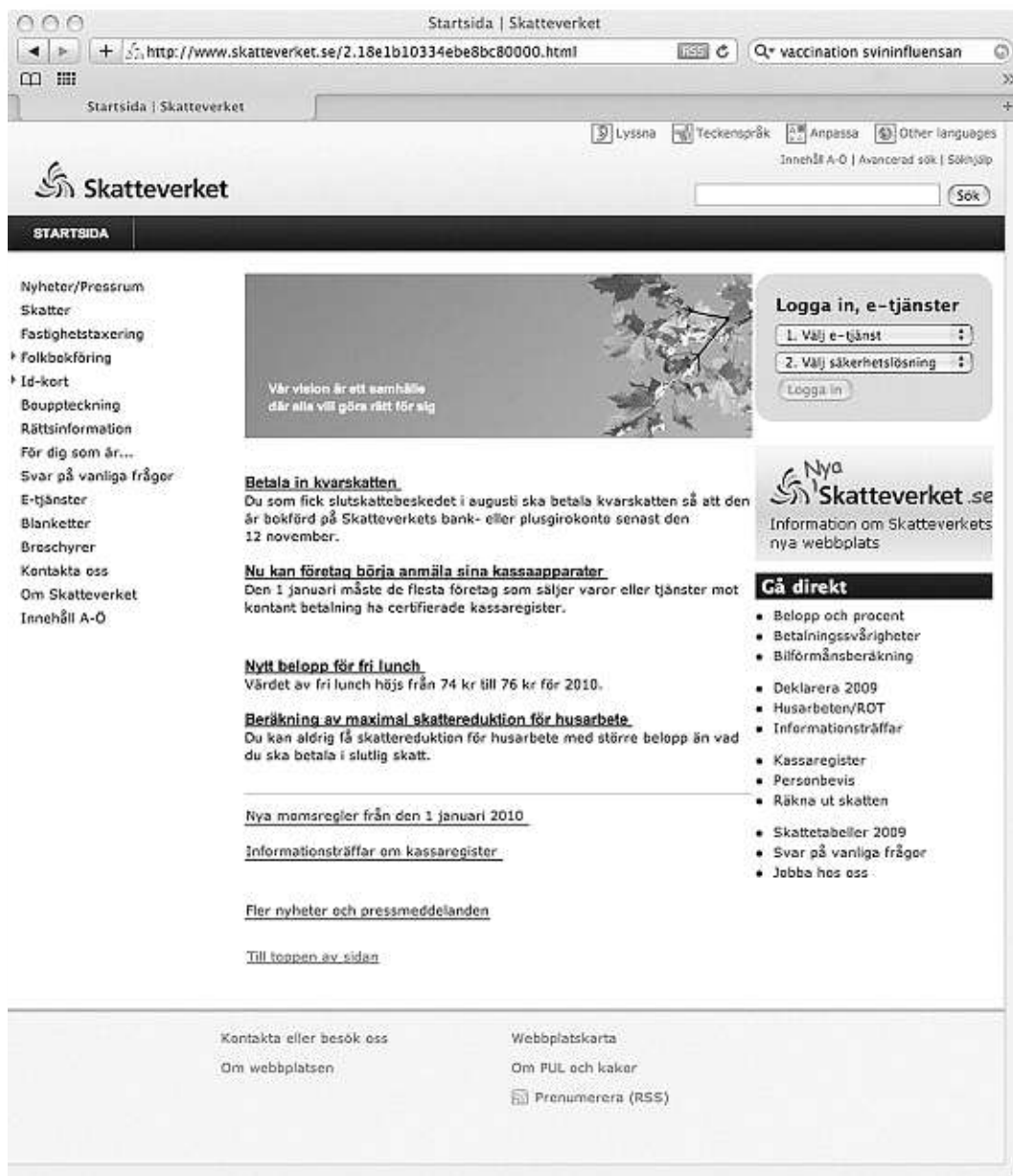
2009

Skatter i Sverige

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

Tax Statistical Yearbook of Sweden 2009

Via Skatteverkets webbplats på Internet,
www.skatteverket.se,
 kan man dygnet runt ladda ner eller beställa blanketter
 och broschyrer, få information, räkna ut sin skatt m.m.
 Boken Skatter i Sverige hittar du under kategorin
 Om Skatteverket. Du finner boken under rubriken Statistik.

Omslag: Lennart Söderberg, Skatteverket
 Originalarbete och tryckning: Elanders Sverige 2009

SKV 152 utgåva 12, Skatter i Sverige 2009

Förord

Skatteverket ger nu ut den tolfte upplagan av den skattestatistiska årsboken, *Skatter i Sverige 2009*. Den första kom 1998 och var en fortsättning på den tidigare publikationen som utgavs av Statistiska centralbyrån (SCB) 1992, 1994 och 1996.

Syftet med *Skatter i Sverige* är att ge en översiktlig och samlad bild över ekonomisk statistik avseende det svenska skattesystemet. Publikationen ska kunna användas som underlag i samhällsdebatten, där skattepolitiken utgör en av de viktigaste och mest kontroversiella frågorna. Dessutom ska boken tjäna som en vägledning till de många statistikällor som finns på området.

Inledningsvis i kapitel 1 behandlas skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv. Därefter följer i kapitel 2 en redovisning av offentliga sektorns inkomster och utgifter utifrån nationalräkenskaperna. I kapitel 3-6 presenteras statistik om skatt på arbete, kapital samt konsumtion och insatsvaror. Kapitel 7 utgör en fördjupning inom företagsbeskattningen. Kapitel 8 behandlar inkomstfördelning och kapitel 9 skatteskulder och uppbördsförluster. En redogörelse av fel och fusk samt skattekontroll och skattebrott redovisas i kapitel 10 och 11. I kapitel 12 redovisas resultat från de attitydundersökningar som Skatteverket riktat mot företagen under 2007. Därefter presenteras den svenska skatteadministrationen i kapitel 13 och de svenska skatternas historia i kapitel 14. Årsboken avslutas med internationella jämförelser i kapitel 15. Inom varje kapitel har ambitionen varit att ge en fyllig redogörelse av alla förekommande skatter, även sådana som är beloppsmässigt obetydliga men som ibland

väcker stort intresse i den allmänna debatten. Förutom statistik över olika offentliga skatteinkomster (skatteutfallet) har vi så långt möjligt försökt presentera statistik över antalet skattskyldiga (skattesubjekt) som betalar skatterna samt de inkomster, tillgångar, varor m.m. (skattebaserna) som beskattas. I anslutning till de statistiska diagrammen och tabellerna finns förklarande texter om skatteregler och uppbördsförfaranden.

Liksom tidigare har en strävan varit att publicera så aktuell statistik som möjligt samt tidsserier bakåt i tiden. Möjligheten till exempelvis aktuell inkomstskattestatistik begränsas dock av att statistiken bygger på taxeringen ett år efter inkomståret. När det gäller internationell skattestatistik som publiceras av Eurostat (EU:s statistikkontor) eller OECD förekommer av naturliga skäl eftersläpningar i sammanställningen av statistik från medverkande länder.

Skatteverket ger även ut ett särtryck på engelska av denna bok, *Taxes in Sweden 2009*. Särtrycket innehåller en omfattande sammanfattning av det viktigaste innehållet i boken och är en ingång till tabellerna i respektive kapitel. Alla tabeller i den svenska delen är även försedda med engelsk text.

Skatter i Sverige har framställts av analysenheten vid Skatteverket. Redaktör har varit Ali Bahrami. Utöver Skatteverket har Finansdepartementet bidragit med kapitel 1 och SCB med kapitel 2 och 8.

Solna i november 2009

Mats Sjöstrand
Generaldirektör

In English:

This is the twelfth annual edition of the Tax Statistical Yearbook of Sweden, from 2003 called *Taxes in Sweden*. The purpose of the publication is to present an overview of the Swedish tax system as well as up-to-date statistics on tax bases, tax revenue and other relevant aspects of taxation.

To make the yearbook accessible to an English-speaking audience, an English

summary is available as a separate publication, *Taxes in Sweden 2009*, and at our website www.skatteverket.se. The English summary contains references to tables in the Swedish edition. These references are put in brackets, e.g. [12.1] in the English summary is a reference to table 12.1 in the Swedish edition. Furthermore, all tables in the Swedish edition contain an English translation.

Skatter i Sverige 2009

SKATTESTATISTISK ÅRSBOK

FÖRORD / Preface	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING / Table of contents	4
SAMMANFATTNING / Summary	5
DEL 1 ÖVERBLICK / OVERVIEW	
1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv, <i>Taxes in an economical and historical perspective</i> , Anders Kristoffersson, Finansdepartementet	16
2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna, <i>The public sector in the national accounts</i> , Monica Leonardsson, SCB	32
DEL 2 SKATTEBASER OCH SKATTEINKOMSTER / TAX BASES AND TAX REVENUES	
3 Totala skatter i Sverige, <i>Total taxes in Sweden</i> , Annika Persson, Skatteverket	44
4 Skatt på arbete, <i>Taxes on labour</i> , Annika Persson, Skatteverket	52
5 Skatt på kapital, <i>Taxes on capital</i> , Åsa Hagman, Skatteverket	102
6 Skatt på konsumtion och insatsvaror, <i>Taxes on consumption and input goods</i> , Mats Andersson, Skatteverket	130
7 Företagsbeskattning, <i>Business taxation</i> , Katrin Wallberg, Skatteverket	162
DEL 3 SÄRSKILDA REDOVISNINGAR / SPECIAL TOPICS	
8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet, <i>Taxes, income distribution and wealth</i> , Petter Lundberg, SCB	186
9 Skatteskulder och uppbördsförluster, <i>Tax arrears and collection losses</i> , Karolin Wallström, Skatteverket	208
10 Fel och fusk, <i>Tax errors and tax evasion</i> , Kurt Norell, Skatteverket	218
11 Skattekontroll och skattebrott, <i>Tax control and tax crime</i> , Lars Berggren, Skatteverket	240
12 Attityder till skattesystemet och Skatteverket, <i>Opinions on the tax system and the Tax Agency</i> , Ali Bahrami, Skatteverket	266
13 Administration av skattesystemet, <i>The tax administration</i> , Ali Bahrami, Skatteverket	278
14 Skatternas historia under 1900-talet, <i>A century of taxes</i> , Nils Johansson, Skatteverket	288
15 Svenska skatter i internationell jämförelse, <i>Swedish taxes in an international perspective</i> , Susanna Wanander Frohagen, Skatteverket	300
DETALJERAD INNEHÅLLSFÖRTECKNING / Detailed table of contents	325
SAKORDSREGISTER / Index	331

Sammanfattning

1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv

I detta kapitel ges en ekonomisk och historisk bakgrund till redovisningen av enskilda skatter.

Skattesystemets huvuduppgifter

Skattesystemets grundläggande uppgift är att finansiera offentliga utgifter. Utöver detta grundläggande fiskala syfte brukar skattesystemet tilldelas tre kompletterande huvuduppgifter: att skapa samhällsekonomisk balans, att fördela inkomsterna rättvist och att fördela resurserna effektivt.

Grundläggande beskattningsprinciper

Nära förknippade med olika fördelningspolitiska aspekter är två grundläggande beskattningsprinciper: intresseprincipen och skatteförmågeprincipen. Enligt intresseprincipen ska skatteuttaget knytas till olika gruppers intresse av olika slag av offentlig verksamhet. Skatteförmågeprincipen innebär att skatten ska betalas efter de skattskyldigas förmåga att betala skatten.

En ekonomisk klassificering av olika skatter

En ekonomisk klassificering av olika skatter kan ske på många sätt. I den här boken är utgångspunkten skatt på arbete och skatt på kapital. En annan vanlig distinktion är direkta och indirekta skatter. Med direkta skatter avses skatter som utgår på inkomster och förmögenheter. Indirekta skatter utgår vid omsättning av varor och tjänster och består av moms och punktskatter på t.ex. alkohol och tobak. Dessa två indelningsgrunder kan kombineras i en fyrdelning av de svenska skatterna; direkta och indirekta skatter på arbete och kapital.

Skatternas utveckling de senaste 25 åren

De svenska skatternas utveckling under de senaste 25 åren kan mycket kortfattat beskrivas på detta sätt:

- *från sam- till särbeskattning*

1971 avskaffades sambeskattningen av giftas inkomster. Sambeskattningen medförde att marginaleffekterna på extra arbetsinsatser för ett hushåll blev höga och detta i kombination med en ökad förvärvsfrekvens för kvinnor ansågs som ett problem, bl.a. ur jämställdhetssynpunkt.

- *från direkt till indirekt beskattning*

Uttaget av socialavgifter har ökat, bl.a. för att finansiera pensionssystemet. Punktskatterna har fått större betydelse för finansiering av offentliga utgifter.

- *skattereformen 1990-91*

De formella skattesatserna sänktes, skattebaserna breddades, styrande inslag togs bort, proportionell skatt på kapital infördes (30 procent).

- *efter skattereformen*

Skatteuttaget på arbete ökade under 1990-talet men har därefter sjunkit dels genom kompensation för de under 1990-talet införda allmänna egenavgifterna, dels genom införande av jobbskatteavdrag. Hänsyn tas till internationella krav med nya villkor för bl.a. beskattning av kapitalinkomster. Miljörelateringen av skattesystemet har ökat liksom inslaget av differentiering bl.a. för att stimulera den varaktiga sysselsättningen.

2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

I kapitlet redovisas översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter i enlighet med nationalräkenskaperna (NR), som är en statistisk sammanställning i konform över hela den svenska ekonomin, uppdelad på olika sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. Den offentliga sektorn delas upp i tre delsektorer: statlig sektor, kommunal sektor samt socialförsäkringssektor. Inkomsterna delas upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Utgifterna

består av transfereringar, konsumtion och investeringar. Skillnaden mellan inkomster och utgifter är det finansiella sparandet. År 2008 var de totala inkomsterna 1 675 miljarder kronor, varav skatterna inklusive socialförsäkringsavgifter utgjorde 1 479 miljarder kronor. Utgifterna uppgick till 1 597 miljarder kronor, varav transfereeringar utgjorde 667 miljarder kronor. Det finansiella sparandet uppgick år 2008 till 79 miljarder kronor, eller 2,5 procent av bruttonationalprodukten (BNP).

Under perioden 1993-2008 ökade de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna från 301 till 548 miljarder kronor. Skatterna på produktion och import ökade under samma period från 261 till 569 miljarder kronor. Uppgifter om skattekvoten, d.v.s. skatternas andel av BNP, används ofta i den ekonomiska debatten. Under perioden 1993-2008 har den totala skattekvoten varierat mellan 47 och 52 procent. 2008 var skattekvoten 47 procent.

Av den offentliga sektorns utgifter 2007 används nästan hälften, 42 procent, till socialt skydd. Andra viktiga ändamål är utbildning (14 procent), hälso- och sjukvård (14 procent), samt allmän offentlig förvaltning (12 procent), däribland räntor på statsskulden.

3 Totala skatter

Kapitlet innehåller en samlad översikt över skatterna på arbete, kapital samt på konsumtion och insatsvaror (i enlighet med de definitioner som används i Årsbokens kapitel 4-6). På grund av olikheter i sättet att beräkna och periodisera skatterna så skiljer sig totalbeloppen en aning från beloppen i nationalräkenskaperna. Det senaste året som det går att få en helhetsbild över samtliga skatter är för 2007. De totalt fastställda skatterna summerade då till 1 484 miljarder kronor. Skatterna som andel av bruttonationalprodukten – den s.k. skattekvoten – uppgick år 2007 till 48,4 procent. Skatt på arbete svarade för 59 procent av skatteuttaget, skatt på kapital för 14 procent och skatt på konsumtion och insatsvaror för 27 procent.

Av skatten avsåg 479 miljarder kronor (32 procent) kommunalskatt och 169 miljarder kronor (11 procent) avgifter till ålderspensionssystemet. EU-skatterna, dvs. den del av mervärdesskatten och tulldomsinkomsterna som ingår i avgiften till EU, uppgick till 7 miljarder kronor (0,5 procent). Resten, 829 miljarder kronor (56 procent), kan sägas vara statliga skatter.

4 Skatt på arbete

I kapitlet redovisas skatteunderlag och skatteinkomster från förvärvsarbete. Som skatt på arbete räknas dels fysiska personers inkomstskatt och dels socialavgifter.

Skatt på arbete idag

År 2007 uppgick skatten på arbete till 874 miljarder kronor, motsvarande 28,5 procent av BNP.

Sysselsättning och inkomster

Från högkonjunkturåret 1990 till lågkonjunkturåret 1993 minskade antalet arbetade timmar med nio procent. Sett över hela perioden 1993 till 2008 har antalet arbetstimmar ökat med 13,1 procent vilket innebär att minskningen var helt återhämtad. Återhämtningen fram till 2008 kan i första hand hänföras till en ökad befolkning med fler sysselsatta. Slås de arbetade timmarna ut per invånare har antalet arbetade timmar ökat med 7 procent mellan 1993 och 2008 – från 751 till 804 timmar.

Andelen heltidsanställda 2007 var bland männen 82 procent och bland kvinnorna 61 procent. Genomsnittsinkomsten för en heltidsarbetande 2007 var 340 800 kr.

Direkt skatt på arbete

De taxerade förvärvsinkomsterna 2007 var 1 660 miljarder kronor och utgör basen för skatteberäkningen. Skatten tas ut som statlig och kommunal inkomstskatt. Den genomsnittliga kommunalskatten är 31,52 procent år 2009. Statlig inkomstskatt tas fr.o.m. 1999 ut i två skikt, med 20 respektive 25 procent. Den högsta marginalskatten år 2009 är 56,52 procent (vid genomsnittlig kommunalskatt). År 2007 hade 20 procent av inkomsttagarna över 20 år inkomster över skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Motsvarande andel för heltidsanställda män var 45 procent och för heltidsanställda kvinnor 25 procent.

Socialavgifter

Socialavgifter tas ut i olika former: arbetsgivaravgifter (egenavgifter för egenföretagare), allmän pensionsavgift och den särskilda löneskatten (betalas på förvärvsinkomster som inte är förmånsgrundande, vissa försäkringsersättningar och pensionskostnader). År 2007 uppgick socialavgifterna till 473 miljarder kronor, och de svarade därmed för drygt hälften av all skatt på arbete.

5 Skatt på kapital

Dagens kapitalbeskattning innefattar skatt på löpande kapitalinkomster, skatt på innehav av kapital samt skatt som tas ut då kapitalet byter ägare.

Skatt på kapital idag

Individerna hade 2007 tillgångar till ett uppskattat marknadsvärde på 7 887 miljarder kronor och skulder på 2 163 miljarder kronor, vilket motsvarar en nettoförmögenhet på 699 000 kr per invånare.

De olika kapitalskatterna för individer och företag uppgick år 2007 till 208 miljarder kronor eller ca 22 700 kr per invånare.

Kapitalskatterna motsvarade 6,8 procent av BNP och utgjorde drygt 13 procent av totala skatteuttaget.

Skatten på företagens vinster, bolagsskatten, uppgick 2007 till knappt 105 miljarder kronor och svarade därmed för 50 procent av kapitalskatterna.

Hushållens kapitalsituation

Ambitionen med kapitalbeskattningen är att ha en likvärdig beskattning av olika kapitalplaceringsformer för att motverka skatteplanering. Skatt på kapital som hushållen betalar består i första hand av fastighetsskatt, skatt på räntor, utdelningar och kapitalvinster. Skatten reduceras för betalning av skuldräntor. År 2007 betalade hushållen knappt 62 miljarder i skatt på kapital eller i genomsnitt ca 6 000 kr/invånare.

Olika typer av kapitalskatt

Fastighetsskatten på småhus och bostadsrätter avskaffades 2008 och ersattes med en kommunal fastighetighetsavgift. För år 2007 uppgick dock fastighetsskatten till 26 miljarder kronor, varav hälften kan hänföras till småhus.

Skatten på hushållens kapitalinkomster, netto, uppgick år 2007 till knappt 49 miljarder kronor. Det är en tydlig trend att hushållen sparar allt mer i värdepapper och mindre på banken. Detta har betydelse för utvecklingen av kapitalvinsterna, relativt ränteinkomsterna.

Förmögenhetsskatten avskaffades från och med 2007. För år 2006 betalade dock individerna nästan sex miljarder i förmögenhetsskatt.

6 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, momsen, dels punktskatter på specifika varor och tjänster. År 2007 uppgick skatterna på konsumtion och insatsvaror till 402 miljarder kronor, motsvarande 13 procent av BNP eller 27 procent av de totala skatterna.

Moms

Moms tas ut i varje led i produktionskedjan och nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga. Den generella skattesatsen är 25 procent. Två lägre skattesatser är tillåtna inom EU. I Sverige beskattas livsmedel och hotelltjänster med 12 procent och tidningar, böcker, resor med kollektivtrafik och olika kulturella aktiviteter med 6 procent. Nettouppböörden av momsen blir inkomst för staten. År 2007 uppgick den, exklusive kompensationer för moms betald av statliga myndigheter, till 288 miljarder kronor.

Punktskatter

Punktskatterna uppgick år 2007 till 114 miljarder kronor. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse under senare år och svarade 2007 för cirka två tredjedelar av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande mån har alkohol- och tobaksskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningens andel av punktskatterna (exklusive skatt på drivmedel) har varit i stort sett oförändrad de senaste åren. Tullmedlens fiskala betydelse för svenska staten har efter Sveriges inträde i EU helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Tullmedel, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

Energi- och miljöskatterna inbringade sammanlagt 68 miljarder kronor under 2007, varav större delen hänförde sig till skatter på bensin och olja. Alkohol- och tobaksskatterna uppgick till 21 miljarder kronor, varav 10 miljarder kronor var tobaksskatt och 11 miljarder kronor var alkoholskatt. Skatterna på vägtrafik utgjorde 13 miljarder kronor, importskatterna cirka 6 miljarder kronor, lotteri- och spelskatter

5 miljarder kronor samt skatt på annonser och reklam som tillsammans med ett antal avgifter utgjorde cirka en halv miljard kronor.

Energiskatterna har under senare år fått en alltmer miljömässig profil, med en förskjutning från ren energibeskattnings till en beskattning av miljöskadliga utsläpp. Vid sidan av energiskatterna finns även andra styrmedel för minskade utsläpp. Ett sådant är det system för handel med s.k. utsläppsrätter av växthusgaser som finns inom EU för vissa typer av anläggningar. Detta system utgör ett komplement till energibeskattnings, vilket innebär att anläggningar som omfattas av denna handel medges befrielse från en stor del av koldioxidskatten.

7 Företagsbeskattning

I kapitlet 4-6 beskrivs det svenska skattesystemet utifrån olika skattebaser. I kapitel 7 ges en samlad beskrivning av företagsbeskattningen. Den skattemässiga termen för företagsbeskattning är inkomst av näringsverksamhet. En grundläggande princip för företagsbeskattning är att man utgår från det bokföringsmässiga resultatet och en annan att den ska vara neutral i förhållande till olika företagsformer.

Företagsstrukturen i Sverige

Mycket stora företag är relativt sett vanligare och medelstora mindre vanliga i Sverige än i andra länder. Antalsmässigt dominerar de allra minsta utan anställda. De enskilda firmorna och aktiebolagen är de vanligaste företagsformerna i Sverige. När det gäller ekonomisk aktivitet är aktiebolagen dominerande och svarar för 89 procent av den totala omsättningen.

Skatt för juridiska personer

Den totala skatten för juridiska personer år 2007 uppgick till 155 miljarder kronor, varav aktiebolagen tillsammans med banker och försäkringsbolag svarade för 89 procent. Ett fåtal mycket stora bolag (0,04 procent) står för 25 procent av den totala skatten. Aktiebolagens samlade överskott för 2007 uppgick till 383 miljarder och de ackumulerade underskotten till 448 miljarder. Ett underskott som uppstår vid taxeringen får, om det inte kan kvittas mot en vinst, rullas vidare till kommande års taxeringar för att kvittas mot eventuella framtida överskott.

Fysiska personer som näringsidkare

Fysiska personer kan bedriva näringsverksamhet direkt, som enskild näringsverksamhet, eller indirekt via handelsbolag. Andelen med redovisade underskott år 2007 var 43 procent bland de enskilda näringsidkarna och 35 procent bland delägarna i handelsbolag. De överskott som redovisas är oftast små. För endast 19 procent av samtliga enskilda näringsidkare och 18 procent av delägare i handelsbolag med överskott översteg överskottet 200 000 kr.

Nyföretagande

Under 2008 startades 57 801 nya företag i Sverige, vilket är en minskning med en procent jämfört med året innan. De nya företagen under 2008 beräknas sysselsätta 96 839.

8 Skatt och inkomstfördelning och förmögenhet

Detta kapitel sätter fokus på tre områden:

- inkomster som ett mått på den ekonomiska standarden och fördelning av inkomster mellan olika grupper av individer och hushåll
- den direkta beskattningen av individer och hur direkta skatter och bidrag omfördelar den ekonomiska standarden mellan olika grupper
- kvinnors och mäns förmögenhet

Den direkta beskattningen av individen

År 2007 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 36 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i direkta skatter. Med direkt beskattning menas inkomstskatt, allmänna egenavgifter, egenavgifter för näringsidkare, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Jämfört med 1991 – det första året efter skattereformen – är det en ökning med 7 procentenheter. Under perioden 1980-2007 har beskattningen blivit mindre progressiv, dvs. skillnaderna mellan skattesatserna i olika inkomstklasser har minskat.

Den högsta marginalskatten, den andel i skatt som en inkomsttagare betalar på toppskiktet av sin inkomst, ökade kontinuerligt under perioden 1993-1998. Från och med 1999 har den högsta marginalskatten legat på ungefär samma nivå. År 2009 är den högsta marginalskatten 56,5 procent. Marginaleffekten, den effekt en inkomst-

ökning har på skatten och olika bidrag och avgifter, är högst för ensamstående med barn och de äldsta pensionärerna.

Omfördelning genom skatter och bidrag

Skatter och transfereringar har som syfte att omfördela inkomster mellan grupper och mellan perioder av livet då försörjningsbörda och försörjningsmöjligheter varierar. Den disponibla inkomsten uppgick 2007 till i genomsnitt 85 procent av faktorinkomsten. Ett genomsnittligt hushåll, 18-64 år, betalade därmed 62 500 kr mer i direkta skatter än vad som gavs tillbaka i form av bidrag och ersättningar. Hushåll med en årsinkomst under 200 000 kr fick mer i bidrag och ersättningar än vad de betalade i direkt skatt.

Inkomstfördelningen för individer och hushåll

Inkomstspridningen var ganska konstant under 1980-talet men har ökat under 1990-talet och fram till år 2000. Mellan år 2000 och 2003 har spridningen minskat något, för att sedan åter öka. De med de högsta inkomsterna har haft en avsevärt bättre utveckling än vad övriga grupper har haft. Kapitalinkomsternas betydelse har ökat, och ökade kapitalvinster förklarar en stor del av den ökade inkomstspridningen.

Under 2007 hade samtliga åldersgrupper en högre disponibel inkomst än vad de i motsvarande ålder hade 1991.

Förmögenhetsfördelning

Förmögenhetsfördelningen är mycket ojämn. År 2007 ägde de 1 procent mest förmögna individerna nästan en fjärdedel av den sammanlagda förmögenheten. Nettoförmögenhetens medianvärde för samtliga individer var 68 000 kr. År 2007 hade omkring en och en halv miljon hushåll en marknadsvärderad förmögenhet som var större än en miljon kronor. Förmögenheten bestod till 73 procent av fastigheter och till 11 respektive 12 procent av bankmedel och aktier/aktiefonder.

9 Skatteskulder och uppbördsförluster

Uteblivna betalningar av påförda skatter leder till att det finns en differens mellan fastställda skatter och de skatter som betalas in – uppbördsförluster. Uppbördsförlusterna för inkomstskatt, arbetsgivaravgif-

ter, moms och punktskatter uppgick 2008 till 7,3 miljarder kronor eller 0,5 procent av de totala skatterna. Detta betyder att uppbördsförlusterna ökat med cirka 3 miljard kronor jämfört med året innan. Senast uppbördsförlusterna låg på denna nivå var år 1994. Bakgrunden till den kraftiga uppgången av uppbördsförlusterna är den ekonomiska krisen samt den påföljande lågkonjunkturen. Viktiga förklaringar till ökningen av uppbördsförlusten är att antalet konkurser har ökat med 9 procent och att genomsnittligt fler anställda är berörda av konkurserna. Antalet anställda berörda av konkurser ökade med 53 procent jämfört med året innan.

Skuldbalansen

Skattefordringarna exklusive dröjsmålsavgifter var dryga 33 miljarder kronor vid utgången av år 2008, varav 13 miljarder avsåg fysiska personer och 20,4 miljarder avsåg juridiska personer. Det fanns 123 000 fysiska personer och 46 000 juridiska personer med skatteskulder. Bland fysiska personer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 41 procent av skuldfallen, och över 1 miljon kronor i 1,5 procent av skuldfallen. Den sistnämnda gruppens andel av totala skuldsumman uppgick till 44 procent. För knappt åtta procent av de juridiska personerna med skatteskulder översteg skulden 1 miljon kronor, men dessa svarar för hela 76 procent av de juridiska personernas totala skatteskulder.

10 Fel och fusk

Med skattefusk torde man i vanligt språkbruk avse felaktiga handlingar som görs medvetet och i syfte att undgå skatt. Benämningen skattefel använder Skatteverket som sammanfattande begrepp för både avsiktliga och oavsiktliga fel.

Skatteundandragande genom svartarbete

Skatteverket har åren 2005-2006 genomfört en kartläggning av svartarbetet. Som ett led i kartläggningsarbetet har en rad undersökningar genomförts. I det här kapitlet återges ett sammandrag av de viktigaste resultaten.

Svarta arbetsinkomster kan indelas i:

- Oredovisad löneinkomst (lön/förmåner)
- Oredovisad företagarinkomst

Den mest heltäckande skattningen av dolda arbetsinkomster kan fås indirekt via nationalräkenskaperna. I dessa finns en diskrepans mellan officiellt redovisad inkomst för hushållssektorn och hushållens utgifter. I Sverige har diskrepansen beräknats till ca 5 procent av BNP vilket motsvarar dolda arbetsinkomster (underlag) på 115-120 mdkr räknat på 2002 års nivå.

Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor

En skattning av dolda inkomster bland företag baserad på genomförda skatterevisio-
ner landar på 71 miljarder kronor. Denna skattning är till 85 procent hänförliga till småföretag och inkomsterna fördelar sig på ungefär lika delar på oredovisad lönein-
komst och oredovisad företagarinkomst.

Intervjuundersökningar förklarar 20 miljarder kronor

Skatteverket har också gjort mycket detalje-
rade intervjuundersökningar. Syftet har varit att få ett grepp om omfattning och struktur av den del av svartarbete där kö-
pare och säljare gör upp om ett svart pris och båda aktörer därför är medvetna om att de utför och köper svarta tjänster. Vad gäller varor har gjorts en separat undersök-
ning av varor som köpts svart.

Intervjuundersökningarna förklarar cir-
ka 20 miljarder kronor av svartarbetet.

Svartarbetet har ökat

År 1997 gjorde dåvarande Riksrevisions-
verket (RRV) en omfattande undersökning
av utfört svartarbete och svart varuförsälj-
ning m.m. En jämförelse mellan Skattever-
kets och RRV:s undersökningar påvisar en
ökning av andelen av befolkningen som
arbetat svart – 13 procent år 2005 mot 11
procent år 1997.

Andra former av skatteundandragande

Utöver svartarbetet förekommer även an-
dra former av skatteundandragande. De
som beskrivs i det här kapitlet, är skatte-
fusk kopplat till individernas finansiella
tillgångar och deklarationsfusk bland lön-
tagare.

Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek m.m.

Skatteverket presenterade hösten 2007 en
”Skattefelskarta” som visar hur skattefelet
enligt verkets uppfattning fördelar sig på

svartarbete, internationella transaktioner
och andra fel. Skattefelskartan delar också
upp skattefelet på olika skatter och några
grupper av skattebetalare. Sammantaget
bedöms skattefelet i Sverige ligga i storleks-
ordningen 133 miljarder kronor.

Skattefuskets orsaker

Det är, både i Riksrevisionsverkets och i
Skatteverkets undersökningar, ekonomiska
drivkrafter som är de främsta förklaring-
arna till svartarbete. Det är många som på
olika sätt ser eller deltar i svartarbete och
andra former av skatteundandragande. I
enkätundersökningar instämmer många i
påståendet att det finns skattefusk därför
att personer i ledande ställning bryter mot
samhällets normer. Genom att hänvisa till
detta vill man rättfärdiga handlandet.

Skattefuskets effekter

De allvarligaste skadeverkningarna be-
döms inte vara förlorade skatteinkomster
för staten, utan de negativa effekterna på
samhällsmoralen och demokratins funk-
tionssätt genom den inte avsedda om-
fördelningen av skattebördan. Dessutom
finns påtaglig risk att ekonomiskt effektiva
företag konkurreras ut av skattefusande
företag som är mindre effektiva.

11 Skattekontroll och skattebrott

För att förhindra skattefusk finns ett straff-
rättsligt sanktionssystem, främst skatte-
brottslagen. Parallellt finns ett administra-
tivt sanktionssystem med skattetillägg och
förseningsavgifter. Genom skattekontrol-
len kan man upptäcka och åtgärda skatte-
fusk och andra felaktigheter.

Skattekontrollen

År 2008 hanterade Skatteverket 82 mil-
joner kontrolluppgifter och 17,6 miljo-
ner deklarationer avseende inkomstskatt,
moms, arbetsgivaravgifter, avdragen skatt
och punktskatter. Under samma tid fatta-
des 686 000 beskattningsbeslut till följd av
själva kontrollen. Inkomstbeskattningen
svarar för 60 procent av det totala antalet
beslut. Det skattemässiga värdet av kon-
trollen uppgick till 18,4 miljarder kronor.

En stor del av skattebrotten upptäcks
i samband med skatterevisio-
ner. Skatte-
revisionerna har dock minskat från över
18 000 per år i slutet av 1980-talet till
7 100 år 2008.

Under året genomfördes drygt 17 700 kontroller av personalliggare och drygt 11 000 företagsbesök.

Den preventiva effekten av skattekontrollen dvs. de skattskyldigas bedömning av risken för upptäckt vid skatteundandragande och dess konsekvenser, bedöms som betydande.

Tillämpning av det administrativa sanktionssystemet

Skattetillägg tas ut vid utebliven deklaration och vid oriktig uppgift i deklaration. Antalet beslut om skattetillägg år 2008 var nästan 176 000 och den totala nettosumman av skattetillägg uppgick till drygt 1 miljard kronor. Antalet fysiska och juridiska personer som berörs av besluten är mycket lägre än antalet beslut, eftersom en person kan få flera skattetilläggsbeslut.

Förseningsavgift ska betalas om deklarationen inte lämnas i tid. År 2008 påfördes 261 000 förseningsavgifter till ett värde av 261 miljoner kronor. Flest förseningsavgifter, 182 000, påfördes den månatliga skattedeklarationen som avser mervärdesskatt och arbetsgivaravgifter, och det totala värdet uppgick till 116 miljoner kronor. Antalet förseningsavgifter vid den årliga taxeringen var ca 66 000, beloppsmässigt motsvarande 135 miljoner kronor.

Tillämpningen av det straffrättsliga sanktionssystemet

Skatteverkets brottsanmälningar (avseende alla brott) minskade under 1990-talet, för att sedan fördubblas mellan åren 2001 och 2008 till ca 3 800. Under år 2008 var knappt 2 500 personer misstänkta för skattebrott och knappt 2 300 personer lagfördes för brott enligt skattebrottslagen varav 191 personer fick fängelse ovillkorligt. Den genomsnittliga strafftiden för fängelsedomarna år 2008 uppgick till drygt 16 månader.

Skatteverket biträder åklagare i skattebrottsutredningar

Sedan år 1998 kan Skatteverket under åklagarens ledning utföra brottsutredningar vid särskilda skattebrottsenheter. I de ärenden som skattebrottsenheterna avslutat fanns brottsmisstankar mot drygt 300 personer år 1999, ett antal som ökat till 2 900 år 2008 till följd av en stark utbyggnad och effektivare verksamhet.

Skattebrottslingen

Skattebrottslingen har i stort sett samma sociala bakgrund som "medelsvensson". Drygt 50 procent av skattebrottslingarna är lagförda sedan tidigare men bara 3-4 procent är kroniska brottslingar. Den sociala situationen tenderar att försämrats för dem som dömts för skattebrott.

12 Attityder till skattesystemet och Skatteverket

Skatteverket har sedan mitten av 1980-talet årligen genomfört stora enkätundersökningar riktade till allmänheten om deras inställning till skattesystemet, skattefusk och skattekontrollen samt till skattekontorens sätt att arbeta.

Sedan 1996 är undersökningen uppdelad i två enkäter: *Riksenkäten* och *regionenkäten*. Riksenkäten är inriktad på attityder till skattesystemet, skattefusk och skattekontroll. Regionenkäten är inriktad på attityder till skatteverkets sätt att arbeta. Undersökningen riktar sig sedan 1996 vartannat år till medborgarna och vartannat år till företagen.

I det här kapitlet redovisas några intressanta resultat från undersökningen till företagen som genomfördes under hösten 2007. Undersökningen bestod av två enkäter med slumpmässiga urval på 3 010 (företagsenkät) respektive 5000 företag (regionenkät) från hela landet. Svarsandelarna var 55 procent för riksenkäten och 46 procent för regionenkäten.

Överlag har Skatteverket fått ett klart bättre resultat i årets undersökning jämfört med utfallet i 2005 årets enkät. I många påståenden uppvisar både företagsenkäten och regionenkäten tydliga resultatförbättringar mot tidigare år.

Ökat förtroende för Skatteverket

Förtroendet för Skatteverket har ökat avsevärt i år och årets resultat är det bästa jämfört med tidigare år. Andelen som uppger att ha förtroende för Skatteverket uppgår till hela 60 procent i år, medan andelen som saknar förtroende för Skatteverket ligger på 7 procent. Jämfört med förtroendet för myndigheter i allmänhet (42 procent) är förtroendet för Skatteverket mycket högre.

Inställningen till skattesystemet och Skatteverket

Andelen företag som tycker illa om skattesystemet har sjunkit markant mellan åren 2005 och 2007, från 57 procent till 37 procent. Andelen som är positiva till skattesystemet har stigit från 14 procent till 20 procent under samma period.

När det gäller företagens inställning till Skatteverket och det sätt på vilket Skatteverkets tjänstemän utför sina uppgifter uppger ungefär hälften av alla företag att de är nöjda med Skatteverket och tjänstemännens sätt att utföra sina uppgifter. Andelen missnöjda uppgår till 8 procent. Bokförings- och revisionsbyråer är den grupp som i högst grad är nöjd med Skatteverket och det arbetssätt på vilket verkets personal utför sina uppgifter.

Skattefusk och fuskbekämpning

Det är fler företag i år som uppger att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusk bland företagen. Andelen som instämmer i påståendet är 17 procent och andelen som inte instämmer är 18 procent vilket är högst respektive lägst sedan 2002. Emellertid saknar närmare hälften av företagen uppfattning. 40 procent av företagen uppger att de håller för troligt att Skatteverket skulle upptäcka ett eventuellt skattefusk från ett företag i deras bransch. En majoritet av företagen anser att omfattningen på skattefusk totalt sett är ett allvarligt samhällsproblem.

Skatteverkets sätt att arbeta

Över 80 procent av företagen anger att de haft någon form av kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna. En majoritet (60 procent) använder fortfarande i första hand telefonen för att kontakta Skatteverket. I årets enkätundersökning uppger 63 procent av företagen att de är nöjda med kontakten med Skatteverket. Endast 7 procent är missnöjda.

I det sammanfattande påståendet "totalt sett utför Skatteverket sin uppgift på ett bra sätt" instämmer 43 procent av företagen. Endast 6 procent är missnöjda och 29 procent saknar uppfattning. Resultatet är bättre jämfört med 2005.

Hur Skatteverkets personal bemöter skattebetalarna har stor betydelse för förtroendet för Skatteverket. Drygt hälften av företagen upplever att Skatteverkets personal lyssnar på dem och är villiga att hjälpa dem

att lösa sina problem (attityd C). Knappt en tredjedel av företagen uppger emellertid att personalen är reserverad och strikt och följer reglerna oavsett vad de leder till (attityd B). 17 procent av företagen instämmer i att personalen är nedlåtande, misstänksam och utgår från att skattebetalarna vill smita undan beskattning (attityd A).

13 Administration av skattesystemet

Detta kapitel behandlar skatteadministrationen ur olika synvinklar: den politiska nivån, där skattepolitik och skattelagstiftning utformas, den egentliga skatteadministrationen och slutligen rättsväsendet.

Den politiska nivån

Inom riksdagen behandlas skattepolitiska frågor av skatteutskottet. Inom regeringen är det finansdepartementets skatteavdelning som utformar propositioner och lagtexter inom skatteområdet.

Skatteadministrationen

Till skatteadministrationen räknas såväl Skatteverkets verksamhet som en stor del av Kronofogdemyndighetens arbete respektive Tullverkets uppbörd av moms, tullar m.m. vid import från länder utanför EU. Dessutom kan man räkna in Vägverkets uppbörd av fordonsskatt respektive trängselskatt, tingsrätternas hantering av stämpelskatt samt Ekonomistyrningsverkets arbete med inkomstredovisning och inkomstprognoser. Totala antalet fast anställda inom Skatteverket och exekutionsväsendet var ca 12 700 personer vid ingången av år 2009. Antalet årsarbetskrafter inom skatteförvaltningen var drygt 9 500.

Rättsväsendet

Rättsväsendets hantering av skatter avser dels tvister vid de allmänna förvaltningsdomstolarna, dels skattebrott som anhängiggörs vid de allmänna domstolarna. Ekobrottsmyndigheten (EBM) fungerar, vid sidan av den vanliga åklagarmyndigheten, som en åklagarmyndighet som specialiserat sig på ekonomisk brottslighet, dit skattebrott räknas.

Skatteadministrationens kostnader

Kostnaderna för skattesystemet, varav merparten belöper på Skatteverket, beräk-

nades för 1992 till 4,7 miljarder kronor, vilket motsvarade 0,5 procent av skatteinkomsterna. Någon nyare beräkning har inte gjorts.

14 Skatternas historia under 1900-talet

Samhället, och därmed skatterna, har förändrats till oigenkännlighet under 1900-talet. Produktionen har mångdubblats och en allt större del av de samlade resurserna tas i anspråk för offentliga tjänster, socialförsäkringar respektive omfördelning. Skattekvoten har stigit från 8 procent vid det förra sekelskiftet till över 50 procent vid millennieskiftet 2000.

Perioden 1900-1950

I början av 1900-talet var tullar och acciser (punktskatter) statens viktigaste inkomstkälla, men inkomstskatten expanderade mest. Mellan 1900 och 1940 steg skattekvoten från 8 till 15 procent. Två uppbördsreformer genomfördes 1917 och 1947. Vid den senare övertog staten ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter. Preliminär skatt infördes.

Perioden 1950-1975

Under efterkrigstiden steg skattetrycket successivt för att finansiera den allt större offentliga sektorn. Först på 1960-talet blev dock skattetrycket i Sverige märkbart högre än i andra länder. Inkomstskatten steg och även den indirekta beskattningen blev allt viktigare. Omsättningsskatten återinfördes 1960 och ersattes 1969 av en mervärdesskatt, moms. Skattekvoten steg från 21 procent 1950 till 40 procent 1970.

Perioden efter 1975

Skatteuttaget fortsatte att stiga snabbt under 1970-talet och skattekvoten 1977 var 53 procent. Under 1980-talet varierade skattekvoten mellan 50 och 55 procent. Skattesystemet möjliggjorde olika former av skatteplanering vilket medförde ett behov att reformera beskattningen. Detta skedde främst genom skattereformen 1990/91. Reformen innebar sänkta skattesatser som finansierades genom bredare skattebaser och höjda indirekta skatter.

I detta kapitel beskrivs också vissa förändringar av skatteadministrationen.

15 Svenska skatter i internationell jämförelse

I kapitel 15 jämförs skatterna i Sverige med skatterna i övriga länder i EU och OECD. Det är dock viktigt att vara medveten om att det finns skillnader i regelsystem mellan olika länder, vilket försvårar jämförelserna. Även statistikens kvalitet varierar mellan länderna.

Jämförelser av BNP

Bruttonationalprodukten, BNP, används ofta för att beskriva levnadsstandarden. För att komma ifrån skillnader i BNP som beror av skillnader i ländernas prisnivåer kan man använda s.k. köpkraftsparitetstal (PPP, Purchasing Power Parities). Sverige kom 2006, när det gäller BNP per invånare mätt i PPP, på 12:e plats i en rangordning av 30 OECD-länder.

Skattekvoten

Skattekvoten, de totala skatternas andel av BNP, brukar användas för att studera skattestrukturen i olika länder. I Sverige, där många transfereringar är beskattade, blir skattekvoten högre än i andra länder. Likaså ingår de lagstadgade socialavgifterna som en del i skattekvoten i Sverige. I en del andra länder, där sådana avgifter tas ut efter avtal med arbetsmarknadens parter, blir skattekvoten lägre. Skattekvoten i Sverige var 50,1 procent 2006, vilket kan jämföras med genomsnittet för EU 15 och OECD på 39,7 respektive 36,2 procent.

Skatt på arbete

Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen är uppbyggda, är att mäta den disponibla inkomsten (bruttolönen minus inkomstskatt plus transfereringar) i procent av bruttolönen. I Sverige får ensamstående behålla 72,4 procent av lönen, vilket är något under OECD-genomsnittet (73,7 procent) men över EU-genomsnittet (70,1 procent). För den som är gift med två barn är den disponibla inkomsten i Sverige (80,2 procent) både lägre än EU- och OECD-genomsnittet (83,0 respektive 85,5 procent).

Den högsta marginalskatten i Sverige är bland de högsta i OECD och inträder vid en lägre nivå än i de flesta andra länder. Även för medelinkomsttagare är marginalskatten förhållandevis hög i Sverige.

De högsta marginalskatteerna för medelinkomsttagare finns i Belgien, Ungern, Sverige och Tyskland, medan de högsta marginalskatteerna för höginkomsttagare finns i Danmark, Belgien, Sverige, Ungern och Nederländerna.

Skatt på kapital

Skattebaserna i kapitalbeskattningen är rörliga vilket sätter gränser för hur hög beskattningen kan vara utan att kapitalet flyttar utomlands. Skatten på reavinster är betydligt högre i Sverige än i resten av EU-länderna. Även om skattesatsen för företagens vinster är förhållandevis låg i Sverige, gör dubbelbeskattningen – utdelningsinkomster beskattas först hos företagen och sedan hos aktieägarna – att skattebelastningen blir relativt hög.

Skatt på varor och tjänster

EU har fastställt miniminivån för normalskattesatsen på moms till 15 procent. Med-

lemsländerna kan dock tillämpa två reducerade skattesatser vilket gör att moms-skattesatserna varierar kraftigt inom EU. Sverige har tillsammans med Danmark den högsta normala momsskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent.

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av bränslen, alkohol och tobak. Sverige placerar sig bland de länder med högst punktskatter på bränslen inom EU. När det gäller sprit har Sverige den högsta skattesatsen i EU. Sverige ligger på en tredjeplats när det gäller skatt på vin efter Storbritannien och Irland. Trots att tobaksskatten i Sverige är lägre än EU-genomsnittet är priset på cigaretter i Sverige det femte högsta bland EU-länderna. Detta beror dels på priserna före skatt, dvs. tillverkningskostnader och handelsmarginaler, och dels på den höga momsen.

Adam Smith om skatter

I sin bok *Wealth of Nations* (1776) lade Adam Smith fast fyra grundläggande principer för beskattning.

I. Medborgarna i varje land bör bidra till statens underhåll så nära som möjligt i förhållande till sina respektive förmågor, dvs. i förhållande till de respektive inkomster de åtnjuter under statens beskydd. ...

II. Den skatt som varje individ är tvungen att betala ska vara känd i förväg och inte bestämmas godtyckligt. Tidpunkt och sätt för betalning liksom den summa som skall betalas ska vara klar och tydlig för den som ska betala och för varje annan person. ...

III. Varje skatt bör påföras vid den tidpunkt och på det sätt som bäst passar den som ska betala. ...

IV. Varje skatt bör vara konstruerad så att den tar så lite som möjligt ur folkets fickor utöver vad den inbringar i statskassan. ...

*Översättning av Adam Smiths
fyra grundläggande principer om beskattning.*

Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv

I detta kapitel ges en ekonomisk och historisk bakgrund till redovisningen av enskilda skatter. Introducerade perspektiv och begrepp kan bidra till tolkningen av olika statistiska data.

I det första avsnittet skisseras kortfattat ett skattesystems huvuduppgifter. Olika beskattningsprinciper behandlas i det andra avsnittet. I det tredje avsnittet introduceras en ekonomisk klassificering av de svenska skatterna.

Avslutningsvis redovisas med ett historiskt perspektiv huvuddragen i de senaste decenniernas utveckling på skatteområdet

1.1 Skattesystemets huvuduppgifter

Det svenska skattesystemets faktiska utformning och utvecklingen på skatteområdet präglas av den sammanvägning av olika tänkbara skattepolitiska mål som görs vid olika tidpunkter. I detta avsnitt värderas inte dessa olika mål och vad de betytt för de svenska skatternas utformning och utveckling. I stället redovisas de olika huvuduppgifter som skattesystemet har och kan ha. I den skatteekonomiskt inriktade litteraturen är dessa huvuduppgifter knutna till enskilda skatters olika slag av ekonomiska effekter.

1.1.1 Finansieringen av offentliga utgifter

En första och helt grundläggande uppgift för skattesystemet är att finansiera offentliga utgifter på ett hållbart sätt. I ekonomiskt avseende handlar detta fiskala syfte om att skapa ett realekonomiskt utrymme för den offentliga sektorns resursanspråk. Utan en begränsning av hushållens och företagens resursanspråk kommer samhällets knappa produktionsresurser att överutnyttjas med risk för inflation.

Det fiskala syftet handlar alltså om den reala användningen av samhällets resurser och dess fördelning på realekonomiska storheter som privat konsumtion, privata investeringar, offentlig konsumtion och

offentliga investeringar. Inom ramen för en balans mellan dessa reala storheter kan skattesystemet finansiera transfereeringar som går tillbaka till den privata sektorn i ekonomin, till hushåll och företag. Exempelvis påverkas hushållens disponibla inkomster, som i hög grad bestämmer den privata konsumtionen, i betydande omfattning av skattefinansierade transfereringar.

Utöver det grundläggande fiskala syftet brukar skattesystemet tilldelas tre kompletterande huvuduppgifter; stabilisera samhällsekonomin, jämna ut inkomstfördelningen och effektivisera resursallokeringen.

1.1.2 Stabiliseringspolitiken

Bakom det fiskala syftet ligger önskemål om samhällsekonomisk balans. Det handlar om traditionella stabiliseringspolitiska mål för den ekonomiska politiken som full samsättning och stabil prisnivå. Med varierande styrka har skattepolitiken under en lång följd av år utformats med hänsyn till dessa mål, där politikens inverkan på exempelvis privat konsumtion och privata investeringar har varit centrala frågor.

1.1.3 Fördelningspolitiken

En annan huvuduppgift för skattesystemet gäller dess inverkan på inkomst- och förmögenhetsfördelningen i samhället. I första hand handlar det om skatternas omfördelning av inkomster mellan individer eller grupper på olika inkomstnivåer, dvs. skatternas effekter på den s.k. vertikala inkomstfördelningen.

Vid sidan av det vertikala rättvisebegreppet finns också en föreställning om s.k. horisontell rättvisa, där den fördelningspolitiska frågan i stället handlar om att individer med samma totala inkomster (eventuellt på samma välfärdsnivå) ska beskattas på ett likvärdigt sätt ("likar skall beskattas lika"). I 1990-91 års skattereform spelade principen om horisontell rättvisa en central roll. En förbättrad balans mellan beskattningen av kapital- och arbetsinkomster utgjorde en viktig dimension i olika likform-

ighetssträvanden liksom önskemålen att beskatta olika slag av arbetsinkomster respektive olika slag av kapitalinkomster på ett likvärdigt sätt¹.

1.1.4 Allokeringsspolitiken

Förutom att skatter påverkar resursanvändningen mellan privat och offentlig sektor inverkar de också på effektiviteten i den privata resursanvändningen. Det handlar här om avvägningen mellan konsumtion och sparande, mellan olika slag av sparande och konsumtion, mellan arbete och fritid och mellan olika slag av investeringsprojekt och skatternas inverkan på individernas välfärd.

Samhällsekonomiska kostnader beaktas

För de allra flesta skatter gäller att de i mindre eller större utsträckning styr hushålls och företags val mellan olika aktiviteter. Genom denna styrning påverkas effektiviteten i samhällets användning av olika resurser. I vissa avseenden kan styreffekterna vara åsyftade. Exempelvis påverkar miljörelaterade skatter eller alkohol- och tobaksskatter prisbildningen så att individer och företag i sina beslut kommer att beakta olika slag av samhällsekonomiska kostnader i form av miljöförstöring och negativa hälsoeffekter. Sådana s.k. Pigou-skatter har en viktig funktion i det att de kan bidra till att exempelvis negativa miljöeffekter beaktas, ”internaliseras”, i prisbildningen.

Skattens påverkan styrs av priskänsligheten

Men skatter ger också i allmänhet upphov till icke avsedd styrning och effektivitetsförluster i form av s.k. överskottsbördor. Med överskottsbördan av en skatt avses den förlust av privat välfärd som uppkommer utöver den köpkraftsindragning som mäts genom de inkomster skatten ger för det offentliga.² Storleken på dessa effektivitetsförluster är förutom skattesatsernas höjd också beroende av hur pass priskänsliga efterfrågan och utbudet är på den aktuella marknaden. Priskänsligheten är betydelsefull då den bestämmer hur mycket en skatt påverkar individers eller företags

val. Högt priskänslighet medför att exempelvis individens faktiska konsumtionsval vid skatter kommer att avvika mer från valet av konsumtionsnivå och sammanställning i frånvaro av skatter än vid en låg priskänslighet. Beskattning av ekonomiska aktiviteter med hög priskänslighet medför därför större välfärdsförluster än om skattebaser med låg priskänslighet väljs.

Avvägning mellan effektivitets- och fördelningsmål

Det faktum att olika skatter kan ge olika stora välfärdsförluster är en grundläggande föreställning bakom tankarna på en s.k. optimal beskattning. Vid optimal beskattning ska skatterna tas ut på ett sådant sätt att de totala effektivitetsförlusterna minimeras. I praktiken är det ofta svårt att utforma en optimal skattestruktur. Förutom administrativa problem kan kunskapen om efterfrågans och utbudets priskänslighet för olika varor eller tjänster vara otillräcklig. Därutöver aktualiseras en sammanvägning med fördelningspolitiska mål. Om man bekänner sig till principen om horisontell rättvisa (”likar skall beskattas lika”) talar detta för enhetliga skattesatser (jfr. 1990-91 års skattereform). Betonas i stället principen om vertikal rättvisa uppkommer ibland en konflikt: Det är förhållandevis vanligt att nödvändighetsvaror, exempelvis mat, där efterfrågan är förhållandevis prisokänslig, utgör en stor andel av låginkomsttagarnas konsumtion. I den faktiska skattepolitiken görs därför en avvägning mellan effektivitets- och fördelningsmål.

1.2 Grundläggande beskattningsprinciper

Nära förknippade med olika fördelningspolitiska aspekter på skattesystemets utformning är två grundläggande beskattningsprinciper, intresseprincipen och skatteförmågeprincipen. Utöver dessa finns ett antal andra principer, bl.a. neutralitetsprincipen som i korthet innebär att skatterna ska styra så lite som möjligt. Dessa alternativa principer behandlas inte här.

¹ Som ett utflöde av 1990-91 års skattereform och dess likformighetssträvanden har sedan 1996 s.k. skatteutgifter redovisats i de ekonomiska vårpropositionerna. Med skatteutgifter avses skattelättnader i förhållande till en viss norm och rapporterna innehåller också skattesanktioner (= skatteuttag utöver normen). Sedan 2008 redovisas skatteutgifterna i en skrivelse från regeringen. I den senaste skrivelsen från våren 2009 (reg.skriv. 2008/09:183) aviseras ett utvecklingsarbete kring normen där alternativ till normen om enhetlig beskattning (=i princip samma skattesats på ex. olika slag av konsumtion) ska studeras. Det gäller exempelvis hur man ska beakta s.k. externa effekter men också hur normen ska förhålla sig till principer om optimal beskattning (se vidare avsnitt 1.1.4). I grunden handlar denna fråga om hur normen för skatteutgifter ska förhålla sig till vad som är en samhällsekonomiskt effektiv beskattning.

² För den enskilde individen kan överskottsbördan ”mätas” som den extrabetalning, utöver den faktiska skatt han erlägger, han är beredd att göra för att slippa skatten.

1.2.1 Intresseprincipen

Enligt intresseprincipen ska skatteuttaget knytas till olika gruppers intresse av olika slag av offentlig verksamhet. Det kan handla om offentliga investeringar i infrastruktur av olika slag, där skatten tas ut av dem som särskilt drar nytta av investeringen. Enligt denna princip får skatterna karaktär av avgifter, som debiteras för en viss tjänst.

1.2.2 Skatteförmågeprincipen

Enligt skatteförmågeprincipen ska skatten tas ut i förhållande till de skattskyldigas förmåga att betala skatten. Enligt vissa tolkningar av principen motiverar detta ett progressivt skatteuttag, där de med högre inkomster kan betala en större andel av inkomsten i skatt än de med lägre inkomster. Enligt andra tolkningar är principen i stället förenlig med ett proportionellt skatteuttag.

Ibland har skatteförmågeprincipen använts för att motivera bolagsskatten, där bolagen antas ha en skatteförmåga som är större än den hos företagens ägare. Ett annat område där skatteförmågeprincipen förts fram gäller beskattningen av värdestegring på olika kapitaltillgångar (exempelvis aktier eller bostäder). Enligt en viss tolkning antas skatteförmågeprincipen omöjliggöra beskattning av orealiserad värdestegring. Med denna tolkning kopplas skatteförmågeprincipen ihop med den s.k. realisationsprincipen, som innebär att värdeförändringar kan beskattas först när de realiseras.

Utöver intresse- och skatteförmågeprinciperna finns ett par andra centrala dimensioner på varje skattesystems utformning som tidvis varit aktuella i den skattepolitiska diskussionen och som därför behöver kommenteras.

1.2.3 Inkomst- och utgiftsskatt

En individs inkomst kan användas för antingen konsumtion (avgifter) eller sparande. Utmärkande för en inkomstskatt är att skatten utgår oberoende av om inkomsten konsumeras eller sparas. Vid en utgiftsskatt, däremot, undantas på ett eller annat sätt den del av inkomsten som sparas

från beskattning.

Det svenska skattesystemet, liksom nästan alla andra länders skattesystem, bygger på en inkomstskatteprincip. Det finns dock betydande inslag av utgiftsskatt genom mervärdesskatten och olika slag av punktskatter på privat konsumtion.

1.2.4 Nominell och real beskattning

En andra central dimension gäller i vilken utsträckning olika skattebaser ska justeras när den allmänna prisnivån förändras, dvs. om inflationen ska beaktas eller ej. Frågan är aktuell i första hand vid utformningen av inkomstskatten men har också bäring på konstruktionen av olika varuskatte.

Vid en rent nominell beskattning tas inte hänsyn till att det reala värdet - köpkraften - hos en viss nominell inkomst kommer att sjunka i tider av inflation. För att motverka detta problem vid beskattningen av arbetsinkomster kan det reala skatteuttaget mellan olika år hållas oförändrat genom en indexering av skatteskalen, där olika skiktgränser och avdrag inflationsjusteras. I Sverige tillämpas ett sådant system sedan 1990-91 års skattereform.

Frågan om nominell eller real beskattning är också aktuell vid utformningen av skatterna på kapitalinkomster, eftersom inflationen urholkar såväl tillgångars som skulders reala värde. Utan inflationskorrigering av skattebasen kommer en ökad inflation att höja det reala skatteuttaget på ränteinkomster samtidigt som de reala ränteutgifterna efter skatt sjunker.³ För Sveriges del, där de nominella kapitalinkomsterna beskattas, begränsas detta problem genom att skattesatsen är förhållandevis låg (30 procent).

För varuanknutna skatter där skatteuttaget är knutet till konsumtionsvolymen, ej till konsumtionsvärdet, kommer i normalfallet det reala skatteuttaget att sjunka i perioder av inflation. Det reala skatteuttaget kan upprätthållas antingen genom årsvisa beslut av riksdagen eller genom en lagreglerad, automatisk indexering av skattesatserna. I Sverige tillämpas i princip det senare systemet sedan 1993.

³ Betydelsen av inflationens inverkan på det reala skatteuttaget på ränteinkomster och de reala ränteutgifterna efter skatt kan illustreras med några räkneexempel. Förutsättningen är att den nominella räntan i ekonomin ges som summan av en realränta på 4 % och inflationstakten. I frånvaro av inflation blir alltså den nominella räntan 4 % medan den vid 2 % inflation blir 6 %. Det reala skatteuttaget definieras som skatteuttaget i förhållande till realräntan. Antag att nominella kapitalinkomster beskattas med 30 %. I frånvaro av inflation blir då det reala skatteuttaget 30 % av 4 % i förhållande till 4 % vilket ger 30 %, dvs. lika med det nominella skatteuttaget. Vid 2 % inflation, däremot blir det reala skatteuttaget 30 % av 6 % i förhållande till 4 %, dvs. 45 % (1,8/4), dvs. högre än det nominella skatteuttaget. För de reala ränteutgifterna efter skatt - som definieras som den nominella räntan efter skatt med avdrag för inflationen - blir det så här. I frånvaro av inflation blir den reala ränteutgiften efter skatt 2,8 % (4 - 0,3*4 = 0). Vid 2 % inflation sjunker den reala ränteutgiften efter skatt till 2,2 % (6-0,3*6 = 2).

1.3 En ekonomisk klassificering av olika skatter

Skatter kan klassificeras på många olika sätt. Indelningen i detta avsnitt bygger på att de olika skatterna ses som skatter på arbete eller som skatter på kapital. En sådan indelning är förhållandevis vanlig i den ekonomiska litteraturen. Dessförinnan ska dock en annan möjlig och vanligt förekommande distinktion uppmärksammas.

1.3.1 Direkta och indirekta skatter

Sedan lång tid tillbaka brukar de olika skatterna indelas i direkta och indirekta skatter. De direkta skatterna är sådana som tas ut på inkomster och på förmögenheter. De främsta exemplen i Sverige är den statliga och kommunala inkomstskatten, såväl på förvärvsinkomster som kapitalinkomster.

De indirekta skatterna är i stället sådana skatter som tas ut vid omsättning av varor och tjänster. Till denna grupp hör mervärdesskatten, men även specifika konsumtionsskatter, punktskatter, som skatterna på exempelvis alkohol och tobak. Till de indirekta skatterna räknas oftast också arbetsgivaravgifter och andra socialavgifter som tas ut på lönesumman eller på egenföretagares inkomster. Klassificeringen av dessa som skatter är emellertid inte självklar då de i varierande omfattning ger sociala förmåner (se nedan för distinktionen mellan skatt och avgift).

1.3.2 Skattesubjekt och skatteobjekt

En mer ekonomiskt orienterad karakteristik av de direkta och indirekta skatterna kan baseras på begreppen skattesubjekt och skatteobjekt. Skattesubjektet är den som är skattskyldig, dvs. den som har att erlägga skatten och är formellt betalningsskyldig. Skatteobjektet, däremot, är den som bär den faktiska bördan av skatten genom att den reala disponibla inkomsten sjunker. En avvikelse mellan skattesubjekt och skatteobjekt uppkommer i det fall marknadsförhållandena är sådana att skattesubjektet kan undgå bördan av skatten genom att vältra över skatten på andra grupper (konsumenter, löntagare, pensionärer, kapitalägare m.fl.).

Övervältring av skatter

I praktiken uppkommer avvikelsen mellan skattesubjekt och skatteobjekt genom att olika priser i ekonomin påverkas av skat-

ten. Exempelvis kan en höjning av arbetsgivaravgiften, där företagen är skattesubjekt, påverka konsumentpriserna, lönerna eller vinsterna. Därigenom kommer konsumenter, löntagare och företagens ägare att i vissa proportioner få bära bördan av den avgift/skatt för vilken företagen är formellt betalningsskyldiga. Ekonomer talar här om skatters incidens, ett fenomen som just handlar om hur olika skatter övervältras.

Direkta skatter kan då definieras som sådana skatter som inte övervältras från skattesubjektet. Bördan av skatten ”stannar” hos den skattskyldige. Motsatsvis är indirekta skatter sådana skatter som övervältras. Hur olika skatter övervältras är i grunden empiriska frågor som handlar om priskänsligheten på olika marknader. Därmed blir med nödvändighet varje gränsdragning mellan direkta och indirekta skatter något godtycklig. Ibland brukar gränsdragningen göras normativt genom att man säger att indirekta skatter är sådana skatter som inte avses att bäras av skattesubjektet.

Skatten betalas in av någon annan

Enligt ovanstående definition kan en skatt definieras som direkt skatt även om skatten levereras in av någon annan än den formellt skattskyldige. I det svenska inkomstskattesystemet tillämpas en teknik med uttag av preliminärskatt, där exempelvis arbetsgivaren för den skattskyldiges räkning betalar in skatten under inkomståret. Detsamma gäller sedan ett stort antal år tillbaka för inkomstskatten på bankräntor och vissa aktieutdelningar. Detta innebär naturligtvis inte att dessa inkomstskatter i någon ekonomisk mening övervältras på arbetsgivare eller banker och att de därför skulle klassificeras som indirekta skatter.

Direkta skatter kan påverka ekonomin utan att de övervältras. Exempelvis påverkar inkomstskatten på arbetsinkomster utbudet av arbetskraft, vilket kan påverka sysselsättning och tillväxt.

1.4 En fyrdelning av de svenska skatterna

Indelningen i direkta och indirekta skatter, baserad på överensstämmelse mellan skattesubjekt och skatteobjekt (och bristen på överensstämmelse) kan kombineras med en annan indelning. Denna innebär att skatterna klassificeras utifrån om de är att

betrakta som skatter på arbete eller skatter på kapital. Arbete och kapital antas därvid utgöra de primära produktionsfaktorerna i ekonomin.

Direkta och indirekta skatter på arbete och kapital

Med den kompletterande indelningen i skatter på arbete och skatter på kapital erhåller man fyra huvudgrupper av skat-

ter, nämligen direkta och indirekta skatter på arbete samt direkta och indirekta skatter på kapital. I 1.1 Tabell har för år 2007 samtliga svenska skatter och avgifter klassificerats i dessa fyra huvudgrupper. Därutöver relateras inkomsterna från de olika skatterna till bruttonationalprodukten (BNP). I 1.2 Tabell redovisas mer detaljerade uppgifter.

1.1 Tabell

Skatter och avgifter på arbete och kapital år 2007, fördelning på olika hushåll och företag, procent av BNP

Taxes and charges on labour and capital 2007, breakdown between households and companies, percent of GDP

Hushåll	% av BNP	Företag	% av BNP
Households	% of GDP	Companies	% of GDP
Arbete (Labour)			
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	1,5	Arbetsgivareavgifter (Employers' social security contributions)	11,4
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	15,6	Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self-employed)	0,3
Allmänna egenavgifter (Employees' social security contributions)	2,6	Särskild löneskatt (Special tax on certain earned income and pension costs)	1,0
Skattereduktion (Tax credits)	-4,0	Mervärdesskatt (VAT)	9,3
		Punktskatter privat konsumtion (Excise duties on private consumption)	2,1
		Punktskatter på näringslivets faktoranvändning (Excise duties on industry's factor use)	1,7
Summa arbete hushåll (Total labour households)	15,8	Summa arbete företag (Total labour companies)	25,8
Kapital (Capital)			
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	1,6	Bolagsskatt (Corporate income tax)	3,5
Fastighetsskatt (Real estate tax)	0,4	Fastighetskatt (Real estate tax)	0,4
Förmögenhetsskatt m.m. (Net wealth tax etc.)	0,2	Avkastningsskatt pensioner (Tax on pension funds earnings)	0,4
Summa kapital hushåll (Total capital households)	2,3	Summa kapital företag (Total capital companies)	4,3
Totalt hushåll (Total households)	18,1	Totalt företag (Total companies)	30,1
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)			0,1
Summa skatter (Total taxes)			48,3

Hushåll eller företag skattesubjekt

I stället för direkta och indirekta skatter skulle man också kunna tala om skatter där hushållen är skattesubjekt (de direkta skatterna) och skatter där företagen är skattesubjekt (de indirekta skatterna⁴). Med detta synsätt bär företagen inte bördan av någon skatt utan bördan fördelas på företagens kunder (genom höjda priser), de anställda i företagen (genom lägre löner) eller företagens ägare (genom lägre utdelningar eller långsammare värdestegring på företags aktier).

Ovanstående indelning av olika skatter och avgifter används bl.a. vid redovisningen av olika skatteförslag⁵ och vid Finansdepartementets beräkningar av budgeteffekter vid olika skatteförändringar. Särskilt vid bedömningen av de långsiktiga, varaktiga effekterna är det angeläget att beakta olika skatters eventuella inverkan på bl.a. andra skattebaser⁶.

1.4.1 Direkta skatter på arbete

De direkta skatterna på arbete utgörs i första hand av statlig och kommunal inkomstskatt på förvärvsinkomster, där den kommunala inkomstskatten utgör den helt dominerande inkomstkällan för den offentliga sektorn.

Till gruppen direkta skatter på arbete räknas även de i mitten av 1990-talet introducerade allmänna egenavgifterna; för närvarande finns en egenavgift till pensionssystemet. För en kommentar till distinktionen mellan skatter och avgifter, se avsnitt 1.4.3 nedan.

1.4.2 Indirekta skatter på arbete

Den första och helt dominerande gruppen bland de indirekta skatterna på arbete utgörs av lagstadgade socialavgifter i form av arbetsgivaravgifter och egenföretagarnas motsvarighet till dessa, de s.k. egenföretagaravgifterna (de senare ska skiljas från den allmänna pensionsavgiften). Till detta kommer den särskilda löneskatten (se nedan). Arbetsgivaravgifterna klassificeras som skatter på arbete då de, åtminstone i ett längre tidsperspektiv, får antas bäras av löntagarna genom lägre reallöner.

1.4.3 Skatter och avgifter

För arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna gäller att dessa har en dubbel karaktär, då de i ekonomisk mening delvis är att betraktas som skatter och delvis kan ses som avgifter.

Förmån kopplad till avgiften

Distinktionen mellan skatt och avgift är av central betydelse. Skatter kännetecknas av att de är obligatoriska och att skattebetalningen inte utlöser någon förmån direkt kopplad till betalningen. Till skillnad från detta gäller att avgifter visserligen också kan vara obligatoriska men att det finns en förmån direkt kopplad till betalningens storlek. Ofta talar man om att avgifter baseras på försäkringsmässiga grunder, där inbetalningen svarar mot nuvärdet av framtida utbetalningar av förmåner med hänsyn tagen till olika slag av risker.

I princip bör avgiftsinkomsterna justeras ned vid en redovisning av skatteuttaget på arbete genom att de förmånsgrundande delarna tas bort. En sådan korrigering skulle bygga på de schabloner som lades fast i 1990 års skattereform. Dessa schabloner ligger till grund för den särskilda löneskatt som introducerades i skattereformen och som i tabellen också hänförs till de indirekta skatterna på arbete. Det finns emellertid vissa problem med att tillämpa schablonerna vid en justering av faktiska avgiftsinkomster, varför någon korrigering inte skett. Detta innebär att skatteuttaget på arbete överskattas i tabellredovisningen. Detta gäller också för redovisningen för den allmänna pensionsavgiften (se ovan).

1.4.4 Konsumtionsskatter som indirekta skatter på arbete

Till de indirekta skatterna på arbete kan också räknas mervärdesskatten och samtliga punktskatter på varor och tjänster. Detta kan motiveras på följande sätt.

Konsumtionsskatter skatt på arbete eller kapital?

I en ekonomi med två primära produktionsfaktorer (här bortses från energi och andra naturresurser) gäller frågan huru-

⁴ Detta innebär att inkomstskatten för juridiska personer betraktas som en indirekt skatt, något som avviker från den gängse terminologin, där denna skatt räknas till de direkta skatterna.

⁵ Sedan 2008 gäller detta vid regeringens redovisning av bedömningar och förslag på skatteområdet i de årliga budgetpropositionerna.

⁶ För olika beräkningsmetoder, se Beräkningskonventioner 2010, metoder för effektberäkningar av ändrade skatteregler, en rapport från skatteekonomiska enheten i Finansdepartementet, 2009

vida skatter på konsumtion ska uppfattas som en skatt på arbete eller en skatt på kapital. Kännetecknande för en skatt på kapital är att den driver in en kil mellan avkastningen före skatt och avkastningen efter skatt. Frågan blir då om en skatt på konsumtion kan vara en skatt på kapital.

Antag att en person avstår från att konsumera 100 kr i dag, sparar detta belopp i ett år och därefter konsumerar det sparade beloppet inklusive ränta. Om räntan är fem procent blir konsumtionen nästa år 105 kr. Antag vidare att konsumtionsskatten uppgår till 20 procent av det konsumerade värdet. Detta innebär att personen i dag avstår från ett realt konsumtionsvärde på 80, vilket är det belopp som uppoftas om man avstår från konsumtion på 100 inklusive konsumtionsskatten. Nästa år uppgår motsvarande reala konsumtionsvärde till 84 kr (80 procent av 105). I reala termer har alltså personen sparat 80 i dag för att kunna konsumera 84 nästa år, dvs. avkastningen på det sparade kapitalet uppgår till fem procent. Nu är detta en avkastning efter skatt. Före skatt har individen i dag avstått från 100 för att nästa år kunna konsumera 105, likaledes före skatt. Men detta innebär att avkastningen före skatt på det sparade kapitalet också är fem procent, dvs. samma nivå som avkastningen efter skatt. Följaktligen kan inte konsumtionsskatten vara en skatt på kapital och blir därmed en skatt på arbete.

Permanent skatt på arbete, tillfällig på kapital

Att konsumtionsskatterna är skatter på arbete gäller om dessa skatter är oförändrade över tiden. Man säger därför att konsumtionsskatterna kan ses som permanenta skatter på arbete. Antag i stället att konsumtionsskattesatsen höjs, exempelvis genom att mervärdesskattesatsen höjs. Detta medför att de reala konsumtionsmöjligheterna för en individ med en viss nominell förmögenhet kommer att reduceras. Konsumtionsskatterna kan i detta fall uppfattas som en skatt på kapital, men i detta fall som en tillfällig skatt på kapital.

Klassificeringen av konsumtionsskatter som en skatt på arbete gäller alltså i ett permanent tillstånd där konsumtionsskatten antas vara oförändrad. Detta synsätt tillämpas också när man analyserar beskattningens inverkan på individernas

arbetsutbud och i definitionen av den s.k. skattekil.

Skattekil – den totala skatteberoende margineffekten

Med skattekil avses den totala skatteberoende margineffekten på en extra arbetsinsats. Därvid beaktas förutom socialavgifterna (skattedelen av dessa, se ovan) och inkomstskatten på förvärvsinkomster också konsumtionsskatterna. Skattekil kommer därmed att ange skillnaden mellan ökningen av arbetsgivarens kostnad för arbetskraften, ibland kallad den reala produktlönen, och ökningen av individens reala köpkraft med hänsyn tagen till alla förändringar av skatter (och inkomstberoende bidrag) som påverkas av inkomstökningen, ibland kallad den reala konsumtionslönen.

Ett ännu mer utvidgat margineffektbegrepp erhålls om man också beaktar hur en inkomstökning påverkar olika inkomstberoende bidrag (bostadsbidrag m.m.). Innebörden av denna totala margineffekt beskrivs i avsnitt 4.5.7.

Det bör noteras att skattekil beskriver de skatteförändringar som inträffar vid en marginell extra arbetsinsats. Därmed fångar den upp drivkrafterna för en ytterligare arbetsinsats för den som redan har ett arbete. Till skillnad från denna "inre" marginal talar man också om en "yttre marginal" som handlar om drivkrafterna för att gå från icke-arbete till arbete. I detta fall är det skillnaden mellan genomsnittliga skatteuttaget vid arbete och genomsnittet vid icke-arbete som är av betydelse, inte extraskatten på en extra arbetsinsats.

1.4.5 Olika marginalskattebegrepp – några räkneexempel

Skattekil kan uppfattas som en slags utvidgad marginalsatt, som avviker från andra marginalskattebegrepp. Några starkt stiliserade räkneexempel får illustrera skillnaden mellan alternativa marginalskattebegrepp. I detta förenklade skattesystem antas socialavgifterna uppgå till 30 procent och de antas vara skatter i sin helhet. Den kommunala inkomstskatten antas också uppgå till 30 procent. För den aktuella individen gäller att han också betalar statlig inkomstskatt med 20 procent på en inkomstökning. Vidare antas allmänna egenavgifter, som antas vara av-

⁷ I detta starkt stiliserade exempel bortses från den skattereduktion som ges för allmän pensionsavgift med 100 % av avgiften (från 2006) och avdragsrätten som förknippas med denna begränsning.

dragsgilla mot inkomstskatten, uppgå till tio procent.⁷ Konsumtionsskatterna antas utgöra 20 procent av inkomsten efter alla inkomstskatter; här förutsätts alltså individen på marginalen konsumera hela sin disponibla inkomst.

Med marginals katt avses vanligen ökningen av den vanliga inkomstskatten som andel av en ökning av inkomsten före inkomstskatt. Vid en ökning av lönen med 100 kommer individen i det stiliserade skattesystemet att betala 50 ($30+20$) i extra skatt. Marginals katten är därmed 50 procent $[(30+20)/100]$.

Beaktas även allmänna egenavgifter kan man tala om ett annat marginals kattebegrepp. På en löneökning om 100 utgår först egenavgifter på 10. Eftersom dessa antas vara avdragsgilla vid beräkningen av statlig och kommunal inkomstskatt kommer basen för ökningen av de senare skatterna att uppgå till 90 ($100-10$) och ökningen av dessa skatter blir 45 $[(0,3+0,2)*90]$. Tillsammans med ökningen av egenavgifter ger detta en ny marginals katt på 55 procent $[(10+45)/100]$. Detta brukar ibland kallas den "synliga" marginals katten.

Slutligen ska skattekillen, det mest utvidgade marginals kattebegreppet, beräknas. Löneökningen på 100 leder i detta fall till en ökning av arbetsgivarens lönekostnad med 130, eftersom arbetsgivaravgifter utgår på löneökningen. Dessa 130 utgör basen för beräkningen av skattekillen. Skatteökningen ges av ökade arbetsgivaravgifter på 30, ökad allmän egenavgift på 10 och ökade inkomstskatter på 45. Därtill kommer en konsumtionsskatteeffekt som baseras på ökningen av individens disponibla inkomst. Denna ökning uppgår till 45 ($100-10-45$), vilket med en konsumtionsskattesats på 20 procent ger en ökad konsumtionsskatt på 9 ($0,2*45$). Den totala skatteökningen blir då 94 ($30+10+45+9$). Om detta relateras till ökningen av lönekostnaden på 130 erhålls en skattekil på 72,31 procent ($94/130$). Om konsumtionsskatteeffekten skulle exkluderas erhålls en skattekil på 65,38 procent ($85/130$).

Räkneexemplen illustrerar att det finns stora skillnader mellan olika marginals kattebegrepp.

1.4.6 Punktskatter på näringslivets faktoranvändning

Mervärdesskatten och punktskatter på privat konsumtion kan alltså uppfattas som skatter på arbete. Frågan är då vad som gäller för de punktskatter som utgår på nä-

ringslivets faktoranvändning, exempelvis den koldioxidskatt som utgår på näringslivets energianvändning. Detta är i hög grad en empirisk fråga och klassificeringen är ingalunda självklar. Den empiriska frågan gäller i vilken utsträckning skatter på energi kommer att vältras över på andra skattebaser. När dessa punktskatter i tabellen redovisas som (implicita) skatter på arbete har nedanstående synsätt tillämpats.

Övervältring på produktionsfaktorn arbete

En första fråga gäller om producenten kan övervältra en skattehöjning "bakåt" på producenter i tidigare led. I den utsträckning priserna på exempelvis energi är internationellt givna, dvs. ej påverkas av den svenska efterfrågan, något som gäller för exempelvis oljeprodukter, är en sådan övervältring inte möjlig. Därmed reduceras frågan om övervältring till att gälla bördans fördelning mellan de primära produktionsfaktorerna arbete och kapital. Denna fördelning beror på vilken av dessa faktorer som har den högsta utbudselasticiteten. Detta handlar här om den relativa känsligheten i utbudet av arbete och kapital vid förändringar i löner och kapitalavkastning.

I en öppen ekonomi som den svenska, där kapitalmarknaden i allt större utsträckning blir integrerad med de internationella kapitalmarknaderna och där produktpriserna, särskilt depå den konkurrensutsatta sektorns produkter, bestäms på de internationella marknaderna, kommer avkastningen efter skatt på realkapital i allt väsentligt att vara internationellt bestämd. Detta gäller på lång sikt. På kort och på medellång sikt kan avkastningen sjunka som ett resultat av höjda insatsfaktorpriser. Denna sänkta avkastning tenderar dock att dämpa investeringsaktiviteten vilket på lång sikt resulterar i ett lägre kapitalbestånd (per sysselsatt). Detta tenderar att återställa kapitalavkastningen efter skatt till den internationellt givna nivån och att reducera reallönerna. På detta sätt sker på lång sikt en övervältring på produktionsfaktorn arbete.

För det fall företagen har möjlighet/väljer att vältra över skatten på produktpriserna kommer detta att vid rörliga växelkurser ge en nedskrivning av den svenska kronan. Detta tenderar att höja den inhemska prisnivån och därmed urholka realvärdet av den privata konsumtionen. Till den del transfereringar till hushållen inte är fullständigt prisindexerade kommer bördan av faktorskatten att fördelas mellan löntagare och transfereringsmottagare (framför allt

pensionärerna). Eftersom transfereringar kan uppfattas som uppskjuten arbetsinkomst gäller även i detta fall att faktorskatten blir en (implicit) skatt på arbete.

Med ovanstående synsätt kan man följaktligen uppfatta skatter på näringslivets faktoranvändning som en indirekt skatt på arbete på samma sätt som gäller för arbetsgivaravgifterna. För att markera att klassificeringen inte är självklar, särskilt på kort och medellång sikt, har dock dessa skatter särredovisats i tabellen.

Särskilda skatter på energiproduktion

Ovanstående gäller för indirekta skatter på näringslivets faktoranvändning. Bland punktskatterna finns förutom de speciella konsumtionsskatterna och faktorskatterna ett antal övriga skatter som utgår på produktionen och där situationen är något annorlunda. Det handlar här om energiproduktionen, där det finns en särskild skatt på kärnkraftsel och en fastighetsskatt på vattenkraftverk. Till den del förhållandena på energimarknaderna är sådana att dessa skatter kan vältras över på energipriset gäller samma synsätt som för faktorskatterna och dessa skatter blir därmed skatter på arbete. Om de däremot fungerar som en skatt på "övertvinster" i viss energiproduktion ska skatterna i stället klassificeras som en skatt på kapital.

1.4.7 Direkta skatter på kapital

Till de direkta skatterna på kapital hör den (statliga) inkomstskatten på fysiska personers kapitalinkomster i form av räntor, utdelningar och realisationsvinster. Av tabell 1.1 framgår att denna skatt under det aktuella året gav ett överskott. Detta förklaras av att skatten på de positiva kapitalinkomsterna (inkomsträntor, utdelningar och reavinster) överstiger de skattereduktioner som medges för utgiftsräntor och realisationsförluster.⁸

Till denna grupp hör också förmögenhetsskatten, som i allt väsentligt betalas av fysiska personer och skatterna på arv och gåvor (dessa skatter är numera avskaffade).

Slutligen hör fastighetsskatten, till den del den utgår på privatbostäder, till de direkta skatterna på kapital.

1.4.8 Indirekta skatter på kapital

Till denna grupp av skatter hör inkomstskatten för juridiska personer, eller i dagligt tal bolagsskatten. Denna klassificeras som en indirekt skatt på kapital då den till skillnad från skatten på personliga kapitalinkomster i princip kan övervältras på andra grupper i samhället. I en öppen ekonomi som den svenska, där företagen möter ett på de internationella kapitalmarknaderna bestämt avkastningskrav, tenderar exempelvis förändringar i bolagsskatteuttaget att på lång sikt via förändrade investeringar påverka reallönenivån i ekonomin (jämför resonemanget ovan om faktorskatter). Detta innebär att bolagsskatten, om man anlägger ett långsiktigt tidsperspektiv, också skulle kunna uppfattas som en implicit skatt på arbete.

Den del av fastighetsskatten som betalas av juridiska personer räknas också till de indirekta skatterna på kapital då skatten kan övervältras på andra grupper (bl.a. hyresgäster).

Till gruppen indirekta skatter på kapital har slutligen förts den särskilda avkastningsskatt som utgår på visst pensionskapital (se avsnitt 5.8.3). Bördan av denna skatt faller på pensionsspararna även om försäkringsbolagen och pensionssparinstituten är skattskyldiga.

1.4.9 Skatt på sparande och skatt på investeringar

I anslutning till resonemanget om direkta och indirekta skatter på kapital kan ytterligare en central distinktion göras. De direkta skatterna på kapital kan uppfattas som en skatt på svenskars sparande. De indirekta skatterna på kapital (med undantag för avkastningsskatten på pensions-sparande), däremot, kan uppfattas som en skatt på investeringar i Sverige. Alternativt talar man ibland om skatter på sparande som skatt på ägt kapital medan skatterna på investeringar ses som skatt på i Sverige använt kapital.

Beroendet av de internationella kapitalmarknaderna

Att man kan tala om skatter på sparande och skatter på investeringar har att göra med den svenska ekonomins öppenhet,

⁸ Detta innebär att en sänkning eller ett borttagande av den personliga kapitalinkomstskatten skulle ge en förhållandevis begränsad försvagning av de offentliga finanserna. Detta gäller emellertid vid en rent statisk beräkning; ett lägre skatteuttag på kapitalinkomster skulle öka avståndet till beskattningen av arbetsinkomster och därmed ge incitament till skattebetingad omvandling av arbetsinkomster till kapitalinkomster (se särskilt situationen för fåpersonersägda aktiebolag). Detta illustrerar den spänning som finns mellan olika önskemål dels att motverka rörligheten hos den mer eller mindre lättflyktiga kapitalskattebasen i den öppna ekonomin, dels att av interna skattepolitiska skäl upprätthålla ett likformigt skatteuttag och varaktig finansiering av offentliga utgifter. Till detta kommer de fördelningspolitiska önskemålen.

särskilt beroendet av de internationella kapitalmarknaderna. Det senare beroendet innebär att den identitet mellan sparande och investeringar som måste gälla för en sluten ekonomi bryts genom att svensks sparande kan finansiera (real)investeringar i utlandet och genom att (real)investeringar i Sverige kan finansieras genom utlänningars sparande.

Den svenska ekonomins öppenhet medför att förändringar i exempelvis beskattningen av personliga kapitalinkomster i första hand får antas påverka svensks sparande men inte nödvändigtvis investeringarna i Sverige. På motsvarande sätt medför förändringar i exempelvis bolagsskatten i första hand att investeringarna påverkas medan effekterna på svensks sparande är mer oklar.

Distinktionen tydlig på lång sikt

I vilket utsträckning ovanstående distinktion gäller är en empirisk fråga. För mindre företag kan hävdas att dessa för sin kapitalförsörjning på olika sätt är avgränsade från de internationella kapitalmarknaderna. Då kan förändringar i den personliga kapitalbeskattningen påverka investeringarna i dessa företag och på motsvarande sätt kan förändringar i företagsskattereglerna påverka ägarnas och långivarnas sparande. På lång sikt, och som en följd av en allt större internationell integration, torde dock distinktionen mellan de direkta och indirekta skatterna på kapital att bli allt mer tydlig vad avser deras olikartade verkningar på sparande och investeringar i Sverige.

1.5 Skatter i ett historiskt perspektiv

I detta avsnitt beskrivs översiktligt de svenska skatternas utveckling under det senaste kvartsseklet. Beskrivningen anknyter till den övergripande statistiska redovisningen i kapitel 2 men också till de ekonomiska begrepp som introducerats tidigare i detta kapitel. Utvecklingen i ett längre tidsperspektiv redovisas i kapitel 14.

1.5.1 Från sam- till särbeskattning

Fram till i början av 1970-talet tillämpades sambeskattnings av giftas inkomster, vilket innebar att makars inkomster lades samman vid beskattningen. Detta innebar att skatteförmågan knöts till hushållet, inte till de enskilda individerna i hushållet. I kombination med en progressiv beskattning

medförde sambeskattnings att marginal-effekterna på extra arbetsinsatser kom att bli förhållandevis höga. Sett i ljuset av den parallella utvecklingen med en ökad förvärvsfrekvens bland kvinnor sågs detta som ett problem, bl.a. ur jämställdhetssynpunkt. Mot denna bakgrund infördes särbeskattnings fr.o.m. inkomståret 1971.

Övergången till särbeskattnings innebar emellertid inte att alla inslag av sambeskattnings försvann från skattesystemet.

Genom den införda särbeskattnings kom grundavdrag vid beskattningen att ges till alla medlemmar i ett hushåll, inklusive barnen. Då förvärvsinkomster och kapitalinkomster (enligt den terminologi som gäller efter 1990-91 års skattereform) beskattades enligt en och samma skateskala medförde detta att ett utrymme skapades för skattebetingade förmögenhetsöverföringar från föräldrar till barn. I kombination med de extra avdrag för kapitalinkomster som tillämpades gav detta en betydande skattefrihet för kapitalinkomster. Först i och med 1990-91 års skattereform och införandet av en separat kapitalbeskattnings utan grundavdrag upphörde denna skattefrihet.

1.5.2 Från direkt till indirekt beskattning

Under det senaste kvartsseklet har en ökande andel av de offentliga utgifterna kommit att finansieras genom indirekta skatter. Detta har skett trots att exempelvis kommunalskatteuttaget ökat genom en höjning av den genomsnittliga utdebiteringen från 21,00 kr år 1970 till 31,59 kr år 2006 (exklusive kyrkoavgift och begravningsavgift). Andelsförskjutningen från direkta till indirekta skatter blir än mer markerad om man beaktar att olika socialförsäkringsersättningar, sjukpenning m.m. gjordes skattepliktiga under 1970-talet. Denna "bruttoficering" av transfereringarna har tenderat att upprätthålla andelen inkomster från de direkta skatterna.

Uttaget av socialavgifter har ökat

Den ökande andelen indirekta skatter reflekterar i huvudsak två förhållanden. För det första har uttaget av socialavgifter ökat, bl.a. för att finansiera pensionssystemet och övergången från en netto- till en bruttoprincip i sjukförsäkringen. Det ökade uttaget av socialavgifter reflekterar också olika försök under 1970-talet att genom skatteomläggningar underlätta avtalsrörelserna. De tre s.k. Hagauppgörelserna i mitten av 1970-talet innebar att sänkningar av

inkomstskatten finansierades genom ökade arbetsgivaravgifter. Under 1990-talet har dock uttaget av arbetsgivaravgifter sjunkit, bl.a. som en följd av förändrad finansiering av pensionssystemet (med introduktion av allmän pensionsavgift).

För det andra har som ett led i finansieringen av offentliga sektorns utbyggnad skattesatsen i mervärdesskatten, som 1969 avlöste den sedan 1958 existerande omsättningsskatten, successivt höjts under perioden. I och med 1990-91 års skattereform breddades också basen för mervärdesskatten.

Punktskatter har fått större betydelse

Olika punktskatter har också bidragit i ökad omfattning till finansieringen av offentliga utgifter. Sedan lång tid har gällt att särskilt skatterna på alkohol- och tobak av hälsopolitiska motiv höjts i takt med inflationen.

1994 infördes för flertalet övriga punktskatter en automatisk indexering av skattesatserna. Tillsammans med den ökade betydelsen för mervärdesskatten bidrog detta till att den reala karaktären på det svenska skattesystemet förstärktes. Sedan 1998 är dock indexeringen begränsad till energi- och koldioxidskatterna. Skatterna på energi har också höjts och inslaget av miljöstyrning har också ökat, bl.a. genom införande av koldioxidskatt år 1991. Under 1990-talet har denna tendens förstärkts och har och kommer att förstärkas ytterligare genom en fortsatt s.k. grön skatteväxling.

1.5.3 Successiv breddning av skattebaserna under 1980-talet

Under 1970-talet uppmärksammades problemen med smala skattebaser i kombination med höga skattesatser. Smala skattebaser innebar bl.a. en oenhetlighet i beskattningen av olika inkomster som möjliggjorde skatteanpassningar av olika slag.

En tidig reaktion på detta problem var diskussionen i slutet av 1970-talet och i början av 1980-talet kring möjligheten att införa olika bruttoskatter, bl.a. den s.k. promsen. Några nya skatteformer genomfördes dock inte utan i stället gjordes förändringar i existerande system.

Ett första steg togs genom 1981 års skatteuppgörelse ("den underbara natten"). Denna innebar att den tidigare obegränsade rätten till ränteavdrag successivt begränsades under inkomståren 1983-85. Därigenom kom det skattemässiga värdet

av ränteavdrag i princip att maximeras till 50 procent år 1985. För personer vars intäkter av kapital översteg utgifterna för kapital kvarstod dock rätten till fullt skattemässigt avdrag mot den aktuella marginalskatten.

Det stora steget mot basbreddningar togs dock genom 1990-91 års skattereform med betydande basbreddningar vid beskattningen av såväl förvärvs- som kapitalinkomster (se nedan).

1.5.4 Utgiftsskatt och real beskattning

Före 1990-talet var inflationen hög i den svenska ekonomin. Detta och önskemål att skapa ett skattesystem som verkar stimulerande på sparandet gjorde att olika modeller för utgiftsskatt och real beskattning utreddes i flera omgångar under 1980-talet. Ingen av modellerna förverkligades dock, bl.a. med hänvisning till internationella komplikationer. Från år 1984 fram till och med år 1990 innehöll dock beskattningen av juridiska personer ett reellt inslag genom den s.k. vinstdelningsskatten som var en väsentlig finansiering vid uppbyggnaden av löntagarfonder.

1.5.5 1990-91 års skattereform

1990-91 års skattereform, som i allt väsentligt genomfördes i två steg under inkomståren 1990 och 1991, innebar en genomgripande förändring av stora delar av det svenska skattesystemet. Samtidigt innebar den en vidareutveckling av de tendenser som gällt sedan tidigare med ökat inslag av särbeskattning, en ökad vikt för indirekta skatter och genom betoningen av olika basbreddningar.

Syftet var ökad effektivitet och rättvisa

Genom reformen sänktes också de formella skattesatserna i syfte att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektivare beskattning på olika områden. Likformighet i beskattningen av olika slag av inkomster var en ledstjärna men denna betoning av horisontell rättvisa förenades med önskemål att åstadkomma ett fördelningsmässigt acceptabelt utfall även mätt som effekterna på den vertikala inkomstfördelningen. Olika basbreddningar i syfte att förstärka den horisontella rättvisan kan också bidra, och bidrog också, till att förbättra den vertikala rättvisan.

Styrande inslag bort

Det tidigare skattesystemet med dess smala skattebaser var också ett uttryck för olika

ambitioner att påverka ekonomin i stabiliseringspolitiskt avseende. Särskilt gällde detta företagsbeskattningen där det bl.a. fanns en möjlighet för företagen att avsätta till s.k. investeringsfonder och där fondanvändningen styrdes av offentliga beslut. För att finansiera skattebortfallet genom sänkta skattesatser togs dessa möjligheter bort. Men elimineringen av de styrande inslagen i skattesystemet motiverades också med hänvisning till tidigare erfarenheter. Dessa indikerade att det var problematiskt att styra med tillfredsställande effektivitet, bl.a. beroende på att det tar tid innan olika åtgärder får effekt.

Nominell princip

1990-91 års skattereform innebar också en renodling av en nominell princip vid beskattningen. Särskilt markerat var detta vid reformeringen av kapitalbeskattningen med införandet av separat, proportionell beskattning med 30 procent av nominellt definierade kapitalinkomster. Genom basbreddningar i kapitalbeskattningen försvann tidigare inslag av skattefrihet (olika avdrag). Dessutom eliminerades tidigare reala inslag i beskattningen av reavinster vid försäljningen av egna hem. Genom införande av avkastningsskatt på visst pensionskapital togs också ett tidigare betydelsefullt inslag av utgiftsskatt bort.

1.5.6 Utvecklingen efter skattereformen

1990-91 års skattereform utvärderades av en särskild kommitté, KUSK⁹. Kommittén konstaterade att de grundläggande reformprinciperna i huvudsak behållits, även om vissa avsteg gjorts.

Utvecklingen under de första tio åren efter skattereformen innebar att skatteuttaget på arbete ökade, genom introduktion av allmänna egenavgifter men också genom förändringar i skatteskalen (ofullständig uppindexering av grundavdrag och skiktgränser och införande av ett extra skalsteg vid uttag av statlig inkomstskatt). Med början år 2000 inleddes dock en sänkning av skatten på arbete genom att individer-

na kompenserades för den allmänna pensionsavgiften genom en skattereduktion, en compensation som var fullt genomförd 2006. Därefter har skatten på aktiva arbetsinkomster sänkts ytterligare genom det jobbskatteavdrag som infördes 2007 och som därefter har förstärkts i ytterligare tre steg (det senaste förslag för 2010). Fr.o.m. 2007 har också inslaget av optimal beskattning ökat, särskilt genom att den del av arbetskraftskostnaden som består av socialavgifter differentierats genom skattecreditering eller genom reducerade avgifter med avseende på individernas ålder men också genom olika skattereduktioner, t.ex. HUS-avdraget.

Hänsynen till internationella krav kommer att vara ett bestående inslag i den framtida skattepolitiken. Det handlar bl.a. om möjligheten att uthålligt finansiera offentliga utgifter i en miljö där flera skattebaser är rörliga över gränserna. Detta ger bl.a. nya villkor för beskattningen av kapitalinkomster men även av beskattningen av vissa varor och tjänster.

Begrepp som skattekonkurrens och skatteharmonisering blir allt viktigare både som ett resultat av den allmänna internationaliseringen och av Sveriges medlemskap i EU. Medlemsskapet i EU har också påverkat och kommer att påverka svenska skatteregler genom utvecklingen av EG-rätten. Exempelvis blir det i tilltagande grad allt svårare att behålla olika slag av uppskjuten beskattning. Som exempel på internationaliseringens betydelse för skattepolitiken kan nämnas slopandet av förmögenhetsskatten 2007 och sänkningen av bolagsskatten från 2009.

Ett annat tema i den framtida skattepolitiken gäller möjligheten och önskvärldheten av en ökad miljörelatering av skattesystemet. Denna handlar om att ge ökad vikt åt skatter på miljöskadliga aktiviteter. Under senare år har vid sidan av skatterna införts ett antal nya styrmedel i miljö- och klimatpolitiken, exempelvis genom ett europeiskt system för handel med utsläppsrätter. Därmed blir samordningen mellan skatter och andra styrmedel en central fråga.

⁹ SOU 1995:104

1.2 Tabell

Specifikation av skatterna i 1.1 Tabell med klassificering enligt inkomsttitlarna i statsbudgeten samt enligt OECD, mnkr och andelar av BNP 2007

Breakdown of the taxes in Table 1.1 with reference to the revenue headings in the Swedish budget and OECD, 2007, MSEK and share of GDP

	Belopp, mnkr Amount, MSEK	Procent av BNP Percent of GDP	Inkomsttitel statsbudgeten Revenue headings Swedish budget	OECD OECD
Skatter på arbete (Taxes on labour)				
Hushåll (Households)				
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	47 279	1,5%	1111, 1131, 1620	1110
Kommunal inkomstskatt (Local income tax)	479 068	15,6%	1115	1110
Allmänna egenavgifter (Social security contributions, employees)	81 088	2,6%	1121	2100
Skattereduktioner (Tax reductions)	-122 029	-4,0%	1140-1160	1110
Andel skatter på arbete, hushåll (Share taxes on labour, households)	485 406	15,8%		
Företag (Companies)				
Arbetsgivaravgifter (Social security contributions, employers)				
Efterlevandepensionsavgift (Basic retirement pension)	19 611		1215	2200
Sjukförsäkringsavgift (Health)	100 979		1211, 1221	2200
Arbetsmarknadsavgift (Labour market)	48 471		1216	2200
Arbetssskadeavgift (Occupational injury)	7 844		1213	2200
Ålderspensionsavgift (Supplementary pension)	97 748		1214, 1261	2200
Föräldraförsäkringsavgift (Parental insurance)	25 356		1212	2200
Allmän löneavgift (Wage tax)	51 207		1217	2200
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)	36		1218	2410
Nedsättningar sjöfart (Shipping support)	-1 772		1281	2410
Summa (Total)	349 481	11,4%		
Egenföretagaravgifter (Social security contributions, self-employed)				
Efterlevandepensionsavgift (Survivor's pension)	662		1245	2300
Sjukförsäkringsavgift (Health)	3 452		1241	2300
Arbetssskadeavgift (Occupational injury)	264		1243	2300
Ålderspensionsavgift (Supplementary pension)	3 313		1244, 1261	2300
Föräldraförsäkringsavgift (Parental insurance)	857		1242	2300
Arbetsmarknadsavgift (Labour market)	744		1246	2300
Allmän löneavgift	1 716		1247	3000
Generell nedsättning (General support)	-681		1283	2300
Regional nedsättning (Regional support)	-88		1284	2300
Summa (Total)	10 238	0,3%		
Särskild löneskatt (Tax on special parts of earned income and pension costs)	30 225	1,0%	1270	3000
Mervärdesskatt (VAT)	284 776	9,3%	1410	5111
Punktskatter på privat konsumtion (Excise duties, private consumption)				
Energiskatt, ej bensin (Energy tax, petrol excl.)	2 254		1433-1434	5121
Skatt på elektricitet (Electricity)	8 475		1431	5121
Bensinskatt (Petrol)	11 524		1432	5121
Koldioxidskatt (Carbon dioxide, petrol excl.)	4 302		1442-1443	5121
Koldioxidskatt bensin (Carbon dioxide, petrol)	8 597		1441	5121
Försäljningsskatt motorfordon (Sales tax, motor vehicles)	1		1492	5121
Fordonsskatt (Registration tax, motor vehicles)	6 199		1471	5121
Trängselskatt (Congestion tax)	345		1474	5121
Tobaksskatt (Tobacco)	9 742		1421	5121
Skatt på alkohol (Alcohol)	11 024		1422-1426	5121
Reklamskatt (Advertising tax)	657		1486	5126
Spelskatt (Gambling)	22		1483	5126
Lotterivinstskatt (Lottery prize)	1 294		1484	1120
Ej fördelade skatter (Taxes not allocated)				5126
Summa (Total)	64 434	2,1%		

	Belopp, mnkr Amount, MSEK	Procent av BNP Percent of GDP	Inkomsttitel statsbudgeten Revenue headings Swedish budget	OECD OECD
Energiskatt, ej bensen (<i>Energy tax, petrol excl.</i>)	2 754		1433-1434	5121
Skatt på elektricitet (<i>Electricity</i>)	10 358		1431	5121
Bensinskatt (<i>Petrol</i>)	2 881		1432	5121
Koldioxidskatt, ej bensen (<i>Carbon dioxide, petrol excl.</i>)	10 039		1442-1443	5121
Koldioxidskatt bensen (<i>Carbon dioxide, petrol</i>)	2 149		1441	5121
Försäljningskatt motorfordon (<i>Sales tax, motor vehicles</i>)	2		1492	5121
Fordonsskatt (<i>Registration tax, motor vehicles</i>)	4 150		1471	5212
Vägavgifter (<i>Roads</i>)	748		1472	5113
Naturgrusskatt m.m. (<i>Gravel etc.</i>)	312		1453, 1458	5128
Skatt på kärnkraftsel (<i>Nuclear power tax</i>)	3 238		1455	5121
Avfallsskatt (<i>Waste tax</i>)	609		1456	5121
Svavelskatt, råttoljor (<i>Sulphur tax</i>)	56		1451-1452	5121
Miljöskatt handelsgödsel, bekämpningsmedel (<i>Fertilizers and biocides</i>)	386		1454	5113
Systembolaget AB:s överskott (<i>Alcohol Monopoly Retailing</i>)	869		1481	5122
Inlev. överskott från Svenska spel (<i>Gaming Monopoly Retailing</i>)	3 657		1482	5122
Konc.avg. på televisionens område (<i>Television concession Fees</i>)	297		1487	5128
Granskningsnämnden (<i>Broadcast Commission Fees</i>)	7		1489	5128
Lotteriavgifter (<i>Lottery Fees</i>)	27		1485	5128
Miljöskyddsavgift (<i>Environmental Protection Fees</i>)	0		1459	5128
Avgifter för Kemikalieinspektionen (<i>Chemicals Inspectorate Fees</i>)	66		1457	5128
Lokalradioavgifter (<i>Local Radio Fees</i>)	128		1488	5128
Skatt på import (<i>Tax on imports</i>)	5 884		1500	5128
Avgifter för telekommunikation (<i>Tele Communication Fees</i>)	96		1491	5128
Insättningsgarantiavgift (<i>Fees, Deposit Guarantee Board</i>)	587		1641	5126
Kärnbränslefonden (<i>Nuclear Fund</i>)	981		1642	5126
Nox-avgifter m.m. (<i>Nox</i>)	802		1643-1645	5126
Summa (<i>Total</i>)	51 084	1,7%		
Andel skatter på arbete, företag (<i>Share taxes on labour, companies</i>)	790 238	25,8%		
Skatter på kapital (<i>Taxes on capital</i>)				
Hushåll (<i>Households</i>)				
Statlig inkomstskatt (<i>Central government income tax</i>)	49 707	1,6%	1310	1110
Fastighetsskatt (<i>Real estate tax</i>)	13 474	0,4%	1351	4110
Förmögenhetsskatt (<i>Wealth tax</i>)				
Förmögenhetsskatt m.m. (<i>Net wealth tax etc.</i>)	0		1371	4210
Arvsskatt (<i>Inheritance</i>)	15		1381	4310
Gåvoskatt (<i>Gifts</i>)	8		1382	4320
Kupongskatt (<i>Coupon</i>)	6 340		1331	1110
Summa (<i>Total</i>)	6 363	0,2%		
Andel skatter kapital, hushåll (<i>Share of taxes on capital, households</i>)	69 544	2,3%		
Företag (<i>Companies</i>)				
Bolagsskatt (<i>Tax on profits</i>)				
Statlig inkomstskatt (<i>Central government income tax</i>)	104 889		1321, 1322, 1630	1210
Tjänstegrupppliv (<i>Tax on life groupinsurances</i>)	891		1290	4400
Förmögenhetsskatt (<i>Net wealth tax</i>)	0		1372	4220
Summa (<i>Total</i>)	105 780	3,5%		
Fastighetsskatt (<i>Real estate tax</i>)	12 390	0,4%	1312	4120
Avkastningsskatt pensionsmedel (<i>Tax on pension funds</i>)	12 787	0,4%	1121	1210
Andel skatter kapital, företag (<i>Share of taxes on capital, companies</i>)	130 957	4,3%		
Ej fördelade skatter (<i>Taxes not allocated</i>)				
Stämpelskatt (<i>Stamp duty</i>)	9 414		1360	4400
Skattetillägg och förseningsavgifter (<i>Charges for delay etc.</i>)	1 768		1620, 1630	6200
Restförda skatter, hushåll (<i>Tax arrears, households</i>)	-2 570		1611	1110
Restförda skatter, företag (<i>Tax arrears, companies</i>)	-5 058		1612	1210
Summa ej fördelade skatter (<i>Total taxes not allocated</i>)	3 555	0,1%		
Summa skatter, andel av BNP (<i>Total taxes, percent of GDP</i>)	1 479 701	48,3%		

Lästips:

Som en allmän introduktion av lärobokskaraktär till skatteekonomiska frågeställningar finns
– Hansson, Ingemar, och Norrman, Erik, Skatter, teori och praktik, SNS, 1996

En behandling av de centrala skatteekonomiska frågeställningarna tillämpade på en faktisk reform, 1990-91 års skattereform, finns i

– Agell, J, Englund, P och Södersten, J, Svensk skattepolitik i teori och praktik; 1991 års skattereform, Bilaga 1 till SOU 1995:104 som bl.a. sammanfattar de olika expertstudier som gjorts i utvärderingen av 1991 års skattereform.

En annan, engelskspråkig, introduktion av lärobokskaraktär ges i
– Rosen, Harvey.S, Public Finance, Irwin/McGraw-Hill, 1998

En mer tekniskt avancerad framställning, ges i
– Myles, G.D, Public Economics, Cambridge University Press, 1995

Som en likaledes tekniskt avancerad framställning av handbokskaraktär för fackekonomier gäller
– Auerbach, A.J och Feldstein, M, Handbook of Public Economics, Volume I (1986), volume II (1987), volume III (2002) och volume IV (2002), North-Holland

För en diskussion av skattepolitikens förutsättningar i små, öppna ekonomier, finns artikelsamlingen
– Andersen, T.M, Moene K.O och Sörensen, P.B, Tax Policy in Small Open Economies, Blackwell, 1994

Det offentliga utredningsväsendet har under de senaste årtiondena producerat ett stort antal betänkanden kring olika skattefrågor. Nedan anges betänkanden där frågeställningar av ett mer principiellt och övergripande slag behandlas. För en redovisning av faktiska förslag till riksdagen hänvisas till olika skattepropositioner som finns förtecknade i riksdagstrycket för respektive år.

Frågor kring utgiftsskatt behandlas i
– Progressiv utgiftsskatt – ett alternativ? Rapport av 1972 års skatteutredning, SOU 1976:62
– Utgiftsskatt – teknik och effekter, betänkande av utgiftsskattekommittén, SOU 1986:40

Frågor kring real och nominell beskattning behandlas i
– Real beskattning, betänkande av realbeskattningsutredningen, SOU 1982:1-3
– Inflationskorrigerad inkomstbeskattning, betänkande av utredningen om inflationskorrigerad inkomstbeskattning, SOU 1989:36

Företagsskattefrågor behandlas i
– Beskattning av företag, slutbetänkande av företagsskatteberedningen, SOU 1977:86-87

Frågor om bruttoskatter behandlas i
– Bruttoskatter, preliminär redovisning från bruttoskattekommittén, Ds B 1979:3
– Allmän produktionsfaktorskatt, betänkande av bruttoskattekommittén, Ds B 1981:15

Som ett underlag för 1990-91 års skattereform finns följande betänkanden från tre olika utredningar, nämligen
– Reformerad inkomstbeskattning, betänkande av utredningen om reformerad inkomstbeskattning, SOU 1989:33, del I-IV
– Reformerad företagsbeskattning, betänkande av utredningen om reformerad företagsbeskattning, SOU 1989:34, del I-II
– Reformerad mervärdesskatt, betänkande av kommittén för indirekta skatter, SOU 1989:35, del I-II

Den officiella utvärderingen av 1990-91 års skattereform finns i
– Skattereformen 1990-1991 – en utvärdering, kommittén för utvärdering av skattereformen, SOU 1995:104

Den dåvarande regeringens värdering av skattereformen finns i
– 1990-91 års skattereform – en värdering, bilaga 6 till budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1)

Frågor om tjänstesektorns beskattning behandlas i
– Uppskattad sysselsättning – om skatternas betydelse för den privata tjänstesektorn, betänkande av Tjänsteutredningen, SOU 1994:93
– Skatter, tjänster och sysselsättning, betänkande av Tjänstebeskattningsutredningen, SOU 1997:17

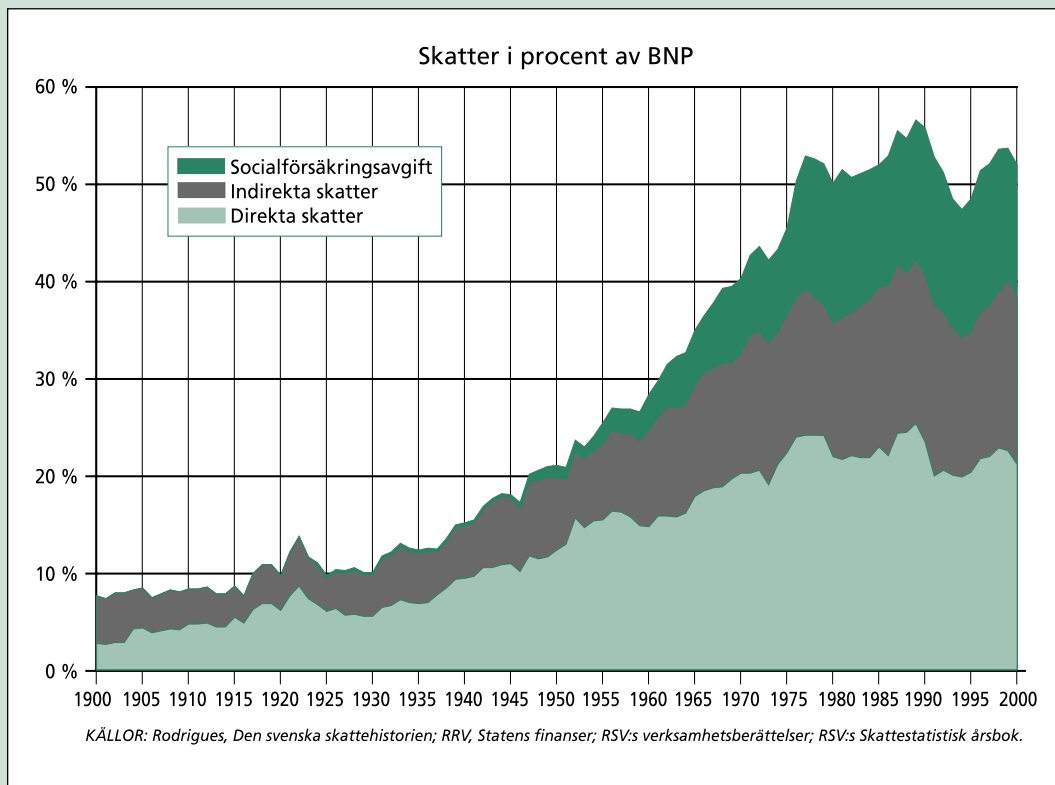
Frågor om skatteväxling behandlas i
– Skatter, miljö och sysselsättning, slutbetänkande och underlagsrapporter från Skatteväxlingskommittén, SOU 1997:11

Internationaliseringens betydelse för den framtida svenska skattestrukturen behandlas i
– Våra skatter? Betänkande från Skattebasutredningen, SOU 2002:47, 2002 och i två bilagevolym med expertrapporter, volym A och volym B, 2002. Frågorna behandlas också av akademiska ekonomer i ett särskilt temanummer av Swedish Economic Policy Review, Vol. 9, Number 1, Spring 2002.

Frågor om näringslivets energibeskattning behandlas i
– Svåra skatter! Betänkande från Skattenedsättningskommittén, SOU 2003:38

Frågor om beskattningen av fåmansägda aktiebolag ("3:12-bolag") behandlas i
– Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet (Per-Olof Edin, Ingemar Hansson, Sven-Olof Lodin), rapport till Finansdepartementet, januari 2005.

En aktuell jämförelse av beskattningen av olika organisationsformer (enskilda näringsidkare, ägare till 3:12-bolag, onoterade aktiebolag och noterade aktiebolag) ges i
– The Taxation of Business Income in Sweden, A report prepared for the Swedish Ministry of Finance by Professor Peter Birch Sörensen, May 2008.

Nationalräkenskaperna

Föreställningen om ett ekonomiskt kretslopp kom till uttryck redan i en skrift från år 1758, *Tableau économique*, som till författare hade Francois Quesnay. Han var den främste företrädaren för fysiokraterna, och om honom har det sagts, att han var den förste som gav nationalekonomin karaktär av vetenskap.

Bristen på ekonomisk statistik gjorde, att *Tableau économique* måste bygga på antagna siffror. Bortsett från detta var den något av en nationalräkenskap och belyste det kretslopp, som jordbrukets och industrins årliga produktionsresultat gav upphov till, liksom den slutliga fördelningen av detsamma.

För Quesnay, som var läkare, låg likheten mellan det ekonomiska kretsloppet och blodcirkulationen nära till hands. Vid en tid då man trodde att guld och silver utgjorde ett lands rikedom hävdade Quesnay, att välståndet i stället kom från den produktion som flöt fram ur folkhushållet.

Tableau économique kom också att betraktas som en märklig upptäckt, jämförbar med uppfinnandet av skrivkonsten och pengarna. Bland de besökare, som hos Quesnay studerade tablån, var en man från Skottland vid namn Adam Smith (1723–1790), som fått hedersnamnet ”nationalekonomins fader”.

Källa: Göran Gustavsson, Per Anders Örtendahl ”Nationalräkenskap” Studentlitteratur Lund 1980.

Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

2.1 Inledning

I detta kapitel beskrivs översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter med hjälp av nationalräkenskapernas uppgifter. Den totala inkomsten av skatter och avgifter sätts också i relation till bruttonationalprodukten. Även utvecklingen av den så kallade skattekvoten beskrivs, samt en mer detaljerad redovisning av vissa skatter. Kapitlet avslutas med en sammanställning över den offentliga sektorns utgifter uppdelade på olika ändamål.

Kort om nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna är en statistisk sammanställning i kontoform över hela den svenska ekonomin med uppdelning på olika sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. När det gäller begrepp, definitioner och klassificeringar följer nationalräkenskaperna det Europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS 1995). Omläggningen till ENS 1995 slutfördes i maj 1999 och omfattar data från och med 1993. Statistiska centralbyrån har ansvaret för beräkningar och publicering av de svenska nationalräkenskaperna.

Indelning i sektorer

Indelningen i sektorer görs så att enheter med likartade ekonomiska förutsättningar förs samman. Företagssektorn svarar för produktion av marknadsförda varor, samt icke finansiella och finansiella tjänster. Den offentliga sektorn producerar icke marknadsförda tjänster för individuell och kollektiv konsumtion, samt omfördelar inkomster. Hushållssektorn slutligen omfattar fysiska personer, såväl enskilda som grupper av individer (ideella organisationer och stiftelser). De är dels konsumenter, dels i förekommande fall egna företagare som producerar varor och tjänster.

Den offentliga sektorn delas i nationalräkenskaperna vidare upp i tre delsektorer:

- Statliga sektorn
- Socialförsäkringssektorn
- Kommunala sektorn

Till den statliga sektorn räknas departementen och till dem hörande myndigheter och inrättningar. De statliga affärsverken (Luftfartsverket, Sjöfartsverket och Affärsverket Svenska Kraftnät) ingår inte bland myndigheterna i nationalräkenskaperna utan räknas till företagssektorn. Detsamma gäller de statliga bolagen (Vattenfall AB och Svenska Spel AB etc.). Den allmänna sjukförsäkringen (inkl. föräldraförsäkringen) och arbetslöshetsförsäkringen flyttades i och med omläggningen av nationalräkenskaperna över till den statliga sektorn från socialförsäkringssektorn.

Till socialförsäkringssektorn räknas AP-fonderna. Tidigare räknades även Premiepensionsmyndigheten (PPM) till denna sektor, men från och med 2007 räknas PPM till den finansiella sektorn och sparandet förs till hushållssektorn i stället för till den offentliga sektorn. Flytten av PPM avser perioden 1995-2006.

Den kommunala sektorn omfattar i denna indelning primärkommuner, kommunalförbund, landsting och (t.o.m. år 1999) kyrkokommuner.

Viktiga summeringar

Nationalräkenskaperna innehåller ett antal viktiga summeringar som till exempel hushållens konsumtionsutgifter och investeringar. Utvecklingen av dessa aggregat används i den samhällsekonomiska analysen som underlag för ekonomisk-politiska beslut. Den kanske mest kända summeringen är bruttonationalprodukten (BNP). BNP är

ett mått på den totala produktionen av varor och tjänster i landet och kan fördelas på slutlig användning i form av konsumtion, investering och export. Sveriges BNP (till marknadspris) uppgick 2008 preliminärt till 3 157 miljarder kronor. Detta värde svarar mot inkomster för de anställda (löner), för företagare och kapitalägare (vinster) och för den offentliga sektorn (övriga produktionsskatter minus subventioner).

Svarta inkomster i nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna ska avspegla all ekonomisk verksamhet, vilket betyder att även så kallade svarta inkomster ska inkluderas. Kalkylerna av de svarta inkomsternas totala omfattning baseras i huvudsak på inbyggda avstämningsmöjligheter inom ramen för NR-systemet. Dessa bygger på överensstämmelsen mellan inkomster och utgifter. Den omfattande ekonomiska statistiken, som ligger till grund för nationalräkenskaperna, visar för ekonomin som helhet genomgående högre värden för utgifter än för inkomster. Orsaken kan t.ex. vara att inköp i detaljhandeln sker med pengar som inte deklarerats som inkomst. Inköpet kommer med som utgift i statistiken efter rapport från detaljhandeln medan inkomsten inte registreras. I NR-kalkylerna förekommer även vissa tillägg för ej rapporterade utgifter. Branscher som berörs är bland annat byggnadsindustri, restauranger och åkerier. Den skillnad som uppkommer mellan inkomster och utgifter tolkas som icke deklarerade inkomster (av tjänst eller näringsverksamhet) i hushållen. Värdet har under senare år varit drygt 150 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 5 procent av BNP.

2.1.1 Offentliga sektorns inkomster – skatterna ökar sin andel av de totala inkomsterna

Den offentliga sektorns inkomster har i 2.1 Tabell delats upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Skatterna i sin tur är uppdelade på löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import samt kapitalsskatter. Dessa skatter presenteras mer utförligt längre fram i kapitlet. Socialförsäkringsavgifterna består av arbetsgivaravgifter, egenföretagaravgifter samt allmänna egenavgifter. Ränteinkomsterna avser främst AP-fondernas avkastning.

Övriga inkomster består bland annat av överskott från affärsverksamhet och aktieutdelningar.

I 2.1 Tabell visas hur de olika inkomstposterna i den offentliga sektorn förändrats under perioden 1993 och 2003-2008. Andelen skatter och socialförsäkringsavgifter av totala inkomster har ökat från 84 procent 1993 till 88 procent 2008. Andelen ränteinkomster och övriga inkomster har under samma period däremot sjunkit från 16 procent 1993 till 12 procent 2008.

2.1.2 Offentliga sektorns utgifter – konsumtionen fortsätter vara större än transfereringarna

Den offentliga sektorns utgifter kan delas upp i transfereringar, konsumtionsutgifter och investeringar. Transfereringar är utgifter som innebär en överföring av medel från den offentliga sektorn till andra sektorer av ekonomin. Exempel på detta är utbetalningar av pensioner och barnbidrag till hushållen, samt utbetalningar av räntesubventioner till företagen. Transfereringsutgifterna till internationell verksamhet avser u-landsbistånd men även utgifter till bl.a. FN. Från och med 1995 ingår även den avgift, baserad på bruttonationalinkomsten (BNI), som Sverige betalar till EU. Ränteutgifterna består till största delen av statsskuldsräntor.

Med konsumtionsutgifter avses bland annat utgifter för löner till anställda inom den offentliga sektorn, samt utgifter för inköp av varor och tjänster. Även varor och tjänster med socialt ändamål (privat läkarvård och läkemedel etc.) som den offentliga sektorn köper från företagssektorn och som ges direkt till hushållen ingår i de offentliga konsumtionsutgifterna.

Investeringar avser utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar som byggnader, anläggningar, maskiner och fordon etc. Till investeringarna ingår även egenutvecklad datorprogramvara.

De totala transfereringsutgifternas andel av den offentliga sektorns totala utgifter har minskat från 55 procent till 42 procent under den redovisade perioden. Konsumtionsutgifterna däremot går åt motsatt håll och andelen har under samma period ökat från 42 procent till 52 procent. Investeringsutgifternas andel har varierat mellan 3 procent och 6 procent. Sedan 1999 har konsumtionen varit större än transferering-

2.1 Tabell

Offentliga sektorns inkomster och utgifter 1993, 2003-2008, löpande priser, mdkr Revenue and expenditure of the general government sector (consolidated) 1993, 2003-2008, current prices, SEK billions

Inkomst- och utgiftsslag (<i>Revenues and expenditures</i>)	1993	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomster (Revenue)	910	1 344	1 408	1 499	1 570	1 652	1 675
Skatter (<i>Taxes</i>)	563	878	934	997	1 062	1 100	1 124
Löpande inkomst- o förmögenh.skatter (<i>Current taxes on income and wealth</i>)	301	458	500	543	576	584	548
Skatter på produktion och import (<i>Taxes on production and imports</i>)	261	417	432	452	485	516	576
Kapitalskatter (<i>Capital taxes</i>)	1	2	3	1	0	0	0
Socialförsäkringsavgifter (<i>Social security contributions</i>)	197	329	337	349	352	373	355
Arbetsgivaravgifter (<i>Employers' contributions</i>)	186	253	259	268	268	284	262
Egenföretagaravgifter (<i>Social security contributions for self-employed</i>)	7	70	72	74	77	81	85
Allmänna egenavgifter (<i>General social security contributions</i>)	5	6	6	7	7	8	8
Ränteinkomster (<i>Interest</i>)	76	23	23	24	26	34	37
Övriga inkomster (<i>Other revenues</i>)	74	113	114	129	130	146	159
Utgifter (Expenditures)	1 086	1 373	1 393	1 446	1 500	1 536	1 597
Transfereringar (<i>Transfers</i>)	602	611	619	646	655	655	667
Ränteutgifter (<i>Interest</i>)	90	57	48	52	51	55	53
Subventioner (<i>Subsidies</i>)	69	37	36	42	43	45	46
Sociala förmåner till hushåll (<i>Social contributions</i>)	349	445	459	466	474	470	476
Bidrag till hushållens ideella organisationer (<i>Current transfers to NPISHs</i>)	17	41	42	46	47	45	50
Internationell verksamhet (<i>Current international cooperation</i>)	8	12	15	17	19	19	21
Övriga löpande transfereringar (<i>Other current transfers</i>)	1	10	11	11	11	12	13
Kapitaltransfereringar (<i>Capital transfers</i>)	68	9	7	14	10	10	8
Konsumtionsutgifter (<i>Final consumption expenditures</i>)	453	692	703	723	762	793	834
Investeringar (<i>Gross capital formation</i>)	30	70	72	75	83	89	95
Finansiellt sparande (Inkomster-utgifter) (<i>Net borrowing/net lending</i>)	-176	-29	15	55	70	116	79
Statliga sektorn (<i>Central government sector</i>)	-202	-47	-13	12	32	74	45
Socialförsäkringssektorn (<i>Social security sector</i>)	31	24	23	27	30	34	31
Kommunala sektorn (<i>Local government sector</i>)	-5	-6	4	16	8	9	2
Finansiellt sparande i relation till BNP i procent (<i>Net borrowing/net lending i relation to GDP, percent</i>)	-11	-1	1	2	2	4	2

Anm: Vissa belopp för år 2007 och 2008 är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

arna. Transfereringsutgifternas andel var högst 1993, vilket främst beror på de stora belopp som då betalades ut som bankstöd i form av kapitaltransfereringar.

2.1.3 Offentliga sektorns finansiella sparande - fortsatt positivt

Den offentliga sektorns finansiella sparande är lika med skillnaden mellan sektorns totala inkomster och totala utgifter. Det finansiella sparandet var negativt för åren 1993-1997. Från och med 1998 var det finansiella sparandet positivt, utom för 2002-2003 då sparandet var negativt, dock inte på samma nivåer som under perioden 1993-1997. Det

är främst staten som bidragit till den positiva utvecklingen, inte minst genom förändringen i ränteutgifterna för den statliga upplåningen. Från och med år 1997 har avbetalning av statsskulden kunnat ske samtidigt som räntenivåerna sjunkit, vilket medfört minskade ränteutgifter som bidragit till ett förbättrat finansiellt sparande.

Det finansiella sparandet uppgick åren 2000-2001 till 90 respektive 167 miljarder kronor. År 2002-2003 var det finansiella sparande negativt, men med en förbättring från -34 miljarder kronor 2002 till -29 miljarder kronor 2003. Från år 2004 visade det finansiella sparandet åter ett överskott

och det fortsätter att vara positivt fram till 2008. I och med att PPM flyttats från socialförsäkringssektorn till den finansiella sektorn och sparandet förs till hushållssektorn så har serien för socialförsäkringssektorn förändrats jämfört med tidigare publicerade serier. Den offentliga sektorns finansiella sparande uppgick år 2008 till 79 miljarder kronor.

Längst ned i 2.1 Tabell visas den offentliga sektorns finansiella sparande ställt i relation till BNP. Detta relationstal har under senare tid fått ökad uppmärksamhet främst till följd av att ett av de så kallade konvergenskrav som ställs för deltagande i EU:s monetära union är att den konsoliderade offentliga sektorns underskott inte får överstiga 3 procent av BNP. Numera visar talet hur väl länderna följer den så kallade stabilitetspakten. Speciella rapporteringar av den offentliga sektorns finansiella sparande görs till EU för bedömning av konvergenskriterierna. I EU-rapporteringen definieras ränteutgifterna på ett annat sätt än i de ordinarie NR-beräkningarna. Räntor på skuldbytesavtal och liknande finansiella instrument ska inkluderas i ränteutgifterna i EU-rapporteringen, men inte i övriga beräkningar.

2.2 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten

2.2.1 Skatter i nationalräkenskaps-systemet

I nationalräkenskapernas skatter ingår löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import och kapitalsskatter. Skatter på produktion och import uttaxeras både av EU och av den offentliga sektorn medan de andra typerna av skatter endast uttaxeras av den offentliga sektorn. I NR bokförs skatter vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträffar. Endast skatter som är styrkta av taxering, deklaration eller liknande tas med. Skatter som är styrkta av taxering, men som aldrig betalas, ska inte ingå. NR gör en skattning av de ej inbetalda skatterna genom att fördela uppkomna underskott på skattekontona på olika skatteslag.

Statsbudgetens (SB) skatteinkomster

skiljde sig tidigare från NR:s när det gällde bokföringstidpunkt och innehåll. I SB var inkomsterna tidigare ofta kassamässiga medan de i NR är mer periodiserade. Det innebär att en skatteinkomst kunde hamna på olika år i SB och NR. En övergång till periodiserade skatter har nu genomförts även vad gäller SB. Till skillnad mot i NR ingår i SB:s skatter även socialförsäkringsavgifter. Uppgifter för mervärdesskatten bygger på deklarationer samt för mindre belopp även taxeringar.

En ny metod för att beräkna inkomstskatterna gäller i NR från och med publiceringen i november 2003. En omläggning av beräkningen av inkomstskatter för hushåll och företag har gjorts. Den tidigare metoden har ersatts av en mer strikt tillämpad upplupet-princip. Detta innebär att prognostiserade värden för slutregleringen används och prognosen förs till aktuellt år. Detta är huvudprincipen i ENS 1995 och ska tillämpas om möjlighet föreligger. Finns inte information att tillämpa kan undantag medges. Detta var fallet i NR:s tidigare tillämpade skatteberäkningsmetod. Enligt den tidigare metoden har i NR till ett visst inkomstår förts dels debiterade skatter för året, dels slutregleringen som avser föregående års skatt och utgörs av skillnaden mellan slutligt taxerad skatt och preliminärt debiterad skatt.

Till ett visst inkomstår förs t.ex. resultat från skattetvister vilka kan härröra från flera år tillbaka. Denna bokföring är i enlighet med ESA-95 som, då upplupet-principen inte kan tillämpas, medger undantag från huvudprincipen och säger att en skatt kan registreras vid den tidpunkt då skyldigheten fastställs.

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter

De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna består dels av inkomstskatter, dels av övriga löpande skatter. Inkomstskatterna omfattar bland annat skatter på hushållsinkomster, inkomster eller vinster i bolag, realisationsvinster och skatter på lotteri- eller spelvinster. Övriga löpande skatter omfattar bland annat förmögenhetsskatter och hushållens motorfordonsskatt. Från företagssektorn till hushållssektorn överförs de skatter som avser avkastning på pensionsreserver tillskrivna hushållen.

Skatter på produktion och import

Skatter på produktion och import är i första hand skatter som utgår på förbrukning av vissa varor och tjänster, t.ex. mervärdesskatt och energiskatt (i NR-systemet betecknade produktskatter). Som övriga produktions-skatter räknas i NR i princip även sådana lagstadgade socialavgifter som inte har en direkt förmånssida, för närvarande den allmänna löneavgiften, till och med 1998 arbetarskyddsavgiften, den särskilda löneskatten samt del av tilläggspensionsavgiften. Även fastighetsskatten ingår enligt NR:s definitioner i övriga produktionsskatter.

Kapitalskatter

Kapitalskatterna omfattar arvs- och gåvoskatten och andra oregelbundet uttaxerade skatter och avgifter på kapital. Från 17 december 2004 är dock arvs- och gåvoskatten avskaffad.

Skatterna har fortsatt att öka

I och med att Sverige 1995 blev medlem i EU så är bland annat alla importtullar, samt en del av mervärdesskatterna en del av EU:s skatteinkomster. Tidigare var dessa en del av svenska statens inkomster.

I 2.2 Tabell redovisas löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, samt skatter på produktion och import fördelade på skatteslag för 1993 samt för perioden 2003-2008. De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna har under perioden ökat från 301 miljarder kronor 1993 till 548 miljarder kronor 2008. Hushållen svarar för den

största andelen av inkomst- och förmögenhetsskatterna, 1993 uppgick andelen till 90 procent och 2008 var dess andel 81 procent. Bolagens andel av de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna var 10 procent 1993, ökade sedan och nådde år 2000 17 procent för att sedan minska 2001-2003. Ökningen i bolagens inkomstskatter 2004 förklaras delvis av att företag återfört periodiseringsfonder på grund av ändrade regler som innebär räntebeläggning av fonderna. Andelen har sedan fortsatt att öka och 2008 ligger den på 19 procent.

Inkomsterna från skatter på produktion och import har under perioden 1993, 2003-2008 ökat från 261 miljarder kronor till 569 miljarder kronor. Produktskatterna har ökat med 178 miljarder kronor och övriga produktionsskatter med 130 miljarder kronor. Det är framför allt löneskatterna som har bidragit till ökningen av övriga produktionsskatter. Bland löneskatterna redovisas den allmänna löneavgiften, vilken återinfördes i och med EU-inträdet. Den uppgick till 10 miljarder kronor år 1995 och 92 miljarder kronor år 2008. Det procentuella uttaget för den allmänna löneavgiften var 1,5 procent år 1995, 8,04 procent år 1999 och sjönk sedan till 3,09 procent år 2000 i enlighet med pensionsöverenskommelsen år 1999. År 2008 var uttaget 7,49 procent. Ökningen av produktskatter förklaras av ökade mervärdesskatter och skatter på bränslen och elektrisk kraft.

2.2 Tabell

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter på produktion

och import fördelade på skatteslag, löpande priser, mdkr

Current taxes on income and wealth as well as taxes on production and imports by type of tax, current prices, SEK billions

	1993	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter (Current taxes on income and wealth)	301	458	500	543	576	584	548
Hushåll (Households)	272	402	422	444	469	466	445
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	3	5	5	5	6	-	-
Lotterivinstskatt (Lottery prize tax)	0	0	0	-	-	-	-
Avkastningsskatt (Tax on holding gains)	4	8	8	7	6	7	7
Motorfordonsskatt (Tax, motor vehicles)	2	6	6	7	8	7	8
Inkomstskatt (Tax on income)	263	383	404	425	450	452	430
Statlig (Central government)	20	-20	-16	-11	-5	-28	-71
Kommunal (Local government)	243	403	420	436	454	479	500
Bolag (Companies)	29	56	77	100	107	118	104
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	0	0	0	0	0	-	-
Inkomstskatt icke-finansiella företag (Tax on income, non-financial enterprises)	22	56	77	99	107	118	104
Inkomstskatt, finansiella företag (Tax on income, financial enterprises)	7	..	..	..	..	..	..
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	261	426	439	461	494	522	569
Produktskatter (Taxes on goods and services)	231	322	333	352	368	391	409
Mervärdesskatter (Value added taxes)	155	225	234	249	263	283	298
Statlig (Central government)	155	220	231	245	259	281	296
EU (European Union)	..	5	3	4	4	1	1
Importtullar (Import duties)	5	3	4	4	5	5	5
Statlig (Central government)	5	..	..	..	..	..	..
EU (European Union)	..	3	4	4	5	5	5
Skatt på bränslen (Tax on fuel)	31	45	45	45	44	45	45
Skatt på elektrisk kraft (Tax on electrical power)	8	16	18	19	20	20	20
Skatt på drycker (Tax on beverages)	11	11	10	10	11	11	11
Tobaksskatt (Tax on tobacco)	7	8	8	8	9	10	10
Skatt på finansiella- o kapitaltransaktioner (Tax on financial and capital transactions)	5	6	7	8	9	9	9
Försäljningsskatt på motorfordon (Registration tax, motor vehicles)	1	-	-	0	0	0	-
Skatt på spel och lotterier (Tax on gambling and lotteries)	3	1	1	1	1	1	1
Skatt på annonser och reklam (Tax on advertising)	1	1	1	1	1	1	0
Vinster från fiskala monopol (Profits of fiscal monopolies)	2	4	4	4	4	4	4
Övriga produktskatter (Other taxes on goods and services)	2	2	2	2	2	3	5
Statlig (Central government)	2	2	2	2	2	3	4
EU (European Union)	..	0	0	0	0	0	0
Övriga produktionsskatter (Other taxes on production)	30	104	106	109	126	131	160
Fastighetsskatt (Real estate tax)	14	24	24	25	25	26	11
Motorfordonsskatt (Tax on the use of motor vehicles)	2	2	2	3	3	3	3
Löneskatter (Payroll taxes)	10	73	75	76	92	96	140
Övriga produktionsskatter, övrigt (Other taxes on production)	4	4	4	4	6	6	7

Anm: Vissa belopp för år 2007 och 2008 är preliminära, observera att även EU-skatter ingår i denna tabell

2.2.2 Skattekvoten minskar mellan 2007 och 2008

I den ekonomiska debatten används ofta uppgifter om såväl olika slag av skatte- eller avgiftsbelopp ställda i relation till BNP som den totala summan av skatter och avgifter ställd i relation till BNP. I det senare fallet brukar begreppet (total) skattekvot användas. Förändringar i denna kvot beror givetvis på förändringar både av skatte- och avgiftsuttagen och av BNP. Även andra för-

ändringar kan påverka kvoten, t.ex. förändringar av betalningsrutiner. Den är däremot opåverkad av om exempelvis en lagstadgad socialavgift tas ut som en arbetsgivaravgift eller som en allmän egenavgift. 2.3 Tabell nedan visar hur den totala skattekvoten för perioden 1993-2008 varierat mellan 47 och 52 procent. År 2008 var skattekvoten 47 procent, vilket är den lägsta nivån under den redovisade perioden.

2.3 Tabell

BNP i miljarder kronor och skattekvoten, procent av BNP GDP in SEK and tax ratio, as percentage of GDP

År Year	BNP, mdkr GDP, BSEK	Skattekvoten, % av BNP Tax ratio, % of GDP			
		Totalt, total	därav, there of		
			Löpande inkomsts- och förmögenhetsskatter samt kapitalskatter Current taxes on income, netwealth and capital taxes	Skatter på produktion och import Taxes on production and imports	Sociala avgifter Social security contributions
1993	1 573	48	19	17	13
1994	1 679	49	20	16	12
1995	1 810	48	20	16	12
1996	1 852	50	21	16	13
1997	1 927	51	21	17	13
1998	2 012	52	21	17	13
1999	2 124	52	22	19	11
2000	2 250	52	22	17	13
2001	2 326	50	20	17	14
2002	2 421	48	18	17	13
2003	2 515	48	18	17	13
2004	2 625	49	19	17	13
2005	2 735	49	20	17	13
2006	2 901	49	20	17	12
2007	3 064	48	19	17	12
2008	3 157	47	17	18	11

Anm: Vissa belopp för år 2007 och 2008 är preliminära. Some figures in 2007 and 2008 are preliminary

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

2.3 Offentliga sektorns utgifter per ändamål

Den offentliga sektorns utgifter kan fördelas på ändamål. Ändamålsfördelningen följer EU-standard och innehåller tio huvudgrupper med undergrupper.

2.3.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd

I 2.4 Tabell redovisas de totala offentliga utgifterna, dvs. summan av transfereringar, konsumtion och investeringar, fördelade på ändamål och sektor för år 2007. Anledningen till att uppgifterna redovisas med ett års eftersläpning beror på att underlag för beräkning av utgifterna på ändamål inte finns tillgängliga förrän efter mer än ett år.

Totala offentliga utgifter är konsoliderade (dvs. överföringar mellan olika delar av offentliga sektorn har tagits bort) och är därför inte lika med summan av delsektorernas utgifter. Investeringarna inkluderar sådana investeringar utförda inom sektorn men utanför myndighetsverksamheten. På detta sätt överensstämmer sektorns totala utgifter, dvs. de som redovisas i 2.1 Tabell med de ändamålsfördelade i 2.4 Tabell och 2.5 Tabell.

Av tabellen framgår att en stor andel, 42 procent, av offentliga sektorns utgifter används till ändamålet socialt skydd. Ändamålet ålderdom, som är en stor del av

socialt skydd, står för knappt hälften av dessa utgifter. Statens och socialförsäkringens utgifter för socialt skydd avser huvudsakligen den ekonomiska tryggheten i form av t.ex. arbetslöshetsersättningar, barnbidrag, föräldrapenning, sjukpenning och pensioner. Kommunernas utgifter för socialt skydd avser främst social omsorg som barnomsorg, vård och omsorg om äldre och funktionshindrade samt individ- och familjeomsorg. I primärkommunernas utgifter ingår också socialbidraget.

En stor utgift för den offentliga sektorn, och framför allt för staten, är räntor på statsskulden. Räntan på statsskulden var 46 miljarder kronor för staten 2007 och ingår i ändamål 017, skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn. Den totala offentliga sektorns utgifter för hälso- och sjukvård utgör 14 procent av de totala utgifterna. Landstingens utgifter ligger till största delen inom ändamålet hälso- och sjukvård, 86 procent av sektorns totala utgifter återfinns här.

Utgifter för ändamålet utbildning utgör 14 procent av den totala offentliga sektorns utgifter. För primärkommuner utgör utbildning den näst största utgiften med 36 procent av dess total. Av detta används det mesta till förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6.

2.4 Tabell

Totala offentliga utgifter per ändamål och sektor 2007, löpande priser, mdkr

General government's expenditures by function and sector, 2007, current prices, SEK billions

Ändamål	Totalt*		Stat		Social-försäkring		Primär-kommuner		Landsting	
	Total*		Central gov.		Social security		Municipal councils		County councils	
	Mdkr SEK billions	%	Mdkr SEK billions	%	Mdkr SEK billions	%	Mdkr SEK billions	%	Mdkr SEK billions	%
COFOG**										
01 Allmän offentlig förvaltning (General public services)	190	12	234	28	..	..	47	10	5	2
011 Verkställande och lagstiftande organ, ekonomi- och skatteförvaltning, utrikesförvaltning (<i>Executive and legislative organs, financial and fiscal affairs</i>)	48	3	53	6	..	..	1	0	1	0
012 Internationellt ekonomiskt bistånd (<i>Foreign economic aid</i>)	24	2	25	3	..	..	..	..	..	..
013 Allmänna förvaltningstjänster (<i>General services</i>)	43	3	13	2	..	..	36	8	3	1
014 Grundforskning (<i>Basic research</i>)	19	1	20	2	..	..	0	0	0	0
015 FoU Allmän offentlig förvaltning (<i>R&D General public services</i>)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
016 Övrig allmän offentlig förvaltning (<i>General public services n.e.c.</i>)	2	0	0	0	..	..	2	0	..	..
017 Skuldtransaktioner avseende offentliga sektorn (<i>Public debt transactions</i>)	54	4	47	6	..	..	8	2	1	0
018 Allmänna transfereringar mellan olika delsektorer inom den offentliga sektorn (<i>Transfers of a general character between different levels of government</i>)	-	-	76	9	..	..	..	..	-	-
02 Försvar (Defence)	47	3	47	6	..	..	0	0	0	0
021 Militärt försvar (<i>Military defence</i>)	40	3	40	5	..	..	0	0	..	..
022 Civilt försvar (<i>Civil defence</i>)	2	0	2	0	..	..	0	0	0	0
023 Internationellt militärt bistånd (<i>Foreign military aid</i>)	3	0	3	0	..	..	..	..	..	..
024 FoU Försvar (<i>R&D Defence</i>)	1	0	1	0	..	..	..	..	..	..
025 Övrigt försvar (<i>Defence n.e.c.</i>)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
03 Samhällsskydd och rättsskipning (Public order and safety)	43	3	37	4	..	..	6	1	0	0
031 Polisverksamhet (<i>Police services</i>)	20	1	20	2	..	..	0	0	..	..
032 Brand- och räddningsverksamhet (<i>Fire-protection services</i>)	6	0	0	0	..	..	6	1	0	0
033 Rättsskipning (<i>Law courts</i>)	9	1	9	1	..	..	..	..	..	..
034 Kriminalvård (<i>Prisons</i>)	7	0	7	1	..	..	..	..	..	..
035 FoU Samhällsskydd och rättsskipning (<i>R&D Public order and safety</i>)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
036 Övrigt samhällsskydd och rättsskipning (<i>Public order and safety n.e.c.</i>)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
04 Näringslivsfrågor (Economic affairs)	123	8	89	11	..	..	28	6	12	5
041 Övergripande handels-, näringslivs och arbetsmarknadsfrågor (<i>General economic, commercial and labour affairs</i>)	23	1	19	2	..	..	4	1	1	0
042 Jordbruk, skogsbruk, fiske och jakt (<i>Agriculture, forestry, fishing and hunting</i>)	4	0	4	0	..	..	-	-	-	-
043 Bränsle och energi (<i>Fuel and energy</i>)	1	0	1	0	..	..	0	0	..	..
044 Utvinning av mineral samt tillverkning och byggnadsverksamhet (<i>Mining, manufacturing and construction</i>)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
045 Transporter (<i>Transport</i>)	90	6	59	7	..	..	23	5	11	5
046 Kommunikationer (<i>Communication</i>)	1	0	1	0	..	..	0	0	..	..
047 Andra näringsgrenar (<i>Other industries</i>)	1	0	0	0	..	..	1	0	0	0
048 FoU näringslivsfrågor (<i>R&D Economic affairs</i>)	3	0	2	0	..	..	0	0	-	-
049 Övriga ekonomiska frågor (<i>Economic affairs n.e.c.</i>)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
05 Miljöskydd (Environmental protection)	5	0	5	1	..	..	1	0	0	0
051 Avfallshantering (<i>Waste management</i>)	2	0	1	0	..	..	0	0	..	..
052 Hantering av avloppsvatten (<i>Waste water management</i>)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
053 Föroreningsbekämpning (<i>Pollution abatement</i>)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..

054	Skydd av biologisk mångfald och landskap (Protection of biodiversity and landscape)	1	0	1	0	..	..	..	..	..	..
055	FoU Miljöskydd (R&D Environmental protection)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
056	Övrigt miljöskydd (Environmental protection n.e.c.)	2	0	2	0	..	..	1	0	0	0
06	Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (Housing and community amenity)	12	1	4	0	..	..	9	2	0	0
061	Bostadsförsörjning (Housing development)	3	0	2	0	..	..	1	0	..	..
062	Samhällsutveckling (Community development)	6	0	2	0	..	..	5	1	0	0
063	Vattenförsörjning (Water supply)	3	0	..	..	..	..	3	1	..	..
064	Gatubelysning (Street lighting)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
065	FoU Bostadsförsörjning och samhällsutveckling (R&D Housing and community amenities)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
066	Övrigt, bostadsförsörjning och samhällsutveckling (Housing and community amenities n.e.c.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
07	Hälsö- och sjukvård (Health)	209	14	40	5	..	..	4	1	208	86
071	Medicinska produkter, apparater och anordningar (Medical products, appliances and equipment)	26	2	22	3	..	..	1	0	25	11
072	Öppen sjukvård (Outpatient services)	89	6	9	1	..	..	1	0	85	36
073	Sluten sjukhusvård (Hospital services)	81	5	3	0	..	..	2	0	80	34
074	Folkhälsovård (Public health services)	5	0	0	0	..	..	0	0	5	2
075	FoU Hälsö- och sjukvård (R&D Health)	3	0	0	0	..	..	0	0	3	1
076	Övrig hälso- och sjukvård (Health n.e.c.)	5	0	4	0	..	..	0	0	4	2
08	Fritidsverksamhet, kultur och religion (Recreation, culture and religion)	33	2	10	1	..	..	25	5	2	1
081	Fritids- och idrottsverksamhet (Recreational and sporting services)	14	1	2	0	..	..	13	3	0	0
082	Kulturell verksamhet (Cultural services)	18	1	7	1	..	..	11	2	2	1
083	Radio-, TV- och förlagsverksamhet (Broadcasting and publishing services)	1	0	1	0	..	..	..	..	..	..
084	Religiös verksamhet och annan samhällsverksamhet (Religious and other community services)	0	0	0	0	..	..	0	0	-	-
085	FoU Fritidsverksamhet, kultur och religion (R&D Recreation, culture and religion)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
086	Övrig fritidsverksamhet, kultur och religion (Recreation, culture and religion n.e.c.)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
09	Utbildning (Education)	223	14	60	7	..	..	170	36	3	1
091	Förskoleutbildning samt grundskoleutbildning årskurs 1-6 (Pre-primary and primary education)	127	8	7	1	..	..	123	26	0	0
092	Grundskoleutbildning årskurs 7-9 och gymnasieutbildning (Secondary education)	44	3	2	0	..	..	43	9	1	0
093	Eftergymnasial utbildning utom högskoleutbildning	1	0	0	0	..	..	1	0	0	0
094	Högskoleutbildning (Tertiary education)	42	3	43	5	..	..	0	0	0	0
095	Ej nivåbestämd utbildning (Education not definable by level)	7	0	4	0	..	..	3	1	2	1
096	Stödtjänster till utbildning (Subsidiary services to education)	1	0	1	0	..	..	0	0	0	0
097	FoU Utbildning (R&D Education)	0	0	0	0	..	..	..	..	0	0
098	Övrig utbildning (Education n.e.c.)	2	0	2	0	..	..	-	-	..	..
10	Socialt skydd (Social protection)	650	42	318	38	189	100	178	38	11	5
101	Sjukdom och funktionshinder (Sickness and disability)	160	10	127	15	..	..	39	8	1	0
102	Ålderdom (Old age)	317	21	58	7	189	100	89	19	7	3
103	Efterlevande (Survivors)	16	1	16	2	..	..	..	..	..	..
104	Familj och barn (Family and children)	78	5	58	7	..	..	25	5	0	0
105	Arbetslöshet (Unemployment)	43	3	36	4	..	..	7	1	2	1
106	Boende (Housing)	11	1	11	1	..	..	..	..	..	..
107	Övrig social utsatthet (Social exclusion n.e.c.)	25	2	8	1	..	..	19	4	0	0
108	FoU Socialt skydd (R&D Social protection)	0	0	0	0	..	..	..	..	..	..
109	Övrigt socialt skydd (Social protection n.e.c.)	0	0	5	1	..	..	..	..	-	-
Totalt (Total)		1536	100	842	100	189	100	467	100	234	100

* Den offentliga sektorn är konsoliderad vilket resulterar i att delarna ej är summerbara till totalen

** Classification Of Functions Of Government.

Anm: Uppgifterna är preliminära

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

2.3.2 Fördelningen mellan ändamålen stabil under perioden 2000-2007

I 2.5 Tabell visas totala offentliga utgifter, samt delen sociala naturaförmåner för perioden 2000-2007 fördelade efter ändamål på två-siffernivå. Sociala naturaförmåner benämns i nationalräkenskaperna de varor och tjänster med socialt ändamål som den offentliga sektorn köper från företagen och ger direkt till hushållen. Exempel på en social naturaförmån är privat läkarvård, läkemedel, färdtjänst, privat daghemsverksamhet och friskolor. Fördelningen mellan ändamålen har varit relativt stabil över redovisningsperioden.

De fyra största ändamålen är socialt skydd, allmän offentlig förvaltning, utbildning samt hälso- och sjukvård. Utgifterna för socialt skydd var 2000 43 procent av de totala utgifterna. 2007 uppgick andelen till 42 procent, men ökningen motsvarar 137 miljarder kronor. Andelen av de totala utgifterna som går till ändamålet allmän offentlig förvaltning har minskat med

3 procentenheter till 12 procent, men det har däremot ökat med 8 miljarder kronor. Andelen utgifter för utbildning är oförändrad och uppgick till 14 procent, det har dock ökat med 63 miljarder kronor. Andelen utgifter för hälso- och sjukvård har ökat med 2 procentenheter, till 14 procent av de totala utgifterna, detta motsvara en ökning med 68 miljarder kronor.

För ett litet ändamål som miljöskydd är utvecklingen i förhållande till totala utgifter marginell, men utvecklingen i själva ändamålet är stor. Utgifter med ändamålet miljöskydd har mellan åren 2000 till 2006 ökat från 3 till 6 miljarder kronor för att sedan under 2007 minska till 5 miljarder kronor. Den offentliga sektorns utgifter för fritidsverksamhet, kultur och rekreation har under perioden 2000-2007 ökat med 9 miljarder kronor, andelen är däremot oförändrad. Ändamålet näringslivsfrågor har ökat med 40 miljarder kronor, och andelen har ökat med ungefär en procentenhet till 8 procent år 2007.

2.5 Tabell

Totala offentliga utgifter och därav sociala naturaförmåner 2000-2007, löpande priser, mdkr. General government's total expenditures and of which social transfers in kind to households*, 2000-2007, current prices, SEK billions

Ändamål									
COFOG**		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
01	Allmän offentlig förvaltning (<i>General public services</i>)	182	160	178	164	163	173	187	190
02	Försvar (<i>Defence</i>)	51	49	49	50	48	46	49	47
03	Samhällskydd och rättsskipning, (<i>Public order and safety</i>)	30	33	35	37	37	38	40	43
04	Näringslivsfrågor (<i>Economic affairs</i>)	83	90	100	105	105	118	117	123
05	Miljöskydd (<i>Environmental protection</i>)	3	3	4	4	4	6	6	5
06	Bostadsförsörjning och samhällsplanering (<i>Housing and community amenity</i>)	12	13	13	13	13	14	12	12
7	Hälso- och sjukvård (<i>Health</i>)	141	155	168	179	181	188	197	209
	därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ</i>)	34	37	43	45	42	43	44	47
08	Fritidsverksamhet, kultur och religion (<i>Recreation, culture and religion</i>)	24	25	26	27	27	29	32	33
	därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	..	..	..	..	..	..	..	..
09	Utbildning (<i>Education</i>)	160	175	188	194	197	204	213	223
	därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	6	7	9	10	12	13	15	17
10	Socialt skydd (<i>Social protection</i>)	513	530	555	599	617	628	646	650
	därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	18	20	21	23	23	24	26	27
Totala offentliga utgifter (<i>General government expenditures</i>)		1 200	1 234	1 317	1 373	1 393	1 446	1 500	1 536
därav sociala naturaförmåner (<i>social transf. in kind to househ.</i>)		58	64	74	78	77	80	85	91

Noter:

* Social transfers in kind related to expenditure on products supplied to households via market producers

** Classification Of Functions Of Government

Anm: Uppgifterna för år 2007 är preliminära

Källa: Statistiska centralbyrån, Nationalräkenskaperna. Statistics Sweden, National Accounts

Riksstat för budgetåret 1949/50.

Driftbudgeten.

	Kronor
A. Egentliga statsinkomster:	
I. Skatter.....	4 451 850 000
II. Uppbörd i statens verksamhet	74 984 000
III. Folkpensionsavgifter	140 000 000
IV. Diverse inkomster.....	120 000 000
	4 786 834 000
B. Inkomster av statens kapitalfonder:	
I. Statens affärsverksfonder	157 000 000
II. Riksbanksfonden	100
III. Statens allmänna fastighetsfond.....	14 182 000
IV. Försvarets fonder	20 585 000
V. Statens utlåningsfonder	29 653 300
VI. Fonden för låneunderstöd.....	23 695 000
VII. Fonden för statens aktier.....	30 000 000
VIII. Statens pensionsfonder	31 600 000
IX. Diverse kapitalfonder	22 300 000
	329 105 400
Säger för inkomster å driftbudgeten	5 115 939 400
Summa	5 115 939 400

	Kronor
A. Egentliga statsutgifter:	
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	2 610 800
II. Justitiedepartementet	38 764 500
III. Utrikesdepartementet	23 887 000
IV. Försvarsdepartementet.....	793 453 100
V. Socialdepartementet	1 388 805 300
VI. Kommunikationsdepartementet	258 427 100
VII. Finansdepartementet.....	95 044 800
VIII. Ecklesiastikdepartementet	518 677 900
IX. Jordbruksdepartementet.....	347 803 700
X. Handelsdepartementet	49 507 900
XI. Inrikesdepartementet	290 600 700
XII. Folkhushållningsdepartementet	28 946 300
XIII. Pensionsväsendet	164 456 000
XIV. Oförutsedda utgifter.....	1 000 000
XV. Riksdagen och dess verk m. m.	10 515 700
	4 012 500 800
B. Utgifter för statens kapitalfonder:	
I. Luftfartsfonden	6 700 000
II. Riksgäldsfonden	316 000 000
III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	34 609 800
IV. Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsför- luster	25 000 000
	382 309 800
Säger för utgifter å driftbudgeten	4 394 810 600
Beräknad överskott å statsregleringen	721 128 800
Summa	5 115 939 400

Totala skatter i Sverige

3.1 Totala skatterna i Sverige 1 484 miljarder år 2007

I detta kapitel förs uppgifterna från kapitlen om skatt på arbete (kapitel 4), skatt på kapital (kapitel 5) och skatt på konsumtion och insatsvaror (kapitel 6) samman och en översikt ges över de totala skatteintäkterna.

De totalt fastställda skatterna för år 2007 summerade till 1 484 miljarder kronor (3.1 Tabell). Utslaget per invånare motsvarar detta 162 000 kr.

3.1 Tabell

Översikt över totala skatter i Sverige 1998-2007 Overview of total taxes in Sweden 1998-2007

	Inkomståret Income year									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Belopp, mdkr (Amount, BSEK):										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	667	680	710	741	747	783	807	828	857	874
Skatt på kapital (Taxes on capital)	109	130	161	118	101	107	136	168	192	208
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	267	278	290	303	316	329	341	360	378	402
Totala skatter (Total taxes)	1 044	1 088	1 161	1 162	1 164	1 219	1 283	1 357	1 427	1 484
varav (of which)										
EU-skatter (taxes belonging to EU)	12	11	12	11	9	9	7	8	9	7
Offentliga sektorns skatter (public sector taxes)	1 031	1 077	1 149	1 151	1 155	1 210	1 276	1 349	1 417	1 477
- kommunalskatt (local income tax)	306	323	336	359	378	403	420	436	454	479
- avgifter till ålderspensionssystemet* (fees for the old age pension system)	112	89	127	137	140	143	147	151	160	169
- statens skatteintäkter (state taxes)	613	665	686	655	637	664	709	762	803	829
Sammansättning - andel av totala skatter, procent (Composition - share of total taxes, in percent)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	64	62	61	64	64	64	63	61	60	59
Skatt på kapital (Taxes on capital)	10	12	14	10	9	9	11	12	13	14
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	26	26	25	26	27	27	27	27	26	27
Totala skatter (Total taxes)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel av BNP, procent (As percentage of GDP)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	33,1	32,0	31,5	31,9	30,9	31,1	30,7	30,3	29,6	28,5
Skatt på kapital (Taxes on capital)	5,4	6,1	7,2	5,1	4,2	4,3	5,2	6,1	6,6	6,8
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	13,3	13,1	12,9	13,0	13,0	13,1	13,0	13,2	13,0	13,1
Totala skatter (Total taxes)	51,9	51,2	51,6	50,0	48,1	48,5	48,9	49,6	49,2	48,4
Skatter per invånare, tkr (Taxes per inhabitant, KSEK)										
Skatt på arbete (Taxes on labour)	75	77	80	83	84	87	90	92	94	96
Skatt på kapital (Taxes on capital)	12	15	18	13	11	12	15	19	21	23
Skatt på konsumtion och insatsvaror (Taxes on consumption and input goods)	30	31	33	34	35	37	38	40	42	44
Totala skatter (Total taxes)	118	123	131	131	130	136	143	150	157	162

* Den del av socialavgifterna som överförs till premiepensionssystemet ingår inte i beloppen för ålderspensionssystemet utan betraktas i enlighet med Eurostats principer som ingående i individernas sparande.

Källa: Skatteverket och Ekonomistyrningsverket, Taxeringsutfallet, riksbokföringen, statistikdatabasen GIN-skatt samt budgetpropositionen.

Skatterna som andel av bruttonationalprodukten – den s.k. skattekvoten – uppgick år 2007 till 48,4 procent. Skatt på arbete svarade för 59 procent av skatteuttaget, skatt på kapital för 14 procent och skatt på konsumtion och insatsvaror för 27 procent. Störst variation över åren uppvisar skatt på kapital. Orsaken till denna variation är främst skatt på hushållens kapitalvinster samt skatt på bolagens vinster.

Skatteintäkterna i offentlig sektor är något lägre än de totala skatterna. Detta förklaras av att den del av mervärdesskatten och tullinkomsterna som ingår i avgiften till EU definitionsmässigt är skatter som tillhör EU. Av de totala skatterna 2007 avsåg 7 miljarder kronor (0,5 procent) EU-skatter, 479 miljarder kronor (32 procent) kommunalskatt och 169 miljarder kronor (11 procent) avgifter till pensionssystemet. Resten, 829 miljarder kronor (56 procent), kan sägas vara statliga skatter.

3.2 Fastställda skatter och betalda skatter

Beroende på vad man är ute efter kan skatteintäkter presenteras på olika sätt. Olika intressenter har olika intressen. Ska man analysera regelsystem och förstå orsakerna till att skatter utvecklas på ett visst sätt är det bäst att periodisera skatteintäkterna efter den period den händelse inträffade som gav upphov till skatten. Denna presentationsmetod brukar kallas "periodiserade skatter". I andra sammanhang, t.ex. när man planerar statens upplåning, står de faktiska kassamässiga betalningsflödena i fokus. Alla skatter som fastställs blir ju inte betalda och betalningar sker med viss efter-

släpning i förhållande till de händelser som orsakade skatten. Nationalräkenskaperna presenterar i sin tur skatter utifrån internationellt överenskomna principer för att möjliggöra jämförelser mellan länder. Det kan verka förvirrande att det förekommer olika belopp för skatter för ett och samma år. Men förstår man de olika syften som finns kan man hysa förståelse för att det förekommer olika värden.

Ett par exempel på skillnaden mellan skatter periodiserade till intjänandetidpunkt och kassamässigt betalda är de respittider för betalning som finns för olika skatter. T.ex. betalar arbetsgivare in arbetsgivaravgifter och preliminärt avdragen skatt för sina anställda med en månads eftersläpning i förhållande till när den anställda fick lönen för sitt arbete. De inkomster individerna har ett visst år deklarerar i maj året efter och betalningen slutregleras först under sommaren eller hösten efter intjänandeåret.

I årsboken är infallsvinkeln så långt möjligt skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod. Utgångspunkten är också att presentationen ska avse fastställda skatter. Med detta angreppssätt kan skatteinkomster relateras till relevant skatteunderlag och till händelser/ekonomisk utveckling under den aktuella tidsperioden.

Av de skatter som fastställs blir en del aldrig betalda. Då uppstår det uppbördsförluster (3.2 Tabell). Dessa har under de senaste åren legat kring 5 miljarder kronor eller 0,3 till 0,4 procent av den fastställda skatten. Uppbördsförlusterna beskrivs mer ingående i kapitlet Skatteskulder och uppbördsförluster (kapitel 9).

3.2 Tabell
Fastställda skatter och uppbördsförluster 1998-2007, mdkr
Settled taxes and collection losses 1997-2006, BSEK

	Inkomståret Income year									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Skatter enligt presentationen i Årsboken (<i>Taxes as presented in this Yearbook</i>)	1 043,6	1 088,3	1 161,0	1 162,3	1 163,6	1 218,7	1 283,2	1 356,8	1 426,5	1 483,8
Avgår uppbördsförlust (<i>Deduction for collection losses</i>)	-5,2	-5,7	-4,5	-4,9	-6,4	-5,2	-5,1	-4,7	-4,6	-4,4
Dito skatter efter uppbördsförlust (<i>Settled taxes net for collection losses</i>)	1 038,4	1 082,6	1 156,5	1 157,4	1 157,3	1 213,5	1 278,1	1 352,1	1 421,9	1 479,5

Källa: Skatteverket och Kronofogden

Ambitionen att i årsboken utgå från fastställda skatter är orsaken till att statistiken kanske inte alltid uppfattas som aktuell. I denna årsbok, som skrivs 2009, är slutåret i de flesta tabeller aktivitetsåret 2007. Orsaken till eftersläpningen är att vissa av skatterna fastställs först i månadsskiftet november/december året efter inkomståret. Det gäller t.ex. skatter som fastställs på basis av den årliga inkomstdeklaration.

3.3 Beskattning i tre stationer

Skatter kan delas in på olika sätt. I årsboken presenteras skatterna utifrån den bas som ligger till grund för skatteuttaget – arbete, kapital och konsumtion/insatsvaror. Men skatter kan grupperas även efter andra linjer. Ett annat sätt att sortera skatter knyter an till de skattebaser som uppkommer när inkomsterna strömmar genom ekonomin från produktion till konsumtion.¹

När en inkomst uppstår och genomflyter det ”ekonomiska kretsloppet” beskattas den i normalfallet tre gånger – vid tre ”stationer”:

1. Först beskattas inkomsten där den uppstår – i produktionsledet. Om inkomsten är lön beskattas den med arbetsgivaravgifter och om den är vinst med bolagsskatt.
 2. När sedan de resterande produktionsinkomsterna betalas ut till hushållen sker nästa beskattning i form av den vanliga inkomstbeskattningen.
 3. När hushållen sedan använder sina nettoinkomster för att konsumera utgår skatt i form av moms och punktskatter.
- 3.3 Diagram visar skatteintäkterna 2007 kategoriserade enligt denna kretsloppsprin-

cip. Uppdelningen av skatterna mellan de tre stationerna är inte självklar. Syftet är dock endast att ge en grov illustration av hur vi i Sverige har valt att kanalisera skatteuttaget i olika faser och mellan olika aktörer i samhällsekonomin. Olika länder har valt olika tyngdpunkt på hur skatteuttaget är fördelat. Dessa olikheter mellan länderna kommenteras i kapitlet ”Svenska skatter i internationell jämförelse” (kapitel 15).

Skatterna vid de tre stationerna är olika synliga för medborgarna. Skatterna på produktionen (516 miljarder kronor) och på konsumtion/förbrukning (406 miljarder kronor) kallas också indirekta skatter. Beteckningen ”indirekt” syftar på att den som ansvarar för betalningen av skatten avviker från den som bär den faktiska bördan av skatten. Skatten övervältras från den formellt betalningsskyldige via löner, priser eller vinster.

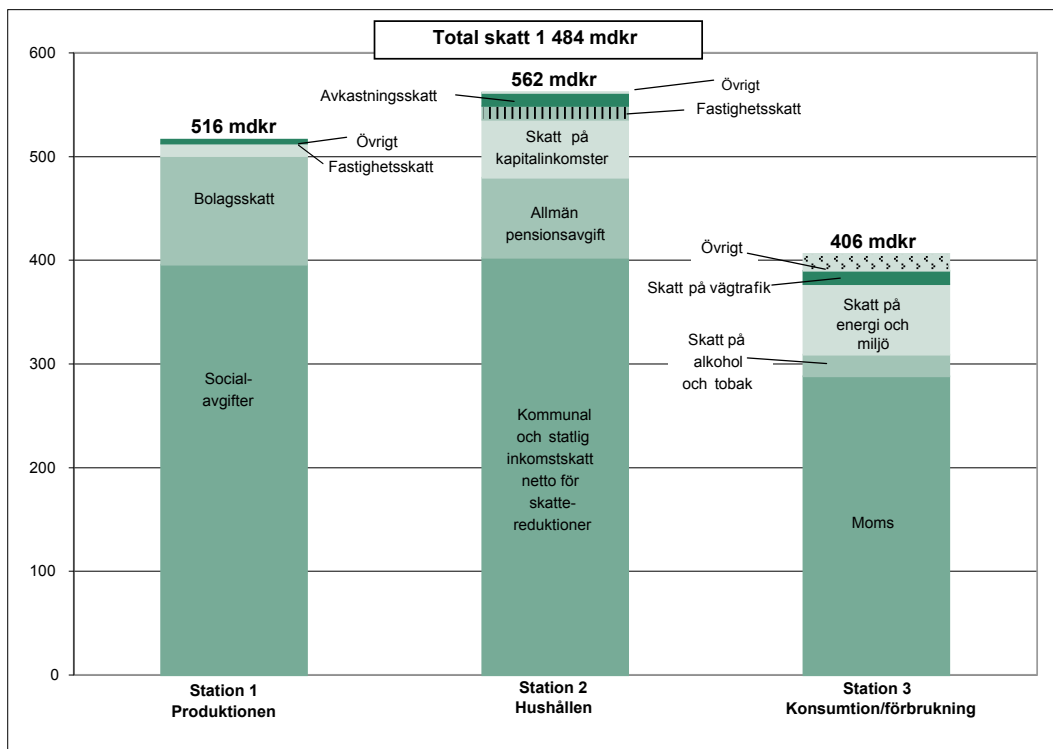
Skatten som betalas av hushållen (station 2) – 562 miljarder kronor – är den som är mest iögonenfallande för gemene man. För dessa skatter är bilden att det inte förekommer någon övervältring på andra aktörer. Den person som står för betalningen av skatten bär också i slutändan bördan av skatten. Dessa skatter kallas också för direkta skatter. Skatten vid denna station överensstämmer i stort med den skatt som fastställs i anslutning till den inkomstdeklaration individerna lämnar en gång om året.

¹ Betänkande från Skattebasutredningen: *Våra Skatter* SOU 2002:47, sid. 53ff

3.3 Diagram

Skatteuttaget fördelat på tre stationer – produktion, hushåll, konsumtion/ förbrukning – år 2007, mdkr

Taxes distributed into three stations – production, households, consumption - year 2007, BSEK

Note: Showing from bottom to top of the staples:

Production: Employers' and self-employed persons' social security fees, company profit tax, real estate tax, other taxes.

Households: Central and local income tax of individuals incl. tax reductions, general pension fee paid by individuals, tax on income from capital, real estate tax, tax on pension fund earnings, other taxes.

Consumption: VAT, alcohol and tobacco tax, energy and environment taxes, tax on road traffic, other taxes.

3.4 Skatternas roll för utjämning av de ekonomiska resurserna mellan hushållen

Ofta talas om hur skatteuttaget omfördelar ekonomiska resurser mellan hushållen. Omfördelning av ekonomiska förhållanden uppstår emellertid inte bara genom hur uttaget av skatter ser ut. Hur skatterna används är väl så viktigt när man ska bedöma fördelningseffekterna av skatteuttaget. Skattefinansierade offentliga transfereringar såsom barnbidrag, socialbidrag, sjukförsäkring, pensionssystem m.m. lik-

som offentligt subventionerade verksamheter som daghem, skolor, sjukvård, tandvård för barn m.m. har stor betydelse för att utjämna ekonomiska förhållanden mellan hushållen. I vårpropositionen 2002² studerades fördelningseffekterna av offentlig konsumtion av individuella tjänster.³ Värdet av dessa (år 1999) uppgick till 285 miljarder kronor. Man fann att offentligt subventionerade tjänster främst jämnar ut över livscykeln, vilket gynnar barnfamiljer och pensionärer. Subventionerna är högre, både absolut och relativt sett, för personer med låg ekonomisk standard jämfört med välbeställda.

² prop. 2001/02:100 Bilaga 3

³ I anslutning till budgetpropositionen och/eller vårpropositionen lämnas fördelningspolitiska redogörelser. Temat varierar.

Även om uppgifterna i propositionen avser inkomståret 1999 och således inte är aktuella återger vi resultaten (3.4 Tabell). Det ger nämligen en bra illustration av att skatteuttaget bara är en av flera komponenter i omfördelningen av ekonomiska resurser mellan hushållen. Inkomstspridningen mäts med Gini-koefficienten. Gini-koefficienten är ett vanligt sammanfattande mått på ojämnheten i inkomstfördelningen. Gini-koefficienten antar värdet noll när inkomsten är lika för alla och värdet 1 vid maximal ojämnhet, dvs. när en person får alla inkomster. Lägre värde anger således en mer jämn fördelning. Tabellen visar att Gini-koefficienten sjunker från 0,493 till 0,203 på grund av offentliga transfereringar, skatt och offentligt subventionerade tjänster. Som framgår av tabellen svarar skatteeffekten för en mindre del av den samlade effekten. Användningen av skatterna till transfereringar och offentliga tjänster ger en större utjämnande effekt.

Fördelningseffekterna av skatter och transfereringar för hushållen beskrivs mer utförligt i kapitlet "Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet" (kapitel 8).

Station 2 - Beskattningen av hushållens inkomster

Vi tittar nu närmare på skatterna vid station 2 – den direkta beskattningen av hus-

hållen. De skatter som individerna påförs i anslutning till sin inkomstdeklaration svarar 2007 för 546 miljarder eller 37 procent av de totala skatterna. I beloppet ingår kommunal och statlig inkomstskatt, allmän pensionsavgift, skatt på inkomst av kapital och fastighetsskatt. Hur dessa skatter fördelar sig på olika inkomstlägen framgår av 3.5 Tabell.

År 2007 fanns det 341 000 personer med förvärvsinkomster över en halv miljon. Dessa inkomsttagare utgjorde 4,7 procent av den vuxna befolkningen och hade 15,5 procent av förvärvsinkomsterna och betalade drygt 22 procent av de skatter som tas ut på arbete och drygt 29 procent av skatten på kapital.

Vi ger också en översikt över hur dessa skatter fördelar sig på åldersgrupper (3.6 Tabell). Det finns ett tydligt livscykelmönster för inkomster och skatter. Förvärvsinkomster och skatt på arbete har en övervikt (andelen av inkomsterna och skatten är högre än befolkningsandelen) i åldersgrupperna 35-64 år. Skatten på kapital är starkt koncentrerad till personer i övre medelåldern och pensionärer. Personer över 55 år utgjorde 40 procent av den vuxna befolkningen och svarade för 73 procent av den direkta skatt som tas ut på kapital.

3.4 Tabell

Inkomstspridning för olika inkomstslag mätt med Gini-koefficienten.

Ginikoefficienten är justerad med hänsyn till hushållets sammansättning

Distribution of income for different types of income measured by the Gini-coefficient. The Gini-coefficient is adjusted for dependents to provide for

Inkomst	Type of income	Gini-koefficient
Inkomstbegrepp (Income concept)		
F	Faktorinkomst (dvs. inkomst av lön, näringsverksamhet och kapital) (Primary income [i.e. income from salary, enterprenuerial income and capital])	0,493
B	Bruttoinkomst (dvs. faktorinkomst + transfereringar) (Gross income [i.e. primary income + transfers])	0,334
D	Disponibel inkomst (Disposable income)	0,257
S	Disponibel inkomst justerad med offentlig subvention (Disposable income adjusted for public subsidies)	0,203
F - S	Samlad effekt på Gini-koefficienten (Total effect on the Gini-coefficient)	0,290
F - B	Transfereringseffekt (Effect of transfers)	0,159
B - D	Skatteffekt (Effect of taxes)	0,077
D - S	Subventionseffekt (Effect of subsidies)	0,054

Källa: 2002 års ekonomiska vårproposition (prop. 2001/02:100 Bilaga 3)

3.5 Tabell

Skatter som tas ut direkt av individerna fördelade efter förvärvsinkomstens storlek. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete och kapital, inkomståret 2007

Taxes paid directly by individuals by the size of assessed income from earnings showing number of persons, income amounts, taxes on labour and taxes on capital, income year 2007

Taxerad förvärvsin- komst, tkr	Antal personer, tusental	Belopp, mdkr Amounts, BSEK			Andel (%) av samtliga Share in % of total			
		Taxerad förvärvs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital	Antal personer	Taxerad förvärvs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital
Assessed inc. from work, KSEK	Number of persons, thousands	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital	Number of per- sons	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
0	316	0	0,0	1,7	4,3	0,0	0,0	2,8
-100	1 140	65	11,5	6,3	15,6	4,0	2,4	10,5
100-200	2 032	310	75,6	11,7	27,8	18,8	15,7	19,7
200-300	2 086	516	135,3	10,1	28,6	31,2	28,1	17,0
300-400	1 039	354	100,5	8,0	14,2	21,4	20,9	13,4
400-500	345	152	50,8	4,2	4,7	9,2	10,6	7,1
500-1000	304	194	77,3	9,1	4,2	11,7	16,1	15,3
1000-	37	61	30,4	8,4	0,5	3,7	6,3	14,1
Samtliga (All)	7 298	1 653	481,4	59,5	100,0	100,0	100,0	100,0
Tillkommer (To be added):								
- personer 0-17 år (persons 0-17 years)	1 793	2	0,1	0,7				
- Övrigt* (Remainder)		7	2,0	2,3				
Totalt (Total)		1 662	483,5	62,4				

* Avser icke folkbokförda och dödsbon (Persons not registered in Sweden and estates of deceased persons).

Anm: I skatt på arbete ingår i denna tabell inkomstskatt, allmän pensionsavgift och skattereduktioner. Skatt på kapital omfattar fastighetskatt och skatt på avkastningen på finansiellt kapital.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

Station 3 – Beskattningen när hushållen använder sina inkomster – konsumtion, förbrukning.

Skattebasen vid station 3 utgörs nästan uteslutande av hushållens konsumtion och byggnadsinvesteringar. Med konsumtionsskatter avses moms och punktskatter, till vilka räknas t.ex. energi- och alkoholskatter.

Alla konsumtionsskatter har inte samma syfte. Vissa skatter är rent fiskala, dvs. deras syfte är statsfinansiella, medan andra har som primärt syfte att styra konsumtionen eller resursförbrukningen. Till de i första hand fiskala hör mervärdesskatten och den rena energiskatten. Till de som syftar till att styra förbrukningen hör koldioxid- och sva-velskatterna.

Mervärdesskatten har olika skattesatser

för olika varor och tjänster. Normalskat-tesatsen är 25 procent. Därutöver finns två lägre skattesatser. Livsmedel har t.ex. en skattesats om 12 procent och böcker beskattas med 6 procent. Vissa tjänster, t.ex. bank-tjänster och sjukvårdstjänster, momsbeskattas överhuvudtaget inte. Punktskatterna tas i regel ut med ett fast belopp per enhet.

De olika momsskattesatserna tillsammans med att vissa varor beläggs med punktskat-ter gör att variationen i konsumtionsbeskatt-ningen är stor. Hur bördan av olika kon-sumtionsskatter fördelas beror i första hand på konsumtionens sammansättning i olika hushåll. Ju större andel av de totala kon-sumtionsutgifterna som går till högbeskat-tad konsumtion, desto högre skattebördan.

3.6 Tabell

Skatter som tas ut direkt av individerna fördelade på åldersintervall. Uppgifter om antal inkomstagare, inkomstsummor samt skatt på arbete och kapital, inkomståret 2007

Taxes paid directly by individuals by age showing number of persons, income amounts, taxes on labour and taxes on capital, income year 2007

Taxerad förvärsinkomst, tkr	Antal personer, tusental	Belopp, mdkr Amounts, BSEK			Andel (%) av samtliga Share in % of total			
		Taxerad förvärs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital	Antal personer	Taxerad förvärs- inkomst	Skatt på arbete	Skatt på kapital
Assessed inc. from work, KSEK	Number of persons, thousands	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital	Number of per- sons	Assessed inc. from work	Taxes on labour	Taxes on capital
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
18 - 24	792	73	15,8	0,8	10,9	4,4	3,3	1,3
25 - 34	1 129	241	65,5	0,9	15,5	14,6	13,6	1,5
35 - 44	1 291	360	108,7	4,4	17,7	21,8	22,6	7,5
45 - 54	1 171	340	104,5	9,9	16,0	20,6	21,7	16,7
55 - 64	1 227	339	103,0	18,9	16,8	20,5	21,4	31,7
65 - 74	820	170	49,4	12,9	11,2	10,3	10,3	21,7
75 -	867	130	34,4	11,7	11,9	7,8	7,1	19,6
Samtliga (All)	7 298	1 653	481,4	59,5	100,0	100,0	100,0	100,0
Tillkommer (To be added):								
- personer 0-17 år (persons 0-17 years)		2	0,1	0,7				
- Övrigt* (Remainder)		7	2,0	2,3				
Totalt (Total)		1 662	483,5	62,4				

* Avser icke folkbokförda och dödsbon (Persons not registered in Sweden and estates of deceased persons).

Anm: I skatt på arbete ingår i denna tabell inkomstskatt, allmän pensionsavgift och skattereduktioner. Skatt på kapital omfattar fastighetsskatt och skatt på avkastningen på finansiellt kapital.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

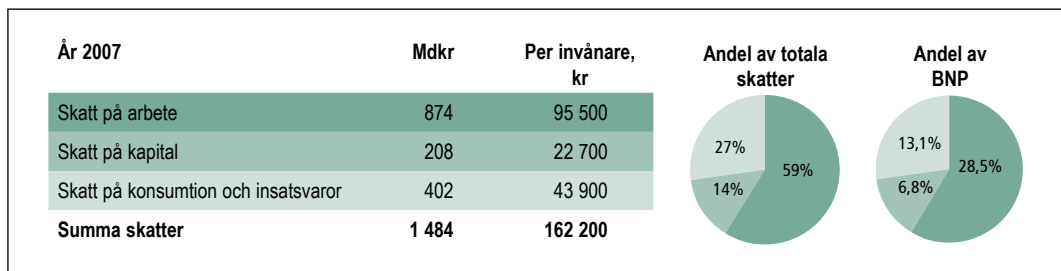
Konsumtionsskatterna är som redan nämnts indirekta skatter, med vilket menas att de som belastas av skatten inte är samma personer som redovisar och betalar in skatten. Detta gör samtidigt att konsumtionsskatternas fördelning på olika grupper i samhället inte blir lika tydlig som t.ex. beskattningen av inkomster. Konsumtionsskatternas fördelningseffekter har dock i olika sammanhang kartlagts. T.ex. gäller generellt att energiskatter är regres-

siva, dvs. de drabbar hushåll med lägre inkomster mer än hushåll med högre inkomster, flerbarnshushåll mer än barnlösa hushåll samt glesbygdshushåll mer än stads-hushåll.⁴ Dagens momsstruktur ger ett momsuttag som är progressivt, dvs. det genomsnittliga momsuttaget stiger med ekonomisk standard.⁵ Detta beror på att hushållens konsumtionsmönster varierar och att momssatserna inte är enhetliga.

⁴ SOU 2003:38, *Svåra skatter!*, betänkande från Skattenedskattkommittén.

⁵ SOU 2005:57, *Enhetlig eller differentierad mervärdesskatt?*, delbetänkande av Mervärdesskattesatsutredningen.

Skatt på arbete

- Skatt på arbete tas ut dels som inkomstskatt, dels som socialavgifter. År 2007 inbringade dessa skatter sammanlagt 874 miljarder kronor vilket utslaget per invånare motsvarar ca 95 500 kr.
- Skatten på arbete motsvarade 2007 28,5 procent av BNP och utgjorde 59 procent av totala skatteuttaget.
- 1,3 miljoner eller 20 procent av inkomstagarna hade inkomster som översteg skiktgränsen för statlig skatt år 2007. Bland de heltidsanställda var andelen 36 procent.
- 39 procent av personerna i aktiv ålder pensionssparar. Det är vanligare att kvinnor pensionssparar än män. Sparandet är i genomsnitt lägre bland kvinnorna.
- Kommunalskatten i kommunerna varierar år 2009 mellan som lägst 28,89 procent och som högst 34,17 procent. Skattekraften varierar från som högst 182 procent och som lägst 76 procent av riksgenomsnittet.

4.1 Historik

Skatt i form av arbete utkrävdes tidigt i form av natura- och arbetsprestationer för krig och stormansvälde i form av vårdkasar, fartyg och manskap i ledungsflottor och motsvarande. Dagsverken och natura-prestationer var under tidig medeltid en vanlig skattepåлага dels till världsliga her- rar för brukande av åker och byggande av borgar samt gästning, dels till kyrkan för kyrkobyggande och i form av tionde av all säd (varav 3/10 till prästen och i övrigt

andelar till biskopen, kyrkan och socknens fattiga). Skattetrycket uppfattades som högt – då på samma sätt som nu. Åren 1356 och 1434 ledde det växande skattetrycket till skatteuppror, år 1356 mot Magnus Eriks- son och år 1434 mot Erik av Pommern, det sistnämnda lett av Engelbrekt.

År 1810 infördes progressiv inkomstskatt första gången, en skatteform som avskaffa- des efter ett par år. År 1812 tillkom istäl- let skatter i form av person-, objekt- och klasskatter. Klasskatterna var kopplade till yrkesklass och därpå förmodad åtföljande skattekraft. År 1861 slopades klasskatter- na och ersattes med en proportionell skatt med en procent på behållen inkomst av ar- bete och kapital.

Grundstenen för den beskattning av ar- bete vi har idag lades 1903, då man införde en progressiv statlig inkomstskatt och syste- met med självdeklaration. Källskattesys- temet, dvs. att skatten på arbete betalas in löpande under året av arbetsgivaren, inför- des först 1947.

Kommunalskatten fick sin nuvarande ut- formning genom den skattereform som ge- nomfördes 1928. Fram till rösträttsrefor- men 1918 var den kommunala rösträtten satt i förhållande till den kommunalskatt man betalade.

Arbetsgivaravgifter introducerades första gången 1960 i samband med införandet av ATP. Under 1970-talet höjdes avgifterna successivt och uppgick i slutet av decenniet till ca 35 procent av lönesumman.

Fram till 1970 sambeskattades makar dvs. deras inkomster lades samman och skatten togs ut på den samlade hushålls-

inkomsten och inte i förhållande till de enskilda individernas inkomst. År 1971 infördes särbeskattning av makars inkomster. Ökande förvärvsintensitet bland kvinnor och jämställdhetsaspekter drev fram förändringen.

En stor genomgripande reform av stora delar av det svenska skattesystemet genomfördes åren 1990-1991. Reformen innebar breddade skattebaser och sänkta formella skattesatser. De indirekta skatterna fick ökad vikt. Syftet med reformen var att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektivare beskattning genom minskade skatteklar¹ och en mer likformig beskattning. Inriktningen under senare år har varit att minska den skatt som tas ut på inkomster från aktivt arbete.

4.1 Tabell

Skatt på arbete åren 1998-2007, mnkr

Overview of taxes on labour 1998-2007, MSEK

	Inkomståret Income year									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Statlig inkomstskatt (Central gov. income tax for individuals)	31 909	29 577	33 479	34 616	33 108	32 662	34 023	38 308	41 005	44 799
Kommunal inkomstskatt* (Local income tax for individuals)	306 370	323 154	336 304	359 389	378 492	403 077	419 839	435 577	454 117	479 068
Skattereduktioner (Tax reductions)		-3 488	-18 866	-36 147	-59 002	-56 223	-59 070	-68 587	-81 182	-121 614
Delsumma inkomstskatt på arbete (Total income tax on labour)	338 279	349 243	350 917	357 858	352 598	379 516	394 792	405 298	413 940	402 254
Arbetsgivaravgifter (Employers' social sec. contributions)	251 400	266 290	283 641	299 679	309 508	316 338	322 998	333 234	349 512	373 848
Egenavgifter (Social sec. contributions for self-employed)	5 980	6 434	7 153	7 396	7 692	7 756	8 031	8 790	9 536	11 061
Allmänna egenavgifter (General social sec. contributions)	56 687	59 965	63 074	65 749	68 137	70 296	72 115	74 178	77 329	81 088
Särskild löneskatt (Special tax on certain earned income and pension costs)	16 131	18 771	22 286	25 226	27 540	27 023	28 438	29 710	29 704	30 596
Avgår avgifter till premiepensionssystemet** (Deduction for the premium pension system)		-20 805	-18 349	-15 422	-18 392	-17 525	-17 821	-20 287	-22 321	-23 920
Delsumma sociala avgifter (Total social security contributions)	330 198	330 654	357 805	382 628	394 485	403 888	413 760	425 625	443 760	472 673
Beskattnings av tjänstegrupppliv (Tax levied on benefits of occupational group insurance)	802	1004	904	1 065	1 176	1 235	1 350	1 037	1 233	932
Skattereduktion för husarbete (Tax reduction for housing improvements and household services)	-2 476	-1 081	-	-	-	-	-1 572	-1 933	-	-120
Sjöfartsstöd (Shipping support)	-	-	-	-206	-1 390	-1537	-1 677	-1 699	-1 705	-1 772
Total skatt på arbete (Total tax on labour)	666 803	679 820	709 625	741 345	746 870	783 102	806 654	828 328	857 227	873 967
Dito i procent av BNP (As percentage of GDP)	33,1%	32,0%	31,5%	31,9%	30,9%	31,1%	30,7%	30,3%	29,6%	28,5%

* Åren 1998-1999 ingår kyrkoskatten i den kommunala inkomstskatten. Fr.o.m. 2000 då kyrkan skiljts från staten ingår kyrkoskatten inte längre i kommunalskatten vilket orsakar ett skift i nivån mellan 1999 och 2000. År 1999 uppgick församlingsskatten till 11 miljarder kronor.

** I enlighet med Eurostats principer för redovisning av skatter betraktas den del av socialavgifterna som överförs till premiepensionssystemet inte som skatt utan som tillhörande individerna.

Källa: Skatteverket och ESV. Taxeringsutfallet, riksbokföringen samt statistikdatabasen GIN-Skatt.

¹ Med skatteklar avses ett marginalskattebegrepp som utöver den inkomstskatt och de egenavgifter som är direkt synliga för individen även inkluderar arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter.

4.3 Den arbetande befolkningen och arbetsinkomsterna

4.3.1 Omfördelningsbehov mellan aktiva och passiva perioder i livet

Ingen människa kan ta hand om sig själv och försörja sig genom eget arbete i livets alla skeden. Vi arbetar ungefär halva livet men måste ha försörjning hela. För att trygga uppehållet i barndom, ålderdom, vid arbetslöshet och sjukdom m.m. måste en omfördelning ske mellan aktiva och passiva perioder i människornas livscykel.

Omfördelningen organiseras på olika sätt. En del löses inom familjen. Försäkringslösningar, avtal mellan arbetsmarknadens parter, lån och eget sparande är andra vägar. Skattefinansiering är en annan lösning. Var tyngdpunkten lagts varierar mellan olika länder. Sverige har via de lagstadgade socialförsäkringsavgifterna en förhållandevis hög skattefinansiering av den sociala tryggheten.

Trygghetsarrangemangen – oavsett om de löses via skatter eller på annat sätt – tar i anspråk närmare halva nationalinkomsten. Mindre än halva befolkningen är sysselsatt med förvärvsarbete (4.2 Tabell).

4.2 Tabell

Befolkning och sysselsättning vissa år under perioden 1993-2008, tusental personer och arbetade timmar

Population and employment some of the years 1993-2008, number of persons (thousands) and hours worked

	1993	1995	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	Förändring 1993-2008	
										Change 1993-2008	
										abs. tal figures	%
Befolkning (Total population)	8 719	8 827	8 872	8 925	8 994	9 030	9 081	9 148	9 220	+501	+5,7
Personer 16-64 år (persons 16-64 years)	5 461	5 523	5 602	5 666	5 735	5 770	5 826	5 876	5 923	+462	+8,5
- tillhörande arbetskraften (belonging to the labour force)	4 461	4 480	4 501	4 561	4 595	4 619	4 671	4 736	4 778	+317	+7,1
- utanför arbetskraften (not in the labour force)	1 000	1 043	1 101	1 105	1 140	1 151	1 155	1 139	1 145	+145	+14,5
- reguljärt sysselsatta (economically active population)	3 974	4 004	4 193	4 283	4 242	4 262	4 341	4 445	4 484	+510	+12,8
- öppet arbetslösa (unemployed)	487	476	308	278	353	356	330	292	294	-193	-39,7
- i arbetsmarknadspolitiska program (engaged in labour market measures)	191	196	113	117	108	123	139	89	85	-106	-55,5
Andel av totala befolkningen i % (Share of total population in percent):											
- personer 16-64 år (persons 16-64 years)	63	63	63	63	64	64	64	64	64		
- tillhörande arbetskraften 16-64 år (belonging to the labour force)	51	51	51	51	51	51	51	52	52		
- reguljärt sysselsatta (economically active population)	46	45	47	48	47	47	48	49	49		
Arbetade timmar (Number of hours worked):											
- total antal i miljoner (in millions)	6 551	6 773	7 062	7 007	6 963	6 980	7 073	7 297	7 411	+860	+13,1
- per reguljärt sysselsatt (per person economically active)	1 648	1 692	1 684	1 636	1 642	1 638	1 629	1 642	1 653	+4	+0,3
- per invånare 16-64 år (per person aged 16-64)	1 200	1 226	1 261	1 237	1 214	1 210	1 214	1 242	1 251	+52	+4,3
- per invånare (per person)	751	767	796	785	774	773	779	798	804	+52	+7,0

Anm: Sysselsättningen avser förhållandena under en genomsnittlig mätvecka enligt Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Källa: Konjunkturinstitutet.

4.3.2 Förändringen av antalet arbetade timmar av betydelse för skattepolitiken

Förändringar i antalet arbetade timmar har betydelse för skattepolitiken och omfördelningstrycket mellan de som arbetar och de som inte har arbete. Från högkonjunkturåret 1990 till lågkonjunkturåret 1993 minskade antalet arbetade timmar med nio procent. Antalet totalt arbetade timmar var som lägst år 1993. Sett över hela perioden 1993 till 2008 har antalet arbetstimmor ökat med 13,1 procent vilket innebär att minskningen var helt återhämtad. Återhämtningen fram till 2008 kan i första hand hänföras till en ökad befolkning med fler sysselsatta. Slås de arbetade timmarna ut per invånare har antalet arbetade timmar ökat med 7 procent mellan 1993 och 2008 – från 751 till 804 timmar.

4.3.3 Ca 341 000 individer har förvärvsinkomster över 500 000 kr

Ser man till befolkningen över 18 år inklusive pensionärer och egenföretagare, totalt 7,3 miljoner individer, fördelar sig de taxerade förvärvsinkomsterna år 2007 på sätt som framgår av 4.3 Tabell.1 Ca 300 000 individer har ingen eller så låg förvärvsinkomst att de inte behöver deklarerat. 3,2 miljoner inkomsttagare har förvärvsinkomster som understiger 200 000 kr, 2,1 miljoner har inkomster mellan 200 300 000 kr och 1,4 miljoner har inkomster mellan 300-500 000 kr. Det finns 304 000 personer med inkomster mellan en halv

och en miljon och 37 000 som får mer än en miljon i inkomst från förvärvsarbete. Inkomsttagare med inkomst över en halv miljon utgjorde 4,7 procent av antalet personer, hade 15,5 procent av de taxerade förvärvsinkomsterna och betalade 22,4 procent av de direktdebiterade skatter som tas ut på arbetsinkomster.

Medelinkomst för heltidsarbetande ca 341 000 kr

Av de förvärvsarbetande 2007 kan ca 3,8 miljoner karaktäriseras som anställda. Antalet egenföretagare som går med överskott och har sin huvudsakliga inkomst från näringsverksamhet uppgår till drygt 150 000. Av de anställda i åldern 20-64 år arbetade 71 procent heltid, 22 procent lång deltid och 7 procent kort deltid (4.4 Tabell). Av de 1,9 miljoner anställda männen arbetade 82 procent heltid och 18 procent deltid. Av de 1,9 miljoner anställda kvinnorna arbetade 61 procent heltid och 39 procent deltid. De heltidsanställda utgjorde 71 procent av de anställda och svarade för 85 procent av de sammanlagda arbetsinkomsterna för anställda. Den genomsnittliga arbetsinkomsten för de heltidsanställda var 340 800 kr.

Av de 2,7 miljoner heltidsarbetande anställda (4.5 Tabell) hade 51 procent inkomster under 300 000 kr, 39 procent inkomster i intervallet 300 000-500 000 och 10 procent inkomster över en halv miljon. De heltidsarbetande företagarna redovisar medelinkomster som uppgår till ungefär två tredjedelar av de heltidsanställdas.

² Samma uppgifter med en mer detaljerad inkomstklassindelning återfinns i 4.38 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

4.3 Tabell

Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner, inkomståret 2007

Total population aged 18 years or more by assessed income from employment and business showing number of persons, income amounts, taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2007

Taxerad förvärvsinkomst, tkr Assessed inc. from work, KSEK	Antal personer, tusental Number of persons, thousands	Taxerad förvärvsinkomst mdkr Assessed inc. from work, BSEK	Skatt på arbete (mdkr) i form av Taxes on labour (BSEK) in form of			Skattereduktion (mdkr) för Tax reduction (BSEK) for		Summa, mdkr Total, BSEK
			Statlig inkomstskatt Central gov. inc. tax	Kommunal inkomstskatt Local inc. tax	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Allmän pensionsavgift Pension contribution	Arbetsinkomster Incomes from work	
0	316	0	0	0	0	0	0	0
-100	1 140	65	0	13	2	-2	-2	12
100-200	2 032	310	0	80	10	-10	-5	76
200-300	2 086	516	0	151	30	-30	-16	135
300-400	1 039	354	4	108	22	-22	-11	100
400-500	345	152	8	47	8	-8	-4	51
500-1000	304	194	21	60	7	-7	-3	77
1000-	37	61	12	19	1	-1	0	30
Samtliga (All)	7 298	1 653	45	477	81	-81	-40	481
Icke folkbokförda (not registered in Sweden)	122	7	0	2	0	0	0	2
Totalt (Total)	7 420	1 660	45	479	81	-81	-40	483
varav för följande kategorier, endast folkbokförda (by categories, only registered)								
1. 65-år (65-years)	1 687	299	4	81	1	-1	-2	84
2. 18-24 år (18-24 years)	792	73	0	19	5	-5	-3	16
3. Egenföretagare (Self-employed)	159	34	1	10	2	-2	-1	9
4. Löntagare (Employees)	3 816	1 156	39	343	71	-71	-34	348
5. Övriga (Others)	843	91	1	24	2	-2	0	25

Anm: Kategorierna i tabellen är avgränsade på följande sätt. Ingen under 18 år är med. Grupp 1 består av personer som är 65 år eller äldre. Grupp 2 är ungdomar i åldern 18-24 år. Inget krav finns på inkomst. Grupp 3 och 4 är personer med minst 10 000 kr i förvärvsinkomst (definierad som summan av lön och inkomst av aktiv näringsverksamhet). Är lönen större än inkomst av aktiv näringsverksamhet så förs man till löntagare, i annat fall till företagare. Om förvärvsinkomst saknas eller är under 10 000 kr så ingår man i gruppen övriga.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

4.4 Tabell

Antal anställda och genomsnittlig och medianarbetsinkomst 2007 för anställda som inte har företagarsinkomst i åldersgruppen 20-64 år, efter sysselsättningsnivå och kön
Total numbers of employees and average and median employment income 2007, employees aged 20-64 with no entrepreneurial income, by activity level and gender

	Antal anställda Number of employees		Medelinkomst, tkr	Medianinkomst, tkr	Total arbetsinkomst för resp. kategori, mdkr	Dito i % av arbetsinkomsten för samtliga anställda
	tusental thou- sands	i % av samtliga anställda share (%) of all employees	Average inco- me, KSEK	Median income, KSEK	Total employment income by category, BSEK	Do. in % of all employment income
Helårs- och heltidsanställda 90-100 procent av årsarbetstiden (Year-round full-time [90-100 per cent] employees)						
Män (Men)	1 547	41	371,1	321,2	574	53
Kvinnor (Women)	1 147	30	299,9	268,5	344	32
Samtliga (Total)	2 694	71	340,8	298,4	918	85
Deltidsanställda 50-89 procent av årsarbetstiden (Part-time [50-89 per cent] employees)						
Män (Men)	227	6	172,0	152,0	39	4
Kvinnor (Women)	589	16	176,2	173,7	104	10
Samtliga (Total)	816	22	175,0	168,2	143	13
Delidsanställda 1-49 procent av årsarbetstiden (Part-time [1-49 per cent] employees)						
Män (Men)	114	3	89,5	64,0	10	1
Kvinnor (Women)	145	4	90,5	72,6	13	1
Samtliga (Total)	259	7	90,1	68,9	23	2
Samtliga anställda (All employees)						
Män (Men)	1 888	50	330,2	300,2	623	58
Kvinnor (Women)	1 880	50	245,0	232,9	461	42
Samtliga (Total)	3 768	100	287,7	262,3	1 084	100

Källa: SCB. Bearbetning av HEK 2007.

4.5 Tabell

Helårs- och heltidsarbetande anställda och företagare i åldersgruppen 20-64 år med fördelning på inkomstklasser och kön år 2007
Full-year and full-time workers (employees and entrepreneurs) 2007, in the 20-64 age group, by income from work and gender

Kön	Antal (tusental) i inkomstklasser (tkr)									Samtliga	Arbetsinkomst, tkr	
Gender	Number (thousands) by income interval (KSEK)									All	Income from work, KSEK	
	<100	100-140	140-180	180-220	220-260	260-300	300-500	500-1000	1000-		medelinkomst	medianinkomst
											average income	median income
Anställda (Employees)												
Män (Men)	6	14	21	88	210	281	715	188	24	1 547	371,1	321,2
Kvinnor (Women)	9	16	29	148	312	231	346	52	4	1 147	299,9	268,5
Samtliga (Total)	15	30	50	236	521	512	1 061	240	28	2 694	340,8	298,4
Företagare (Entrepreneurs)												
Lantbrukare och övriga företagare (Farmers and other entrepreneurs)	27	15	14	17	15	14	35	8	0	144	233,0	217,6

* Inklusive ca 6 000 företagare som har negativa inkomster (underskott).

Källa: SCB. Bearbetning av HEK 2007.

4.4 Administrativa uppgifter kring skatt på arbete

4.4.1 Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration

Beskattningen av fysiska personers (individer och dödsbon) arbets- och kapitalinkomster sker per inkomstår. Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration ("Inkomstdeklaration 1") som lämnas in till Skatteverket på våren efter inkomståret ("taxeringsåret"). Deklarationen är på två sidor. Den första sidan räcker för personer som ska redovisa anställningsinkomster, pension och kapital. Personer som ska redovisa näringsverksamhet får även fylla i uppgifter på blankettens baksida. Skatteverket skickar ut deklaraionsblanketten med förtryckta inkomstuppgifter samt en specifikation över kontrolluppgifter och en preliminär skatteuträkning till dem som ska deklarerat. De förtryckta uppgifterna har lämnats till Skatteverket som kontrolluppgifter från arbetsgivare, pensionsinstitut, banker m.fl. Inför deklaraionen av 2009 års inkomster har lämnats 66 miljoner kontrolluppgifter (se sammanställning i 4.7 Tabell) varav 17 miljoner avseende löner, pensioner och andra sociala ersättningar och 49 miljoner avseende kapital m.m. Stämmer uppgifterna på den förtryckta deklaraionsblanketten behövs bara ett godkännande av att uppgifterna är riktiga. I annat fall kompletterar deklaraanten blanketten med tilläggsuppgifter. De vanligaste orsakerna till att tilläggsuppgift lämnas är yrkande om avdrag för arbetsresor och redovisning av vinst/förlust vid försäljning av värdepapper och bostad.

År 2002 kunde individer för första gång lämna deklaraion elektroniskt. År 2009 utnyttjade 3,9 miljoner individer denna möjlighet (54 procent av deklaraionerna). Drygt 2,4 miljoner använde sig av Internet och drygt 1,5 miljoner av telefon/SMS.

Drygt 7 miljoner deklaraioner

Vid 2008 års taxering lämnades 7,3 miljoner deklaraioner avseende fysiska per-

soner varav 6 miljoner löntagare och 1,3 miljoner näringsidkare/fåmansbolagsdelägare (4.6 Tabell). Av löntagardeklaraionerna hade 43 procent tilläggsuppgifter. 51 000 personer som inte lämnade in deklaraion skönsbeskattades. Därutöver har 802 000 personer, i första hand barn, blivit maskinellt beskattade för kapital utan att ha lämnat deklaraion. Av de deklaraioner som lämnades av individerna ändrades uppemot fyra procent vid Skatteverkets deklaraionsgranskning.

Lite kontrolluppgiftshistoria

Kontrolluppgiften har en gammal historia, men det är under de senaste två till tre decennierna som antalet kontrolluppgifter ökat och fått en större täckning och betydelse.

Kontrolluppgift för lön m.m. infördes redan 1935. Sedan 1981 tillgodoförs deklaraanten den avdragna preliminärskatten via kontrolluppgiften. I samband med att den förenklade deklaraionen infördes 1987 tillkom kontrolluppgift på inkomsträntor, aktieutdelningar m.m.

Nästa stora expansion i antalet kontrolluppgifter inträffade i samband med att den nya förenklade deklaraionen med ett förslag till taxering infördes vid 1995 års taxering. För att göra taxeringsförslaget så fullständigt som möjligt infördes kontrolluppgifter på utgiftsräntor, tomträttsavgälder, överlåtelse av andel i allemansfonder och pensionssparande. Vid 1997 års taxering kom för första gången kontrolluppgifter avseende försäljningar av aktier och andra värdepapper. Vid 1998 års taxering infördes kontrolluppgift på skuldbeloppets storlek. Vid 2003 års taxering tillkom kontrolluppgifter på options- och terminsaffärer och bostadsrätters förmögenhetsvärde. Fr.o.m. taxeringen 2009 innehåller kontrolluppgifterna inte längre uppgifter om tillgångar och skulder. Att uppgifter om tillgångar och skulder inte längre ska lämnas sammanhänger med att förmögenhetsskatten avskaffats.

4.6 Tabell

Antal inkomstdeklarationer från individer och dödsbon 2003-2008

Number of income tax returns for individuals 2003-2008

Taxeringsår	"Löntagare"		"Employees"	Egenföretagare/ fåmansbolags- delägare	Skönstaxerade	Totalt antal
Assessment year	utan tillägg without addition	med tillägg with additions	Delsumma Subtotal	Self-employed/part- ownership in close company	Discretionary assessments	Total number
2003	3 039	3 176*	6 215*	788*	55	7 058
2004	3 009	2 781	5 790	1 264	56	7 110
2005	3 227	2 610	5 837	1 259	49	7 146
2006	3 269	2 611	5 880	1 283	49	7 212
2007	3 334	2 627	5 961	1 287	46	7 294
2008	3 455	2 583	6 038	1 297	51	7 386

* Annan avgränsning, vilket medför att statistiken ej är jämförbar med övriga år.

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik.

4.7 Tabell

Kontrolluppgifter av olika slag vid taxeringen 2009

Statements of income from third party at assessment, 2009

Typ av kontrolluppgift		Antal, tusental	Belopp, mdkr
Type of statement		Number, thousands	In BSEK
Löne- och sociala kontrolluppgifter (From employer etc)			
KU 10,13,16	Lön	8 205	1 262,0
KU 18	Pension, livränta, m.m.	8 573	..
KU 14	Särskild KU - pensionsgrundande inkomst (s.k. Gul KU)	17	..
Summa (Total)		16 795	
varav lämnade på ADB-media		16 334	
varav lämnade på papper		461	
Kapital-kontrolluppgifter m.m. (From financial institutions etc)			
KU 20	Inkomsträntor, konton	6 989	29,1
KU 21	Inkomsträntor, fordringsrätter värdepapper	182	0,5
KU 25	Utgiftsräntor	13 511	114,1
KU 26	Tomträttsavgäld	98	0,5
KU 31	Utbetald aktieutdelning	15 597	63,0
KU 32	Erhållen ersättning vid försäljning av aktier m.m.	5 458	773,4
KU 34	Avyttring/utfärdande/slutförande av optionsaffär	527	
KU 35	Slutförande av terminsaffär	314	
KU 40	Avyttring av andel i värdepappersfond	3 376	
	Beräknad kapitalvinst vid försäljning av andel i fond		14,5
	Beräknad kapitalförlust vid försäljning av andel i fond		8,0
KU 55	Överlåtelse av bostadsrätt - överlåtelsepris	135	151,8
	Överlåtelse av bostadsrätt - förvärvspris		90,1
KU 50	Pensionssparande	2 482	13,7
KU 52	Utländsk försäkring (värde på försäkring vid årets utgång)	5	18,0
KU 70	Näringsverksamhet (utbetald royalty, näringsbidrag m.m.)	120	14,7
KU 71	Utbetalt belopp från skogskonto m.m.	31	1,3
KU 73	Utdelning m.m. till delägare i samfällighet	22	0,1
Summa (Total)		48 845	
varav lämnade på ADB-media		48 761	
varav lämnade på papper		84	
Totalt antal KU (Total number of statements)		65 641	

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

4.4.2 Individernas inkomstskatt slutregleras en gång per år

Skatten på löntagarnas och pensionärer-
nas inkomster betalas i allt väsentligt in
under inkomståret genom arbetsgivarens
eller pensionsutbetalarens försorg genom
att preliminärskatt dras av före löne- eller
pensionsutbetalningen. Egenföretagarna
betalar själva in preliminär inkomstskatt
en gång per månad baserat på tidigare års
inkomstnivå eller en preliminär deklara-
tion. Den preliminära skatten avräknas
från den skatt som debiteras vid taxeringen
(slutskatten). Flertalet personer får besked
om sin slutskatt redan under sommaren
efter inkomståret. För personer med mer
komplicerade inkomstförhållanden lämnas

besked om slutskatten i december efter in-
komståret. Hur betalningsmönstret såg ut
för de skatter som fastställdes i den dekla-
ration som lämnades av individerna 2008
framgår av 4.8 Tabell.

Den slutliga skatten fastställdes i tax-
eringen till 577 miljarder kronor. Arbets-
givarna betalade in 510 miljarder kronor
genom preliminärskatteavdrag för sina an-
ställda. Egenföretagare m.fl. betalade in 29
miljarder genom egna månatliga inbetal-
ningar. Individerna gjorde därutöver själva
72 miljarder i kompletterande inbetalning-
ar och 34 miljarder betalades tillbaka till
individerna på grund av att för stora be-
lopp blivit inbetalda till Skatteverket.

4.8 Tabell

Betalningsmönstret för den skatt som fastställts i inkomstdeklarationen för inkomståret 2007 (taxeringsåret 2008) för individer

Collection of income tax debited on basis of personal tax return for income year
2007 (assessment year 2008), individuals, BSEK

	Antal, tusental Number, thousands	Belopp, mdkr Amount, BSEK	Belopp i % av fastställd skatt Amount in % of final tax
Summa skatt fastställd i den årliga inkomstdeklarationen (Total tax debited on basis of personal tax return)	7 958	576,6	100%
varav inbetalt via (of which paid by)			
- arbetsgivare, banker m.fl. genom preliminärskatteavdrag (employers, banks etc. by means of withdrawal)	8 234	509,9	88%
- egenföretagare m.fl. genom fördebiterad preliminär skatt (preliminary tax paid by entrepreneurs)	370	28,5	5%
Återstående differens som regleras genom skattskyldigas egna betalningar (Remaining amount regulated by individuals' own payment)		38,2	7%
fördelat på skattskyldiga som (of which tax payers)			
- har en differens på 100 kr eller mindre (having a discrepancy of 100 SEK or less)	872	0,0	0%
- får göra kompletterande inbetalningar med mer än 100 kr (making additional payments of more than 100 SEK)	2 430	72,1	13%
- har belopp att återfå på mer än 100 kr (having more than 100 SEK to be refunded)	4 656	-33,9	-6%

Anm: Den fastställda skatten i denna tabell omfattar utöver inkomstskatt på individernas förvärvsinkomster även skatt på inkomst av kapital, fastighetsskatt och kyrko- och begravningsavgift.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

Alla har ett eget skattekonto

Fr.o.m. 1999 har alla som betalar skatt ett eget skattekonto hos Skatteverket. På kontot bokförs både de betalningar de skattskyldiga själva gör och det som arbetsgivare, pensionsutbetalare och banker m.fl. dragit av som preliminär skatt. Egna inbetalningar kan göras till kontot när som helst under året. Intäkts- respektive kostnadsränta på över- och underskott räknas dag för dag precis som på ett vanligt bankkonto. När den slutliga skatten fastställts för en person jämförs detta belopp med de betalningar som kommit in från olika håll. Beroende på hur mycket som betalats uppstår därvid över- eller underskott på kontot. Den som fått ett överskott får tillbaka det som betalats in för mycket och den som har underskott får ett betalningskrav.

4.4.3 Arbetsgivarna betalar preliminärskatten varje månad

Som framgått ovan ombesörjer arbetsgivare och pensionsutbetalare m.fl. att skatt dras på de anställdas löner, pensioner m.m. och skatten betalas in till Skatteverket löpande under året. Arbetsgivarna betalar dessutom in arbetsgivaravgifter. Underlaget för arbetsgivaravgifter är i princip lönesumman inkl. beskattade förmåner. Arbetsgivaravgifterna och det preliminär-

skatteavdrag arbetsgivarna gör för sina anställda deklarerar och betalas in en gång i månaden. Denna inbetalning skall vara gjord den 12:e i månaden efter den månad lönen betalades ut till den anställda.

Antalet arbetsgivare i Sverige uppgår till 336 000. Det svenska näringslivet domineras av stora arbetsgivare. Arbetsgivare med en lönesumma över fem miljoner utgör 6,9 procent av arbetsgivarna och svarar för drygt 83 procent av lönesumman (4.9 Tabell).

4.5 Direkt skatt på individernas inkomster av förvärvsarbete

4.5.1 De taxerade förvärvsinkomsterna 1 660 miljarder kronor år 2007

Sammansättningen av den taxerade förvärvsinkomsten inkomståret 2007 framgår av 4.10 Tabell. I tabellen ingår inte inkomster för personer som haft så låga inkomster att de inte behövt lämna deklaration (ca 250 000 personer). Sammantaget kan dessa inkomster för icke-deklaranterna beräknas till ca 2 miljarder kronor.

4.9 Tabell

Arbetsgivarna fördelade efter lönesumma 2008 (enligt kontrolluppgifter för inkomståret 2008)

Employers by total wages paid in 2008

Lönesumma, mnkr	Antal arbetsgivare		Lönesumma	
	Number of employers		Total wage sum	
	antal	fördelning i %	mdkr	fördelning i %
Total wages, MSEK	number	share in %	BSEK	share in %
- 0,2	127 707	38	8	1
0,2 - 0,5	70 179	21	23	2
0,5 - 1,0	48 785	15	35	3
1,0 - 5,0	65 808	20	143	11
5,0 - 10,0	11 356	3,4	79	6
10,0 - 20,0	5 915	1,8	82	6
20,0 - 50,0	3 508	1,0	106	8
50,0 - 100,0	1163	0,3	80	6
100,0 -	1 377	0,4	708	56
Summa (Total)	335 798	100	1 264	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-Skatt.

4.10 Tabell

Den taxerade förvärvsinkomstens sammansättning inkomståret 2007 för individer och dödsbon

The structure of assessed earned income, income year 2007, individuals and deceased persons' estates

Delposter under inkomst av tjänst m.m.	Antal som deklarerat på resp. post, tusental	Belopp, mdkr
Structure of assessed income	Number of persons, thousands	Amounts, BSEK
A. Inkomst av tjänst (Income from employment)	6 888	1 630,1
A.1 Delsumma inkomstposter (Subtotal for incomes)		1 648,2
Löner, skattepliktiga förmåner, sjukpenning m.m. (Wages and social benefits)	5 342	1 309,8
Kostnadsersättning (Compensation for costs)	116	1,2
Allmän pension, tjänstepension (General pensions)	2 368	305,1
Privat pension och livränta (Private pensions)	599	20,9
Skattepliktiga ersättningar som ej är pensionsgrundande (Other taxable compensations not entitling to pension)	165	7,8
Ersättningar från fåmansföretag/handelsbolag (Remuneration from close company/partnership)	15	2,8
Övrigt t.ex. hobbyverksamhet (Other income e.g. from hobby)	24	0,7
A.2 Delsumma avdragsposter (Subtotal for deductions)		-18,1
Resor till och från arbetet (Travel between home and work)	993	-14,1
Tjänsteresor (Travel in business)	43	-0,5
Dubbel bosättning (Dual residence)	88	-2,3
Övriga utgifter (Other expenditure)	82	-1,2
B. Inkomst av näringsverksamhet (egenföretagare) (Income from personal business)	400	44,6
Aktiv näringsverksamhet (For persons active in business)	338	42,0
Passiv näringsverksamhet (For persons not active in business)	64	2,6
C. Allmänna avdrag (General exemptions)		-14,0
Pensionssparande m.m. (Private saving for pension etc.)	2 058	-13,4
Kvittning av underskott av näringsverksamhet mot inkomst av tjänst (Deduction of deficit in business from income from employment)	19	-0,6
D. Taxerad förvärvsinkomst (A+B-C) (Assessed income [A+B-C])	6 998	1 660,4

Källa: Skatteverket, Taxeringsutfallet.

Den taxerade förvärvsinkomsten som är summan av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet, men efter allmänna avdrag, uppgick 2007 till 1 660 miljarder kronor. Den taxerade inkomsten utgör basen för skatteberäkningen. I taxeringsunderlaget ingår inkomst av tjänst med 1 630 miljarder kronor. Härav utgjorde löner, skattepliktiga förmåner och vissa socialförsäkringsförmåner sammanlagt 1 310 miljarder kronor varav 132 miljarder avseende socialförsäkringar (t.ex. sjuk- och föräldrapenning, arbetslöshetsersättning).

De allmänna pensionerna och tjänstepensionerna svarade för 305 miljarder kronor. Egenföretagarnas inkomst av näringsverksamhet var 45 miljarder kronor.³ Individerna erhöll 21 miljarder i privata pensioner och livräntor. Avdraget för pensionssparande var 13,4 miljarder kronor. Avdrag för resor till och från arbetet gjordes av 993 000 personer till ett sammanlagt belopp på 14,1 miljarder. Avdrag för arbetsresor och för pensionssparande är de vanligaste avdragen.

³ Näringsidkarnas inkomster och principerna för hur de beskattas behandlas samlat i kapitel 7 "Företagsbeskattning".

4.5.2 Ca en miljon personer gör avdrag för arbetsresor

Hur de förvärvsarbetande tar sig till och från jobbet kartläggs genom s.k. resvaneundersökningar. Den senaste avser perioden oktober 2005-september 2006.⁴ Vanligaste sättet att ta sig till och från arbetet är med bil. Antalsmässigt fördelar sig arbetsresorna på 62 procent med bil, 14 procent med kollektivtrafik och 24 procent på annat sätt (främst till fots eller med cykel).

Den genomsnittliga arbetsresan var 16 kilometer och tog 27 minuter. Reslängden på en arbetsresa mätt i kilometer var kortast för boende i storstäder och längst i förortskommuner och pendlingskommuner. Samtidigt var restiden längst i storstäder och förortskommuner. Av de förvärvsarbetande distansarbetade 11 procent. De som distansarbetade höll i snitt till 7 dagar i månaden på annan plats än sin ordinarie arbetsplats.

4.11 Tabell

Resor till och från arbetet. Antal resor per dag, reslängd och fördelning på färdssätt i olika boenderegioner 2005-2006

Travels to and from work. Number of trips per day, length of trips and distribution by means of travel in different living regions 2005-2006

Boenderegion Living region	Antal resor (enkelresor) per dag		Resans genomsnittliga längd		Fördelning av resorna (%) på färdssätt inom resp. boenderegion			
	Number of trips (single trips) per day		Average length of trip		Distribution of trips (%) by means of travel within region of living			
	tusental	andel (%) av arbets- resorna i riket	km	minuter	Person- bil	Kollektivt	Övriga färdssätt*	Totalt
	thousands	share (%) of total trips	km	minutes	Car	Public transport	Other means of travel*	Total
Storstäder (The biggest cities)	761	17	13	32	42	32	26	100
Förortskommuner (Suburban municipalities)	673	15	19	35	62	26	12	100
Större städer (Bigger cities)	1 247	28	15	25	62	9	29	100
Pendlingskommuner (Commuting municipalities)	312	7	21	26	75	8	17	100
Glesbygdskommuner (Rural districts)	140	3	18	23	77	3	20	100
Varuproducerande kommuner (Manufacturing districts)	295	7	14	20	67	3	30	100
Övriga kommuner, mer än 25 000 inv. (Other municipalities, >25 000 inhabitants)	567	13	18	24	66	7	27	100
Övriga kommuner, 12 500 - 25 000 inv. (Other municipalities, 12 500 - 25 000 inhabitants)	297	7	16	21	69	3	28	100
Övriga kommuner, mindre än 12 500 inv. (Other municipalities, <12 500 inhabitants)	104	2	17	22	78	5	17	100
Hela riket (Total)	4 397	100	16	27	62	14	24	100

* Främst till fots eller med cykel (Primarily by foot or bicycle).

Källa: Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA). Den nationella resevaneundersökningen RES 2005-2006.

⁴ RES 2005-2006. Den nationella resevaneundersökningen. SIKA Statistik 2007:19. Statens institut för kommunikationsanalys.

Men det är bara i vissa fall som kostnaderna för arbetsresor får dras av vid inkomstbeskattningen. För att få göra avdrag för resor med kollektivtrafik ska arbetsplatsen vara belägen minst 2 km från bostaden. För att få göra avdrag för resa med bil istället för kollektivtrafik krävs dels att avståndet mellan bostad och arbetsplats är minst 5 km, dels att man tjänar minst 2 timmar sammanlagt för fram- och återresa genom att använda bil istället för kollektivtrafik. Inkomståret 2010 får avdrag för arbetsresor göras för kostnader som överstiger 9 000 kr. Avdraget för resor med bil är fr.o.m. 2008 18,50 kr per mil.

Inkomstår	Gräns för att göra avdrag	Avdrag vid resor med egen bil
1993-1994	4 000 kr	13 kr/mil
1995-1997	6 000 kr	13 kr/mil
1998-2000	7 000 kr	15 kr/mil
2001-2004	7 000 kr	16 kr/mil
2005	7 000 kr	17 kr/mil
2006	7 000 kr	18 kr/mil
2007	8 000 kr	18 kr/mil
2008	8 000 kr	18,50 kr/mil
2009-	9 000 kr	18,50 kr/mil

År 2007 har 993 000 inkomsttagare gjort avdrag för arbetsresor (4.12 Tabell). Avdragsbeloppet var 14,1 miljarder kronor.

Inkomståret 2007, som den senaste statistiken avser, var avdraget i genomsnitt 14 200 kr. För 155 000 personer översteg avdraget 25 000 kr.

Inemot 18 procent av inkomsttagarna gör reseavdrag. Vanligast är reseavdrag i pendlingslänen Halland och Uppsala. Det genomsnittliga avdraget för de som gör avdrag är högst i Södermanlands och Uppsala län.

4.12 Tabell

Reseavdraget 1993-2007

Deduction for expenses for travelling between home and place of work 1993-2007

Inkomstår	Antal personer, tusental	Totalt belopp, mnkr	Medelbelopp, tkr
Year	Number of persons, thousands	Total amount, MSEK	Average amount, KSEK
1993	1 291	8 821	6,8
1994	1 153	8 926	7,7
1995	805	7 341	9,1
1996	815	7 637	9,4
1997	872	8 256	9,5
1998	880	9 653	11,0
1999	904	10 117	11,2
2000	934	10 480	11,2
2001	957	11 670	12,2
2002	925	11 390	12,3
2003	934	11 605	12,4
2004	948	11 886	12,5
2005	1 005	13 299	13,2
2006	1 025	14 583	14,2
2007	993	14 097	14,2

Källa: Skatteverket, Taxeringsutfallet.

4.13 Tabell

Antal reseavdrag fördelade efter storlek inkomståret 2007

Number of deductions for expenses for travelling between home and place of work income year 2007

Avdrag, tkr	Antal Number		Belopp, mnkr
Deduction, KSEK	tusental	andel, %	Amount, MSEK
	thousands	share, %	
0 - 2	72	7	85
2 - 4	107	11	326
4 - 6	104	10	515
6 - 8	96	10	675
8 - 10	86	9	767
10 - 12	79	8	872
12 - 15	93	9	1 253
15 - 20	120	12	2 076
20 - 25	80	8	1 780
25 - 30	52	5	1 406
30 - 40	58	6	1 999
40 -	45	5	2 344
Summa (Total)	993	100	14 097

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.14 Tabell Reseavdraget i olika län inkomståret 2007

Deduction for expenses for travelling between home and place of work in the different counties in 2007

Län	Antal som gjort avdrag	% av de som haft lön m.m.	Genomsnittligt avdragsbelopp, tkr
County	Number of persons with deductions	In % of the income earners	Average amount deducted, KSEK
Stockholm	128 374	10,7	15,0
Uppsala	48 487	24,0	17,5
Södermanland	32 376	20,6	18,0
Östergötland	44 326	17,6	12,9
Jönköping	36 363	17,6	12,3
Kronoberg	22 043	19,7	12,8
Kalmar	26 306	18,8	13,4
Gotland	6 600	19,4	12,5
Blekinge	17 691	19,6	12,5
Skåne	139 575	20,0	14,3
Halland	42 837	24,5	14,3
Västra Götaland	197 826	20,9	13,7
Värmland	33 343	20,4	13,8
Örebro	30 590	18,2	13,5
Västmanland	27 381	18,3	15,3
Dalarna	32 607	19,4	13,6
Gävleborg	28 989	17,3	13,6
Västernorrland	29 402	19,8	12,5
Jämtland	13 042	16,5	14,0
Västerbotten	28 484	17,4	13,3
Norrbottn	26 802	17,0	15,2
Riket (Total)	993 450	17,8	14,2

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

I vissa kommuner gjorde nästan hälften av inkomsttagarna avdrag för resor. De högsta andelarna fanns i Lerum och Håbo. Lägst är andelarna i Stockholm, Solna och Sundbyberg. De högsta avdragen gjordes i kommunerna Trosa, Nynäshamn och Bjurholm där avdragen i genomsnitt översteg 22 000 kr.

4.5.3 Fler kvinnor än män pensionssparar

Från att tidigare ha ökat har antalet som privatpensionssparar under början av 2000-talet stabiliserats kring 2 miljoner. Inkomståret 2007 gjordes avdrag för pensionssparande med ett totalt belopp på 13,4 miljarder kronor. Detta innebär att 39 procent av personerna i aktiv ålder kompletterar sin lagstadgade pension med ett eget pensionssparande. Beloppet

som drogs av uppgick i snitt till 6 500 kr. Antalet personer som pensionssparar har fördubblats sedan 1991. Pensionsspararna sparar dock i genomsnitt mindre än 1991. Avdraget för pensionssparande begränsades 1995 från ett helt till ett halvt basbelopp. För tjänsteinkomster mellan 10 och 20 basbelopp⁵ eller om man är näringsidkare fick ett större avdrag göras. Avdraget för pensionssparande har fr.o.m. inkomståret 2008 begränsats till 12 000 kr per år som en del i finansieringen av avskaffandet av förmögenhetsskatten. Näringsidkare och andra som helt saknar rätt till tjänstepension får dock liksom tidigare dra av ett större belopp. Ett annat motiv till begränsningen är att göra systemet mera robust – begränsningen minskar risken för förlust av framtida skatteintäkter eftersom avdrag för pensionssparande enligt dom i EG-domstolen inte längre kan begränsas till att avse sparande i Sverige.

4.15 Tabell Avdrag för pensionssparande 1991-2007

Deduction for savings for individual private pension 1991-2007

Inkomstår	Antal personer, tusental	Totalt belopp, mnkr	Medelbelopp, tkr
Year	Number of persons, thousands	Total amount, MSEK	Average amount, KSEK
1991	966	9 076	9,4
1992	1 018	8 242	8,1
1993	1 070	8 795	8,2
1994	1 235	10 551	8,5
1995	1 363	9 144	6,7
1996	1 478	9 797	6,6
1997	1 576	10 415	6,6
1998	1 678	11 053	6,6
1999	1 803	12 185	6,8
2000	1 903	12 861	6,8
2001	1 959	13 048	6,7
2002	2 027	13 035	6,4
2003	2 041	12 523	6,1
2004	2 004	12 414	6,2
2005	1 981	12 519	6,3
2006	1 998	12 852	6,4
2007	2 057	13 424	6,5

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

⁵ Reglerna innebar för inkomståret 2007 (prisbasbelopp = 40 300 kr) för den som var anställd och hade inkomster under 403 000 kr (10 prisbasbelopp) att det största belopp som fick dras av var 20 150 kr. För den som hade inkomster mellan 403 000 och 806 000 kr (20 prisbasbelopp) fick avdrag göras med ytterligare 5 procent av den del av inkomsten som översteg 403 000 kr. Maximalt avdrag som kunde göras av anställda var således 40 300 kr vid en inkomst på 806 000 kr eller mer.

Det är vanligare att kvinnor pensionssparar än män (4.16 Tabell). I åldrarna 20-64 år pensionssparar 43 procent av kvinnorna mot 35 procent av männen. Men sparandet är genomsnittligt sett lägre bland de kvinnor som gör pensionsavdrag.⁶ Pen-

sionssparandet börjar tidigt. Av dem som har förvärvsinkomster och är under 25 år pensionssparar 6 procent med i genomsnitt 2 100 kr. Av dem som är i åldrarna 35-54 år och har förvärvsinkomst pensionssparar ca 45 procent.

4.16 Tabell

Avdraget för pensionssparande fördelat på ålder och kön 2007 (exkl. dödsbon)

Deduction for savings for individual private pension 2007 by age and gender (excl. deceased persons' estates)

Ålder Age	Kvinnor Women			Män Men			Samtliga All		
	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK	Antal Number	Andel,%* Share, %	Genomsnitt, tkr Mean value, KSEK
0-24	27 092	6	1,9	30 163	6	2,3	57 255	6	2,1
25-34	201 414	38	3,2	185 660	34	3,8	387 074	36	3,5
35-44	306 971	50	4,6	270 085	42	5,7	577 056	46	5,1
45-54	288 076	51	6,4	224 090	39	8,2	512 166	45	7,2
55-64	269 660	45	8,9	206 721	34	11,3	476 381	40	10,0
65-	22 037	2	9,4	25 156	3	14,4	47 193	3	12,1
Samtliga (Total)	1 115 250	30	5,9	941 875	26	7,3	2 057 125	28	6,5
varav i åldern 20-64 år (of which by age 20-64 years)	1 092 093	43	5,8	915 409	35	7,1	2 007 502	39	6,4

* Andel av personer med förvärvsinkomst.

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.5.4 Skatteberäkningen grundas på taxerad förvärvsinkomst

Den taxerade förvärvsinkomsten utgör bas för skatteberäkningen av skatt på arbete. Skatten tas ut som kommunal och statlig inkomstskatt. Dessutom tas för personer i aktiv ålder ut en allmän pensionsavgift. Fr.o.m. 2006 motsvaras dock den allmänna pensionsavgiften av en lika stor skattereduktion. För att få den beskattningsbara förvärvsinkomsten görs grundavdrag. Den beskattningsbara förvärvsinkomsten utgör

den bas på vilken den statliga och kommunala inkomstskatten tas ut. För dem som har inkomster från aktivt förvärvsarbete tillkommer fr.o.m. 2007 en skattelättnad i form av ett s.k. jobbskatteavdrag. Jobbskatteavdraget ges i form av en skattereduktion.

4.17 Tabell visar skatternas och avgifternas storlek vid vissa inkomstnivåer år 2009. I tabellen anges också hur stor arbetsgivaravgift som normalt betalas vid respektive nivå.

⁶ Mer detaljerade uppgifter om storleken på pensionsavdraget för kvinnor och män återfinns i 4.42 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

4.17 Tabell

Skatt på arbete för löntagare i aktiv ålder vid några olika inkomstnivåer 2009, inga avdrag, kommunalskatt = 31,52 % (motsvarar medelskattesats för primärkommuner och landsting)

Tax paid for wage earners of active ages at different income levels (SEK) in year 2009, no deductions, local tax rate = 31,52 % (equal to the average charge for municipalities and county councils)

Inkomst och skatt	Lönenivå, kr Wage level, SEK									
Income and tax	50 000	100 000	150 000	200 000	250 000	300 000	350 000	400 000	500 000	1 000 000
Grundavdrag (Basic deduction)	-19 700	-29 700	-31 300	-26 300	-21 300	-16 300	-12 600	-12 600	-12 600	-12 600
Beskattningsbar inkomst (Taxable income)	30 300	70 300	118 700	173 700	228 700	283 700	337 400	387 400	487 400	987 400
Kommunalskatt (31,52%) (Local tax)	9 550	22 158	37 414	54 750	72 086	89 422	106 348	122 108	153 628	311 228
Statlig inkomstskatt (Central gov. income tax)	0	0	0	0	0	0	0	3 960	23 960	147 020
Allmän pensionsavgift (General pension contr.)	3 500	7 000	10 500	14 000	17 500	21 000	24 500	28 000	28 800	28 800
Skattereduktion allmän pensionsavgift (Tax reduction for general pension contr.)	-3 500	-7 000	-10 500	-14 000	-17 500	-21 000	-24 500	-28 000	-28 800	-28 800
Skattereduktion för aktiv arbetsinkomst (Tax reduction for incomes from active work)	-6 050	-7 725	-9 209	-11 810	-14 410	-17 013	-18 179	-18 179	-18 179	-18 179
S:a direktdebiterad skatt (Direct income tax)	3 500	14 433	28 205	42 940	57 676	72 409	88 169	107 889	159 409	440 069
Arbetsgivaravg. (31,42%)* (General payroll tax)	15 710	31 420	47 130	62 840	78 550	94 260	109 970	125 680	157 100	314 200
Skatt+arbetsgivaravg. (Total tax on labour)	19 210	45 853	75 335	105 780	136 226	166 669	198 139	233 569	316 509	754 269
Arbetsgivarkostnad (Total wage cost for the employer)	65 710	131 420	197 130	262 840	328 550	394 260	459 970	525 680	657 100	1 314 200
Behållen lön efter skatt (Remaining wage after taxes being paid)	46 500	85 567	121 795	157 060	192 324	227 591	261 831	292 111	340 591	559 931

* Avgiftsuttaget varierar med individernas ålder. Den avgiftssats som använts i tabellen avser den som tillämpas för åldersgruppen 27-65 år. För ungdomar upp till 26 år är avgiftsuttaget lägre (se tabell 4.36).

Källa: Skatteverket.

4.5.5 Grundavdraget är "puckelformat"

Grundavdraget har varit lika stort vid den statliga och kommunala taxeringen sedan 1991 utom 1994 då grundavdraget tillfälligt slopades vid den statliga taxeringen. Grundavdraget har tidigare utgått från en grundnivå som därefter trappats upp för att sedan åter trappas ned till samma grundnivå. Fr.o.m. inkomståret 2003 har skett en differentiering så att avdraget blir större i låga inkomstlägen än i de högre. Grund-

nivån i botten är 0,423 prisbasbelopp (avrundning uppåt till närmaste hundratal kronor). I de höga inkomstlägena är nivån 0,293 prisbasbelopp. Däremellan varierar grundavdraget och är som högst 0,77 prisbasbelopp. Grundnivån uttryckt i kronor vid den statliga och kommunala beskattningen inkomståren 1991-2010 framgår av sammanställningen i 4.18 Tabell. Uttryckt i kronor är grundavdraget år 2010 18 000 kr vid låga inkomstnivåer och 12 500 kr vid höga inkomstnivåer.

4.18 Tabell

Grundavdragets grundnivå, maxnivå och slutnivå inkomståren 1991-2010

Basic deduction; standard level, maximum and end level in SEK 1991-2010

Inkomstår	Grundavdrag, kr
Income year	Basic deduction, SEK
1991	10 300 - 8 500 - 10 300
1992	10 700 - 19 400 - 10 700
1993	11 000 - 19 800 - 11 000
1994*	8 800 - 17 800 - 8 800
1995	8 900 - 18 100 - 8 900
1996	8 600 - 18 000 - 8 600
1997	8 700 - 18 000 - 8 700
1998	8 700 - 18 100 - 8 700
1999	8 700 - 18 100 - 8 700
2000	8 700 - 18 200 - 8 700
2001	10 000 - 19 500 - 10 000
2002	11 200 - 20 900 - 11 200
2003	16 400 - 25 900 - 11 400
2004	16 700 - 26 400 - 11 600
2005	16 700 - 28 800 - 11 600
2006**	16 800 - 30 600 - 11 700
2007	17 100 - 31 100 - 11 900
2008	17 400 - 31 600 - 12 100
2009	18 200 - 33 000 - 12 600
2010	18 000 - 32 700 - 12 500

* 1994 medgavs inte grundavdrag vid den statliga taxeringen.

**Grundavdraget inom stödområde A var år 2006 högre än i övriga landet.

Reglerna för grundavdrag i olika inkomstlagen innebär att grundavdraget blir "puckelformat". Inkomståret 2010 är grundavdraget 18 000 kr vid taxerad inkomst under 42 300 kr och 12 500 kr vid taxerad inkomst över 333 400. I inkomstlagen däremellan varierar grundavdraget med ett högsta värde på 32 700 kr vid taxerad inkomst mellan 115 400 och 132 300 kr. Puckeln har ursprungligen tillkommit i syfte att låg- och medelinkomsttagare ska få lägre skatt än om grundavdraget ges med samma belopp oberoende av inkomstnivån.

Personer över 65 år får fr.o.m. 2009 genom ett särskilt tillägg ett högre grundavdrag än andra inkomsttagare. Totala grundavdraget (inkl. förhöjningen) uppgår år 2010 för personer över 65 år till 39 600 kr upp till en taxerad inkomst på 165 400 kr (se diagram i anslutning till 4.19 Tabell). För inkomster under 39 600 kr är grundavdraget lika stort som den taxerade inkomsten, varför ingen skatt betalas på inkomsten. För inkomster mellan 165 400

och 388 300 kr trappas grundavdraget ned. För inkomster över 388 300 kr är grundavdraget 18 400 kr.

4.19 Tabell

Beräkning av "ordinarie"

grundavdraget i olika inkomstlagen år 2010

Calculation of basic deduction at different levels of assessed income year 2010

Taxerad förvärvsinkomst, kr	Grundavdrag
Assessed earned income, SEK	Basic deduction
Regelsystemet uttryckt i prisbasbelopp (pbb = prisbasbelopp, TI = taxerad förvärvsinkomst)	
- 0,99 pbb	0,423 pbb
0,99 pbb - 2,72 pbb	0,423 pbb + 0,20*(TI - 0,99 pbb)
2,72 pbb - 3,11 pbb	0,77 pbb
3,11 pbb - 7,88 pbb	0,77 pbb - 0,10*(TI - 3,11 pbb)
7,88 pbb -	0,293 pbb
Inkomståret 2010, kr (Income year 2010, SEK)	
- 42 300	18 000
42 400 - 115 300	18 100 upp till 32 600
115 400 - 132 300	32 700
132 400 - 333 300	32 600 ner till 12 600
333 400 -	12 500

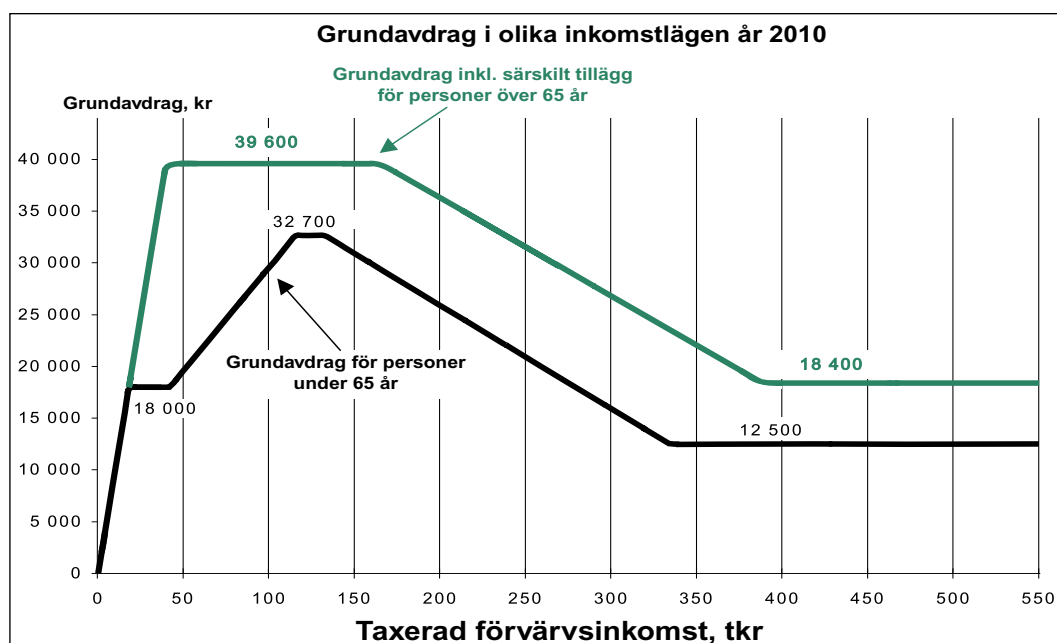
Anm: Avrundningsreglerna medför att de formella gränserna i den övre delen av tabellen inte direkt kan översättas till de kronor som anges i den nedre delen av tabellen. Prisbasbeloppet för 2010 är fastställt till 42 400 kr.

4.5.6 Statliga och kommunala inkomstskatten

Fysiska personer betalar kommunal och statlig inkomstskatt på den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Samtliga skattebetalare med beskattningsbar förvärvsinkomst påförs kommunal inkomstskatt. Statlig inkomstskatt tas ut först när förvärvsinkomsten blir högre och överstiger den s.k. brytpunkten.

Genomsnittlig kommunalskatt 31,52 procent 2009

Fram t.o.m. 1999 bestod kommunalskatten av tre olika delar; skattesats för kommuner, skattesats för landsting samt församlingsskatt. I och med kyrkans skiljande från staten har församlingsskatten ersatts av en kyrkoavgift som inte är att betrakta som skatt. Kommunalskatten består därför fr.o.m. år 2000 av skatteuttag för kommunen och för landstinget. Kommunalskattesatsen varierar mellan kommuner, men landets genomsnittliga kommunalskattesats är 31,52 procent inkomståret 2009.

Statlig inkomstskatt i två skikt fr.o.m. 1999

Åren 1991-1994 utgick, utöver kommunal-skatten, statlig inkomstskatt om ytterligare 20 procent på den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger skiktgrän-

sen för statlig skatt. Åren 1995-1998 fanns en s.k. värnskatt i form av en temporär höjning av den statliga inkomstskatten från 20 till 25 procent. Skiktgränsen för statlig inkomstskatt redovisas i 4.20 Tabell.

4.20 Tabell

Skiktgräns för statlig inkomstskatt, 1991-2010

Income level at which central government income tax is to be paid, 1991-2010

Inkomstår	Inkomstnivå, kr		Income level, SEK		Skattesats	Tax rate
Income year	Beskattningsbar inkomst		Dito uttryckt som taxerad förvärvsinkomst (se anm)			
	Taxable income		Do. in terms of assessed income			
	nedre skiktet	övre skiktet	nedre skiktet	övre skiktet	nedre skiktet	övre skiktet
	lower level	upper level	lower level	upper level	lower level	upper level
1991	170 000		180 300		20%	
1992	186 600		197 300		20%	
1993	190 600		203 500		20%	
1994	198 700		202 700		20%	
1995	203 900		221 600		25%	
1996	209 100		229 000		25%	
1997	209 100		231 600		25%	
1998	213 100		238 400		25%	
1999	219 300	360 000	245 000	389 500	20%	25%
2000	232 600	374 000	254 700	398 600	20%	25%
2001	252 000	390 400	271 500	411 100	20%	25%
2002	273 800	414 200	290 100	430 900	20%	25%
2003	284 300	430 000	301 000	447 200	20%	25%
2004	291 800	441 300	308 800	458 900	20%	25%
2005	298 600	450 500	313 000	465 200	20%	25%
2006	306 000	460 600	317 700	472 300	20%	25%
2007	316 700	476 700	328 600	488 600	20%	25%
2008	328 800	495 000	340 900	507 100	20%	25%
2009	367 600	526 200	380 200	538 800	20%	25%
2010	372 100	532 700	384 600	545 200	20%	25%

Anm: Brytpunkten uttryckt i taxerad förvärvsinkomst har beräknats utifrån beskattningsbar inkomst med tillägg för grundavdrag och avdrag för allmän egenavgift för icke-pensionär.

År 1999 togs den s.k. värnskatten bort och ersattes av en statlig inkomstskatt som tas ut i två skikt. I det första skiktet är den statliga skatten 20 procent och gäller för år 2010 för inkomster över 384 600 kr. I det andra skiktet tas ytterligare fem procent ut i skatt. Det gäller år 2010 för inkomster över 545 200 kr. Som ett reallöneskydd indexuppräknas skiktgränserna för statliga skatten mellan åren med inflationen plus två procentenheter. I praktiken har dock skiktgränsernas nivåer många år kommit att fastställas genom separata beslut. Mellan 1999 och 2010 har den nedre skiktgränsen uttryckt i beskattningsbar inkomst justerats upp från 219 300 kr till 372 100 kr dvs. med 152 800 kr. Sett över hela tidsperioden är detta mer än vad som följer av uppräkningsregeln. Uppjusteringen fördelar sig på 107 400 kr för indexregeln, 19 400 kr för att tekniskt kompensera för begränsningen av avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften och 26 000 kr i extra höjning för att få ned andelen inkomsttagare som har inkomster över brytpunkten.⁷ Uppräkningen av den övre skiktgränsen är sett över samma tidsperiod lägre än vad som följer av indexregleringen.

Jobbskatteavdrag i fyra steg 2007-2010

Inkomståret 2007 infördes en skattelättnad i form av en skattereduktion för personer som har inkomster från aktivt förvärvsarbete. Jobbskatteavdraget förstärktes inkomståren 2008 och 2009. I budgetpropositionen hösten 2009 aviseras en ytterligare höjning av reduktionen till inkomståret 2010. Syftet med detta s.k. jobbskatteavdrag är att göra det mer lönsamt att arbeta och att därigenom öka arbetskraftsdeltagandet. Jobbskatteavdraget är högre för dem som fyllt 65 år än för övriga åldrar. Skattereduktionen är utformad så att större delen av skattelättnaden tillfaller låg- och medelinkomsttagare. För att jobbskatteavdraget ska hålla takt med prisutvecklingen är det knutet till prisbasbeloppet.

4.21 Tabell visar hur stor skattesänkning jobbskatteavdraget ger vid olika arbetsinkomst inkomståret 2010 sammantaget för de fyra stegen. Dessutom visas skattesänkningen som procent av arbetsinkomsten. Den skattesänkning som redovisas i tabellen

gäller för personer som har hela sin inkomst från arbete samt är under 65 år. Av tabellen framgår att det ekonomiska utbytet av att gå från t.ex. heltidsarbetslöshet till heltidsarbete med en årsinkomst på 250 000 kr ökar, på grund av jobbskatteavdraget, med nästan 17 000 kr. Den genomsnittliga skatten, räknat i antal procentenheter, sjunker mest för låginkomsttagare. Därefter minskar skillnaden gradvis för högre inkomster. Jobbskatteavdraget är konstruerat så att det ska uppväga den ökning av marginaleffekterna som avtrappningen av grundavdraget annars ger i intervallet 132 400-333 300 kr (jämför 4.19 Tabell).

4.21 Tabell

Skattesänkning i kronor till följd av jobbskatteavdraget för personer under 65 år med inkomster från aktivt förvärvsarbete. Inkomståret 2010
Tax reduction (SEK) for persons less than 65 years having incomes from active work, income year 2010

Arbetsinkomst per år, kr	Jobbskatteavdrag, kr	Jobbskatteavdrag i procent av inkomsten
Income from active work per year, SEK	Tax reduction, SEK	Tax reduction as percentage of income
100 000	8 716	8,7
150 000	10 823	7,2
200 000	13 897	6,9
250 000	16 970	6,8
300 000	19 953	6,7
350 000	21 024	6,0
400 000	21 024	5,3
500 000	21 024	4,2

Anm. Enligt förslag som aviseras i budgetpropositionen hösten 2009. I beräkningen har använts genomsnittlig skattesats för kommunal inkomstskatt.

Lägre skatt för utländska nyckelpersoner

År 2001 infördes en skattelättnad för utländska experter, forskare och andra nyckelpersoner som vistas i Sverige under en begränsad period. Lättnaden innebär att skatt och socialavgifter endast betalas på 75 procent av lönen. Lättnaden gäller de tre första åren av vistelsen. En särskild nämnd, Forskarskattenämnden, prövar vilka som uppfyller kriterierna.

Fram t.o.m. augusti 2009 har 4 855 ansökningar om skattelättnader kommit in. Av de 4 519 ansökningar som var avgjorda sommaren 2009 har 2 522 bifallits. Anled-

⁷ I tabellbilagan (4.40 Tabell) redovisas uppjusteringen fördelad på respektive år.

ningen till avslag är både att man inte uppfyller kriterierna för att få nedsättning samt avslag på formella grunder, vanligen på grund av för sent inkomna ansökningar.

4.22 Tabell

Ansökningar om skattelättnader för utländska nyckelpersoner Number of applications for tax relief for foreign experts

	Antal ansökningar Number of applications
2001	1 391*
2002	479
2003	418
2004	405
2005	451
2006	419
2007	488
2008	521
2009 jan-aug	283
Summa (Total)	4 855
varav avgjorda** (of which settled)	4 519
varav bifall (of which approved)	2 522
varav avslag (of which refused)	1 997

*Den stora mängden ansökningar under 2001 har att göra med de övergångsregler som då fanns.

** t.o.m. augusti 2009

Källa: Forskarskattenämnden

4.5.7 Marginalskatt och margineffekter

I kapitel 1 beskrivs olika marginalskattebegrepp. Det marginalskattebegrepp som används nedan – den synliga marginalskatten – inkluderar den inkomstskatt och de egenavgifter som träffar en viss inkomstökning som en individ får. Ett annat mer omfattande marginalskattebegrepp är den s.k. skattekillen som utöver den inkomstskatt och de egenavgifter som är direkt synliga för individen även inkluderar arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter.

Ett annat begrepp som förekommer i diskussionerna är margineffekten. Margineffekten brukar utöver marginalskatten beakta de effekter en inkomstökning ger på olika inkomstberoende bidrag och avgifter. De man vanligen tänker på är bostadsbidrag, barnomsorgsavgifter, underhållsbidrag, återbetalning av studielån och socialbidrag. Ett mer heltäckande mått, som används i samband med studier av drivkraft-

terna för arbete, är den s.k. utbytesgraden. Utbytesgraden definieras som den andel av en arbetskostnadsökning som tillfaller den som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag.

Högsta marginalskatten 56,52 procent

Den sammanlagda marginalskatt som uppstår i olika inkomstlägen år 2009 för en person med inkomst från aktivt förvärvsarbete illustreras i 4.23 Diagram. I beräkningarna har tagits hänsyn till grundavdraget, en kommunalskattesats på 31,52 procent (= medelutdebiteringen), den statliga inkomstskatten, den allmänna pensionsavgiften samt skattereduktionerna för allmän pensionsavgift och jobbskatteavdraget. Genom att den allmänna pensionsavgiften fr.o.m. 2006 i princip motsvaras av en lika stor skattereduktion påverkar den numera marginalskatten endast i de allra lägsta inkomstskikten.

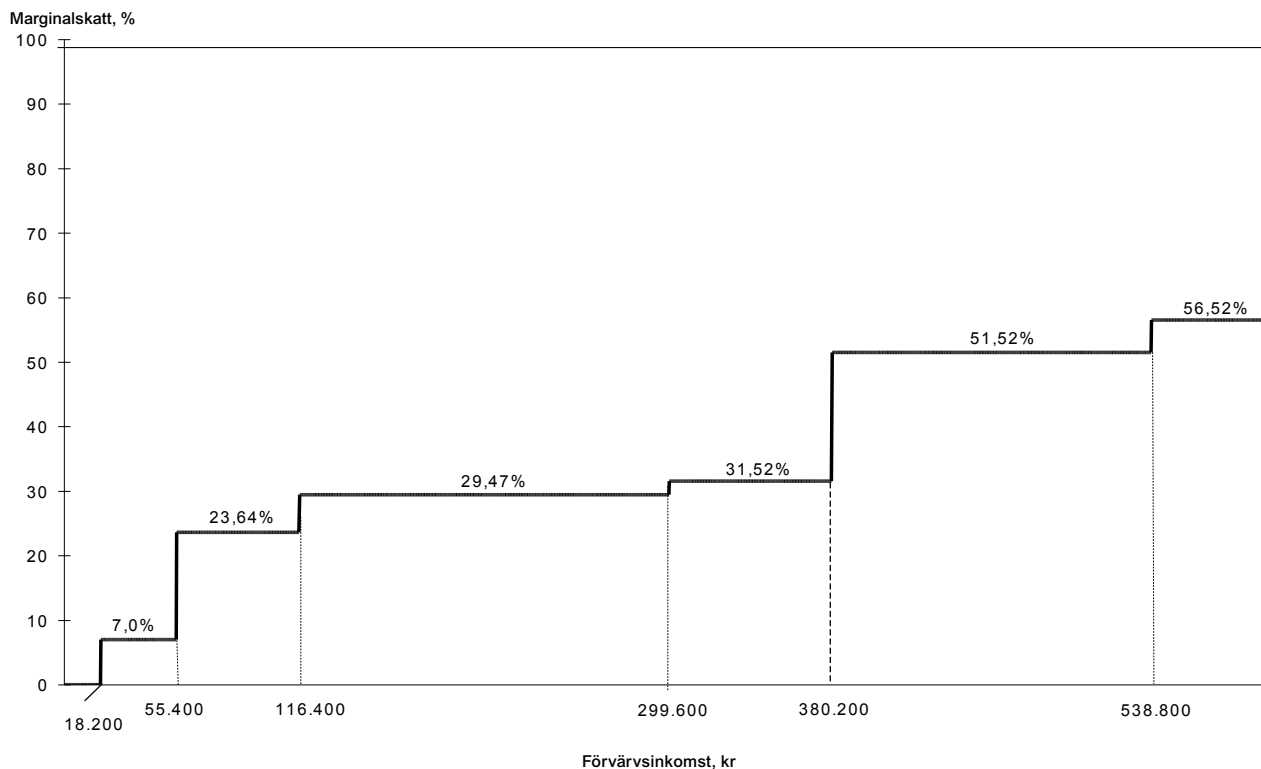
Den som har inkomster under 18 200 kr betalar ingen skatt. På inkomster mellan 18 200- 55 400 kr ska ett belopp motsvarande allmän pensionsavgift om 7 procent betalas men övrig skatt "kvittas bort" mot skattereduktionerna för allmän pensionsavgift och jobbskatteavdrag. Marginalskatten på inkomster däröver beror på skattesatserna för kommunal och statlig skatt och hur dessa samvarierar med storleken på grundavdrag och jobbskatteavdrag i olika inkomstlägen. På inkomster mellan 55 400- 116 400 är marginalskatten 23,64 procent och på inkomster mellan 116 400- 299 600 är den 29,47 procent dvs. lägre än kommunalskattesatsen. På inkomster mellan 299 600-380 200 kr är marginalskatten lika med kommunala skattesatsen 31,52 procent. I inkomstskiktet mellan 380 200 och 538 800 kr betalas utöver kommunalskatt även statlig inkomstskatt med 20 procent och marginalskatten hamnar på 51,52 procent. När gränsen för statsskattens övre skikt överskrids, vilket inträffar vid inkomster på 538 800 kr, blir marginalskatten 56,52 procent.

Det fjärde steget i jobbskatteavdraget innebär att marginalskatten år 2010 sänks med 1,5 procentenheter för arbetsinkomster mellan ca 38 600 och 115 000 kr per år. För arbetsinkomster mellan ca 115 000 och 297 000 kr per år sänks marginalskatten med 1 procentenhet.

4.23 Diagram

Marginalskatt i olika inkomstlägen inkomståret 2009. Individer i aktiv ålder (under 65 år) med inkomst från aktivt förvärvsarbete (har jobbskatteavdrag)

Marginal tax rate at different income levels in 2009. Persons of active ages (less than 65 years) having incomes from active work

Anm: I diagrammet bortses från den effekt som uppträder vid uttag av allmän pensionsavgift vid den inkomstgräns där man överskrider gränsen för deklarationsplikt.

20 procent över brytpunkten 2007

I utredningsskedet för den stora skattereformen i början av 1990-talet föreslogs att skiktgränsen vid genomförandet 1991 skulle sättas vid en inkomst på 200 000 kr och man räknade då med att tio procent av de skattskyldiga skulle hamna över brytpunkten. Vid riksdagsbehandlingen och beslutet om skattereformen sänktes gränsen. Skiktgränsen fastställdes därvid med inriktning att 15 procent av de skattskyldiga skulle betala statlig skatt. Inkomst-

skattereglerna har därefter ändrats i olika avseenden.

Ser man till utfallet 2007 för samtliga inkomsttagare över 20 år (inkl. pensionärer) hade 20 procent eller 1,3 miljoner personer inkomster över skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Bland helårs- och heltidsanställda hade 36 procent inkomster över nedre skiktgränsen (4.24 Tabell samt 4.41 Tabell i tabellbilagan). Bland heltidsanställda män var det 45 procent och bland heltidsanställda kvinnor 25 procent.

4.24 Tabell

Procentandelen inkomsttagare över skiktgränsen för statlig inkomstskatt

Share of persons with income level above the threshold for central government income tax

	Andel, procent Share in %					
	Samtliga över 20 år (inkl. pensionärer)			Heltidsanställda 20-64 år		
	All persons above 20 years			Full-time employees 20-64 years		
	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All
Nivå 1 (Level 1)						
1991	34	9	21	53	24	42
1992	28	6	17	43	16	33
1993	27	7	17	47	19	35
1994	30	9	19	52	24	40
1995	25	6	15	42	15	31
1996	26	7	16	44	19	34
1997	28	9	18	47	23	37
1998	29	9	19	48	22	38
1999	30	10	20	48	23	37
2000	30	10	20	47	24	38
2001	28	9	18	44	22	35
2002	25	8	17	41	20	32
2003	25	8	16	39	20	31
2004	24	9	16	40	20	31
2005	25	9	17	42	22	34
2006	26	10	18	43	24	35
2007	29	11	20	45	25	36
Nivå 2 (Level 2)						
1999	7	1	4	12	3	8
2000	9	2	5	14	4	10
2001	9	2	5	13	4	10
2002	8	2	5	13	4	9
2003	8	2	5	12	4	9
2004	8	2	5	12	3	8
2005	8	2	5	13	5	9
2006	8	2	5	13	6	10
2007	9	2	6	14	5	10

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna och HEK.

Åren 2000-2002 har extra höjningar av den nedre skiktgränsen gjorts i syfte att få ned andelen som betalar statlig skatt. Åren 2004-2006 har däremot uppräknings av skiktgränsen begränsats i förhållande till indexeringen. År 2009 har skiktgränsen höjts med 18 100 kr utöver indexeringen. Extra höjningen 2009 beräknas medföra att andelen som kommer att betala statlig inkomstskatt minskar med inemot 3 procentenheter (ca 180 000 färre personer).

4.25 Tabell

Vissa inkomstberoende system vid sidan av skattesystemet 2007 Some means tested systems outside the tax system 2007

	Antal, tusental Number thousands	Belopp, mdkr Amounts, BSEK
Barnomsorgsavgift (Day care fee)		
Ensamstående hushåll (Singles)	87	0,5
Gift/sambohushåll (Cohabiting)	422	4,8
Summa hushåll (Total households)	509	5,3
Antal "berörda vuxna" (Number of affected adults)	930	
Återbetalning av studielån m.m. (Repayment of study loan)		
Berörda individer (Affected persons)	1 060	11,3
Bostadsbidrag till barnfamiljer och unga (Accommodation allowances for families with children and young people)		
Ensamstående hushåll (Singles)	192	2,7
Gift/sambohushåll (Cohabiting)	60	1,0
Summa hushåll (Total households)	252	3,7
Antal "berörda vuxna" (Number of affected adults)	312	
Bostadsbidrag till pensionärer (BTP) (Accommodation allowances for pensioners)		
Ensamstående hushåll (Singles)	424	11,3
Gift/sambohushåll (Cohabiting)	38	1,0
Summa hushåll (Total households)	462	12,3
Antal "berörda vuxna" (Number of affected adults)	500	

Källa: SCB. Specialuttag ur HEK.

Antalet hushåll som betalar barnomsorgsavgifter var 2007 ca 510 000 och det belopp som betalades var 5,3 miljarder kronor. En för riket gemensam maxtaxa i barnomsorgen har införts fr.o.m. år 2002 vilket har lindrat marginaleffekterna. Barnomsorgstaxorna hade tidigare skiftande utformning mellan kommunerna.

Återbetalning av studielån m.m. gjordes av nästan 1,1 miljon personer. Det återbetalda beloppet var drygt 11 miljarder kronor. Reglerna för återbetalning har varierat över tiden. För studielån tagna fr.o.m. hösten 2001 gäller att lånet ska betalas tillbaka under längst 25 års tid, eller till och med det år man fyller 60. Återbetalningstiden blir kortare om skulden är liten. Det lägsta belopp man betalar per år är 15 procent

Marginaleffekter av inkomstprövade system

För att ge en uppfattning om effekterna av några av de inkomstprövade systemen vid sidan av inkomstskatten redovisas i 4.25 Tabell antal berörda hushåll och vilka belopp som omsätts när det gäller barnomsorgsavgifter, återbetalning av studielån och bostadsbidrag år 2007.

av prisbasbeloppet (6 420 kr för år 2009). Beloppet som betalas tillbaka kan minskas om inkomsten är låg. För studielån som är tagna mellan 1989 och vårterminen 2001 gäller att återbetalning ska göras med fyra procent av inkomsten om denna överstiger en viss undre gräns.

Bostadsbidrag till ungdomar och barnfamiljer berörde ca 250 000 hushåll som fick 3,7 miljarder i bostadsbidrag. För barnfamiljer gäller att bostadsbidraget minskas med 20 procent av inkomsten över viss nivå. För ungdomar minskas bostadsbidraget med en tredjedel av inkomsten som överstiger viss nivå.

Bostadsbidraget till pensionärer berörde ca 460 000 hushåll och uppgick till 12,3 miljarder kronor.

Utbytesgraden – ett mera fullständigt mått på marginaleffekter

För att följa hur de ekonomiska drivkrafterna för arbete utvecklas över tiden publicerar Konjunkturinstitutet ett mått på den s.k. utbytesgraden eller totala marginaleffekten vid ökad arbetsinsats. Institutets mått ger en mer fullständig bild av marginaleffekterna än andra mer partiella mått. Det beaktar utöver inkomstskatt och inkomstberoende bidrag även arbetsgivaravgifter, indirekta skatter och det värde som ligger i ökade framtida förmåner som t.ex. ålderspension och sjukpenning som uppstår för individen när arbetsinsatsen ökar.

Utbytesgraden definieras som den andel av en arbetskostnadsökning som tillfaller den som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag. Spegelbilden till utbytesgraden är den totala marginaleffekten (=100 procent minus utbytesgraden) som visar den andel av arbetskostnadsökningen som kommer de offentliga finanserna till del. Utbytesgraden mäter förhållandet mellan den ersättning som individen får behålla och vad det skulle kosta honom eller henne att köpa den

vara han eller hon själv har producerat, förutsatt att priset består av lönekostnader, arbetsgivaravgifter och indirekta skatter. Om t.ex. utbytesgraden för en person är 50 procent så måste personen arbeta två timmar för att köpa en timmas arbete av en person som har samma lön.

I 4.26 Tabell redovisas den genomsnittliga utbytesgraden och den genomsnittliga totala marginaleffekten för personer i åldrarna 20-64 år (exkl. pensionärer, egenföretagare och studerande) åren 1998-2009. Medelvärde av alla arbetande svenskers utbytesgrad beräknas 2009 uppgå till 45,3 procent. Detta innebär att i genomsnitt får en person av en lönekostnadsökning på 1 000 kr behålla 453 kr (inkl. värdet av framtida förmåner) medan 547 kr går i ökad skatt och minskade inkomstberoende bidrag. Skulle en genomsnittlig individ vilja köpa en timmas arbete av en person med samma timlön krävs år 2009 en arbetsinsats på 2,21 timmar. Bakom medelvärdena döljer sig stora individuella skillnader. Vissa individer har låg utbytesgrad, dvs. hög marginaleffekt, medan andra har hög utbytesgrad, dvs. låg marginaleffekt.

4.26 Tabell

Genomsnittlig utbytesgrad och total marginaleffekt med fördelning på komponenter för individer i åldrarna 20-64 åren 1998- 2009 (exkl. pensionärer, egenföretagare och studerande)
Average net compensation rate and total marginal effect distributed by components, population aged 20-64 years 1998-2009 (pensioners, self-employed and students excl.)

	Fördelning av arbetskostnadsökningen på olika komponenter, andel (%) Distribution of marginal increase in labour cost by components, share (%)											
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 prel.	2009 prel.
Arbetskostnadsökning (Increase in labour cost)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
varav arbetsgivaravgift (of which employers soc.sec.contr.)	24,8	24,8	24,8	24,7	24,7	24,7	24,6	24,5	24,4	24,5	24,5	23,9
Återstående kontantlöneökning (Remaining increase in cash wage)	75,2	75,2	75,2	75,3	75,3	75,3	75,4	75,5	75,6	75,5	75,5	76,1
Framtida förmånsökning (Increase in future benefits)	..	..	..	..	..	+10,5	+9,2	+9,0	+8,5	+8,6	+8,6	+8,7
Inkomstskatt (Income tax)	..	..	..	..	..	-33,0	-32,8	-33,6	-32,6	-30,8	-30,5	-28,8
Minskade bidrag* (Decrease in current benefits)	..	..	..	..	..	-1,7	-1,8	-1,0	-2,1	-1,9	-1,6	-1,9
Indirekt skatt (Indirect taxes)	..	..	..	..	..	-9,9	-8,2	-8,2	-8,2	-8,5	-8,6	-8,9
Utbytesgrad (Net compensation rate)	39,3	37,3	39,6	40,8	41,1	41,2	40,7	41,4	41,0	42,8	43,4	45,3
Total marginaleffekt (Total marginal effect)	60,7	62,7	60,4	59,2	58,9	58,8	59,3	58,6	59,0	57,2	56,6	54,7
Tidsåtgång om köp av en timmas arbete från personer med samma timlön (Time needed if one were to buy one hour of work from persons with the same hourly wage)	2,55 tim	2,68 tim	2,53 tim	2,45 tim	2,43 tim	2,43 tim	2,45 tim	2,41 tim	2,44 tim	2,34 tim	2,30 tim	2,21 tim

* Bostadsbidrag, socialbidrag, underhållsstöd och barnomsorgsavgift

Anm: En summering av de olika delkomponenterna i utbytesgraden avviker marginellt från den utbytesgrad som anges i tabellen. Beräkningen av den samlade utbytesgraden utgår från individuella utbytesgrader som tar hänsyn till variation i urvalsvikt för de individer som ingår i urvalet i Fasit. Vissa av delkomponenterna är däremot beräknad på aggregerad information utan hänsyn till urvalsvikt.

Källa: Konjunkturinstitutet.

4.6 Mer om kommunalskatten

I detta avsnitt behandlas kommunalskatterna översiktligt. Den läsare som vill veta mer om kommunalskatterna och kommunernas ekonomi hänvisas till Statistiska centralbyråns bok "Årsbok för Sveriges kommuner 2009", som är huvudkällan till de uppgifter om kommunalskatterna som redovisas nedan.

4.6.1 Kommunalskatten proportionell

Kommuner och landsting har rätt att ta ut skatt samt att bestämma skattesatsens storlek. Fram till år 2000 bestod den totala skattesatsen av tre olika delar; skattesats för kommuner, skattesats för landsting och skattesats för kyrkliga kommuner. I och med kyrkans skiljande från staten utgörs den totala skattesatsen fr.o.m. år 2000 av summan av skattesatsen för kommunen och skattesatsen för landstinget.

Den tidigare församlingsskatten har ersatts av en kyrkoavgift som inte är att betrakta som en skatt. Förändringen sammanhänger med att Svenska kyrkan frigjordes från staten den 1 januari år 2000. Kyrkoavgiften inkluderar en avgift till begravningsverksamheten. De som inte tillhör Svenska kyrkan eller bor i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten betalar en separat begravningsavgift.⁸

Kommunalskatt betalas sedan mitten av 1980-talet endast av fysiska personer. Den kommunala inkomstskatten är proportionell, dvs. den utgår med samma procentuella andel av den beskattningsbara förvärvsinkomsten oavsett inkomstens storlek. Alla skattskyldiga betalar skatt till den kommun och det landsting där de är folkbokförda.

4.6.2 Utveckling av kommunalskatten

Utvecklingen av de kommunala skattesatserna i medeltal åren 1960-2009 redovisas i 4.27 Tabell. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen i landet uppgår år 2009 till 31,52 procent. För att få en riktig bild av utvecklingen före och efter år 2000 måste församlingsskatten exkluderas.

År 1990 beslutade riksdagen om kommunalt skattestopp. Den successiva ökningen av kommunalskattesatsen sedan decennier tillbaka stoppades upp åren 1990-1994. Inom ramen för skattestoppet gjordes dock 1992 en skatteväxling mellan kommuner och landsting. Anledningen var att kommunerna genom den s.k. ÅDEL-reformen övertog service och vård av äldre och handikappade från landstingen. Under åren efter 1992 har gjorts ytterligare skatteväxlingar mellan kommunerna och landstingen, i första hand med anledning av att landstingen lämnat över ansvaret för bl.a. särskolan och omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda till kommunerna. Skattestoppet hävdes 1995 med vissa reservationer. Åren 1997-1999 fanns bestämmelser som innebar att höjningar av kommunalskatten i särskilda fall skulle reducera det generella statsbidraget med hälften av den ökning i skatteintäkterna som skattehöjningen medförde. Den tillfälliga lagen om reduktion av statsbidraget vid skattehöjningar upphörde att gälla i och med utgången av 1999. Från 1999 till 2009 ökade medelskattesatsen med 1,23 procentenheter.

⁸ Den kyrkoavgift exkl. begravningsavgift, som erläggs av dem som tillhör Svenska kyrkan, är år 2009 i genomsnitt 0,99 procent av den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Ytterligare ett antal trossamfund har fastställt sin avgiftssats till 1,00 procent. Den obligatoriska begravningsavgiften, som betalas av alla i landet, har beräknats till 0,22 procent i genomsnitt.

4.27 Tabell

Kommunala medelskattesatser vissa år under perioden 1960-2009

Mean local tax rates, certain years 1960-2009

År	Antal kom- muner	Folkmängd, tusental	Medelskattesats*, %					Skatteunderlag	
			Mean local tax rate, %					Tax base	
			Total kommunal	Total exkl. församlings- skatt	Primär- kommun	Lands- ting**	För- samlingar	Kr per invånare	Kr per invånare reala värden***
Year	Number of municipalities	Population, thousands	Total	Total excl. parishes	Municipalities	County councils	Parishes	SEK per inhabitant	SEK per inhabitant, real value
1960	1 031	7 471	14,63	13,86	10,85	4,38	0,77	..	..
1965	995	7 695	17,25	16,45	12,18	5,95	0,80	..	..
1970	848	8 014	21,00	20,18	14,18	8,06	0,82	9 601	..
1975	278	8 177	25,23	24,35	15,23	10,21	0,88	14 689	..
1980	279	8 303	29,09	28,09	16,68	12,61	1,00	27 821	..
1985	284	8 343	30,38	29,28	17,20	13,30	1,10	41 797	92 000
1990	284	8 527	31,16	30,01	17,31	13,96	1,15	65 642	108 000
1995	288	8 816	31,50	30,33	20,20	11,05	1,17	92 260	110 000
1996	288	8 837	31,65	30,47	21,15	10,17	1,18	96 011	112 000
1997	288	8 844	31,66	30,47	21,16	10,15	1,19	97 960	112 000
1998	288	8 848	31,65	30,46	21,18	10,12	1,19	101 837	116 000
1999	289	8 854	31,48	30,29	20,55	9,79	1,19	104 931	118 000
2000	289	8 861	30,38	30,38	20,57	9,87	.	109 796	124 000
2001	289	8 883	30,53	30,53	20,57	10,02	.	115 903	130 000
2002	289	8 909	30,52	30,52	20,53	10,05	.	124 256	138 000
2003	290	8 941	31,17	31,17	20,70	10,53	.	131 770	143 000
2004	290	8 976	31,51	31,51	20,80	10,76	.	138 239	147 000
2005	290	9 011	31,60	31,60	20,84	10,81	.	143 531	150 000
2006	290	9 048	31,60	31,60	20,83	10,82	.	147 381	153 000
2007	290	9 113	31,55	31,55	20,78	10,84	.	152 373	158 000
2008	290	9 183	31,44	31,44	20,71	10,79	.	157 764	161 000
2009	290	9 256	31,52	31,52	20,72	10,86	.	165 397	165 000

* Med total skattesats avses den procentuella andel av den beskattningsbara inkomsten som en skattskyldig påförs i kommunal inkomstskatt. Genomsnittliga skattesatser, medelskattesatser, är beräknade som vägda medelvärden med det kommunala skatteunderlaget som vikter. Från och med år 2000 ingår inte längre någon församlingsskatt i den kommunala skattesatsen, eftersom församlingarna inom Svenska kyrkan inte längre är kommuner.

** Exklusive kommuner utanför landsting, s.k. landstingsfria kommuner.

*** Skatteunderlaget per invånare (medelskattekraften) är omräknat till reala värden genom deflatering med konsumentprisindex (KPI) med år 2009=100 (det vill säga inkomståret 2007=100). Värdena har genomgående avrundats till jämna tusental.

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2009.

4.6.3 Kommunalskatten varierar med drygt fem procentenheter

Det totala kommunala skatteuttaget varierar mycket mellan olika kommuner och olika delar av landet. Skillnaden mellan den kommun som 2009 har lägst total kommunal skatt (Vellinge kommun i Skåne län 28,89 procent) och den som har högst skatt (Ragunda kommun i Jämtland 34,17 procent) uppgår till 5,28 procentenheter.

4.28 Tabell Högsta och lägsta kommunalskatten 2009, procent Highest and lowest local income tax rates in 2009, percent

Kommun Local authority area	Procent Percent
Ragunda	34,17
Dals-Ed	34,09
Bräcke	33,92
Sollefteå	33,69
Ockelbo	33,67
Strömsund	33,67
Malå	33,65
Norsjö	33,65
Härnösand	33,64
Ånge	33,63
.	.
.	.
Täby	29,73
Lomma	29,63
Stockholm	29,58
Ängelholm	29,43
Danderyd	29,30
Staffanstorps	29,28
Solna	29,22
Örkelljunga	29,15
Kävlinge	28,90
Vellinge	28,89

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2009.

Av landets 290 kommuner hade 11 stycken en kommunal skattesats under 30 procent. Utdebitering över 33 procent fanns i 60 kommuner (4.43 och 4.44 Tabell i tabellbilagan). Ser man till hur stor andel av befolkningen (4.29 Diagram) som bor i kommuner med olika skattesats finner man att kommuner med skattesats under 30 procent omfattar 13,1 procent av befolkningen och 9,6 procent bor i kommuner med utdebitering över 33 procent.

4.6.4 Högst skattekraft i Danderyd, lägst i Årjäng

Förvärvsinkomsterna och därmed det kommunala beskattningsunderlaget varierar över landet. Skattekraft är ett mått som används som beteckning på det skatteunderlag som härrör från kommunens egna invånare. I genomsnitt för riket var skattekraften 2009 165 397 kr per invånare.⁹ Av kommunerna hade Danderyd i Stockholms län den högsta skattekraften med 182 procent av riksgenomsnittet och Årjäng i Värmlands län den lägsta med 76 procent av riksgenomsnittet (4.44 Tabell i tabellbilagan).

4.6.5 Kommunalskatten vidarebefordras från staten till kommunerna

Kommunalskatten fastställs av kommunfullmäktige men tas administrativt in av staten. Kommunalskatten vidarebefordras sedan från staten till kommunerna. År 1993 infördes nuvarande system för hur staten betalar ut kommunalskattemedel till kommunerna. Utbetalningen grundas på det senast kända skatteunderlaget som räknas upp med av regeringen bestämda faktorer som motsvarar den beräknade ökningen av skatteunderlaget de två efterföljande åren. Den prognostiserade utvecklingen följs upp och när det slutliga taxeringsutfallet är känt görs en slutreglering. Fr.o.m. 1998 reviderades systemet för utbetalning av skattemedel till kommuner och landsting genom att slutavräkningen ändrades från en individuell slutavräkning på kommun- eller landstingsnivå till en kollektiv slutavräkning. Detta innebär att skillnaden mellan preliminära och slutliga kommunal- och landstingsskattemedel på riksnivå regleras med ett enhetligt belopp per invånare i kommunen och landstinget.

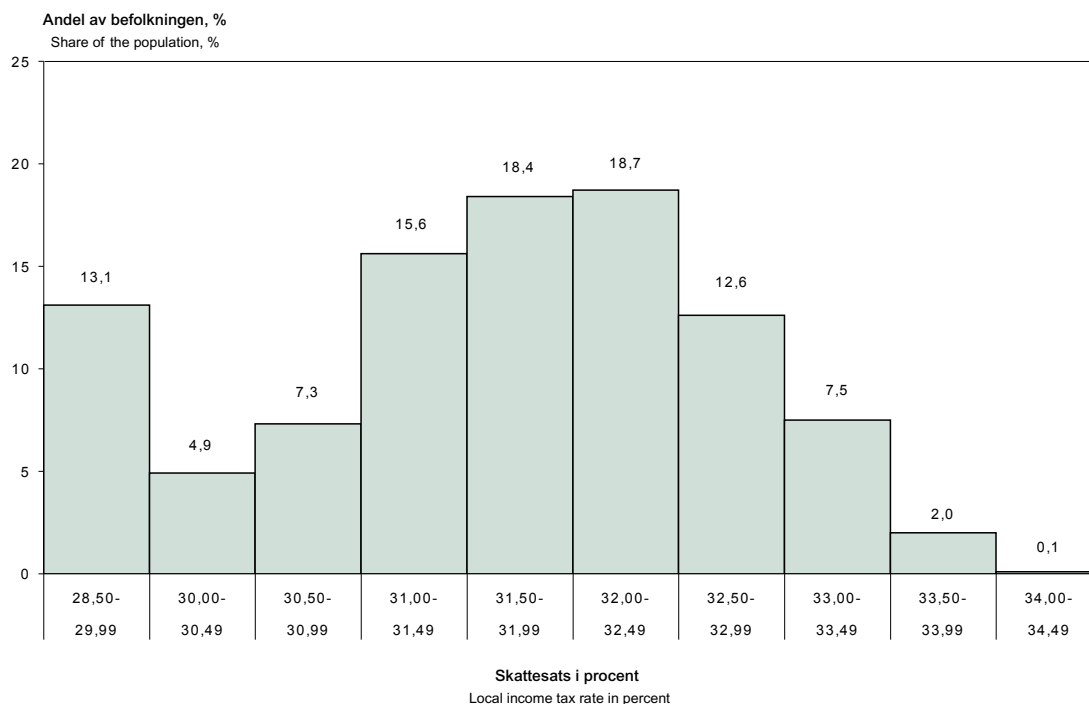
Systemförändringen som gjordes 1993 medförde att den tidigare tvååriga eftersläpningen upphörde. Det nya systemet underlättar den kommunala planeringen genom att utgifter och inkomster kommer bättre i fas.

⁹ Avser de inkomster som intjänades två år tidigare dvs. inkomståret 2007.

4.29 Diagram

Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats 2009

Population by total local income tax rate 2009

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2009 (se även 4.43 Tabell i tabellbilaga).

4.6.6 Bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting

Ett nytt system för kommunalekonomisk utjämnung infördes 2005. Det finns ett delsystem för kommuner och ett för landsting. Utjämningsystemet syftar till att garantera alla kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar oavsett strukturella förhållanden. Utjämningsystemet innehåller ett system för inkomstutjämnung, ett system för kostnadsutjämnung samt inslag i form av strukturbidrag, införandebidrag och regleringspost. Staten finansierar inkomstutjämnungen till större delen. Kommuner garanteras genom inkomstutjämningsbidraget 115 procent och landstingen 110 procent av en uppräknad medelskattkraft. Kommuner och landsting som har en skattekraft över respektive nivå betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Kostnadsutjämnungen syftar till att utjämna för strukturella behovs- och kostnadsskillnader och finansieras genom en omfördelning mellan kommunerna. Strukturbidraget finansieras av staten och ges bl.a. till kommuner med hög arbetslöshet och svagt befolkningsunderlag.

4.30 Tabell

Kommunalekonomisk utjämnung för kommuner och landsting år 2009, mdkr Economic equalisation for municipalities and county councils year 2009, BSEK

	Kommuner Municipalities	Landsting County councils	Totalt Total
Inkomstutjämnung (Equalisation of revenues)			
Statsbidrag (State grant)	54,3	17,7	72,0
Kommunal avgift (Municipal fee)	-4,1	-2,2	-6,3
Inomkommunal kostnadsutjämnung (Intramunicipal equalisation of costs)			
Bidrag (Contribution)	5,6	1,4	7,0
Avgifter (Fees)	-5,6	-1,4	-7,0
Övriga poster i utjämnungssystemet (Other items of the equalisation system)			
Strukturbidrag (Structural grant)	1,5	0,7	2,2
Införandebidrag (Introduction grant)	0,2	0,1	0,3
Regleringspost (Regulation amount)	-4,5	1,1	-3,5
Summa (Sum)	47,5	17,3	64,8

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2009.

År 2009 tillförs kommunsektorn via utjämningsystemet netto ca 65 miljarder kronor. Av beloppet avser 48 miljarder kronor kommunerna och 17 miljarder landstingen.

Nedanstående exempel för Sollentuna och Dorotea visar hur den kommunalekonomiska utjämnningen fungerar i det enskilda fallet år 2009. Värdena i sammanställningen avser kronor per invånare.

4.31 Tabell

Exempel på utjämnning av inkomster och kostnader, Sollentuna och Dorotea, kr/invånare

Examples of equalisation of revenues and costs, Sollentuna and Dorotea, SEK per capita

	Sollentuna	Dorotea
Inkomstutjämnning (Equalisation of revenues)		
Statsbidrag (State grant)	–	+9 944
Kommunal avgift (Municipal fee)	-3 648	–
Inomkommunal kostnadsutjämnning (Intramunicipal equalisation of costs)		
Bidrag (Contribution)	+3 491	+10 772
Avgift (Fee)	–	–
Övriga poster i utjämningsystemet (Other items of the equalisationsystem)		
Strukturbidrag (Structural grant)	–	+2 539
Införandebidrag (Introduction grant)	–	+4
Regleringspost (Regulation amount)	-490	-490
Summa utfall av utjämnings-systemet, kr/inv (Total outcome of the system, per capita SEK)	-647	+22 769

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2009.

Sollentuna är en kommun som har en skattekraft som ligger 27 procent över riksgenomsnittet (dvs. över den garanterade nivån på 115 procent) och får betala en avgift till inkomstutjämnningen. Doroteas skattekraft ligger 14 procent under riksgenomsnittet och får ett positivt inkomstutjämningsbidrag en utfyllnad upp till den garanterade nivån på 115 procent av medelskattekraften. Båda kommunerna har strukturella förhållanden som ligger sämre till än snittet vilket innebär att de får ett positivt bidrag inom ramen för kostnadsutjämningsystemet. Kostnadsstrukturen i Dorotea är dock betydligt mer oförmånlig än i Sollentuna. Dorotea får därutöver ett strukturbidrag. Sammantaget får Sollentuna betala en avgift på 647 kr per invånare till utjämningsystemet medan Dorotea får ett bidrag på 22 769 kr per invånare.

4.7 Socialavgifter

Socialavgifterna är i ekonomisk mening till viss del avgifter, som till denna del grundar förmåner i form av rätt till sjukpenning, pensioner m.m. Till resterande del är dessa avgifter i ekonomisk mening att betrakta som skatter eftersom de inte finansierar förmåner som är relaterade till individens inkomst.

4.7.1 Olika former av socialavgifter

En av grundtankarna i skattereformen i början 1990-talet var att all arbetsersättning oavsett vilken form den har och all inkomst av näringsverksamhet skulle beläggas med någon typ av socialavgifter eller motsvarande skatt. För att uppnå detta tas socialavgifter ut i olika former.

Den första typen är de avgifter som betalas in av arbetsgivarna och som kallas för arbetsgivaravgifter. Egenföretagarnas motsvarande avgifter kallas för egenavgifter. Den andra formen är den allmänna pensionsavgift som betalas direkt av både anställda och egenföretagare.

En tredje typ är den särskilda löneskatten som är att betrakta som en renodlad skatt. Den särskilda löneskatten tillkom i samband med skattereformen i syfte att ge inkomsterna en mer likformig beskattning. Nivån på den särskilda löneskatten sattes att motsvara skattedelen av socialavgifterna såsom avgifterna var utformade vid tiden för skattereformen. Särskild löneskatt betalas på förvärvsinkomster som inte är förmånsgrundande, på vissa försäkringssättningar och på pensionskostnader.

Avgifter till premiepensionssystemet inte att betrakta som skatt

År 1998 beslutade riksdagen om ett reformerat ålderspensionssystem. Ett inslag i det nya pensionssystemet är den s.k. premiepensionen. Avsättningen av medel i premiepensionssystemet registreras på enskilda konton där pensionsspararna själv väljer vem som ska förvalta sparandet. För att kunna jämföra skatterna i EU-länderna fastlägger Eurostat (EU:s statistikorgan) principer för hur skatter ska redovisas. Eurostat har beslutat att pensionssystem av den karaktär som premiepensionssystemet har inte ska ingå som en del i offentliga sektorns skatteintäkter. Omläggningen innebär att de avgifter som betalas till premiepensionssystemet inte längre anses tillhöra den offentliga sektorn utan hushållssektorn. I redovisningen av totala socialavgifterna har därför fr.o.m. 1999 avräknats

4.32 Tabell

Socialavgifter för olika huvudgrupper 1998-2007, mnkr

Compulsory social security contributions by main group 1998-2007, MSEK

Inkomstår	Avgiftsslag Main group						Andel av BNP
Income year	Arbetsgivaravgifter	Egenavgifter	Allmänna egenavgifter	Särskild löneskatt	Avgår avgifter till premiepensionssystemet	Summa sociala avgifter	As percentage of GDP
	Employers' social sec. contributions	Social sec. contributions for self-employed	General social sec. contributions	Special tax on certain earned income and pension costs	Deduction for the premium pension system	Total social sec. contributions	
1998	251 400	5 980	56 687	16 131		330 198	16,4%
1999	266 290	6 434	59 965	18 771	-20 805	330 654	15,6%
2000	283 641	7 153	63 074	22 286	-18 349	357 805	15,9%
2001	299 679	7 396	65 749	25 226	-15 422	382 628	16,4%
2002	309 508	7 692	68 137	27 540	-18 392	394 485	16,3%
2003	316 338	7 756	70 296	27 023	-17 525	403 888	16,1%
2004	322 998	8 031	72 115	28 438	-17 821	413 760	15,8%
2005	333 234	8 790	74 178	29 710	-20 287	425 625	15,6%
2006	349 512	9 536	77 329	29 704	-22 321	443 760	15,3%
2007	373 848	11 061	81 088	30 596	-23 920	472 673	15,4%

Källa: Skatteverket och ESV. Taxeringsutfallet, riksbokföringen samt statistikdatabasen GIN-Skatt.

ett belopp motsvarande de årliga avgifterna till premiepensionssystemet.

Socialavgifterna 473 miljarder kronor 2007

År 2007 uppgick socialavgifterna inkl. den särskilda löneskatten totalt till 473 miljarder kronor vilket innebär att de svarade för 54 procent av de skatter som tas ut på arbete (4.32 Tabell).

4.7.2 Underlag och avgiftssatser

År 2010 gäller i korthet följande för beräkning av underlaget för socialavgifterna. I beskrivningen har beaktats de förslag till ändringar som förts fram i budgetpropositionen hösten 2009.

- Avgiftspliktigt underlag för arbetsgivaravgifterna är löntagarens bruttoersättning inkl. skattepliktiga förmåner och exkl. kostnadsavdrag. Om den utbetalda ersättningen till en person är mindre än 1 000 kr under ett år är denna avgiftsfri.
- Underlaget för egenföretagarnas egenavgifter är i huvudsak nettointäkten av näringsverksamhet.

- Underlaget för den särskilda löneskatten är sådan näringsverksamhet där den skattskyldige inte själv är aktiv (s.k. passiv näringsverksamhet). Särskild löneskatt tas också ut på vissa försäkringsersättningar som inte kan anses ersätta förlorad arbetsinkomst (t.ex. avtalsreglerad avgångsersättning) och på bidrag till vinstandelsstiftelse. Vidare tas ut särskild löneskatt på de kostnader som en arbetsgivare har för pensionsutbetalningar till anställda samt på egenföretagares pensionsförsäkringspremier.
- För den allmänna pensionsavgiften som betalas direkt av individerna är det avgiftspliktiga underlaget inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp (år 2009=410 763).¹⁰ Inkomster därutöver är avgiftsfria och berättigar inte heller till pensionsförmåner.

Som framgår av 4.33 Tabell har avgiftsuttagets sammansättning förskjutits sett över en längre tidsperiod. Sedan början av 1990-talet har arbetsgivar- och egenavgifter sänkts samtidigt som införts allmänna egenavgifter/allmän pensionsavgift.

¹⁰ Inkomstbasbeloppet används för beräkning av det s.k. taket för pensionsgrundande inkomst och beräkning av den allmänna pensionsavgiften. Uppräkningen av inkomstbasbeloppet utgår från ett inkomstindex som har koppling till utvecklingen av genomsnittlig pensionsgrundande inkomst. För inkomståret 2009 är inkomstbasbeloppet 50 900 kr.

4.33 Tabell

Avgiftssatser för socialavgifter för olika huvudgrupper i procent av avgiftspliktig ersättning/inkomst

Compulsory social security contributions by main group as percentages of earnings liable for charges

År Year	Avgiftsslag Main group			
	Arbetsgivar- avgifter Employers' social sec. contributions	Egen- avgifter Social sec. contributions for self-employed	Allmänna egenavgifter General social sec. contributions	Särskild löneskatt Special tax on certain earned income and pen- sion costs
1990	38,97	34,19	-	-
1991*	38,02	34,75	-	22,20
1992	34,83	33,85	-	21,85
1993	31,00	29,55	0,95	17,69
1994	31,36	29,75	1,95	17,89
1995	32,86	31,25	3,95	21,39
1996	33,06	31,25	4,95	21,39
1997	32,92	31,25	5,95	22,42
1998	33,03	31,25	6,95	24,26
1999	33,06	31,25	6,95	24,26
2000	32,92	31,11	7,00	24,26
2001-2003	32,82	31,01	7,00	24,26
2004	32,70	30,89	7,00	24,26(16,16)**
2005	32,46	30,89	7,00	24,26(16,16)**
2006	32,28	30,71	7,00	24,26(16,16)**
2007	32,42	30,71	7,00	24,26
2008	32,42	30,71	7,00	24,26
2009	31,42	29,71	7,00	24,26
2010	31,42	29,71/28,97***	7,00	24,26

* Genomsnitt för året. Olika avgifter gällde före och efter halvårsskiftet.

** Procentsatsen inom parentes åren 2004-2006 avser särskilda bestämmelser för personer som omfattas av det nya pensionssystemet dvs. personer som är födda 1938 eller senare och är över 65 år (dvs. för år 2004 personer födda 1938, år 2005 personer födda 1938-1939, år 2006 personer födda 1938-1940). Fr.o.m. 2007 tas särskild löneskatt inte längre ut på arbetsinkomster för de som är över 65 och omfattas av nya pensionssystemet (dvs. år 2008 åldrarna 66-70 år). Däremot betalas liksom tidigare en ålderspensionsavgift för denna åldersgrupp. Fr.o.m. år 2008 är den särskilda löneskatten slopad även för dem som omfattas av det äldre pensionssystemet.

*** Ändrat avgiftsuttag vid halvårsskiftet.

Arbetsgivar- och egenavgifter efter ändamål

Arbetsgivar- och egenavgifterna är sammansatta av olika delavgifter avsedda för olika ändamål (4.34 Tabell). Det finns sex avgifter som tillsammans utgör "socialavgifterna". Därutöver finns en allmän löneavgift utan koppling till ett specifikt ändamål.

Avgiftsuttaget domineras av avgifter för finansiering av sjukförsäkring och ålderspension. Avgiftsuttaget är totalt sett oförändrat mellan 2009 och 2010. Men avgiftssammansättningen ändras som en anpassning till förväntade utgifter för olika ändamål.

4.34 Tabell

Avgiftssatser för arbetsgivaravgifter och egenavgifter efter ändamål åren 2008-2010

Compulsory social security contribution rates by purpose 2008-2010

Ändamål Purpose	Arbetsgivaravgifter, % Employers' social security contributions, %			Egenavgifter, % Social sec. contributions for self-employed, %			
	2008	2009	2010	2008	2009	2010 t.o.m. juni	2010 fr.o.m. juli
Sjukförsäkringsavgift (<i>Health insurance</i>)	7,71	6,71	5,95	7,93*	6,93*	6,78*	6,04*
Föräldraförsäkringsavgift (<i>Parental insurance</i>)	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
Ålderspensionsavgift (<i>Old age pension</i>)	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21	10,21
Efterlevandepensionsavgift (<i>Survivor's pension</i>)	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70
Arbetsmarknadsavgift (<i>Labour market</i>)	2,43	2,43	4,65	0,50	0,50	2,11	2,11
Arbetskadeavgift (<i>Occupational injuries</i>)	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68
S:a socialavgifter (Total social sec. contrib.)	24,93	23,93	25,39	23,22	22,22	23,68	22,94
Allmän löneavgift (<i>General wage fee</i>)	7,49	7,49	6,03	7,49	7,49	6,03	6,03
S:a socialavgifter och allmän löneavgift (Total social sec. contrib. and general wage fee)	32,42	31,42	31,42	30,71	29,71	29,71	28,97

* T.o.m. juni 2010 med en karenssdag i sjukförsäkringen. Fr.o.m. juli 2010 med 7 dagars karenstid. Avgiftssatsen är lägre om egenföretagaren väljer att ha fler karenss dagar.

Anm: Avgiftssatserna för 2010 enligt förslag i budgetpropositionen hösten 2009.

Särskild löneskatt

Särskild löneskatt tas ut på inkomster som inte grundar rätt till socialförsäkringsförmåner t.ex. vissa försäkringsersättningar. Nivån på den särskilda löneskatten är schablonmässigt beräknad baserat på de avgifter som gällde vid tiden för skattereformen i början av 1990-talet. Skattesatsen är 24,26 procent av underlaget. Denna procentsats tillämpas på inkomster av passiv näringsverksamhet och på vissa försäkringsersättningar och på pensionsutfästelser.

Allmän pensionsavgift

De allmänna egenavgifter som direktdebiteras löntagare och företagare har varierat i sammansättning över åren (4.35 Tabell). Fr.o.m. år 1998 finns bara en pensionsavgift. Avgiftsunderlaget för denna är fr.o.m. år 2000 inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp och avgiftssatsen är 7,00 procent av avgiftsunderlaget. Den högsta avgiften år 2009 blir med dessa regler 28 800 kr vilket inträffar vid en förvärvsinkomst på 410 763 kr. Inkomster därutöver är avgiftsfria och berättigar inte heller till pensionsförmåner.

4.35 Tabell

Allmänna egenavgifter i procent av avgiftspliktig inkomst

General social security contributions by purpose, rates in percent of earnings liable for charges

År Year	Avgift efter ändamål, procent Charges by purpose, percent			
	Allmän sjukförsäkringsavgift	Allmän arbetslöshetsförsäkringsavgift	Allmän pensionsavgift	Samtliga allmänna egenavgifter
	General health insurance	General unemployment insurance	Pension contribution	Total general social sec. contributions
1993	0,95			0,95
1994	0,95	1,00		1,95
1995	2,95	-	1,00	3,95
1996	3,95	-	1,00	4,95
1997	4,95	-	1,00	5,95
1998 - 1999	-	-	6,95	6,95
2000 -	-	-	7,00	7,00

Fram t.o.m. 1999 var pensionsavgiften avdragsgill. År 2000 inleddes en reform av förvärvsinkomstbeskattningen som innebär att de förvärvsarbetande genom en skattereduktion successivt kommit att kompenseras för effekterna av den allmänna pensionsavgift som infördes under 1990-talets budgetsanering. Fr.o.m. 2006 är kompensationen fullt genomförd och avdragsrätten är i sin helhet ersatt av en skattereduktion.

Avgiftssatserna olika för olika åldersgrupper

Beskrivningen av avgiftssatserna ovan avser de regler som normalt sett gäller. Det finns emellertid avvikelser för vissa ål-

dersgrupper. Reglerna innebär därför att avgiftsuttaget på arbetsinkomster varierar beroende på den anställdes eller egenföretagarens ålder. Följande gäller för 2010 (4.36 Tabell). För anställda mellan 26-65 år betalas "normal" avgiftssats vilket innebär 31,42 procent. I syfte att stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft tas för anställda som vid årets ingång inte fyllt 26 år ut en lägre avgift än den normala. Arbetsgivaravgiften för denna åldersgrupp uppgår 2010 till 15,49 procent och består av ålderspensionsavgift och en fjärdedel av de övriga avgifterna. Dessutom betalar alla anställda upp till 72 år själva en allmän pensionsavgift på 7 procent i anslutning till inkomsttaxeringen.

4.36 Tabell

Avgiftssatser i olika åldersgrupper 2010. Anställda

Compulsory social security contributions by age groups 2010. Employees

Personer som under år 2010 fyller	Födelsår Year of birth	Arbetsgivaravgift, avgiftssats Social security contribution, rates			Summa Total	Egenbetald allmän pensionsavgift
		Ålderspensionsavgift	Övriga social- avgifter	Särskild löneskatt		
Persons who reach fol- lowing age during the year 2010		Old age pension	Other social security contributions	Special tax on certain earned income and pension costs		General pension contribution
-26 år	1984-	10,21%	5,28%	-	15,49%	7%
27-65 år	1945-1983	10,21%	21,21%	-	31,42%	7%
66-72 år	1938-1944	10,21%	-	-	10,21%	7%
73- år	-1937	-	-	-	-	-

För personer över 65 år som är kvar i arbetslivet gäller olika regelsystem beroende på om man omfattas av det nya eller det gamla pensionssystemet. De som omfattas av det nya pensionssystemet tjänar in pensionsrätt även i de fall de fortsätter att arbeta efter att personen fyllt 65 år. En successiv infasning i det nya systemet sker över åren. År 2010 omfattas personer i åldersgruppen 66-72 år av det nya pensionssystemet. För personer i detta åldersintervall avgiftsbeläggs arbetsinkomsten med ålderspensionsavgift på 10,21 procent samt med direktdebiterad allmän pensionsavgift på 7 procent. För förvärvsaktiva personer som är 73 år eller mer, och som därför omfattas av det gamla pensionssystemet, är avgiftsuttaget helt slopat i syfte att göra det mer attraktivt att ha äldre anställda.

4.7.3 Andra undantagsregler för avgiftsuttaget än åldersbaserade

Utöver den differentiering av arbetsgivaravgifterna efter ålder som tillkommit för att stimulera arbetsmarknaden finns vissa andra undantag från de grundläggande reglerna för avgiftsuttaget som tillkommit av arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska skäl.

Regional nedsättning i stödområde A

I stödområde A ges en nedsättning om 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 852 000 kr vilket innebär en maximal nedsättning om 85 200 kr. Nedsättningen omfattar inte offentliga arbetsgivare, transportverksamhet och jordbruk. I stödområde A ingår särskilt utsatta kommuner och delar av kommuner i Norrbottens,

Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län. Nedsättningen är begränsad till belopp och faller under EU-kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse, s.k. försumbart stöd. Värdet på nedsättningen kan beräknas till ca 0,6 miljarder kronor.

Nedsättning med 5 procentenheter för egenföretagare fr.o.m. 2010

För att förbättra de små företagens förutsättningar för utveckling och tillväxt föreslås (budgetpropositionen hösten 2010) att egenavgifterna för enskilda näringsidkare fr.o.m. 2010 sätts ned med 5 procentenheter. Nedsättningen får uppgå till högst 10 000 kr per år. Det innebär att marginalskatten för egenföretagare minskar för inkomster upp till 200 000 kr. Nedsättning ska gälla för näringsidkare i åldern 26-64 år (för övriga åldersgrupper är egenavgifterna redan nedsatta med betydligt mer än 5 procentenheter). En förutsättning är dock att överskottet av näringsverksamheten överstiger 40 000 kr.

4.8 Beskattning av tjänstegruppliv

4.8.1 Skatten tas ut av försäkringsföretag m.fl.

Särskild premieskatt betalas på premie för grupplivförsäkring och för utbetalt belopp som motsvarar ersättning på grund av sådan försäkring. Beskattningen av tjänstegruppliv i dess nuvarande form kom till i samband med skattereformen i början av 1990-talet som en del av de basbreddningar som syftade till en mer likformig och neutral beskattning av löneförmåner. Tidigare hade förmånen av tjänstegruppliv inte beskattats. Istället för att direkt förmånsbeskatta individerna valdes som teknisk lösning att ta ut skatten av svenska försäkringsföretag, utländska försäkringsföretag ifråga om verksamhet som bedrivs här i landet och i vissa fall av arbetsgivare och näringsidkare.

År 2008 gav beskattningen av tjänstegruppliv skatteinkomster på 1 152 miljoner kronor.

Skatten på tjänstegruppliv har satts att motsvara genomsnittlig kommunalskatte-

sats och uttaget av särskild löneskatt. Att skattesatserna blir så olika (se nedan) sammanhänger med att beskattningsunderlaget i en del fall utgörs av förmånen efter skatt och i andra fall förmånen inkl. skatt.

4.8.2 Skattesatser

För försäkringsföretag är skattesatsen 45 procent av beskattningsunderlaget. Underlaget utgörs av 95 procent av de premieinkomster som inkommer till försäkringsföretaget och avser grupplivförsäkring i tjänsten eller yrket.¹¹ Skatteplikt inträder när premie tas emot.

För staten och andra arbetsgivare som utan att försäkring tecknats för anställdas räkning, betalar ut ersättning som motsvarar ersättning på grund av grupplivförsäkring är skattesatsen 81,83 procent. Underlaget utgörs av utbetalt belopp. Skatteplikt inträder vid utbetalning.

För att uppnå en neutral beskattning i de fall arbetsgivare och näringsidkare väljer utlandstecknade försäkringar finns en skatteplikt direkt för arbetsgivaren/näringsidkaren eftersom utländska försäkringsföretag inte kan omfattas av svensk premieskatt.¹ I dessa fall är beskattningsunderlaget 95 procent av betald premie och skatten uppgår till 81,83 procent av underlaget.

4.9 Andra nedsättningar m.m.

4.9.1 Tidigare skattereduktion för byggnadsarbeten – 30 procent

I syfte att stimulera byggarbetsmarknaden har under vissa perioder under 1990-talet och början av 2000-talet funnits en skattereduktion, s.k. ROT-avdrag, när man anlitar någon för att reparera, bygga om eller bygga till sitt hus. ROT-avdraget har varit kopplat till arbetskostnaden. Åren 1993-1999 gavs ROT-avdrag med vissa kortare avbrott. Skattereduktionen för ägare till villor, fritidshus och bostadsrättslägenhet var 30 procent av arbetskostnaden (inklusive moms) upp till viss nivå. För hyreshus och bostadsrättsföreningar gällde särskilda regler för ROT-avdrag. ROT-avdrag har också givits för arbeten utförda mellan 15 april 2004 och 30 juni 2005. Sammantaget har ROT-avdrag under dessa år givits med

¹¹ Att underlaget begränsas till 95 procent beror på att 5 procent av premien schablonmässigt antas gå till omkostnader i försäkringsföretaget.

¹² I den mån betalning av premie på motsvarande försäkring till svenskt försäkringsföretag hade föranlett skatteplikt för det svenska försäkringsföretaget.

14,1 miljarder kronor (4.37 Tabell) varav 6,6 miljarder till fysiska personer och 7,5 miljarder till juridiska personer.

4.9.2 En ny permanent skattereduktion för "husarbete" – husavdrag på 50 procent

Omfattade typer av arbeten

Den 1 juli 2007 infördes regler som innebär att privatpersoner kan ansöka om skattereduktion när man anlitar någon att utföra hushållstjänster. Fram till början av december 2008 omfattade reduktionen enbart hushållsarbete t.ex. städning, snöskottning, gräsklippning, barnpassning. Skattereduktion för hushållsarbete kan fås även i de fall man betalar för arbete som utförs i föräldrarnas hushåll. Från 8 december 2008 utvidgades reduktionen till att även omfatta ROT-arbeten dvs. reparation, underhåll, om- och tillbyggnad av ägd bostad. I samband därmed infördes också termen "husarbete" som sammanfattande beteckning för hushållstjänster och ROT-arbete. Syftet med husavdraget är att skapa fler arbeten och samtidigt göra fler jobb vita.

Omfattade utförare

Skattereduktion för husarbete gavs perioden fram till juli 2009 enbart i de fall utföraren hade F-skattsedel. Fr.o.m. 1 juli 2009 ges reduktion även i de fall arbetet utförs av person som inte är näringsidkare. I detta fall tillgodoräknas skattereduktion med ett belopp som motsvarar de arbetsgivaravgifter som köparen redovisat i en förenklad skattedeklaration. I de fall utföraren har F-skatt gäller att skattereduktionen är 50 procent av arbetskostnaden inklusive moms. Skattereduktionen är dock begränsad till högst 50 000 kr per sökande och år. Om utföraren har F-skattsedel innebär

detta att reduktion ges för arbetskostnader upp till 100 000 kr per år.

Hur köparen får reduktionen

För arbeten utförda t.o.m. juni 2009 har köparen fått reduktionen genom att själv ansöka hos Skatteverket. Från 1 juli 2009 har införts den s.k. fakturamodellen vilket innebär att om arbetet utförs av näringsidkare drar näringsidkaren av hälften av arbetskostnaden redan på fakturan – näringsidkaren får sedan begära utbetalning från Skatteverket med den del av arbetskostnaden som köparen inte har betalat. Köps arbetet av en utförare som inte är näringsidkare lämnar köparen en förenklad skattedeklaration. Den arbetsgivaravgift som enligt den förenklade skattedeklarationen betalts av köparen får köparen tillgodoräkna sig direkt i samband med att man lämnar den förenklade skattedeklarationen.

Volymer

Under andra halvåret 2007 fick 46 000 personer skattereduktion med sammanlagt 120 miljoner kronor vilket innebär i genomsnitt 2 600 kr per köpare. Preliminära uppgifter för 2008 pekar på ca 92 000 köpare och en sammanlagd reduktion på ca 435 miljoner kronor (genomsnitt ca 4 700 kr).¹³

4.9.3 Sjöfartsstöd

Sjöfartsstöd lämnas bl.a. till rederier med svenskeregistrerade fartyg som används i utrikestrafik av betydelse för den svenska utrikeshandeln eller den svenska tjänsteexporten. Stödet motsvarar den preliminärskatt och arbetsgivaravgift som betalats för de sjömän som är anställda. Sjöfartsstöd har funnits även tidigare men stödet tillgodoförs sedan oktober 2001 redarna genom kreditering på redarnas skattekonto. År 2008 uppgick krediteringen för sjöfartsstöd till 1 892 miljoner kronor.

4.37 Tabell

"Slutfacit" för ROT-avdraget åren 1993-1999 samt 2004-2005

Special tax reduction for housing improvements, 1993-1999 and 2004-2005

	Antal beslut			Skattereduktion, mnkr		
	Number of decisions			Tax reduction, MSEK		
	1993-1999	2004-2005	Totalt	1993-1999	2004-2005	Totalt
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	978 645	465 585	1 444 230	4 399	2 174	6 573
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	52 150	17 942	70 092	6 192	1 331	7 523
Summa (Total)	1 030 795	483 527	1 514 322	10 591	3 505	14 096

Källa: Skatteverkets debiteringssammandrag.

¹³ ROT-arbeten utförda 8-31 december 2008 berättigar till skattereduktion men kommer inte med i statistiken för 2008. Av administrativa hanteringsskäl kommer reduktionen för ROT-arbeten under denna tid att ges i anslutning till taxeringen för inkomståret 2009.

Tabellbilaga:

4.38 Tabell	Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete. Inkomståret 2007
4.39 Tabell	Befolkningen fördelad efter åldersgrupp. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete. Inkomståret 2007
4.40 Tabell	Uppräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt åren 1999-2010 fördelat på orsak
4.41a Tabell	Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2007. Samtliga 20 år eller äldre
4.41b Tabell	Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2007. Heltidsanställda 20-64 år
4.42 Tabell	Avdraget för pensionssparande 2007 fördelat på intervall och kön (exkl. dödsbon)
4.43 Tabell	Folkmängden fördelad efter total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2009, länsvis
4.44 Tabell	Folkmängd, medelinkomst, skattekraft och total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2009 i Sveriges 290 kommuner

4.38 Tabell

Befolkningen 18 år eller äldre fördelade i inkomstklasser efter taxerad förvärvsinkomst. Uppgifter om antal inkomsttagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. Inkomståret 2007

Total population aged 18 years or more by assessed income from employment and business showing number of persons, income amounts and taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2007

Taxerad förvärvs- inkomst, tkr Assessed inc. from work, KSEK	Antal personer Number of persons	Taxerad förvärvs- inkomst mnkr Assessed inc. from work, MSEK	Skatt på arbete (mnkr) i form av Taxes on labour (MSEK) in form of			Skattereduktion (mnkr) för Tax reduction (MSEK) for		Summa, mnkr Total, MSEK
			Statlig inkomst- skatt Central gov. inc. tax	Kommunal inkomst- skatt Local inc. tax	Allmän pensions- avgift Pension contribution	Allmän pensions- avgift Pension contribution	Arbets- inkomster Incomes from work	
0	315 648	0	0	0	2	-1	0	1
- 20	211 677	2 003	0	14	37	-20	-2	29
20 - 40	177 480	5 279	0	710	323	-319	-311	402
40 - 60	159 641	7 933	0	1 545	458	-458	-553	993
60 - 80	192 294	13 819	0	2 941	554	-554	-470	2 471
80 - 100	399 298	36 462	0	8 084	703	-703	-439	7 645
100 - 120	358 014	39 366	0	8 996	905	-905	-432	8 564
120 - 140	366 370	47 620	0	11 535	1 229	-1 229	-509	11 026
140 - 160	410 516	61 618	0	15 798	1 743	-1 743	-734	15 064
160 - 180	445 314	75 738	0	20 237	2 620	-2 620	-1 164	19 072
180 - 200	451 373	85 721	0	23 633	3 605	-3 605	-1 802	21 831
200 - 220	446 925	93 868	0	26 529	4 590	-4 590	-2 387	24 141
220 - 240	455 739	104 777	0	30 207	5 807	-5 807	-3 034	27 173
240 - 260	437 633	109 333	0	32 039	6 617	-6 617	-3 449	28 590
260 - 280	395 698	106 732	0	31 692	6 657	-6 657	-3 454	28 237
280 - 300	349 827	101 354	0	30 435	6 409	-6 409	-3 314	27 121
300 - 320	306 765	94 974	0	28 790	6 051	-6 051	-3 119	25 671
320 - 340	261 209	86 075	151	26 205	5 499	-5 499	-2 751	23 605
340 - 360	196 673	68 743	821	20 959	4 393	-4 393	-2 078	19 701
360 - 400	274 417	103 795	2 716	31 687	6 375	-6 375	-2 904	31 499
400 - 500	344 694	152 491	7 825	46 623	8 073	-8 073	-3 653	50 796
500 -1000	303 824	194 049	21 036	59 514	7 202	-7 202	-3 250	77 301
1000 -	36 861	61 442	11 963	18 874	872	-872	-403	30 433
Samtliga (All)	7 297 890	1 653 189	44 512	477 046	80 724	-80 702	-40 214	481 367
Icke folkbokförda (not registered in Sweden)	121 785	6 680	281	1 860	323	-323	-222	1 919
Totalt (Total)	7 419 675	1 659 869	44 793	478 906	81 047	-81 025	-40 436	483 286
varav för följande kategorier, endast folkbokförda (by categories, only registered)								
1. 65-år (65-years)	1 687 473	299 288	3 949	81 417	1 204	-1 204	-1 578	83 788
2. 18-24 år (18-24 years)	792 315	73 297	98	18 811	5 013	-5 000	-3 080	15 842
3. Egenföretagare (Self-employed)	158 567	33 637	699	9 549	2 092	-2 092	-1 123	9 126
4. Löntagare (Employees)	3 816 246	1 155 605	38 826	343 151	70 678	-70 671	-34 210	347 773
5. Övriga (Others)	843 289	91 363	939	24 118	1 738	-1 734	-223	24 838

Anm: Kategorierna i tabellen är avgränsade på följande sätt. Ingen under 18 år är med. Grupp 1 består av personer som är 65 år eller äldre. Grupp 2 är ungdomar i åldern 18-24 år. Inget krav finns på inkomst. Grupp 3 och 4 är personer med minst 10 000 kr i förvärvsinkomst (definierad som summan av lön och inkomst av aktiv näringsverksamhet). Är lönen större än inkomst av aktiv näringsverksamhet så förs man till löntagare. I annat fall till företagare. Om förvärvsinkomst saknas eller är under 10 000 kr så ingår man i gruppen övriga.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

4.39 Tabell

Befolkningen fördelad efter åldersgrupp. Uppgifter om antal inkomstagare, inkomstsummor samt skatt på arbete i form av inkomstskatt, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. Inkomståret 2007

Total population by age group showing number of persons, income amounts and taxes on labour in form of central government income tax for individuals, local income tax for individuals, general pension contribution and tax reductions, income year 2007

Ålder	Antal personer	Taxerad förvärvsinkomst, mnkr	Skatt på arbete (mnkr) i form av Taxes on labour (MSEK) in form of			Skattereduktion (mnkr) för Tax reduction (MSEK) for		Summa, mnkr Total, MSEK
			Statlig inkomstskatt	Kommunal inkomstskatt	Allmän pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Arbetsinkomster	
Age	Number of persons	Assessed inc. from work, MSEK	Central gov. inc. tax	Local inc. tax	Pension contribution	Pension contribution	Incomes from work	
Personer 18 år eller äldre (All persons 18 years or more)								
18 - 24	792 315	73 297	98	18 811	5 013	-5 000	-3 080	15 842
25 - 34	1 129 379	241 263	3 709	69 486	16 046	-16 041	-7 696	65 505
35 - 44	1 290 822	360 385	12 469	106 504	21 783	-21 781	-10 234	108 742
45 - 54	1 170 665	339 955	12 962	100 846	19 610	-19 609	-9 305	104 504
55 - 64	1 227 236	339 001	11 324	99 982	17 068	-17 067	-8 320	102 986
65 - 74	820 318	169 584	3 310	47 545	1 204	-1 204	-1 468	49 387
75 -	867 155	129 704	639	33 872	0	0	-110	34 401
Samtliga (All)	7 297 890	1 653 189	44 512	477 046	80 724	-80 702	-40 214	481 367
Tillkommer personer under 18 år (To be added for persons under 18 years old)								
-17	1 793 424	2 267	0	184	53	-49	-46	142
Totalt alla åldrar (Sum all ages)	9 091 314	1 655 456	44 512	477 230	80 777	-80 751	-40 260	481 509

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret (IoT).

4.40 Tabell

Uppräkningen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt åren 1999-2010 fördelat på orsak, kr

Adjustment of level at which central government income tax is to be paid distributed by cause, 1999-2010, SEK

Inkomstår	Nivå taxerad förvärvs- inkomst	Nivå beskatt- ningsbar inkomst	Uppräkning av beskattningsbar inkomst på grund av Adjustment of taxable income due to			
Income year	Level assessed income	Level taxable income	Indexering	Teknisk höjning*	Justering av skiktgränsen därutöver	Total nominell uppräkning
			Indexation	Technical adjustment	Adjustment of level in addition	Total nominal adjustment
Nedre skiktgränsen (Lower level)						
1999	245 000	219 300				
2000	254 600	232 600	+5 300	+4 400	+3 600	+13 300
2001	271 500	252 000	+6 900	+4 500	+8 000	+19 400
2002	290 100	273 800	+11 800	+5 000	+5 000	+21 800
2003	301 000	284 300	+10 500	0	0	+10 500
2004	308 800	291 800	+10 300	0	-2 800	+7 500
2005	313 000	298 600	+7 000	+2 700	-2 900	+6 800
2006	317 700	306 000	+7 600	+2 800	-3 000	+7 400
2007	328 600	316 700	+10 700	0	0	+10 700
2008	340 900	328 800	+12 100	0	0	+12 100
2009	380 200	367 600	+20 700	0	+18 100	+38 800
2010	384 600	372 100	+4 500	0	0	+4 500
Total förändring 1999-2010 (Total change 1999-2010)	+139 600	+152 800	+107 400	+19 400	+26 000	+152 800
Övre skiktgränsen (Upper level)						
1999	389 500	360 000				
2000	398 600	374 000	+8 700	+5 300	0	+14 000
2001	411 100	390 400	+11 100	+5 300	0	+16 400
2002	430 900	414 200	+18 300	+5 500	0	+23 800
2003	447 200	430 000	+15 800	0	0	+15 800
2004	458 900	441 300	+15 600	0	-4 300	+11 300
2005	465 200	450 500	+10 600	+3 000	-4 400	+9 200
2006	472 300	460 600	+11 400	+3 200	-4 500	+10 100
2007	488 600	476 700	+16 100	0	0	+16 100
2008	507 100	495 000	+18 300	0	0	+18 300
2009	538 800	526 200	+31 200	0	0	+31 200
2010	545 200	532 700	+6 500	0	0	+6 500
Total förändring 1999-2010 (Total change 1999-2010)	+155 700	+172 700	+163 600	+22 300	-13 200	+172 700

* Som kompensation för effekterna av den avdragsbegränsning för den allmänna pensionsavgiften som genomförts dessa år.

4.41a Tabell

Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2007. Samtliga personer 20 år eller äldre

Number of persons and share of persons with income level above the threshold for central government income tax 1991-2007. All persons aged 20 years or more

	Antal, tusental			Andel, procent		
	Number, thousands			Share in %		
	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All
Samtliga 20- år (All age 20-)						
Nivå 1 (Level 1)						
1991	1052	308	1 360	34	9	21
1992	876	213	1 088	28	6	17
1993	839	230	1 068	27	7	17
1994	930	284	1 214	30	9	19
1995	791	193	984	25	6	15
1996	821	231	1 052	26	7	16
1997	888	292	1 180	28	9	18
1998	934	286	1 220	29	9	19
1999	941	331	1 272	30	10	20
2000	952	337	1 289	30	10	20
2001	892	319	1 212	28	9	18
2002	816	277	1 093	25	8	17
2003	799	290	1 089	25	8	16
2004	793	299	1 092	24	9	16
2005	830	306	1 136	25	9	17
2006	856	345	1 202	26	10	18
2007	952	374	1 326	29	11	20
Nivå 2 (Level 2)						
1999	237	44	281	7	1	4
2000	267	56	323	9	2	5
2001	272	60	332	9	2	5
2002	257	54	311	8	2	5
2003	251	54	305	8	2	5
2004	246	51	297	8	2	5
2005	259	64	322	8	2	5
2006	266	77	343	8	2	5
2007	293	80	374	9	2	6

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna samt HEK.

4.41b Tabell

Antal personer och procentandel över skiktgränsen för statlig inkomstskatt ("brytpunkten") åren 1991-2007. Heltidsanställda 20-64 år

Number of persons and share of persons with income level above the threshold for central government income tax 1991-2007. Full-time employees 20-64 years

	Antal, tusental			Andel, procent		
	Number, thousands			Share in %		
	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All	Män Men	Kvinnor Women	Samtliga All
Heltidsanställda 20-64 år (Full-time employees 20-64 years)						
Nivå 1 (Level 1)						
1991	789	230	1 019	53	24	42
1992	625	147	772	43	16	33
1993	598	162	760	47	19	35
1994	679	210	889	52	24	40
1995	577	138	715	42	15	31
1996	610	170	780	44	19	34
1997	657	218	874	47	23	37
1998	683	210	893	48	22	38
1999	684	236	920	48	23	37
2000	715	248	963	47	24	38
2001	673	238	911	44	22	35
2002	612	209	820	41	20	32
2003	591	219	810	39	20	31
2004	588	224	812	40	20	31
2005	628	239	867	42	22	34
2006	635	263	898	43	24	35
2007	700	284	984	45	25	36
Nivå 2 (Level 2)						
1999	174	31	205	12	3	8
2000	203	42	246	14	4	10
2001	204	45	250	13	4	10
2002	190	42	231	13	4	9
2003	185	42	227	12	4	9
2004	178	38	216	12	3	8
2005	194	48	242	13	5	9
2006	197	61	258	13	6	10
2007	217	61	278	14	5	10

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningarna samt HEK.

4.42 Tabell

Avdraget för pensionssparande 2007 fördelat på intervall och kön (exkl.dödsbon)

Deduction for savings for individual private pension 2007 by size of deduction and gender

tkr KSEK	Antal inkomsttagare i nedanstående klasser av pensionssparande		
	Number of income earners by size of the deduction for savings for private pension		
	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga Total
- 2	192 940	154 654	347 594
2 - 4	426 610	325 107	751 717
4 - 6	125 505	99 984	225 489
6 - 8	140 767	113 217	253 984
8 - 10	43 182	35 320	78 502
10 - 12	24 269	22 642	46 911
12 - 16	51 884	49 082	100 966
16 - 20	44 182	44 144	88 326
20 - 24	53 987	60 167	114 154
24 - 30	6 449	17 087	23 536
30 - 40	4 077	13 322	17 399
40 -	1 398	7 149	8 547
Samtliga (All)	1 115 250	941 875	2 057 125

Källa: SCB, Taxeringsregistret (IoT).

4.43 Tabell

Folkmängden fördelat efter total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2009, länsvis

Population by total local tax rate (to county and municipality) 2009, by counties

Län County	Folkmängd, tusental Population, thousands	Procentuell fördelning av folkmängd efter total kommunal skattesats										
		Share of population in per cent by total local tax rate in %										
		-29,99	30,00- 30,49	30,50- 30,99	31,00- 31,49	31,50- 31,99	32,00- 32,49	32,50- 32,99	33,00- 33,49	33,50- 33,99	34,00-	Summa
Stockholms	1 981	48,9	7,5	5,4	8,4	5,1	24,7	-	-	-	-	100
Uppsala	327	-	-	-	18,1	62,6	5,9	10,6	2,8	-	-	100
Södermanlands	268	-	-	-	-	45,4	51,3	3,4	-	-	-	100
Östergötlands	423	-	33,5	0,9	59,7	3,1	2,7	-	-	-	-	100
Jönköpings	335	-	-	-	-	13,7	74,5	11,8	-	-	-	100
Kronobergs	182	-	-	-	52,9	30,6	11,3	5,1	-	-	-	100
Kalmar	233	-	-	-	-	19,6	74,4	6,0	-	-	-	100
Gotlands	57	-	-	-	-	-	-	-	100,0	-	-	100
Blekinge	152	-	-	-	-	41,2	-	58,8	-	-	-	100
Skåne	1 215	12,5	8,5	30,7	46,3	1,1	1,0	-	-	-	-	100
Hallands	294	30,7	19,3	7,9	42,0	-	-	-	-	-	-	100
Västra Götalands	1 558	-	-	2,2	10,5	54,2	17,5	10,5	4,8	-	0,3	100
Värmlands	273	-	-	-	-	9,6	-	54,3	36,1	-	-	100
Örebro	278	-	-	-	7,3	47,6	33,1	9,4	2,7	-	-	100
Västmanlands	250	-	-	53,9	-	-	19,5	24,3	2,3	-	-	100
Dalarnas	276	-	-	-	-	-	-	13,2	55,6	31,2	-	100
Gävleborgs	276	-	-	-	-	9,5	33,9	40,4	10,5	5,8	-	100
Västernorrlands	243	-	-	-	-	-	22,8	46,4	8,0	22,8	-	100
Jämtlands	127	-	-	-	-	-	-	46,4	33,7	15,4	4,5	100
Västerbottens	258	-	-	-	-	-	-	30,6	66,5	3,0	-	100
Norrbottnens	250	-	-	-	-	2,0	21,2	67,6	9,3	-	-	100
Hela riket (Total)	9 256	13,1	4,9	7,3	15,6	18,4	18,7	12,6	7,5	2,0	0,1	100
Antal kommuner med resp. skattesats (Number of municipalities)												
		11	9	19	33	40	63	55	45	13	2	290

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2009.

4.44 Tabell

Folkmängd, medelinkomst, skattekraft och total kommunal skattesats (till landsting och kommun) 2009 i Sveriges 290 kommuner

Population, average income, tax base and total local tax (to county and municipality) 2009 in the 290 municipalities of Sweden

Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total	Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total
County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats	County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats
	2008		riket=100	%		2008		riket=100	%
	Population	Average tax	Share of	Total local		Population	Average tax	Share of	Total local
	31 Dec 2008	base per	average	tax rate		31 Dec 2008	base per	average	tax rate
		capita, SEK	tax base, %				capita, SEK	tax base, %	
Hela riket	9 256 347	165 397	100	31,52	Katrineholm	32 207	147 783	89	32,35
- kommun med lägsta (Vellinge)				28,89	Nyköping	50 973	163 463	99	31,65
- kommun med högsta (Ragunda)				34,17	Oxelösund	11 170	173 067	105	31,65
Stockholms län:					Strängnäs	31 715	169 051	102	31,90
Botkyrka	80 055	145 636	88	32,23	Trosa	11 362	181 314	110	31,65
Danderyd	30 851	300 491	182	29,30	Vingåker	9 000	143 001	86	32,90
Ekerö	24 779	198 142	120	31,33	Södermanlands län	267 524	157 163	95	32,07
Haninge	74 968	165 025	100	32,18	Östergötlands län:				
Huddinge	94 209	171 821	104	32,05	Boxholm	5 260	147 622	89	31,35
Järfälla	64 355	186 187	113	30,73	Finspång	20 589	158 918	96	31,15
Lidingö	43 111	254 574	154	30,96	Kinda	9 885	141 918	86	31,00
Nacka	85 661	213 815	129	30,36	Linköping	141 863	162 807	98	30,25
Norrtälje	55 528	157 330	95	32,22	Mjölby	25 654	148 696	90	31,00
Nykvarn	9 035	180 957	109	32,05	Motala	41 953	148 890	90	31,25
Nynäshamn	25 499	162 682	98	31,93	Norrköping	128 060	152 097	92	31,30
Salem	15 177	176 419	107	32,00	Söderköping	13 959	154 866	94	31,20
Sigtuna	38 372	170 604	103	32,20	Vadstena	7 475	155 274	94	31,10
Sollentuna	62 097	210 432	127	30,30	Valdemarsvik	7 852	142 495	86	31,50
Solna	65 289	200 175	121	29,22	Ydre	3 726	144 727	88	30,75
Stockholm	810 120	202 442	122	29,58	Åtvidaberg	11 543	147 096	89	32,00
Sundbyberg	36 079	186 840	113	31,13	Ödeshög	5 350	137 538	83	31,65
Södertälje	84 753	156 480	95	32,23	Östergötlands län	423 169	154 760	94	30,91
Tyresö	42 332	185 851	112	31,58	Jönköpings län:				
Täby	62 266	238 096	144	29,73	Aneby	6 523	146 191	88	32,50
Upplands-Bro	38 248	180 896	109	31,28	Eksjö	16 312	156 987	95	32,57
Upplands-Väsby	22 682	167 504	101	31,68	Gislaved	29 380	155 521	94	32,25
Vallentuna	28 954	180 796	109	31,08	Gnosjö	9 658	161 067	97	32,80
Vaxholm	10 747	202 401	122	31,98	Habo	10 526	151 576	92	32,33
Värmdö	37 376	181 167	110	32,38	Jönköping	125 154	160 064	97	32,15
Österåker	38 720	188 541	114	31,33	Mullsjö	7 086	150 929	91	32,65
Stockholms län	1 981 263	194 055	117	30,48	Nässjö	29 511	149 466	90	32,45
Uppsala län:					Sävsjö	10 883	141 317	85	32,25
Enköping	38 978	158 135	96	31,35	Tranås	18 066	146 719	89	32,22
Heby	13 407	140 255	85	32,87	Vaggeryd	12 981	152 077	92	31,50
Håbo	19 225	179 108	108	32,20	Vetlanda	26 343	153 499	93	32,17
Knivsta	14 259	180 391	109	31,77	Värnamo	32 823	161 576	98	31,75
Tierp	20 153	141 130	85	31,45	Jönköpings län	335 246	155 868	94	32,19
Uppsala	190 668	168 220	102	31,70	Kronobergs län:				
Älvkarleby	9 064	151 688	92	33,05	Alvesta	18 775	151 952	92	31,86
Östhammar	21 434	158 643	96	32,55	Lessebo	8 085	146 864	89	32,36
Uppsala län	327 188	164 225	99	31,81	Ljungby	27 430	156 082	94	31,61
Södermanlands län:					Markaryd	9 600	144 654	87	31,65
Eskilstuna	94 785	151 431	92	32,35	Tingsryd	12 502	145 193	88	32,11
Flen	16 133	147 391	89	31,75	Uppvidinge	9 347	147 689	89	32,65
Gnesta	10 179	155 772	94	32,35					

Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total	Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total
County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats	County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats
	2008		riket=100	%		2008		riket=100	%
	Population	Average tax	Share of	Total local		Population	Average tax	Share of	Total local
	31 Dec 2008	base per	average	tax rate		31 Dec 2008	base per	average	tax rate
		capita, SEK	tax base,%				capita, SEK	tax base,%	
Växjö	81 074	162 310	98	31,41	Staffanstorps	21 667	174 058	105	29,28
Älmhult	15 411	164 830	100	31,25	Svalöv	13 184	142 065	86	30,88
Kronobergs län	182 224	156 918	95	31,63	Svedala	19 390	163 405	99	30,63
Kalmar län:					Tomelilla	12 816	137 541	83	31,00
Borgholm	10 855	138 485	84	32,20	Trelleborg	41 558	148 049	90	30,75
Emmaboda	9 331	154 271	93	31,83	Vellinge	32 843	201 334	122	28,89
Hultsfred	14 046	141 212	85	32,53	Ystad	27 870	157 005	95	30,50
Högsby	5 930	136 943	83	32,33	Åstorp	14 533	136 319	82	30,68
Kalmar	61 693	156 458	95	32,43	Ängelholm	38 854	163 577	99	29,43
Mönsterås	12 956	152 669	92	32,03	Örkelljunga	9 592	138 002	83	29,15
Mörbylånga	13 737	148 886	90	32,03	Östra Göinge	13 662	147 880	89	31,50
Nybro	19 557	145 637	88	32,45	Skåne län	1 214 758	154 605	93	30,68
Oskarshamn	26 309	164 722	100	32,13	Hallands län:				
Torsås	7 076	141 069	85	32,05	Falkenberg	40 451	147 060	89	31,02
Vimmerby	15 551	146 385	89	32,48	Halmstad	90 241	156 861	95	29,75
Västervik	36 356	147 911	89	31,78	Hylte	10 273	146 064	88	31,17
Kalmar län	233 397	151 002	91	32,21	Kungsbacka	72 676	186 102	113	31,25
Gotlands län:					Laholm	23 258	144 870	88	30,50
Gotland	57 004	140 899	85	33,10	Varberg	56 673	154 994	94	30,25
Blekinge län:					Hallands län	293 572	161 036	97	30,53
Karlshamn	30 959	158 594	96	32,60	Västra Götalands län:				
Karlskrona	62 804	158 784	96	31,90	Ale	27 323	159 132	96	32,75
Olofström	13 167	158 203	96	32,55	Alingsås	37 247	160 816	97	32,24
Ronneby	28 489	152 856	92	32,75	Bengtsfors	9 897	138 996	84	32,99
Sölvesborg	16 840	150 108	91	32,66	Bollebygd	8 232	169 600	103	31,94
Blekinge län	152 259	156 622	95	32,34	Borås	101 487	155 935	94	31,94
Skåne län:					Dals-Ed	4 788	133 896	81	34,09
Bjuv	14 613	138 003	83	31,28	Essunga	5 625	144 475	87	31,95
Bromölla	12 200	152 808	92	32,15	Falköping	31 349	146 619	89	32,05
Burlöv	16 230	145 135	88	30,48	Färgelanda	6 744	138 605	84	32,14
Båstad	14 203	168 635	102	30,62	Grästorp	5 851	146 901	89	32,20
Eslöv	31 123	146 730	89	30,13	Gullspång	5 371	137 888	83	33,37
Helsingborg	126 754	162 445	98	30,50	Göteborg	500 197	172 364	104	31,75
Hässleholm	50 006	144 621	87	31,00	Götene	13 085	151 955	92	32,35
Höganäs	24 248	172 981	105	30,12	Herrjunga	9 280	148 086	90	32,74
Hörby	14 757	139 509	84	30,17	Hjo	8 809	149 892	91	32,45
Höör	15 039	147 997	89	30,97	Härryda	33 580	180 398	109	31,50
Klippan	16 336	140 169	85	30,40	Karlsborg	6 790	153 142	93	31,95
Kristianstad	77 977	152 506	92	31,25	Kungälv	40 268	173 327	105	32,32
Kävlinge	28 255	172 500	104	28,90	Lerum	38 085	175 282	106	31,53
Landskrona	40 860	142 222	86	30,63	Lidköping	37 922	158 044	96	31,54
Lomma	20 449	204 775	124	29,63	Lilla Edet	12 831	152 535	92	33,25
Lund	107 351	169 193	102	31,23	Lysekil	14 659	159 114	96	32,94
Malmö	286 535	144 245	87	31,23	Mariestad	23 825	151 788	92	32,14
Osby	12 648	147 805	89	31,40	Mark	33 807	147 271	89	32,09
Perstorp	6 972	142 572	86	30,95	Mellerud	9 442	134 599	81	33,14
Simrishamn	19 356	146 476	89	30,90	Munkedal	10 245	142 469	86	33,21
Sjöbo	18 093	138 567	84	30,81	Mölnådal	59 812	182 105	110	31,29
Skurup	14 784	146 540	89	30,50	Orust	15 327	159 314	96	32,84
					Partille	33 802	180 286	109	30,94
					Skara	18 518	154 994	94	31,45

Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total	Län/kommun	Folkmängd	Skatteunderlag*		Total
County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats	County/municipality	den 31 dec	kr/inv	Index:	skattesats
	2008		riket=100	%		2008		riket=100	%
	Population	Average tax	Share of	Total local		Population	Average tax	Share of	Total local
	31 Dec 2008	base per	average	tax rate		31 Dec 2008	base per	average	tax rate
		capita, SEK	tax base,%				capita, SEK	tax base,%	
Skövde	50 610	162 056	98	31,44	Örebro län	277 732	155 305	94	32,07
Sotenäs	9 170	162 217	98	32,19	Västmanlands län:				
Stenungsund	23 657	172 363	104	32,52	Arboga	13 301	151 927	92	32,24
Strömstad	11 607	145 059	88	32,44	Fagersta	12 267	167 437	101	32,49
Svenljunga	10 313	142 756	86	31,65	Hallstahammar	15 014	151 420	92	32,19
Tanum	12 271	143 847	87	32,44	Kungsör	8 170	158 269	96	32,41
Tibro	10 662	145 700	88	31,59	Köping	24 740	157 053	95	32,54
Tidaholm	12 693	145 113	88	32,20	Norberg	5 749	153 764	93	33,04
Tjörn	14 963	174 568	106	32,09	Sala	21 365	147 261	89	32,69
Tranemo	11 721	153 882	93	31,45	Skinnskatteberg	4 622	150 683	91	32,89
Trollhättan	54 487	159 711	97	31,84	Surahammar	10 062	156 242	94	32,69
Töreboda	9 256	134 081	81	31,85	Västerås	134 684	168 571	102	30,74
Uddevalla	51 186	153 784	93	32,54	Västmanlands län	249 974	162 097	98	31,53
Ulricehamn	22 706	150 762	91	31,43	Dalarnas län:				
Vara	15 868	144 113	87	31,65	Avesta	21 937	160 717	97	33,10
Värgårda	10 976	145 857	88	32,09	Borlänge	48 185	155 310	94	33,55
Vänersborg	36 991	159 376	96	33,09	Falun	55 297	164 476	99	33,20
Åmål	12 545	145 029	88	32,99	Gagnef	10 107	146 546	89	33,38
Öckerö	12 250	173 557	105	31,64	Hedemora	15 259	149 939	91	33,30
Västra Götalands län	1 558 130	163 304	99	31,93	Leksand	15 288	154 666	94	32,95
Värmlands län:					Ludvika	25 522	157 969	96	33,20
Arvika	26 176	146 965	89	31,65	Malung	10 385	142 962	86	32,70
Eda	8 653	131 577	80	33,00	Mora	20 153	152 044	92	33,57
Filipstad	10 682	142 452	86	32,75	Orsa	6 990	132 449	80	33,55
Forshaga	11 415	144 015	87	33,10	Rättvik	10 850	143 261	87	32,95
Grums	9 250	151 054	91	33,15	Smedjebacken	10 734	162 230	98	33,59
Hagfors	12 804	147 846	89	33,25	Säter	10 957	151 135	91	33,45
Hammarö	14 655	174 136	105	32,85	Vansbro	6 916	135 309	82	33,43
Karlstad	83 994	161 373	98	32,50	Älvdalen	7 287	135 361	82	33,45
Kil	11 674	147 480	89	33,15	Dalarnas län	275 867	154 460	93	33,29
Kristinehamn	23 958	150 774	91	33,20	Gävleborgs län:				
Munkfors	3 814	141 885	86	33,25	Bollnäs	26 189	146 395	89	31,77
Storfors	4 383	147 636	89	33,25	Gävle	93 509	163 234	99	32,42
Sunne	13 473	138 776	84	32,55	Hofors	9 896	162 120	98	33,52
Säffle	15 784	143 920	87	32,75	Hudiksvall	36 905	152 395	92	32,52
Torsby	12 707	137 351	83	33,25	Ljusdal	19 133	142 940	86	33,27
Årjäng	9 952	125 829	76	32,70	Nordanstig	9 736	139 620	84	33,27
Värmlands län	273 374	150 700	91	32,71	Ockelbo	6 027	149 914	91	33,67
Örebro län:					Ovanåker	11 647	145 474	88	32,77
Askersund	11 386	154 085	93	32,40	Sandviken	36 879	167 483	101	32,52
Degerfors	9 839	156 095	94	32,85	Söderhamn	25 987	148 140	90	32,57
Hallsberg	15 256	150 739	91	32,10	Gävleborgs län	275 908	155 973	94	32,57
Hällefors	7 361	146 189	88	33,10	Västernorrlands län:				
Karlskoga	29 872	167 293	101	32,10	Härnösand	24 716	154 278	93	33,64
Kumla	20 157	149 627	90	31,10	Kramfors	19 473	147 483	89	33,44
Laxå	5 870	154 943	94	32,73	Sollefteå	20 538	146 455	89	33,69
Lekeberg	7 111	150 135	91	32,48	Sundsvall	94 955	169 884	103	32,89
Lindesberg	23 099	154 374	93	32,35	Timrå	17 980	158 386	96	32,94
Ljusnarsberg	5 129	139 335	84	32,10					
Nora	10 375	156 307	95	32,80					
Örebro	132 277	155 533	94	31,90					

Län/kommun County/municipality	Folk­mängd den 31 dec 2008 Population 31 Dec 2008	Skatteunderlag*		Total skattesats % Total local tax rate
		kr/inv Average tax base per capita, SEK	Index: riket=100 Share of average tax base,%	
Ånge	10 323	145 937	88	33,63
Ömsköldsvik	55 387	161 828	98	32,39
Västernorrlands län	243 372	160 786	97	32,98

Jämtlands län:

Berg	7 533	134 559	81	33,47
Bräcke	7 009	138 315	84	33,92
Härjedalen	10 645	141 599	86	33,42
Krokom	14 324	144 590	87	33,12
Ragunda	5 681	143 017	86	34,17
Strömsund	12 532	139 458	84	33,67
Åre	10 259	140 608	85	33,17
Östersund	58 914	159 412	96	32,97
Jämtlands län	126 897	149 338	90	33,23

Västerbottens län:

Bjurholm	2 516	129 075	78	33,40
Dorotea	2 914	141 913	86	33,40
Lycksele	12 477	150 584	91	33,35
Malå	3 369	156 467	95	33,65
Nordmaling	7 276	145 999	88	33,15
Norsjö	4 363	148 462	90	33,65
Robertsfors	6 900	146 754	89	32,90
Skellefteå	71 862	155 732	94	32,90
Sorsele	2 733	138 396	84	33,40
Storuman	6 304	142 438	86	33,40
Umeå	112 728	160 341	97	33,10
Vilhelmina	7 220	134 650	81	33,40
Vindeln	5 613	143 388	87	33,40
Vännäs	8 357	147 066	89	33,40
Åsele	3 180	132 690	80	33,40
Västerbottens län	257 812	154 471	93	33,11

Norrbottens län:

Arjeplog	3 146	147 465	89	32,68
Arvidsjaur	6 665	150 509	91	32,48
Boden	27 535	156 614	95	32,53
Gällivare	18 703	174 193	105	32,73
Haparanda	10 173	134 494	81	32,68
Jokkmokk	5 305	150 900	91	32,28
Kalix	17 162	153 609	93	32,73
Kiruna	23 099	177 797	107	33,23
Luleå	73 406	164 743	100	32,68
Pajala	6 429	139 724	84	32,88
Piteå	40 902	160 192	97	32,43
Älvsbyn	8 465	146 413	89	32,63
Övertorneå	4 972	138 030	83	31,93
Norrbottens län	249 677	160 005	97	32,67

* Avser den kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomsten för inkomståret 2007 dividerat med den totala folk­mängden.

Källa: SCB, Årsbok för Sveriges kommuner 2009.

Källor och lästips:

Ekonomistyrningsverket:

- Inkomstliggaren (hänvisningar till aktuella skattelagar och skatteförfordningar)
- Budgetprognos (4 gånger om året).
- Statens Finanser (populär framställning om bl.a. skatterna)
- ESV:s hemsida (www.esv.se).

Skatteverket:

- De svenska skatternas historia
- Skattenyheter. Utgivningen, som fr.o.m. 2006 endast sker via Skatteverkets webbplats, omfattar 20-25 nummer per år. I Skattenyheter presenteras sammanfattning av ny lagstiftning, utskottsbetänkanden, propositioner, lagrådsremisser, betänkanden och förslag m.m.
- Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se).

Statistiska centralbyrån:

SCB:s hemsida (www.scb.se) ämnesområdet "Hushållens ekonomi":

- Undersökning av Hushållens ekonomi (HEK) med inriktning på inkomster och inkomstfördelning. HEK är en urvalsundersökning som genomförs varje år.
- Inkomststatistik totalräknad. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa inkomst- och förmögenhetsfördelningen för individer och familjer.
- Skatter och taxerade inkomster. Statistiken avser att med utgångspunkt från taxeringsregistret och andra administrativa register belysa skatter och taxerade inkomster på individnivå.
- Årsbok för Sveriges kommuner.

Övrigt:

- Lönar sig arbete? Rapport från ESO (Ds 1997:73).
- Vem tjänar på att arbeta? Bilaga 4 till LU 2003/04 (SOU 2004:2).
- Kan vi räkna med de äldre? Bilaga 5 till LU 2003/04 (SOU 2004:44).
- Konjunkturläget samt Analysunderlag till Konjunkturläget. Konjunkturinstitutet.
- Beräkningskonventioner (Konventioner för beräkning och redovisning av budgeteffekter vid ändrade skatte- och avgiftsregler. Rapport från Skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet).
- Inkomstgrundad ålderspension, m.m. (Prop. 1997/98:151).
- Valfärdsolitik i kristid - håller arbetslinjen? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 1998.
- Från dagis till servicehus. Valfärdsolitik i livets olika skeden. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 1999.
- Privatiseringens gränser – perspektiv på valfärdsolitik. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2000.
- Ny kris i befolkningsfrågan? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2001.
- Alternativ i valfärdsolitik. Hur möter vi en åldrande befolkning och internationalisering? Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). SNS-förlag 2002.
- Finanser för framtida valfärd. Konjunkturrådets rapport 2004. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS).
- Den nationella resvaneundersökningen RES 2005-2006. SIKA Statistik 2007:19. Statens institut för kommunikationsanalys

Den skattebetalare som skattskyldig förklarar sig i inkomstbeskrivningen, förklarar sig för deklarationsblankettens giltighet på samma sätt som i 1927.

Skattbetalaren undertecknar denna blankett uttryckligen till bekräftelse för taxeringen till den 1 januari och förklarar sig skattskyldig samt till bekräftelse för att den skattebetalaren skall vara skattskyldig till skatten.

Formulär nr 1

Deklarationsblankett nr 1

Allmän självdeklaration att avlämnas år 19 för taxering i kommun av:

Förklarar jag och min familj:

1. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

2. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

3. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

4. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

5. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

6. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

7. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

8. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

9. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

10. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

11. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

12. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

13. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

14. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

15. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

16. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

17. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

18. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

19. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

20. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

21. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

22. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

23. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

24. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

25. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

26. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

27. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

28. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

29. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

30. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

31. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

32. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

33. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

34. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

35. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

36. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

37. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

38. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

39. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

40. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

41. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

42. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

43. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

44. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

45. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

46. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

47. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

48. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

49. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

50. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

51. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

52. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

53. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

54. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

55. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

56. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

57. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

58. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

59. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

60. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

61. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

62. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

63. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

64. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

65. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

66. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

67. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

68. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

69. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

70. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

71. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

72. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

73. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

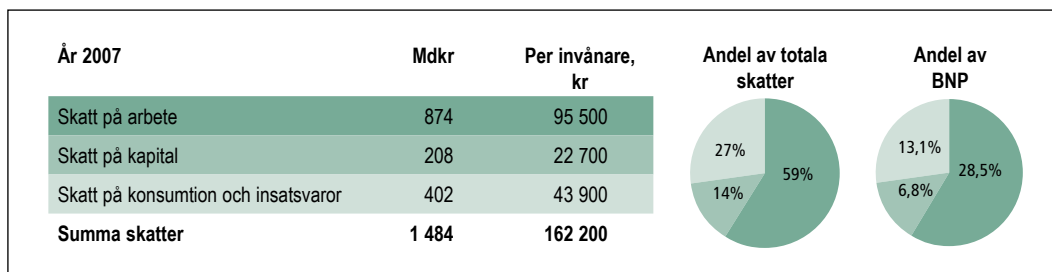
74. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

75. Att jag är skattskyldig till skatten i denna kommun.

Kommunalskattelagen infördes 1928 och är alltjämt gällande. Trots en mängd ändringar och tillägg har grundstrukturen bibehållits. Införandet av kommunalskattelagen innebar inte några principiella ändringar av de materiella skattereglerna. Viktigast var att kontantprincipen blev lagfäst. Tidigare hade inkomst även om den inte var bokföringsmässigt beräknad ofta beskattats när den uppkommit.

Källa: Carsten Welinder, Kommunalskattelagen 50 år,
Svensk Skattetidning 1978 sid 535-544.

Skatt på kapital

- Individerna hade 2007 tillgångar till ett uppskattat marknadsvärde på 7 887 miljarder kronor och skulder på 2 163 miljarder kronor, vilket motsvarar en nettoförmögenhet på 699 000 kr per invånare.
- De olika kapitalskatterna för individer och företag uppgick år 2007 till 208 miljarder kronor eller ca 22 700 kr per invånare.
- Kapitalskatterna motsvarade 6,8 procent av BNP och utgjorde drygt 13 procent av totala skatteuttaget.
- Skatten på företagens vinster, bolagsskatten, uppgick 2007 till knappt 105 miljarder kronor och svarade därmed för 50 procent av kapitalskatterna.

5.1 Historik

Beskattning av kapital förekom tidigt, främst i samband med krig eller speciella krissituationer. Hit hör t.ex. de förmögenhetsskatter som utgick på 1570- och 1610-talen för att lösa in Älvsborgs fästning efter krig med Danmark liksom Karl XII:s förmögenhetsskatter på 1710-talet. Även år 1800 fanns en typ av förmögenhetsskatt när man ville lösa en samhällsekonomisk kris. År 1861 infördes en proportionell skatt med en procent på behållen inkomst av kapital och arbete. År 1903 ersattes denna av en progressiv inkomstskatt. År 1911 infördes förmögenhetsskatt samordnad med den statliga inkomstskatten. Förmögenhetsskatten avskaffades år 2007.

I samband med skattereformen 1990-1991 separerades skatt på inkomst av kapital från beskattningen av arbetsinkomster. Skatt på inkomst av kapital bildar således ett eget inkomstslag som numera beskattas fristående och enbart med en proportionell skattesats.

5.2 Skatt på kapital idag

Dagens kapitalbeskattning innefattar skatt på löpande kapitalinkomster, skatt på innehav av kapital samt skatt som tas ut då kapitalet byter ägare. Kapitalskatterna betalas i vissa delar direkt av hushållen. Andra delar av kapitalskatterna betalas administrativt via företagen men belastar slutligt hushållen. Exempel på det senare är avkastningsskatten på pensionsmedel som betalas av försäkringsbolagen men är en skatt på hushållens pensionssparande. Den del av kapitalbeskattningen som avser företagens vinster, bolagsskatten, behandlas i kapitel 7.

Redovisningen i detta kapitel baseras i första hand på utfallet av den taxering som gjordes år 2008, dvs. inkomster och skatter hänförliga till inkomståret 2007. Beloppen redovisas endast på riksnivå. Kapitalskatterna inklusive bolagsskatten uppgick 2007 till 208 miljarder kronor varav 105 miljarder kronor avsåg bolagsskatt. I 5.1 Tabell ges en översikt av intäkterna från kapitalskatterna för perioden 1998-2007.

5.1 Tabell

Översikt över kapitalbeskattningen 1998-2007 (inkl. bolagsskatten), mnkr

Overview of taxes on capital 1998-2007 (incl. company profit tax), MSEK

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Skatt på kapital - individerna betalningsskyldiga (Taxes on capital - paid directly by individuals):										
Skatt på kapitalinkomst, netto* (Net tax on income from capital)	12 694	25 213	34 078	12 966	6 225	6 708	11 776	22 719	37 144	49 335
Expansionsfondsskatt, netto (Alternative tax for self-employed on funds retained for expansion)	248	311	287	112	89	86	162	211	279	372
Fastighetsskatt (Real estate tax)	13 255	13 253	13 316	11 813	13 056	13 262	13 811	14 440	12 962	13 210
Förmögenhetsskatt (Recurrent tax on wealth)	5 893	8 428	8 043	6 312	3 818	4 714	5 141	4 781	5 871	
Arvsskatt (Inheritance tax)	1 755	1 878	2 088	2 199	2 643	2 175	2 074	870	110	15
Gåvoskatt (Gift tax)	250	272	460	377	332	315	478	223	9	8
Kupongskatt (Tax on dividends to non-residents)	1 965	1 817	2 083	2 503	1 929	1 838	2 480	2 819	3 880	6 334
Delsumma (Subtotal)	36 060	51 172	60 354	36 282	28 092	29 099	35 922	46 063	60 256	69 274
Skatt på kapital - företagen betalningsskyldiga (Taxes on capital - paid by companies):										
Fastighetsskatt (Real estate tax)	11 540	10 066	9 943	9 139	10 106	10 375	10 192	10 323	11 767	12 390
Avkastningsskatt på pensionsmedel (Tax on pension fund earnings)	11 895	10 715	13 096	14 659	13 208	12 457	11 140	11 754	10 857	12 320
Förmögenhetsskatt (Recurrent tax on wealth)	134	162	180	181	116	130	142	175	192	
Delsumma exkl. bolagsskatt (Subsum excl. company profit tax)	23 569	20 943	23 219	23 979	23 430	22 962	21 474	22 252	22 817	24 710
Bolagsskatt (Company profit tax)	45 752	53 464	72 489	52 088	43 928	48 924	71 510	91 986	99 217	104 612
Delsumma inkl. bolagsskatt (Subsum incl. company profit tax)	69 321	74 406	95 707	76 067	67 358	71 886	92 984	114 238	122 034	129 322
Skatt på kapital - ofördelat (Other taxes on capital)										
Stämpelskatt (Stamp duty)	3 953	4 496	4 878	5 367	5 780	5 953	7 118	7 828	9 471	9 414
Delsumma (Subtotal)	3 953	4 496	4 878	5 367	5 780	5 953	7 118	7 828	9 471	9 414
Totalt exkl. bolagsskatt (Total excl. company profit tax)	63 582	76 611	88 451	65 628	57 302	58 014	64 513	76 143	92 544	103 398
Totalt inkl. bolagsskatt (Total incl. company profit tax)	109 334	130 075	160 939	117 716	101 230	106 938	136 023	168 129	191 761	208 010
Dito som andel av BNP (Share of GDP)	5,4%	6,1%	7,2%	5,1%	4,2%	4,3%	5,2%	6,1%	6,6%	6,8%

* Skatt på kapitalinkomst omfattar skatt på räntor och utdelningar netto efter avdrag för skuldräntor samt kapitalvinster (netto för förluster) vid försäljning av värdepapper, fastigheter m.m.

Källa: Skatteverket Taxeringsutfallet, Ekonomistyrningsverket (ESV) Statsbudgetens utfall 2007

Av 5.1 Tabell framgår att intäkterna av skatten på kapital har varierat kraftigt mellan åren. Under de senare åren på 90-talet ökade kapitalvinsterna stadigt för att göra en djupdykning år 2001 och 2002. Vinsterna vände åter uppåt år 2003 och den trenden har sedan fortsatt. Företagsvinsterna ökade sakta men säkert från mitten på 90-talet och som en följd därav även bolagsskatten. En topp nåddes år 2000, för att sedan minska under de två följande åren. År 2003 bröts den neråtgående trenden och vinsterna har ökat sedan dess. Även år 2007 gav bolagsskatten mer än den gjort tidigare år. En mer detaljerad redogörelse för beskattningen av kapital följer här näst.

5.3 Nationalförmögenheten och förmögenheten i hushållssektorn

5.3.1 Hushållens tillgångar och skulder

Hushållens kapital består dels av fast egen- dom, dels av finansiella tillgångar och finansiella skulder. Den senaste mer heltäckande analysen av hushållens tillgångar här- rör från SCB:s förmögenhetsundersökning 2007 (se 5.2 Tabell). De tillgångar som om- fattas av undersökningen har ett beräknat marknadsvärde på 7 887 miljarder kronor och skulderna beräknas till 2 163 miljarder kronor. Undersökningen utgår från upp-

gifter som redovisats via kontrolluppgifter och i inkomstdeklarationer. Detta innebär att bl.a. kapitalinnehav placerat i utlandet är underskattat. Storleken på individernas utlandskapital är osäker. I finansräkenskaperna finns en oförklarad s.k. korrigeringspost som ibland används som indikation på hur stora belopp det skulle kunna röra sig om. SCB:s förmögenhetsundersökning för 2007 omfattar t.ex. inte någon total värdering av de bilar och båtar hushållen äger. Vid den senaste värderingen av hushållens bilinnehav som SCB gjorde 1997 uppgick värdet av denna tillgång till 138 miljarder kronor. Hushållens individuella och kollektiva pensionssparande omfattas inte hel-

ler av undersökningen. Den avgjort tyngsta enskilda posten i hushållens förmögenhet är den egna bostaden. Tillgångarna i form av egna hem är marknadsvärderade till 3 219 miljarder kronor, vilket motsvarar 41 procent av de totala tillgångarna. Bostadsrätterna är värderade till 1066 miljarder kronor, vilket motsvarar 14 procent av tillgångarna. Fritidshusen beräknas ha ett marknadsvärde på 521 miljarder kronor, vilket motsvarar 7 procent av tillgångarna. Finansiella tillgångar, dvs. sparande i bank, aktier och andra värdepapper uppgick till sammanlagt 2 164 miljarder kronor, vilket motsvarar 27 procent av tillgångarna.

5.2 Tabell

Individernas tillgångar (exkl. bilar) och skulder till marknadsvärde år 2007

Assets (excl. cars) and liabilities of individuals 2007 at market value

	Belopp Amount		Antal individer med värde, tusental Number of persons, thousands	Medelvärde, kr Average value, KSEK
	mdkr BSEK	andel av tillgångar respektive skulder, % share of assets resp. liabilities, %		
Reala tillgångar (Tangible assets)				
Eget hem (Own house)	3 219	40,8	2 723	1 182
Bostadsrätt (Tenant ownership)	1 066	13,5	1 129	944
Fritidshus (Buildings for seasonal use)	521	6,6	684	762
Jordbruksfastighet (Agricultural property)	628	8,0	400	1 569
Hysesfastighet (Apartment property)	229	2,9	38	6 098
Övriga fastigheter inkl tomtmark (Other real estate, ground incl.)	60	0,8	149	403
Summa reala tillgångar (Total real assets)	5 723	72,6	4 062	1 409
Finansiella tillgångar (Financial assets)				
Bankmedel (Deposits)	834	10,6	5 487	152
Räntefonder (Interest funds)	141	1,8	1 500	94
Andra fonder än räntefonder (Other funds)	409	5,2	3 933	104
Obligationer m.m. (Bonds etc.)	131	1,7	942	139
Börsnoterade aktier (Shares listed in the stockmarket)	521	6,6	1 835	284
Skattepliktig försäkring (Tax liable insurance)	128	1,6	934	137
Summa finansiella tillgångar (Total financial assets)	2 164	27,4	7 095	305
Summa tillgångar (Total assets)	7 887	100,0	9 345	844
Skulder (Debts)				
Skulder utöver studieskulder (Liabilities; study debts excl.)	1 996	92,3	6 721	297
Studieskulder (Study debts)	167	7,7	9 345	126
Summa skulder (Total liabilities)	2 163	100,0	5 113	423
Nettoförmögenhet (Net wealth)	5 724		8 189	699

Anm: Uppgifterna i tabellen avser "helårsindivider". Dödsbon eller personer som vistas utomlands hel eller del av året ingår inte, ej heller institutionsboende.

* År 2006 förbättrades statistiken över banktillgångar beroende på att banker blev ålagda att lämna uppgift för alla konton med behållning över 10 000 kr. Tidigare har kravet varit att årsräntan ska överstiga 100 kr på ett konto för att uppgift ska lämnas. År 2006 ökade totalsumman och andelen personer med banktillgångar till följd av detta.

** År 2006 ändrades klassificeringen av fonder i statistiken. Fler fonder har klassificerats som räntefonder. Utländska räntefonder ingår nu bland räntefonder, vilka tidigare hörde till övriga fonder.

Källa: SCB

Hushållssektorns finansiella förmögenhet har haft en positiv utveckling mellan åren 1998 och 2007.¹ De två största toppnoteringarna under perioden avseende på hushållssektorns finansiella förmögenhet nåddes åren 2006 och 2008. Förändringarna i förmögenheten förklaras främst av kraftig värdeförändring på aktier och andelar. Från att ha legat på en konstant nivå under en längre tid började bankinlåningen öka i början av 2000-talet och har under de senaste åren ökat kraftigt. Under perioden 1998-2008 har hushållen mer än fördubblat sina lån, främst från bolåneinstitut.

5.3.2 Hushållens skatt på kapital 62 miljarder 2007

Den skatt på kapital som direktdebiteras hushållen består i första hand av fastighetsskatt, skatt på räntor, utdelningar och kapitalvinster. Sammantaget uppgick dessa skatter 2007 till knappt 62 miljarder kronor. 5.3 Diagram visar hur stora dessa skatter i genomsnitt är för olika åldersgrupper. Genomsnittet för hela befolkningen är 6 600 kr.

Skatten på kapital som debiteras individer-

na har en klar livscykelprofil. I ungdomsåren är skatten på kapital liten. I trettioårsåldern börjar man köpa fastigheter och skuldsätter sig. Därefter kommer individerna in i en konsolideringsfas och skatten som tas ut på deras kapital ökar. För pensionärerna kan noteras en nedgång i fastighetsskatt beroende på att man byter boendeform.

Kapitalavkastningen och skatten på kapital för individer är starkt koncentrerad till höginkomsttagare (se 5.19 Tabell i tabellbilagan). Av totala antalet inkomsttagare 2007 hade 4,7 procent förvärvsinkomster över en halv miljon kronor. Dessa inkomsttagare hade 15,5 procent av förvärvsinkomsterna i landet och betalade 29 procent av de skatter som tas ut på individernas kapital.

Fastighetsskatten utgör cirka 20 procent av hushållens skatt på kapital. Hushållen bidrog med hälften av den totala fastighetsskatten för inkomståret 2007. Fastighetsskatten beskrivs djupare i följande avsnitt.

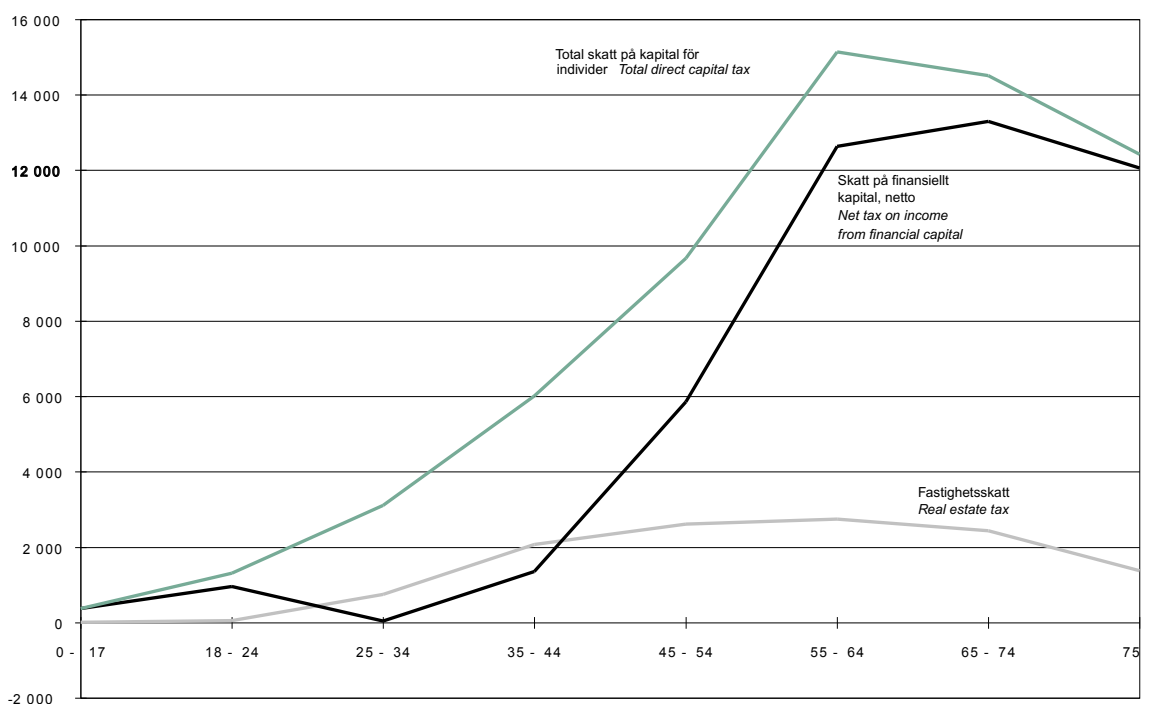
5.4 Fastighetsskatt

Fastighetsskatt med den utformning den hade till och med år 2007 introducera-

5.3 Diagram

Skatt på kapital för individer i olika åldersgrupper år 2007, medelvärden, kr

Average taxes on capital for individuals by age group in 2007 in SEK per capita

Anm: Underlaget till diagrammet återfinns i tabell 5.18 (bilagan till detta kapitel)

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret

¹ Enligt SCB:s Finansräkenskapsstatistik. För tidsserie se 5.17 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

des i samband med skattereformen 1991. Småhusen hade tidigare, från mitten av 1950-talet, beskattats som en särskild egen förvärvskälla enligt en schablonmetod som innebar att en schablonberäknad avkastning beroende på taxeringsvärdet togs upp på inkomstsidan och att avdrag gavs för räntekostnader kopplade till fastighetsinnehavet.

Från och med den 1 januari 2008 avskaffades den statliga fastighetsskatten på bostäder och ersattes med en kommunal fastighetsavgift.

5.4.1 Fastighetsskattens förändring

Fastighetsskatten avskaffades från och med år 2008 och ersattes med en kommunal fastighetsavgift. Den nya avgiften för småhus är år 2008 6 000 kr, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet. Avgiften för lägenhet i flerbostadshus är 1 200 kr, dock högst 0,4 procent av taxeringsvärdet. Avgifterna är indexerade genom att de är knutna till inkomstbasbeloppets förändring.

Tidigare har underlaget för fastighetsskatt utgjorts av ett taxeringsvärde som i princip ska uppgå till 75 procent av marknadsvärdet. Avgörande för marknadsvärdet var byggnadens och markens storlek, kvalitet och dess läge. Taxeringsvärdena fastställdes vid de s.k. allmänna fastighetstaxeringar som ska genomföras med sex års mellanrum. Allmän fastighetstaxering äger rum olika år för olika fastighetstyper (5.4 Tabell). Underlaget för

de allmänna fastighetstaxeringarna var dels deklarationer över fastigheternas beskaffenhet dels s.k. värdeområden som bestämts så att värdeförhållandena inom ett område är likartade. Fr.o.m. 1996 har principen varit att taxeringsvärdena ska räknas om årligen med hänsyn till hur priserna utvecklas. Omräkningen har omfattat både småhus, hyreshus och lantbruk. Tanken med omräkningen har varit att förändringarna i taxeringsvärdena mellan enskilda år ska beaktas löpande i stället för med de längre tidsintervaller som blir fallet om endast de allmänna fastighetstaxeringarna ges genomslag. Men i praktiken fick inte omräkningen något genomslag. Taxeringsvärdena för småhus och hyreshus (bostadsdelen) var frysta under inkomståren 1997-2000 på 1997 års värdenivå.² Frysen av taxeringsvärdena för småhus och hyreshus upphörde 2001. Taxeringsvärdena höjdes kraftigt på grund av den prisutveckling som hade skett. Skillnaderna i höjning var dock stora mellan olika delar av landet.

2006 genomfördes nya principer för fastighetstaxeringen för småhus, hyreshus och lantbruk. Omräkningsförfarandet avskaffades och ersattes med regler om en förenklad fastighetstaxering mellan de allmänna fastighetstaxeringarna. För småhusens del innebar det nya systemet att en allmän fastighetstaxering genomfördes år 2003 och att den förenklade fastighetstaxeringen introducerades år 2006.

5.4 Tabell

Tidsschema för de allmänna fastighetstaxeringarna

Time schedule for general real estate assessment by type of estate

År	Fastighetstyp			Type of real estate
Year	Småhusenhet One- or two-dwelling buildings	Hyreshusenhet Apartment buildings	Lantbruksenhet Unit for agriculture and forestry	
2007		Allmän fastighetstaxering		
2008			förenklad fastighetstaxering	
2009	Förenklad fastighetstaxering			
2010		Allmän fastighetstaxering		
2011			förenklad fastighetstaxering	

En dämpningsregel infördes då också inom fastighetsbeskattningen. Den innebar att om taxeringsvärdena höjdes vid en allmän eller en förenklad fastighetstaxering skulle detta inte omedelbart slå igenom vid uttaget av fastighetsskatt. Istället skulle endast en tredjedel av höjningen slå igenom taxeringsåret och lika mycket under vart och ett av de två därpå följande åren.

Fastighetstaxering görs också av elproduktions- och industrienheter. Allmän fastighetstaxering för dessa genomförs samma

år som den allmänna fastighetstaxeringen för hyreshus.

5.4.2 Utveckling av skattesatser för olika fastighetstyper

Med undantag för åren 1996 och 1997 har fastighetsskatten på småhus 1994-2000 varit 1,5 procent. För bostäder i hyreshus var fastighetsskatten t.o.m. år 1998 densamma som för småhusen. År 1999 sänktes skattesatsen för hyreshusen till 1,3 procent och år 2000 till 1,2 procent. Parallellt med att

² Allmän fastighetstaxering för hyreshus genomfördes år 2000. Endast i de fall det nya värdet enligt fastighetstaxeringen för hyreshusen var lägre än 1999 års värde lades detta till grund för fastighetsskatten. I övriga fall frystes värdena även för hyreshusen (bostadsdelen).

frysningen av taxeringsvärdena för småhus och hyreshus upphörde år 2001 sänktes skattesatsen till 1,0 procent för småhusen och till 0,5 procent för hyreshusen. Samtidigt infördes en ny begränsningsregel med inriktningen att hushåll med normala inkomst- och förmögenhetsförhållanden i princip inte ska behöva betala mer än 5 procent av hushållsinkomsten i fastighetsskatt för småhus. Den 1 april 2004 infördes en utvidgning av begränsningsregeln till att även omfatta förmögenhet i samband med fastighetsinnehav, se vidare i avsnitt 5.6.1. Av bostadspolitiska skäl var skatten för nybyggda hus nedsatt under de första tio åren. Ingen fastighetsskatt utgick de fem första åren och halv skatt utgick de följande fem åren. År 2007 förändrades beskattningen av småhus i den del som avser markvärdet. Skatten på bostadsdelen uppgick även fortsättningsvis till 1,0 procent medan skatten på markdelen begränsades till 2 kr per kvadratmeter eller max 5 000 kr om detta innebar en skattesänkning för småhusägarna. För hyreshusens bostadsdelar sänktes fastighetsskatten till 0,4 procent.

Sedan 1996 beskattas också kommersiella lokaler och industrifastigheter. Skattesatsen för kommersiella lokaler är 1,0 procent och för industrienheter 0,5 procent. Inkomståret 1997 infördes också en särskild fastighetsskatt på markvärdet för vattenkraftverk på 3,42 procent. Denna skatt ersatte en tidigare produktionsskatt på el från vattenkraftverken. Den särskilda fastighetsskatten på markvärdet för vattenkraftverk sänktes till 2,21 procent 1998 och till 0,50 procent från 1999 dvs. till samma skattesats

som för industrienheter. Fastighetsskatten för vattenkraftverk höjdes 2006 från 0,5 procent till 1,20 procent. Samtidigt höjdes skattesatsen tillfälligt för vattenkraftverk med 0,5 procent till sammanlagt 1,7 procent. Den tillfälliga höjningen gäller under taxeringsåren 2007-2011. Från och med år 2008 höjs fastighetsskatten för vattenkraftverk från 1,2 procent till 1,7 procent. Tillsammans med den tillfälliga höjningen av skatten med 0,5 procent uppgår skatten från och med 2008 till 2,2 procent. Denna höjning har motiverats med att vattenkraft idag är billig att producera och bedömningen är att skatten inte kommer att vältras över till konsumenterna utan istället reducera elproducenternas vinster.

Fastighetsskatten 26 miljarder 2007

Fastighetsskatten på småhus är att se som en integrerad del av kapitalinkomstbeskattningen. Nivån på fastighetsskatten har ursprungligen valts bl.a. i perspektiv av att uppnå en likformighet mellan hushållens alternativa sparformer. De ändringar som äger rum 2008 innebär att även andra överväganden kommit med i bilden.

5.6 Tabell visar underlaget för fastighetsskatten och skattebeloppet inkomståret 2007 fördelat på olika fastighetstyper. Individerna står som ägare i första hand till småhus. Fastighetsskatten på hyreshus bärs av hushållen via hyran. Fastighetsskatten på lokaler och industrier inverkar på företagets vinster (och därmed på intäkterna av bolagsskatten) och påverkar priserna på företagets produkter.

5.5 Tabell

Skattesatser (%) för fastighetsskatten 1994-2008

Tax rates (%) on real estate 1994-2008

År	Småhus inkl. mangårdsbyggnad på lantbruk	Hyreshus, bostadsdel	Kommersiella lokaler	Industrienheter	Vattenkraftverk
Year	One and two-dwelling buildings	Apartment buildings, dwellings	Commercial premises	Industries	Hydro-electric power stations
1994-1995	1,50	1,50	0,00	0,00	0,00
1996	1,70	1,70	1,00	0,50	0,50
1997	1,70	1,70	1,00	0,50	3,42*
1998	1,50	1,50	1,00	0,50	2,21
1999	1,50	1,30	1,00	0,50	0,50
2000	1,50	1,20	1,00	0,50	0,50
2001-2005	1,00	0,50	1,00	0,50	0,50
2006	1,00	0,50	1,00	0,50	1,20
2007	1,00	0,40	1,00	0,50	1,70
2008	**	**	1,00	0,50	2,20

* Avseende markvärdet

** Avskaffas och ersätt med en kommunalavgift

5.6 Tabell

Fastighetsskatten år 2007 med fördelning på fastighetstyp

Real estate tax 2007 by type of estate

Fastighetstyp	Skattesats	Beskattnings- underlag, mdkr	Fastighets- skatt, mnkr	Andel av total fastighetsskatt
Type of real estate	Tax rate	Taxable value, BSEK	Real estate tax, MSEK	Share of total real estate tax
Småhus inkl. bostadshus på lantbruk (One- and two-dwelling buildings)	"Normal" 1,00%	1 317	13 169	
	Övergångsregler 0,50%	48	242	
	Utländ 1,00%	5	49	
	avgår skattereduktion		-264	
Summa småhus (Total one- and two-dwelling buildings)		1 370	13 197	50%
Hyreshus exkl. lokaler (Apartment buildings)	"Normal" 0,50%	806	3 960	
	Övergångsregler 0,20%	28	56	
	Nybyggda 0,00%			
Summa hyreshus (Total apartment buildings)		834	4 016	15%
Lokaler (Premises)	1,00%	535	5 349	20%
Industrier (Industries)	0,50%	294	1 470	6%
Elproducerande vattenkraftverk (Hydro-electric power plant)	1,70%	315	2 264	9%
Summa (Total)		3 349	26 295	100%

Anm: Slutsumman i uträknad fastighetsskatt är något lägre än den fastighetsskatt som redovisas i 5.1 Tabell. Skillnaden består av avräkning enligt dubbelbeskattningsavtal av skatt som betalats till utlandet.

Källa: Skatteverket Taxeringsutfallet

Fastighetsskatten uppgick enligt taxeringsutfallet för inkomståret 2007 till drygt 26 miljarder kronor varav 13,2 miljarder kronor avser småhus, 4 miljarder kronor hyreshus, 5,4 miljarder kronor lokaler, 1,5 miljarder kronor industrier, och vattenkraftverk 2,3 miljarder kronor.

5.4.3 Stora skillnader i värdena på småhus

Värdena på småhus är en central komponent bland hushållens kapitaltillgångar och för hushållens ekonomi. Totalt fanns år 2008 i landet 2 miljoner småhus med byggnadsvärde över 50 000 kr.

Värdena på småhus varierar över landet. Det genomsnittliga småhuset för permanentboende har ett taxeringsvärde på 974 000 kr. Taxeringsvärden över genomsnittet återfinns i Stockholms, Uppsala, Skåne, Hallands och Västra Götalands län. Stockholms län har det högsta genomsnittliga taxeringsvärdet, 1 832 000 kr och Västernorrlands län det lägsta, 415 000 kr. Fritidshusen har ett genomsnittligt taxeringsvärde på 550 000 kr. Spridningen ligger mellan 241 000 kr för Norrbottens län och 967 000 kr för Stockholms län.³

5.7 Tabell

Bebyggda småhusenheter (1-2 familjshus och fritidshus, byggnadsvärde minst 50 tkr), 2008

Number of one- and two-dwelling buildings and buildings for seasonal use (value of building at least 50 KSEK), 2008

	Antal, tusental Number, thousands	Totalt tax.värde, mdkr Total assessed value, BSEK	Medelvärde, tkr Average value, KSEK
Småhus helårsbostad (One- and two-dwelling buildings for permanent use)	1 642	1 600	974
Fritidshus (Buildings for seasonal use)	407	245	602
Samtliga (All)	2 049	1 845	901

Källa: SCB Rikets fastigheter 2008

³ SCB Rikets fastigheter 2008.

Omsättning och prisutveckling på småhus

Statistiken över antalet försäljningar av småhus i 5.8 Tabell omfattar "vanliga köp" vilket innebär att släktköp och andra speciella köp som inte är representativa för marknadsvärdet är exkluderade. Sett över en längre period säljs i genomsnitt under ett år drygt 60 000 permanentbostad eller ca tre procent av småhusbeståndet på marknaden. Därutöver försäljs ungefär 10 000 småhus per år genom icke marknadsmässiga köp inkl. släktköp. Ägarförhållanden ändras också genom arv och gåva.

Perioden 1986-1991 var omsättningen hög, i genomsnitt såldes nästan 71 000 villor och fritidshus per år. Perioden 1992-1995 i samband med den ekonomiska krisen sjönk nivån till ca 47 000 i snitt per år. En återhämtning skedde mellan åren 1996-2002 då drygt 60 000 småhus såldes per år. Sedan år 2001 har antalet försäljningar stadigt ökat fram till år 2006 då en tillfälligt gick ned för att sedan åter vända upp

år 2007. År 2008 ligger antalet försäljningar i paritet med år 2004. År 2008 såldes 66 000 permanentbostäder och fritidshus på normala marknadsmässiga villkor. Dessutom ändrades ägarförhållanden i cirka 26 000 fall genom icke marknadsmässiga köp inkl. släktköp. Totala köpeskillingen för "normala" småhusförsäljningar 2008 uppgick till 118 miljarder kronor varav 107 miljarder kronor för omsättning av permanentbostäder och 11 miljarder kronor för fritidshus.

Priserna på småhus har varierat kraftigt i olika perioder vilket framgår av 5.9 Diagram. Diagrammet visar prisutvecklingen på småhus och fritidshus i fasta priser (i förhållande till den allmänna prisutvecklingen mätt med konsumentprisindex, KPI). Mer detaljerade uppgifter om prisutvecklingen på egna hem och fritidshus i löpande och fasta priser återfinns i 5.25 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

5.8 Tabell

Normala köp av småhus åren 1985-2008, antal samt köpeskillning, belopp i löpande priser om ej annat anges

Normal purchases of one- and two-dwelling buildings and buildings for seasonal use 1985-2008, numbers and purchase price, amounts in current prices if not otherwise stated

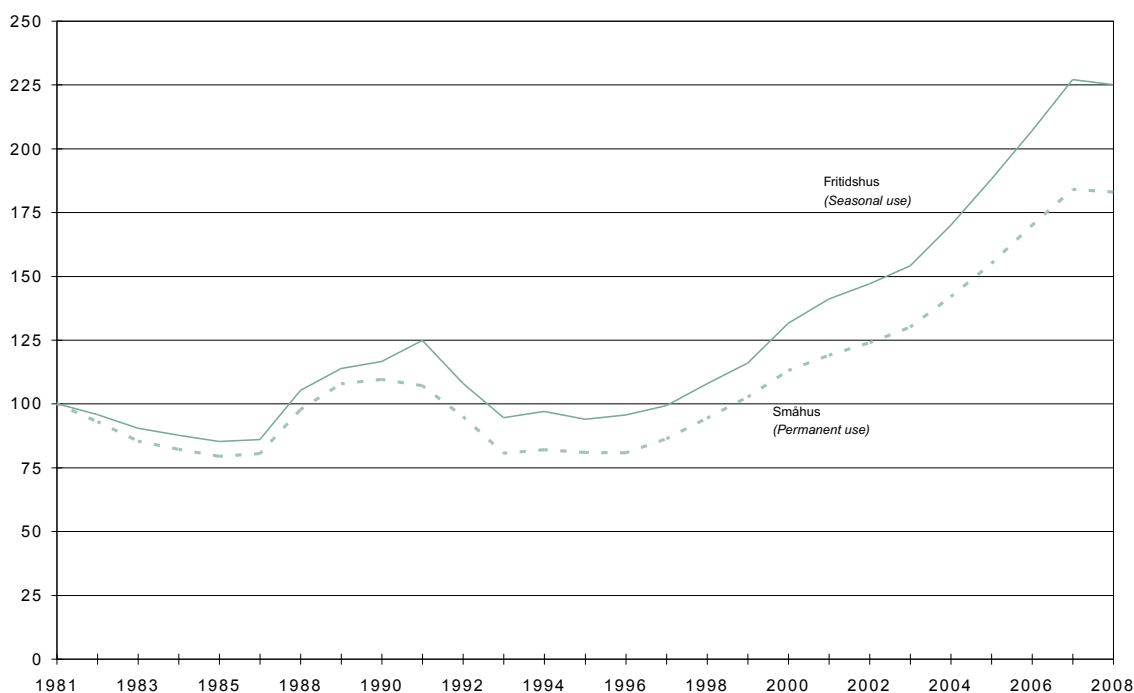
År Year	Antal försäljningar Number of sales			Köpeskillning, medelvärde, tkr Purchase price, mean value, KSEK		Total köpeskillning, mdkr Total purchase price, BSEK		
	Permanent- bostad	Fritidshus	Summa	Permanent- bostad	Fritidshus	Permanent- bostad	Fritidshus	Summa löpande priser
	Owner occupied	Seasonal	Total	Owner occupied	Seasonal	Owner occupied	Seasonal	Total current prices
1985	49 127	10 741	59 868	361	184	17,7	2,0	19,7
1990	54 295	11 350	65 645	625	308	33,9	3,5	37,4
1995	41 877	10 124	52 001	651	354	27,3	3,6	30,8
2000	50 946	9 857	60 803	951	596	48,4	5,9	54,3
2001	50 674	9 367	60 041	1 049	637	53,2	6,0	59,1
2002	51 615	9 442	61 057	1 113	679	57,4	6,4	63,9
2003	54 253	9 231	63 484	1 223	792	66,4	7,3	73,7
2004	56 248	9 699	65 947	1340	838	75,4	8,1	83,5
2005	59 224	10 226	69 450	1455	916	86,2	9,4	95,5
2006	58 751	9 654	68 405	1625	1084	95,5	10,5	105,9
2007	64 221	10 629	74 850	1782	1140	114,4	12,1	126,6
2008	56 983	9 090	66 073	1878	1213	107,0	11,0	118,0
Genomsnitt per år (Annual average)	49 880	10 354	60 234					

Källa: SCB Fastighetsprisstatistik 2008

5.9 Diagram

Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1981-2008, fasta priser, index 1981=100

Real estate price index for one- and two-dwelling buildings 1981-2007, fixed prices, index 1981=100

Anm: Sifferunderlaget till diagrammet finns i 5.22 Tabell i tabellbilagan i detta kapitel.

Källa: SCB, Fastighetsprisstatistik 2008

En viktig orsak till variationerna i priser har varit läget på kreditmarknaden. Under första hälften av 1980-talet var det svårt att låna. Huspriserna sjönk räknat i fasta priser. I mitten av 1980-talet avreglerades kreditmarknaden och i spåren av avregleringen blev det lätt att få lån samtidigt som realräntorna var låga. Huspriserna steg snabbt – betydligt snabbare än konsumentprisindex. Priserna hamnade på topp 1991. Bakslaget kom hösten 1992 när räntorna drevs upp i samband med den ekonomiska krisen i början 1990-talet. Åren 1992 och 1993 sjönk priserna på egna hem i löpande priser med i genomsnitt ca 20 procent.

Därefter har priserna återhämtat sig bl.a. till följd av sjunkande räntor. Priserna i genomsnitt (fasta priser) för riket är år 2008 nästan dubbelt så höga som senaste toppnivån år 1991, trots nedgången. Sett från början av 1980-talet fram t.o.m. 2008 har priserna på egna hem ökat 83 procent snabbare än KPI och priserna för fritidshus 125 procent snabbare.

Mönstret i prisförändringarna är likartat i hela landet även om nivåerna varierar mellan regionerna. Mer detaljerade uppgifter om prisutvecklingen i olika regioner återfinns i 5.23 Tabell i tabellbilaga till detta kapitel.

5.5 Beskattningen av hushållens finansiella kapitalinkomster och skulder

5.5.1 Sammansättningen av hushållens finansiella förmögenhet

Hushållens finansiella tillgångar har ändrat sammansättning över åren. 5.10 Tabell visar hushållens finansiella tillgångar och skulder uttryckt som andel av bruttonationalprodukten. Jämfört med 1970- och 1980-talen har hushållen numera betydligt mer av sitt finansiella kapital placerat i aktier, fondandelar och försäkringssparande. Banksparandet som kapitalplaceringsform har även ökat sedan 2000.

Beskattningen av hushållens kapitalinkomster påverkas av förändringen. Med förskjutningen av sparandet från bank till värdepapper blir beskattning av värdestegringar "kapitalvinster" en mer central komponent i kapitalbeskattningen än tidigare. Avkastningsskatten på pensionsmedel hos pensionsfonder, som infördes i samband med skattereformen 1991, är en annan beståndsdel i kapitalbeskattningen som blivit viktigare. Denna skatt syftar till att göra beskattningen mer likformig mellan det direkta sparandet och försäkringssparandet i pensioner. För att upprätthålla likformigheten i beskattningen av hushållens olika tillgångstyper med den sammansättning som numera finns har utbyggnaden av systemet med kontrolluppgifter från banker m.fl. varit väsentlig (se beskrivning i kapitel 4).

5.10 Tabell

Hushållssektorns finansiella förmögenhetsstruktur 1970-2008, procentuella andelar av BNP

Households, financial wealth structure 1970-2008, percentage of GDP

	Tillgångar Assets					Summa	Skulder	Finansiell
	Sedlar, mynt och inlåning	Obligationer	Börsaktier och andelar	Försäkrings- sparande m.m.	Övrigt		Liabilities	förmögenhet
							Net financial wealth	
	Currency and deposits	Bonds	Shares and other equity	Insurance technical reserves	Other accounts recievable	Total		
Äldre definition/statistik (Old definition/statistics)								
1970	48,2	5,0	7,5	24,7	..	85,4	46,5	38,9
1975	45,2	5,9	8,3	19,1	..	78,5	51,5	26,9
1980	39,8	8,2	5,3	16,4	..	69,7	54,3	15,3
1985	36,8	9,0	15,0	21,4	..	82,2	54,2	28,1
1990	35,8	6,7	17,4	25,1	..	85,0	63,2	21,8
Ny definition* (New definition)								
1995	31,3	9,8	23,4	29,7	17,6	111,7	49,0	62,7
2000	23,7	4,9	50,3	53,9	31,5	164,3	52,6	111,7
2002	26,5	4,1	28,3	53,9	32,3	145,1	57,4	87,7
2003	27,5	4,1	34,1	50,3	38,2	154,2	60,4	93,8
2004	26,7	3,6	38,2	52,3	21,9	142,7	63,8	78,9
2005	31,3	4,0	45,2	50,8	30,3	158,0	67,4	90,6
2006	29,5	4,0	48,1	67,8	32,7	182,1	70,4	111,6
2007	32,4	4,6	40,1	58,5	29,1	164,8	71,4	93,4
2008	35,5	4,4	22,6	60,4	35,6	158,5	81,4	77,2

* Finansräkenskapsstatistiken har anpassats till ENS 95, en EU-förordning som likriktar sektorsavgränsningar och definitioner i det europeiska nationalräkenskapssystemet. Revideringen av statistik för tidigare år täcker för närvarande perioden tillbaka till 1995. En av de större förändringarna i förhållande till tidigare definition är att det kollektiva försäkrings-sparandet (som följer av kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter) nu tas med bland hushållssektorns tillgångar.

** Bostadsrättsandelar ingick inte i övrigtposten 1995.

Källa: SCB, Finansräkenskaper

5.5.2 Skatt på finansiella kapitalinkomster

Inkomsträntor, utdelningar samt kapitalvinster vid försäljning av aktier, andelar, fastigheter, bostadsrätter och övrig lös egendom förs i individbeskattningen samman till ett eget inkomstslag "inkomst av kapital". I inkomstslaget kapital beskattas även inkomster av uthyrning av privatbostad. För näringsidkare görs s.k. räntefördelning för att få en riktig fördelning av beskattningen av näringsidkares egna kapital mellan inkomstslagen kapital och näring. Avdrag i inkomstslaget kapital får göras på skuldräntor för lån på fastighet och andra lån, tomträttsavgäld, kapitalför-luster samt vissa förvaltningskostnader.

Proportionell skatt på inkomst av kapital

Inkomstslaget kapital bildar sedan skattereformen 1991 ett skatteunderlag, på vilket skatten är proportionell. Om inkomsterna är större än utgifterna utgår skatt på nettobeloppet. Är däremot utgifterna större än inkomsterna fås på motsvarande sätt en skattereduktion. Skattereduktionen på kapital dras av från skatten på förvärvs-inkomst (och fastighetsskatt). Dock finns en begränsning som innebär att skattereduktionen i de fall underskottet överstiger 100 000 kr endast görs med 21 procent för den överskjutande delen.

Historik

Vid 1991 års skattereform sattes kapital-skattesatsen till 30 procent. Vissa smärre avvikelser i kapitalinkomstbeskattningen kom under åren 1992 och 1993. Bl.a. sänktes kapitalvinstskatten och skatten på utdelning för svenska aktier till 25 procent. Inkomståret 1994 skedde en rad större förändringar på kapitalskatteområdet. Skattesatsen sänktes för kapitalvinster på svenska aktier till 12,5 procent och skatten på kapitalvinster vid försäljning av villor och bostadsrätter till 15 procent. Vidare slopades den s.k. dubbelbeskattningen av utdelningsinkomster från svenska aktier. Tekniskt skedde detta genom att svenska aktier befriades från kapitalskatt vid taxeringen i individbeskattningen. Från och med år 1995 återställdes emellertid kapitalskattesatsen till att i huvudsak vara 30 procent.

Allemanssparandet som infördes 1984 var skattebefriat fram till 1990. I samband med basbreddningarna i skattereformen beslutades att räntan på allemanssparandet skulle beskattas men endast med 20 procent. Fr.o.m. år 1993 beskattas räntan på allemanssparandet i likhet med annan ränta med 30 procent. Allemanssparandet utvecklades som särskild sparform under 1998. Andelar i allemansfonder, som tidigare haft en gynnad skatteställning, ger fr.o.m. inkomståret 1997 inte längre skatterabatt. Både utdelning och kapitalvinst beskattas, precis som övriga fonder, med 30 procent. Insättningsbegränsningen har också slopats.

Vinst vid försäljning av fastigheter

Vid försäljning av småhus och bostadsrätter har t.o.m. år 2000 hälften av den framräknade vinsten tagits upp till beskattning. Skatten är 30 procent på den skattepliktiga vinsten. Detta innebär att skatten, som andel av den nominella vinsten, var 15 procent. Regeln om att endast del av vinsten är skattepliktig har sin grund i de avvägningar som gjordes när de s.k. takreglerna, som infördes i samband med skattereformen, slopades. År 2001 skärptes kapitalvinstbeskattningen vid försäljning av privatbostäder genom att den andel av vinsten som är skattepliktig höjdes till två tredjedelar. Skatten som andel av vinsten har åren 2001-2007 varit 20 procent. Fram till och med år 2007 har den som sålt en bostad och därefter köpt en annan bostad haft vissa möjligheter att skjuta upp beskattningen av en eventuell kapitalvinst i samband med försäljningen av ursprungsbostaden. I december 2008 hade 551 000 individer ett kvarstående uppskov i skatteverkets register. Den uppskjutna vinsten var för dessa totalt 217 miljarder kronor. I samband med att fastighetsskatten avskaffas från och med år 2008, höjs skatten på kapitalvinsten för privatbostäder vid försäljning från 20 till 22 procent. Dessutom räntebeläggs uppskovet med 0,5 procent av uppskovsbeloppet. Uppskovsbeloppet är maximerat till 1,6 miljoner kronor per bostad för försäljningar 2008-2009. År 2010 sänks uppskovsbeloppet till 1,45 miljoner kronor. För kapitalvinst vid försäljning av närings- och hyresfastigheter är beskattningsunderlaget 90 procent av vinsten.

5.11 Tabell

Kvarstående uppskov för fastigheter och bostadsrätter avseende beslut fattade tom inkomståret 2007

Respite to sale of real estate and tenant ownership

Ålder	Antal uppskov	Uppskovsbelopp mnkr
-19	160	59
20-29	25 561	6 680
30-39	150 704	53 754
40-49	141 947	55 696
50-54	57 411	22 525
55-59	54 570	22 334
60-64	49 894	22 122
65-69	29 077	13 502
70-74	18 076	8 465
75-79	12 230	5 913
80-	11 005	5 440
Dödsbon	59	13
Summa	550 694	216 502

Källa: Skatteverket

Variationer i taxeringsunderlagen över tiden

5.12 Tabell visar taxeringsunderlag och skatten på kapitalinkomst för fysiska personer (individer och dödsbon) inkomst-åren 1995-2007. Det bör observeras att beloppen i tabellen avser taxeringsmässiga skatteunderlag.

Jämförelsen visar att beloppen för skuldräntor minskade fram till 1999 men ökade de efterföljande fyra åren för att sedan åter vända neråt år 2004 för att sedan öka igen

2006. En rejälökning skedda också under år 2007. Skuldräntorna har varit betydligt större än inkomsträntor/utdelningar som hållit sig på en jämn nivå fram till och med år 2005. Sedan tar ökar även inkomsträntorna ordentligt både år 2006 och år 2007. Det gör också att skillnaden minskar betydligt under 2007 och 2008. Kapitalvinsterna har varierat kraftigt mellan åren. Svängningarna förklaras bl.a. av skatteplanering i samband med förändring av skattereglerna. År 1996 blev nivån på kapitalvinsterna hög

5.12 Tabell

Taxeringsunderlag och skatt på inkomst av kapital för fysiska personer inkomst åren 1997-2007, mdkr

Assessed tax base and assessed tax on income from capital for individuals 1997-2007, BSEK

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Inkomstränta/utdelningar/positiv räntefördelning (Income from interest and dividends)	43	37	39	43	43	44	41	41	43	60	79
Skuldränta/negativ räntefördelning (Interest on debts)	-61	-57	-54	-57	-62	-66	-67	-64	-63	-66	-83
Netto räntor/utdelningar (Net interest)	-18	-19	-15	-14	-19	-23	-26	-23	-19	-7	-5
Kapitalvinst (Capital gain)	59	64	103	133	71	53	56	68	100	134	172
Kapitalförlust (Capital loss)	-4	-4	-3	-6	-12	-12	-10	-7	-5	-4	-4
Nettokapitalvinst (Net capital gain)	55	60	99	127	59	41	46	61	95	130	168
Förvaltningskostnader m.m. (Administration cost)	-0,5	-0,5	-0,6	-0,7	-0,5	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
Summa inkomst av kapital (Total income from capital)	37	40	84	113	40	18	20	38	75	123	163
Nettoskatt på inkomst av kapital (Net tax on income from capital)	11	13	25	34	13	6	7	12	23	37	49

Källa: Skatteverket, underlag för taxeringsutfallet

5.13 Tabell

Inkomst av kapital 2007, taxeringsmässiga begrepp, antal och belopp (exkl. dödsbon)

Assessed income from capital 2007, assessment concepts, numbers and amounts (capital of deceased persons' estates excluded)

	Antal individer, tusental Number of persons, thousands	Totalt belopp, mdkr Total amount, BSEK	Genomsnitt, tkr Average amount, KSEK
Kapitalinkomster (Capital income):			
- ränta, utdelning m.m. (income from interest and dividend)	6 159	69,3	11,3
- uthyrning privatbostad (letting private residence)	69	1,4	21,0
- positiv räntefördelning (positive interest adjustment for self-employed)	141	7,4	52,7
- kapitalvinst (capital gain)	2 054	166,4	81,0
Summa kapitalinkomster (Total capital income)	6 392	244,6	38,3
Kapitalutgifter (Capital expenditure):			
- utgiftsränta (interest on debts)	4 894	82,8	16,9
- förvaltningskostnad (administration cost)	61	0,4	6,6
- negativ räntefördelning (negative interest adjustment for self-employed)	46	0,7	15,4
- kapitalförlust (capital loss)	311	4,2	13,4
Summa kapitalutgifter (Total capital expenditure)	4 987	88,1	17,7
Netto (Net capital income)	7 725	156,5	20,3
varav överskott (of which surplus)	4 064	221,2	54,4
varav underskott (of which deficit)	3 661	64,7	17,7

Källa: SCB Taxeringsregistret

bl.a. beroende på att innehav i allemansfonder realiserades inför de förändringar som innebar att den speciella skattenedsättningen för allemansfonder skulle slopas. De höga nivåerna 1997-2000 sammanhänger med återhämtningen på fastighetsmarknaden och börsuppgången. Nettokapitalvinsten blir markant större år 2007 främst beroende på den goda ekonomiska utvecklingen på börsen.

År 2001 mer än halverades nettokapitalvinsterna som en följd av den börsnedgång som inleddes år 2000 (se 5.24 Tabell). Sett mer långsiktigt har hushållens ändrade

sparbeteende, som innebär att man i ökad utsträckning sparar i värdepapper, betydelse för utvecklingen av kapitalvinsterna.

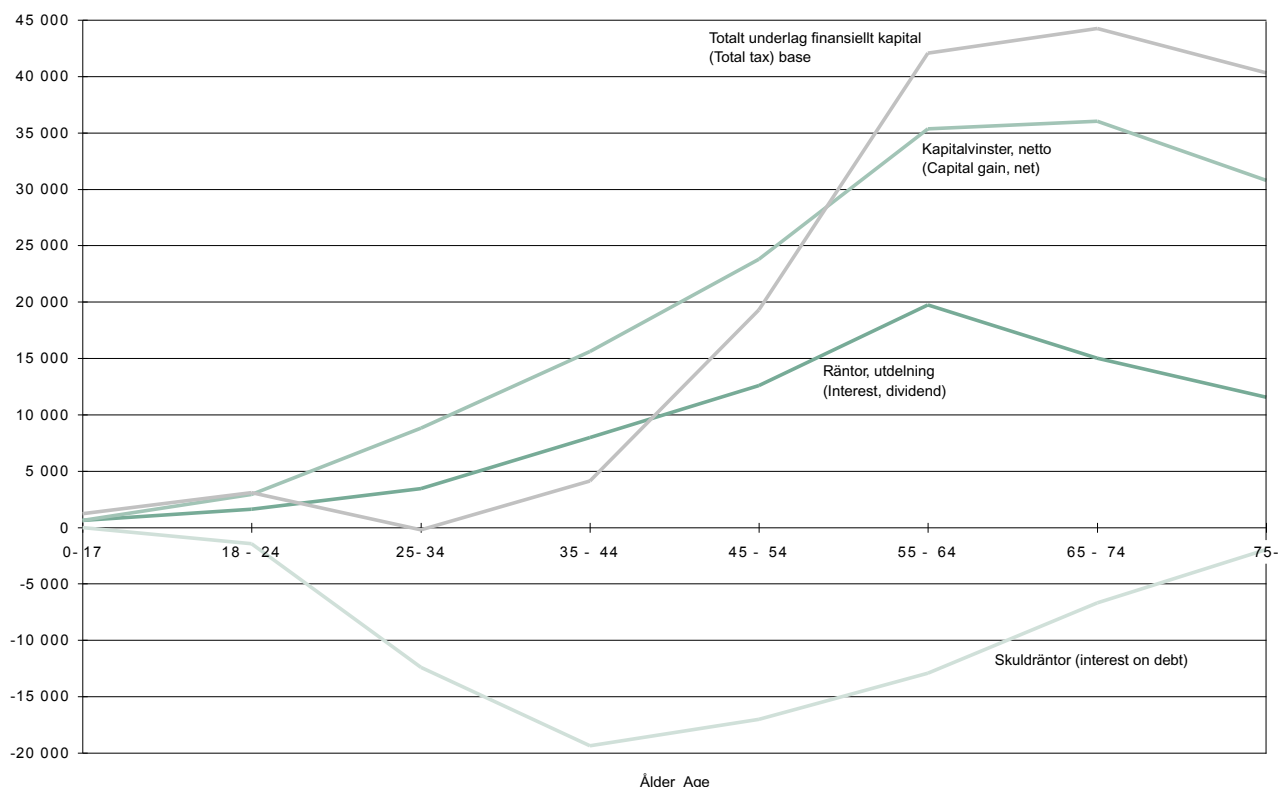
Kapitalinkomsterna varierar med åldern

Inkomsterna från räntor, utdelningar samt kapitalvinster ökar med individens ålder och är som störst i övre medelåldern (5.14 Diagram). Mest skuldtunga är hushållen i åldersgruppen 35-44 år med genomsnittliga skuldräntor på strax under 20 000 kr. Mest kapitalvinster och ränteinkomster har åldersgruppen 55-64 år.

5.14 Diagram

Genomsnittligt underlag ("skattebas") för beskattning av finansiellt kapital i olika åldersgrupper år 2007, kr per invånare

Average net income from financial capital ("tax base") for individuals by age group in 2007, SEK per capita

Anm: Sifferunderlaget till diagrammet återfinns i 5.21 Tabell i tabellbilagan till detta kapitel.

Källa: SCB:s inkomststatistik, taxeringsregistret

5.6 Bolagsskatt

Från och med 2009 har den statliga inkomstskatten för juridiska personer, eller som den populärt kallas "bolagsskatten" eller "skatt på företagsvinster", sänkts från 28 till 26,3 procent. Skatteunderlaget, den taxerade inkomsten, räknas fram som det bokföringsmässiga resultatet korrigerat för skattemässiga justeringar. År 2007 uppgick den totala taxerade inkomsten "den skattemässiga vinsten" för juridiska personer till 380 miljarder kronor och skatten för dessa till 105 miljarder kronor. Aktiebolagen står för en dominerande del av de juridiska personernas ekonomiska aktivitet. Av samtliga aktiebolag redovisar 52 procent överskott vid taxeringen medan 34 procent redovisar underskott. Resterande 14 procent redovisar nollresultat.

En stor andel av den redovisade beskattningsbara inkomsten är hänförlig till en

mindre mängd mycket stora företag. Fyra procent av de bolag som redovisade överskott svarade för hela 80 procent av bolagsskatten.

Med ekonomisk dubbelbeskattning menar man att ett bolag (eller en ekonomisk förening) först ska betala skatt på sin vinst. Därefter ska aktie- eller andelsägarna betala skatt på den vinstutdelning som företaget lämnar. Eftersom företag i princip inte får göra avdrag för vinstutdelning uppkommer dubbelbeskattning.

Företagsbeskattningen behandlas utförligare i kapitel 7.

5.7 Övriga skatter på kapital

5.7.1 Kupongskatt

Kupongskatt utgår på utdelning på aktier i svenska aktiebolag och andelar i svenska aktiefonder. Den är en definitiv källskatt

och erläggs med 30 procent av utdelningen till i utlandet bosatta personer och av vissa med dem likställda utdelningsberättigade. Från huvudregeln om 30 procent kupongskatt förekommer undantag. Till följd av ingångna avtal med olika länder kan kupongskatten sättas ned med varierande skattesatser för att undvika dubbelbeskattning med hänsyn till beskattningen i hemlandet. Kupongskatten resulterade 2007 i skatteinkomster på 6 334 miljoner kronor.

5.7.2 Avkastningsskatt på pensionsfonder

Skatt på pensionsfondernas avkastning är en indirekt skatt som betalas av försäkringsföretag, banker, pensionsstiftelser, företag och pensionssparinstitut som förvaltar avsatta pensionsmedel. Avkastningsskatten infördes i samband med skattereformen 1991. Beskattningen av avkastningen på pensionsmedel syftar till att göra beskattningen mer likformig mellan privatpersoners direkta sparande i bank etc. och försäkringssparande i pensions- och kapitalförsäkringar.

Genom avkastningsskatten begränsas i princip den del av tillväxten (avkastningen) av pensionskapitalet som kommer den pensionsförsäkrade till godo.

Skatteunderlaget utgörs av pensionskapitalets värde vid taxeringsårets ingång. Därefter beräknas en schablonavkastning genom att multiplicera underlaget med den genomsnittliga statslåneräntan. Schablonavkastningen på pensionsförsäkringskapital beskattas inkomståret 2007 med 15 procent medan avkastningen på kapital i kapitalförsäkringen beskattas med 27 procent. Enligt inkomståret 2007 debiterades totalt 12,3 miljarder kronor i avkastningsskatt (se 5.1 Tabell).

5.7.3 Stämpelskatt

Stämpelskatt utgår vid förvärv av fast egendom och tomträtter samt vid beviljande av inteckningar.

Vid förvärv är skatten 1,5 procent av egendomens värde. Förvärvas egendomen av juridisk person är dock skatten med vissa undantag 3 procent. För att stimulera bostadsmarknaden var stämpelskatten tillfälligt nedsatt till 0,5 resp. 1 procent under perioden 12 juni 1996 till 31 december 1997.

Vid inteckning är skatten 2 procent av inteckningsbeloppet för fast egendom och tomträtt, 1 procent för luftfartyg och näringsverksamhet samt 0,4 procent för skepp.

Tidigare utgick stämpelskatt också på aktier vid bildandet av aktiebolag och vid ökning av aktiekapital. Stämpelskatten på aktier upphörde den 1 januari 1995.

Stämpelskatten inbringade 9,4 miljoner kronor år 2007.

5.8 Avskaffade skatter

5.8.1 Förmögenhetsskatt

Förmögenhetsskatten togs bort från och med år 2007. Bankernas generella skyldighet att lämna kontrolluppgifter rörande tillgångar och skulder avskaffades från och med inkomståret 2008. Kontrolluppgiftsskyldigheten bör endast avse de uppgifter som krävs för andra skatter än förmögenhetsskatt. Kontrolluppgiftsskyldigheten fanns kvar fram till inkomståret 2007 för att de regelsystem där uppgifter om skattepliktig förmögenhet idag används ska kunna anpassas med hänsyn till de nya omständigheterna. Här följer en beskrivning av de regler som gällt historiskt för förmögenhetsskatten – ett komplement i en i övrigt proportionell kapitalinkomstbeskattning.

Progressiviteten består i att den proportionella skatt, 1,5 procent, som togs ut på nettoförmögenheter överstigande en viss nivå kan sägas bilda ett andra skikt i beskattningen av avkastningen på kapital. Sista året förmögenhetsskatten fanns, inkomståret 2006, betalade 284 000 individer tillsammans 5,9 miljarder kronor i förmögenhetsskatt. Förmögenhetsskatt betalades även av vissa juridiska personer, i första hand ekonomiska föreningar och vissa stiftelser.⁴ Förmögenhetsskatten för dessa var år 2006 192 miljoner kronor.

Den 1 april 2004 infördes en på förmögenhetsområdet liknande den begränsningsregel som redan finns för fastighetsbeskattning. Begränsningsregeln tog sikte på de skattskyldiga som då tillgodoräknas skattereduktion för fastighetsskatt och som betalar förmögenhetsskatt på sitt småhus. De skulle även tillgodoräknas skattereduktion för förmögenhetsskatt. Det samma gällde personer som sambeskattnas med en skattskyldig som tillgodoräknats skattereduktion för fastighetsskatt. Förmögenhetsskatt fram till 2007

Åren 1990 och 1991 fanns ett progressivt inslag i förmögenhetsskatteskalen. Sedan 1992 är förmögenhetsskatten proportionell och utgår med 1,5 procent av den del

⁴ För dessa uppgår fribeloppet till 25 000 kr och skattesatsen till 1,5 promille.

av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger skattepliktsgränsen. Skattepliktsgränsen för uttag av förmögenhetsskatt på fysiska personer höjdes 1996 från 800 000 till 900 000 kr. Höjningen gjordes bl.a. för att dämpa genomslaget av fastighetstaxeringen 1996. I samband med att frysningen av taxeringsvärdena för småhus upphörde år 2001 höjdes gränsen för uttag av förmögenhetsskatt till 1 miljon kronor för ensamstående och 1,5 miljoner kronor för sambeskattade par. År 2002 höjdes gränsen ytterligare till 1,5 miljoner kronor för ensamstående och 2 miljoner kronor för sambeskattade par. År 2005 höjdes förmögenhetsskattegränsen ytterligare men enbart för sambeskattade till 3 miljoner kronor. Detta för att likställa sambor med barn och gifta (som sambeskattas) med sambor utan barn (som har var sitt fribelopp).

Det fanns en begränsningsregel för att det samlade skatteuttaget inte skulle bli alltför högt. Spärrbeloppet för skatt på förvärvsinkomst, skatt på kapitalinkomst och förmögenhetsskatt var satt till 60 procent av summan av den beskattningsbara förvärvsinkomsten och inkomsten av kapital. Blev skattebeloppet högre än spärrbeloppet, sat-

tes i första hand förmögenhetsskatten ned (dock inte lägre än till hälften), därefter inkomstskatten på kapitalinkomster och slutligen den statliga inkomstskatten på förvärvsinkomster.

För en utförlig beskrivning av värderingsreglerna och förmögenhetsskattens sammansättning hänvisas till Skatter i Sverige, årgång 2008.

5.8.2 Arv- och gåvoskatt

Tidigare har man i Sverige tagit ut skatt på arv och gåva. I början av 2000-talet inbringade skatten drygt 2 miljarder kronor per år. År 2004 avskaffades arvsskatten mellan makar och Riksdagen beslutade hösten 2004 att arvs- och gåvoskatten skulle tas bort från och med 1 januari 2005. Flodvågskatastrofen i Asien under julhelgen 2004 gjorde dock att man beslutade tidigarelägga skatternas avskaffande till den 17 december 2004. Även om skatterna avskaffats kommer det fortfarande in belopp från dem (se 5.1 Tabell). Detta rör sig från gåvor och arv som skiftats innan skatternas avskaffande. 2007 inbringade skatten 23 miljoner kronor.

5.15 Tabell

Debitering av förmögenhetsskatt 1995-2006, antal skattskyldiga och belopp

Recurrent tax on wealth 1995-2006, number and amounts

År Year	Fysiska personer Individuals		Juridiska personer Companies	
	Antal, tusental	Belopp, mnkr	Antal, tusental	Belopp, mnkr
	Number, thousands	Amount, MSEK	Number, thousands	Amount, MSEK
1996	457	5 034	12	114
1997	578	5 329	12	124
1998	613	5 893	12	134
1999	713	8 428	12	162
2000	691	8 043	12	180
2001	473	6 312	13	181
2002	263	3 818	12	116
2003	318	4 767	12	130
2004	334	5 191	12	142
2005	229	4822	12	176
2006	284	5949	12	192

Källa: Skatteverket, Debiteringsstatistik

5.16 Tabell

Skattepliktsgräns och skattesatser i förmögenhetsbeskattningen

Wealth tax liability threshold and tax rates

Inkomstår		Vid en beskattningsbar förmögenhet av, tkr	Skattesats inom skiktet, %
Income year		At a taxable net wealth of, KSEK	Tax rate in %
1990		800 - 1 600	1,5
		1 600 - 3 600	2,5
		3 600 -	3,0
1991		800 - 1 600	1,5
		1 600 -	2,5
1992-1995		800	1,5
1996-2000		900	1,5
2001	ensamst.	1 000	1,5
	samtax	1 500	1,5
2002-2004	ensamst.	1 500	1,5
	samtax	2 000	1,5
2005-2006	ensamst.	1 500	1,5
	samtax	3 000	1,5

Tabellbilaga:

5.17 Tabell	Hushållssektorns, inkl. hushållens intresseorganisationers, finansiella tillgångar och skulder 1998-2008, ställning vid årets slut
5.18 Tabell	Skatt på kapital år 2007 för individer efter ålder samt för dödsbon
5.19 Tabell	Skatt på kapital år 2007 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon
5.20 Tabell	Avkastning på finansiellt kapital år 2007 för individer efter ålder samt för dödsbon
5.21 Tabell	Avkastning på finansiellt kapital år 2007 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon
5.22 Tabell	Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1981-2008, löpande och fasta priser
5.23 Tabell	Fastighetsprisindex för småhus i olika regioner 1981-2008
5.24 Tabell	Generalindex på Stockholms fondbörs
5.25 Tabell	Villaränta (Swedbank) 1990 och framåt, för rörlig ränta respektive femårig bunden

5.17 Tabell

Hushållssektorns, inkl. hushållens intresseorganisationers, finansiella tillgångar och skulder 1998-2008, ställning vid årets slut

Financial assets and liabilities 1998-2008, of households, incl. private non-profit institutions serving households, outstanding values at the end of the year

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ***	2005	2006	2007	2008	Per inv 2008 Per capita 2008, SEK
Finansiell nettoförmögenhet (Net financial wealth)	1 742	2 186	2 050	2 015	1 665	1 820	1 992	2 122	2 353	2 056	1 269	138 717
Summa finansiella tillgångar (Total financial assets)	2 710	3 238	3 187	3 241	2 988	3 266	3 590	3 838	4 267	4 164	3 592	392 659
Sedlar, mynt och inlåning (Currency and deposits)	512	525	520	580	623	670	678	725	828	987	1 077	117 752
- sedlar och mynt (currency)	58	66	67	77	77	79	78	74	81	80	79	8 681
- bankinlåning (deposits in banks)	448	452	444	491	530	573	580	629	725	882	954	104 332
- riksgäldsspar (national debt savings)	6	7	8	12	16	19	20	21	22	25	43	4 739
Obligationer (Bonds (long term))	171	146	107	97	95	101	92	106	103	127	122	13 302
- privatobligationer och konvertibler (bonds)	100	88	56	51	54	60	53	57	61	90	84	9 204
- premieobligationer (lottery bonds)	63	53	49	43	40	39	38	42	41	38	37	4 098
- riksgäldskonto (national debt account)	8	4	3	2	1	1	1	7	.	.	.	.
Lån till företag, finanssektorn, kommuner (Loans)	14	18	18	17	15	12	12	11	11	11	11	1 167
Aktier och andelar* (Shares and other equities)	869	1 237	1 104	966	666	831	971	1 207	1 399	1 232	793	86 655
- svenska börsaktier (sw. quoted shares)	459	579	500	426	289	373	464	591	739	608	371	40 566
- svenska fondandelar (sw. mutual fund shares)	308	488	451	392	259	310	343	438	484	467	302	33 042
- utländska aktier, andelar och fondandelar (foreign shares, and others equity)	102	171	153	148	118	148	164	178	176	157	119	13 047
Försäkringssparande (Insurance technical reserves)	871	1 069	1 184	1 304	1 269	1 226	1 331	1 783	1 919	1 797	1 580	172 745
- individuellt (individual pension savings)	529	702	765	854	790	562	609	742	764	716	634	69 299
- kollektivt (collective insurance)	311	336	384	415	447	629	686	1 001	1120	1036	902	98 602
- utländskt (foreign)	31	31	35	34	33	35	36	39	34	45	44	4 844
Handelskrediter (Trade credits)	6	7	9	8	8	8	8	8	8	10	9	1 038
Övriga finansiella tillgångar inkl. korrigeringspost** (Other accounts receivable incl. adjustment item)	268	236	245	269	311	418	498	2				
Summa skulder (Total liabilities)	969	1 052	1 138	1 226	1 323	1 447	1 599	1 717	1 913	2 108	2 323	253 942
Lån (Loans)	956	1 038	1 121	1 207	1 304	1 427	1 580	1 697	1 893	2 085	2 298	251 146
- banker (banks)	218	235	267	282	296	299	315	353	404	653	721	78 799
- bostadsinstitut (housing credit institutions)	549	592	620	680	748	840	973	1 111	1252	1194	1334	145 771
- finansbolag (Finance companies)	72	85	95	98	105	124	121	58	60	59	61	6 712
- offentliga sektorn (general government)	117	127	138	147	155	164	170	175	178	180	182	19 864
Handelskrediter (Trade credit)	12	13	17	18	18	19	19	20	20	23	26	2 796

* Icke börsnoterade aktier redovisas under övriga tillgångar.

** Inklusive korrigeringspost för avstämning mot Nationalräkenskapernas hushållssparande.

*** Siffrorna för 2004 och framåt är ställningssiffror från 4:e kvartalet

Källa: SCB, Finansräkenskaper FM 11 SM 0401, FM17 SM 0502 och FM17 SM 0602

5.18 Tabell

Skatt på kapital år 2007 för individer efter ålder samt för dödsbon

Taxes on capital 2007 for individuals by age group and for deceased persons' estates

Ålder	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Fastig-hets-skatt	Netto skatt på finan-siellt kapital	varav of which		Summa direkt skatt på kapital för individer	Fastig-hets-skatt	Netto-skatt på finansiellt kapital	varav of which		Summa direkt skatt på kapital för individer
				Skatt på kapital-överskott	Skatte-reduktion för under-skott				Skatt på kapital-överskott	Skatte-reduktion för under-skott	
Age	Number of persons	Real estate tax	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax	Real estate tax	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax
0 - 17	1 793 424	6	662	663	0	668	3	369	370	0	372
18 - 24	792 315	42	760	1 036	276	802	53	959	1 308	348	1 012
25 - 34	1 129 379	848	44	3 507	3 463	892	751	39	3 105	3 066	790
35 - 44	1 290 822	2 678	1 752	7 759	6 007	4 430	2 075	1 357	6 011	4 654	517
45 - 54	1 170 665	3 063	6 852	11 315	4 464	9 915	2 616	5 853	9 665	3 813	8 470
55 - 64	1 227 236	3 366	15 500	18 574	3 074	18 865	2 743	12 630	15 135	2 505	15 372
65 - 74	820 318	1 996	10 904	11 900	996	12 900	2 433	13 292	14 507	1 214	15 726
75 -	867 155	1 195	10 460	10 771	311	11 655	1 378	12 062	12 421	359	13 441
Samtliga (All)	9 091 314	13 193	46 935	65 526	18 590	60 129	1 451	5 163	7 208	2 045	6 614
Andel % (Share,%)		22%	78%	109%	31%						
Tillkommer för dödsbon m.m. (To be added for deceased persons estate)											
	275 206	84	1 747	7	1 824	1 824	305	6 348	25	6 628	6 628
Totalt (Total)	9 636 270	13 325	67 719	18 651	62 393	62 393					

Anm: De avvikelser som förekommer i totalbeloppen jämfört med värdena i tabell 5.1 sammanhänger med att tabellen ovan bygger på ett urval som räknats upp till rikssiffror.

Källa: SCB:s inkomststatistik, taxeringsregistret.

5.19 Tabell

Skatt på kapital år 2007 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon

Taxes on capital 2007 for individuals by assessed earned income and for deceased persons' estates

Taxerad förvärvs- inkomst, tkr	Antal indi- vider	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Fastig- hets- skatt	Netto- skatt på finan- siellt kapital	varav Skatt på kapital- överskott	of which Skattereduktion för underskott	Summa direkt skatt på kapital för indivi- der	Fastig- hets- skatt	Netto- skatt på finansiellt kapital	varav Skatt på kapital- överskott	of which Skatte- reduktion för under- skott	Summa direkt skatt på kapital för individer
Assessed income from work, KSEK	Number of persons	Real estate tax	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduction for capital deficit	Sum direct capital tax	Real estate tax	Net tax income från financial capital	Tax on capital surplus	Tax reduc- tion for capital deficit	Sum direct capital tax
0	1 891 728	204	2 140	2 207	67	2 344	108	1 131	1 167	-35	1 239
1 - 20	398 921	99	1 160	1 182	22	1 259	248	2 908	2 963	-55	3 156
20 - 40	199 582	81	891	919	28	973	406	4 464	4 605	-140	4 875
40 - 60	164 671	91	810	876	66	901	553	4 919	5 320	-401	5 472
60 - 80	193 880	149	1 032	1 152	121	1 181	769	5 323	5 942	-624	6 091
80 - 100	399 911	281	1 664	1 914	250	1 945	703	4 161	4 786	-625	4 864
100 - 120	358 361	349	1 699	2 031	332	2 048	974	4 741	5 667	-926	5 715
120 - 140	366 540	403	1 725	2 155	430	2 128	1 099	4 706	5 879	-1 173	5 806
140 - 160	410 605	529	1 889	2 461	572	2 418	1 288	4 601	5 994	-1 393	5 889
160 - 180	445 360	651	1 901	2 665	764	2 552	1 462	4 268	5 984	-1 715	5 730
180 - 200	451 407	731	1 840	2 768	928	2 571	1 619	4 076	6 132	-2 056	5 696
200 - 220	446 956	764	1 664	2 732	1 069	2 427	1 709	3 723	6 112	-2 392	5 430
220 - 240	455 750	803	1 373	2 623	1 250	2 176	1 762	3 013	5 755	-2 743	4 775
240 - 260	437 646	893	1 099	2 439	1 340	1 992	2 040	2 511	5 573	-3 062	4 552
260 - 280	395 704	773	1 000	2 330	1 330	1 773	1 953	2 527	5 888	-3 361	4 481
280 - 300	349 834	742	992	2 269	1 277	1 734	2 121	2 836	6 486	-3 650	4 957
300 - 320	306 769	720	1 145	2 333	1 188	1 865	2 347	3 732	7 605	-3 873	6 079
320 - 340	261 211	694	1 473	2 527	1 054	2 168	2 657	5 639	9 674	-4 035	8 300
340 - 360	196 675	522	921	1 787	866	1 443	2 654	4 683	9 086	-4 403	7 337
360 - 400	274 418	787	1 715	3 038	1 323	2 502	2 868	6 250	11 071	-4 821	9 117
400 - 500	344 696	1 156	3 085	4 979	1 894	4 241	3 354	8 950	14 445	-5 495	12 304
500 -1000	303 828	1 437	7 680	9 741	2 061	9 117	4 730	25 277	32 061	-6 783	30 007
1000-	36 861	334	8 036	8 396	360	8 370	9 061	218 008	227 775	-9 766	227 069
Samtliga (All)	9 091 314	13 193	46 935	65 526	18 590	60 129	1 451	5 163	7 208	-2 045	6 614
Tillkommer för dödsbon m.m. (To be added for deceased persons estate)											
	544 956	132	2 134	2 193	60	2 264	242	3 916	4 024	-110	4 154
Totalt (Total)	9 636 270	13 325	49 068	67 719	18 651	62 393	1 383	5 092	703	-7 028	1 935

Anm: De avvikelser som förekommer i totalbeloppen jämfört med värdena i tabell 5.1 sammanhänger med att tabellen ovan bygger på ett urval som räknats upp till rikssiffror.

Källa: SCB:s inkomststatistik, taxeringsregistret.

5.20 Tabell

Avkastning på finansiellt kapital år 2007 för individer efter ålder samt för dödsbon

Yield on financial capital 2007 for individuals by age group and for deceased persons' estates

Ålder	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Ränte-inkomster, utdelningar m.m.	Reavinster netto för förlust	Skuld-räntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag	Ränte-inkomster, utdelningar m.m.	Rea-vinster netto för förlust	Skuld-räntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag
Age	Number of persons	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. Cost	Sum tax base	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. Cost	Sum tax base
0 - 17	1 793 424	1 120	1 088	-3	-3	2 202	625	607	-2	-2	1 228
18 - 24	792 315	1 279	2 330	-1 150	-7	2 452	1 614	2 941	-1 451	-9	3 095
25 - 34	1 129 379	3 886	9 934	-14 036	-18	-233	3 441	8 796	-12 428	-16	-207
35 - 44	1 290 822	10 269	20 110	-25 000	-43	5 336	7 955	15 579	-19 368	-33	4 134
45 - 54	1 170 665	14 737	27 836	-19 920	-62	22 591	12 589	23 778	-17 016	-53	19 298
55 - 64	1 227 236	24 191	43 393	-15 850	-111	51 623	19 712	35 358	-12 915	-90	42 064
65 - 74	820 318	12 321	29 550	-5 482	-84	36 305	15 020	36 023	-6 683	-102	44 257
75 -	867 155	10 017	26 702	-1 694	-67	34 958	11 552	30 793	-1 954	-77	40 313
Samtliga	9 091 314	77 821	160 944	-83 135	-396	155 233	8 560	17 703	-9 144	-44	17 075
Tillkommer för dödsbon m.m. (To be added for deceased persons estate)		544 956	972	6 480	-460	4 139	1 784	11 891	-844	-11	12 819
Totalt (Total)	9 636 270	78 793	167 423	-83 595	-402	6 985					

Anm: De avvikelser som förekommer i totalbeloppen jämfört med värdena i 5.10 Tabell sammanhänger med att tabellen ovan bygger på ett urval som räknats upp till rikssiffror.

Källa: SCB:s inkomststatistik, taxeringsregistret.

5.21 Tabell

Avkastning på finansiellt kapital år 2007 för individer efter taxerad förvärvsinkomst samt för dödsbon

Yield on financial capital 2007 for individuals by assessed income from earnings and for capital of deceased persons' estates

Taxerad förvärvsinkomst, tkr	Antal individer	Totalbelopp, mnkr Total amount, MSEK					Medelvärden per individ, kr Mean value all individuals, SEK				
		Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Reavinster netto för förlust	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag	Ränteinkomster, utdelningar m.m.	Reavinster netto för förlust	Skuldräntor m.m.	Avdrag för förvaltningskostnad	Summa underlag
Assessed income from work, KSEK	Number of persons	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. Cost	Sum tax base	Income from interest and dividends	Capital gain net for losses	Interest on debts	Deduction for adm. Cost	Sum tax base
0	1 891 728	2 493	5 177	-1 118	-27	6 525	1 318	2 737	-591	-14	3 449
1 - 20	398 921	1 331	2 737	-427	-9	3 632	3 337	6 861	-1 070	-23	9 105
20 - 40	199 582	777	2 420	-425	-5	2 767	3 893	12 125	-2 129	-25	13 864
40 - 60	164 671	717	2 337	-502	-5	2 547	4 354	14 192	-3 049	-30	15 467
60 - 80	193 880	1 125	2 873	-645	-6	3 347	5 803	14 818	-3 327	-31	17 263
80 - 100	399 911	1 959	4 635	-1 092	-13	5 489	4 899	11 590	-2 731	-33	13 726
100 - 120	358 361	2 049	4 985	-1 403	-9	5 622	5 718	13 911	-3 915	-25	15 688
120 - 140	366 540	2 127	5 393	-1 779	-10	5 731	5 803	14 713	-4 853	-27	15 635
140 - 160	410 605	2 371	6 251	-2 337	-10	6 275	5 774	15 224	-5 692	-24	15 282
160 - 180	445 360	2 663	6 769	-3 096	-10	6 326	5 979	15 199	-6 952	-22	14 204
180 - 200	451 407	2 790	7 126	-3 768	-14	6 133	6 181	15 786	-8 347	-31	13 589
200 - 220	446 956	2 687	7 155	-4 299	-12	5 530	6 012	16 008	-9 618	-27	12 375
220 - 240	455 750	2 732	6 843	-4 995	-14	4 565	5 995	15 015	-10 960	-31	10 019
240 - 260	437 646	2 567	6 470	-5 374	-15	3 648	5 865	14 784	-12 279	-34	8 336
260 - 280	395 704	2 491	6 216	-5 365	-13	3 329	6 295	15 709	-13 558	-33	8 413
280 - 300	349 834	2 451	6 078	-5 215	-12	3 302	7 006	17 374	-14 907	-34	9 439
300 - 320	306 769	2 688	6 135	-5 015	-12	3 797	8 762	19 999	-16 348	-39	12 374
320 - 340	261 211	3 312	6 247	-4 636	-12	4 911	12 679	23 916	-17 748	-46	18 801
340 - 360	196 675	2 203	4 614	-3 736	-10	3 072	11 201	23 460	-18 996	-51	15 615
360 - 400	274 418	4 134	7 404	-5 806	-23	5 710	15 065	26 981	-21 158	-84	20 804
400 - 500	344 696	6 550	12 463	-8 724	-36	10 255	19 002	36 156	-25 309	-104	29 745
500 - 1000	303 828	14 661	21 721	-10 713	-75	25 594	48 254	71 491	-35 260	-247	84 238
1000-	36 861	10 943	18 894	-2 666	-43	27 129	296 872	512 574	-72 326	-1 167	735 954
Samtliga (All)	9 091 314	77 821	160 944	-83 135	-396	155 233	8 560	17 703	-9 144	-44	17 075
Tillkommer för dödsbon och icke folkbokförda (To be added for deceased persons' estate)	544 956	972	6 480	-460	-6	6 985	1 784	11 891	-844	-11	12 819
Totalt (Total)	9 636 270	78 793	167 423	-83 595	-402	162 219					

Anm: De avvikelser som förekommer i totalbeloppen jämfört med värdena i 5.10 Tabell sammanhänger med att tabellen ovan bygger på ett urval som räknats upp till rikssiffror.

Källa: SCB:s inkomststatistik, Taxeringsregistret.

5.22 Tabell

Prisutvecklingen på småhus och fritidshus 1981-2008, löpande och 1981 års priser

Real estate prices for permanent one- and two dwelling houses and houses for seasonal use 1981-2008, current prices and price level of 1981

År	Småhus				Fritidshus				KPI	
Year	Permanent one- or two-dwelling houses				Houses for seasonal use				Consumer price index	
	Index 1981 = 100		Förändr. föreg. år,%		Index 1981 = 100		Förändr. föreg. år,%		Index 1981=100	Förändring från föreg. år, %
	Index 1981=100		Change in % from last year		Index 1981=100		Change in % from last year		Index 1981=100	Change from last year, %
	Löpande priser	Fasta priser	Löpande priser	Fasta priser	Löpande priser	Fasta priser	Löpande priser	Fasta priser	Index 1981=100	Change from last year, %
	Current prices	Price level of 1981	Current prices	Price level of 1981	Current prices	Price level of 1981	Current prices	Price level of 1981		
1981	100	100			100	100			100	
1982	101	93	+1	-7	104	96	+4	-4	109	+8,6
1983	101	85	+0	-8	107	90	+3	-6	118	+9,0
1984	105	82	+4	-4	112	88	+5	-3	128	+8,0
1985	109	79	+4	-3	117	85	+4	-3	137	+7,4
1986	115	80	+6	+1	123	86	+5	+1	143	+4,2
1987	130	87	+13	+9	139	93	+13	+8	149	+4,2
1988	154	98	+18	+12	166	105	+19	+13	158	+5,8
1989	181	108	+18	+10	191	114	+15	+8	168	+6,5
1990	203	110	+12	+2	216	117	+13	+2	185	+10,4
1991	217	107	+7	-2	253	125	+17	+7	203	+9,4
1992	197	95	-9	-11	225	109	-11	-13	207	+2,2
1993	175	81	-11	-15	205	94	-9	-13	217	+4,7
1994	183	83	+5	+2	215	97	+5	+3	222	+2,2
1995	184	81	+1	-2	215	95	+0	-2	227	+2,5
1996	185	81	+1	-0	219	96	+2	+1	229	+0,7
1997	198	86	+7	+7	228*	99*	+4*	+4*	230	+0,2
1998	217	94	+10	+9	248	108	+9	+9	230	+0,2
1999	237	103	+9	+9	268	116	+8	+8	231	+0,4
2000	263	113	+11	+10	306	132	+14	+13	233	+0,7
2001	284	119	+8	+6	335	141	+9	+7	238	+2,3
2002	302	124	+6	+4	358	147	+7	+5	243	+2,1
2003	322	130	+7	+4	383	154	+7	+5	248	+2,1
2004	353	142	+10	+9	424	170	+11	+10	249	+0,4
2005	387	155	+10	+9	470	188	+11	+10	250	+0,4
2006	431	170	11	10	527	207	12	10	254	+1,6
2007	477	184	+11	+8	588	227	+12	+10	259	2,0
2008	491	183	+3	-1	603	225	+3	-1	268	3,5

* Tidseriebrott

Källa: SCB, Fastighetsprisstatistik.

5.23 Tabell

Fastighetsprisindex för småhus i olika regioner, 1981=100

Real estate price index for one- and two-dwelling buildings, 1981=100

	1981	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Konsumentprisindex (Consumer price index)	100	137	185	227	233	238	243	248	249	250	254	259	268
Egna hem (Owner-occupied one- or two-dwelling buildings)													
Stockholms län	100	111	246	204	365	402	426	436	468	502	565	647	662
därav Stor-Stockholm	100	111	247	206	374	411	434	443	475	509	574	657	672
Östra Mellansverige	100	107	190	171	231	248	271	292	317	344	377	409	423
Småland med öarna	100	104	173	176	227	242	257	275	298	324	357	387	405
Sydsverige	100	107	204	196	290	314	337	368	410	458	517	570	572
därav Stor-Malmö	100	109	229	210	346	374	403	445	503	569	647	716	710
Västsverige	100	114	213	187	259	278	296	327	369	418	464	508	526
därav Stor-Göteborg	100	116	242	200	305	328	351	394	446	505	558	607	628
Norra mellansverige	100	106	178	167	193	203	213	225	244	264	291	320	335
Mellersta Norrland	100	107	168	152	173	178	185	194	206	219	247	267	285
Övre Norrland	100	110	179	166	195	205	214	219	236	255	281	300	211
Hela riket (All of Sweden)	100	109	203	184	262	284	302	322	353	387	431	477	491
Fritidshus (Buildings for seasonal and secondary use)													
Stockholms län	100	122	263	239	414	472	496	505	546	591	654	760	779
Södra ostkusten, Öland och Gotland	100	109	194	210	277	305	334	371	406	444	484	542	543
Västkusten	100	122	238	243	381	413	443	499	564	637	742	817	831
Sydsverige	100	114	202	227	362	385	422	452	533	627	717	802	818
Göta och Svealands inland utom Dalarnas län	100	114	199	197	224	238	260	281	308	337	375	404	424
Norra ostkusten t.o.m. Höga kusten	100	116	194	206	267	279	294	313	356	404	436	457	467
Nedre Norrlands inland samt Dalarnas län	100	110	161	156	175	186	192	222	241	261	289	316	333
Övre Norrland	100	130	212	211	246	272	279	287	315	346	401	431	443
Hela riket (All of Sweden)	100	117	216	215	306	335	358	383	424	470	527	588	603

Källa: SCB, Fastighetsprisstatistik.

5.24 Tabell

Generalindex på Stockholms fondbörs, aktieindex 29/12 1995=100

The Stockholm Stock Exchange share index, index 29/12 1995=100

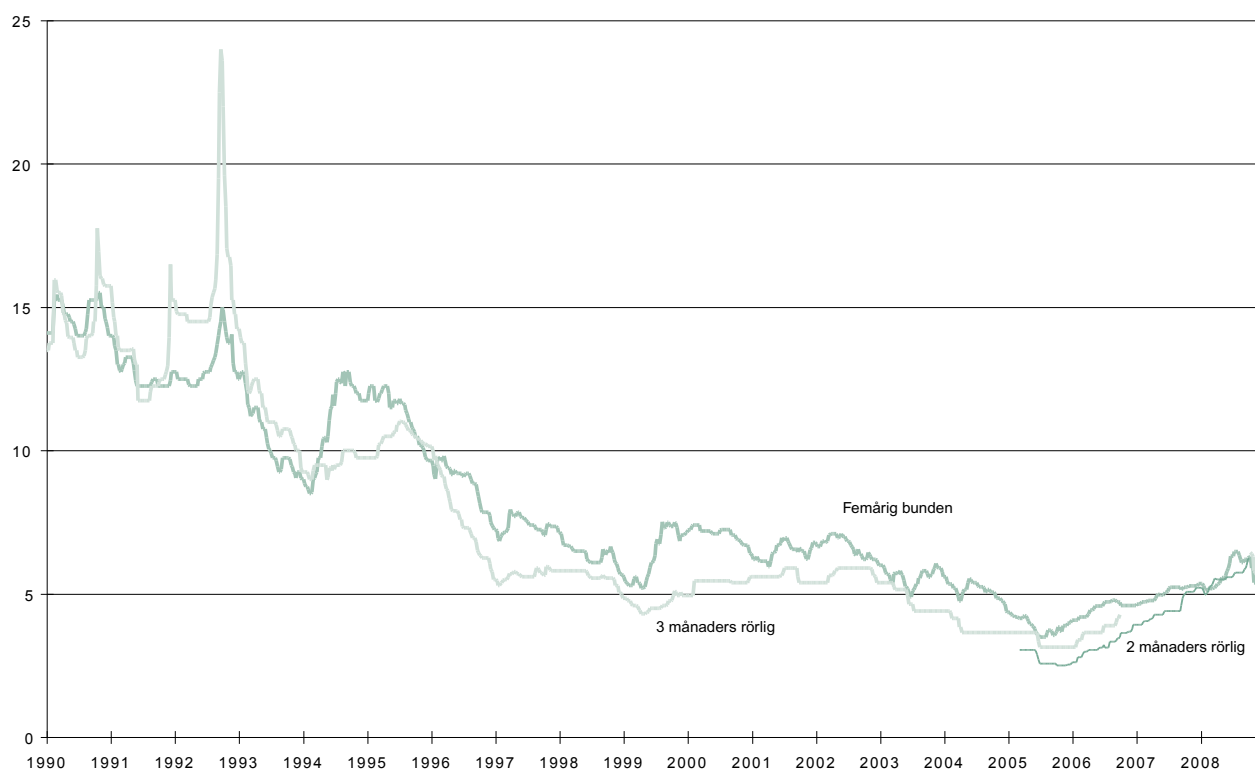
År Year	Index vid slutet av året Index by the end of the year	Förändring i % från föregående år Change in % från last year
1980	7	
1981	11	+57
1982	15	+35
1983	25	+66
1984	22	-11
1985	28	+25
1986	42	+51
1987	38	-8
1988	58	+52
1989	73	+24
1990	50	-31
1991	53	+5
1992	53	-1
1993	81	+54
1994	85	+5
1995	100	+18
1996	138	+38
1997	172	+25
1998	191	+11
1999	316	+66
2000	278	-12
2001	231	-17
2002	145	-37
2003	188	+30
2004	221	+18
2005	293	+33
2006	365	+25
2007	340	-7

Källa: Affärsvärldens hemsida: www.afv.se

5.25 Diagram

Villaränta (Swedbank) 1990-2008, för rörlig ränta respektive femårig bunden, procent

Lending rate for family houses, 1990 -2008, showing floating interest rate and interest rate for five-year fixed-term loan, percent

Källa: Boverket

Källor och lästips:

Ekonomistyrningsverket:

- Inkomstläggaren (hänvisningar till aktuella skattelagar och skatteförfordningar).
- Statsbudgetens utfall.
- Statens Finanser (populär framställning om bl.a. skatterna).
- Ekonomistyrningsverkets hemsida (www.esv.se).

Skatteverket:

- De svenska skatternas historia.
- Skattenyheter (sammandrag av förslag i betänkanden, propositioner, beslut om förändringar m.m.; utkommer ungefär varannan vecka.).
- Fastighetsskatt. Informationsbroschyr från skatteförvaltningen.
- Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se).

Statistiska centralbyrån:

- Realkapitalstock och förmögenhet 1980-1995. Appendix 3 till Nationalräkenskaper 1980-1994. Statistiska meddelanden N 10 SM 9501.
- Förmögenhetsfördelningen i Sverige 1997 med tillbakablick till 1975. Rapport 2000:1.
- Finansräkenskaper. Statistiska meddelanden serie FM 11 (år) samt serie FM 17 (kvartal).
- Inkomststatistik. Statistiska meddelanden serie HE 20.
- Inkomstfördelningsundersökningen. Statistiska meddelanden serie HE 21.
- Taxering och skatter. Statistiska meddelanden HE 22
- Taxeringsutfallet. Statistiska meddelanden serie OE 21.
- Rikets fastigheter. Statistiska meddelanden serie BO 37.
- Fastighetsprisstatistik. Statistiska meddelanden serie BO 41.
- Rapport 2003, Minskade vinster 2001, Kapitalvinster och kapitalförluster, Förmögenhet
- SCB:s hemsida (www.scb.se).

Boverket:

- Boverkets indikatorer. Utvecklingen på bygg-, bostads- och kreditmarknaden.

Övrigt:

- Fastighetstaxering – precision, påverkansmöjligheter, individuella bedömningar (SOU 2000:10).
- Finansdepartementet: Beräkningskonventioner. (Konventioner för beräkning och redovisning av budgeteffekter vid ändrade skatte- och avgiftsregler. Rapport från Skatteekonomiska enheten på Finansdepartementet).

Ordinarie inkomster:

Grundskatt	kronor	480,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	»	280,000: —
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	»	38,000: —
Trosspassevolansafgift	»	19,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter	»	150,000: —
Soldatvakansafgift	»	19,000: —
Båtsmansvakansafgift	»	150,000: —
Arrendemedel	»	2,100,000: —
Mantalspenningar	»	750,000: —
Bötesmedel	»	400,000: —
Kontrollstämpelmedel	»	60,000: —
Fyr- och båkmedel	»	1,500,000: —
Telegrafmedel	»	6,500,000: —
Jernvägstrafikmedel	»	7,000,000: —
Skogsmedel	»	7,500,000: —
Extra uppbörd	»	100,000: —
säger 27,046,000: —		

Bevillningar:

Tullmedel	kronor	49,000,000: —
Postmedel	»	13,340,000: —
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	»	300,000: —
Stämpelmedel	»	6,500,000: —
Bränvinstillverkningskatt	»	20,500,000: —
Hvitbetssockertillverkningsafgift	»	11,000,000: —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	8,500,000: —
Tilläggsbevillning till bevillningen af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	7,650,000: —
Inkomstskatt för år 1903	»	10,500,000: —
säger 127,290,000: —		

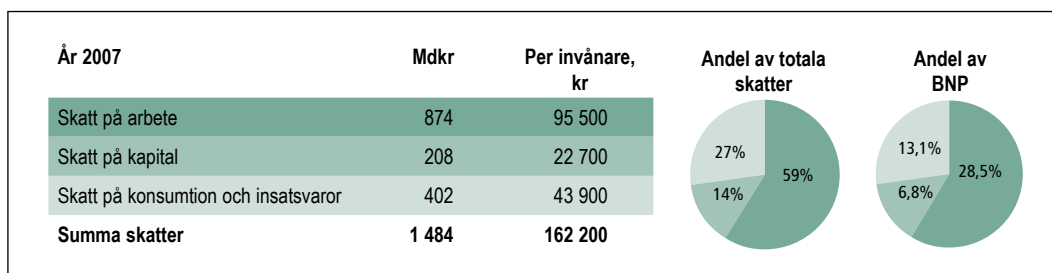
summa kronor 154,336,000: —

Kongl. Maj:t föreslår vidare enligt ofvan nämnda
protokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande
månad:

Transport kronor 154,336,000: —

*Vid sekelskiftet fanns två punktskatter eller acciser,
en på brännvin och en på socker.
Dessa två punktskatter stod för ca 20 procent av statens inkomster.*

Skatt på konsumtion och insatsvaror

- De olika skatterna på konsumtion och insatsvaror inbringade år 2007 sammanlagt 402 miljarder kronor eller utslaget per invånare 43 900 kr
- Skatt på konsumtion och insatsvaror utgjorde år 2007 cirka 27 procent av det totala skatteuttaget och motsvarade 13 procent av BNP

6.1 Inledning

6.1.1 Moms och punktskatter

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, import, försäljning och konsumtion av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, som tas ut på nästan all omsättning av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster.

En vedertagen term sedan 1940-talet för de sistnämnda skatterna är punktskatter. Historiskt har dessa funnits i Sverige i mer än 400 år. Punktskatterna är ett uttryck för den rådande samhällsstrukturen och har långt in i modern tid, tillsammans med tullavgifterna, varit den dominerande inkomstkällan för staten.

Punktskatter skiljer sig från mervärdesskatten på så sätt att de oftast är baserade på kvantitet istället för pris. Differentierade mervärdesskattesatser eller punktskatter på specifika varor eller tjänster är i vissa fall ett uttryck för en ambition att styra efterfrågan. Förändringar i skattesatserna slår dock inte nödvändigtvis igenom fullt ut på konsumentpriserna. Hur stor del av skatten som övervältras på konsumenten beror på hur efterfrågan påverkas av

prisförändringar, dvs. på priskänsligheten (se vidare kapitel 1).

Skatt på konsumtion och insatsvaror är ofta så kallade indirekta skatter. Med detta menas skatter som normalt sett belastar konsumenterna men tas ut och betalas in av producenterna eller säljarna (se vidare kapitel 1). Det finns i regel en administrativ fördel med detta. Antalet skattskyldiga som ska hanteras av skatteadministrationen blir betydligt färre än de som är avsedda att träffas av skatten. Alla punktskatter behöver dock inte vara indirekta skatter. Definitionsmässigt har det ingen betydelse vem som redovisar och betalar in skatten. Ett exempel på en punktskatt som betalas direkt av dem som belastas av den är fordonsskatten.

För en internationell jämförelse av skatterna på konsumtion och insatsvaror hänvisas till kapitel 15.

6.1.2 Harmonisering inom EU

Inom EU finns en strävan att skapa vissa gemensamma regler inom skatteområdet. Framförallt har inriktningen varit att harmonisera de indirekta skatterna. När den s.k. inre marknaden infördes den 1 januari 1993 avskaffades i princip alla gränskontroller för handel mellan medlemsstaterna. Samtidigt innebar det att inga indirekta skatter, importavgifter eller tullar längre får tas ut vid gränspassage.

För att den gemensamma marknaden ska fungera så effektivt som möjligt och för att säkerställa medlemsländernas skatteintäkter har man inom EU beslutat om ett antal direktiv, som sammantaget innebär att mervärdesskatten och punktskatterna på alkohol, tobak samt energi harmonise-

ras. Harmoniseringen innebär att skattebaserna definierats på ett enhetligt sätt och att miniminivåer fastställts. Det finns dock inga restriktioner vad avser maximala skattesatser.

Beskattningsförfarandet vid handel mellan EU-länder beskrivs närmare i avsnitten 6.2.3 och 6.3.1.

6.1.3 Skatter på konsumtion och insatsvaror utgör en fjärdedel av alla skatter

Skatterna på konsumtion och insatsvaror uppgick år 2007 till sammanlagt 402 mil-

jarder kronor eller 13 procent av den beräknade bruttonationalprodukten (BNP) för det året. Av denna skatteuppbörd hänför sig 72 procent till mervärdesskatten (momsen) och resterande 28 procent till punktskatterna.

Sedan skattereformen 1990-91, då underlaget för momsen breddades, har skatten på konsumtion och insatsvaror som andel av de totala skatterna uppgått till omkring en fjärdedel. Momsens andel av konsumtionsskatterna har de senaste åren legat på cirka 70 procent.

6.1 Tabell

Skatter på konsumtion och insatsvaror 1998-2007, mnkr

Taxes on consumption and input goods 1998-2007, MSEK and percent

Skatteslag	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Andel av total, %
Nature of tax											Share of total
Mervärdesskatt (VAT)	180 684	191 736	200 686	209 733	218 604	227 827	238 103	253 252	267 333	287 737	72
Punktskatter (Excise duties)	86 799	86 649	89 767	93 481	96 930	100 837	102 399	107 043	110 208	114 126	28
Totalt (Total)	267 483	278 385	290 454	303 214	315 534	328 664	340 502	360 295	377 542	401 863	100
Andel av BNP, % (Share of GDP)	13,3	13,1	12,9	13,0	13,0	13,1	13,0	13,2	13,0	13,1	

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2 Mervärdesskatt (moms)

Mervärdesskatten (momsen) föregicks av en allmän varuskatt (omsättningsskatt) som endast togs ut i detaljistledet och uppgick till fyra procent av försäljningspriset. Omsättningsskatten ersattes år 1969 av momsen. Vid införandet var momsskattesatsen tio procent men höjdes redan efter två år till 15 procent. Moms utgår på värdet av skattepliktig omsättning av varor och tjänster. Varje enskild transaktion som innefattar försäljning eller uttag av varor och tjänster räknas som omsättning.

6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet

Enligt huvudregeln föreligger skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av vara eller tjänst som sker i en yrkesmässig verksamhet. Dessutom föreligger skattskyldighet för skattepliktig import av varor från land utanför EU samt för s.k. gemenskapsinterna förvärv inom EU. Med det sistnämnda menas skattepliktig införsel av vara mellan två momspliktiga parter från en medlemsstat till en annan (se vidare

avsnitt 6.2.3). Export av varor till länder utanför EU är momsbefriad.

Momsen tas ut på privat och offentlig konsumtion av varor och tjänster. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den som är skattskyldig betalar skatt på den omsättning som sker i ledet och har rätt till avdrag för den skatt som påförts av eller betalats till leverantör i tidigare led. I varje led betalar sålunda den skattskyldige företagaren moms till staten på det egna mervärdet (moms på mervärdet = utgående moms - ingående moms). Därav följer benämningen mervärdesskatt. Summan av all påförd moms i alla leden övervältras på slutkonsumenten eller användaren av varan eller tjänsten. Den totala momsen påverkas inte av antalet led i kedjan.

I följande exempel visas schematiskt hur företag i olika led tar ut moms från nästa led och drar av momsen från det föregående ledet samt betalar in mellanskillnaden till staten. I exemplet används skattesatsen 25 procent.

6.2 Tabell

Totala skatter relaterade till skatt på konsumtion och insatsvaror, 1989/90-2007, mdkr och procent

Total tax revenue and revenues from taxes on consumption and input goods, 1989/90-2007, BSEK and percent

Budgetår	Totala skatter*	Skatt på varor och tjänster**	däruv moms***	Andel skatt på varor och tjänster av totala skatter, %
Fiscal year	Total tax revenue	Taxes on goods and services	VAT	Taxes on goods and services share of total tax revenue, %
89/90	726	169	100	23,3
90/91	762	191	123	25,1
91/92	750	190	120	25,3
92/93	731	187	118	25,6
1993	723	195	123	27,0
1994	756	188	116	24,9
1995	815	188	116	23,1
1996	929	259	176	27,9
1997	978	253	169	25,9
1998	1 025	267	181	26,1
1999	1 090	278	192	25,5
2000	1 154	290	201	25,2
2001	1 150	303	210	26,4
2002	1 151	316	219	27,4
2003	1 207	329	228	27,2
2004	1 271	341	238	26,8
2005	1 346	360	253	26,8
2006	1 413	378	267	26,7
2007	1 473	402	288	27,3

* Uppgifterna om totala skatter är reviderade från och med 1993 p.g.a. omläggning av nationalräkenskaperna. Skillnaden i totala skatter för år 2006 mellan 6.2 Tabell och den inledande tabellen i kapitel 6 beror på skillnader i definitioner mellan nationalräkenskaperna och Skatteverkets statistik.

** I tabellen ingår samtliga skatter som i statsbudgeten redovisas under huvudtiteln skatt på varor och tjänster med tillägg för lotteriskatt, som redovisas som skatt på inkomst.

*** Beloppen avser till och med 1995 nettomomsen efter avräkning för statens, kommunernas och landstingens kompensation för betald moms. Från och med 1996 ingår inga sådana kompensationer. Till och med 1997 avser beloppen betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna, Ekonomistyrningsverket och Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2.2 Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga

I princip alla varor och tjänster är skattepliktiga sedan skattereformen 1990-1991. Det finns dock sådant som fortfarande är undantaget från skatteplikt, bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet. Producenterna av de uppräknade varorna och tjänsterna har inte rätt att dra av den ingående momsen. Detta innebär att priset som konsumenten betalar påverkas av den moms producenten betalat till tidigare led. Det finns således en s.k. dold moms även i priset för varor och tjänster som är undantagna från skatteplikt. Ett fåtal varor och tjänster är dock s.k. kvalificerat undantagna från moms. Detta innebär att den som omsätter sådan vara eller tjänst har rätt till återbe-

Trävarufirman A säljer till möbelfabriken B

Faktura till B	Momsredovisning	
Trävaror	500	Utgående moms 125
Moms 25 %	125	Ingående moms 0
Fakturasumma	625	Till staten (125-0) 125

Möbelfabriken B säljer till möbelfabriken C

Faktura till C	Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms 350
Moms 25 %	350	Ingående moms 125
Fakturasumma	1 750	Till staten (350-125) 225

Möbelfabriken C säljer till kunden D

Kontantpris till D	Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms 493
(inkl moms 493)		Ingående moms 350
		Till staten (493-350) 143

Kunden D	2 469	Summa	493
-----------------	--------------	--------------	------------

talning av moms på inköp i verksamheten, vilket medför att konsumentpriset inte påverkas av någon moms. Så är fallet för t.ex. receptbelagda läkemedel och flygbränsle.

Huvudregeln är att moms utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget. Skattesatsen är sålunda en påläggsprocent på priset före moms. Detta motsvarar 20 procent av priset inklusive moms. Minimnivån i EU för "normalskattesatsen" är 15 procent. Det tillåts dock två lägre skattesatser med en miniminivå på fem procent. I Sverige beskattas bland annat livsmedel

och hotelltjänster med en skattesats på tolv procent. Nyhetstidningar och entréavgifter till exempelvis bio- och teaterföreställningar beskattas med sex procent, liksom böcker och tidskrifter samt persontransporter. Som framgår av tabell 6.3 har skattesatsstrukturen förändrats ett flertal gånger sedan skattereformen 1991. Den senaste förändringen gäller transporter i skidliftar, som från och med 2007 beskattas med 6 procent. Tidigare var skattesatsen för sådana transporter 12 procent.

6.3 Tabell

Skattesatser för mervärdesskatt från 1991 och framåt, procent
VAT rates for 1991 and further, percent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997- 2000	2001	2002- 2006	2007-
Generellt (<i>General</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Receptbelagda läkemedel, flygbränsle m.m. (Pharmaceuticals sold on prescription, aviation fuel etc.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Livsmedel m.m. (<i>Food etc.</i>)	25	18	21	21	21	12	12	12	12	12
Restaurang (<i>Restaurants</i>)	25	18	21	21	25	25	25	25	25	25
Hotell och camping (<i>Hotel and camping</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	12
Personbefordran (<i>Passenger transport</i>)	25	18	21	12	12	12	12	6	6	6
Transport i skidliftar (<i>Transport in skilifts</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	6
Dagstidningar (<i>Newspapers</i>)	0	0	0	0	0	6	6	6	6	6
Bio (<i>cinemas</i>)	-	-	-	-	-	6	6	6	6	6
Konserter, opera, balett m.m. (concerts, opera and ballet etc.)	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
Idrott (<i>sports</i>)	-	-	-	-	-	-	6	6	6	6
Inträde djurparker (Entrance fee zoological gardens)	25	25	25	25	25	25	25	6	6	6
Böcker och tidskrifter (Books and magazines)	25	25	25	25	25	25	25	25	6	6

Källa: Skatteverket.

6.2.3 Omvänd skattskyldighet

I vissa fall tillämpas i momssystemet så kallad omvänd skattskyldighet. Detta innebär att det är köparen och inte säljaren som är skattskyldig. Det är alltså köparen som ska redovisa och betala moms när denne köpt en vara eller tjänst. Omvänd skattskyldighet gäller exempelvis vid s.k. gemenskaps-interna förvärv, dvs. vid köp av varor från ett annat EU-land, vid köp av vissa tjänster från andra länder och vid omsättning av byggtjänster mellan företag i byggsektorn.

Gemenskapsinterna förvärv (GIF)

Som tidigare nämnts i avsnitt 6.1.2 innebar införandet av den s.k. inre marknaden inom EU att mervärdesskatt inte längre får tas ut vid gränsen när varor förs mellan två medlemsländer. Beskattningen sker dock

fortfarande i huvudsak enligt den s.k. destinationsprincipen, som innebär att momsen tillfaller destinationslandet för varan. Sveriges medlemskap i EU innebar därför att ett nytt förfarande fick införas vid införsel av varor från annat EU-land. Förfarandet innebär att beskattningen av gemenskaps-interna förvärv sker inom det ordinarie mervärdesskattesystemet istället för som tidigare genom en särskild gränsuppbörd. Detta görs genom tillämpning av omvänd skattskyldighet på så sätt att köparen får redovisa en förvärvsskatt i sin skattedeklaration. Avdrag får sedan göras för denna skatt enligt samma regler som vid inköp inom landet.

I nedanstående exempel visas hur mervärdesskatten tas ut från olika led när inköp sker från ett annat EU-land.

Trävarufirman Holzmann & Sohn i Tyskland säljer till möbelfabriken B

Faktura till B	Momsredovisning
Trävaror	500
Fakturasumma	500

Möbelfabriken B säljer till möbelfären C

Faktura till C	Momsredovisning
Bokhylla	1 400
Moms 25 %	350
Fakturasumma	1 750
	Utgående moms
	(förvärvsskatt, 25% av 500)
	125
	Ingående moms
	Till staten (350+125-125)
	350

Möbelfären C säljer till kunden D

Kontantpris till D	Momsredovisning
Bokhylla	2 469
(inkl moms 493)	
	Utgående moms
	493
	Ingående moms
	350
	Till staten (493-350)
	143
Kunden D	2 469
	Summa
	493

Den som omsätter varor med leverans till annat EU-land, som föranleder beskattning hos köparen enligt ovan beskrivna regler, ska lämna en periodisk sammanställning, en s.k. kvartalsredovisning (KVR). I denna ska uppgifter lämnas om bl.a. värdet av leveranserna och köparens registreringsnummer till moms. KVR ska i vissa fall även lämnas då ett företag för över eller låter föra över varor mellan EU-länder utan att omsättning föreligger.

Inköp av tjänster från andra länder

Omvänd skattskyldighet gäller även den som köper tjänster från en utländsk företagare och är momsregistrerad i Sverige. Detta gäller de flesta tjänster. Några undantag finns dock, t.ex. vissa kulturella och idrottsliga aktiviteter samt vetenskapliga tjänster.

Omsättning av byggtjänster inom byggsektorn

Sedan 2007 tillämpas omvänd skattskyldighet också inom byggsektorn. Den omvända skattskyldigheten gäller när en byggentreprenör köper vissa byggtjänster från en underentreprenör, dvs. det gäller situationer där byggföretag säljer tjänster till ett annat byggföretag som i sin tur säljer sådana tjänster. Syftet med reglerna är att motverka fusk där köparen drar av moms som inte redovisas och betalas av säljaren.

6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder

Det finns särskilda bestämmelser om s.k. distansförsäljning. Dessa bestämmelser gäller främst postorder- och internetförsäljning till privatpersoner från ett EU-land till ett annat. Närmare bestämt krävs för att det ska vara fråga om distansförsäljning att ett företag i ett EU-land säljer varor till en person, som inte är skattskyldig, i ett annat EU-land och att säljaren står för transporten. Så länge försäljningen från ett företag i ett annat EU-land till Sverige inte överstiger 320 000 kr redovisas skatten i säljarens hemland. Om gränsen överskrids ska företaget registrera sig i Sverige och betala moms enligt svenska regler för den försäljning som sker här. Är det fråga om försäljning av alkohol, tobak eller mineralolja gäller inte beloppsgränsen. För dessa varor föreligger skatteplikt i köparens hemland från första kronan.

6.2.5 Redovisning, betalning, beskattningsunderlag och omsättning

Redovisning av momsen kan ske på två sätt. Företag med ett beskattningsunderlag som uppgår till högst 1 miljon kronor per beskattningsår och som är skyldiga att lämna självdeklaration får redovisa skatten i denna deklaration. Momsen ingår för dessa i den slutliga skatten. Eventuell överskjutande ingående moms gottskrivs vid debiteringen av slutlig skatt.

Företag med ett beskattningsunderlag över 1 miljon kronor ska redovisa skatten i en särskild skattedeklaration. Små företag redovisar momsen kvartalsvis, vilket innebär en redovisningsperiod om tre månader. För stora företag, med vilket avses företag med ett beskattningsunderlag som överstiger 40 miljoner kronor, är redovisningsperioden en månad. Även små företag kan efter begäran få tillämpa en månadsredovisning.

Små företag ska redovisa och betala momsen senast den 12:e den andra månaden efter redovisningsperioden. För stora företag gäller den 26:e månaden efter redovisningsperioden som betalnings- och deklarationsdatum.

Handelsbolag och de som inte är skyldiga att lämna självdeklaration får lämna skattedeklaration för helt år om summan av beskattningsunderlagen beräknas uppgå till högst 200 000 kr.

6.4 Tabell

Antalet mervärdesskatteregistrerade maj 2009

Number of enterprises registered for VAT in May 2009

Skattskyldiga	Skattedeklaration		Helårsredovisning	Inkomstdeklaration	Totalt
Liable to tax	Tax return		Whole year accounting period	Income tax return	Total
	<40 mnkr		>40 mnkr		
	redper 3 mån	redper 1 mån			
Juridiska personer (Legal entities)	153 736	127 344	12 859	24 504	377 248
Fysiska personer (Private individuals)	77 355	64 168	207	4	602 041
Totalt (Total)	231 091	191 512	13 066	24 508	979 289

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Under år 2008 uppgick antalet skattedeklarationer med moms till totalt ca 3,1 miljoner. Antalet skattskyldiga som redovisar moms i skattedeklarationen uppgår till cirka 436 000 (se 6.4 Tabell).

Beskattningsunderlaget är inte detsamma som företagets omsättning. Ett exempel på en transaktion som beskattas utan att vara omsättning är varuförvärv från annat EG-land. På motsvarande sätt är försäljning av varor till ett annat EG-land undantaget från moms samtidigt som det naturligtvis är en del av omsättningen. Cirka tre fjärdedelar av alla företag har en omsättning som är mindre än en miljon kronor (6.5 Tabell).

6.5 Tabell

Antalet företag efter omsättningens storlek 2007

Number of enterprises by turnover 2007

Omsättning	Antal företag	Andel i procent
Turnover	Number of enterprises	Share in percent
- 1 mnkr	682 781	75
1 - 10 mnkr	177 419	19
10 - 50 mnkr	36 814	4
50 - 100 mnkr	6 101	1
100 mnkr - 1 mdkr	6 544	1
1 mdkr -	835	0,1
Totalt (Total)	910 494	100

Anm: Antalet företag avser alla som redovisat något momsrelaterat belopp i skattedeklarationen eller inkomstdeklarationen avseende 2006. I omsättningen ingår momspliktig och momsfri omsättning inom Sverige samt omsättning till utlandet.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2.6 Momsuppbörden

Skatteverket är beskattningsmyndighet för all omsättning av varor och tjänster inom landet. Motsvarande funktion har Tullverket för import av varor från land utanför EU. I redovisningen av momsen skiljer man därför mellan inbetalningar till Skatteverket respektive Tullverket.

Inom momssystemet görs även utbetalningar. Sådana görs i de fall en skattskyldig under en redovisningsperiod deklarerar en större ingående än utgående moms. Utbetalningar i särskild ordning görs även till utländska företag som påförts moms i samband med förvärv från svenska skattskyldiga.

Skillnaden mellan inbetalningar och utbetalningar av moms redovisas som inkomst i statsbudgeten. Utöver de betalningar som redovisas i 6.6 Tabell påverkas statsbudgeten av den kompensation som statliga myndigheter får för den moms de betalar i sin verksamhet. Denna uppgick år 2007 till cirka 25 miljarder kronor. För kommuner och landsting finns ett liknande kompensationssystem för betald moms. Finansieringen av detta system sker genom en minskning av de generella statsbidragen till kommunerna. Syftet med kompensationerna till statliga myndigheter, kommunerna och landstingen är att eliminera momsens konkurrensnedvridande effekter. Momsen ska inte påverka valet mellan att utföra tjänster i egen regi eller att upphandla tjänster från privata entreprenörer.

6.6 Tabell

Redovisning av mervärdesskatt 1998-2007, mdkr

VAT revenues and expenditures 1998-2007, BSEK

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Inbetalningar (Ingoing payments)										
Tullverket (Customs authorities)	38,9	37,3	47,1	46,3	44,9	46,9	43,7	44,4	48,6	52,7
Skatteverket (Tax Agency)	270,8	288,5	307,7	340,7	329,6	334,2	345,8	374,8	488,9	432,8
Summa (Sum total)	309,7	325,7	354,8	387,0	374,5	381,1	389,5	419,1	537,5	485,5
Utbetalningar (Outgoing payments)										
Skatteverket (Tax Agency)	133,5	138,6	158,9	182,2	159,3	158,1	156,4	170,9	275,5	203,6
Övriga utbetalningar* (Other payments)	0,8	0,9	1,0	0,9	2,3	1,1	1,0	1,2	1,7	1,8
Summa (Total)	134,4	139,5	159,8	183,1	161,7	159,2	157,4	172,1	277,2	205,4
Mervärdesskatt redovisad i inkomstdeklarationen (VAT reported in annual income tax returns)	5,4	5,5	5,7	5,8	5,7	5,7	5,7	5,7	6,6	7,2
Övriga betalningar** (Other payments)	..	..	..	0,1	0,0	0,3	0,3	0,5	0,3	0,4
Nettouppbörd (Net payments)	180,7	191,7	200,7	209,7	218,6	227,8	238,1	253,3	267,3	287,7

Anm: Beloppen avser för år 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

* Övriga utbetalningar avser till största delen återbetalningar av moms till ej skattskyldiga utländska företag.

** I övriga betalningar ingår moms redovisad i inkomstdeklaration, indrivning av restförd moms, återbetalningar till utländska företag m.m.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

6.2.7 Redovisning efter skattesats

I de skattskyldigas deklARATIONER redovisas den utgående momsen efter skattesats. Den ingående momsen, som är avdragsgill, redovisas däremot inte efter skattesats. En sammanställning av omsättningen och momsen efter skattesats enligt skattedeklarationerna för 2008 lämnas i 6.7 Tabell.

Den allra största delen av utgående momsen hänförs till sådan skattepliktig omsättning som beskattas med 25 procent. Av den totala utgående momsen redovisas 307 miljarder kronor av köparna, dvs. momsen redovisas enligt någon av de regler om omvänd skattskyldighet som tillämpas inom momssystemet (avsnitt 6.2.3).

6.7 Tabell

Omsättning och moms efter skattesats 2008, mdkr

Total turnover and VAT revenues according to tax rate 2008, BSEK

	Omsättning Turnover	Utgående moms Output tax	Ingående moms Input tax	Nettouppbörd Net collection of taxes
Skattesats 25% (Tax rate 25%)	4 330	1 083		
Skattesats 12% (Tax rate 12%)	547	66		
Skattesats 6% (Tax rate 6%)	134	8		
Utgående moms på inköp (omvänd skattskyldighet) (Output tax on purchases [Purchaser liable to VAT])		307		
Skattefri omsättning (Turnover, tax free)	714			
Omsättning till annat EG-land (Turnover, other EC countries)	880			
Exportomsättning (Turnover, export)	969			
Totalt (Total)	7 575	1 463	1 222	241

Anm: Sammanställningen inkluderar i princip endast vad som redovisats i skattedeklarationerna. Uppgifterna om omsättning efter skattesats är framräknade från redovisad utgående skatt. Till skillnad mot 6.5 Tabell ingår inte tullmoms, moms i inkomstdeklarationen och återbetalningar till utländska företag.

Källa: SCB

6.2.8 Momsuppbörden per bransch

I 6.8 Tabell har den momsuppbörd som administreras av Skatteverket fördelats efter bransch. Varuhandeln svarar för över 40 procent av nettouppbörden, medan tillverkningsindustrin totalt sett redovisar en negativ nettomoms.

Som tidigare förklarats betalar varje skattskyldig moms på det mervärde som denne tillfört i produktions- och distributionskedjan. Tabellen nedan avspeglar dock inte helt detta mervärde, vilket förklaras av att moms endast betalas på omsättning som sker inom landet. När varor exporte-

ras, dvs. omsätts utanför landet, upphör beskattningskedjan. Detta innebär att det exporterande företaget endast drar av den moms som betalats för det mervärde som uppstått i tidigare led, utan att redovisa någon utgående moms. För det exporterande företaget betyder det att en negativ nettomoms redovisas för just denna affärstransaktion. Totalt sett innebär det dock endast att en utjämning sker av den moms som redovisats i tidigare led. Denna utjämning framgår dock inte av tabellen om tidigare led finns i en annan bransch än det exporterande företaget.

6.8 Tabell

Moms fördelad efter bransch 2008, mnkr

VAT according to corporate sector 2008, MSEK

Bransch Corporate sector	Utgående moms Output tax		Ingående moms Input tax	Netto Net
	På omsättning	På inköp (omvänd skattskyldighet)		
	On turnover	On purchases (Purchaser liable to VAT)		
Jordbruk, skogsbruk och fiske (<i>Agriculture, forestry and fishing</i>)	27 085	1 109	28 303	-109
Gruvor och mineralutvinning (<i>Mines and quarries</i>)	4 810	309	6 542	-1 423
Tillverkningsindustri (<i>Manufacturing industry</i>)	204 424	104 453	341 239	-32 362
El-, gas-, värme- och vattenverk (<i>Electricity, gas and water works</i>)	57 340	15 180	53 766	18 754
Byggindustri (<i>Construction</i>)	85 281	32 310	75 639	41 952
Varuhandel, reparation av fordon m.m. (<i>Wholesale and retail trade</i>)	414 916	102 628	414 728	102 816
Hotell- och restaurangverksamhet (<i>Hotels and restaurants</i>)	17 486	181	12 149	5 518
Transport och kommunikationer (<i>Transport and communication</i>)	96 511	12 474	91 541	17 444
Kreditinstitut och försäkringsbolag (<i>Financial institutions and insurance companies</i>)	33 028	2 970	34 390	1 608
Fastighetsbolag och företagsservice (<i>Renting, business service and real estate companies</i>)	181 189	29 473	140 114	70 548
Offentlig förvaltning (<i>Community services</i>)	1 937	3 366	342	4 961
Utbildning, sjukvård och sociala tjänster (<i>Education, health care and social service</i>)	12 015	445	7 053	5 407
Andra samhälleliga och personliga tjänster (<i>Other community and personal services</i>)	19 739	1 713	15 427	6 025
Utan bransch/konkurser (<i>Without corporate sector/bankruptcy</i>)	520	48	555	13
Totalt (Total)	1 156 281	306 659	1 221 788	241 152

Källa: SCB

6.3 Punktskatter

6.3.1 Allmänt om punktskatter

Punktskatter är skatter på specifika varor och tjänster. Till skillnad från de flesta andra typer av skatter har punktskatterna ofta dubbla syften. Förutom det fiskala syftet, att ge inkomster till statskassan, används de ofta som ett ekonomiskt styrmedel. Inom områden där resursanvändningen eller konsumtionen har negativa effekter, t.ex. för miljön eller folkhälsan, kan punktskatterna användas som ett instrument för att korrigera marknaden. Korrigeringen sker på ett ekonomiskt effektivt sätt om skatten avspeglar de s.k. externa kostnader som konsumtionen medför. De negativa aspekterna blir på så sätt inkluderade i priset för den aktuella varan eller tjänsten, och därmed också beaktade när producenterna och konsumenterna fattar sina beslut.

Punktskatternas dubbla funktion gör att de inte enbart är intressanta ur ett statsfinansieringsperspektiv. De bör även betraktas utifrån sin funktion som ekonomiskt styrmedel. Därför presenteras i detta avsnitt även statistik som speglar utvecklingen av

de områden som skatterna är avsedda påverka, t.ex. energiförbrukningen och alkoholkonsumtionen.

Energi- och miljöskatternas andel ökar

I tabellen nedan visas utvecklingen av punktskatterna sedan 1994 fördelad på de viktigaste grupperna. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse på senare år och svarade år 2008 tillsammans för cirka 60 procent av den totala punktskatteuppbörden. Även fordonsbeskattningens andel har ökat. I motsvarande grad har alkohol- och tobaksskatternas andel sjunkit. Importskatternas fiskala betydelse för svenska staten har helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Dessa skatter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader. Lotteri-, spel- och reklamskatterna har totalt sett minskat över åren, både i relativa och absoluta tal.

En mer detaljerad redovisning av de enskilda skatterna lämnas i respektive avsnitt nedan.

6.9 Tabell

Uppbörd av vissa punktskattegrupper 1994-2008, mnkr

Revenues from different groups of excise duties 1994-2008, MSEK

År	Skatt på energi	Andra miljörelaterade skatter	Alkohol- och tobaksskatter	Skatt på vägtrafik	Skatt på import	Lotteri- och spelskatt samt överskott från statlig spelverksamhet	Skatt på annonser och reklam, koncessions-avgifter för TV-företag mm	Totalt
Year	Energy taxes	Environment taxes	Alcohol and tobacco taxes	Tax on road traffic	Import tax	Lottery- and gambling taxes, profits from government owned gambling companies	Tax on advertising, concession fees for TV networks etc	Total
1994	40 383	517	18 933	5 788	5 505	5 039	1 036	77 200
1995	41 432	578	19 007	5 801	4 981	4 895	1 231	77 924
1996	48 031	593	18 669	6 871	3 625	4 134	1 516	83 439
1997	48 617	662	17 644	6 449	3 808	5 288	1 580	84 048
1998	51 348	634	17 583	6 903	3 765	4 796	1 770	86 799
1999	52 040	671	18 116	7 250	3 530	3 345	1 695	86 649
2000	52 464	1 132	18 737	7 691	3 806	4 182	1 756	89 767
2001	54 921	1 615	19 127	7 641	3 643	4 823	1 712	93 481
2002	58 304	1 511	19 531	8 188	3 476	4 511	1 409	96 930
2003	62 211	1 646	19 279	8 327	3 461	4 549	1 365	100 837
2004	63 525	1 457	18 509	8 781	3 787	4 950	1 391	102 399
2005	65 373	1 362	18 211	11 022	4 649	4 897	1 530	107 043
2006	66 281	1 387	19 515	11 784	5 160	4 737	1 343	110 208
2007	66 628	1 402	20 981	13 086	5 844	5 000	1 185	114 126
2008	68 532	1 293	21 461	16 027	5 857	4 920	455	118 546

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Skatteverket, Ekonomistyrningsverket och Vägverket

6.10 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter 2008

Number of enterprises registered for excise duties 2008

Skatteslag	Antal skattskyldiga
Type of tax	Number of taxpayers
El (<i>Electricity</i>)	815
Olja, gasol och metan (<i>Oil, liquified petroleum gas and methane</i>)	208
Naturgas, kolbränsle och petroleumkoks (<i>Natural gas, coal and petroleum coke</i>)	77
Bensin (<i>Petrol</i>)	46
Svavel (<i>Sulphur</i>)	180
Förbränning av hushållsavfall (<i>Household refuse used for heating</i>)	35
Råttololja (<i>Crude tall oil</i>)	18
Alkohol (<i>Alcohol</i>)	1 145
Tobak (<i>Tobacco</i>)	102
Gödselmedel (<i>Fertilizers</i>)	113
Naturgrus (<i>Natural gravel</i>)	728
Deponering av avfall (<i>Deposition of waste</i>)	204
Bekämpningsmedel (<i>Pesticides</i>)	50
Trafikförsäkringsavgift (<i>Third party liability insurances</i>)	44
Reklam (<i>Advertising</i>)	5 774
Spel (<i>Gambling</i>)	212
Vinstsparande (<i>Prizes from savings</i>)	2
Lotteri (<i>Lottery</i>)	1

Källa: Skatteverket

Begränsat antal registrerade skattskyldiga för punktskatter

Jämfört med övriga skatter på arbete och kapital är antalet registrerade skattskyldiga för punktskatter få. Totalt uppgår de till cirka 9 000 näringsidkare, varav cirka hälften är registrerade för reklamskatt. För övriga punktskatter uppgår antalet skattskyldiga till endast några hundra eller i vissa fall några enstaka.

Av 6.11 Diagram framgår hur antalet skattskyldiga förändrats för olika punktskatter sedan 1993. Antalet skattskyldiga för reklamskatt minskade kraftigt 1999 när skattskyldigheten för reklamtrycksaker togs bort. Anledningen till avskaffandet var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam. Antalet reklamskattskyldiga har sedan dess stadigt ökat. Efter EU-inträdet 1995 ökade antalet registrerade skattskyldiga för alkoholskatt. Under de senaste åren har antalet ökat ytterligare, liksom antalet skattskyldiga

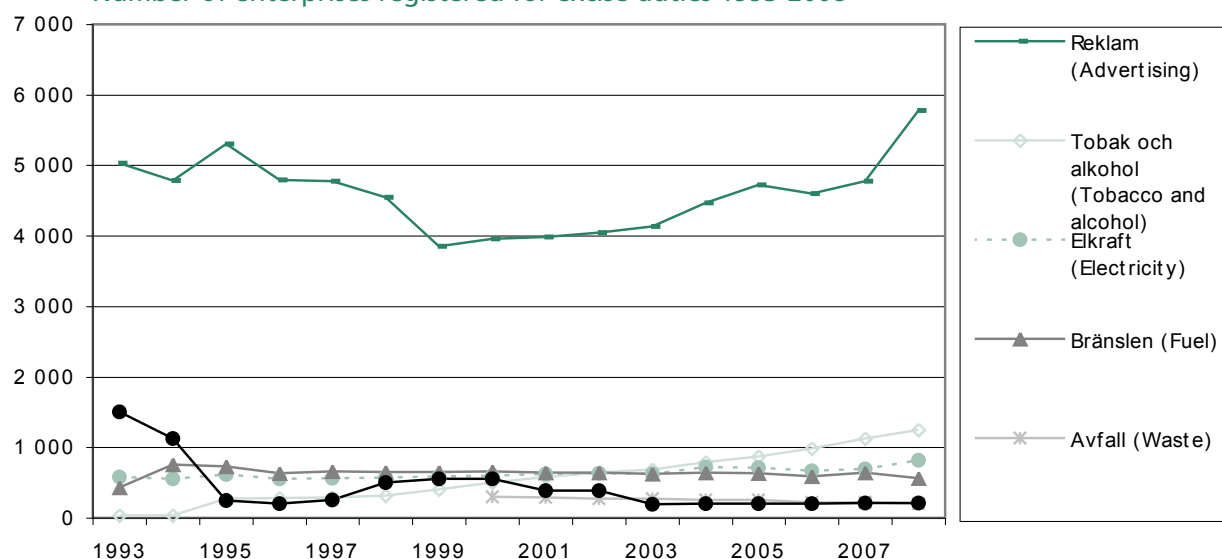
för tobaksskatt. Denna ökning är en följd av införandet av exportbutiklagen, som reglerar försäljning av obeskattade alkohol- och tobaksvaror till flygpassagerare som reser till en plats utanför EU:s skatteområde. Antalet skattskyldiga för spelskatt har varierat kraftigt under den jämförda tidsperioden. Minskningen under 1995 beror på att skatten på bingospel då slopades. Det större antalet skattskyldiga under åren 1998 till 2000 beror på att varuspelsautomater beskattades under dessa år. Nedgången det senaste året beror dock endast på att Skatteverket haft en striktare tillämpning av reglerna för registrering.

I 6.12 Tabell visas antalet skattskyldiga för vissa punktskatter efter storleken på den totala skatteuppbörden. Ett fåtal skattskyldiga svarar i allmänhet för merparten av uppbörden av respektive punktskatt. Extremfallet är tobaksskatten där en skattskyldig svarar för 98 procent av skatteuppbörden.

6.11 Diagram

Antalet skattskyldiga för vissa punktskatter 1993-2008

Number of enterprises registered for excise duties 1993-2008

Källa: Skatteverket

6.12 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter

fjärde kvartalet 2008 efter nettouppbörd, mnkr

Number of enterprises registered for certain excise duties in the fourth quarter 2008 according to duty paid, MSEK

Mnkr MSEK	Skatt på Tax on			
	Olja, gasol och metan Oil, liquefied petroleum gas and methane	Bensin Petrol	Alkohol Alcohol	Tobak Tobacco
-1	147	49	1 039	84
1-5	40	4	33	1
5-10	11	-	13	2
10-25	13	1	18	2
25-50	8	-	8	-
50-100	-	-	-	-
100-	9	7	5	1
Totalt (Total)	228	61	1 116	90

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

Varorna beskattas i det land där de konsumeras

För varor som ingår i det harmoniserade punktskatteområdet – mineraloljor, alkohol och tobak – gäller, som tidigare beskrevs i avsnitt 6.1.2, gemensamma förfaranderegler inom EU. Reglerna innebär att varorna kan cirkulera fritt mellan medlemsländerna utan gränskontroller och beskattningskonsekvenser. Beskattningen inträder först när varan blir tillgänglig för konsumtion, dvs. i normalfallet när varan levereras till detaljistledet. För detta ändamål har det skapats en s.k. suspensionsordning med upplagshavare, varumottagare och skatterepresenteranter (6.13 Tabell). Under den tid varan omfattas av suspensionsordningen kan den endast hanteras av en upplagshavare. En upplagshavare har tillstånd att ta emot obeskattade varor från en annan upplagshavare och att han-

tera obeskattade varor i ett godkänt lager (skatteupplag). Skattskyldigheten inträder när en varumottagare, eller i deras ställe skatterepresenteranter, tar emot en obeskattad vara från en upplagshavare i ett annat medlemsland.

De gemensamma förfarandereglererna bygger på den tidigare beskrivna destinationsprincipen för beskattning av konsumtion, dvs. att skatten tillfaller destinationslandet. Det finns ett undantag från destinationsprincipen. Varor som privatpersoner medför för eget bruk från ett medlemsland till ett annat beskattas i inköpslandet. För mineraloljeprodukter gäller att skatt då även tas ut i Sverige. Sverige fick dock vid sitt medlemskap i EU övergångsvis rätt att tillämpa vissa begränsningar när det gäller privat införsel av alkohol och tobak. Denna rätt upphörde vid ingången av 2004.

6.13 Tabell

Antal upplagshavare, upplag och registrerade varumottagare för harmoniserade punktskatter 2008

Number of authorized warehousekeepers, warehouses and registered traders for harmonized excise duties 2008

Vara	Upplagshavare	Upplag	Reg varumottagare
Good	Warehousekeepers	Warehouses	Reg traders
Mineraloljor (<i>Mineral oil</i>)	211	1 444	9
Alkohol (<i>Alcohol</i>)	633	1 311	367
Tobak (<i>Tobacco</i>)	60	111	5
Bensin (<i>Petrol</i>)	30	211	2
Totalt (Total)	934	3 077	383

Källa: Skatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

6.3.2 Energiskatter

Energiskatt är en samlingsbeteckning för punktskatter på ett antal bränslen och elektrisk kraft. De olika energiskatterna kan lite grovt delas in i fiskala och resursstyrande skatter. Till resursstyrande skatter räknas koldioxid- och svavelskatterna. Den allmänna energiskatten betraktas normalt som en fiskal skatt, trots att även den till viss del har fått en resursstyrande utformning.

Den första energiskatten infördes i Sverige år 1929, då bensin och motoralkoholer började beskattas. Skatt på dieselolja för fordonsdrift infördes 1937. Konsumtionsskatt på el har funnits sedan 1951. År 1957 infördes den allmänna energiskatten. I samband med skattereformen åren 1990 och 1991 omstrukturerades energibeskattningen. Bland annat infördes nya skattekomponenter i form av koldioxid-

skatt och svavelskatt på bränslen. År 1993 genomfördes en energiskattereform, som bl.a. innebar att tillverkningsindustrin befriades från energiskatten på bränslen och el samt fick reducerad koldioxidskatt. Motiven för införande av energiskatter var till en början främst fiskala. Under de senaste decennierna har dock de energi- och miljömässiga aspekterna börjat väga allt tyngre. Exempelvis har koldioxidskatten fått ökad tyngd i förhållande till den allmänna energiskatten i syfte att öka den allmänna miljöstyrningen.

Energi- och koldioxidskattesatserna räknas varje år upp med hänsyn till prisutvecklingen. Uppräkningen baseras på förändringen i konsumentprisindex mellan juni månad andra året före beskattningsåret och juni månad året före beskattningsåret.

6.14 Tabell

Uppbörd av energiskatter 1994-2008, mnkr

Revenues from energy taxes 1994-2008, MSEK

År	Bensinskatt*	Allmän energiskatt	Särskild skatt på elkraft från kärnkraftverk	Skatt på viss elkraft**	Koldioxidskatt	Svavelskatt	Skatt på råttallolja	Summa energiskatt
Year	Petrol tax*	General energy tax	Nuclear power tax	Tax on electricity from certain sources**	CO ² tax	Sulphur tax	Tax on crude oil	Total energy tax
1994	22 030	10 239	137	817	6 943	217	-	40 383
1995	1 711	27 456	133	908	11 078	146	-	41 432
1996	-2	30 371	974	1 423	15 053	212	-	48 031
1997	-	34 212	1 478	194	12 599	134	-	48 617
1998	-	36 900	1 537	-	12 796	115	-	51 348
1999	-	37 552	1 553	-	12 811	104	20	52 040
2000	-	38 389	1 726	-	12 245	75	30	52 464
2001	-	36 512	1 841	-	16 457	81	29	54 921
2002	-	36 979	1 796	-	19 373	131	24	58 304
2003	-	36 474	1 824	-	23 753	136	24	62 211
2004	-	35 357	1 860	-	26 193	93	22	63 525
2005	-	37 664	1 804	-	25 810	74	21	65 373
2006	-	38 244	3 198	-	24 743	80	16	66 281
2007	-	38 246	3 238	-	25 088	56	1	66 628
2008	-	38 791	3 975	-	25 745	20	1	68 532

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Bensinskatten är från och med 1996 inkluderad i den allmänna energiskatten (From 1996 the petrol tax is included in the general energy tax).

** Den särskilda produktionsskatten på elkraft ersattes 1997 av en särskild fastighetsskatt (The tax on electricity from certain sources was in 1997 replaced by a real estate tax).

Källa: Ekonomistyrningsverket

Energiskatt på bränslen

Bränslen beskattas med flera olika skatter. Förutom allmän energiskatt och koldioxidskatt påförs svavelhaltiga bränslen en särskild svavelskatt. Storleken på det totala skattebeloppet styrs av många faktorer, såsom bränslets miljömässiga egenskaper, till vad det används och av vem.

Den allmänna principen är att skatt ska utgå på allt bränsle som används till uppvärmning eller för motordrift. Biobränslen och torv för uppvärmningsändamål undantas dock normalt från energi- och koldioxidskatt.

Sedan 2006 beskattas även hushållsavfall som förbränns för uppvärmning. Det är det fossila kolet i avfallet som beskattas. Mängden fossilt kol anses utgöra 12,6 viktprocent av avfallet. Energiskatten är 162 kr per ton fossilt kol och koldioxidskatten är 3 869 kr per ton.

Koldioxid- och svavelskatterna beräknas utifrån en enhetlig grund. Koldioxidskatten utgår med 105 öre per kilo utsläppt koldioxid. Svavelskatten uppgår för kol och torv till 30 kr per kilo utsläppt svavel och för olja till 27 kr per kubikmeter för varje tiondels viktprocent svavel i oljan.

Den allmänna energiskatten baseras inte på energivärdet eller efter någon annan enhetlig princip. Den allmänna energiskatten på bensin och dieselolja styrs dock av en miljöklassning, som bland annat bygger på bränslets innehåll av vissa kemiska ämnen och av dess kokpunkt. Eldningsolja miljöklassas inte på samma sätt. Anledningen är att förbränningen i dagens värmepannor är så effektiv att den miljömässiga skillnaden är liten mellan olika slags oljor. För att dieseloljan ska kunna skiljas från eldningsolja färgmärks den senare, lågbeskattade oljan.

6.15 Tabell

Allmänna energi- och miljöskattesatser för bränslen exkl. moms 2009

General energy and environmental duties for fuel excl. VAT 2009

Bränsleslag Type of fuel	Energiskatt Energy tax	Koldioxidskatt CO ₂ tax	Total skatt Total tax
Bensin, kr/l (Petrol, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	3,08	2,44	5,52
alkylatbensin (alkylate based petrol)	1,38	2,44	3,82
miljöklass 2 (environmental class 2)	3,11	2,44	5,55
annan bensin (other petrols)	3,84	2,44	6,28
Olja (Oil)			
för drift av motordrivna fordon samt av fartyg för privat ändamål (utan märkämnen), kr/l (for operation of motor-driven vehicle or vessel used for private purposes, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	1,332	3,007	4,339
miljöklass 2 (environmental class 2)	1,596	3,007	4,603
miljöklass 3 alt. saknar miljöklass (environmental class 3 or not classified)	1,735	3,007	4,742
för andra ändamål, t.ex. uppvärmning (med märkämnen), kr/m ³ (for other purposes, SEK/m ³)	797	3 007	3 804
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas, SEK/metric ton)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)	0	1 652	1 652
för annat ändamål (for other purposes)	156	3 164	3 320
Naturgas och metan, kr/1000 m³ (Natural gas and methane, SEK/1000 m³)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)	0	1 337	1 337
för annat ändamål (for other purposes)	258	2 252	2 510
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke, SEK/metric ton)			
Råtallolja, kr/m ³ (Crude tall oil, SEK/m ³)	3 804	-	3 804
Hushållsavfall, (kr/ton fossilt kol) (Fossil coal from domestic refuse SEK/metric ton)			
	162	3 869	4 031

Anm: Ovannämnda bränslen samt torvbränslen kan också belastas med svavelskatt. För petroleumkoks, kol- och torvbränsle tas skatt ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas svavelskatt ut med 27 kr per m³ för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

För företag inom tillverkningsindustrin, växthusnäringen samt jordbruks-, skogsbruks och vattenbruksnäringarna är skatten på andra bränslen än bensin och dieselolja för drift av fordon reducerad. För dessa företag utgår ingen energiskatt medan koldioxidskatten är reducerad till 21 procent av annars gällande skatt, vilket motsvarar cirka 21 öre per kilo utsläppt koldioxid (6.16 Tabell). Industrianläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter av koldioxid medges skattebefrielse med 85 procent av koldioxidskatten.

För den energiintensiva industrin finns möjligheter till ytterligare nedsättning av koldioxidskatten som utgår på det bränsle som används i tillverkningsprocessen. Sådan nedsättning medges, efter ansökan till

beskattningsmyndigheten, om koldioxidskatten överstiger en viss andel av de framställda produkternas försäljningsvärde.¹

För råttallolja som används som bränsle gäller särskilda regler. Trots att råttallolja är ett biobränsle omfattas det inte av undantaget från energibeskattnings. Motivet för detta är näringspolitiskt. Syftet är att hålla ner efterfrågan på råttallolja som bränsle. En ökad efterfrågan skulle driva upp priset, vilket i sin tur skulle medföra problem för den delen av den kemiska industrin som använder råttallolja som råvara.

Bränslen som används för att producera elektrisk kraft belastas inte med energi- eller koldioxidskatt. Beskattningsen av elektrisk kraft sker istället i konsumtionsledet.

¹ Överstiger den koldioxidskatt som belastar ett företag inom dess näringar 0,8 % av försäljningsvärdet får det överskjutande skattebeloppet sättas ned till 24 %. Möjligheterna till nedsättning begränsas dock av EU:s minimiskattesatser för vissa mineraloljor.

6.16 Tabell

Energi- och miljöskatter för bränslen som förbrukas inom industri, växthusnäring samt jord-, skogs- och vattenbruk, exkl. moms 2009

Energy and environmental duties for some special fuels in manufacturing, commercial greenhouses and farming excl. VAT 2009

Bränsleslag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Total skatt
Type of fuel	Energy tax	CO ² tax	Total tax
Olja (med märkämmen) kr/m ³ (Oil [low tax] SEK/m ³)	0	631	631
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas)	0	664	664
Naturgas och metan, kr/1000 kbm (Natural gas and methane)	0	473	473
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke)	0	550	550
Råttallolja, kr/m ³ (Crude tall oil)	631	0	631
Hushållsavfall, kr/ton fossilt kol (Fossil coal from domestic refuse SEK/metric ton)	0	812	812

Anm: Eventuellt svavelinnehåll beskattas med samma skattesatser oavsett vem som förbrukar bränslet, dvs. petroleumkoks, kol- och torvbränsle beskattas med 30 kr per kg svavel i bränslet, och flytande bränslen beskattas med 27 kr per kbm för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Skatteverket

Skatt på elkraft

Elektrisk kraft beskattas, som nämns ovan, vid leverans till slutanvändare. Skatten är differentierad beroende på var i landet den konsumeras och, i likhet med energiskatten på bränslen, vem som konsumerar den. Industrin var tidigare helt befriad från elskatt. Detta undantag slopades dock 2004 och ersattes av en skattesats på 0,5 öre per kWh. Detta som en följd av EU:s antagande av det s.k. energiskattedirektivet.

Utöver den energiskatt som tas ut i användarledet vid konsumtion utgår även effektskatt på kärnkraftsreaktorer. Denna fasta skatt bestäms utifrån kärnkraftsreaktorernas termiska effekt och utgår med 12 648 kr per megawatt och månad. Tidigare betalades även en produktionsskatt på elkraft från vattenkraftverk. Denna är numera ersatt av en särskild fastighetsskatt (se kapitel 5).

Sveriges tillförsel och användning av energi

Den svenska energitillförseln var 2007 624 tWh inklusive en nettoimport av el om 1 tWh (6.18 Tabell). Olja och kärnkraft stod för de största andelarna, följt av biobränsle och vattenkraft.

Sedan 1970 har energitillförselns sammansättning förändrats kraftigt. Tillförseln av råolja och oljeprodukter har minskat med 43 procent. Nettoproduktionen av el har ökat med cirka 145 procent genom utbyggnad av kärnkraften och även vattenkraften. Tillförseln av biobränslen har ökat med 179 procent, medan kol och koks har minskat. Andelen förnybara energikällor i den totala energitillförseln uppgick år 2007 till 30 procent, vilket är en relativt hög andel internationellt sett. Till de förnybara energikällorna räknas bl.a. biobränslen, vatten- och vindkraft.²

6.17 Tabell

Skattesatser för elkraft 2009, öre/kWh

Excise duties for electric power 2009, öre/kWh

Ändamål	Södra Sverige*	Norra Sverige**
Purpose	Southern Sweden	Northern Sweden
Hushåll o icke-industriell verksamhet (Households and non-industrial activity)	28,2	18,6
Industri, växthus, jord- och skogsbruk (Industry, commercial greenhouses and farming)	0,5	0,5

* Med "Södra Sverige" avses alla kommuner som inte ingår i det område som beskrivs som "norra Sverige" nedan.

** Med "Norra Sverige" avses samtliga kommuner i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen och Torsby.

Källa: Skatteverket

² Energimyndigheten, Energiläget 2008

6.18 Tabell

Sveriges energitillförsel efter energislag 2007, tWh

Energy supply in Sweden according to source 2007, tWh

Energislag	tWh
Source of energy	twh
Råolja och oljeprodukter (Crude oil and oil products)	199
Kärnkraft (Nuclear power)	191
Biobränslen, torv m m (Biofuel, peat e.a.)	120
Vattenkraft (Hydroelectric power)	66
Kol och koks (Coal and coke)	28
Naturgas, stadsgas (Natural gas)	11
Värmepumpar i fjärrvärmeverk (Heat pumps in district heating plants)	6
Vindkraft (Wind power)	1
Nettoimport av el (Net import of electricity)	1
Totalt (Total)	624

Anm: Energitillförseln från kärnkraftverken har beräknats inkl. energiomvandlingsförluster.

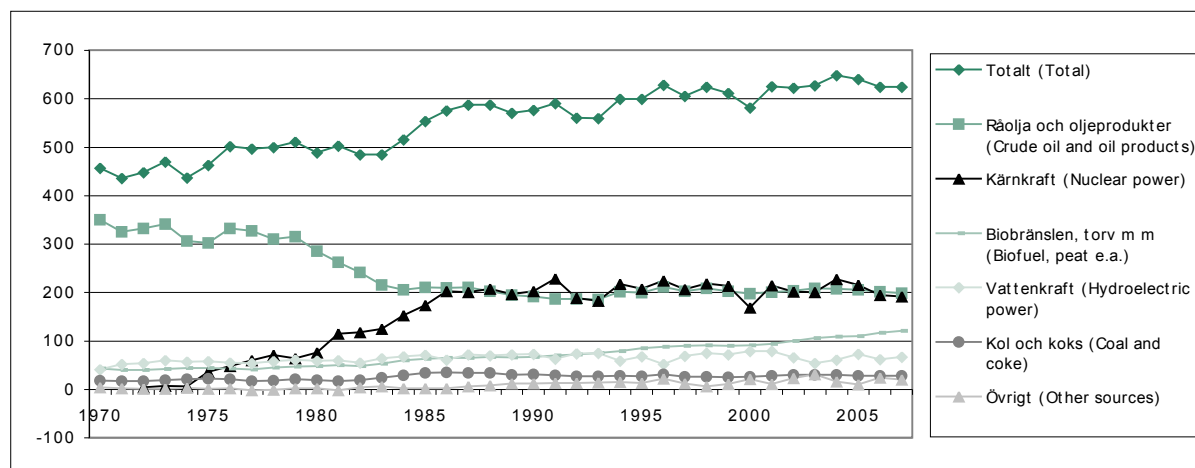
TWh = Terrawatt-timmar, d.v.s. 10 upphöjt till 12 watt-timmar.

Källa: Statens Energimyndighet, Energiläget i siffror 2005

6.19 Diagram

Sveriges energitillförsel efter energislag 1970-2007, tWh

Energy supply in Sweden according to source 1970-2007, tWh

Källa: Statens Energimyndighet, Skatteverkets bearbetning

I 6.20 Tabell visas den slutliga energianvändningen efter energislag och samhällssektor. Skillnaden mellan den totala energitillförseln i föregående tabell och den totala energianvändningen utgörs av distributions- och omvandlingsförluster, 175 tWh, samt användning för icke energiändamål, 21 tWh.

Oljeprodukter står för 36 procent och el för 31 procent av den slutliga energianvändningen, som uppgår till cirka 430 tWh. Övriga energislag har mindre bety-

delse. Bostäder och service förbrukar cirka 33 procent av den totala energin, medan industrin förbrukar cirka 36 procent. Resterande 30 procent förbrukas av transportsektorn, där även utrikes transporter ingår. I både bostadssektorn och industrin är el det viktigaste energislaget. I industrin används dock biobränslen i nästan lika stor utsträckning som el. Inom transportsektorn kommer nästan all energianvändning från oljeprodukter.

6.20 Tabell

Slutlig energianvändning efter energislag och samhällssektor 2007, tWh

Final energy consumption according to energy source and community sector 2007, tWh

Energislag	Bostäder, service m.m.	Industri	Transporter	Totalt
Energy source	Housing, service e.a	Industry	Transports	Total
Oljeprodukter (<i>Oil products</i>)	13,0	18,5	124,9	156,4
El (<i>Electricity</i>)	72,3	56,3	3,0	131,6
Biobränsle, torv mm (<i>Biofuel, peat e.a.</i>)	13,8	54,5	-	68,3
Fjärrvärme (<i>District heating</i>)	41,8	5,2	-	47,0
Kol, koks (<i>Coal, coke</i>)	-	16,7	-	16,7
Naturgas (<i>Natural gas</i>)	1,9	5,2	0,3	7,4
Stadsgas (<i>Gasworks gas</i>)	0,3	0,0	-	0,3
Etanol (<i>Ethanol</i>)	-	-	2,1	2,1
Totalt (Total)	143,1	156,6	130,2	429,9

Anm: Den slutliga energianvändningen inkluderar ej distributions- och omvandlingsförluster.

Källa: Statens energimyndighet, Energiläget i siffror 2006 och Energiförsörjningen i Sverige, korttidsprognos 2007-03-15, samt egna beräkningar

Energiskatternas fördelning

Av de totala energiskatternas 68,5 miljarder kronor hänför sig större delen till skatter på bensin och olja (6.21 Tabell). Transportsektorn som står för den största förbrukningen av oljeprodukter svarar alltså för en stor del av skatteuppbörden.

Av de olika skatteslagen svarar den all-

männa energiskatten för 42,8 miljarder kronor, nästan två tredjedelar, av den totala energiskatten. Koldioxidskatten uppgår till totalt 25,7 miljarder kronor. Svavelskatten, vilken uppgår till totalt 20 miljoner kronor, motsvarar endast 0,03 procent av den totala energiskatten.

6.21 Tabell

Uppbörd av energiskatter efter energi- och skatteslag 2008, mnkr

Revenues from energy taxes according to energy source and nature of tax 2008, MSEK

Energislag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Svavelskatt	Totalt
Energy source	Energy tax	CO2 tax	Sulphur tax	Total
Bensin (<i>Petrol</i>)	13 780	10 952		24 732
Oljeprodukter (<i>Oil products</i>)	5 854	13 583		19 438
Avfall (<i>Domestic refuse</i>)	9	374		384
Råttololja (<i>Crude tall oil</i>)	1			1
Övriga bränslen (<i>Other fuels</i>)	66	835		901
Samtliga bränslen (<i>All fuels</i>)			20	20
Elkraft (<i>Electricity</i>)	19 082			19 082
Produktionsskatt el från kärnkraftverk (<i>Nuclear power tax</i>)	3 975			3 975
Totalt (Total)	42 767	25 745	20	68 532

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.22 Tabell

Exempel på elpris juni 2009 (nätavgifter tillkommer), öre/kWh och procent
Example of electricity price June 2009 (supply network fees are not included), öre/kWh and percent

	Öre/kWh	Procent
	Öre/kWh	Percent
Elpris exkl skatt (<i>Electricity price, excl tax</i>)	52,00	52
Energiskatt (<i>Energy tax</i>)	28,20	28
Moms (VAT)	20,05	20
Konsumentpris (Consumer price)	100,25	100

Källa: Skatteverket

6.23 Tabell

Exempel på bensinpris (95 oktan blyfri) juni 2009, kr
Example of petrol price (95 octane, lead-free) June 2009, SEK

	Kr	Procent
	SEK	Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	4,63	37
Energiskatt (<i>Energy tax</i>)	3,08	24
Koldioxidskatt (<i>CO² tax</i>)	2,44	19
Moms (VAT)	2,54	20
Pris per liter (Price per litre)	12,69	100

Källa: Skatteverket

Skatter och andra styrmedel i det internationella miljösamarbetet

I februari 2005 trädde det så kallade Kyoto-protokollet i kraft. Kyoto-protokollet är en överenskommelse mellan ett stort antal länder om en gemensam minskning av utsläppen av växthusgaser, till vilka bland annat koldioxid räknas. Kyoto-protokollet trädde i kraft i och med att uppgörelsens villkor om att minst 55 länder godkänt avtalet, varav i-länder som står för minst 55 procent av koldioxidutsläppen ingår. USA, som står för över en femtedel av världens koldioxidutsläpp³, har dock valt att ställa sig utanför uppgörelsen.

När det gäller EU så finns ett gemensamt åtagande som innebär att medlemsländerna fördelar den totala utsläppsminskningen om åtta procent mellan sig. Denna fördelning har för Sveriges del inneburit att utsläppen faktiskt kan öka med fyra procent. Sverige har dock sedan tidigare beslutat om en nationell strategi för begränsning

av utsläpp av koldioxid som innebär att utsläppen ska minska. Som ett delmål ska de svenska utsläppen av växthusgaser som ett medelvärde för perioden 2008-2012 vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990.

Ett effektivare resursutnyttjande, med bland annat minskade utsläpp av växthusgaser, kan uppnås med hjälp av ekonomiska styrmedel. Ett viktigt sådant är energi- och koldioxidbeskattningen. De senaste årens förändringar av skattestrukturen har haft som syfte att öka skatternas effektivitet som styrmedel. Hur stor roll beskattningen i framtiden kommer att få för styrningen mot ett effektivare resursutnyttjande är ännu osäkert. Utöver skatterna har det på senare år införts ett antal alternativa styrmedel.

Ett exempel på ett sådant styrmedel är systemet med elcertifikat som 2003 skapades till stöd för elproduktion med förnybar energi. Systemet fungerar på så sätt att producenterna av förnybar el tilldelas ett antal certifikat. Elanvändarna måste sedan köpa dessa certifikat motsvarande en viss andel av konsumtionen. Inkomsterna från certifikaten tillfaller producenterna, som på så sätt får en extra ersättning för produktionen av den förnybara elen. I systemet ingår också en handel med elcertifikat, vilket medför att det skapas ett marknadsbaserat pris och på sikt en stimulans till effektivare produktion av förnybar el.

Ett annat system för begränsning av koldioxidutsläpp är den marknad för handel med utsläppsrätter som 2005 startade i EU. Systemet fungerar så att varje medlemsland får en utsläppskvot att fördela bland de anläggningar som berörs av systemet.⁴ Innehavarna av utsläppsrätterna kan sedan antingen välja att utnyttja sin rätt till utsläpp eller att sälja den på den marknad som inrättats. Tanken med detta är att utsläppsbegränsningarna ska ske där det kan göras till lägsta kostnad. Den utsläppsrättsinnehavare som kan minska sina utsläpp till ett lägre pris än vad utsläppsrätten är värd, säljer sin rätt. Den som å andra sidan inte kan reducera sina utsläpp till en kostnad under marknadspriset för en utsläppsrätt kan istället köpa en sådan, om så skulle behövas. Handeln med utsläppsrätter är således tänkt att styra koldioxidutsläppsreduceringarna på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt.

³ EIA, Energy Information Administration, www.eia.doe.gov

⁴ Systemet omfattar utsläpp av koldioxid från större förbränningsanläggningar inom industrin, kraft- och värmeverk, oljeraffinaderier samt anläggningar som producerar och bearbetar järn, stål, glas, glasfiber, cement, keramik, papper och pappersmassa.

Sveriges utsläpp av växthusgaser

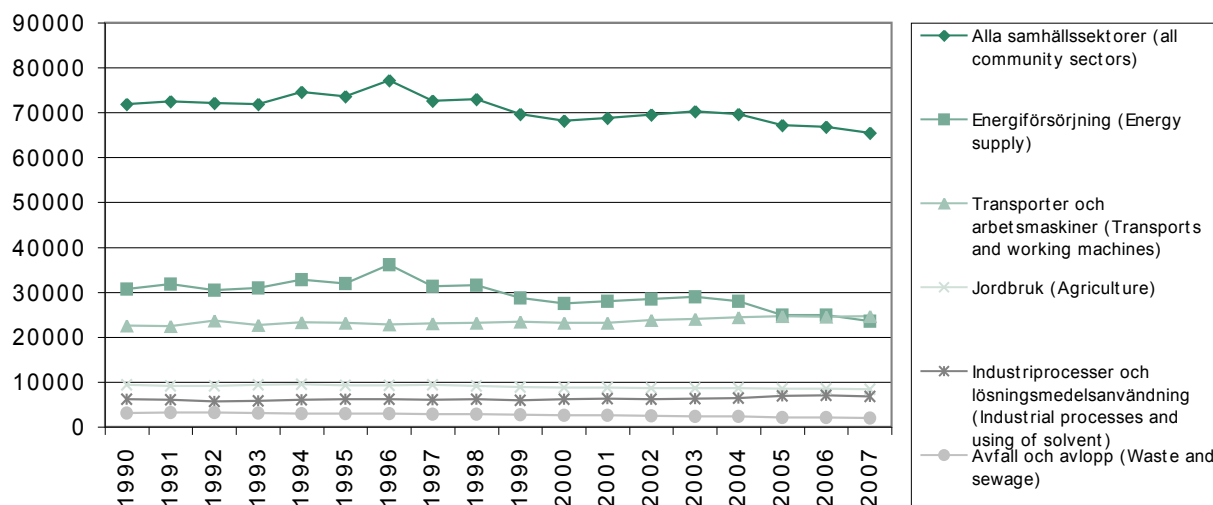
I 6.24 Diagram visas de svenska utsläppen av växthusgaser under perioden 1990-2007 uttryckt i koldioxidekvivalenter⁵. Utsläppen har varierat mellan 77 miljoner ton (1996) och 65 miljoner ton (2007). Variationen mellan åren beror till stor del på förändringar i nederbörds mängd och vintertemperatur. Utsläppen visar dock en nedåtgående trend sedan 1996. Sedan 1999 har utsläppen samtliga år varit lägre än under basåret 1990. Sverige hör till ett fåtal länder med växande ekonomi som kan uppvisa en lägre utsläppsnivå i början av 2000-talet jämfört med 1990.

Utsläppsförändringarna varierar dock mellan olika samhällssektorer. När det gäller energiförsörjning så har utsläppen minskat betydligt sedan 1990. Orsakerna är bland annat en övergång från uppvärmning med olja till fjärrvärme, värmepumpar och bi-bränslen. Även utsläppen från jordbruket och avfallshantering är på nedåtgående, medan industrins utsläpp endast har förändrats marginellt sedan 1990. Nedgångarna uppvägs dock till en del av en fort-löpande ökning av vägtrafikens utsläpp. Utsläppen från internationell flyg- och sjötrafik är inte medräknade i statistiken. Dessa utsläpp ökar stadigt.⁶

6.24 Diagram

Utsläpp av växthusgaser i Sverige 1990-2007 per samhällssektor uttryckt i koldioxid-ekvivalenter*, miljoner ton

Emissions of greenhouse gases in Sweden 1990-2007 per community sector, CO₂ equivalents, million tonnes

*Koldioxidekvivalent är en gemensam måttenhet för utsläpp av olika växthusgaser. I statistiken räknas som växthusgas förutom koldioxid även metan, dikväveoxid (lustgas) och sex olika fluorerade gaser.

Källa: Naturvårdsverket

⁵ Koldioxidekvivalent är en gemensam måttenhet för utsläpp av olika växthusgaser.

⁶ Naturvårdsverket, Miljövårdsportalen (www.miljomal.nu)

Förslag i budgetpropositionen hösten 2009

Den generella koldioxidskatten föreslås bli höjd med 1 öre per kg koldioxid från den 1 januari 2010. Höjningen föreslås för att finansiera det nedan nämnda sloandet av avfallsförbränningsskatten. Den årliga justeringen enligt konsumentprisindex medför dock en sänkning av energi- och koldioxidskatterna. För exempelvis bensin miljöklass 1 innebär indexomräkningen en sänkning av energi och koldioxidskatterna med 4 öre per liter. Med den aviserade höjningen av koldioxidskatten uppgår nettosänkningen för bensinskatterna till 2 öre per liter.

Den reducerade koldioxidskatten för tillverkningsindustrin samt jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna föreslås bli successivt höjd. Från den 1 januari 2011 föreslås dessa sektorer få betala 30 procent av den generella koldioxidskatten, mot dagens 21 procent. Från 1 januari 2015 föreslås nivån till 60 procent. Även den särskilda begränsningsregel som finns för den energiintensiva industrin föreslås bli ändrad. I ett första steg föreslås begränsningsmöjligheterna minska från och med 2011 för att sedan slopas helt från och med 2015.

Energiskatten på dieselolja föreslås bli

höjd i två steg med sammanlagt 40 öre per liter. En första höjning med 20 öre per liter föreslås från 1 januari 2011 och en andra höjning med ytterligare 20 öre föreslås till 1 januari 2013.

Skatten på förbränning av hushållsavfall föreslås bli slopad från den 1 oktober 2010. Motivet är att skatten inte haft de begränsande effekter på koldioxidutsläppen som var syftet med dess införande.

6.3.3 Andra miljörelaterade skatter

Vid sidan av energiskatterna finns ett antal skatter som är mer eller mindre miljörelaterade. Skatt på bekämpningsmedel betalas av den som yrkesmässigt tillverkar eller importerar ämnen som är avsedda att skydda mot skador förorsakade av växter, djur, bakterier eller virus. Skatt på gödselmedel utgår på motsvarande sätt för den som tillverkar eller importerar ämnen som enligt lagen är att betrakta som gödsel. Naturgrusskatten infördes med syftet att bidra till en bättre hushållning av naturgrus eftersom tillgången är begränsad. Skatten uppgår till 13 kr per ton naturgrus som tas ut. Avgifter till Kemikalieinspektionen betalas för den prövning och tillsyn som görs

6.25 Tabell

Uppbörd av vissa miljörelaterade skatter 1994-2008, mnkr

Revenues from environment taxes 1994-2008, MSEK

År	Skatt på gödsel och bekämpningsmedel	Skatt på naturgrus	Avgifter till Kemikalieinspektionen*	Skatt på avfall	Särskild skatt mot försurning	Miljöskatt på inrikes flyg	Totalt
Year	Fees on fertilizers and biocides	Natural gravel tax	fees to The Swedish Chemicals Agency**	Tax on waste	Acidification tax	Fees on domestic flights	Totalt
1994	183	-	..	-	63	271	517
1995	332	-	..	-	69	177	578
1996	343	58	..	-	64	128	593
1997	427	121	56	-	58	-	662
1998	389	129	59	-	58	-	634
1999	399	145	62	-	65	-	671
2000	434	125	56	816	56	-355	1 132
2001	428	126	63	945	54	-	1 615
2002	366	114	64	907	60	-	1 511
2003	437	189	62	902	56	-	1 646
2004	370	202	67	765	53	-	1 457
2005	406	200	66	635	55	-	1 362
2006	376	251	67	646	48	-	1 387
2007	386	261	66	638	51	-	1 402
2008	455	254	71	461	52	-	1 293

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Avgifter till Kemikalieinspektionen redovisades t.o.m. 2005 i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från och med 2006 redovisas de som skatt på konsumtion och insatsvaror. (Fees to The Chemicals agency were earlier accounted as public fees. From the fee is accounted as a tax on consumption and intermediate goods)

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.26 Tabell

Uppbörd av alkohol- och tobaksskatter 1994-2008, mnkr Revenues from alcohol and tobacco taxes 1994-2008, MSEK

År	Skatt på öl	Skatt på vin	Skatt på spritdrycker	Skatt på mellanklass-produkter	Summa alkoholskatt	Systembolagets överskott*	Tobaksskatt	Privatinförsel av alkohol och tobak**	Summa alkohol- och tobaksskatt
Year	Tax on beer	Tax on wine	Tax on ethyl alcohol	Tax on intermediate products	Total tax on alcohol	Profits on alcohol monopoly retailing*	Tobacco tax	Private import of alcohol and tobacco**	Alcohol and tobacco taxes total
1994	3 228	2 971	5 376	-	11 575	77	7 281	-	18 933
1995	3 162	2 901	5 483	-	11 546	215	7 246	-	19 007
1996	3 406	3 233	4 907	-	11 546	39	7 084	-	18 669
1997	2 079	3 094	4 686	-	9 859	90	7 695	-	17 644
1998	2 142	2 998	4 674	148	9 962	115	7 506	-	17 583
1999	2 430	3 313	4 723	133	10 599	122	7 396	-	18 116
2000	2 399	3 483	4 888	125	10 895	50	7 792	-	18 737
2001	2 381	3 635	4 861	127	11 004	80	8 043	-	19 127
2002	2 593	3 300	5 028	163	11 085	80	8 366	-	19 531
2003	2 599	3 330	4 794	234	10 957	80	8 242	-	19 279
2004	2 504	3 331	4 210	203	10 247	80	8 181	-	18 509
2005	2 549	3 407	3 921	187	10 064	90	8 056	-	18 211
2006	2 710	3 645	4 151	181	10 687	210	8 617	1	19 515
2007	2 773	3 818	4 249	183	11 023	215	9 742	1	20 981
2008	3 131	3 902	4 163	192	11 387	150	9 926	-1	21 461

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (To 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Systembolagets överskott redovisades under perioden 2003-2005 i statsbudgeten bland övriga utdelningar på statens aktier. Före och efter denna period redovisades och redovisas överskottet som skatt på konsumtion och in-satsvaror. (The profit from the alcohol monopoly was during the period 2003-2005 accounted as dividend on state owned shares. Before and after that period the profit is accounted together with other excise duties)

**Skatt på privatinförsel av alkohol och tobak redovisades tidigare som en importskatt (tabell 6.40) (Taxes on alcohol and imports were earlier accounted as taxes on imports [table 6.40])

Källa: Ekonomistyrningsverket

av dem som tillverkar eller importerar vissa kemiska produkter. Denna avgift redovisades tidigare i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från 2006 behandlas den som en skatt. Avfallsskatten infördes för att öka lönsamheten för återanvändning och återvinning av avfall och genom detta åstadkomma en minskad mängd deponerat avfall. Skatten är för närvarande 435 kr per ton avfall som deponeras. Skatt mot försurning tas inte ut genom något särskilt förfarande. Den är en överföring av en del av energiskatten till en särskild inkomstitel i statsbudgeten. En miljöskatt som tagits bort är skatten på inrikesflyg som upphörde 1996. Ett av motiven till avskaffandet var att skatten inte ansågs överensstämma med EU:s regler om beskattning av mineraloljeprodukter.

Förslag i budgetpropositionen hösten 2009

Skatten på gödselmedel föreslås slopas från den 1 januari 2010. Skälet till förslaget är att skatten bedöms ha en begränsad styrförmåga samtidigt som den försämrar de svenska lantbrukarnas konkurrensvillkor.

6.3.4 Skatt på alkoholdrycker och tobak

Alkohol- och tobaksskatterna har både folkhälso- och statsfinansiella syften. Beskattningen av alkohol och tobak går så långt tillbaka i tiden som slutet av 1500-talet respektive mitten av 1600-talet. Motiven för beskattning var länge i första hand finansiella. Alkoholskatterna fick en uttalat hälso- och miljöpolitisk betydelse först i samband med att motbokssystemet avskaffades år 1955.

6.27 Tabell

Skattesatser för alkoholhaltiga drycker 1995-2008, kr Excise duties on alcohol 1995-2008, SEK

	Volymprocent alkohol Percentage of alcohol by volume	1995	1996	1997	1998-2001	2002-2007	2008
Sprit (skatt per liter ren alkohol) (Spirits [excise per litre pure alcohol])		474,00	485,00	494,00	501,41	501,41	501,41
Vin (skatt per liter) (Wine [excise per litre])	2,25 - 4,50	9,00	9,21	9,20	9,34	7,58	7,58
	4,50 - 7,00	13,30	13,61	13,60	13,80	11,20	11,20
	7,00 - 8,50	18,30	18,73	18,70	18,98	15,41	15,41
	8,50 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	22,08	21,58
	15,00 - 18,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17
Mellanklassprodukter (skatt per liter) (Intermediate products [excise per litre])	1,25 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20	27,20
	15,00 - 22,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17
Maltdrycker* (skatt per liter och procentenhet alkohol) (Beer [excise per litre and percentage unit of alcohol])	2,80 - 3,50	0,91	1,21	1,45	1,47	1,47	1,66
	<3,50	2,33	2,38	1,45	1,47	1,47	1,66

* T.o.m. 961231 var gränsen 2,25 %.

Källa: Skatteverket

Skatten på alkohol

Skattesatsen för alkoholhaltiga drycker är relaterad till alkoholhalten (6.27 Tabell). För exempelvis etylalkohol (sprit) är skattesatsen 501,41 kr per liter ren alkohol, dvs. ju högre alkoholhalt i drycken, desto högre skatt. Principen är densamma för beskattningen av vin och öl. För alkoholdrycker som tas in från annat EU-land för privat bruk (utöver viss frikvantitet) tas skatt ut med ett bestämt belopp per volymenhet oavsett alkoholhalt. För spritdrycker är skattesatsen 253 kr per liter, för vin 30 kr per liter medan den för öl är 16 kr per liter.

Försäljningen av alkohol

Den beskattade försäljningen av alkohol har varierat en hel del under den senaste 15-årsperioden. År 1988 såldes alkohol motsvarande 6,4 liter ren alkohol per person och år. Under den efterföljande tioårsperioden minskade försäljningen till som lägst 5,8 liter. Från denna nivå steg försäljningen till 6,9 liter år 2003. Efterföljande år minskade försäljningen återigen till 6,5 liter per år. Minskningen berodde

till stor del på att det svenska undantaget från EU:s införselbestämmelser upphörde, samtidigt som grannländerna Finland och Danmark kraftigt sänkte beskattningen av spritdrycker. De senaste åren har dock försäljningen återhämtat sig. Totalt såldes år 2007 återigen alkohol motsvarande 6,9 liter ren alkohol.

Alkoholförsäljningens fördelning på olika drycker har förändrats kraftigt under den senaste femtonårsperioden. Både starkölsförsäljningen och vinförsäljningen har sedan 1988 ökat med 95 procent, medan försäljningen av spritdrycker relativt sett har minskat kraftigt. År 2007 motsvarade försäljningen ungefär 60 procent av den 1988.

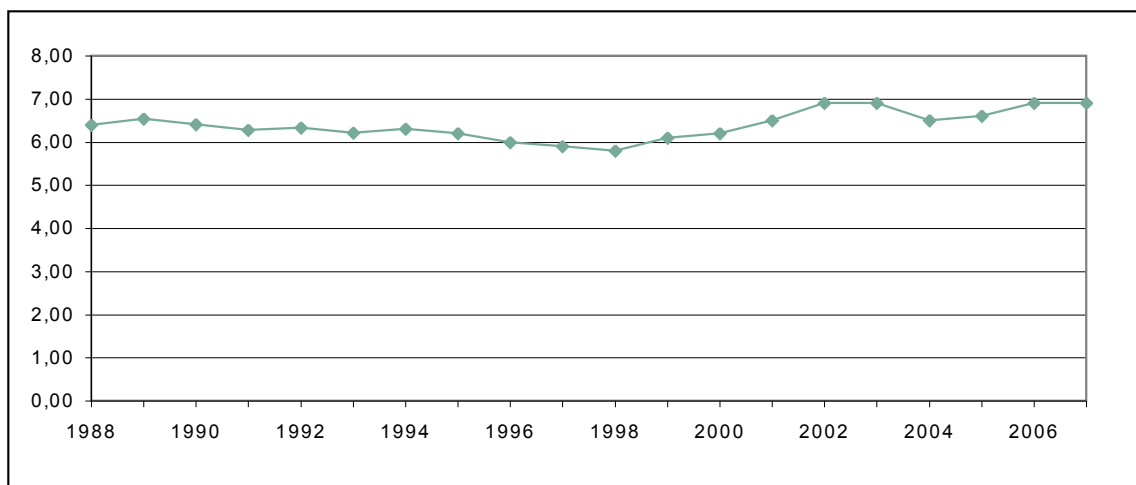
Systembolagets försäljningsstatistik för 2008 och de första sju månaderna 2009 visar på en fortsatt ökad försäljning av både öl, vin och sprit. Sammantaget har försäljningen år 2008 omräknad till ren alkohol ökat med 2,7 procent jämfört med 2007. För de första sju månaderna 2009 har försäljningen ökat med 7,6 procent jämfört med samma period 2008.⁷

⁸ Systembolagets försäljningsstatistik

6.28 Diagram

Försäljning av alkohol 1988-2007, liter 100% alkohol per invånare över 15 år

Sales in alcohol 1988-2007, litres 100% alcohol per head of pop. aged 15 and more

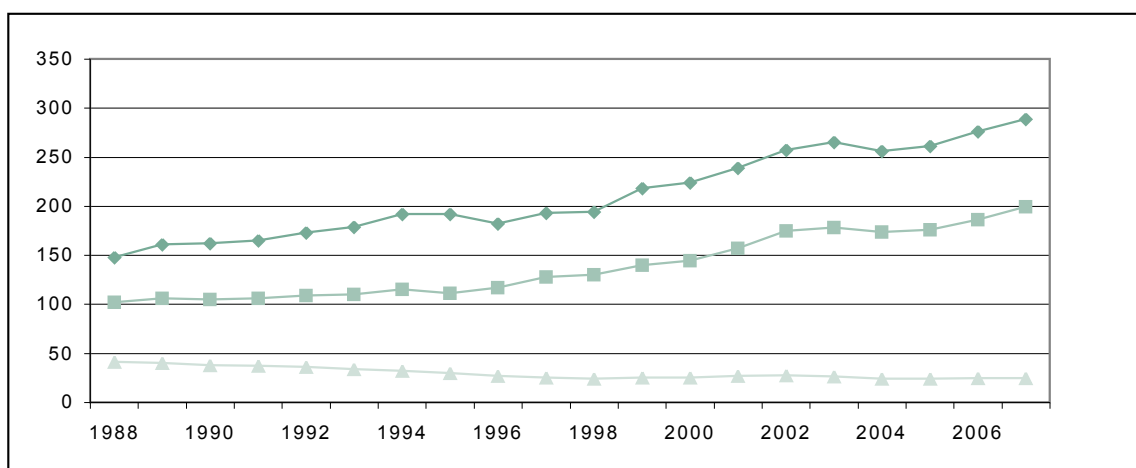

Källa: Statens Folkhälsoinstitut, Skatteverkets bearbetning

6.29 Diagram

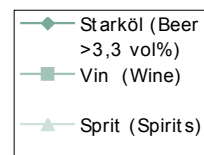
Försäljning av alkoholhaltiga drycker åren 1988-2007, miljoner liter

Sales in alcoholic beverages 1988-2007, millions of litres

Anm: Statistiken omfattar Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Den totala alkoholförsäljningen har omräknats till 100 % alkohol.

Källa: Statens Folkhälsoinstitut, Skatteverkets bearbetning

6.30 Tabell

Exempel på spritpris (700 ml, 40 %),

juni 2009, kr

Example of liquor price (700 ml, 40 %)

June 2009, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	42,81	18
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	140,39	62
Moms (VAT)	45,80	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	229,00	100

Källa: Skatteverket

6.31 Tabell

Exempel på vinpris (750 ml, alkoholhalt 12 %), juni 2009, kr

Example of wine price (750 ml, 12 %
alc. by volume), June 2009, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	39,82	57
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	16,19	23
Moms (VAT)	14,00	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	70,00	100

Källa: Skatteverket

6.32 Tabell

Exempel på starkölspris (500 ml, 5,2

volym % alkohol), juni 2009, kr

Example of beer price (500 ml, 5,2 %

alc. by volume), June 2009, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	7,12	50
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	4,32	30
Moms (VAT)	2,86	20
Konsumentpris (<i>Consumer price</i>)	14,30	100

Källa: Skatteverket

Skatten på tobaksvaror

Principerna för beskattning av tobaksvaror skiljer sig mellan de olika produkterna. Snus, rök- och tuggtobak beskattas per viktenhet medan cigarrer och cigariller beskattas med en styckeskatt. Skatten på cigarrer består av två komponenter, en fast styckeskatt per cigarett och en procentandel av detaljhandelspriset inklusive moms. Dessutom finns för cigarrer en bestämmelse om en lägsta styckeskatt.⁸ Denna har tillkommit som en följd av ett EG-direktiv som anger vissa miniminivåer för beskattningen av cigarrer.

Tobakskatterna höjdes både 2007 och 2008 för alla typer av tobaksprodukter. Højningarna genomfördes av folkhälsoskäl och som ett led i finansieringen av sänkningar av andra skatter.

6.33 Tabell

Skattesatser för tobak 1995-2009

Excise duties on tobacco 1995-2009

	1995	1996	1997	1998-01- -1998-07	1998-08- -2002	2004- 2005	2006	2007	2008	2009
Cigaretter (<i>Cigarettes</i>)										
Per styck (öre) (<i>Each [öre]</i>)	75	53	66	85	20	20	20	28	31	31
Procent på detaljhandelspris (% of retail trading price)	-	15,2	16,4	17,8	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2
Alternativt:										
Minimiskatt per styck (öre) (minimum duty each [öre])	-	-	-	-	-	86	98	114	124	127
Cigarrer och cigariller per styck (öre) (<i>Cigars and cigarillos, each [öre]</i>)										
	35	35	44	56	56	56	56	112	112	112
Tobak (kr/kg) (<i>Tobacco [SEK/kg]</i>)	384	384	489	630	630	630	770	975	1 560	1 560
Snus kr/kg (<i>Moist snuff [SEK/kg]</i>)	75	75	96	123	123	123	123	246	336	336
Tuggtobak kr/kg (<i>Chewing tobacco [SEK/kg]</i>)	123	123	156	201	201	201	201	402	402	402

Anm: 1998a avser t.o.m. 980731, 1998b avser fr.o.m. 980801.

Källa: Skatteverket

⁸ Skatten ska lägst tas ut med ett belopp motsvarande 100 procent av den sammanlagda skatten på cigarrer i den mest efterfrågade priskategorin.

6.34 Tabell
Exempel på tobakspris (ett cigarettpaket), september 2008, kr
Example of tobacco price (a packet of cigarettes), September 2008, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Priset exkl skatt (<i>Price excluding tax</i>)	13,79	28
Fast tobaksskatt (<i>Fixed tobacco tax</i>)	6,20	13
Värderelaterad tobaksskatt (<i>Value related tobacco tax</i>)	19,21	39
Moms (VAT)	9,80	20
Detaljhandelspris (<i>Retail trade price</i>)	49,00	100

Källa: Skatteverket

6.3.5 Fordonsskatter

Fordonsskattningen har i likhet med andra punktskatter utformats med hänsyn till flera faktorer. Förutom de statsfinansiella motiven har miljöhänsyn och trafiksäkerhetsaspekter påverkat bestämmelserna om beskattning av fordon. Totalt omfattar fordonsskattningen ett antal skatter och avgifter på registrering, innehav och användning av fordon.

Från 1950- till slutet av 1990-talet fanns också en försäljningsskatt på motorfordon. Syftet med denna var från början att hämma bilismens snabba utveckling. Senare utformades skatten som ett styrmedel för att gynna fordon med bättre miljöegenskaper. Skattens avskaffande berodde på en vilja att stimulera en förnyelse av den svenska fordonsparken.

6.35 Tabell
Uppbörd av fordonsskatter 1994-2008, mnkr
Revenues from taxes on road traffic 1994-2008, MSEK

År Year	Fordonsskatt Vehicle tax	Försäljningsskatt på motorfordon Sales tax	Väggavgifter Road user charges	Trängselskatt Congestion tax	Skatt på trafik- försäkringspremier Tax on premiums on third party liability insurances	Totala skatter på vägtrafik Total tax on road traffic
1994	4 065	1 723	-	-	-	5 788
1995	4 049	1 752	-	-	-	5 801
1996	5 471	1 400	-	-	-	6 871
1997	6 242	207	-	-	-	6 449
1998	6 103	270	530	-	-	6 903
1999	6 421	230	600	-	-	7 250
2000	6 868	258	565	-	-	7 691
2001	7 017	-23	646	-	-	7 641
2002	7 429	15	743	-	-	8 188
2003	7 686	0	641	-	-	8 327
2004	8 062	0	720	-	-	8 781
2005	10 297	2	722	-	-	11 022
2006	10 572	2	718	492	-	11 784
2007	10 349	3	748	345	1 641	13 086
2008	11 288	0	782	687	3 270	16 027

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Ekonomistyrningsverket

Fordonsskatten betalning för rätten att trafikera allmän väg

Den årliga fordonsskatten på innehav av fordon infördes redan 1922. Genom skatten skulle fordonsägarna få svara för den kostnad för vägunderhåll och vägförstöring som fordonen orsakade. Under många år var också fordonsskatten specialdestinerad för detta ändamål. Numera kan fordonsskatten ses som en betalning för rätten att trafikera allmän väg. Fordonsskatten tas ut med belopp som varierar med bl.a. fordonsslag, fordonsvikt, drivmedelsslag och antal hjulaxlar (lastbilar och bussar).

År 2006 infördes en ny princip för beskattning av fordon. Beskattningen sker utifrån fordonets drivmedel och koldioxidutsläpp. Koldioxidkomponenten i beskattningen är olika beroende på om bilen drivs av bensin, diesel eller kan drivas med alternativa drivmedel⁹. Syftet är att öka miljöstyrningen av fordonsskatten. Denna koldioxidbaserade fordonsskatt omfattar endast nyare personbilar.

I vissa glesbygdskommuner ges ett avdrag på fordonsskatten med 384 kr per skatteår.

6.36 Tabell

Exempel på fordonsskattesatser 2008, kronor/år Examples of motor vehicle tax rates 2008, SEK/year

Fordonsslag	Drivmedel	Koldioxidutsläpp, gram CO ₂ / km	Skattevikt, kg	Fordonsskatt
Type of vehicle	Fuel	Carbon dioxide emission, gram CO ₂ / km	Tax weight, kg	Vehicle tax
Nya systemet med koldioxidbaserad fordonsskatt				
Personbil (Passenger car)	bensin (petrol)	214	-	2 070
Personbil (Passenger car)	diesel (diesel)	174	-	4 851
Personbil (Passenger car)	etanol (ethyl alcohol)	214	-	1 500
Gamla systemet med viktbaserad fordonsskatt				
Personbil (Passenger car)	bensin (petrol)	-	1 650	2 184
Personbil (Passenger car)	diesel (diesel)	-	1 650	6 619
Dragbil (Lorry with attachment for semitrailer)	diesel (diesel)	-	16 000	8 278
Lastbil (Lorry)	diesel (diesel)	-	16 000	2 327
Släpvagn (Trailer)	-	-	20 000	4 670
Buss (Bus)	diesel (diesel)	-	16 000	10 031
Trafiktraktor (Road tractor)	bensin eller diesel (petrol or diesel)	-	6 000	4 115

Källa: Skatteverket

Vägavgift för tyngre fordon

För tyngre fordon som trafikerar det svenska vägnätet finns en särskild vägavgift. Avgiften gäller för lastbilar och lastbilsekipage med en totalvikt på minst 12 ton och varierar beroende på vilken avgasklass fordonet tillhör. För år 2008 är vägavgiften för fordonskombinationer som uppfyller de högsta avgaskraven och har högst tre axlar 6 831 kr, för motsvarande fordon med fler axlar är avgiften 11 385 kr. I motsvarande mån är fordonsskatten sänkt för dessa

lastbilar. Avgifterna ingår i ett europeiskt system, Eurovinjettsystemet, med för närvarande fem länder anslutna: Belgien, Danmark, Luxemburg, Nederländerna och Sverige. Bakgrunden till systemet är att flera länder med omfattande genomfartstrafik inte anses få de vägkostnader som denna medför täckta genom beskattningen av drivmedel. Tyskland deltog tidigare i vägavgiftssamarbetet men har numera infört ett eget kilometerbaserat system.

⁹ Med alternativa drivmedel avses etanol. E85, naturgas eller biogas.

Trängselskatter i Stockholm

Under första halvåret 2006 genomfördes ett försök med trängselskatt för biltrafik i Stockholm. Den 1 augusti 2007 återinfördes trängselskatten permanent, som en del i finansieringen av en kringfartsled runt Stockholm.

Under 2008 fattades 15,7 miljoner skatteslut. Det totala skattebeloppet uppgick till 687 miljoner kronor.

Skatten är differentierad beroende på vilken veckodag och tid på dygnet som bilresan företas. Vissa fordonstyper är undantagna från trängselskatt, t ex utryckningsfordon, tyngre bussar och handikappanpassade fordon. Det tidigare undantaget för miljöbilar upphörde år 2009. Undantaget gäller dock för befintliga miljöbilar till och med den 31 juli 2012.

Skatt på trafikförsäkringspremier

Den 1 juli 2007 infördes en skatt på trafikförsäkringspremier. Skattesatsen är 32 procent av premien och 22 procent av trafikförsäkringsavgiften. Syftet med skatten är att överföra en större del av samhällets kostnader för trafikskadades sjukersättning till trafikförsäkringen. Genom att hela skadekostnaden hanteras av försäkringsbolagen premieras försäkringstagare med lågt riskbeteende. Detta bedöms i sin tur ge samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad och mer effektiv rehabilitering samt minskade skadekostnader.

6.37 Tabell

Antalet fordon efter fordonsslag 2009, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 2009, thousands

Fordonsslag Type of vehicle	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total
Personbilar (Passenger cars)			
bensin, (petrol)	3 924	800	4 724
diesel (diesel)	471	62	533
ej bensin eller diesel (nor petrol or diesel)	3		3
Totalt personbilar (Passenger cars total)	4 398	862	5 260
varav alternativa drivmedel*(of which alternative fuel*)	195	5,5	201
Bussar (Buses)			
ej diesel, (not diesel)	1,6	0,4	2,0
diesel (diesel)	12,5	4,4	16,9
Totalt bussar (Buses total)	14,1	4,8	18,9
Lastbilar (Lorries)			
ej diesel (not diesel)	115	80	195
diesel (diesel)	422	97	519
Totalt lastbilar (Lorries total)	537	177	714
Motorcyklar (Motor bicycles)			
Traktorer (Tractors)	321	104	425
Släpvagnar (Trailers)	948	201	1 149
Totalt (Total)	6 521	1 509	8 030

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mät-tidpunkt.

*Avser fordon som drivs av antingen bensin eller diesel och samtidigt kan drivas med alternativa drivmedel (etanol, E85, naturgas eller biogas). Dessa kan inte särskiljas från övriga bensin och dieseldrivna fordon och ingår därför även i statistiken för dessa. (Vehicles which are either driven by petrol or diesel and in the same time can be driven by alternative fuel [ethyl alcohol, E85, natural gas or fossil gas]. These fuels can not be separated from other petrol or diesel driven vehicles and are therefore included those figures)

Källa: Vägverket

Två tredjedelar av alla fordon är personbilar

Totalt finns närmare 8 miljoner skattepliktiga fordon i Sverige. Av dessa utgör personbilar cirka två tredjedelar. Sedan 1998 har antalet personbilar ökat med cirka 12 procent. Totalt sett har antalet skattepliktiga fordon ökat med 24 procent under samma tid.

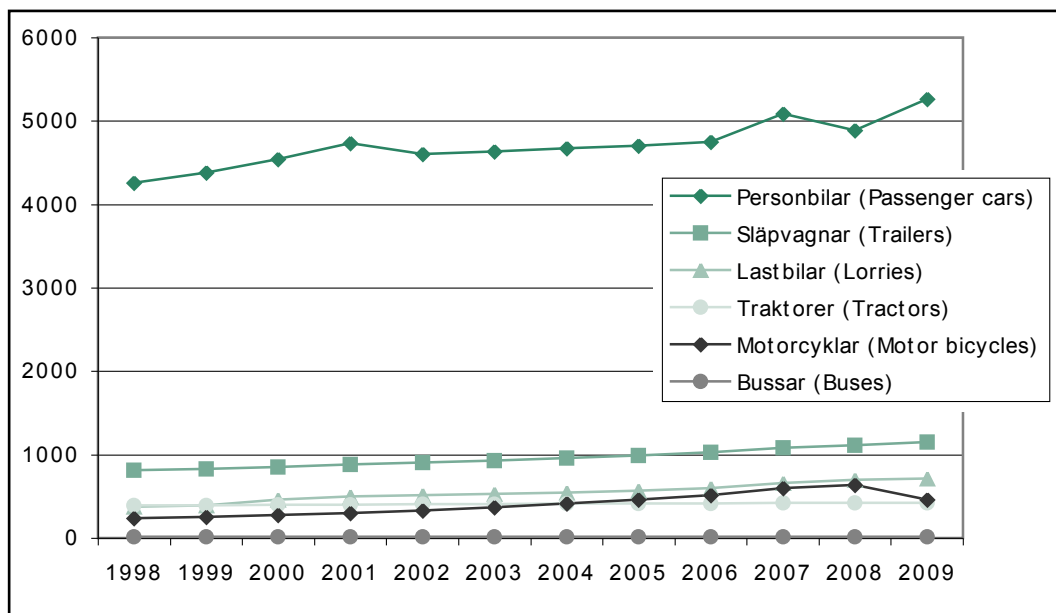
Förslag i budgetpropositionen hösten 2009

I budgetpropositionen föreslås att personbilar med bättre miljöegenskaper befrias från fordonsskatt under de första fem åren. Ändringen föreslås från den 1 januari 2010. Samtidigt föreslås att koldioxidrelateringen i fordonsskatten ökas.

6.38 Diagram

Antalet fordon efter fordonsslag 1998-2009, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 1998-2009, thousands

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mät-tidpunkt.

Källa: Vägverket, Skatteverkets bearbetning

6.39 Tabell

Skatt per år i samband med fordonsanvändning 2009, kr

Annual taxes on vehicles 2009, SEK

	Kr
	SEK
Fordonsskatt (Vehicle tax)	2 184
Energi- och koldioxidskatt på bensin (Energy and CO ² tax on petrol)	6 624
Moms på bensin (VAT on petrol)	3 046
Totalt (Total)	11 854
Skatt kr/mil (Tax SEK/10 km)	7,90

Anm: Beräkningen avser en bensindriven personbil med skattevikt 1 650 kg, bensinförbrukning 0,8 l/mil (miljöklass 1), bensinpris 12,69 kr/lit och årlig körsträcka 1 500 mil. (Petrol-powered passenger car with kerb weight 1 650 Kilograms, petrol consumption 0,8 litre per 10 km (environmental class 1), petrol price 12,69 SEK per litre and annual driving distance 15 000 km.)

Källa: Skatteverket

6.3.6 Importskatter

Sedan Sveriges inträde i EU år 1995 tas tull och importavgifter bara ut på import från tredje land, dvs. länder utanför EU. Tull utgör tillsammans med särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter vad som brukar benämnas EU:s traditionella egna medel. De i Sverige och andra medlemsstater erlagda tullarna överförs till EU efter avdrag med 10 procent för kostnaderna för uppbörden. I regel utgår tull som värdetullar, dvs. den står i ett visst förhållande till varans värde. Endast vissa varor är belagda med tullar som utgår efter kvantitet.

Trots kraftigt ökad import har det efter Sveriges inträde i EU år 1995 endast skett små förändringar av den totala tulluppbörden. Orsaken till detta är, förutom EU:s utvidgning, att tullsatserna successivt har sänkts.

6.40 Tabell

Totala importskatter 1994-2008, mnkr

Revenues from import taxes 1994-2008, MSEK

År	Tullmedel	Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter	Övriga skatter m m på import	Avgifter till EUs omstruktureringsfond för sockerindustrin	Total skatt på import
Year	Customs duties	Certain agricultural duties	Other import taxes	Fees to the EU fund for restructuring of the sugar industry	Import tax total
1994	5 074	0	431	-	5 505
1995	4 447	385	149	-	4 981
1996	3 179	255	191	-	3 625
1997	3 467	343	-2	-	3 808
1998	3 356	403	6	-	3 765
1999	3 143	372	16	-	3 530
2000	3 449	349	9	-	3 806
2001	3 338	298	8	-	3 643
2002	3 217	254	5	-	3 476
2003	3 209	239	13	-	3 461
2004	3 504	281	3	-	3 787
2005	4 307	340	2	-	4 649
2006	4 704	233	-	224	5 160
2007	5 099	294	-	451	5 844
2008	5 212	277	-	369	5 857

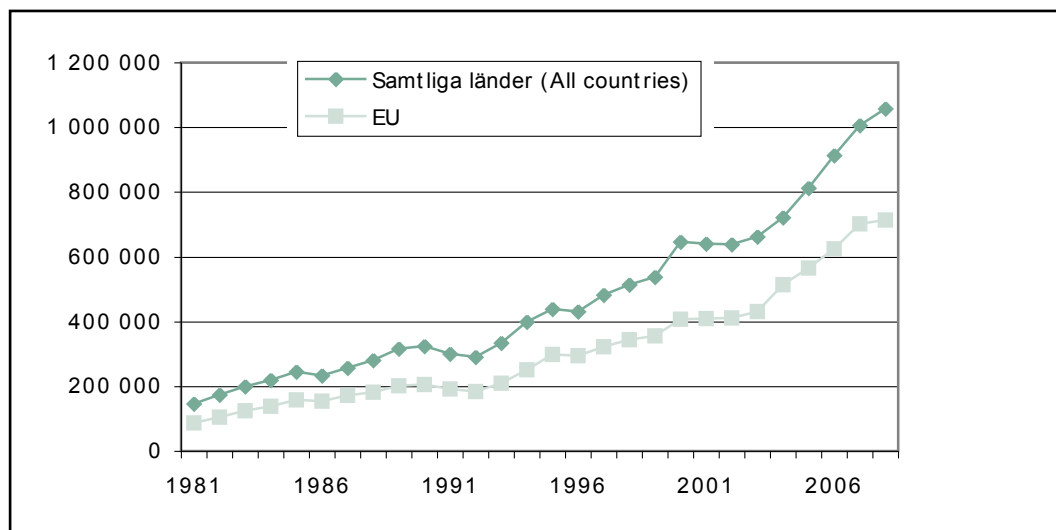
Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (To 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.41 Diagram

Importvärdet efter handelspartner åren 1981-2007, mnkr

Import value by region of origin 1981-2007, MSEK

Anm: I data ingår ej den icke-varufördelade EU-handeln vilket medför att uppgifterna avviker från totalsiffran i SCB:s statistik. T.o.m. 1994 redovisades importen efter ursprungsland. Fr.o.m. 1995 redovisas den efter avsändningsland. Med EU avses samtliga nuvarande medlemsländer.

Källa: SCB, utrikeshandelsstatistiken, Skatteverkets bearbetning

6.3.7 Skatt på lotterier och spel

Lotteriskatt

Lotteriskatten omfattar lotterier och penningvinster vid vinstsparande i bank. Lotterier anordnade av ideella organisationer och AB Svenska spel är undantagna från lotteriskatt. Svenska spels andel av den totala spelomsättningen i Sverige uppgick under 2007 till cirka 52 procent¹⁰. Detta innebär att större delen av de pengar svenska folket spelar för inte omfattas av lotteriskatt. Istället redovisar AB Svenska spel, som helstatligt bolag, in sitt överskott till statsbudgeten. En inte obetydlig del av Svenska spels överskott går dock direkt som stöd till vissa ändamål, såsom idrottsrörelsen. Exempelvis fick Riksidrottsförbundet cirka 1,4 miljarder kronor av 2007 års överskott. Cirka en fjärdedel av Svenska spels överskott fördelas på detta sätt utanför statsbudgeten.¹¹

Lotteriskatten utgår med 36 procent av behållningen i svenskt lotteri när vinsten utgörs av pengar. Skatten på vinstsparande tas ut med 30 procent av vinsten på sådant sparande i bank eller sparkassa. Samma skattesats gällde för lotterivinstskatten.

Skatt på spel

Skatt på spel erläggs sedan år 1973 av dem som har tillstånd att anordna roulettspel enligt lotterilagen. Till och med 1994 beskattades även bingospel och mellan 1998 och 2000 varuspelsautomater. Skatten på roulettspel utgår med ett visst belopp som är beroende av antalet spelbord. För t.ex. tillstånd som innebär rätt till spel på ett spelbord är beloppet 2 000 kr för varje månad. År 2006 fanns det 200 skattskyldiga som betalade spelskatt.

6.42 Tabell

Uppbörd av lotteriskatt och överskott från spelverksamhet 1990-2008, mnkr

Revenues from lottery tax and profits from government owned gambling companies 1990-2008, MSEK

	Lotteriskatt	Skatt på spel	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	Lotteriavgifter*	Totalt
	Lottery tax	Tax on gambling	Delivered profits from AB Svenska Spel	Lottery fees*	Total
1990	1 494	88	2 365	1	3 948
1991	2 175	98	3 433	2	5 708
1992	2 994	110	3 212	2	6 317
1993	3 076	117	1 593	2	4 788
1994	3 190	124	1 713	12	5 039
1995	3 223	57	1 594	20	4 895
1996	2 267	48	1 798	21	4 134
1997	1 078	44	4 142	24	5 288
1998	1 183	63	3 526	24	4 796
1999	1 201	103	2 018	24	3 345
2000	1 199	96	2 862	24	4 182
2001	1 198	40	3 561	24	4 823
2002	1 149	36	3 297	30	4 511
2003	1 184	33	3 300	32	4 549
2004	1 210	31	3 677	32	4 950
2005	1 202	30	3 634	31	4 897
2006	1 243	25	3 437	33	4 737
2007	1 295	22	3 657	27	5 000
2008	1 268	21	3 602	30	4 920

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

* Lotteriavgifter redovisades till och med 2005 i statsbudgeten som en offentligrättslig avgift. Från och med 2006 redovisas de tillsammans med skatter på konsumtion och insatsvaror (Lottery fees were earlier accounted together with other public fees. From 2006 the fees are accounted together with taxes on consumption and input goods).

Källa: Ekonomistyrningsverket

¹⁰ Lotteriinspektionen, *Spelmarknadens utveckling i Sverige och internationellt 2007*

¹¹ AB Svenska spel, *Årsredovisning för år 2007*

6.3.8 Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm

Skatt på annonser och reklam finansierar stödet till dagspressen

Skatt på annonser och reklam infördes i början på 1970-talet för att finansiera en ökning av det statliga stödet till dagspressen. Skatten tas ut på annons som är avsedd att offentliggöras i landet. Skattesatsen för annons i allmän nyhetstidning är tre procent av beskattningsvärdet och i övriga fall åtta procent. Skattskyldig är den som yrkesmässigt offentliggör reklam eller annons. År 1999 avskaffades reklamskatten på reklamtrycksaker. Anledningen till avskaffandet var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam.

Koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter mm

Från och med 2006 har ett antal avgifter som tidigare i statsbudgeten redovisades som offentligrättsliga avgifter tillkommit bland skatterna på konsumtion och insatsvaror. Dessa är koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter, avgifter till granskningsnämnden och avgifter för telekommunikation. Ingen av dessa avgifter administreras av Skatteverket. Koncessionsavgifter för TV-företag och lokalradioavgifter betalas till Radio- och TV-verket, avgifter till granskningsnämnden redovisas in till staten av denna nämnd och avgifter för telekommunikation betalas till Post- och telestyrelsen.

6.43 Tabell

Uppbörd av skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm 1990-2008, mnkr

Revenues from tax on advertising, consession fees for TV networks etc. 1990-2008, MSEK

	Skatt på annonser och reklam	Koncessionsavgifter för Tv-företag, lokalradioavgifter mm*	Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror	Totalt
	Tax on advertising	Consession fees for TV and radio networks etc.*	Other taxes on consumption and input goods	Total
1990	1 073	..	..	1 073
1991	999	..	..	999
1992	980	..	..	980
1993	973	..	..	973
1994	1 036	..	..	1 036
1995	1 072	159	..	1 231
1996	1 103	413	..	1 516
1997	1 163	417	..	1 580
1998	1 192	567	12	1 770
1999	1 037	652	6	1 695
2000	1 091	662	3	1 756
2001	955	756	0	1 712
2002	823	582	4	1 409
2003	753	586	26	1 365
2004	821	548	21	1 391
2005	875	554	100	1 530
2006	659	663	20	1 343
2007	657	528	-	1 185
2008	213	243	-	455

Anm. Till och med 2005 redovisas skatterna kassamässigt. Från och med 2006 tillämpas periodiserad redovisning, vilket innebär att skatterna redovisas under det inkomståret de avser. (Until 2005 the taxes were reported on cash basis. From 2006 accrual accounting is used)

*Häri ingår koncessionsavgifter på televisionens område, lokalradioavgifter, avgifter till granskningsnämnden samt avgifter för telekommunikation. Dessa avgifter redovisades t.o.m. 2005 som offentligrättsliga avgifter. Från och med 2006 redovisas de som skatt på konsumtion och insatsvaror. (Included are consession fees for TV and radio networks, fees to the Swedish Broadcast Commission and permission fees to the electronic communication network)

Källa: Ekonomistyrningsverket

Särskilt om företagsbeskattning

7.1 Inledning

Syftet med detta kapitel är att ge en samlad bild av området företagsbeskattning, eller inkomst av näringsverksamhet som är den skattemässiga termen. Dessutom ges en övergripande beskrivning av den svenska företagsstrukturen.

Den statliga inkomstkatten för juridiska personer, populärt kallad bolagsskatten, hänförs till skatt på kapital och beskrivs översiktligt även i kapitel 5. Övriga skatter på inkomst av näringsverksamhet är hänförliga till skatt på arbete. Uppgifter om dessa skatter finns även i kapitel 4.

Under årens lopp har företagsbeskattningen genomgått ett antal förändringar vad gäller företagets möjligheter att själva reglera sitt skattemässiga resultat genom att göra olika typer av reserveringar. I och med skattereformen 1990/91 renodlades företagsbeskattningen så till vida att ett flertal reserveringsmöjligheter ändrades eller togs bort samtidigt som skattesatsen för bolag sänktes (se vidare avsnitt 7.4.1). För enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag varierar skattesatsen beroende på den enskilde individens kommunalskatt och övriga inkomster. Detta behandlas närmare i kapitel 4. Olika reserveringsmöjligheter som fysiska näringsidkare kan använda för att påverka det skattemässiga resultatet beskrivs närmare i avsnitten 7.5.3 (expansionsmedel), 7.5.4 (räntefördelning) och 7.5.5 (periodiseringsfond).

7.2 Grundläggande principer

7.2.1 Det bokföringsmässiga resultatet utgångspunkten

En grundläggande princip inom företagsbeskattningen är att det skattemässiga resultatet utgår ifrån företagets bokföringsmässiga resultat. Dessa resultat utgör utgångspunkten för beskattningen och resultaten påverkas endast av vissa skattemässiga justeringar. Ytterligare en koppling mellan beskattning och redovisning är det krav som finns att vissa skattemässiga reserveringar endast godtas om avsättningen har gjorts i räkenskaperna.

Den ursprungliga reserveringsmöjligheten som fanns efter skattereformen, skatteutjämningsreserven, även kallad SURV, togs bort från och med 1995 års taxering och ersattes med periodiseringsfonder (se vidare avsnitten 7.4.6 och 7.5.5).

En annan princip som upprätthålls inom företagsbeskattningen är att den i möjligaste mån ska vara neutral i förhållande till den företagsform som verksamheten bedrivs i.

7.2.2 Kvittning och rullning

Förlustutjämning sker i ett rullande system som innebär att underskott i en förvärvskälla inom inkomstslaget näringsverksamhet får dras av vid beräkningen av inkomsten av samma förvärvskälla närmast följande beskattningsår. All inkomst av näringsverksamhet som bedrivs av en skattebetalare hänförs med några få undantag till en enda förvärvskälla. Kvittningssystemet innebär att underskottsavdrag rullas vidare från ett beskattningsår till nästa till dess att full kvittning uppnåts. Det underskott som fastställs vid en taxering kan på så sätt bestå av ackumulerade underskott från flera beskattningsår, samtidigt som ett redovisat överskott kan ha reducerats av tidigare års underskott. Nedan ges ett exempel på hur ett underskott rullas vidare till dess ett överskott uppstår.

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Verksamhetens resultat aktuellt år	-100	-50	50	200	300
Inrullat underskott	-	-100	-150	-100	-
Redovisat (ackumulerat) underskott	-100	-150	-100	-	-
Redovisat överskott	-	-	-	100	300

År ett uppstår ett underskott på 100 i förvärvskällan. Detta underskott rullas vidare till år två. Även år två medför ett underskott på 50. Det ackumulerade underskottet om 150 rullas vidare till år tre. År tre uppstår ett överskott på 50 som får kvittas mot tidigare års underskott. Det återstående underskottet om 100 rullas vidare till år fyra. År fyra ger verksamheten ett överskott på 200. Detta överskott får kvittas mot det inrullande underskottet, vilket innebär att

det skattemässiga resultatet uppgår till 100 samtidigt som tidigare års förluster utjämnats. År fem redovisas ett överskott på 300 som inte påverkas av tidigare års resultat.

Det finns vissa undantag från regeln om att underskott endast får kvittas mot överskott inom samma förvärvskälla. Ett av dessa undantag är nystartad verksamhet, där underskott de fem första åren får kvittas mot tjänsteinkomster. Ett annat undantag är underskott av konstnärlig och litterär verksamhet som också får kvittas mot tjänsteinkomster. Ingen tidsbegränsning gäller dock för kvittning av underskott i sådan verksamhet. Underskott som finns kvar när en förvärvskälla upphör behandlas som en realisationsförlust, vilken får kvittas mot andra kapitalinkomster.

7.3 Företagsstrukturen i Sverige

7.3.1 Företagens storlek

För att närmare beskriva svensk företagsstruktur och dess sammansättning görs en indelning av företag efter antalet anställda. I 7.1 Tabell ingår samtliga aktiva fysiska och juridiska personer, uppdelade efter antal anställda.

Det svenska näringslivet domineras av

små företag. 92 procent av alla företag har mindre än fem anställda och endast 0,1 procent av företagen har mer än 500 anställda. Av den totala arbetskraften i företag som bedriver affärsmässig verksamhet är dock 52 procent anställda i företag med minst 500 anställda, 13 procent är anställda i företag med mellan 100 och 499 anställda medan 35 procent arbetar i företag med mellan 1 och 99 anställda¹. Andelen anställda i de största företagen har trots det minskat under den senaste femtonårsperioden. 1993 arbetade 58 procent i företag med minst 500 anställda, 1995 var motsvarande andel 56 procent och 1998 54 procent.²

7.3.2 Olika företagsformer

Näringsverksamhet kan bedrivas av såväl fysiska som juridiska personer. Inkomst av näringsverksamhet beskattas på olika sätt beroende på om den skattskyldige är fysisk person, dödsbo eller juridisk person. All verksamhet som bedrivs av juridiska personer hänförs till inkomst av näringsverksamhet och den juridiska personen är skattesubjekt och beskattas själv för inkomsten. Beträffande handelsbolag, kommanditbolag och Europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG), som civilrättsligt är juridiska personer, är det dock delägarna i

7.1 Tabell

Antal företag fördelade efter storlek (antal anställda), 2003-2009

Number of enterprises according to size (number of employees), 2003-2009

Antal anställda Number of employees	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	
							Antal Number	Andel Share
0	641 820	651 609	676 359	680 850	699 936	700 336	712 130	73,75%
1-4	146 049	149 049	153 142	163 703	170 665	171 871	174 587	18,08%
5-9	33 748	34 439	35 156	36 418	37 100	37 168	38 809	4,02%
10-19	17 934	18 149	18 417	19 031	19 843	19 803	20 899	2,16%
20-49	10 522	10 562	10 689	11 035	11 445	11 439	12 051	1,25%
50-99	3 156	3 162	3 200	3 310	3 464	3 456	3 620	0,37%
100-199	1 513	1 482	1 491	1 505	1 587	1 585	1 665	0,17%
200-499	913	891	857	894	912	916	967	0,10%
500-	862	846	840	822	849	850	861	0,09%
Summa (Total)	856 517	870 189	900 151	917 568	945 801	947 424	965 589	100,00%

* Uppgifterna för 2009 avser egentligen november 2008.

Anm: Tabellen avser aktiva företag. Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

Källa: Statistiska centralbyrån, företagsregistret

¹ Uppgifterna om antalet anställda avser år 2008.

² Beräkning efter uppgifter ur Statistiska centralbyråns statistikdatabas för näringsverksamhet.

bolaget som beskattas för näringsverksamhetens resultat. EEIG är en företagsform inom Europeiska unionen (EU). En EEIG kan närmast liknas vid ett handelsbolag över nationsgränserna. Näringsverksamhet bedriven av fysisk person, även kallad enskild näringsverksamhet eller enskild firma, innebär att verksamheten bedrivs av fysisk person i eget namn. Den fysiska personen är skattesubjekt för den enskilda näringsverksamheten och redovisar dess inkomster tillsammans med sina övriga inkomster.

De vanligast förekommande företagsformerna i Sverige är enskild firma, aktiebolag, handelsbolag och ekonomisk förening.

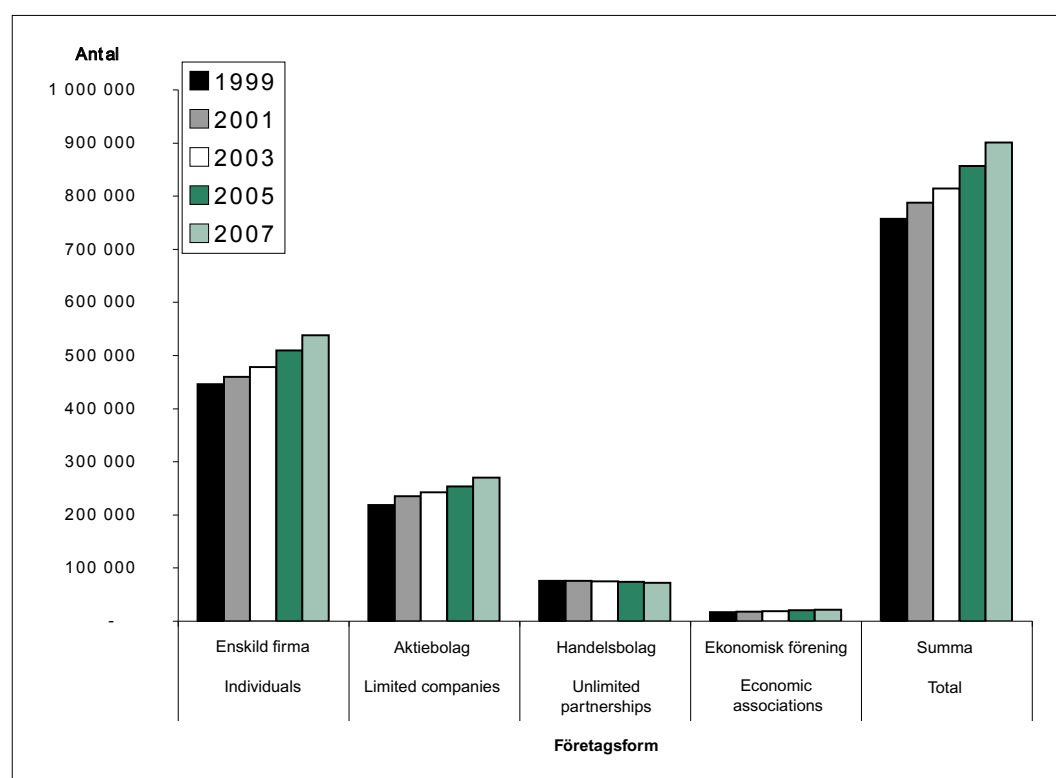
Såsom framgår av 7.2 Diagram är de enskilda firmorna och aktiebolagen de klart dominerande företagsformerna, sett till antalet företag. Antalet aktiva företag³ har ökat något under de senaste åren. Det exakta antalet företag finns i tabellbilagan (7.20 Tabell).

Vad gäller ekonomisk aktivitet är aktiebolagen helt dominerande och svarar för 89 procent av den totala omsättningen inom området näringsverksamhet. Det är en svag ökning från föregående år. Enskild näringsverksamhet, handelsbolag och ekonomiska föreningar svarar tillsammans för endast fem procent av omsättningen.

7.2 Diagram

Antal aktiva företag för de vanligaste företagsformerna i Sverige, 1999-2007

Number of active companies of the most common legal forms in Sweden, 1999-2007

Anm: Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (7.20 Tabell).

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret, statistikdatabasen Näringsverksamhet

³ Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

7.3 Tabell

Total omsättning per företagsform 2004-2008 enligt lämnade momsdeklarationer, mdkr och procent

Total turnover per legal form of enterprise 2004-2008 on the basis of VAT tax returns, BSEK and percent

Företagsform Legal form	2004		2005		2006		2007		2008	
	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share	Omsättning Turnover	Andel Share
Enskild närings- verksamhet (Individuals)	99,7	1,8	105,8	1,7	119,6	1,8	117,1	1,6	120,9	1,6
Aktiebolag (Limited companies)	4 972,5	88,4	5 387,0	88,0	5 892,3	88,0	6 300,4	88,2	6 713,6	88,7
Handelsbolag (Unlimited partnerships)	108,1	1,9	114,6	1,9	120,5	1,8	123,8	1,7	121,0	1,6
Ekonomisk förening (Economic associations)	105,0	1,9	108,5	1,8	109,3	1,6	110,6	1,5	103,2	1,4
Övriga (Other)	342,2	6,1	407,9	6,7	457,5	6,8	494,7	6,9	509,4	6,7
Summa (Total)	5 627,5	100,0	6 123,8	100,0	6 699,2	100,0	7 146,6	100,0	7 568,1	100,0

Anm: Omsättningen har beräknats utifrån uppgifter i lämnade momsdeklarationer. Det innebär en viss underskattning för enskild näringsverksamhet, eftersom momsen vid en omsättning under en miljon kronor redovisas i inkomstdeklarationen.

Källa: Statistiska centralbyrån

7.4 Juridiska personers skatt

7.4.1 Förändringar vid skattereformen

I samband med skattereformen 1990-1991 genomfördes en omfattande förändring av bolagsbeskattningen. Före skattereformen var skattesatsen 52 procent. Samtidigt var möjligheterna till s.k. skattemässiga reserveringar generösa, bl.a. i form av lagernedskrivning och avsättning till resultatutjämningsfond. Utöver bolagsskatten betalade större bolag även en särskild vinstdelningsskatt, vilken uppgick till 20 procent av ett underlag beräknat på särskilt sätt. Bolagsskattesatsen sänktes 1991 till 30 procent, samtidigt som rätten till lagernedskrivning och andra resultatreglerande åtgärder slopades. Vid samma tidpunkt togs även vinstdelningsskatten bort. Skattesatsen sänktes 1995 till 28 procent och 2009 sänktes den ytterligare till 26,3 procent.

7.4.2 Dubbelbeskattning

Med ekonomisk dubbelbeskattning menar man att ett bolag (eller en ekonomisk förening) först ska betala skatt för sin vinst. Därefter ska aktie- eller andelsägarna betala skatt på den vinstutdelning som företaget lämnar. Eftersom företag inte får göra avdrag för vinstutdelningen uppkommer dubbelbeskattning. Vid 1995 års taxering

var dubbelbeskattningen av svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar i princip avskaffad. Dubbelbeskattningen infördes åter fr.o.m. den 1 januari 1995. Olika invändningar har under årens lopp riktats mot systemet med dubbelbeskattning, och i vissa delar har dessa lett till att regler införts för att lindra effekten av dubbelbeskattningen. Praktiskt sett innebär dubbelbeskattningen att en bolagsvinst beskattas med 48 procent skatt. Först beskattas hela vinsten med 26,3 procent bolagsskatt hos bolaget, resterande 73,7 procent kan delas ut och beskattas då med 30 procent kapitalskatt hos mottagaren (om denne är en fysisk person). Den totala skatten på t.ex. 100 kronor blir därmed 48,41 kronor ($26,3 + 0,3 \cdot 73,7$).

7.4.3 Skatten för juridiska personer 155 miljarder kronor år 2006

Den totala skatt som debiteras aktiebolag och andra juridiska personer i samband med inkomsttaxeringen uppgick vid inkomståret 2007 (2008 års taxering) till 155 miljarder kronor. Detta motsvarar en ökning med 10 miljarder kronor jämfört med året innan. Av den samlade debiterade skatten svarar statlig inkomstskatt (bolagsskatt) för 105 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 67 procent. Bolagsskat-

ten ökade mellan 2006 och 2007 med 5,4 miljarder eller 5 procent. Ökningen beror uteslutande på förbättrade företagsvinster. Ökningen ska ses mot bakgrund av att det skett vissa regeländringar som reducerat skatteinkomsterna. Den viktigaste förändringen är borttagandet av schablonintäktsbeskattningen för bostadsrättsföreningar som beräknas ha gett ett skattebortfall på cirka 1 miljard kronor.

Avkastningsskatten, som betalas på innesående pensionsmedel hos försäkringsbolagen, ökade med 1,6 miljarder kronor, från 10,7 miljarder inkomståret 2006 till 12,3 miljarder efterföljande år. Detta motsvarar en minskning med cirka 15 procent. Avkastningsskatten bestäms av storleken på livförsäkringsföretagens förmögenheter vid beskattningsårets ingång och den genomsnittliga statslåneräntan året närmast före. Den genomsnittliga statslåneräntan

sjönk mellan 2005 och 2006. Ökningen av avkastningsskatten förklaras både av den stigande statslåneräntan och en ökning av det underliggande kapitalet.

Den särskilda löneskatten på pensionskostnader ökade med 2,6 miljarder kronor till totalt 24,1 miljarder kronor. Ökningen bör ses mot bakgrund av att den särskilda löneskatten föregående taxeringsår var något lägre än normalt, beroende på en tillfällig premiebefrielse för pensionsförmåner.

Fastighetsskatten för juridiska personer ökade med 0,6 miljarder kronor och moms redovisad i inkomstdeklarationen ökade med cirka 0,2 miljarder kronor.

Nettobeloppet av mervärdesskatt som redovisas i inkomstdeklarationen uppgick 2007 till cirka 7,1 miljarder kronor. Detta är en ökning med 0,4 miljarder, vilket motsvarar 6 procent.

7.4 Tabell

Översikt av skatteutfallet för juridiska personer 1994, 2002-2007, mdkr Overview of taxes for legal entities 1994, 2002-2007, BSEK

	1994	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Förändring 06-07 Change 06-07	
								mdkr BSEK	%
Statlig inkomstskatt (Central government income tax)	36,8	43,9	48,9	71,5	92,0	99,2	104,6	+5,4	+5,4
Avkastningsskatt (Yield tax)	6,3	13,0	12,3	11,0	11,6	10,7	12,3	+1,6	+14,7
Särskild löneskatt på pensionskostnader (Special tax on pension costs)	5,4	21,8	20,8	21,7	22,1	21,6	24,1	+2,6	+11,8
Fastighetsskatt (Real estate tax)	4,2	10,1	10,4	10,2	10,3	11,8	12,8	+0,6	+5,3
Moms, netto (VAT, net)	0,2	1,7	1,7	1,6	1,6	1,7	1,9	+0,2	+10,0
Skattereduktioner för investeringar och reparationer (Special tax reduction on investments and housing improvements)	-1,5	0,0	0,0	-0,6	-0,9	-0,1	0,0	-	-
Övrigt (Other)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	+0,1	-92,7
Summa (Total)	51,5	90,7	94,2	115,5	136,9	145,0	155,0	+10,3	+7,1

Källa: Skatteverkets debiteringsstatistik

Aktiebolagen svarar för 76 procent av den totala skatten

Av de juridiska personernas totala skatt svarar aktiebolagen för den största delen, 76 procent. Tillsammans med banker och försäkringsbolag står aktiebolagen för 89 procent av skatteinkomsterna. Avkastningsskatten betalas till största delen av försäkringsföretagen, medan den särskilda löneskatten till stor del betalas av aktiebolagen samt av myndigheter och andra offentliga organisationer, dvs. stora arbetsgivare. De totala inkomsterna av fastighets-skatt härrör i huvudsak från aktiebolag och bostadsrättsföreningar.

Ett fåtal stora bolag står för en mycket stor andel av den totala bolagsskatten. I 7.6

Diagram har samtliga aktiebolag, inklusive banker och försäkringsföretag, indelats i intervall efter hur mycket de betalade i bolagsskatt för inkomståret 2007. Av diagrammet framgår att en mycket liten andel av alla bolag, 0,04 procent, betalade 100 miljoner kronor eller mer i bolagsskatt, samtidigt som den sammanlagda bolagsskatten för dessa utgjorde cirka 25 procent av den totala bolagsskatten i Sverige. Andelen bolag som betalade 100 tusen kronor eller mindre i bolagsskatt utgjorde 66 procent av totala antalet bolag. Den sammanlagda bolagsskatten för dessa utgjorde 4,4 procent av den totala.

De exakta sifferuppgifterna finns i tabellbilagan (7.21 Tabell).

7.5 Tabell

Juridiska personers skatt fördelad efter juridisk form i procent, 2007, mnkr

Legal entities' tax by legal form in percent 2007, MSEK

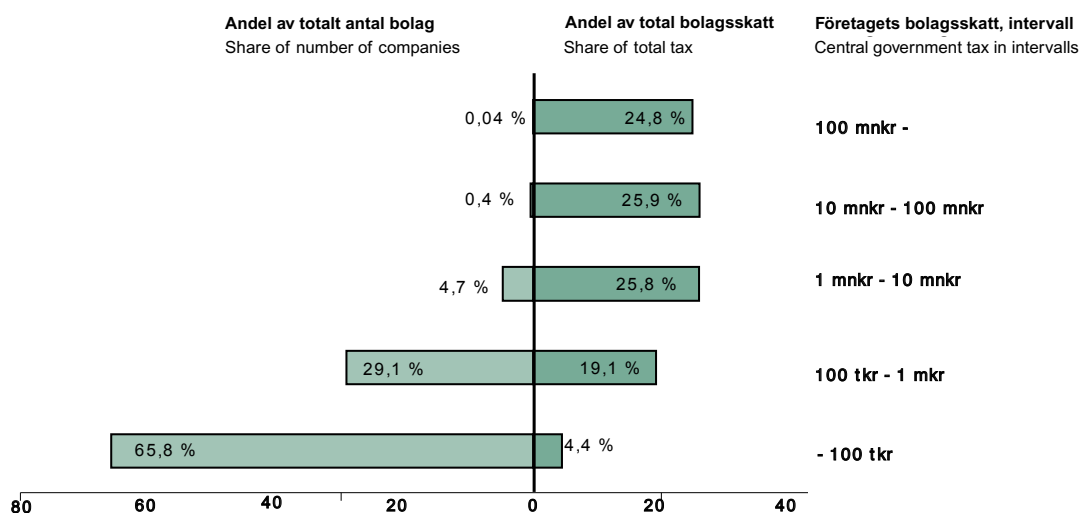
Juridisk form	Antal	Statlig inkomstskatt	Avkastnings-skatt	Särskild löneskatt på pensionskostnader	Fastighets-skatt	Moms, netto	Slutlig skatt	Andel av slutlig skatt %
Legal form	Number of entities	Central government income tax	Yield tax	Special tax on pension costs	Real estate tax	VAT, net	Total tax	Share of total tax %
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	344 707	90 922	353	16 502	8 380	1 756	117 904	75,9
Bankaktiebolag och sparbanker (<i>Bank companies and savings banks</i>)	133	5 891	5	520	32	0	6 449	4,2
Försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag (<i>Insurance companies</i>)	390	3 024	10 021	423	322	-1	13 788	8,9
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	12 265	493	107	185	95	14	895	0,6
Handelsbolag (<i>Unlimited partnerships</i>)	116 949	0	0	129	1 148	0	1 277	0,8
Utländska juridiska personer (<i>Foreign legal entities</i>)	2 741	1 227	98	101	106	10	1 543	1,0
Bostadsrätts- och samfällighetsföreningar (<i>Tenant-owners' associations etc</i>)	28 377	351	0	4	1 841	47	2 243	1,4
Ideella föreningar (<i>Non-profit associations</i>)	79 137	1 548	76	436	92	15	2 167	1,4
Stiftelser (<i>Foundations</i>)	23 633	1 140	979	157	136	6	2 419	1,6
Statliga och kyrkliga enheter, kommuner och andra offentliga organisationer (<i>Government owned entities</i>)	2 817	10	1	5 603	212	8	5 834	3,8
Övriga (<i>Others</i>)	976	5	678	63	25	0	770	0,5
Summa (Total)	612 125	104 612	12 320	24 124	12 390	1 856	155 290	100,0

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.6 Diagram

Fördelning av statlig inkomstskatt (bolagsskatt) för aktiebolag 2007, andel av total skatt och andel av totalt antal bolag

Division of taxes for limited companies 2007, share of total tax and share of total number

Anm: Som aktiebolag räknas här samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (7.21 Tabell).

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.4 Få företag står för större delen av överskottet

Av 7.7 Tabell framgår fördelningen av redovisade över- respektive underskott för samtliga aktiebolag inklusive banker, försäkringsföretag och utländska juridiska personer som lämnat en inkomstdeklaration för inkomståret 2007. Av alla bolag redovisar cirka 52 procent överskott, medan cirka 34 procent redovisar underskott. Resterande 14 procent redovisar ett nollresultat. De senare är till största delen bolag som bildats men ännu inte påbörjat någon verksamhet eller bolag som upphört med en tidigare bedriven verksamhet.

Det tidigare beskrivna förhållandet att ett fåtal mycket stora företag betalar en

stor del av den totala bolagsskatten framgår även här. 80 procent av det totala taxerade överskottet är hänförligt till ett fåtal mycket stora företag, vilka tillsammans utgör 3,6 procent av antalet bolag som redovisar överskott. Fördelningen av de samlade underskotten har en liknande struktur. Som förklarats i avsnitt 7.2.2 är dock en skillnad mellan redovisade underskott och överskott att de förra i många fall är ackumulerade underskott. Ett underskott som uppstår vid taxeringen får, om det inte kan kvittas mot en vinst, rullas vidare till kommande års taxeringar för att kvittas mot eventuella framtida överskott.

7.7 Tabell

Redovisade över- och underskott (ackumulerat) i olika intervall, antal bolag, andelar samt totala summor, 2007

Assessed surpluses and deficits (accumulated) for limited companies in different intervals, number of companies, shares and amounts, 2007

	Antal Number	Andel, % Share, %	Summa taxerad inkomst, mnkr Assessed income, MSEK	Andel Share
Taxerat överskott (Assessed surplus)				
1 kr - 10 tkr	20 196	11,3	67	0,0
10 tkr - 100 tkr	49 201	27,6	2 327	0,6
100 tkr - 1 mnkr	80 962	45,4	28 931	7,5
1 mnkr - 5 mnkr	21 741	12,2	45 992	12,0
5 mnkr - 10 mnkr	3 246	1,8	22 330	5,8
10 mnkr - 50 mnkr	2 515	1,4	49 260	12,9
50 mnkr - 100 mnkr	337	0,2	22 938	6,0
100 mnkr - 1 mdkr	290	0,2	73 690	19,2
1 mdkr -	37	0,0	137 674	35,9
Totalt (Total)	178 525	100,0	383 210	100,0
Taxerat underskott (ackumulerat) (Assessed deficit [accumulated])				
1kr - 10 tkr	18 460	15,6	65	0,0
10 tkr - 100 tkr	37 058	31,4	1 641	0,4
100 tkr - 1 mnkr	45 529	38,6	15 758	3,5
1 mnkr - 5 mnkr	11 382	9,6	24 408	5,4
5 mnkr - 10 mnkr	2 114	1,8	14 854	3,3
10 mnkr - 50 mnkr	2 445	2,1	52 680	11,7
50 mnkr - 100 mnkr	493	0,4	34 289	7,6
100 mnkr - 1 mdkr	548	0,5	142 242	31,7
1 mdkr -	46	0,0	162 460	36,2
Totalt (Total)	118 075	100,0	448 397	100,0
Nollresultat (Zero result)				
Totalt (Total)	49 296	100,0	0	100,0

Anm: I tabellen ingår samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer som lämnat en inkomstdeklaration taxeringsåret 2008.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.5 Branschvis fördelning av över- och underskott

Aktiebolagens samlade överskott uppgick inkomståret 2007 till ca 380 miljarder kronor. Av 7.8 Tabell framgår den branschvisa fördelningen av det sammanlagda överskottet. Bland huvudgrupperna återfinns det största överskottet bland företag inom tillverkningssektorn. Dessa 16 000 företag, eller 9 procent av alla företag med överskott, redovisar ett sammanlagt överskott på 89 miljarder kronor, eller 23 procent av det totala överskottet. Inom finans- och försäkringssektorn finns det 19 000 företag med ett sammanlagt överskott på 81 miljarder kronor. Bland samtliga aktiebolag med överskott är det genomsnittliga överskottet 2,15 miljoner kronor per företag. Det högsta genomsnittliga överskottet återfinns bland företag som tillverkar stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle. I genomsnitt har

dess företag ett överskott på 172 miljoner kronor. Andra branscher med relativt höga genomsnittliga överskott är tillverkare av kemikalier och kemiska produkter, försäkringsföretag, företag inom gruvbrytning och mineralutvinning och företag inom el-, gas-, värme- och vattenförsörjning med genomsnittliga överskott på 73, 53, 23 och 11 miljoner kronor.

Aktiebolagens ackumulerade underskott uppgick inkomståret 2007 till 450 miljarder kronor. Företagen inom finans- och försäkringssektorn uppvisar det största samlade underskottet, 84 miljarder kronor. Det näst största samlade underskottet har företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Det sammanlagda underskottet uppgår för dessa till 70 miljarder kronor. Störst genomsnittligt underskott har företag som tillverkar transportmedel, där det genomsnittliga underskottet är 94 miljoner kronor.

7.8 Tabell

Redovisat resultat i aktiebolag 2007 fördelat efter SNI*, mnkr

Assessed income for limited companies 2007 according to SNI*, MSEK

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
A (01-03)	Jord-, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	4 124	3 426	2 150	1 718
B (05-09)	Gruvbrytning och utvinning av mineraler (Mining)	264	5 966	132	2 652
C (10-33)	Tillverkning (Manufacturing)	15 753	88 715	7 328	60 492
Varav:	10-12 Livsmedels- och dryckesvarufremställning (Food manufacturing)	948	4 457	701	2 681
(From which:)	13-15 Textil- och beklädnadsvarutillverkning; tillverkning av lädervaror (Textile and clothes manufacturing)	497	437	303	542
	16 Trävarutillverkning (Timber manufacturing)	1 352	4 644	592	997
	17 Massa-, pappers- och pappersvarutillverkning (Manufacturing of paper and paper goods)	192	2 518	128	1 112
	18 Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (Publishing)	1 007	699	648	934
	19 Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle (Coal and mineral oil)	21	3 613	11	94
	20-21 Kemikalier och kemiska produkter (Chemicals)	360	26 340	221	2 366
	22-23 Gummi- och plastvaror; icke metalliska mineraliska produkter (t ex glas) (Plastic goods)	1 151	3 204	486	2 635
	24-25 Metallframställning och metallvarutillverkning (Metal industry)	3 995	13 081	1 266	2 282
	26 Precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (Medical instruments)	583	5 487	445	4 545
	27 Andra elektriska maskiner och artiklar (Electric machines)	407	2 545	202	1 874
	28 Tillverkning av maskiner som ej ingår i annan underavdelning (Machine manufacturing)	1 480	8 797	619	2 588
	29-30 Transportmedel (Transportation)	629	7 084	356	33 524
	31-32 Möbler m m samt återvinning (Furniture manufacturing)	1 359	3 858	757	2 554
	33 Reparation av maskiner och utrustning (Repairment of machines and equipment)	1 334	1 118	451	1 372
D (35)	El-, gas-, värme- och vattenförsörjning (Electricity, gas, heating and water supply)	583	11 924	316	891
E (36-39)	Vattenförsörjning, avloppsrening och avfallshantering (Water and sewage, waste handling)	440	978	156	218
F (41-43)	Byggnadsverksamhet (Construction)	17 512	13 562	6 035	4 994
G (45-47)	Parti- och detaljhandel; reparation av fordon, hushålls- och personliga artiklar (Wholesale and retail trade, repair business)	33 030	51 306	19 510	36 406
Varav:	45 Handel med och service av motorfordon; detaljhandel med drivmedel (Motor vehicle trade and service)	4 818	5 203	2 316	2 231
(From which:)	46 Parti- och agenturhandel utom med motorfordon (Wholesale trade)	15 399	34 572	8 985	23 494
	47 Detaljhandel utom med motorfordon; reparation av hushållsartiklar (Retail trade)	12 813	11 530	8 209	10 681
H (49-53)	Transport, lagringsverksamhet och kommunikation (Transport, storage business and communication)	9 392	5 963	3 618	56 828
Varav:	49 Landtransport; transport i rörsystem (Land transport)	7 472	3 131	2 372	47 671

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
(From which:)	50 Sjötransport (Sea transport)	347	340	323	5 338
	51 Lufttransport (Air transport)	127	187	203	1 609
	52 Stödtjänster till transport (Transport service)	1 376	2 278	684	2 152
	53 Postbefordran (Post service)	70	27	36	58
I (55-56)	Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	4 368	2 232	4 741	4 652
J (58-63)	Informations- och kommunikationsverksamhet (Information and communication)	8 803	19 833	6 357	41 242
K (64-68)	Finans- och försäkringsverksamhet (Finance and insurance)	19 357	80 940	14 158	84 427
Varav:	64 Annan finansförmedling (Finance agency)	2 825	41 631	2 520	29 815
(From which:)	65 Försäkring och pensionsfondsverksamhet utom obligatorisk socialförs. (Insurance)	254	13 369	211	2 613
	67 Stödtjänster till finansiell verksamhet (Other financial business)	104	39	154	331
L (68)	Fastighetsverksamhet (Real estate service)	13 824	18 813	9 653	42 762
M (69-75)	Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (Law, economy, science and technology)	33 425	71 478	18 983	69 533
N (77-82)	Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster (Rental, real estate and travel service)	6 194	6 063	3 684	5 951
Varav:	77 Uthyrning av fordon och maskiner (Renting of vehicles and machines)	1 673	1 899	1 048	1 669
(From which:)	78 Arbetsförmedling och personaluthyrning (Employment service)	959	1 166	419	1 075
	79 Resebyråverksamhet (Travel agency)	642	598	494	1 674
	80 Säkerhetsverksamhet (Security service)	240	242	194	262
	81-82 Rengöring, kontorsservice och andra företagstjänster (Cleaning, office service and other business service)	2 680	2 158	1 529	1 271
O (84)	Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (Community service)	27	17	12	4
P (85)	Utbildning (Education)	2 343	1 210	1 548	1 188
Q (86-88)	Vård och omsorg; sociala tjänster (Health care, social service)	5 376	3 295	1 818	883
R (90-93)	Kultur, nöje och fritid (culture, pleasure and recreation)	2 584	1 092	2 593	6 219
S (94-96)	Annan serviceverksamhet (Other community and personal services)	1 889	905	1 494	1 339
T (97-98)	Privata hushållstjänster (Services in households)				
U (99)	Verksamhet i internationella organisationer, ambassader o dyl (International organizations, embassies etc)				
0	SNI-saknas (Companies without SNI)	1 682	622	3 601	3 473
Totalt (Total)		180 970	388 336	107 887	425 872

Anm: I tabellen ingår samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer som taxeringsåret 2007 lämnat en inkomstdeklaration med ett skattemässigt resultat skilt från noll.

* Näringsgrensklassificering enl. svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 2007) (classification by economic activity according to SNI, the Swedish version of NACE Rev 1)

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.4.6 Bokföringsmässigt resultat och skattemässiga justeringar

Av 7.9 Tabell framgår aktiebolagens intäkter och kostnader för år 2007. Aktiebolagens totala rörelseintäkter, dvs. omsättning, uppgick till 8 186 miljarder kronor. Rörelsekostnaderna, som framför allt be-

står av kostnader för varor och material, uppgick till 4 476 miljarder kronor eller 54 procent av omsättningen. Den därefter största kostnadsposterna är övriga externa kostnader och personalkostnader (framför allt löner och sociala avgifter), som uppgick till 1 498 respektive 1 259 miljarder

kronor eller 18 respektive 15 procent av omsättningen. De bokföringsmässiga avskrivningarna utgör en förhållandevis liten del av företagens kostnader. De uppgick 2007 endast till 242 miljarder kronor eller 3 procent av omsättningen. Företagens finansiella intäkter och kostnader har ganska stor betydelse för företagets resultat även om de netto bara uppgår till 7 procent av omsättningen. Totalt uppgår de finansiella intäkterna till 1 121 miljarder kronor (14 procent av omsättningen) och

de finansiella kostnaderna uppgår totalt till 570 miljarder kronor (7 procent av omsättningen).

Resultatet efter finansnetto är företagets resultat efter att man har tagit hänsyn till alla intäcks- och kostnadsposter men innan man gör några skattemässiga justeringar och eventuella andra bokslutsdispositioner. År 2007 uppgick aktiebolagens resultat efter finansnetto till 1 098 miljarder kronor, vilket motsvarar 13 procent av deras omsättning.

7.9 Tabell

Aktiebolagens intäkter, kostnader och rörelseresultat efter finansnetto 2007, mdkr Income and costs for limited companies 2007, BSEK

	Belopp Amount	Procent av omsättningen Percentage of turnover
Rörelseintäkter (<i>Net sales</i>)	8 186,2	100,0
Rörelsekostnader (<i>Cost of sales</i>)	-4 477,5	-54,7
Övriga externa kostnader (<i>Other external expenses</i>)	-1 497,7	-18,3
Personalkostnader (<i>Expenses of personnel</i>)	-1 258,5	-15,4
Avskrivningar mm (<i>Depreciation</i>)	-241,8	-3,0
Övriga rörelsekostnader (<i>Other cost of sales</i>)	-163,4	-2,0
Rörelseresultat efter avskrivningar (<i>Operating income</i>)	547,2	6,7
Finansiella intäkter och kostnader (<i>Financial income and expenses</i>)	550,8	6,7
Resultat efter finansnetto (<i>Income after financial income and expenses</i>)	1 098,1	13,4

Anm: I uppgifterna ingår samtliga aktiebolag och utländska juridiska personer. På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen i tabellen något osäkra. I övriga tabeller över aktiebolagen ingår även försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag och sparbanker. Eftersom dessa företag ibland använder egna räkenskapsutdrag istället för Skatteverkets standardiserade utdrag (SRU) så kan de inte inkluderas i den här tabellen.

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Möjligheter att påverka resultatet

Aktiebolagen har vissa möjligheter att justera det resultat som ska ligga till grund för beskattningen. Dels kan resultatet justeras genom att man får skjuta upp beskattningen av vissa inkomster och dels måste vissa justeringar göras på grund av att de bokföringsmässiga reglerna kan skilja sig från de skattemässiga.

Efter skattereformen 1990/91 finns egentligen bara två rena reserveringsmöjligheter av betydelse kvar, periodiseringsfonder och överavskrivningar. Avsättning till periodiseringsfonder kan från och med 2002 års taxering göras med upp till 25 procent av bolagets vinst (tidigare var gränsen 20 procent) och reserveringen kan sparas i upp till sex år innan den behöver återföras. Från och med ingången av 2005 räntebeläggs de aktiebolagens avsättningar till periodiseringsfonder. Det går till så att en schablonintäkt tas upp till beskattning, beräknad till 72 procent av statslåneräntan multiplicerad med summan av de avsättningar till periodiseringsfonder som

gjorts vid beskattningsårets ingång.

Beträffande avskrivningar medges skattemässigt en snabbare avskrivningstakt än vad som i de flesta fall är företagsekonomiskt motiverat, varigenom en reservering uppkommer.

Koncernbidrag utgör ytterligare en möjlighet för företag ingående i koncerner att påverka sitt resultat, men koncernbidrag utgör inte en reservering. Koncernen utgör inte skattesubjekt i Sverige utan varje enskilt bolag utgör ett självständigt skattesubjekt. För att valet av organisationsform – ett företag eller flera företag i en koncern – inte ska styras av skattereglerna finns särskilda regler som medger att inkomster förs över från ett företag till ett annat genom koncernbidrag. Syftet med reglerna om koncernbidrag är att skattebelastningen för en koncern varken bör vara större eller mindre än om verksamheten hade bedrivits i ett enda bolag.

Sett till totalbelopp var det sammanlagda nettoresultatet efter finansnetto och före de skattemässiga justeringarna som vi visat

ovan 1 098 miljarder kronor inkomståret 2007 (dvs taxeringsåret 2008). I det beloppet ingår samtliga bolag, oavsett om de har ett taxerat överskott, underskott eller nollresultat. De bolag som har ett taxerat överskott har tillsammans ett resultat efter finansnetto på 766 miljarder kronor och de som har ett taxerat underskott har ett resultat efter finansnetto på 140 miljarder

kronor. Från dessa poster sker, huvudsakligen skattemässigt betingade, justeringar för att räkna fram den taxerade inkomsten. Totalbeloppen för de olika justeringsposterna taxeringsåret 2008 framgår av 7.10 Tabell. Netto medför justeringarna en minskning av resultatet med 423 miljarder kronor för bolagen med överskott och en minskning av resultatet med 570 miljarder

7.10 Tabell

Justeringsposter mellan rörelseresultat efter finansnetto och taxerad inkomst 2007, mnkr

Adjustment items and taxable income 2007, MSEK

	Taxerat överskott		Taxerat underskott	
	Assessed surplus		Assessed deficit	
	Belopp	Andel av resultat efter finansnetto %	Belopp	Andel av resultat efter finansnetto %
	Amount	Share %	Amount	Share %
Resultat efter finansnetto <i>(Net of financial income and expenses)</i>	766 477	100,0	139 796	100,0
Resultatminskning (Profit reduction/loss increase)				
Överavskrivningar <i>(Excess depreciation)</i>	33 714	4,4	8 517	6,1
Avsättning periodiseringsfond <i>(Transfer to tax allocation reserve)</i>	51 526	6,7	78	0,1
Lämnat koncernbidrag <i>(Group contribution)</i>	142 888	18,6	96 915	69,3
Bokförda ej skattepliktiga intäkter <i>(Accounted non taxable revenues)</i>	371 726	48,5	237 996	170,2
Uppskov med vinst på aktier mm <i>(Deferment of stock profit etc)</i>	13	0,0	5	0,0
Underskottsavdrag från tidigare år <i>(Deficit from previous years)</i>	15 176	2,0	422 903	302,5
Övriga justeringsposter, netto <i>(Other adjustments, net)</i>	180 500	23,5	16 126	11,5
Summa resultatminskning (Total reduction)	795 543	103,8	782 540	559,8
Resultatökning (Profit increase/loss reduction)				
Upplösning överavskrivningar <i>(Dissolved excess depreciation)</i>	11 570	1,5	12 146	8,7
Återföring periodiseringsfond <i>(Reversal of tax allocation reserve)</i>	28 197	3,7	6 976	5,0
Mottaget koncernbidrag <i>(Group contribution)</i>	98 580	12,9	87 377	62,5
Bokförda ej avdragsgilla kostnader <i>(Accounted non-deductible expenses)</i>	234 276	30,6	106 244	76,0
Återfört uppskov med vinst på aktier mm <i>(Reversed deferment of stock profit)</i>	28	0,0	76	0,1
Summa resultatökning (Total increase)	372 651	48,6	212 819	152,2
Totala skattemässiga justeringar <i>(Total fiscal adjustments)</i>	-422 892	-55,2	-569 721	-74,3
Taxerad inkomst (Income tax assessment)	343 585	44,8	-429 925	-307,5
Summa bolagsskatt (Total corporate income tax)	96 004	12,5	-	-

Anm: I uppgifterna ingår samtliga aktiebolag och utländska juridiska personer. På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen i tabellen något osäkra. I övriga tabeller över aktiebolagen ingår även försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bankaktiebolag och sparbanker. Eftersom dessa företag ibland använder egna räkenskapsutdrag istället för Skatteverkets standardiserade utdrag (SRU) så kan de inte inkluderas i den här tabellen.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

kronor för bolagen med underskott.

De största justeringsposterna för bolagen med ett taxerat överskott är bokförda intäkter som ej är skattepliktiga (372 miljarder kronor), bokförda kostnader som ej är avdragsgilla (234 miljarder kronor) samt lämnade och mottagna koncernbidrag (143 respektive 99 miljarder kronor). Bokförda intäkter och kostnader som ej är skattepliktiga eller avdragsgilla avser exempelvis skattefria utdelningar från koncern- och intresseföretag. För bolagen med ett taxerat underskott utgörs den mest dominerande justeringsposten av underskottsavdrag från tidigare år (423 miljarder kronor), följt av bokförda intäkter som ej är skattepliktiga (238 miljarder kronor). De skattemässiga justeringar som grundar sig på olika slags överföringar mellan företag med intressegemenskap har alltså mycket större inverkan på företagets resultat än vad reserveringsmöjligheter såsom överavskrivningar och avsättningar till periodiseringsfond har.⁴

7.5 Fysiska personer som näringsidkare

Fysiska personer kan bedriva näringsverksamhet direkt, som enskild näringsverksamhet, eller indirekt via handelsbolag. Inkomster från näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person beskattas på i princip samma sätt som övriga förvärvsinkomster. Detta innebär att kommunal och statlig inkomstskatt beräknas på inkomsten samt att allmän pensionsavgift påförs. Liksom lön från anställning påförs inkomster av näringsverksamhet socialavgifter (egenavgifter) alternativt särskild löneskatt. Den del av överskottet som kvarstår i verksamheten eller är att betrakta som avkastning på kapitalet beskattas däremot på särskilt sätt (se vidare avsnitten 7.5.3 och 7.5.4).

7.5.1 Antalet näringsidkare

Antalet fysiska personer som bedriver näringsverksamhet kan beräknas på olika

sätt. I 7.2 Diagram ingår endast enskilda näringsidkare som redovisar moms i särskild skattedeklaration, dvs. näringsidkare med en omsättning överstigande en miljon kronor. Då blir antalet enskilda näringsidkare ca 540 000. Beaktar man istället hur många fysiska personer som redovisat någon typ av enskild näringsverksamhet, oavsett omfattning blir antalet cirka 610 000. Vidare så finns det cirka 110 000 fysiska personer som redovisar inkomst av näringsverksamhet i sin egenskap av delägare i handelsbolag, vissa av dessa ingår även i gruppen som redovisar inkomst av enskild näringsverksamhet.

7.5.2 Redovisat resultat

Inkomst av näringsverksamhet delas för fysiska personer in i aktiv respektive passiv verksamhet. Till aktiv näringsverksamhet hänförs inkomst där den fysiska personen själv är verksam i viss omfattning. På inkomst av aktiv näringsverksamhet betalas egenavgifter med 29,71 procent (år 2009) och på inkomst av passiv näringsverksamhet betalas särskild löneskatt med 24,26 procent (år 2009). Näringsidkare som fyllt 65 år betalar särskild löneskatt istället för egenavgifter oavsett typ av verksamhet. I den senaste budgetpropositionen presenterades ett förslag om att från år 2010 sätta ned egenavgifterna med fem procentenheter, dock högst 10 000 kr per år. En förutsättning för nedsättningen är att överskottet av näringsverksamhet överstiger 40 000 kr.

Som framgår av 7.11 Tabell redovisar 57 procent av de enskilda näringsidkarna överskott av sin verksamhet, medan 43 procent redovisar underskott. Bland fysiska personer som är delägare i handelsbolag är det en något högre andel som redovisar överskott, 60 procent, och följaktligen en något mindre andel som redovisar underskott, 40 procent.

⁴ På grund av bristfälliga och ofullständiga räkenskapsutdrag från en del företag är beloppen osäkra.

7.11 Tabell

Enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag (fysiska personer) indelade efter verksamhetens art och redovisat resultat, antal och andel, 2007

Individuals with business activity according to type of business activity and income (surplus and deficit), total number and percent, 2007

	Enskilda näringsidkare		Delägare i handelsbolag	
	Individuals		Partner in unlimited partnership	
	Antal	Andel	Antal	Andel
	Number	Share	Number	Share
Överskott (Surplus)	349 153	57	68 179	60
varav aktiv (active)	289 882	48	60 753	54
varav passiv (passive)	59 271	10	7 426	7
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])	261 086	43	44 595	40
varav aktiv (active)	146 214	24	30 181	27
varav passiv (passive)	114 872	19	14 414	13
Summa (Total)	610 239	100	112 774	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Av 7.12 Tabell framgår att fördelningen av de totala inkomsterna (beräknade som absolutbelopp) på över- och underskott är ungefär densamma som fördelningen av

antalet näringsidkare. En större andel av överskotten är däremot redovisade som aktiv näringsverksamhet.

7.12 Tabell

Totalsummor redovisade belopp för enskild näringsidkare och delägare i handelsbolag indelade efter verksamhetens art och redovisat resultat 2007, mnkr

Total assessed income for individuals with business activity according to type of business activity and income (surplus and deficits), 2007, MSEK

	Enskilda näringsidkare		Delägare i handelsbolag	
	Individuals		Partner in unlimited partnership	
	Inkomst	Andel	Inkomst	Andel
	Income	Share	Income	Share
Överskott (Surplus)	37 815	57	7 165	65
varav aktiv (active)	35 425	54	6 799	62
varav passiv (passive)	2 390	4	366	3
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])	28 350	43	3 833	35
varav aktiv (active)	18 527	28	2 764	25
varav passiv (passive)	9 823	15	1 069	10
Summa, absolutbelopp (Total, absolute value)	66 165	100	10 998	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

I 7.13 Tabell visas fördelningen av över- och underskott för aktiva respektive passiva näringsidkare efter olika intervall. Av tabellen framgår att 41 procent av de

aktiva näringsidkarna med överskott redovisar ett överskott mindre än 50 000 kr. Deras sammanlagda överskott motsvarar 5 procent av det totala överskottet för ak-

tiva näringsidkare. Motsvarande andelar för passiva näringsidkare är 83 respektive 22 procent. 22 procent av de aktiva näringsidkarna med överskott redovisar ett överskott som överstiger 200 000 kr. Det sammanlagda överskottet för dem motsvarar 60 procent av det totala överskottet för aktiva näringsidkare. Motsvarande ande-

lar för passiva näringsidkare är 4 respektive 49 procent. Även underskotten har en liknande fördelning. Både vad gäller aktiva och passiva näringsidkare har en majoritet ett underskott mindre än 50 000 kr, medan den totala andelen av underskotten för dessa endast utgör en mindre del.

7.13 Tabell

Redovisad inkomst av enskild näringsverksamhet 2007 i intervall. Antal personer samt totalsumma i intervallet, mnkr

Assessed income for individuals with business 2007 in intervals, number of individuals and total income per interval, MSEK

Intervall, inkomst av näringsverksamhet, tkr Intervals, income from business activity, KSEK	Aktiv näringsverksamhet Persons actively involved in the business				Passiv näringsverksamhet Persons not actively involved in the business				Summa aktiv och passiv näringsverksamhet Total persons actively involved and persons not active involved in the business			
	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel
	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share
Överskott (Surplus)												
0,001-10	51 118	18	168	0	31 691	53	85	4	82 809	24	252	1
10-50	65 379	23	1 773	5	17 993	30	432	18	83 372	24	2 205	6
50-100	46 138	16	3 379	10	4 853	8	344	14	50 991	15	3 723	10
100-150	34 528	12	4 272	12	1 806	3	220	9	36 334	10	4 492	12
150-200	27 447	9	4 782	13	906	2	156	7	28 353	8	4 938	13
200-250	20 976	7	4 691	13	543	1	121	5	21 519	6	4 812	13
250-300	14 898	5	4 075	12	312	1	85	4	15 210	4	4 160	11
300-	29 398	10	12 285	35	1 167	2	948	40	30 565	9	13 233	35
Totalt (Total)	289 882	100	35 425	100	59 271	100	2 390	100	349 153	100	37 815	100
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])												
0,001-10	32 557	22	130	1	35 385	31	137	1	67 942	26	267	1
10-50	45 755	31	1 197	6	39 944	35	1 019	10	85 699	33	2 216	8
50-100	23 142	16	1 667	9	16 648	14	1 189	12	39 790	15	2 855	10
100-150	12 529	9	1 539	8	8 100	7	991	10	20 629	8	2 530	9
150-200	8 088	6	1 402	8	4 531	4	782	8	12 619	5	2 184	8
200-250	5 488	4	1 227	7	2 888	3	644	7	8 376	3	1 871	7
250-300	3 888	3	1 062	6	1 917	2	525	5	5 805	2	1 587	6
300-	14 767	10	10 304	56	5 459	5	4 536	46	20 226	8	14 840	52
Totalt (Total)	146 214	100	18 527	100	114 872	100	9 823	100	261 086	100	28 350	100

Källa: Skatteverket, skattedatabasen GIN-skatt

I 7.14 Tabell visas fördelningen av över- och underskott för aktiva respektive passiva delägare i handelsbolag efter olika intervall. Fördelningen skiljer sig inte nämnvärt från motsvarande fördelning för enskilda näringsidkare. En mycket stor andel av både aktiva och passiva

delägare med överskott, 45 respektive 84 procent, redovisar ett överskott mindre än 50 000 kr. De som redovisar ett överskott om minst 200 000 kr utgör bland de aktiva delägarna 20 procent, och bland de passiva 4 procent.

7.14 Tabell

Handelsbolagsdelägars redovisade inkomst av näringsverksamhet 2007 i intervall.

Antal personer samt totalsumma i intervallet, mnkr

Assessed income for partners in unlimited partnerships 2007, number of individuals and total income per interval, MSEK

Intervall, inkomst av näringsverksamhet, tkr Intervals, income from business activity, KSEK	Aktiva delägare Partners in unlimited partnerships active in the business				Passiva delägare Partners in unlimited partnerships not active in the business				Summa aktiva och passiva delägare Partners active involved and partners not active involved in the business			
	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel	Antal	Andel	Inkomst, mnkr	Andel
	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share	Number	Share	Income, MSEK	Share
Överskott (Surplus)												
0,001-10	13 531	22	43	1	4 135	56	10	3	17 666	26	54	1
10-50	14 090	23	372	5	2 056	28	50	14	16 146	24	422	6
50-100	9 112	15	669	10	576	8	41	11	9 688	14	711	10
100-150	6 714	11	830	12	232	3	28	8	6 946	10	858	12
150-200	5 146	8	896	13	149	2	25	7	5 295	8	921	13
200-250	3 746	6	837	12	88	1	20	5	3 834	6	857	12
250-300	2 746	5	752	11	43	1	12	3	2 789	4	764	11
300-	5 668	9	2 399	35	147	2	180	49	5 815	9	2 579	36
Totalt (Total)	60 753	100	6 799	100	7 426	100	366	100	68 179	100	7 165	100
Underskott (ackumulerat) (Deficit [accumulated])												
0,001-10	9 651	32	35	1	5 434	38	19	2	15 085	34	54	1
10-50	9 702	32	246	9	5 077	35	127	12	14 779	33	372	10
50-100	4 115	14	294	11	1 613	11	115	11	5 728	13	409	11
100-150	2 038	7	251	9	765	5	94	9	2 803	6	345	9
150-200	1 171	4	203	7	444	3	77	7	1 615	4	279	7
200-250	782	3	175	6	234	2	52	5	1 016	2	227	6
250-300	597	2	163	6	158	1	43	4	755	2	206	5
300-	2 125	7	1 398	51	689	5	542	51	2 814	6	1 940	51
Totalt (Total)	30 181	100	2 764	100	14 414	100	1 069	100	44 595	100	3 833	100

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

I 7.15 Tabell har det totala överskottet för enskilda näringsidkare som aktivt bedriver näringsverksamhet fördelats efter bransch. De två största grupperna är näringsidkare som bedriver jordbruks-, skogsbruks- eller fiskeriverksamhet eller som bedriver verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Dessa huvudgrupper innefat-

tar omkring 50 000 respektive 42 000 näringsidkare och har ett samlat överskott på 4,9 respektive 5,6 miljarder kronor.

I likhet med fördelningen av överskottet återfinns det största samlade underskottet i gruppen näringsidkare med verksamhet inom jordbruk, skogsbruk eller fiskeriverksamheten. Dessa är 59 000 till antalet.

7.15 Tabell

Redovisat resultat av aktiv näringsverksamhet för fysiska personer 2007 efter SNI*, mnkr

Assessed income for individuals actively involved in business 2007 according to SNI*, MSEK

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott Assessed surplus		Taxerat underskott (ackumulerat) Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
A (01-03)	Jord-, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	49 586	4 871	59 278	9 429
B (05-09)	Gruvbrytning och utvinning av mineraler (Mining)	180	27	46	5
C (10-33)	Tillverkning (Manufacturing)	12 180	1 579	5 087	494
Varav:	10-12 Livsmedels- och dryckesvarufremställning (Food manufacturing)	564	67	212	28
(From which:)	13-15 Textil- och beklädnadsvarutillverkning; tillverkning av lädervaror (Textile and clothes manufacturing)	1 362	99	885	74
	16 Trävarutillverkning (Timber manufacturing)	1 742	225	729	85
	17 Massa-, pappers- och pappersvarutillverkning (Manufacturing of paper and paper goods)	45	4	44	2
	18 Förlagsverksamhet; grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (Publishing)	641	70	276	21
	19 Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter och kärnbränsle (Coal and mineral oil)	12	1	5	0
	20-21 Kemikalier och kemiska produkter (Chemicals)	128	10	97	10
	22-23 Gummi- och plastvaror; icke metalliska mineraliska produkter (t ex glas) (Plastic goods)	764	75	479	37
	24-25 Metallframställning och metallvarutillverkning (Metal industry)	2 429	405	647	77
	26 Precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (Medical instruments)	199	22	124	11
	27 Andra elektriska maskiner och artiklar (Electric machines)	92	12	42	3
	28 Tillverkning av maskiner som ej ingår i annan underavdelning (Machine manufacturing)	430	57	159	15
	29-30 Transportmedel (Transportation)	375	50	115	13
	31-32 Möbler m m samt återvinning (Furniture manufacturing)	1 535	174	837	70
	33 Reparation av maskiner och utrustning (Repairment of machines and equipment)	1 687	284	388	43
D (35)	El-, gas-, värme- och vattenförsörjning (Electricity, gas, heating and water supply)	85	9	46	14
E (36-39)	Vattenförsörjning, avloppsrening och avfallshantering (Water and sewage, waste handling)	223	29	76	5
F (41-43)	Byggnadsverksamhet (Construction)	28 350	5 153	3 942	415
G (45-47)	Parti- och detaljhandel; reparation av fordon, hushålls- och personliga artiklar (Wholesale and retail trade, repair business)	24 191	2 754	12 594	1 587
Varav:	45 Handel med och service av motorfordon; detaljhandel med drivmedel (Motor vehicle trade and service)	6 720	809	2 453	313
(From which:)	46 Parti- och agenturhandel utom med motorfordon (Wholesale trade)	5 758	753	3 067	368
	47 Detaljhandel utom med motorfordon; reparation av hushållsartiklar (Retail trade)	11 713	1 192	7 074	906
H (49-53)	Transport, lagringsverksamhet och kommunikation (Transport, storage business and communication)	13 385	2 564	2 212	286
Varav:	49 Landtransport; transport i rörsystem (Land transport)	10 803	2 292	770	117
(From which:)	50 Sjötransport (Sea transport)	453	36	238	36
	51 Lufttransport (Air transport)	408	31	228	20
	52 Stödtjänster till transport (Transport service)	1 522	170	961	112
	53 Postbefordran (Post service)	199	36	15	1
I (55-56)	Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	7 775	883	2 456	409
J (58-63)	Informations- och kommunikationsverksamhet (Information and communication)	10 731	1 433	4 066	252
K (64-68)	Finans- och försäkringsverksamhet (Finance and insurance)	4 097	578	2 659	799

SNI	Verksamhet Economic activity	Taxerat överskott		Taxerat underskott (ackumulerat)	
		Assessed surplus		Assessed deficit (accumulated)	
		Antal Number	Belopp Amount	Antal Number	Belopp Amount
Varav:	64 Annan finansförmedling (<i>Finance agency</i>)	34	4	11	2
(From which:)	65 Försäkring och pensionsfondsverksamhet utom obligatorisk socialförs. (<i>Insurance</i>)	6	1	1	0
	67 Stödtjänster till finansiell verksamhet (<i>Other financial business</i>)	20	2	4	0
L (68)	Fastighetsverksamhet (<i>Real estate service</i>)	3 786	533	2 572	789
M (69-75)	Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (<i>Law, economy, science and technology</i>)	41 951	5 646	11 937	962
N (77-82)	Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster (<i>Rental, real estate and travel service</i>)	9 439	1 227	2 519	242
Varav:	Uthyrning av fordon och maskiner (<i>Renting of vehicles and machines</i>)	848	99	562	68
(From which:)	78 Arbetsförmedling och personaluthyrning (<i>Employment service</i>)	602	95	120	11
	79 Resebyråverksamhet (<i>Travel agency</i>)	696	61	372	37
	80 Säkerhetsverksamhet (<i>Security service</i>)	352	35	118	6
	Rengöring, kontorstjänster och andra företagstjänster (<i>Cleaning, office service and other business service</i>)	6 941	936	1 347	120
O (84)	Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring (<i>Community service</i>)	45	5	8	1
P (85)	Utbildning (<i>Education</i>)	5 780	566	2 193	184
Q (86-88)	Vård och omsorg; sociala tjänster (<i>Health care, social service</i>)	10 656	1 742	2 205	146
R (90-93)	Kultur, nöje och fritid (<i>culture, pleasure and recreation</i>)	16 393	1 503	8 339	961
S (94-96)	Annan serviceverksamhet (<i>Other community and personal services</i>)	24 877	2 439	6 091	369
T (97-98)	Privata hushållstjänster (<i>Services in households</i>)				
U (99)	Verksamhet i internationella organisationer, ambassader o dyl (<i>International organizations, embassies etc</i>)				
0	SNI-saknas (<i>Companies without SNI</i>)	1 256	120	852	69
Totalt (Total)		264 966	33 661	129 178	17 416

Anm: I tabellen ingår samtliga enskilda näringsidkare som redovisat ett skattemässigt resultat skilt från noll.

* Näringsgrensklassificering enl. svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 2007) (classification by economic activity according to SNI, the Swedish version of NACE Rev 1)

Källa: Skatteverket, skattedatabasen GIN-skatt

7.5.3 Expansion med lågbeskattade medel

I inledningen till detta avsnitt förklarades att näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person och handelsbolagsdelägars del av bolagets vinst beskattas på samma sätt som andra förvärvsinkomster. Detta innebär att företagsinkomsterna för fysiska personer, till skillnad mot för aktiebolag och andra juridiska personer, beskattas progressivt, med en högsta marginalskatt på cirka 65 procent. Det betyder i sin tur att den del av företagsinkomsten som inte konsumeras, utan istället får kvarstå i verksamheten, beskattas högre hos fysiska än hos juridiska personer. Från och med 1994 infördes de s.k. expansionsmedlen för att komma till rätta med denna neutralitetsbrist.

Expansionsmedlen ska motsvara den del

av företagsinkomsten som får stanna i företaget och verka där. På denna del motsvarar skattenivån företagssektorn i övrigt, dvs. en skattesats på 26,3 procent. Detta går till på så sätt att avsättningen till expansionsmedel är avdragsgill mot inkomsten av näringsverksamhet. Istället beskattas expansionsmedlen med en särskild skatt, statlig expansionsmedelsskatt, som uppgår till 26,3 procent (före sänkningen av bolagsskatten år 2009 var expansionsmedelsskatten 28 procent)

En återföring av expansionsmedel innebär att hela eller en del av tidigare avsatt belopp återförs till beskattning som inkomst näringsverksamhet, och motsvarande expansionsmedelsskatt återfås. Expansionsmedlen kan även återföras under en förlustsituation. Då utgår ingen statlig eller kommunal inkomstskatt på det åter-

förda beloppet. Samtidigt ger återföringen ett likviditetstillskott i förlustsituationen, eftersom expansionsmedelsskatten ändå återbetalas.

Under de tolv år som möjligheterna till avsättning till expansionsmedel har funnits

har 33,8 miljarder kronor satts av till expansionsmedel, av dessa har 17,4 miljarder återförts, vilket betyder att den ackumulerade nettoavsättningen uppgår till 16,4 miljarder kronor (7.16 Tabell).

7.16 Tabell

Expansionsmedel, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 1994, 2002-2007
Funds retained for expansion, number of individuals and total amount MSEK, 1994, 2002-2007

	1994	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Avsättning (Funds retained for expansion)							
Antal (Number)	52 930	25 747	23 250	23 477	25 437	24 740	25 859
Belopp (Amounts)	3 507	1 885	1 805	1 950	2 168	2 432	2 896
Återföring (Reverse allocation)							
Antal (Number)	0	27 451	26 880	23 795	25 065	22 479	22 197
Belopp (Amounts)	0	1 563	1 494	1 372	1 407	1 414	1 554
Årsnetto (Year net)	3 507	322	311	578	761	1 018	1 342
Ackumulerat (Accumulated)	3 507	12 424	12 735	13 313	14 074	15 092	16 434

Källa: 1994 V-stat, 2002-2007 statistikdatabasen GIN-skatt

7.5.4 Räntefördelning – positiv eller negativ

Genom 1990/91 års skattereform uppkom en skillnad i skattebelastningen mellan inkomst av kapital, där skattesatsen är 30 procent, och inkomst av näringsverksamhet där skatten, som tidigare nämnts, är progressiv och kan vara väsentligt högre. Dessutom påförs egenavgifter eller särskild löneskatt på näringsinkomster. För enskilda näringsidkare beskattas avkastningen på i näringsverksamheten satsat kapital som arbetsinkomst.

För att i någon mån jämställa enskilda näringsidkare med ägare till enmansaktiebolag infördes, i sin nuvarande form, från

och med 1995 års taxering regler om positiv respektive negativ räntefördelning. Positiv räntefördelning ger näringsidkaren en möjlighet att få en del av inkomsten av näringsverksamhet motsvarande avkastning på i näringsverksamheten satsat kapital beskattad i inkomstslaget kapital. Positiv räntefördelning är frivillig.

Negativ räntefördelning är avsedd att förhindra att näringsidkaren drar av sina privata utgiftsräntor i näringsverksamheten och på så sätt får en större skatteeffekt av dem. Negativ räntefördelning är obligatorisk.

Utvecklingen av räntefördelningen sedan den infördes framgår av 7.17 Tabell.

7.17 Tabell

Räntefördelning, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 1994, 2002-2007
Adjustment for interest distribution between capital income and business income, number of individuals and total amount MSEK, 1994, 2002-2007

	1994	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Positiv räntefördelning (Positive interest distribution)							
Antal näringsidkare (Number of individuals)	104 006	128 838	126 847	128 141	136 374	137 658	141 195
Belopp (Amounts)	2 241	5 614	5 632	5 847	6 353	7 075	7 628
Negativ räntefördelning (Negative interest distribution)							
Antal näringsidkare (Number of individuals)	7 665	47 036	48 271	47 901	49 495	45 979	45 316
Belopp i (Amounts)	127	739	809	839	752	660	728

Källa: 1994 V-stat, 2002-2007 statistikdatabasen GIN-skatt

7.5.5 Reserveringsmöjligheter genom periodiseringsfond

Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet har i princip samma möjligheter till skattemässiga reserveringar som juridiska personer, dvs. avsättning till periodiseringsfond och överavskrivningar (avsnitt 7.4.6). Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet eller är delägare i handelsbolag får dock sätta av 30 procent av vinsten till

periodiseringsfond, mot juridiska personer som får sätta av 25 procent. Innan 2002 års taxering (inkomståret 2001) låg detta avdragstak på 25 procent för fysiska personer och på 20 procent för juridiska personer. Tiden inom vilken återföring av periodiseringsfond ska ske har från och med 2000 års taxering förlängts från fem till sex år för alla företagsformer.

7.18 Tabell

Periodiseringsfond, antal näringsidkare samt totala belopp i mnkr, 2001-2007

Tax allocation reserve, number of individuals and total amount MSEK, 2001-2007

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Avsättning (Transfer to tax allocation reserve)							
Antal (Number)	114 531	109 617	107 674	107 433	87 237	111 149	111 536
Belopp (Amounts)	5 257	5 049	4 763	4 853	5 060	5 412	5 628
Återföring (Reversal of tax allocation reserve)							
Antal (Number)	97 797	97 885	98 646	96 656	91 914	99 256	93 415
Belopp (Amounts)	3 679	3 921	3 956	4 232	4 554	4 641	4 910
Årsnetto (Year net)	1 578	1 128	807	621	506	771	718
Akkumulerat (Accumulated)	10 131	11 259	12 066	12 687	12 572	13 458	13 290

Anm: Statistikdatabasen GIN-skatt innehåller bara uppgifter om periodiseringsfonder från och med beskattningsåret 2000.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

7.6 Nyföretagandet i Sverige

Enligt undersökningar genomförda av Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) har antalet genuint nya företag, dvs. verksamhet som är helt nystartad eller verksamhet som återupptagits efter att ha varit vilande i minst två år, ökat under 2000-talet. Från 2007 har vissa förändringar gjorts i statistiken, vilket ger högre siffror. Bland föränd-

ringarna kan nämnas nya branschgrupper, fler företagsformer och åldersgrupper ingår och kortlivade företag som avvecklats under året ingår nu i statistiken. Bortser man från förändringarna i mätningarna så har ökningen mellan 2006 och 2007 varit 22 procent. Mellan 2007 och 2008 minskade dock antalet nystartade företag med en procent.

7.19 Tabell

Nystartade företag 1993, 2003-2008

Newly started enterprises 1993, 2003-2008

Bransch Corporate sector	1993	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Industrinäringar (Industrial production)	3 911	5 999	7 331	7 999	7 578	11 269	11 261
Jordbruk, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)						1 995	1 733
Tillverkning o dyl (Manufacturing etc)	1 790	2 599	2 926	2 921	2 511	3 012	3 253
Byggnadsverksamhet (Construction)	2 121	3 400	4 405	5 078	5 067	6 262	6 275
Tjänstenäringar (Service trades)	18 477	30 414	34 462	35 934	36 808	47 258	46 540
Varuhandel, reparationer samt hotell och restaurang (Trade, repairs, hotels and restaurants)	7 192	7 493	9 202	10 049	9 098	10 625	10 880
Transport och kommunikation (Transports and communication)	1 291	1 363	1 350	1 483	1 518	1 999	1 818
Finansiell verksamhet och företagstjänster (Finance and business service)	7 250	13 581	14 939	14 815	15 391	18 896	18 994
Fastighetstjänster (Real estate service)						2 169	1 775
Utbildning, hälso- och sjukvård samt andra samhälleliga och personliga tjänster (Education, health care, social and personal services)	2 744	7 977	8 971	9 587	10 801	13 569	13 073
Samtliga näringsgrenar (All sectors)	22 388	36 413	41 793	43 933	44 386	58 527	57 801

Anm: Från 2007 har statistiken utökats till fler branscher, fler företagsformer och åldersgrupper samt att även kortlivade företag som avvecklats under året ingår. 5 procentenheter av höjningen mellan 2006 och 2007 beror på förändringar i mätningen.

Källa: 1994-98 Statistiska centralbyrån, 1999-2007 Institutet för tillväxtpolitiska studier och 2008 Tillväxtanalys

Tjänstesektorn fortsätter att dominera nyföretagandet. Av de nya företagen startades 47 000 företag, eller 81 procent, inom tjänstesektorn och 11 000 företag inom industrisektorn. Det senaste året har dock förhållandet mellan olika näringar varit relativt konstant. Ser man över en femårsperiod så har ökningen av nyföretagandet varit högst inom byggnadsverksamhet samt inom utbildning, hälso- och sjukvård. Dessa branschers nyföretagande har de senaste fem åren ökat med 84 respektive 70

procent. De nya företagen under 2008 beräknas av ITPS sysselsätta 96 839.

Enligt ITPS beräkningar är majoriteten av de nystartade företagen små. 72 procent av dem har en omsättning under 300 000 kr under det första verksamhetsåret och 35 procent har en omsättning under 30 000 kr.

Av de nya företagen startades 24 procent av företagen som aktiebolag, 9 procent som handels- eller kommanditbolag och 66 procent som enskild näringsverksamhet.⁵

⁵ Tillväxtanalys, Nyföretagandet i Sverige 2008, Statistik 2009:007

Tabellbilaga:

7.20 Tabell

Antal aktiva företag för de vanligaste företagsformerna i Sverige, 2000-2007

Number of active companies of the most common legal forms in Sweden, 2000-2007

Företagsform Legal form	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Enskild firma (<i>Individuals</i>)	451 296	459 869	469 568	478 265	486 866	509 215	519 963	538 101
Aktiebolag (<i>Limited companies</i>)	228 292	234 367	237 859	242 485	247 272	253 557	259 998	270 086
Handelsbolag (<i>Unlimited partnership</i>)	76 313	75 298	74 522	74 216	73 681	73 703	72 550	71 627
Ekonomiska föreningar (<i>Economic associations</i>)	17 319	17 812	18 326	18 859	19 401	19 962	20 267	21 106
Totalt (Total)	773 220	787 346	800 275	813 825	827 220	856 437	872 778	900 920

Anm: Som aktivt företag räknas i detta sammanhang företag som är registrerat till mervärdesskatt och/eller som arbetsgivare.

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret, statistikdatabasen Näringsverksamhet

7.21 Tabell

Statlig inkomstskatt för aktiebolag i olika intervall, antal bolag, andelar samt totala summor, 2007

Central government tax paid by limited companies in different intervals, number of companies, shares and amounts, 2007

Statlig inkomstskatt	Antal	Andel %	Total skatt mnkr	Andel %
Central government tax	Number	Share %	Tax, total sum MSEK	Share %
- 100 tkr	114 055	65,80	3 442	4,38
100 tkr - 1 mnkr	50 376	29,06	15 010	19,11
1 mnkr - 10 mnkr	8 062	4,65	20 303	25,85
10 mnkr - 100 mnkr	777	0,45	20 349	25,91
100 mnkr -	74	0,04	19 441	24,75
Totalt (Total)	173 344	100,00	78 545	100,00

Anm: Som aktiebolag räknas här samtliga aktiebolag, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, bank-aktiebolag, sparbanker och utländska juridiska personer.

Källa: Skatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

Månadslön kr.	Preliminär skatt									
	för ogift person (utan barn)	för gift man								
		utan barn	med 1 barn	med 2 barn	med 3 barn	med 4 barn	med 5 barn	med 6 barn	med 7 barn	med 8 eller flera barn
		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
370 — 379-99	69	57	48	40	35	29	24	22	20	18
380 — 389-99	71	59	50	42	36	30	25	23	21	19
390 — 399-99	74	62	53	44	38	32	27	24	22	20
400 — 419-99	77	66	56	47	41	35	29	26	24	22
420 — 439-99	82	70	60	51	44	38	32	28	26	24
440 — 459-99	87	74	65	56	47	41	36	31	28	26
460 — 479-99	92	79	70	60	50	45	39	34	30	28
480 — 499-99	98	84	74	65	53	48	42	37	32	30
500 — 519-99	103	89	79	69	57	51	46	40	35	33
520 — 539-99	108	94	84	74	61	55	49	44	38	35
540 — 559-99	113	99	88	78	65	58	53	47	41	37
560 — 579-99	119	104	93	83	70	61	56	50	45	40
580 — 599-99	124	109	98	88	75	65	59	54	48	43
600 — 619-99	129	114	103	93	79	68	62	57	51	46
620 — 639-99	134	119	108	98	84	72	66	60	55	49
640 — 659-99	139	124	113	103	88	75	69	64	58	52
660 — 679-99	145	129	118	108	93	79	72	67	61	55
680 — 699-99	151	134	123	113	98	84	76	70	65	59
700 — 729-99	158	139	129	119	104	90	80	74	69	63
730 — 759-99	166	147	136	126	111	96	85	79	74	68
760 — 789-99	175	155	144	133	118	103	90	81	79	73
790 — 819-99	184	163	152	140	126	111	97	89	84	78
820 — 849-99	193	172	160	148	133	118	104	94	89	83
850 — 879-99	202	180	168	156	140	125	111	99	94	88
880 — 909-99	211	188	176	164	148	133	118	104	99	93
910 — 939-99	221	196	184	172	155	140	125	111	104	98
940 — 969-99	231	204	192	180	163	147	132	118	109	103
970 — 999-99	241	213	200	188	171	155	140	125	114	108
1 000 — 1 039-99	252	224	210	198	181	164	149	134	120	114
1 040 — 1 079-99	265	236	222	209	191	174	158	143	129	120
1 080 — 1 119-99	279	248	234	220	202	184	168	153	138	127
1 120 — 1 159-99	293	261	246	232	213	195	178	163	148	134
1 160 — 1 199-99	307	274	259	244	224	206	189	173	158	143
1 200 — 1 239-99	322	287	272	256	236	217	200	183	168	152
1 240 — 1 279-99	336	300	285	269	248	228	211	193	178	162
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Utdrag ur den första preliminärskattetabellen.

Staten övertog ansvaret för debitering och uppbörd av
alla skatter och avgifter 1947.

För första gången skulle skattebetalning ske i anslutning till inkomsternas
intjänande. Bilden visar den första skattetabellen för beräkning av
preliminär skatt för år 1947. Av tabellen framgår att skatteuttaget
var olika för gift och ogift man och vidare att hänsyn
togs till antalet barn, dock högst åtta barn.

Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet

8.1 Inledning

Detta kapitel fokuseras bland annat på inkomster och inkomstfördelningen som ett mått på den ekonomiska standarden. Kapitlet tar också upp den så kallade direkta beskattningen av individer samt hur direkta skatter och bidrag omfördelar den ekonomiska standarden mellan olika grupper i samhället. Kapitlet innehåller också ett avsnitt om förmögenhet. Nedan följer i punktform några av de viktigaste resultaten:

- År 2007 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 36 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i så kallade direkta skatter. Motsvarande andel 1991 var 29 procent.
- Av en inkomstökning på 1 000 kr får man under 2009 i genomsnitt behålla 648 kr då hänsyn tagits till exempelvis skatt, ökade barnomsorgs- och hemtjänstutgifter, minskat bostadsstöd och socialbidrag.
- Under 2007 betalade hushållen i genomsnitt 127 200 kr i skatt och fick tillbaka 115 800 kr i form av bidrag och pensioner.
- Mellan åren 1980 och 1990 ökade den disponibla inkomsten med drygt 14 procent, medan ökningen var knappt 7 procent mellan åren 1990 och 2000. Mellan åren 2000 och 2007 ökade inkomsten med omkring 24 procent.
- Under 2007 ägde den procent av personerna med störst förmögenhet nästan en fjärdedel av alla individers sammanlagda förmögenhet.

8.2 Om inkomststatistik

En god inkomst innebär att man har större möjligheter att påverka sin livssituation. Detta gäller framförallt i materiellt hänseende, men även i form av större möjligheter att betala för exempelvis resor, rekreation och kultur på sin fritid samt att spara för framtida behov.

Sveriges inkomststatistiska system är uppbyggt av ett flertal administrativa re-

gister som t.ex. taxeringsregistret och olika myndigheters register över bidrag och ersättningar. På Statistiska centralbyrån, SCB, finns det flera statistikprodukter som belyser inkomstförhållanden för individer och hushåll. Den totalräknade inkomststatistiken (IoT) omfattar hela befolkningen och baseras uteslutande på registeruppgifter. Inkomstfördelningsundersökningen, som är en del i undersökningen om hushållens ekonomi (HEK), baseras på ett urval som under åren varierat mellan 10 000 och 19 000 hushåll. I HEK kompletteras registeruppgifterna med uppgifter som hämtas in via telefonintervjuer. Dessutom finns två registerbaserade databaser med longitudinell inriktning, LINDA (Longitudinell INkomst DAtabas) och LOUISE (Longitudinell databas för Utbildning, Inkomst och Sysselsättning). Med hjälp av data från en longitudinell databas kan man följa samma individer över flera år.

Hushållsbegrepp

I tidigare års redovisningar av resultat från Inkomstfördelningsundersökningen, har uppgifterna baserats på ett hushållsbegrepp som kallas familjeenheter. Familjeenheter avgränsas av en eller två sammanboende med eller utan barn 0-17 år. Barn 18 år och äldre dvs. från och med det år man blir myndig, betraktas då som egna familjeenheter. Det innebär att ett stort antal barn som bor hemma hos föräldrarna räknas som egna familjeenheter och endast med den inkomst som de själva har, trots att föräldrarna helt eller delvis försörjer dessa kvarboende ungdomar. Detta gör att ungdomars ekonomiska standard underskattas medan standarden istället överskattas för föräldrarna.

För åren 1991 och 1995-2007 har beräkningar gjorts för s.k. kosthushåll. I kosthushållet ingår alla personer som bor tillsammans och där man har gemensam ekonomi. Här innefattas även äldre barn som bor tillsammans med sina föräldrar, likaväl som hushåll med fler än två generationer.

Några tabeller redovisas för familjeenheter för att möjliggöra längre tidsserier.

Nytt inkomstbegrepp

Inför 2006 års publicering förändrades begreppet disponibel inkomst i SCB:s officiella inkomststatistik. Den största förändringen är beräkningen av kapitalvinster/-förluster. Tidigare kunde inte denna post bli negativ. I det nya begreppet tilläts kapitalförluster att minska den disponibla inkomsten. Det nya begreppet används i tabeller som redovisar disponibel inkomst för åren 1991, 1995-2007. Det äldre begreppet används i tabeller som går tillbaka längre än 1991.

Allt syns inte i statistiken

Även om denna inkomststatistik är den bästa tillgängliga, ger den inte hela sanningen om den ekonomiska standarden för individer och hushåll. Personer kan t.ex. ha haft svarta inkomster eller på andra sätt undandragit inkomster från beskattning. Det är betydande inkomstsummor som inte kommer myndigheterna till känna. En förklaring till en låg redovisad inkomst kan också vara att personen tillfälligtvis arbetar och skattar utomlands, men är folkbokförd i Sverige.

Den ekonomiska standarden påverkas också av hur stora utgifterna är. Exempelvis kostar boendet oftast mer i Stockholm än i en glesbygdskommun. Inkomster skiftar också kraftigt under en livscykel. Under perioder med studier och studielån är inkomsterna ofta låga. Ofta förvärvsarbetar båda föräldrarna i en familj. Det för med sig inkomstfluktuationer när föräldrarna tar hand om barnen och t.ex. arbetar deltid. En växande grupp, speciellt ungdomar, arbetar också med lösa anställningsförhållanden. Inkomster enligt den befintliga statistiken är alltså inte något perfekt mått men den ger ändå en ganska tydlig återspeglingsbild av den ekonomiska standarden.

8.3 Den direkta beskattningen av individen

Den direkta beskattningen av individen är endast en del av det totala skattetrycket. Med direkt beskattning menas här inkomstskatt, allmänna egenavgifter, egenavgifter för näringsidkare, begravningsavgift, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Även

om andra skatter svarar för en större del av den konsoliderade offentliga sektorns skatteinkomster är det den direkta beskattningen av individen och utformningen av den beskattningen som har störst påverkan på individens beteende. Storleken och utformningen av den direkta beskattningen påverkar t.ex. fördelningen mellan personers konsumtion och sparande samt mellan den tid som läggs på arbete kontra fritid.

8.3.1 Den direkta skatten utgör drygt en tredjedel av inkomsten

År 2007 betalade en inkomsttagare i genomsnitt 36 procent av sin totala skattepliktiga inkomst i så kallade direkta skatter (se 8.1 Tabell). Detta är något mindre än under 2006 men en ökning med 7 procentenheter om man jämför med 1991. Kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster uppgick 2007 till 27,6 procent, vilket är något mindre än föregående år. Skatten på kapitalinkomster uppgick till 3,6 procent under 2007. Skuldräntorna har minskat sedan 1991 och skattereduktionen för kapitalunderskott har därmed minskat i betydelse. Förmögenhetsskatten avskaffades 2007, men stod när den fanns, tillsammans med fastighetsskatten, för en ganska liten del av de totala direkta skatterna. Allmänna egenavgifter infördes 1993 och uppgick 2007 till 4,3 procent av den totala skattepliktiga inkomsten. En stor del av den totala skatteökningen sammanhänger alltså med införandet av de allmänna egenavgifterna.

I 8.2 Tabell redovisas hur stor andel av den totala skattepliktiga inkomsten som individen i genomsnitt betalat som skatt. Åren 1989 och 1991 har valts eftersom 1989 är sista året med det gamla skattesystemet och 1991 första året efter skattereformen.

Den direkta beskattningen av individen var som störst 1989 då en individ med genomsnittlig inkomst betalade närmare 36 procent av sina skattepliktiga inkomster i direkt skatt. 1991 hade denna andel minskat till 29 procent. År 2007 uppgick skattens andel av inkomsten till i genomsnitt 30,4 procent, vilket är lägre än föregående år. I 8.2 Tabell har populationen begränsats till befolkningen 18 år och äldre och skattens totala andel skiljer sig därför något från 8.1 Tabell.

8.1 Tabell

Storlek på olika skatter och avgifter i förhållande till den totala skattepliktiga inkomsten åren 1991 och 2002-2007, mnkr och procent

Total direct taxes and charges for individuals in relation to the total assessed income in 1991 and 2002-2007, MSEK and percent

Skatt/avdrag	1991		2002		2004		2005		2006		2007	
	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten	Mnkr	% av inkomsten
Tax/deduction	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income	MSEK	% of income
Summa förvärvs- och kapitalinkomst (Sum of income from employment, business and capital)	957 614		1 463 764		1 573 784		1 659 496		1 771 868		1 897 684	
Kommunal inkomstskatt (local income tax)	239 284	25,0%	378 492	25,9%	419 839	26,7%	435 577	26,2%	454 117	25,6%	479 068	25,2%
Statlig inkomstskatt (national income tax)	19 864	2,1%	33 108	2,3%	34 023	2,2%	38 308	2,3%	41 005	2,3%	44 799	2,4%
Skatt på kapitalinkomster (tax on capital income)	20 732	2,2%	24 151	1,6%	28 609	1,8%	38 463	2,3%	52 732	3,0%	67 957	3,6%
Skattereduktion för kapitalunderskott (tax reduction for property deficit)	- 20 061	-2,1%	- 17 926	-1,2%	- 16 833	-1,1%	- 15 754	-0,9%	- 15 588	-0,9%	- 18 622	-1,0%
Förmögenhetsskatt (wealth tax)	2 447	0,3%	3 818	0,3%	5 191	0,3%	4 822	0,3%	5 949	0,3%	-	0,0%
Fastighetsskatt (property tax)	8 575	0,9%	13 420	0,9%	14 151	0,9%	14 805	0,9%	13 239	0,7%	13 474	0,7%
Allmänna egenavgifter (general social security charges)	-	-	66 168	4,5%	72 115	4,6%	74 178	4,5%	77 329	4,4%	81 088	4,3%
Egenavgifter för näringsidkare (social security charges for businessmen)	7 321	0,8%	10 186	0,7%	10 621	0,7%	11 559	0,7%	12 446	0,7%	13 131	0,7%
Begravningsavgift (funeral charges)			2 900	0,2%	2 989	0,2%	3 082	0,2%	3 194	0,2%	3 532	0,2%
Summa direkt skatt (sum of direct taxes)	278 162	29,0%	514 317	35,1%	570 705	36,3%	605 040	36,5%	644 423	36,4%	684 427	36,1%

Källa: SCB, Taxeringsutfallet och totalräknade inkomststatistiken (summa förvärvs- och kapitalinkomst).

8.2 Tabell

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, procent, 2007 års prisnivå

Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, percent, price level of 2007

Total skattepliktig inkomst, tkr	Procent skatt												
	Percent tax												
Total assessed income, KSEK	1980	1985	1989	1991	1996	1999	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007
1 - 50	10,5	16,1	15,9	20,4	27,0	23,0	22,8	20,5	17,8	18,9	18,2	17,6	13,1
50 - 100	15,6	20,0	18,8	18,1	19,8	19,1	19,0	18,0	16,3	25,8	24,6	23,8	21,4
100 - 150	27,3	30,1	31,5	26,3	29,6	29,5	29,0	27,9	26,2	27,1	26,3	25,6	24,6
150 - 200	30,9	32,2	33,8	27,2	31,7	32,3	31,6	30,5	29,0	29,4	28,6	28,1	26,6
200 - 250	34,3	34,1	34,7	28,0	32,8	34,0	33,2	32,0	30,4	30,7	30,1	29,4	26,9
250 - 300	37,9	36,6	37,0	30,4	34,2	35,0	34,1	32,6	31,0	31,7	31,0	30,4	27,4
300 - 400	41,7	39,9	40,5	33,3	37,9	37,6	36,5	34,8	32,9	33,5	33,0	32,4	29,4
400 - 500	45,7	45,1	48,7	36,1	41,4	40,1	39,3	38,1	36,5	37,1	36,5	36,0	33,2
500 -	52,8	52,2	56,0	38,8	44,3	41,8	40,5	42,1	41,3	41,9	41,2	40,1	37,6
Samtliga 18- år (All 18- years)	32,5	32,9	35,9	29,1	33,9	35,1	34,6	33,6	32,1	33,2	32,9	32,6	30,4
Samtliga 18-64 år (All 18-64 years)	33,8	33,9	36,7	29,7	35,1	36,3	35,6	34,5	32,9	33,7	33,4	33,0	30,5
Samtliga 65- år (All 65- years)	24,9	28,5	32,4	26,5	28,5	29,7	29,7	29,1	28,1	31,0	30,7	30,7	29,9

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.3.2 Beskattningen har blivit mindre progressiv

Höginkomsttagare med en inkomst över 500 000 kr (i 2007 års penningvärde) betalade under 1980-talet i genomsnitt över 50 procent av sina inkomster i skatt. Höginkomsttagare fick dock en markant skattesänkning genom skattereformen 1990/1991. År 1991 betalade dessa 39 procent av sina inkomster i direkt skatt. Skattereformen innebar dock att tidigare skattefria inkomster, t.ex. traktamenten och olika typer av förmåner, blev skattepliktiga samt att skattebasen breddades vad gäller kapitalinkomster. Framförallt höginkomsttagare fick därmed större skattepliktiga inkomster, men samtidigt lägre skatt.

Anmärkningsvärt är att personer med inkomster under 100 000 kr (i 2007 års penningvärde) betalade större andel av sin inkomst i skatt 2007 än vad de gjorde 1980 medan motsatsen gällde för dem som hade

en inkomst över 100 000 kr.

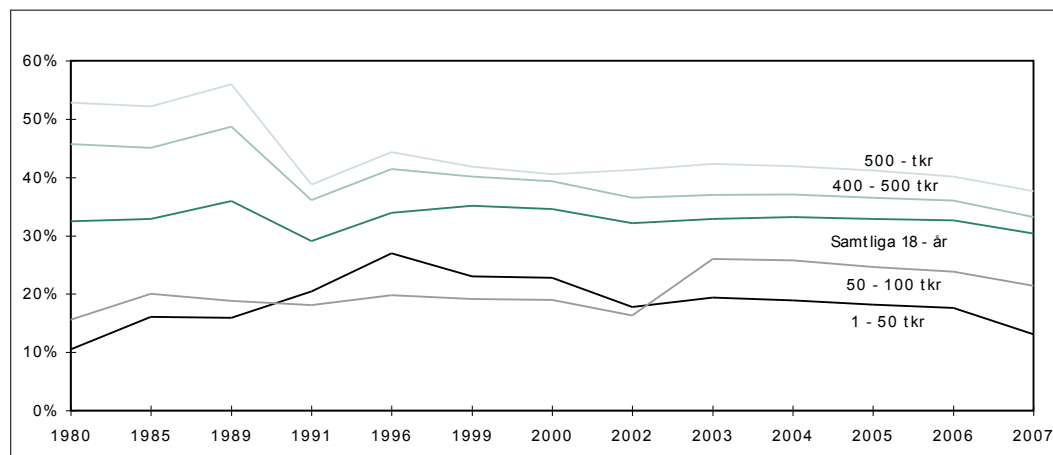
I 8.3 Diagram visas tydligt att beskattningen under perioden 1980-2007 blivit mindre progressiv, d.v.s. skillnaderna mellan skattesatserna i olika inkomstklasser har minskat.

För de flesta individer finns det ett starkt samband mellan höga inkomster och egendomsbeskattning, d.v.s. förmögenhets- och fastighetsskatt, men det finns undantag. Också personer med ganska låga inkomster har förmögenhet eller fastigheter. Dessa personer betalar då en stor andel av sina inkomster i skatt och påverkar därför genomsnittet en del. I 8.4 Tabell visas skattens andel av inkomsten då förmögenhets- och fastighetsskatten exkluderas. Som väntat är det bland höginkomsttagarna som skatteandelen minskar mest jämfört med andelen då fastighets- och förmögenhetsskatten är inkluderad. Men också bland låginkomsttagarna sker en betydande minskning av skatteandelen.

8.3 Diagram

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, procent, 2006 års prisnivå

Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, percent, price level of 2006

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.4 Tabell

Skatternas andel av den totala skattepliktiga inkomsten i olika inkomstklasser, exklusive förmögenhets- och fastighetsskatt, procent, 2007 års prisnivå

Direct taxes as a fraction of the total assessed income for different income groups, wealth tax and real estate tax excluded, percent, price level of 2007

Total skattepliktig inkomst, tkr	Procent skatt exkl. förmögenhets- och fastighetsskatt												
Total assessed income, KSEK	Percent tax excl. wealth tax and real estate tax												
	1980	1985	1989	1991	1996	1999	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1 - 50	10,3	15,3	14,7	18,0	24,0	20,9	20,6	16,3	17,3	17,0	16,7	16,1	12,2
50 - 100	15,5	19,7	18,3	17,2	18,2	17,1	17,6	15,4	25,0	24,8	23,8	23,0	20,8
100 - 150	27,1	29,8	31,0	25,4	28,1	28,2	27,7	25,2	26,1	26,1	25,3	24,7	23,9
150 - 200	30,8	32,0	33,3	26,4	30,4	31,0	30,3	28,1	28,4	28,4	27,7	27,2	25,8
200 - 250	34,2	33,7	34,2	27,0	31,4	32,8	32,1	29,5	29,7	29,7	29,1	28,6	26,2
250 - 300	37,7	35,9	36,3	29,3	32,6	33,7	32,9	30,1	30,5	30,7	30,1	29,6	26,7
300 - 400	41,4	39,0	39,5	32,0	36,0	36,1	35,1	31,8	32,2	32,4	31,9	31,5	28,6
400 - 500	45,2	43,8	47,4	34,7	39,3	38,3	37,6	35,3	35,7	35,8	35,3	35,0	32,5
500 -	51,5	48,8	52,9	36,2	41,1	39,2	38,5	39,7	40,5	40,1	39,6	38,5	37,1
Samtliga 18- år (All 18- years)	32,3	32,3	35,1	28,0	32,2	33,5	33,1	31,0	31,7	32,0	31,8	31,5	29,7
Samtliga 18-64 år (All 18-64 years)	33,6	33,4	36,0	28,6	33,6	35,0	34,4	31,9	32,4	32,6	32,4	32,1	29,9
Samtliga 65- år (All 65- years)	24,4	27,4	30,8	24,9	26,1	27,1	27,3	26,5	29,0	29,3	29,1	29,1	29,1

Källa: SCB, Databasen LINDA

8.3.3 Marginalskatten på samma nivå sedan 1999

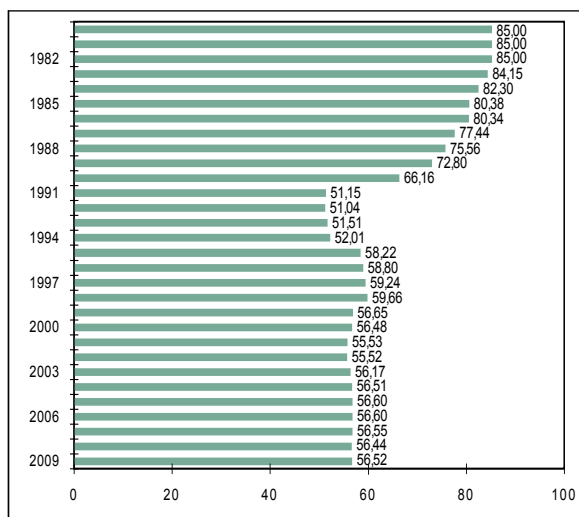
I 8.5 Diagram visas den högsta marginalskatten åren 1980-2009 beräknad på en genomsnittlig kommunalskatt. Marginalskatten är den andel i skatt som en inkomsttagare betalar på toppskiktet av sin inkomst. En marginalskatt på 80 procent innebär alltså att inkomsttagaren betalar 80 kr i skatt på sina för året sist intjänade 100 kr.

Den högsta möjliga marginalskatten var mycket hög i Sverige i början 1980-talet. En höginkomsttagare utan avdrag betalade hela 85 procent av sina toppinkomster i skatt mellan åren 1980 till 1982. Åren 1983-1985 genomfördes en större skatteomläggning som innebar något lägre högsta marginalskatter. Efter detta har den högsta marginalskatten kontinuerligt minskat fram till året efter 1991 års skattereform.

Som lägst var den högsta marginalskatten 51,04 procent, vilket var fallet 1992.

År 1993 infördes allmänna egenavgifter och 1995 höjdes den statliga inkomstskattesatsen från 20 till 25 procent. Det var den höjningen som kom att kallas värnskatt. Dessa med flera andra skattehöjningar har inneburit att den högsta marginalskatten kontinuerligt ökade under åren 1993-1998. Under 1999 bröts trenden med de ökade högsta marginalskatterna då det infördes två skiktgränser för statlig inkomstskatt. Inkomster över den lägre skiktgränsen beskattades åter med 20 procent, medan den 25-procentiga skattesatsen behölls för de inkomster som översteg den högre skiktgränsen. I praktiken innebar denna förändring att de som tidigare betalat en statlig inkomstskatt om 25 procent nu fick en skattelättnad, åtminstone för det belopp som inte översteg den högre skiktgränsen. Systemet med två skiktgränser är fortfarande gällande. Efter 1999 har den högsta marginalskatten legat runt 56 procent.

8.5 Diagram
Högsta marginals-katten 1981-2009,
procent
Highest marginal income tax rate
1981-2009, percent

Källa: SCB

8.3.4 Påverkan av inkomstökning på bidrag och avgifter

Förutom marginals-katt så talar man också om margina-effekter. Med margina-effekt menas här den effekt en inkomstökning, i form av lön, har på skatten och olika inkomstberoende bidrag och avgifter. I 8.6 Tabell redovisas den genomsnittliga margina-effekten i procent avseende bostadsstöd (bostadsbidrag och bostadstillägg för pensionärer), underhållsstöd, socialbidrag, äldreförsörjningsstöd, barnomsorgsavgift, hemtjänstavgift och skatt. På raden för samtliga kan vi utläsa att av en inkomstökning på 1 000 kr går 352 kr, d.v.s. 35,2 procent, av den disponibla inkomsten till skatt och övriga utgifter samt minskade bidrag. Av inkomstökningen på 1 000 kr får man i genomsnitt behålla 648 kr.

De grupper som har de högsta samman-tagna margina-effekten är ensamstående med barn och de allra äldsta pensionärerna. Det är de grupperna som främst träffas av kombinationseffekter av skatter, bidrag och avgifter. Här återfinns vi exempelvis del-tidsarbetande kvinnor med bostadsbidrag och utgifter för barnomsorg. En ensamstå-ende med minst ett barn i åldern 0-12 år får i genomsnitt behålla 563 kr av inkomstök-ningen på 1 000 kr. Man ska komma ihåg att margina-effekten kan variera mycket även inom grupperna. För exempelvis en socialbidragstagare är margina-effekten på socialbidraget i teorin 100 procent.

8.4 Omfördelning genom skatter och bidrag

Skatter och andra transfereringar har som syfte att fördela om inkomster mellan befolkningsgrupper och mellan perio-der av livet då försörjningsbörda och för-sörjningsmöjligheter varierar. För många grupper som t.ex. studerande, arbetslösa och pensionärer är bidrag och ersättningar den huvudsakliga försörjningskällan. För andra grupper ger bidrag och ersättningar ett tillskott under perioder då inkomsten från förvärsarbete tillfälligtvis är låg, t.ex. vid sjukdom och barns födsel.

8.4.1 Också höginkomsttagaren är bidragstagare

I 8.7 Tabell visas inkomststrukturen för hushåll 18-64 år uppdelat efter inkomst-klasser (faktorinkomst) 2007. Faktorin-komst består av löneinkomst, inkomst av näringsverksamhet och inkomst av kapital. I tabellen framgår hur stor den genom-snittliga omfördelningen är via bidrag och skatter för familjer i olika inkomstklasser. Omfördelningen beräknas som differensen mellan bidrag och skatt.

Som väntat är det hushåll med höga in-komster som i genomsnitt betalar mest i skatt och låginkomsttagare som erhåller störst bidrag. Det är dock en ganska liten skillnad i bidragsbelopp mellan medelin-komsttagare och höginkomsttagare. Den generella välfärdspolitiken omfattar alla grupper och även hushåll med höga inkomster erhåller t.ex. barnbidrag, sjukpenning, föräldrapenning och studiebidrag på i stort sett lika villkor som hushåll med lägre inkomster.

Den disponibla inkomsten uppgick i ge-nomsnitt till 85 procent av faktorinkomsten. Ett genomsnittligt hushåll, 18-64 år, betalade därmed omkring 62 500 kr mer i direkta skatter än vad som gavs tillbaka i form av bidrag och ersättningar. Hushåll med inkomst lägre än 200 000 kr mottog mer bidrag och ersättningar än vad de betalade i direkt skatt. För övriga hushåll gav omfördelningen mellan direkta skatter och bidrag ett negativt netto. Hushåll med en faktorinkomst på 1-50 000 kr hade 2007 en disponibel inkomst som i genomsnitt var åtta gånger högre än faktorinkomsten. De med en inkomst på 600 000 kr eller mer hade i genomsnitt en disponibel inkomst som motsvarade 72 procent av faktorin-komsten.

8.6 Tabell

Marginal effekter för vissa inkomstberoende system vid en löneökning på 1 000 kr år 2009

Marginal effects of certain means-tested systems on an income increase of 1 000 SEK in year 2009

	Minskning av			Ökning av avgifter		Skatt	Samlad marginaleffekt		Får behålla	Antal, tusental
	Reduction of			Increase of fees		Tax	Total marginal effect		To keep	Number, thousands
	Bostadsstöd	Underhållsstöd	Socialbidrag	Barnomsorg	Hemtjänst					
	Accommodation allowances	Alimony	Social assistance	Day care	Home help					
	%	%	%	%	%	%	%	kr, SEK	kr, SEK	
20-64 år										
Ensamstående (Persons not co-living)										
Utan barn (no children)	1,8	0,4	0,6	-	-	28,0	30,8	308	692	1 816,4
därav 20-29 år	1,1	0,1	0,7	-	-	22,1	24,0	240	760	729,2
30-64 år	2,3	0,7	0,5	-	-	31,9	35,4	354	646	1 087,3
Med barn (children)	7,7	0,5	3,6	0,8	0,0	30,4	43,0	430	570	240,4
därav med minst ett barn 0-12 år (at least one child 0-12 years)	8,7	0,3	4,3	1,3	0,0	29,1	43,7	437	563	143,8
övriga med barn (other with children)	6,3	0,7	2,5	-	-	32,4	41,9	419	581	96,6
Samtliga ensamstående (All not co-living)	2,5	0,4	1,0	0,1	-	28,3	32,3	323	677	2 056,9
Sammanboende (Persons co-living)										
Utan barn (no children)	0,2	0,1	0,4	-	-	33,1	33,8	338	662	1 565,7
därav 20-29 år	0,4	0,0	0,9	-	-	26,2	27,5	275	725	206,1
30-64 år	0,2	0,1	0,3	-	-	34,1	34,7	347	653	1 359,6
Med 1 barn (1 child)	0,2	0,2	1,0	0,3	-	32,0	33,7	337	663	658,6
därav med barnet 0-12 år (the child 0-12 years)	0,2	0,2	1,1	0,4	-	30,3	32,2	322	678	411,2
övriga med 1 barn (other with 1 child)	0,2	0,1	0,9	-	-	34,7	35,9	359	641	247,4
Med >1 barn (>1 child)	0,5	0,1	1,5	0,6	-	33,1	35,8	358	642	1 045,7
därav med minst ett barn 0-12 år (at least one child 0-12 years)	0,5	0,1	1,7	0,7	-	32,6	35,6	356	644	924,9
övriga med >1 barn (other with >1 child)	0,1	0,1	0,1	-	-	36,5	36,8	368	632	120,9
Samtliga sammanboende (All co-living)	0,3	0,1	0,8	0,3	-	32,9	34,4	344	656	3 270,0
65- år	6,3	-	0,6	-	0,8	33,3	41,0	410	590	1 624,3
därav ensamstående (not co-living)	13,6	-	0,8	-	1,8	33,1	49,3	493	507	687,0
sammanboende (co-living)	0,9	-	0,4	-	0,4	33,4	35,1	351	649	937,3
65-74 år	3,2	-	0,7	-	0,2	33,0	37,1	371	629	877,1
75-84 år	7,5	-	0,7	-	1,0	33,6	42,8	428	572	529,5
85- år	15,7	-	0,1	-	3,2	33,8	52,8	528	472	217,7
Samtliga (all)	2,4	0,2	0,7	0,1	0,2	31,6	35,2	352	648	6 951,2

Källa: SCB, Mikrosimuleringsmodellen FASIT

8.7 Tabell

Inkomststruktur efter faktorinkomst år 2007 för samtliga hushåll 18-64 år, fördelning efter inkomstklasser, tkr och antal

Structure of income by income from earnings and capital 2007, all households, 18-64 years, breakdown by income groups, KSEK and number

Inkomstklasser, tkr	Medelbelopp, tkr							Antal Number
	Mean values, KSEK							
	Faktorinkomst	+ Bidrag mm		- Skatt mm	Summa omfördelning	Disponibel inkomst	Disp.ink./fak- torink., andel	
		+ Allowances						
Income groups, KSEK		Skattepliktiga	Skattefria		Total redistri- bution	Disposable income	Disp. Inc./factor income, fraction	
	Factor income	Assessed	Taxfree	- Tax				
- 0	-3,6	93,2	53,3	23,4	123,2	119,6	-	183 591
1 - 50	16,2	106,8	37,7	32,2	112,3	128,5	7,92	322 191
50 - 100	74,3	69,3	38,2	33,0	74,5	148,8	2,00	152 682
100 - 150	125,0	76,3	24,4	49,2	51,5	176,6	1,41	149 611
150 - 200	176,8	56,2	16,4	58,7	14,0	190,7	1,08	175 832
200 - 250	227,3	42,0	13,1	69,1	-14,0	213,3	0,94	283 560
250 - 300	275,0	42,9	10,6	84,5	-31,1	243,9	0,89	304 381
300 - 350	323,1	49,8	13,1	100,9	-38,0	285,1	0,88	272 755
350 - 400	373,7	54,3	16,5	118,3	-47,5	326,2	0,87	197 586
400 - 450	424,2	50,2	15,5	133,9	-68,2	356,0	0,84	173 738
450 - 500	475,0	51,9	17,9	148,3	-78,5	396,5	0,83	147 183
500 - 550	525,2	39,0	16,8	157,8	-102,0	423,2	0,81	156 796
550 - 600	573,3	34,0	15,8	171,9	-122,1	451,2	0,79	143 887
600 -	1 030,0	34,9	16,4	344,1	-292,8	737,2	0,72	680 766
Samtliga (All)	414,2	54,9	20,8	138,3	-62,5	351,7	0,85	3 344 562

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningenw

8.4.2 Omfördelning mellan generationer

I 8.8 Tabell visas inkomststrukturen och omfördelningseffekten för olika hushållstyper. I denna tabell, till skillnad från 8.7 Tabell, återfinns vi också pensionärshushållen. Skillnaderna i belopp som omfördelas är ganska stora beroende på hushållstyp och ålder. Eftersom pensioner räknas som en skattepliktig transferering är omfördelningseffekten störst för ålderspensionärer. Ensamstående med barn är en annan grupp som i genomsnitt får mer i bidrag än de betalar i direkt skatt.

8.4.3 Hushållens disponibla inkomst 1 484 miljarder 2007

I 8.9 Tabell visas de olika inkomstbegreppens delar i form av totalsummor för samtliga hushåll 2007. Hushållens egna inkom-

ster, faktorinkomsten, uppgick till 1 525 miljarder kronor under 2007. Löneinkomsten utgjorde nästan 80 procent av faktorinkomsten. Kapitalvinsterna ökade 2007 och stod för omkring 13 procent av faktorinkomsten. Därutöver fick hushållen skattepliktiga transfereringar till ett värde av 456 miljarder kronor. En stor del av dessa, mer än 80 procent utgjordes av pensioner samt sjuk- och aktivitetsersättning. Sjuk- och aktivitetsersättning kallades tidigare för förtidspension. De skattefria transfereringarna uppgick till 81 miljarder kronor. Hushållens disponibla inkomst uppgick under 2007 till 1 484 miljarder kronor när skatter och övriga negativa transfereringar (främst återbetalning av studielån) dragits ifrån faktorinkomsten och de positiva transfereringarna.

8.8 Tabell
Inkomststruktur efter hushållstyp och ålder 2007, tkr och antal
Structure of income by type of household and age 2007, KSEK and number

Hushållstyp, ålder		Medelbelopp, tkr						Antal	
		Mean values, KSEK						Number	
Type of household, age		Faktorinkomst	+ Bidrag mm + Allowances	- Skatt mm	Summa omfördelning	Disponibel inkomst	Disp.ink./fak- torink., andel		
		Factor income	Skattepliktiga Assessed	Skattefria Taxfree	- Tax	Total redistri- bution	Disposable income	Disp. Inc./factor income, fraction	
Ensamstående (co-living persons)									
Utan barn (No children)		167,7	73,8	11,3	67,7	17,4	185,0	1,10	2 066 802
därav	18-29 år	155,4	8,6	22,1	40,6	-9,9	145,5	0,94	477 408
	30-64 år	256,9	48,2	7,0	89,8	-34,6	222,3	0,87	938 647
	65 - år	47,9	158,6	9,6	55,8	112,4	160,3	3,35	650 748
Med barn 0-19 år (Children)		264,1	41,0	59,5	84,8	15,7	279,8	1,06	279 878
därav	med 1 barn (with 1 child)	259,5	41,7	40,3	84,2	-2,2	257,3	0,99	161 445
	med >1 barn (with >1 child)	270,4	40,0	85,7	85,7	40,0	310,4	1,15	118 434
Sammanboende (co-living persons)									
Utan barn (No children)		405,3	194,0	3,9	176,3	21,7	427,0	1,05	1 035 713
därav	18-29 år	419,6	14,2	25,8	115,7	-75,7	343,9	0,82	84 256
	30-64 år	590,4	107,9	2,0	208,4	-98,6	491,8	0,83	536 543
	65 - år	162,9	341,9	2,0	146,9	197,0	359,9	2,21	414 914
Med barn 0-19 år (Children)		628,7	59,0	33,5	208,7	-116,2	512,5	0,82	888 264
därav	med 1 barn	608,7	65,2	19,2	201,6	-117,2	491,5	0,81	313 143
	med 2 barn	649,8	51,6	32,9	215,9	-131,4	518,4	0,80	409 055
	med >2 barn	614,5	65,2	62,1	204,1	-76,8	537,7	0,88	166 067
Övriga hushåll* (Other households)		563,6	118,2	17,9	196,6	-60,5	503,1	0,89	167 288
därav	Ensamstående	348,0	100,0	21,1	122,5	-1,4	346,5	1,00	72 691
	Sammanboende	729,3	132,2	15,4	253,5	-105,9	623,4	0,85	94 597
Samtliga (All)		336,4	98,5	17,3	127,2	-11,4	325,0	0,97	4 437 946

* Övriga hushåll är hushåll utan barn 0-19 år där det utöver referenspersonen och hans/hennes ev. sammanboende även finns andra vuxna, oftast barn 20 år och äldre.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.4.4 Hushållens disponibla inkomst ökade kraftigt 2007

I 8.10 Tabell redovisas en något förenklad inkomststruktur jämfört med 8.9 Tabell. Här visas förutom totalsummor även de olika inkomsterna som en andel av bruttointkomsten.

Hushållens disponibla inkomst ökade varje år mellan 1995 och 2007 med undantag från 2001 då inkomsten minskade något lite. Under 2007 ökade den disponibla inkomsten betydligt. Anledningen till den kraftiga inkomstökningen 2007 är ökade inkomster från arbete och kapital i kombination med sänkta skatter. Anledningen till att beloppet för disponibel inkomst i 8.10

Tabell inte är identisk med beloppet i 8.9 Tabell är att det äldre inkomstbegreppet används i 8.10 Tabell för att möjliggöra en lång tidsserie.

Om man tittar närmare på de andelstal som finns redovisade längst ner i 8.10 Tabell finner man att omkring 60 procent av hushållens bruttointkomst under 2007 består av löne- och företagarinkomst. Tidigare, under 1970- och 1980-talet, stod löne- och företagarinkomst för en större andel av bruttointkomsten. Den för hushållen näst mest betydande inkomsten är pension. Andelen av hushållens bruttointkomst som kommer från kapital ökade under 2007.

8.9 Tabell
Inkomststruktur 2007 för samtliga hushåll, 18 år och äldre
 Structure of income 2007 for all households, 18 years and older

Inkomstslag	Inkomstsummor, mdkr
Type of income	Sums of income, BSEK
Löneinkomst (<i>Wage income</i>)	1186,6
Näringsinkomst med mera (<i>Entrepreneurial income</i>)	53,4
Ränta och utdelning (<i>Interest and delivery</i>)	88,0
Kapitalvinst (<i>Capital gain</i>)	196,8
Faktorinkomst (<i>Factor income</i>)	1 524,8
Pension (<i>Pension</i>)	319,3
Sjuk- och aktivitetsersättning (<i>Disability pension</i>)	59,1
Sjukersättning (<i>Sickness allowance</i>)	26,9
Föräldrapenning (<i>Parent allowance</i>)	23,3
Arbetsmarknadsstöd (<i>Labour market assistance</i>)	25,3
Övriga skattepliktiga (<i>Other taxable transfers</i>)	2,5
Skattepliktiga transfereringar (<i>Taxable transfers</i>)	456,4
Barnbidrag (<i>National child allowances</i>)	23,9
Studiebidrag (<i>Educational grants</i>)	22,6
därav: Studiemedlets lånedel (<i>Study loan</i>)	10,3
Bostadsbidrag (<i>Housing allowance</i>)	16,1
Ekonomiskt bistånd (<i>Social assistance</i>)	9,6
Övriga skattefria transfereringar (<i>Other transfers not taxable</i>)	9,2
Skattefria transfereringar (<i>Transfers not taxable</i>)	81,4
Skatt (<i>Tax</i>)	550,2
Övriga negativa transfereringar (<i>Other transfers paid</i>)	28,8
Samtliga negativa transfereringar (<i>Total transfers paid</i>)	579,0
Disponibel inkomst (<i>Disposable income</i>)	1 483,6

Anm: Inkluderar även personer boende på institution, avlidna samt inflyttade till och utflyttade från Sverige under året.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5 Inkomstutvecklingen

8.5.1 Jämförelser av disponibel inkomst

Ett hushåll som består av fler personer har högre försörjningsbörda än ett hushåll som består av färre personer. För att bättre kunna jämföra disponibel inkomst och ekonomiskt standard mellan olika typer av hushåll justeras hushållets disponibla inkomst med en så kallad ekvivalensskala, som tar hänsyn till antalet hushållsmedlemmar enligt nedan:

Ensamboende och första vuxen i samboförhållande	1,00
Andra vuxen i samboförhållande	0,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0-19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0-19 år	0,42

Konsumtionsenhetstalen för alla hushållsmedlemmar summeras, och hushållets totala disponibla inkomst divideras med denna summa. Resultaten redovisas som inkomsten per konsumtionsenhet för varje individ. I ett hushåll med ett sammanboende par med tre barn tilldelas således varje individ (totalt fem personer) den inkomst per konsumtionsenhet som hushållet har. Detta tal representerar den ekonomiska standarden i respektive hushåll.

Stark inkomstutveckling under 2000-talet

I 8.11 Tabell visas den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet för åren 1980-2007. I tabellen redovisas medelvärden, medianvärden och Gini-koefficienter. Gini-koefficienten är ett mått på inkomstspridningen. Koefficienten kan anta ett värde mellan 0 och 1 där ett större värde på koefficienten betyder större spridning.

Under lågkonjunkturen i inledningen av 1980-talet sjönk den ekonomiska standarden under ett antal år. Först 1983 återhämtade sig ekonomin och därefter följde en

8.10 Tabell
Inkomststruktur vissa år 1975-2007 för samtliga hushåll, 18 år och äldre
Structure of income certain years 1975-2007 for all households, 18 years and older

År	Löne- och företagar- inkomst	Kapital	Pension	Övriga social- försäkringar	Generella bidrag	Bostads- stöd	Social- bidrag	Brutto- inkomst	Skatt	Övriga negativa transfe- rer	Disponibel inkomst
Year	Work	Capital	Pension	Other social insurances	General transfers	Housing allo- wance	Social assis- tance	Gross income	Tax	Other transfers paid	Disposable income
Belopp i löpande priser, mdkr (Amounts in current prices, BSEK)											
1975	158,7	6,8	24,7	9,5	5,6	3,5	0,4	209,2	61,7	0,8	146,8
1980	253,2	14,8	56,9	22,0	12,0	6,2	0,7	365,9	104,7	1,2	259,9
1985	371,6	28,4	102,4	34,9	19,1	7,2	2,7	566,4	164,1	2,9	399,3
1990	606,5	57,9	156,8	69,4	28,4	8,9	3,9	931,9	289,3	4,5	638,1
1995	676,6	58,8	220,9	94,6	38,2	17,6	10,1	1 116,7	323,1	6,2	787,4
1999	841,7	118,7	251,4	101,8	40,4	14,5	9,6	1 378,1	440,4	7,9	929,8
2000	909,6	178,3	253,0	100,1	44,1	13,9	9,1	1 508,2	465,7	8,1	1 034,4
2002	982,7	103,9	286,5	100,9	47,6	13,9	8,1	1 543,6	438,5	10,1	1 095,0
2003	1010,8	97,9	312,6	102,3	52,3	13,3	7,0	1 596,2	465,7	11,2	1 119,2
2004	1032,3	119,0	330,6	103,1	51,5	14,0	6,7	1 657,3	487,8	11,5	1 157,9
2005	1082,0	149,1	331,4	100,3	52,5	14,3	8,8	1 738,5	506,4	11,9	1 220,2
2006	1127,0	210,7	347,1	95,0	55,1	14,5	7,7	1 857,1	533,4	12,5	1 311,2
2007	1215,1	283,6	360,4	76,7	54,4	14,2	8,4	2 012,6	536,5	12,5	1 463,7
Belopp i 2007 års prinsnivå, mdkr (Amounts in the price level of 2005, BSEK)											
1975	758,1	32,4	118,2	45,5	26,5	16,8	2,1	999,7	294,8	3,7	701,2
1980	735,7	43,1	165,4	63,9	34,7	18,0	2,1	1 062,9	304,2	3,5	755,1
1985	701,9	53,7	193,5	66,0	36,0	13,6	5,1	1 069,8	310,0	5,5	754,3
1990	848,7	81,0	219,4	97,2	39,7	12,5	5,5	1 304,1	404,8	6,3	893,0
1995	771,3	67,1	251,8	107,8	43,5	20,1	11,5	1 273,2	368,4	7,1	897,7
1999	947,4	133,6	282,9	114,5	45,5	16,3	10,9	1 551,1	495,7	8,9	1 046,5
2000	1013,6	198,7	281,9	111,6	49,2	15,5	10,1	1 680,6	518,9	9,1	1 152,6
2002	1046,4	110,7	305,1	107,4	50,7	14,8	8,6	1 643,7	467,0	10,7	1 166,1
2003	1055,9	102,2	326,6	106,9	54,7	13,9	7,3	1 667,4	486,5	11,7	1 169,2
2004	1074,1	123,9	344,0	107,2	53,6	14,6	7,0	1 724,4	507,6	12,0	1 204,8
2005	1121,0	154,5	343,3	103,9	54,4	14,8	9,1	1 801,1	524,6	12,3	1 264,2
2006	1151,9	215,4	354,8	97,1	56,3	14,8	7,9	1 898,2	545,2	12,8	1 340,2
2007	1215,1	283,6	360,4	76,7	54,4	14,2	8,4	2 012,6	536,5	12,5	1 463,7
Andel i procent av bruttoinkomsten (In percent of the gross income)											
1975	75,8	3,2	11,8	4,6	2,7	1,7	0,2	100,0	29,5	0,4	70,1
1980	69,2	4,1	15,6	6,0	3,3	1,7	0,2	100,0	28,6	0,3	71,0
1985	65,6	5,0	18,1	6,2	3,4	1,3	0,5	100,0	29,0	0,5	70,5
1990	65,1	6,2	16,8	7,5	3,0	1,0	0,4	100,0	31,0	0,5	68,5
1995	60,6	5,3	19,8	8,5	3,4	1,6	0,9	100,0	28,9	0,6	70,5
1999	61,1	8,6	18,2	7,4	2,9	1,1	0,7	100,0	32,0	0,6	67,5
2000	60,3	11,8	16,8	6,6	2,9	0,9	0,6	100,0	30,9	0,5	68,6
2002	63,7	6,7	18,6	6,5	3,1	0,9	0,5	100,0	28,4	0,7	70,9
2003	63,3	6,1	19,6	6,4	3,3	0,8	0,4	100,0	29,2	0,7	70,1
2004	62,3	7,2	19,9	6,2	3,1	0,8	0,4	100,0	29,4	0,7	69,9
2005	62,2	8,6	19,1	5,8	3,0	0,8	0,5	100,0	29,1	0,7	70,2
2006	60,7	11,3	18,7	5,1	3,0	0,8	0,4	100,0	28,7	0,7	70,6
2007	60,4	14,1	17,9	3,8	2,7	0,7	0,4	100,0	26,7	0,6	72,7

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

period av nio år med kontinuerligt ökande disponibla inkomster. I början av 1990-talet drabbades den svenska ekonomin av en kris. Sysselsättningen minskade kraftigt, ersättningsnivåerna för sjuk- och föräldrapenningen sänktes samtidigt som barnbidraget reducerades. Den sammantagna effekten blev att hushållens inkomster minskade. Mellan 1990 och 1995 sjönk den ekonomiska standarden med nästan 8 procent. Sedan dess har en återhämtning skett. Efter 1995 har medianinkomsten stigit varje år. Den ekonomiska standarden ökade mer under 1980-talet än under 1990-talet. Mellan åren 1980 och 1990 ökade den ekonomiska standarden med ca 14 procent (medianvärdet), medan ökningen var ca 7 procent mellan åren 1990 och 2000. Under 2000-talet har inkomstutvecklingen varit mycket god. Fram till 2007 har standardökningen varit 24 procent. Totalt sett över hela perioden 1980-2007 har den ekonomiska standarden ökat med 56 procent.

Jämförelser över tiden försvåras av skattereformen 1990/91. Inkomster som tidigare var skattefria blev skattepliktiga och en del förmåner värderades högre. Detta innebär att de mätbara inkomsterna blev högre. För åren 1989 och 1990 redovisas därför två beräkningar. I 1989-rev och 1990-rev har inkomster lagts till för att öka jämförbarheten med senare år.

8.5.2 Inkomstspridningen har ökat

Inkomstspridningen, mätt med Gini-koefficienten, var ganska konstant under 1980-talet. Under 1990-talet fram till år 2000 ökade inkomstspridningen betydligt. Mellan år 2000 och 2003 minskade spridningen för att sedan åter öka. Inkomstspridningen 2007 är den högsta som SCB har uppmätt sedan man började med mätningar 1975. Internationella jämförelser har visat att Sverige, tillsammans med de övriga nordiska länderna, har en jämförelsevis låg inkomstspridning.

8.11 Tabell
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet (ke) samt Ginikoefficienten för samtliga individer i familjeenheter 1980-2007, tkr/ke, 2007 års priser
 Disposable income per weighted consuming unit (cu) and Gini coefficient for all individuals in 1980-2007, KSEK per cu, price level of 2007

	Medelvärde, tkr Mean value, KSEK	Median, tkr Median, KSEK	Gini- koefficient
1980	121,5	115,8	0,201
1981	119,0	113,1	0,199
1982	116,5	110,3	0,203
1983	116,7	110,6	0,201
1984	117,6	111,5	0,210
1985	122,0	114,8	0,211
1986	124,5	116,3	0,220
1987	127,6	120,6	0,209
1988	130,8	123,3	0,209
1989	137,2	129,1	0,213
1990	140,5	132,6	0,220
1989-rev	146,5	134,6	0,234
1990-rev	147,8	136,5	0,237
1991	151,1	136,2	0,249
1992	149,9	137,6	0,241
1993	143,1	130,8	0,243
1994	149,3	130,6	0,271
1995	137,5	126,0	0,244
1996	140,3	127,4	0,253
1997	147,3	129,2	0,277
1998	148,6	133,0	0,263
1999	158,3	138,6	0,281
2000	174,7	145,7	0,313
2002	174,8	154,3	0,280
2003	175,1	155,2	0,276
2004	180,5	158,8	0,281
2005	187,1	162,9	0,296
2006	199,0	169,6	0,311
2007	216,6	180,6	0,332

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Bäst utveckling för de med de högsta inkomsterna

Ett annat sätt att mäta spridningen i inkomstfördelningen är att dela in befolkningen i tio lika stora grupper, så kallade decilgrupper, baserade på hur stora inkomsterna är. De tio procent med de lägsta inkomsterna utgör decilgrupp 1, de tio procent med de näst lägsta inkomsterna decilgrupp 2 o.s.v. I 8.12 Tabell visas inkomsten för samtliga individer (decilgrupper) samt den procentuella förändringen över tiden. Inkomstutvecklingen har varit positiv i samtliga inkomstskikt mellan åren 1991 och 2007. Utvecklingen följer ett tydligt mönster då de med hög inkomst har ökat sin inkomst mer än de med låg inkomst. Inkomstspridningen, det vill säga skillnaden mellan de med låg respektive hög inkomst har ökat. De ökade inkomsterna beror på såväl ökade förvärvsinkomster som ökade kapitalinkomster. Kapitalinkomster i allmänhet och kapitalvinster i synnerhet är starkt koncentrerade till hushåll med de största inkomsterna.

Individerna i decilgrupp 1 utgör en ytterst heterogen grupp som bl.a. omfattar egna företagare, värnpliktiga, studerande och invandrare som nyligen kommit till Sverige. En del i denna grupp har en liten inkomst utan att de med rimliga kriterier kan anses vara ekonomiskt utsatta. Exempel på detta är en del egenföretagare med låga inkomster och andra som har tillfälligtvis små inkomster (t.ex. värnpliktiga, studerande). Pensionärer med låg ATP och barnfamiljer med liten inkomst återfinns vanligtvis i decilerna 2-4. Observera att detta är tvärsnittsdata, d.v.s. det är inte samma individer som följs över tiden. Många personer som under ett år hamnat i t.ex. decil 1 återfinns senare år i andra deciler. Anledningen till att medelvärdena i 8.12 och 8.11 Tabellerna inte stämmer överens är att olika hushålls- och inkomstbegrepp har använts. För att möjliggöra den längre tidsserien i 8.11 Tabell är man tvungen att använda de äldre begreppen. Se avsnitt 8.1.1 för att läsa mer om begreppsförändringarna.

8.12 Tabell
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för samtliga individer i kosthushåll, medelvärden i respektive decilgrupp, tkr, 2007 års priser
 Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units, mean values for deciles, KSEK, price level of 2007

Decil, disp. ink. per ke Decile, disp. inc. per cu	Medelvärden, tkr/ke Mean values, KSEK/cu									Förändring, % Change, %	
	1991	1999	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007	91/07	06/07
1	67,9	60,5	64,7	61,0	67,4	71,0	73,4	76,6	77,7	14,5	1,4
2	97,6	96,4	99,5	101,3	103,2	108,3	109,3	112,5	115,9	18,7	3,1
3	110,5	109,1	113,5	116,2	118,6	124,1	125,8	129,9	135,8	22,9	4,5
4	122,4	120,6	126,4	130,1	133,0	138,3	141,0	146,5	154,9	26,6	5,7
5	133,5	133,0	139,7	144,0	147,7	152,6	156,6	162,8	174,0	30,3	6,9
6	146,1	146,1	154,4	158,2	162,9	168,1	172,6	180,1	193,2	32,3	7,3
7	160,9	161,8	172,2	175,1	181,2	185,8	191,3	200,2	216,0	34,2	7,9
8	179,5	183,2	194,6	197,1	204,1	209,0	215,3	226,4	246,6	37,4	8,9
9	205,5	214,2	229,7	230,5	237,3	243,9	250,5	266,8	292,4	42,3	9,6
10	306,2	358,6	451,3	386,2	381,4	403,7	444,4	501,9	575,2	87,9	14,6
Samtliga (total)	153,0	158,3	174,6	170,0	173,7	180,5	188,0	200,4	218,2	42,6	8,9

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.3 Kapitalinkomsternas betydelse har ökat

Under 1990-talet och 2000-talet har kapitaltalet som inkomstkälla, och då framförallt kapitalvinster, fått allt större betydelse för hushållen. Upp- och nedgångar på börsen samt förändringar i beskattningen av kapitalvinster har påverkat hushållens agerande. Uppgången på börsen under 1996-2000 medförde att många hushåll gjorde stora vinster under dessa år. I 8.13 Tabell redovisas de totala kapitalvinster 1991, 1995-2007. Redovisningen avser de kapitalvinster som ligger till grund för taxeringen. Män har större kapitalvinster än kvinnor. År 2007 stod män för drygt 60 procent av de totala vinsterna. I tabellen kan vi se att andelen hushåll med kapital-

vinst har ökat sedan början av 1990-talet. Under 1991 var det knappt 8 procent av hushållen som redovisade kapitalvinster och 2007 var motsvarande siffra nästan 35 procent.

Kapitalvinster är ojämnt fördelade. Studier över kapitalvinster fördelning har visat att den tiondel av befolkningen som hade de största vinsterna realiserade mer än 99 procent av totalsumman. Den ojämna fördelningen gör att kapitalvinster i hög grad påverkar inkomstspridningen. Den kraftigt ökade inkomstspridningen under 1990-talet och 2000-talet kan delvis förklaras av hushållens jämförelsevis stora kapitalvinster dessa år.

Under 2007 var kapitalvinster 166 miljarder.

8.13 Tabell

Kapitalvinst och andel hushåll med kapitalvinst 1991, 1995-2007, mdkr och procent, 2007 års priser

Total capital gain and share of households with capital gain 1991, 1995-2007, BSEK and percent, price level of 2007

	Kapitalvinst, mdkr Capital gain, BSEK											
	1991	1995	1996	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Samtliga (all)	51,3	23,1	46,8	112,9	145,1	74,2	53,7	55,7	67,3	99,4	132,9	166,4
Kvinnor (women)	19,1	7,9	15,5	36,9	42,3	26,8	19,7	20,2	24,2	33,7	48,1	64,5
Män (men)	32,2	15,2	31,2	76,0	102,7	47,5	34,0	35,6	43,1	66,2	84,8	101,8
Andel hushåll med realisationsvinst, % (Fraction with capital gain, %)	7,8	13,8	19,6	28,1	28,1	28,1	28,1	28,1	28,1	28,1	31,4	34,7

Källa: SCB, Totalräknad inkomststatistik IoT samt Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.4 Inkomstutveckling för olika grupper

Under 2007 hade samtliga redovisade åldersgrupper en högre ekonomisk standard än vad de i motsvarande ålder hade 1991 (se 8.14 Tabell). De i åldrarna 18-22, både kvinnor och män, har haft en förhållandevis svag inkomstutveckling mellan 1991 och 2007. Detta beror på att ungdomar utbildar sig under allt längre tid, vilket leder till att steget in på arbetsmarknaden senareläggs.

Efter 1990-talets lågkonjunktur vände inkomstutvecklingen 1995 och allt fler

grupper fick ökade inkomster. Sedan 1995 har medianinkomsten för samtliga stigit med 44 procent. Ålderspensionärerna har, från 1995 fram till 2007, haft en betydligt svagare utveckling av sina inkomster. Två förklaringar till att pensionärerna har haft en svagare inkomstutveckling än övriga grupper sedan 1995 är att den ökade sysselsättningen samt reallöneökningar, endast har kommit de förvärvsarbetande till del. År 2007 infördes jobbskatteavdraget som endast kom de förvärvsarbetande till del.

8.14 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för samtliga individer i kosthushåll, fördelade på kön och ålder, medianen i tkr/ke, 2007 års priser

Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units by gender and age, medians in KSEK/cu, price level of 2007

Kön och ålder	Median, tkr Median, KSEK									Förändring %, Change %	
Gender and age	1991	1995	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007	91/07	06/07
Kvinnor (women)											
0-6	123,3	109,9	121,1	130,9	136,2	141,3	144,0	150,9	162,4	31,8	7,6
7-17	132,8	117,0	127,2	132,4	141,6	148,7	152,6	159,9	171,9	29,4	7,5
18-22	138,5	112,7	123,0	132,3	140,8	145,5	141,7	153,4	160,9	16,2	4,9
23-29	134,8	121,1	135,3	142,0	148,8	151,8	152,9	156,4	168,4	24,9	7,7
30-39	132,8	119,5	131,2	139,8	148,9	154,4	158,4	166,4	178,4	34,4	7,2
40-49	162,0	141,0	149,5	157,6	164,6	170,2	172,0	180,9	194,4	20,0	7,5
50-59	181,4	166,6	182,6	196,8	205,1	208,7	216,8	223,2	236,9	30,6	6,2
60-64	160,5	152,4	167,8	177,2	182,9	201,6	204,2	220,2	236,0	47,1	7,1
65-74	123,0	121,6	133,4	131,6	141,2	149,5	155,9	157,3	163,8	33,2	4,1
75-	95,5	102,7	108,5	108,5	113,5	118,6	122,6	125,7	126,0	31,9	0,2
23-64	152,4	136,2	149,4	160,0	167,5	173,9	177,1	185,8	198,6	30,3	6,9
Samtliga kvinnor (all women)	135,7	123,7	135,7	142,1	150,2	156,0	159,4	166,6	177,8	31,0	6,7
Män (men)											
0-6	121,0	109,1	122,0	130,2	136,0	144,2	147,5	154,1	158,0	30,6	2,5
7-17	132,4	116,4	126,7	135,2	145,3	146,7	152,6	158,5	174,5	31,8	10,1
18-22	147,6	123,2	138,4	144,5	145,8	150,4	155,5	162,0	175,9	19,2	8,6
23-29	154,2	130,7	147,7	160,5	158,6	162,4	166,8	169,6	178,9	16,0	5,5
30-39	138,4	127,1	141,8	150,3	162,4	167,9	173,2	179,1	190,8	37,8	6,5
40-49	158,5	138,2	148,8	156,3	169,2	168,4	178,6	182,4	197,9	24,9	8,5
50-59	181,9	166,6	183,7	197,0	203,8	208,4	211,6	219,7	234,8	29,1	6,9
60-64	174,4	160,3	181,4	191,5	202,9	212,1	223,7	232,7	256,1	46,9	10,1
65-74	140,1	137,9	150,4	151,8	158,1	166,5	171,4	182,0	193,8	38,3	6,4
75-	104,0	116,5	122,7	124,5	130,6	136,0	142,1	143,0	149,5	43,7	4,5
23-64	158,2	140,8	156,3	166,6	176,6	180,1	185,7	191,5	206,9	30,8	8,0
Samtliga män (all men)	143,7	130,0	143,1	151,5	160,1	164,1	169,6	175,4	188,5	31,1	7,5
Kvinnor + män (women + men)											
0-6	122,3	109,4	121,4	130,4	136,2	143,0	146,1	152,1	160,8	31,6	5,7
7-17	132,4	116,6	126,9	133,5	143,7	147,7	152,6	159,0	173,0	30,6	8,8
18-22	142,8	117,6	131,3	137,8	142,4	147,6	149,1	157,2	167,3	17,1	6,4
23-29	143,8	125,5	141,9	150,1	154,4	156,2	159,4	164,0	173,8	20,9	6,0
30-39	136,0	122,9	136,3	144,2	155,5	160,7	165,4	171,7	184,1	35,4	7,2
40-49	160,3	139,5	149,1	156,9	166,9	169,4	175,1	181,6	196,4	22,6	8,1
50-59	181,7	166,6	182,9	196,9	204,3	208,5	213,6	221,7	235,7	29,7	6,3
60-64	168,3	156,7	173,3	184,3	191,8	206,4	214,7	225,6	247,0	46,8	9,5
65-74	130,3	129,0	141,1	141,5	148,4	157,7	162,6	166,7	179,1	37,5	7,5
75-	98,2	106,7	112,5	112,8	118,8	123,6	128,5	131,4	133,3	35,8	1,4
23-64	155,4	138,4	153,1	163,4	172,5	176,7	181,2	188,8	202,9	30,5	7,5
Samtliga (all)	139,3	126,7	139,3	146,6	154,9	159,9	164,3	170,6	182,9	31,3	7,2

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Sammanboende har haft den bästa inkomstutvecklingen

I 8.15 Tabell redovisas inkomstutvecklingen för olika hushållstyper. Samtliga hushållstyper har haft en positiv inkomstutveckling under den undersökta perioden. Skillnaderna i utveckling är dock stora beroende på vilken hushållstyp man studerar. Generellt har sammanboende haft en betydligt bättre inkomstutveckling än ensamstående. De sammanboende utan barn har haft den allra bästa utvecklingen. Deras disponibla inkomst har mellan åren 1991-2007 ökat med 38 procent. De är också den hushållstyp som har den högsta dispo-

nibla inkomsten. Även de sammanboende med barn har haft en förhållandevis god inkomstutveckling. De ensamstående har under samma tidsperiod haft en betydligt sämre utveckling av sina inkomster. Allra sämst utveckling har de unga ensamboende haft. De ensamstående föräldrarna är en annan grupp som har haft en svag utveckling av sina inkomster mellan 1991 och 2007. Det var först under 2001 som deras inkomst nådde upp till samma nivå som i början av 1990-talet.

8.15 Tabell

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för individer i kosthushåll, fördelade på hushållstyp, medianen i tkr/ke, 2007 års priser

Disposable income per weighted consuming unit for all individuals in housekeeping units by type of household, medians in KSEK/cu, price level of 2007

	Median, tkr/ke Median, KSEK/cu										Förändring, % Change, %		Antal Number
	1991	1995	1999	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2007	91/07	06/07	2007
Ensamboende (Persons not co-living)													
Utan barn (no children)	123,5	114,4	123,2	127,1	128,1	133,9	136,8	141,6	145,6	150,0	21,5	3,0	2 044 118
därav 20-29 år	131,1	109,1	119,9	125,8	127,0	127,1	129,3	126,7	134,6	141,2	7,7	4,9	454 723
30-64 år	148,8	133,8	145,2	151,0	157,1	163,5	169,4	174,5	181,2	192,2	29,1	6,1	938 647
65 - år	98,8	103,2	108,5	108,6	107,5	113,1	118,6	122,8	125,3	126,1	27,6	0,6	650 748
Med barn 0-19 år (children)	113,4	103,5	110,3	113,1	116,3	117,4	119,3	125,3	128,3	140,5	23,9	9,5	301 316
därav med 1 barn	117,7	108,0	114,7	118,3	122,7	123,3	124,3	131,8	135,0	147,8	25,5	9,5	176 317
med >1 barn	109,4	96,8	103,6	106,7	110,0	110,5	113,1	115,1	120,7	126,9	16,0	5,1	125 000
Sammanboende (Persons co-living)													
Utan barn (no children)	174,1	161,0	181,0	190,1	193,0	197,7	203,8	210,7	220,8	240,8	38,4	9,1	2 067 687
därav 20-29 år	185,7	159,2	181,2	186,2	197,8	201,7	199,3	200,7	208,1	232,8	25,4	11,9	180 194
30-64 år	200,1	184,5	204,3	219,2	221,8	230,0	233,4	246,4	256,5	278,4	39,1	8,5	1 062 401
65 - år	128,4	132,9	144,2	142,6	146,2	150,2	160,1	162,6	167,9	181,0	40,9	7,8	825 091
Med barn 0-19 år (children)	140,6	125,9	139,9	149,8	154,4	158,2	163,9	167,3	174,1	186,9	33,0	7,4	1 846 630
därav med 1 barn	159,4	141,2	156,6	166,9	173,6	173,9	182,1	183,8	190,0	207,2	30,0	9,0	670 907
med 2 barn	138,1	124,5	139,4	147,4	150,5	158,9	161,5	166,4	173,4	185,6	34,4	7,0	835 722
med >2 barn	120,3	105,9	116,1	124,8	129,0	133,6	137,7	140,2	144,0	154,9	28,7	7,6	340 001
Övriga hushåll* (Other households)													
därav Ensamstående (not co-living)	147,7	135,8	146,8	147,9	158,3	158,2	158,1	167,9	168,1	184,7	25,0	9,8	151 813
Sammanboende (co-living)	188,4	166,4	189,2	201,7	202,9	206,9	207,0	219,5	238,3	241,1	28,0	1,2	300 884
Samtliga 20- år (All 20- years of age)	144,4	132,1	145,2	152,7	156,4	160,5	165,8	170,8	177,1	189,4	31,1	6,9	6 712 448

* Övriga hushåll är individer i hushåll utan barn 0-19 år där det utöver referenspersonen och hans/hennes ev. sammanboende även finns andra vuxna, oftast barn 20 år och äldre.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.5.5 Arbetsinkomsterna har ökat med över 30 procent sedan 1995

I 8.16 Tabell visas arbetsinkomsten för helårs- och heltidsanställda i åldersgruppen 20-64 år.

Utvecklingen av arbetsinkomsten har i stort följt det mönster som tidigare beskrivits för den disponibla inkomsten. Höga löneavtal tillsammans med en ökad efterfrågan på arbetskraft har lett till att arbetsinkomsterna har ökat markant sedan 1995. Mellan 1995 och 2007 ökade medianinkomsten för samtliga med 34 procent. Om man studerar inkomstutvecklingen i olika inkomstskikt framgår det att utvecklingen har varit allra bäst för de med höga inkomster.

Avståndet mellan kvinnor och mäns arbetsinkomster var som lägst år 1980, men har sedan dess ökat. Under 2007 ökade avståndet något.

Det har blivit vanligare att kvinnor arbetar heltid. År 2007 var det 470 000 fler kvinnor som arbetade heltid än vad det var 1980. Antalet män som arbetar deltid har blivit något färre. Sett över hela befolkningen har antalet heltidssysselsatta ökat.

Vid studier av 8.16 Tabell är det viktigt att ha i åtanke att populationen är heltids- och helårsanställda, d.v.s. personer som i princip inte berördes av mer omfattande arbetslöshet eller ofrivilligt deltidarbete. Arbetslösheten under 1990-talet berörde framför allt personer utanför denna population.

Med arbetsinkomst menas här summan av lön, företagarinkomst, sjukpenning, föräldrapenning och dagpenning vid utbildning och tjänstgöring (repetitionsutbildning) inom totalförsvaret.

8.16 Tabell

Arbetsinkomst för helårs- och heltidsanställda utan inkomst från näringsverksamhet, 20-64 år, tkr, 2007 års priser

Income from work for full year and full-time employed with no entrepreneurial income, 20-64 years, KSEK, price level of 2007

	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kvinnor (Women)												
Medelvärde (mean value)	195,1	200,7	188,1	219,6	210,8	256,4	267,0	265,4	275,8	288,1	294,3	299,9
P10	138,6	156,1	142,2	168,2	151,2	177,2	187,3	182,2	192,1	205,3	203,7	203,6
Median	188,2	194,4	181,9	205,6	196,1	238,6	245,8	245,1	254,6	264,6	268,0	268,5
P90	256,2	250,6	241,4	286,2	279,2	350,8	368,3	371,5	374,6	394,8	409,9	420,0
Män (Men)												
Medelvärde (mean value)	257,3	248,3	240,9	279,9	270,6	331,9	335,7	332,2	346,8	359,1	363,6	371,1
P10	174,1	173,4	165,1	192,7	173,2	201,5	210,5	204,2	215,8	227,1	223,5	225,8
Median	230,3	222,8	218,3	254,1	242,1	282,5	292,2	291,9	300,7	309,3	313,8	321,2
P90	366,9	352,4	339,0	394,9	394,7	492,1	497,2	500,9	511,4	529,0	535,6	552,6
Samtliga (All)												
Medelvärde (mean value)	239,2	233,7	222,1	257,7	246,8	301,0	307,4	304,1	316,4	329,6	334,0	340,8
P10	157,7	165,4	156,8	178,4	160,6	188,7	196,4	193,5	202,9	214,2	212,0	213,1
Median	217,6	212,3	201,3	234,4	222,5	261,7	271,5	271,0	279,7	290,1	293,5	298,4
P90	339,5	323,3	310,1	355,3	353,7	442,8	449,3	447,9	455,2	477,8	489,9	499,5
Kvinnors inkomst i % av männens (Women's income in % of men's)												
Medelvärde (mean value)	75,8	80,8	78,1	78,4	77,9	77,3	79,5	79,9	79,5	80,2	80,9	80,8
Median	81,7	87,3	83,3	80,9	81,0	84,5	84,1	84,0	84,7	85,6	85,4	83,6
Antal i tusental (Number in thousands)												
Kvinnor (Women)	662	677	770	859	904	1042	1057	1107	1109	1065	1101	1147
Män (Men)	1616	1525	1395	1478	1368	1507	1510	1528	1481	1502	1478	1547
Samtliga (All)	2278	2202	2165	2337	2272	2549	2567	2635	2590	2568	2579	2694

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

8.6 Kvinnors och mäns förmögenhet

SCB har sedan 1999 gjort förmögensstatistik som täcker alla individer och hushåll där värderingen av tillgångarna speglar marknadsvärdet. Siffrorna i detta avsnitt är till stor del hämtade från denna statistik.

8.6.1 Få äger mycket

Förmögensfördelningen är mycket ojämn. Under 2007 hade de 1 procent (topp 1 procent) mest förmögna individerna ungefär en fjärdedel av den sammanlagda förmögenheten. De 10 procent rikaste förfogade över två tredjedelar av den sammanlagda förmögenheten. Nettoförmögenhetens medianvärde för samtliga individer var 68 000 kr år 2007. Topp 1 procent hade ett motsvarande värde på 8,5 miljoner kronor.

Nettoförmögenheten följer ett tydligt mönster över livscykeln. I unga år är inkomsten lägre och hushållen finansierar studier och bostadsköp till stor del med lån. Under denna period överstiger ofta skulderna de tillgångar man har. Senare ökar inkomsten och tillgångarna växer samtidigt som skulder amorteras. I 8.18 Tabell visas kvinnors och mäns nettoförmögenhet i olika åldersgrupper. Förmögenheten var 2007 störst för de i åldersgruppen 55-74 år. Detta gällde både kvinnor och män. Generellt sett har män större tillgångar än kvinnor. Skillnaderna mellan könen är relativt små i unga år men blir sedan större. En man mellan 65-74 år hade år 2007 nästan 900 000 kronor (medianvärde) i nettoförmögenhet. En kvinna i samma åldersgrupp hade drygt 500 000 kr.

8.17 Tabell

Spridning av nettoförmögenhet för samtliga kvinnor och män 2007, procent och tkr
Distribution of net wealth for all women and men in 2007, percent and KSEK

	Kvinnor Women		Män Men		Samtliga All	
	% av summa % of sum	Median, tkr Median, KSEK	% av summa % of sum	Median, tkr Median, KSEK	% av summa % of sum	Median, tkr Median, KSEK
Topp 1 % (Top 1 %)	16,3	8 281	28,4	8 725	23,1	8 562
Topp 10 % (Top 10 %)	59,7	2 696	70,9	2 887	66,0	2 798
Samtliga (All)	100	69	100	68	100	68

Källa: SCB, Förmögensregistret

8.18 Tabell

Nettoförmögenhet för kvinnor och män år 2007, 18 år och äldre, uppdelat efter ålder, medel- och medianvärden i tkr
Net wealth for women and men in 2007, 18 years and older, by age, means and medians in KSEK

Ålder Age	Kvinnor Women		Män Men		Samtliga All	
	Medelvärde, tkr Mean value, KSEK	Median, tkr Median, KSEK	Medelvärde, tkr Mean value, KSEK	Median, tkr Median, KSEK	Medelvärde, tkr Mean value, KSEK	Median, tkr Median, KSEK
18-24	88	4	104	8	96	6
25-34	218	0	248	1	233	0
35-44	478	157	603	187	542	172
45-54	767	326	990	371	880	348
55-64	1 081	541	1 562	683	1 323	607
65-74	1 076	531	1 601	864	1 330	678
75-	907	371	1 428	763	1 112	510
Samtliga (All)	666	187	898	234	780	208

Källa: SCB, Förmögensregistret

8.6.2 En tredjedel av alla hushåll hade över en miljon i förmögenhet 2007

Över en och en halv miljon hushåll hade 2007 en marknadsvärderad förmögenhet över 1 miljon kronor. Det motsvarar ungefär en tredjedel av alla hushåll. Män är miljonärer i större utsträckning än kvinnor. Av samtliga män hade 20 procent en nettoförmögenhet på över 1 miljon kronor

jämfört med omkring 17 procent av kvinnorna. Det är betydligt färre personer som har en miljoninkomst jämfört med antalet personer som har en miljon i förmögenhet. Omkring 38 000 personer hade 2007 en löpande inkomst från arbete eller pension på 1 miljon kronor eller mer. Läger vi till kapitalinkomsterna ökar antalet med miljoninkomst till 93 000.

8.19 Tabell Miljonärer 2007, antal och andel av populationen Millionaires in 2007, number and fraction of population

	Antal Number	% av populationen % of population
Marknadsvärderad förmögenhet (Wealth to market value)		
Hushåll (Families)	1 575 879	32
Kvinnor (Women)	778 671	17
Män (Men)	909 633	20
Samtliga (All)	1 688 304	18
Förvärvsinkomst (Income from employment and business)		
Kvinnor 18-år (Women 18- years of age)	5 102	0,1
Män 18-år (Men 18 years of age)	33 062	0,9
Samtliga 18-år (All 18- years of age)	38 164	0,5
Förvärvs- och kapitalinkomst (Income from employment, business and capital)		
Kvinnor 18-år (Women 18- years of age)	22 417	0,6
Män 18-år (Men 18 years of age)	70 405	2,0
Samtliga 18-år (All 18- years of age)	92 822	1,3

Källa: SCB, Totalräknad statistik IoT samt Förmögenhetsregistret

8.6.3 Kvinnor innehar mindre än hälften av nettoförmögenheten

Tabell 8.20 visar att 73 procent av individernas förmögenhet bestod av fastigheter, som till största delen är småhus. Drygt 40 procent av de totala tillgångarna utgjordes av småhus. Börsnoterade aktier stod 2007 för 7 procent av individernas totala tillgångar.

Kvinnor innehade ungefär 43 procent av den totala nettoförmögenheten. Skillnaden i fördelningen mellan kvinnor och män är stor beroende på vilket typ av tillgång man studerar. Bostadsrätter och räntefonder är tillgångar där kvinnor hade mer än män. Kvinnor och män hade ungefär lika stora förmögenheter i fonder, medan kvinnor ägde mindre än en tredjedel av värdet av de börsnoterade aktierna. Skillnaderna mellan könen är även stora om man tittar på hyres- respektive jordbruksfastigheter.

Redan tidigare har det konstaterats att förmögenhetsfördelningen är ojäm. Den förmögnaste procenten av befolkningen ägde 2007 en fjärdedel av den totala förmögenhetssumman. Fördelningen skiljer sig mycket mellan olika typer av tillgångar. Relativt många ägde ett småhus. Det är också en typ av tillgång som är förhållandevis jämnt fördelad. Topp 1 procent ägde 14 procent av det totala marknadsvärdet. Börsnoterade aktier är en annan tillgång som innehas av relativt många. Här var dock fördelningen en helt annan. Topp 1 procent ägde nästan 80 procent av det totala värdet. Aktier är alltså betydligt ojämna fördelade än fastigheter. Förmögenhetens storlek och fördelning påverkas mycket starkt av tillgångarnas värdeförändringar. Eftersom fastighetsinnehavet är jämnare fördelat än aktieinnehavet så medför värdeökningar på fastigheter att

detta kommer fler till godo och förmögenhetsfördelningen blir därmed jämnare. När istället aktiekurserna ökar stiger de rikaste hushållens förmögenhet mest och förmögenhetsfördelningen blir ojämnare.

År 2007 hade drygt hälften av alla individer skulder. Skuldernas andel av tillgångarna (skuldsättningsgraden) uppgick till 27 procent.

8.20 Tabell
Förmögenhetens sammansättning för samtliga kvinnor och män 2007, mdkr och procent
Composition of wealth for all women and men in 2007, BSEK and percent

	Summa, mdkr			% av tillgångar			% med tillgångar			Topp 1% andel av totalsumma		
	Total, BSEK			% of assets			% with assets			Top 1% share of the total sum		
	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All	Kvinnor Women	Män Men	Samtliga All
Fastigheter mm (Real estate)												
Småhus ¹ (Single-dwelling house)	1 439	1 780	3 219	42	40	41	27	32	30	13	15	14
Bostadsrätt (Tenant ownership)	558	508	1 066	16	11	14	13	12	12	28	29	29
Fritidshus (Holiday home)	248	273	521	7	6	7	7	8	7	44	45	45
Jordbruksfastighet (Agricultural property)	174	454	628	5	10	8	3	5	4	62	78	74
Hyresfastighet (Rental property)	73	157	229	2	4	3	0	1	4	100	100	100
Övriga fastigheter inkl tomtmark (Other real estate, ground incl.)	19	41	60	1	1	1	1	2	0	93	96	95
Summa reala tillgångar (Total real assets)	2 511	3 211	5 722	73	72	73	42	46	44	12	21	17
Finansiella tillgångar (Financial assets)												
Bankmedel (Deposits)	366	468	834	11	11	11	59	60	60	19	30	25
Räntefonder mm (Interests funds etc.)	77	64	141	2	1	2	19	14	16	41	51	46
Andra fonder än räntefonder (Mutual funds)	193	216	409	6	5	5	43	43	43	27	37	32
Börsnoterade aktier (Shares listed in the stockmarket)	160	360	521	5	8	7	17	23	20	70	80	77
Obligationer och övriga värdepapper (Bonds)	61	71	131	2	2	2	11	10	10	46	58	53
Skattepliktig försäkring (Tax liable insurance)	61	66	128	2	1	2	11	10	10	49	58	54
Summa finansiella tillgångar (Total financial assets)	918	1 245	2 163	27	28	27	77	77	77	23	39	32
Summa tillgångar (Total assets)	3 429	4 456	7 885	100	100	100	82	81	82	12	24	19
Skulder (debts)	947	1 216	2 163	-	-	-	53	58	56	10	21	16
Nettoförmögenhet (net wealth)	2 481	3 241	5 722	-	-	-	89	89	89	16	28	23

Källa: SCB, Förmögenhetsregistret

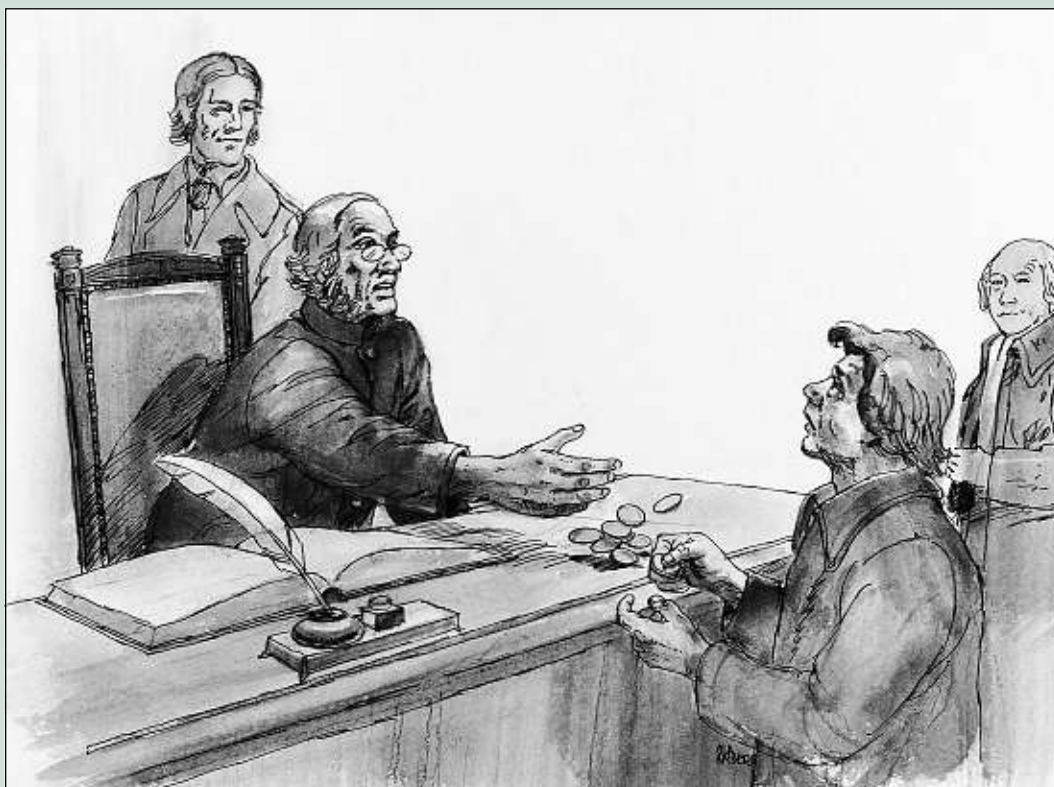

Bild: Ola Nyberg. Text: RSV "De svenska Skatternas historia".

Kronofogden kom och hämtade skatten

"Längre fram på höstsidan kom kronouppbörden, kronoskatten alltså. Kronofogden och hans skrivare anlände i hög vagn och parhästar, med beväpnad skjutsbonde, järnbeslagen kassakista, fastskruvad i vagnsbotten så att eventuella rövare ej kunde hastigt försvinna med den i skogen. Sedan herrarna fått sig något till livs och installerat sig själva och kassakistan så började kronouppbörden på den tid som förut var kungjord i sockenkyrkorna. Skatten hette "grundskatt" och ålåg alla gårdar med i mantal satt jord och var föga älskad av bönderna, för den utkrävdes årligen med samma belopp vare sig det var god skörd eller missväxt. Kronofogde Eklund var en sträng herre. Skattsedeln skulle ligga rätt och pengarna var jämna och färdigräknade. En bonde kom fram till bordet och började plocka fram och räkna pengar, men fogden strök alltsammans ned i golvet och ropade: Fram nästa man!"

*(Minne från Rotebro gästgivargård
1884–89, nedtecknat av J Nyberg)*

Skatteskulder och uppbördsförluster

- Uppbördsförlusterna, som uppstår till följd av att faktiskt fastställda skatter inte till fullo blir betalda, uppgick år 2008 till cirka 7,3 miljarder kronor eller 0,5 procent av den totala skatteuppbörden. Detta betyder att uppbördsförlusterna ökat med cirka 3 miljard kronor jämfört med året innan. Senast uppbördsförlusterna låg på denna nivå var år 1994.
- Bakgrunden till den kraftiga uppgången av uppbördsförlusterna är den ekonomiska krisen samt den påföljande lågkonjunkturen. Viktiga förklaringar till ökningen av uppbördsförlusten är att antalet konkurser har ökat med 9 procent och att genomsnittligt fler anställda är berörda av konkurserna. Antalet anställda berörda av konkurser ökade med 53 procent jämfört med året innan.
- Den 31 december 2008 fanns i Kronofogdens register cirka 123 000 individer och 46 000 aktiebolag och andra juridiska personer registrerade för skatteskulder.
- De samlade skatteskulderna hos Kronofogden uppgick vid utgången av år 2008 till 33,4 miljarder kronor.

9.1 Inledning

En viss del av de skatter som påförs landets skattebetalare betalas aldrig, av olika skäl. Detta betyder att det finns en differens mellan totalt fastställda skatter och totalt inbetalda skatter. Denna differens brukar med ett ord kallas uppbördsförlust. Till skillnad mot betalningar som uteblir pga. skattefel, med vilket avses såväl medvetet fusk som oavsiktliga fel i uppgiftslämnandet, går det att exakt beräkna uppbördsförlustens storlek. I detta kapitel presenteras uppgifter som visar uppbördsförlustens storlek, sammansättning och förändring de senaste åren tillsammans med kommentarer och annan statistik som har betydelse i sammanhanget. Källmaterialet till detta kapitel

består i huvudsak av bearbetningar av Kronofogdens indrivningsstatistik för år 2008 och tidigare år.

9.1.1 Många orsaker till att inte skatten betalas

Det finns många olika skäl till att skattebetalare inte betalar de skatter som påförts dem. I de flesta fall har företaget eller den enskilde ofrivilligt hamnat i en situation som medför betalningssvårigheter, t.ex. arbetslöshet, sjukdom, bristande ekonomisk planering eller en satsning på en mindre lyckad affärsidé. För större delen av uppbördsförlusterna torde därför den enskilda betalningsmoralen ha mindre betydelse. Exakt i vilken omfattning skattebetalarna medvetet låter bli att betala påförda skatter är inte känt. Man kan undgå att betala påförda skatter genom att lämna oriktiga uppgifter om sina tillgångar och ekonomi till Kronofogden eller genom att inte lämna några uppgifter alls. Man kan också göra egendom oåtkomlig för Kronofogdens indrivningsåtgärder t.ex. genom att föra den utomlands eller anlita bulvan.

9.1.2 Restföring – indrivning – preskribering

Fastställda skatter som inte betalas restförs, dvs. det administrativa ansvaret att driva in skulden tas över av Kronofogden. Indrivningen kan i vanliga fall fortgå under en tidsperiod av fem år, varefter skatteskulder normalt preskriberas.

En del av de skatteskulder som från början restförts återkallas från indrivning. Det vanligaste skälet till återkallelse är att ett tidigare fattat beslut av någon anledning ändrats av Skatteverket. Därför bör man, som görs i tabellerna nedan, skilja på det sammanlagda belopp som restförs brutto och det som återstår netto efter det att vissa belopp återkallats. Uppbördsförlusten utgörs av nettobeloppet sedan detta reducerats med de inbetalningar som gjorts till Kronofogden.

9.2 Influtna belopp efter åtgärd

Av de belopp gäldenärerna betalade in till Kronofogden avseende allmänna mål, dvs. skulder till det allmänna, kom cirka 29,4 procent in som en följd av exekutiva åtgärder, som avbetalningsplaner, löneexekution, konkursutdelning, exekutiva försäljningar m.m. Cirka 6,2 procent av inbetalningarna var ett resultat av maskinella åtgärder, t.ex. avräkning av överskjutande skatt mot restförda skulder. Resterande del av inbetalningarna, cirka 64,4 procent, inkom huvudsakligen utan andra åtgärder än ett första krav med eventuella påminnelser.

9.3 Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning

De belopp som restförs hos Kronofogden har de senaste åren motsvarat 1-1,3 procent av fastställda skatter. Efter korrigering för belopp som återkallats och betalats till Kronofogden har uppbördsförlusten under de senaste åren uppgått till mellan 0,3 och 0,4 procent av den totala skatteuppbörden (9.1 Tabell). Uppbördsförlusten för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt och punktskatter har ökat från år 2007 till år 2008 med 3 miljarder kronor till 7,3 miljarder kronor. Uppbördsförlusten i procent av fastställda skatter ökade från 0,3 procent till 0,5 procent.

9.1 Tabell

Restföring och uppbördsförluster för de stora skattelagen (exkl. dröjsmålsavgifter m.m.), löpande priser, mdkr

Tax arrears and collection losses (excl. penalty interest etc.), current prices, BSEK

	Exkl. punktskatter Excl. excise duties				Inkl. punktskatter Incl. excise duties						
	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Totala skatter och avgifter (Total taxes)	758	737	756	929	944	1 161	1 283	1 357	1 427	1 484	1 479
Nyrestfört brutto (New arrears for the year)	12,3	15,7	14,8	12,2	11,6	14,1	12,8	13,1	11,0	11,3	14,6
Återkallat (Arrears withdrawn)	-2,3	-3,8	-3,5	-2,9	-2,5	-4,4	-3,1	-3,7	-2,2	-2,6	-2,7
Restfört netto (Arrears net)	10,0	11,9	11,3	9,2	9,1	9,7	9,6	9,3	8,9	8,7	11,9
Betalt (Paid)	-2,5	-3,3	-3,9	-3,5	-3,9	-5,1	-4,6	-4,7	-4,3	-4,4	-4,6
Uppbördsförlust (Collection loss)	7,5	8,6	7,4	5,7	5,2	4,5	5,0	4,6	4,5	4,3	7,3
Uppbördsförlust i % av totalt fastställda skatter (Collection loss in % of total settled taxes)	1,0%	1,2%	1,0%	0,6%	0,5%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,5%

Anm: I "de stora skattelagen" ingår i statistiken för åren 1990-1996 inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. år 1998 har även punktskatterna hänförs till de stora skattelagen. Uppbördsförlusten för de mindre skattelagen uppgick år 2008 till 47 miljoner kronor. Till de mindre skattelagen har hänförs bl.a. arvs- och gåvoskatt, stämpelskatt samt tull och andra införselavgifter.

Källa: Skatteverket, bearbetning av Kronofogdens indrivningsstatistik och Konjunkturinstitutet.

9.3.1 Uppbördsförlusternas förändring på lång sikt

I 9.2 Tabell visas uppbördsförlusternas fördelning mellan fysiska och juridiska personer. Av tabellen framgår att det är de

juridiska personerna som svarar för den största variationen i uppbördsförlusterna. Den totala uppbördsförlusten för fysiska personer har också varierat något sedan 1996, men i mindre omfattning.

9.2 Tabell

Fördelning av uppbördsförlusterna mellan fysiska och juridiska personer 1996-2008, mnkr

Distribution of tax arrears and collection losses on individuals and legal entities 1996-2008, MSEK

År	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt
Year	Individuals	Legal entities	Total
1996	1 473	4 249	5 722
1997a	1 777	3 449	5 226
1997b	1 813	3 536	5 349
1998	2 179	2 993	5 172
2000	1 997	2 532	4 529
2001	1 929	2 913	4 842
2002	2 152	4 181	6 333
2003	1 541	3 610	5 151
2004	1 392	3 614	5 006
2005	1 347	3 280	4 627
2006	1 679	2 852	4 531
2007	1 602	2 734	4 336
2008	2 118	5 184	7 302

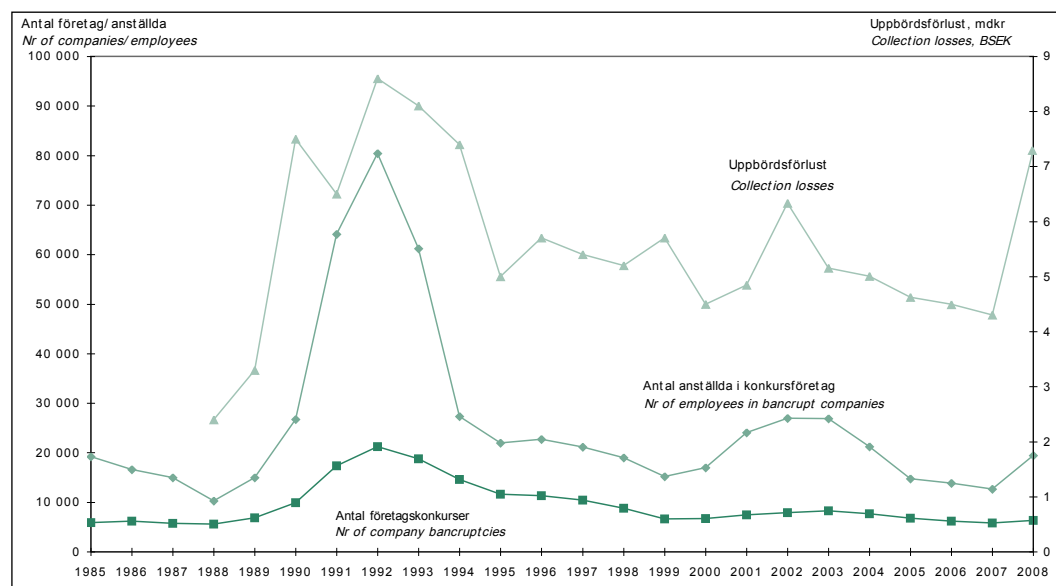
Anm: Beloppen avser "de stora skattelagen". För året 1996 avser de inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. 1998 har även punktskatterna förts till de stora skattelagen. För att uppnå jämförbarhet med tidigare år redovisas vid 1997a uppbördsförlusten exkl. punktskatter, vid 1997b redovisas den inkl. punktskatter.

Källa: Skatteverket, Kronofogdens indrivningsstatistik.

9.3 Diagram

Uppbördsförluster och företagskonkurser, belopp, antal konkurser och antal anställda i konkursföretag, 1985-2008

Collection losses and company bankruptcies, amount, number of bankruptcies and number of employees in bankrupt companies, 1985-2008

Källa: Uppbördsförluster: bearbetning av Kronofogdens indrivningsstatistik. Antalet konkurser och antalet anställda: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

I 9.3 Diagram visas utvecklingen av antalet konkurser och antalet anställda i konkursdrabbade företag. I början av 1990-talet ökade konkurserna kraftigt som en följd av finanskrisen och lågkonjunkturen. Därefter minskade konkurserna successivt från cirka 21 200 år 1992 till cirka 6 600 år 1999. Antalet anställda i konkursföretag minskade på samma sätt, från cirka 80 000 år 1992 till cirka 15 000 år 1999. År 2000 började antalet konkurser öka igen och antalet företag i konkurs ökade kontinuerligt under 2000-talets fyra första år. Den uppåtgående trenden bröts år 2004 och sedan dess har siffrorna fortsatt nedåt. År 2008 har dock konkurserna ökat. Framför allt har antalet berörda anställda ökat betydligt som en följd av den ekonomiska krisen. År 2008 gick 6 298 företag i konkurs och 19 417 anställda drabbades. Under åren 2004-2007 har antalet företagskonkurser minskat med 7, 11, 9 respektive 6 procent. Antalet anställda berörda av konkurser minskade med 21, 30, 6 respektive 9 procent under åren 2004-2007. När det gäller år 2008 ökade antalet företagskonkurser med 9 procent och antalet anställda berörda av konkurser ökade med 53 procent jämfört med år 2007.

Vid utgången av år 2008 avsåg 21 procent av de totala skatteskulderna för fysiska personer fordringar på grund av konkurser. För juridiska personer var motsvarande andel 82 procent (framgår av 9.5 Tabell). Konkurser står alltså för en stor del av uppbördsförlusterna för juridiska personer, medan sådana endast förklarar en mindre del av uppbördsförlusterna för fysiska personer. Eftersom juridiska personer står för större delen av variationen av uppbördsförlusterna ligger det nära till

hands att anta att denna variation till stor del förklaras av konkursutvecklingen både när det gäller antalet konkurser och antal anställda som är berörda av konkurserna.

9.3.2 Fördelning av uppbördsförlusterna

Före skattekontots införande år 1998 redovisades och betalades de olika typerna av skatter och avgifter separat. I och med skattekontots införande särskiljs inte betalningarna av inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Allt betalas in på samma konto, även om de olika skatterna och avgifterna fortfarande redovisas separat. Detta innebär att ett debiterat men obetalt belopp, som går till restföring, numera inte kan hänföras till en viss skatt eller avgift.

Fortfarande restförs dock enskilda skatter eller avgifter enligt det äldre systemet. Detta sker i första hand efter omprövningsbeslut av tidigare års skatter eller avgifter, t.ex. i samband med skatterevisioner. Tidigare års restförda skulder betalas också fortfarande i måttligt stor omfattning. Det finns därför alltså anledning att separera den totala uppbördsförlusten efter skatteslag. Med tiden kommer dock alla skatteslag, utom punktskatterna, att återfinnas under posten "underskott på skattekontot". I 9.4 Tabell visas uppbördsförlusterna år 2008 för fysiska och juridiska personer fördelade på olika skatteslag. Som framgår av tabellen är "underskott på skattekontot" den helt dominerande posten. För de olika skatteslagen är beloppen betydligt mindre, och för vissa poster t.o.m. negativa. Förklaringen till att uppbördsförlusten för vissa skatteslag är negativ är att betalningarna för tidigare års restförda skulder varit större än det senaste årets restföringar.

9.4 Tabell

Uppbördsförlusternas sammansättning 2008 fördelat på om betalningsansvaret ligger på fysiska eller juridiska personer, mnkr

Tax arrears and collection losses in 2008 by type of tax and payment liability, MSEK

	Restfört brutto	Återkallat pga.		Betalt	Uppbörds- förlust
		Arrears withdrawn due to			
	New arrears of the year	betalning payment	nedsättning reduction of tax	Paid	Collection loss
A. Fysiska personer (Individuals)					
Källskatt/arbetsgivaravgift (Tax deducted at source/employers' soc.sec.contr.)	0	0	0	0	0
F-skatt m.m. (Prel. tax self-employment)	0	0	0	0	0
Kvarstående skatt (Residual tax)	0	0	0	0	0
Tillkommande skatt (Additional tax)	28	9	13	13	-7
Moms (VAT)	5	0	0	1	4
Underskott skattekontot (Deficit on tax account)	5 482	0	1 497	1 863	2 122
Punktskatter (Excise duties)	0	0	0	1	-1
Summa "de stora skatteslagen" (Total above)	5 516	9	1 510	1 878	2 118
Summa "övriga skatter" (Total other taxes)	122	28	12	51	31
Summa skatter (Total)	5 638	37	1 522	1 929	2 149
B. Juridiska personer (Legal entities)					
Källskatt/arbetsgivaravgift (Tax deducted at source/employers soc.sec.contr.)	2	0	2	2	-2
F-skatt m.m. (Prel. tax corporations)	0	0	0	0	0
Kvarstående skatt (Residual tax)	0	0	1	3	-4
Tillkommande skatt (Additional tax)	142	14	0	35	93
Moms (VAT)	0	0	0	25	-24
Underskott skattekontot (Deficit on tax account)	8 904	0	1 153	2 629	5 122
Punktskatter (Excise duties)	0	0	0	0	0
Summa "de stora skatteslagen" (Total above)	9 048	14	1 156	2 694	5 184
Summa "övriga skatter" (Total other taxes)	62	5	12	30	15
Summa skatter (Total)	9 110	19	1 168	2 724	5 199

Anm: Exklusive dröjsmålsavgifter

Källa: Kronofogden, bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.4 Skuldbalansen

Skatt som restförs men inte betalas ligger normalt kvar i Kronofogdens register under fem år. Därefter preskriberas beloppen och indrivningsåtgärderna upphör. Inom femårsperioden överförs skulder till passiv indrivning om den aktiva indrivningen inte längre ger några resultat, dvs. då det konstateras att gäldenären saknar utmättningsbara tillgångar. Skulder som förts över till passiv indrivning bevakas dock i samband med t.ex. utbetalning av överskjutande skatt eller annan återbetalning. De kan även leda till aktiv indrivning om det framkommer att nya omständigheter föreligger. I särskilda fall kan indrivningsperioden förlängas. T.ex. kan det hända om någon gjort egendom oåtkomlig för indrivning genom att föra den utomlands. Något förenklat kan de skatteskulder som

finns i balans hos Kronofogden sägas bestå av de fem senaste årens restföringar som inte blivit betalda.

9.4.1 Skatteskulderna ca 33 miljarder

9.5 Tabell visar statens samlade fordringar för skatter vid utgången av år 2008. De samlade fordringarna för skatter uppgick till 33,4 miljarder kronor. Av detta belopp avser 13 miljarder kronor individer och 20,4 miljarder kronor aktiebolag och andra juridiska personer. På beloppen för skatter tillkommer 0,6 miljarder kronor för dröjsmålsavgifter, kostnadsränta m.m. som påförts under den tid skatterna eller avgifterna varit obetalda. Inklusiva dröjsmålsavgifter m.m. uppgick skattefordringarna vid utgången av år 2008 till 34 miljarder kronor.

Tabellen är uppdelad efter fordringar som avser konkurser och övriga fordringar. Konkursfordringarna är i sin tur uppdelade efter om konkursen är avslutad eller inte, medan övriga fordringar är uppdelade efter om de är föremål för aktiv eller passiv indrivning. Fordringar som avser ännu inte avslutade konkurser kan fortfarande bli aktuella för konkursutdelning, medan utdelning på fordringar som avser avslutade konkurser är att betrakta som

betydligt mer osannolik. Vad gäller övriga fordringar är utsikterna för betalning betydligt större om de är föremål för aktiv indrivning än passiv.

Av de totala skattefordringarna avser 38 procent avslutade och 19 procent ej avslutade konkurser. Övriga passiva fordringar utgör 11 procent och övriga aktiva fordringar utgör 31 procent av skattefordringarna.

9.5 Tabell

Skuldbalansen för skatter (exkl. preskriberade belopp), sammansättning vid utgången av år 2008, mdkr

Closing balances of tax receivables (excl. statute-barred amounts), at the end of year 2008 by status, BSEK

	Skatter exkl. dröjsmålsavgifter m.m. Taxes excl. penalty interest on arrears			Dröjsmålsavg. m.m. Penalty interest	Summa inkl. dröjsmålsavg. m.m. Sum incl. penalty interest	Andel i % Share in %
	Fysiska personer Individuals	Juridiska personer Legal entities	Summa skatter Total taxes			
Konkurser avslutade (Bankruptcies concluded)	2,0	10,9	13,0	0,1	13,1	38%
varav bolagskonkurser (of which company bankruptcies)		10,3	10,3	0,0	10,3	30%
Konkurser ej avslutade (Bankruptcies not yet concluded)	0,7	5,8	6,5	0,0	6,5	19%
Övriga passiva (Others, passive collection)	2,9	0,5	3,4	0,3	3,8	11%
Övriga aktiva (Others, active collection)	7,3	3,2	10,5	0,1	10,7	31%
Summa (Total)	13,0	20,4	33,4	0,6	34,0	100%

Källa: Kronofogden, bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.4.2 Gamla fordringar är osäkra fordringar

Varje år görs, bl.a. för Skatteverkets bokslut, en värdering av hur stor del av den totala skulden som kan förväntas bli betald under de år som återstår för indrivning. Värderingen utgår från det betalningsmönster som funnits tidigare. Av skuldbalansen vid utgången av år 2008 om cirka 34 miljarder kronor (skatter inkl. dröjsmålsavgifter) beräknas cirka 4,5 miljarder kronor bli betald innan preskription.

När man ser närmare på betalningsmönstret visar det sig att betalningarna av skatteskulder är koncentrerad till de senaste åren. 9.6 Tabell visar fordringarna avseende skatter fördelat efter restföringsår. I samma tabell visas hur de betalningar

som gjorts till Kronofogden under år 2008 fördelar sig på de olika årgångarna. Genom att relatera betalningarna till fordringarna får man en betalningskvot som visar hur stor andel av den återstående skulden som blivit betald under året. Restföringsåret betalades 28 procent och året därpå 8 procent av återstående skuld. Efter dessa båda år minskade betalningarna till några få procent om året. Denna fördelning visar således att fordringarna, totalt sett, är att betrakta som mer osäkra ju äldre de är. Förutsatt att betalningarna inte permanent antar ett annat mönster, än det som kunnat iaktas de senaste åren, kommer sammantaget ungefär 46 procent av den skatteskuld som restförs hos Kronofogden att bli betald innan den preskriberas.

9.6 Tabell

Skuldbalans, betalningar och betalningsandel efter preskriptionsår, exkl. dröjsmålsavgifter m.m., mdkr

Balances of tax receivables and payments to the enforcement service by the year the arrears arose, excl. penalty interests etc., BSEK

Huvudsakligt restföringsår	Preskriptionsår	Skulder ackumulerade under 2008	Fordringar skatter per 2008-01-01	Betalt till KFM avseende skatter under 2008	Betalningskvot i %
Year the arrears arose	Year the debt lapses	Claims accumulated 2008	Claims as per 2008-01-01	Paid debt during 2008	Payment, fraction in %
2008	2013	12,7		3,5	28%
2007	2012		6,5	0,6	8%
2006	2011		6,1	0,1	2%
2005	2010		5,8	0,1	2%
2004	2009		6,4	0,1	2%
2003	2008		6,7	0,1	2%
2002	preskriberat innan 2008		2,5	0,1	3%

Källa: Kronofogden, bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.7 Tabell

Antal gäldenärer i slutet av året, tusental

Number of debtors at the end of the year, thousands

	1990	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Totalt (A- och E-mål) (All claims incl. private)	440	577,5	567	541	521	513	497	486	480	479
varav med skuld i A-mål (of which public claims)		526,2	494	468	446	431	411	400	392	386
varav med skatteskuld (of which tax claims)		373	275	243	221	200	188	182	171	169
varav fysiska personer (of which individuals)		251	210	186	167	148	138	135	126	123
varav juridiska personer (of which legal entities)		122,1	64	57	54	52	50	47	45	46

Anm: E-mål avser "enskilda mål" dvs. skulder till "privata sektorn" (t.ex. leverantörsskulder och bankskulder). A-mål omfattar skulder till "det allmänna". Bland A-målen återfinns utöver skatter bl.a. parkeringsböter, obetalda TV-licenser och studiemedel.

Källa: Kronofogden.

9.5 Antal med skatteskulder

Antalet fysiska och juridiska personer som fanns restförda för skulder hos Kronofogden uppgick den 31 december 2008 till 479 000 (9.7 Tabell). Av dessa skuldsatta s.k. gäldenärer ingick skatteskulder i 169 000 fall, varav 123 000 avsåg fysiska och 46 000 juridiska personer. Antalet gäldenärer med skatteskulder har minskat under 2000-talet. Av den vuxna befolkningen hade knappt två procent restförda skatteskulder 2008. För juridiska personer är det svårare att ange ett relevant andelstal på grund av att många juridiska personer har en vilande verksamhet – detta gäller i särskilt hög grad konkursföretagen. Antalet juridiska personer som faktiskt debiterats inkomstskatt var det senaste året cirka 304 000.

Skatteskulderna ojämnt fördelade

Av de fysiska personerna med skatteskuld kan drygt 10 300 räknas som näringsidkare. Den genomsnittliga skulden för dessa

var ca 241 000 kr. Motsvarande siffra för övriga privatpersoner var ca 93 000 kr. För juridiska personer var genomsnittet ca 445 000 kr. Fördelningen av skuldbeloppen på storlek är dock skev och genomsnittsvärden kan vara missledande. Av tabellerna 9.8 och 9.9 framgår andelarna för gäldenärernas skatteskulder fördelade efter beloppsintervall.

Bland individer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 41 procent av skuldfallen. Dessa skuldfall svarade emellertid för knappt en procent av den samlade skatteskulden för individerna. Det är 1,4 procent av individerna som har skatteskulder över 1 miljon kronor och andelen av skuldsumman för dessa uppgick till 44 procent. För juridiska personer är de stora skuldbeloppen än mer framträdande. Det fanns knappt 3 600 juridiska personer (drygt åtta procent av gäldenärerna) med miljonskulder i skatter men dessa svarar för hela 76 procent av de juridiska personernas samlade skatteskulder.

9.8 Tabell

Fysiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 2008 fördelade efter beloppsintervall

Individuals – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 2008

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning Distribution		Fördelning Distribution	
	antal number	andel i % share, %	mnkr MSEK	andel i % share, %
- 1	18 302	14,9%	9	0,1%
1 - 5	32 531	26,5%	82	0,6%
5 - 25	28 981	23,6%	342	2,6%
25 - 100	21 337	17,4%	1 164	9,0%
100 - 200	9 000	7,3%	1 293	10,0%
200 - 1000	10 957	8,9%	4 378	33,7%
1000 -	1 866	1,5%	5 713	44,0%
Summa (Total)	122 974	100,0%	12 981	100,0%
varav näringsidkare (of which self-employed)	10 292	8,4%	2 485	19,1%
varav övriga personer (of which other persons)	112 682	91,6%	10 494	80,8%

Källa: Kronofogden. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

9.9 Tabell

Juridiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 2008 fördelade efter beloppsintervall

Legal entities – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 2008

Beloppsintervall, tkr Amount between, KSEK	Fördelning Distribution		Fördelning Distribution	
	antal number	andel i % share, %	mnkr MSEK	andel i % share, %
- 1	4 176	9,1%	2	0,0%
1 - 5	7 517	16,4%	20	0,1%
5 - 25	8 581	18,7%	106	0,5%
25 - 100	9 237	20,2%	518	2,5%
100 - 200	4 740	10,3%	681	3,3%
200 - 1000	7 965	17,4%	3 638	17,9%
1000 -	3 583	7,8%	15 406	75,6%
Summa (Total)	45 799	100,0%	20 371	100,0%

Källa: Kronofogden. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

*Skatterna
bär upp
vår
åldrings-
vård*

Att få åldras utan oro

Förr i tiden betydde ålderdom ofta nöd. I våra dagars Sverige behöver ingen se fram mot ålderdomen med oro. Med hjälp av våra skatter har vi skapat en åldringsvård, som skänker ett mått av trygghet. Vårt samhälle är – trots sina brister – dock ganska gott att leva i.

Den gamle slipper oro, den sjuke kan få vård, de unga kan få utbildning, barnbidragen betyder god hjälp i många familjer.

Men – detta får vi inte gratis. Av vår inkomst får vi avstå en del i form av skatt. Den trygghet vi kan känna vid sjukdom, arbetslöshet och på ålderdomen, den har vi skaffat oss med dessa skattepengar.

Deklarera ärligt

Vår åsikt om skatterna, den skall vi uttrycka med vår röstsedel – och inte genom en *felaktig deklaration*, som låter de lojala betala vad andra undandrar sig. Det är alla politiska riktningar ense om. Utsätt Er inte för den oro, som alltid följer med en falskdeklaration. Brevet som ramlade in i brevlådan, är det en begäran från taxerings-

myndigheterna om ytterligare kontroll? Telefonsignalen som hörs, är det polisen som vill ha ett samtal? Dagligen kan vi läsa i tidningarna hur kontrollen skärpes, hur falskdeklaration upptäckts. Endast den som utsatts för det, förstår helt vad det innebär. Tänk på att det är många som skulle vilja ha sin deklaration oskriven, oinlämnad – som Ni ännu har.

Vad varje deklarant bör veta

Förutom den undandragna skatt som *falskdeklaranten* får betala, stadgar skattestrafflagen böter upp till 5 gånger det undandragna beloppet eller fängelse eller straffarbete upp till 2 år.

3 §

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift vare fri från straff.

Finansdepartementet genomförde 1955 en annonskampanj för att få svenska folket att deklarerera ärligt. Man hade en serie annonser som infördes i 143 tidningar runt om i landet. Man vädjade till skattbetalarna att deklarerera ärligt och talade om vad man fick för pengarna.

”Skatterna bär upp försvaret”,

”Att bli sjuk utan att bli ruinerad”, ”Våra skolor danar framtidens Sverige”,

”Att få åldras utan oro”.

IO

Fel och fusk

10.1 Inledning

Detta kapitel handlar om skatteundandragande och skattefusk. Med skatteundandragande och skattefusk torde man i vanligt språkbruk avse felaktiga handlingar som görs medvetet och i syfte att undgå skatt t.ex. genom att man undanhåller eller redovisar en inkomst/inkomstkälla för lågt eller medvetet gör ett felaktigt eller för stort avdrag. Skattebetalare gör emellertid också fel av slarv eller ren okunnighet. Benämningen skattefel använder Skatteverket som sammanfattande begrepp för både avsiktliga och oavsiktliga fel. Det är ofta svårt att avgöra varför en skattebetalare gjort fel.

Skattebetalare kan undandra skatt dels genom att undgå att bli beskattade, dels genom att undgå att betala påförd skatt. Att undandra sig betalning av påförd skatt behandlas inte här.

Skatteundandragande genom att undgå att bli beskattad är till sin natur fördolt. Av det följer att det är svårt att bestämma dess omfattning och utbredning. Trots detta finns det olika metoder som kan användas för att skapa sig en bild av den totala omfattningen av fel och fusk. Men det finns inte en metod som ensam kan förklara allt. I stället blir det fråga om att med olika metoder försöka ringa in den mest troliga omfattningen. Men slutresultatet blir under alla förhållanden osäkert.

Sedan vi i nästa avsnitt (10.2) behandlat olika begrepp och undersökningsmetoder beskrivs i tur och ordning skattningar av:

- Svartarbetets omfattning (avsnitt 10.3)
- Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar (avsnitt 10.4)
- Löntagarnas deklarationsfusk (avsnitt 10.5)
- Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek (avsnitt 10.6)

Kapitlet avslutas med vad man tror sig veta om skattefusks orsaker (avsnitt 10.7) och dess effekter (10.8).

10.2 Terminologi och olika undersökningsmetoder m.m.

10.2.1 Olika begrepp

För att ringa in vad som är känt om skattefusks omfattning är det lämpligt att dela in fusk i "realt" fusk, dvs. fusk kopplat till att arbete utförs, och finansiellt fusk kopplat till kapitalavkastning. Därutöver förekommer illegala aktiviteter och transaktioner som kan innebära ett skatteundandragande, t.ex. hembränning, smuggling, momsbedrägerier och fusk i inkomstdeklarationen exempelvis genom att yrka för stora avdrag.

De flesta undersökningar som gjorts har varit inriktade på det reala fuskets dvs. svartarbetets omfattning.

10.2.2 Direkta och indirekta metoder

Metoderna att försöka mäta skattefusks omfattning kan delas in i indirekta och direkta metoder. De indirekta metoderna bygger på antagandet att den svarta verksamheten (fusk) lämnar spår t.ex. i samhällsekonomin. De indirekta metoderna bygger i de flesta fall på att man bearbetar den offentliga statistiken på ett sådant sätt att man genom jämförelser kan dra slutsatser om förekomsten och omfattningen av svart verksamhet. Vid bearbetningen uppkommer differenser som kan vara en indikator på oredovisade/dolda inkomster eller tillgångar. Men osäkerheten är stor. En differens kan också vara tecken på fel och brister i statistiken. I en del fall kan metoden som sådan eller den praktiska hanteringen av den ifrågasättas. I den mån man bedömer att det rör sig om dolda in-

komster är frågan vad de i så fall består av och om det handlar om inkomster som ska beskattas i Sverige eller inte. Ett problem med de indirekta metoderna är således att de inte ger några – eller mycket begränsade – ledtrådar till fortsatt analys av vad de dolda inkomsterna består av.

De direkta metoderna innebär att man försöker kartlägga omfattning och utbredning. Exempel på direkta metoder är intervjuundersökningar baserade på slumpmässiga urval av befolkningen eller slumpmässiga revisioner. Fördelen med de

direkta metoderna är att man kan få grepp om den svarta sektorns struktur t.ex. ifråga om branscher eller regioner och fördelning på ålder, kön, inkomst m.m. En nackdel med de direkta metoderna är att de bara ger punktestimat för den studerade gruppen (urvalet). Dessutom har undersökningsmetoderna svårt att fånga upp allt undandragande – man hittar inte allt fusk vid kontrollerna och personer svarar inte alltid sanningsenligt vid intervjuer.

10.1 Tabell

Översikt över indirekta och direkta metoder att mäta dolda aktiviteter och transaktioner

An outline of indirect and direct methods of measuring hidden activities and transactions

Metod Method	Indikation på Indication of	Underlag m.m. Basis etc.
Indirekta metoder (Indirect methods)		
Disponibel inkomst-metoden (makrodata)	Svarta arbetsersättningar	För hushållssektorn i nationalräkenskaperna jämförs inkomstanvändningen för konsumtion och sparande med de inkomster som redovisas till beskattning
(Disposable income method [macro data])	(Black payments for work)	(For the household sector in the National Accounts consumption and savings are compared with income reported in tax returns)
BNP-metoden	Svarta arbetsersättningar	Jämförelse av BNP mätt från användningssidan med BNP mätt från inkomstsidan
(GDP-method)	(Black payments for work)	(GDP measured from an expenditure approach is compared to GDP measured from an income approach)
Disponibel inkomst och utgiftsstruktur (mikrodata)	Underrapporterade inkomster för viss hushållskategori	Hushållsbudgetundersökningar. Jämförelse mellan inkomster och utgiftsstruktur för olika kategorier av hushåll
(Structure of disposable income and spending [micro data])	(Underreporting of income in a specific category of household)	(Household budget surveys. Income compared to structure of spending)
Skattebasmetoden	Dolda inkomster från utlandet	Inkomstskattebasen jämförs med konsumtionsskattebasen
(Tax base method)	(Hidden income abroad)	(Income tax base compared to consumption tax base)
Restposten i finansräkenskaperna	Hushållens dolda tillgångar i utlandet?	Över åren ackumulerat sparande som inte fångas upp i rapporteringen från finansiella institutioner m.m.
(Unexplained difference in the Financial Accounts)	(Assets concealed abroad belonging to households?)	(Accumulated savings not covered by the reports from financial institutions)
Momsdiskrepansen	Fusk med momsredovisningen	Teoretiskt beräknad moms enligt nationalräkenskapernas input-outputmodeller jämfört med faktiskt redovisad moms
(VAT-discrepancy)	(VAT-fraud)	(Theoretically calculated VAT based on the National Accounts compared to VAT in tax returns.)
Monetära metoder	Dolda aktiviteter som betalas med kontanter	Utvecklingen av kontantanvändningen. Beräkning av ett "överskott" av kontanter som inte förefaller kunna förklaras med normala aktiviteter
(Monetary methods)	(Hidden activities cash paid)	(The development of cash transactions. A "surplus" of cash money is calculated that could not be explained by normal financial activities)
Direkta metoder (Direct methods)		
Intervjuer	Främst inriktat på svartarbete	Enkäter, intervjuer
(Surveys)	(Black work activities)	(Postal surveys, interviews)
Skatteförvaltningens kontroller	Framkontrollerbart skattefusk inom olika delområden, olika företeelser	Slumpmässiga revisioner/kontroller där resultatet systematiseras så att slutsatser kan dras om helheten
(Tax control)	(Tax evasion in different sectors, different tax evasion methods)	(Random audits designed to fit systematic analysis of results)

Källa: Skattebasutredningen SOU 2002:47

10.3 Svartarbetets omfattning

10.3.1 Inledning

Det har gjorts flera försök att mäta storleken på den svarta sektorn i Sverige och andra länder. Intresset för denna form av beräkningar har ökat bland EU-länderna beroende på att en del av EU-avgiften baseras på bruttonationalinkomsten (BNI). Svartarbete ska ingå i beräkningarna, annars blir fördelningen av EU-avgifter orättvis mellan medlemsländerna. En annan del av EU-avgiften baseras på tullmedel och ländernas momsunderlag. Mellan EU-länderna finns därför också ett intresse av att tull och moms redovisas korrekt och att kontrollen fungerar.

Det är inte bekant om man i något land gör löpande undersökningar av omfattningen av den svarta sektorn. Enligt sammanställda undersökningar¹ ligger beräkningarna av svartarbetets omfattning i de nordiska och nordeuropeiska länderna i intervallet 2,5-6 procent av bruttonationalprodukten, BNP.

Svartarbetet är till sin natur fördolt och myndigheter kan inte få säker kunskap om det som människor försöker dölja. Men man kan få ökad kunskap. Ökad kunskap är viktig, för svartarbete handlar inte bara om skatter och skattebördans fördelning. I en svart ekonomi är produktionen inte lika effektiv vilket hämmar tillväxten i samhällsekonomin. Med svarta inkomster kan en individ få för mycket i bidrag. Ytterst handlar svartarbetet om förtroendet för medmänniskor, välfärdssamhället, samhällets institutioner och att regelverken uppfattas som rimliga och rättvisa.

10.3.2 Skatteverkets stora undersökning 2006 om svartarbete

Skatteverket får främst genom sin kontrollverksamhet stor kunskap om svartarbetet. Denna kunskap är dock beroende av vad som kontrolleras. Skatteverket behöver ytterligare kunskap för att träffa rätt i kontrollen, för att förhindra att fel uppkommer samt för att medverka till att förenkla och modernisera skattelagstiftningen.

Vid Skatteverkets analysenhet har åren 2005-2006 genomförts en kartläggning av

svartarbetet. Det har varit en bred ansats för att ge en allsidig belysning av svartarbetet. Syftet har varit att få en uppfattning om utbredning och omfattning på svartarbete i dagens Sverige, attityder till svartarbete, svartarbetets orsaker och vad som kan göras för att motverka svartarbetet. Som ett led i kartlägningsarbetet har en rad undersökningar genomförts. Skatteverket har i en rapport² år 2006 redovisat de samlade undersökningens resultaten.

I det följande återges de viktigaste resultaten av studien.

10.3.3 Svartarbete = odeclarerade arbetsinkomster

Det första exempel gemene man nämner när svartarbete förs på tal är en hantverkare som gör ett jobb åt en privatperson "utan kvitto" eller när en företagare avlönar någon vid sidan av en reguljär anställning, t.ex. en person som jobbar tillfälligt på en restaurang. Svarta arbetsinkomster finns alltså både hos egenföretagare och hos anställda.

I de ovan nämnda fallen är den som köper svartarbetet och den som utför svartarbetet införstådda med att man till Skatteverket inte ska uppge arbetsinkomsten i fråga. Men det är naturligtvis också svartarbete om företagaren på ett korrekt sätt lämnar kvitto, men sedan låter bli att ta upp inkomsten i sin bokföring. Om företagaren eller den anställde får ersättning på annat sätt än i form av kontanter, till exempel med varor eller genom att få utnyttja köparens sommarstuga, spelar ingen roll. Även sådan ersättning ska enligt gällande regler beskattas. Privata utgifter som bokförs så att de belastar ett företags deklarerade inkomst av näringsverksamhet är alltså en dold arbetsinkomst (svartarbete). Med svarta arbetsinkomster³ menas därför:

- Ersättning för utfört arbete,
- som ska beskattas i Sverige
- men som man inte redovisar till Skatteverket

och de svarta inkomsterna kan som ovan nämnts indelas i:

- Oredovisad löneinkomst (lön/förmåner)
- Oredovisad företagarinkomst

¹ Sören Pedersen, *Skyggeökonomi i Vesteuropa*, Rockwool Fondens Forskningsenhed, Köpenhamn 1997

² *Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Rapport 2006:4*

³ För en utförligare definition se avsnitt 3.4 i Skatteverkets rapport 2006:4

10.3.4 Svenskarnas attityder till svartarbete

Allt svartarbete kan inte ”kontrolleras bort”. För att komma till rätta med svartarbetet är det därför viktigt att förstå vilka attityderna är till olika slag av svartarbete. Att jobba svart eller köpa tjänster svart uppfattas som en lindrig förseelse medan det uppfattas som en allvarlig förseelse att lämna felaktiga uppgifter i sin inkomstdeklaration.

De som köpt svart har i mycket liten utsträckning dåligt samvete för detta. I stället känner sig en stor majoritet av dem nöjda med att ha gjort en god affär. Detta är naturligtvis ett av skälen till att de som köpt i större utsträckning än andra berättar om det för sina närmaste och för vem som helst.

De som köper svart och jobbar svart motiverar sitt handlande med olika argument. Ett ofta anfört argument är hur personer i ledande ställning bryter mot reglerna i samhället. De som köpt svart har inte gjort

det för att gynna Sverige som land. Men de som agerat på den svarta marknaden vill naturligtvis gärna för sig själva och andra motivera sitt handlande med att det de gjort i själva verket är bra på något sätt.

Det är mycket stor skillnad i acceptans mellan att för svartarbete anlita en nära släkting jämfört med en person som har A-kassa, sjukpenning eller socialbidrag. Svart arbetskraft i organiserad form är ett beteende som upprör. Den exploatering och det utnyttjande som följer med svart arbetskraft uppfattas som en mycket negativ del av ekonomin.

Olika undersökningar indikerar att i jämförelse med andra länder är köp av svartarbete relativt vanligt i Sverige och vissa tecken finns på att skattemoralen har sjunkit. Detta sammanhänger sannolikt med generella förskjutningar i inställningen till vilka skyldigheter och vilka rättigheter medborgarna har gentemot samhället.

10.2 Tabell

Om du skulle ha köpt ett arbete svart, vad tror du då du skulle ha gjort efteråt? 2005
If you had bought a black service, what do you think you would have done afterwards? 2005

Andel som svarat "ja" på frågan	Alla	Köpt svart	Köpt svart för > 5 tkr
Proportion who answered "yes" to the question:	All	Bought black	Bought black for > 5 KSEK
Ha dåligt samvete? (<i>Had a bad conscience?</i>)	24	6-	4-
Berätta om det för de närmaste? (<i>Told family?</i>)	41	44	55+
Berätta om det för vänner? (<i>Told friends?</i>)	26	28	33
Tala öppet om det med vem som helst? (<i>Talked openly about it to anyone?</i>)	6	8	11+
Känna mig nöjd över en bra affär? (<i>Felt happy about doing a good business?</i>)	43	61+	69+
Skulle tycka att det inte var någon skillnad mot andra köp? (<i>Would think there was no difference from making any other purchase?</i>)	32	42+	46+

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 7

10.3 Tabell

Svartarbete är nödvändigt för att hålla Sverige i gång, 2005, andel i procent
Black work is necessary to keep Sweden going, 2005, share in percent

Svartarbete är nödvändigt.... ?	Alla	Köpt svart	Köpt svart för > 5 tkr
Black work is necessary.....?	All	Bought black	Bought black for > 5 KSEK
Instämmer inte (<i>Does not agree</i>)	50	33	26
Varken eller (<i>Neither nor</i>)	27	33+	28
Instämmer (<i>Agree</i>)	22	32	45
Ej svar (<i>No answer</i>)	1	1	0
Medelvärde (<i>Average</i>)	3,17	3,86+	4,20+

Anm: + anger statistiskt signifikant högre värde

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, Demoskops panelundersökning, bilaga 5, sjugradig skala med 4 som medelvärde

10.3.5 Omfattningen på svartarbetet

Nationalräkenskaperna (NR): Svarta inkomster på 115-120 miljarder kronor

Bruttonationalprodukten (BNP) är värdet av alla de varor och tjänster som produceras i landet för användning till konsumtion, investeringar och export. BNP ska inkludera även dold produktion. Den mest heltäckande skattningen av dolda arbetsinkomster är den som kan fås indirekt via NR. NR inkluderar nämligen även dolda inkomster från produktivt arbete som avsetts på marknaden. I nationalräkenskaperna finns en diskrepans mellan officiellt redovisad inkomst för hushållssektorn och hushållens utgifter. I Sverige har diskrepansen beräknats till ca 5 procent av BNP vilket motsvarar dolda arbetsinkomster (underlag) på 115-120 miljarder kronor räknat på 2002 års nivå. De dolda arbetsinkomsterna utgör 10 procent av de totala förvärvsinkomsterna. Om man beaktar att svarta ersättningar är små i offentlig sektor och stora industriföretag får man en antydning om att de dolda inkomsterna kan vara stora i vissa delar av ekonomin. Denna diskrepans har varit utgångspunkten för Skat-

teverkets undersökningar av omfattningen av dolda arbetsinkomster.

10.3.6 Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor

I en handbok från 2002 rekommenderar OECD att länderna i jakten på uppskattningar av strukturen i den dolda ekonomin bl.a. ska använda sig av resultatet av de revisioner skatteförvaltningarna utför. Metoden att använda skatterevisioner för att beräkna svarta arbetsinkomster har inte tidigare använts i Sverige.

Den av OECD rekommenderade revisionsmetoden kräver underlag i form av ett stort antal revisioner och att revisionsresultatet kodifierats tillräckligt bra samt att man har en bra grundstatistik över företagsstrukturen. Vår räkneövning resulterar i en skattning av de dolda arbetsinkomsterna på totalt ca 71 miljarder kronor.

De dolda arbetsinkomsterna som kan upptäckas vid revision fördelar sig med ungefär lika stora delar på för lågt redovisad löneinkomst (för anställda) och för lågt redovisad inkomst av näringsverksamhet (för egenföretagare).⁴

10.4 Tabell

Dolda arbetsinkomster, fördelning på företag efter storleken på "vit" lönesumma Hidden income from work, distribution among companies on "white" income from work

Kategori Category	Vit arbetsinkomst White income from work		Skattad dold arbetsinkomst Estimated concealed income from work		Dold arbetsinkomst mätt som påslag på vit inkomst Concealed income from work expressed as an addition to white reported income
	mdkr BSEK	Andel Proportion	mdkr BSEK	Andel Proportion	
Småföretag; lönesumma under 1 mnkr (Small companies with total wages of less than SEK 1 million)	87	9%	59,8	85%	69%
Aktiebolag med lönesumma 1-5 mnkr (Limited companies with total wages from SEK 1-5 million)	100	10%	7,9	11%	8%
Större aktiebolag samt övriga sektorer (Larger limited companies and other sectors)	810	81%	3	4%	0%
Total (Total)	997	100%	70,6	100%	7%
Totalt exkl. offentliga sektorn m.m. (Total excluding public sector)	687		70,6		10%

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 22

⁴ Skatteverket rapport 2006:4, bilaga 9, tabell 3, s. 296

Kalkylen indikerar en stark koncentration av de dolda arbetsinkomsterna (DAI) till småföretagen:

- Egenföretagare och bolag med lönesumma under 1 miljon kronor svarar för 9 procent av de vitt redovisade arbetsinkomsterna och för hela 85 procent av kalkylerade DAI.
- De halvstora aktiebolagen (med lönesumma 1-5 miljoner) svarar för 10 procent av de vitt redovisade arbetsinkomsterna och för 11 procent av kalkylerade DAI.
- Aktiebolag med lönesumma över 5 miljoner samt övriga sektorer har 81 procent av de vita arbetsinkomsterna och svarar för 4 procent av beräknade DAI.

Skattningen av de dolda arbetsinkomsterna har även bearbetats uppdelat på 25 branscher. Branscherna är mycket olika stora. Med den branschindelning som använts är de dolda inkomsterna i *absoluta* tal (räknat i kronor) störst i stora branscher som uthyrnings- och företagsservicefirmor (13,9 miljarder kronor), detaljhandel (8,1 miljarder) och byggin-dustri (6,2 miljarder).

Kalkyler har också gjorts av de dolda inkomsterna *relativt* sett dvs. som påslag på vitt redovisad arbetsinkomst. I toppen med dolda arbetsinkomster på över 15 procent ligger fiske, jordbruk och skogsbruk, restauranger, hårfrisörer, taxi, bilservice, lokalvård och övriga personliga tjänster. I en mellangrupp med svarta arbetsinkomster på mellan 5-15 procent finns utbildnings-, hälso- och sjukvårdsföretag (exkl. offentlig sektor), byggindustri, uthyrnings- och företagsservicefirmor, vägtransporter, livsmedelsbutiker, handel och hotell samt camping. Mycket små svarta inkomster – under 2 procent – finns i tillverknings-industri, gruvor, kreditinstitut, avfallshan-tering, elverk m.m. Resultatet av kalkylen är intressant så till vida att det i stor utsträckning bekräftar den allmänna upp-fattningen om fusk i olika branscher.

Andelen svart arbete och inslaget av småföretag i branscherna förefaller följas åt. Korrelationen är hela 0,86 vilket inne-bär ett mycket starkt positivt samband mellan inslaget av småföretag i branschen och förekomst av svarta arbetsinkomster (svarta löner och svart företagarinkomst).

10.3.7 Intervjuundersökningar förklarar runt 20 miljarder kronor

Undersökningsmetod

Ett sätt att få en uppfattning om svartar-betet är att fråga allmänheten. Syftet har varit att få ett grepp om omfattning och struktur av den del av svartarbetet där köpare och säljare gör upp om ett svart pris och båda aktörer därför är medvetna om att de köper respektive utför svarta tjäns-ter. Beträffande svarta varor har en separat undersökning företagits.

I undersökningen avseende tjänster har frågor ställts både om utförda och köpta tjänster. Svartarbetet som betalas i pengar har alltså mätts både från utförandesidan och från köparsidan. Skälet till detta an-greppssätt är att få kunskap om strukturen på både utförare och köpare. Det kan tän-kas att köpare är mer uppriktiga än utfö-rare när det gäller att uppges omfattningen. På så sätt är mätningar av svartarbetet både genom att fråga utförare och köpare ett sätt att kvalitetssäkra resultaten.

Utfört tjänster svart

Det som kommer med i intervjuundersök-ningar av detta slag är en mindre del av det totala svartarbetet nämligen det som man som vanlig privatperson är medveten om och som bygger på att köpare och säljare gjort upp om att priset ska vara svart.

Män utför svart arbete i högre grad än kvinnor. Detsamma gäller för de med låg ålder och med låg inkomst. Dessa variabler är alla signifikanta. Det är statistiskt säker-ställt att låg inkomst har ett förklarings-värde utöver vad som ges av variablerna kön och ålder och att kön har ett förkla-ringsvärde utöver vad som ges av ålder och inkomst. Även upplevd upptäcktsrisk och den allmänna inställningen till svartarbete har en signifikant effekt på att en person utför svartarbete. Däremot tillför t.ex. va-riablerna civilstånd, barnförekomst och boende inget i förklaringsvärde utöver vad som ges av kön, ålder och inkomst.

Omfattningen på det utförda svartarbe-tet som framkommer i intervjuundersök-ningarna beräknas till 15 miljarder kronor varav 10 miljarder utgör svartarbete åt hushåll och fem miljarder utgör svartarbete åt företag. Totalt sett motsvarar den del av svartarbetet som fångas upp i intervjuerna med allmänheten 1,7 procent av den totala

arbetstiden i Sverige.

Antalet personer som svarar att de utfört något svartarbete uppskattas uppräknat till hela landet motsvara cirka 800 000 och deras utförda svartarbete motsvarar 66 000 helårsarbeten, varav 25 000 åt företag. Vad gäller arbeten åt hushållen fördelar sig det svarta arbetet på 21 000 helårsarbeten på

bostadstjänster och 20 000 helårsarbeten på andra tjänster åt hushållen. De som svarat på att de utfört svarta arbeten åt företag är främst yngre personer som jobbat i restaurang och butik etc. och därför är skattningen av utförda arbeten åt företag närmast att se som en lägsta nivå.

10.5 Tabell

Översikt. Omfattningen på utförda svartarbeten, intervjuundersökning 2005

Overall view. Performed black work based upon interview survey measurements in 2005

	Antal utförare	Antal årsarbeten	Ersättning inkl. värdet av gentjänster, mdkr
	Number of performers	Number of full-time jobs	Compensation including value of exchanges, BSEK
Arbeten på bostad åt hushåll* (<i>Work on homes*</i>)	325 000	21 200	5,2
Andra tjänster åt hushåll än på bostad (<i>Other household work than on homes</i>)	456 000	19 700	4,8
Arbeten åt företag (<i>Work for companies</i>)	173 000	25 500	5,1
Total (Total)	809 000	66 400	15,1

* Villor, radhus, bostadsrätter, fritidshus, tomter (Villas, terraced houses, tenant-ownerships, holiday homes, gardens)

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 30

10.6 Tabell

Sysselsättning och svartarbete, sortering i fallande ordning efter andel som utfört svartarbete i olika sysselsättningskategorier, intervjuundersökning 2005

Occupation and black work, sorted in descending order according to the proportion who perform black work in various occupational categories, Performed black work based upon interview survey measurements in 2005

Sysselsättning	Andel (%) inom respektive kategori som har utfört svartarbete	Dito antal personer uppräknat till riksnivå
Occupation	Proportion (%) of respective category who have done black work	Ditto, number of people extrapolated to the national level
Studerande, värnpliktig (<i>Students, military conscripts</i>)	25	113 000
Facklärd arbetare (yrkesutbildad), t.ex. frisör, bilmekaniker etc. (<i>Skilled workers (vocational education), e.g. hairdressers, car mechanics, etc.</i>)	16	266 000
Inte facklärd arbetare (inte yrkesutbildad) (<i>Unskilled workers [not vocationally educated]</i>)	15	105 000
Egenföretagare; enskild firma eller bolagsägare (<i>Business owners, private firms or limited companies</i>)	15	34 000
Tjänsteman privat sektor (<i>Private sector white-collar workers</i>)	13	122 000
Arbetslös (<i>Unemployed</i>)	9	23 000
Sjukskriven, (=långtidssjukskriven>1 månad) (<i>On sick leave [= long-term sick, longer than 1 month]</i>)	9	11 000
Tjänsteman offentlig sektor (<i>Public sector white-collar workers</i>)	8	74 000
Pensionär (<i>Pensioners</i>)	5	51 000
Familjemedlem som hjälper egenföretagare (<i>Family members helping business owners</i>)	..	..
Hemarbetande (<i>Domestic work</i>)	..	..
Deltar i arbetsmarknadsprogram/utbildning för arbetslösa (<i>Participating in labour market program/ training for the unemployed</i>)	..	..
Samtliga (Total)	13	809 000

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 33

Det skiljer sig väsentligt t.ex. beroende på sysselsättning om man arbetat svart det senaste året. Bland studerande och värnpliktiga är denna andel högst med 25 procent jämfört med befolkningen i stort (18-74 år) där andelen är 13 procent. Den största kategorin som utfört svartarbete är facklärd arbetare motsvarande uppräknat 266 000 personer. Allmänt kan sägas att de som utför svarta tjänster har en övervikt bland yngre personer och personer med låg in-

komst medan köp av svartarbeten har en överrepresentation av personer med högre inkomst och personer som äger sin bostad.

Köpta tjänster svart

Vart femte hushåll har köpt tjänster svart det senaste året och betalat med pengar. I genomsnitt har ett hushåll betalt 7 000 kr men för hälften av hushållen ligger köpesumman under 3 000 kr.

10.7 Tabell

Köp av svarta tjänster med betalning i pengar 2005, mdkr

Purchase of black services with payment in money 2005, SEK billions

Köpt svart	Antal hushåll	Betalt svart i pengar	Antal årsarbeten
Bought black	Number of households	Black payment in money	Number of full-time jobs
Arbeten på bostad åt hushåll (Work on homes for households)	287 000	3,8	12 100
Andra tjänster åt hushåll (Services for households other than on homes)	648 000	2,4	20 000
Totalt (Total)	826 000	6,2	32 100

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, tabell 35

Vilka köper tjänster svart?

Det finns en överrepresentation av svartköpare bland män, gifta och personer som äger villa/radhus. Frekvensen svartköp är högre bland välutbildade, högre tjänstemän, chefer och andra personer med höga inkomster. Yngre, ensamstående, personer med låg inkomst är underrepresenterade. Vi vet av andra undersökningar att det bland egenföretagare finns ett utbrett svartarbete. Undersökningen visar att egenföretagarna också i högre grad än andra är aktiva som köpare av svartarbete. Inga säkerställda skillnader finnas mellan storstad och andra delar av landet.

Generellt kan man säga att köp av svartarbete i hög grad styrs av behovet av tjänster samt att mönstret är att höginkomsttagare köper andra människors tid och låginkomsttagare använder sin tid för att öka sina inkomster.

Köparsidan jämförd med utförarsidan

Volymen av köpta svarta tjänster betalda i pengar har undersökts både för köpare och för säljare. Finns det då någon skillnad och vad beror den i så fall på?

I den del av undersökningen som avser köpta tjänster har man bara frågat om ersättning betald med pengar. När man frågar köparna hamnar ersättningen för svarta tjänster 1,3 miljarder kronor högre än

enligt utförarnas uppgifter. Att man från köparsidan hamnar högre, både för ersättning i pengar och i antal årsarbeten, är rimligt med hänsyn till att köparsidan får med även arbeten utförda av personer under 18 och över 74 år samt att köparsidan täcker in eventuella utförare som inte är folkbokförda i Sverige.

Varor som köpts svart

Intervjuundersökningen som redovisats ovan omfattade tjänster som köpts svart. Men man kan också köpa varor svart. För att få en uppfattning om omfattningen har Skatteverket i en intervjuundersökning hösten 2005 ställt frågor kring privatpersoners "svartköp av varor".

Problemet när det gäller att fråga om svartköp av varor är att det kan vara svårt för köparen att avgöra om det är svart eller vitt eftersom det oftast är upp till säljaren att sköta redovisningen. Skatteverkets fråga formulerades därför som att köparen "på goda grunder tror att försäljningen av varan inte tas upp till beskattning" och de intervjuade fick ge svar på ett antal olika kategorier av varor såsom t.ex. drycker, ätbara jordbruksprodukter, byggmaterial, skogsprodukter, konstföremål m.m. 25 procent av svenska folket uppger att de köpt varor svart senaste tolv månadersperioden. De som köpt varor svart har i

genomsnitt köpt för 1 900 kr. Totalt för riket beräknas svartköpen av varor med betalning i pengar uppgå till 3,1 miljarder kronor.

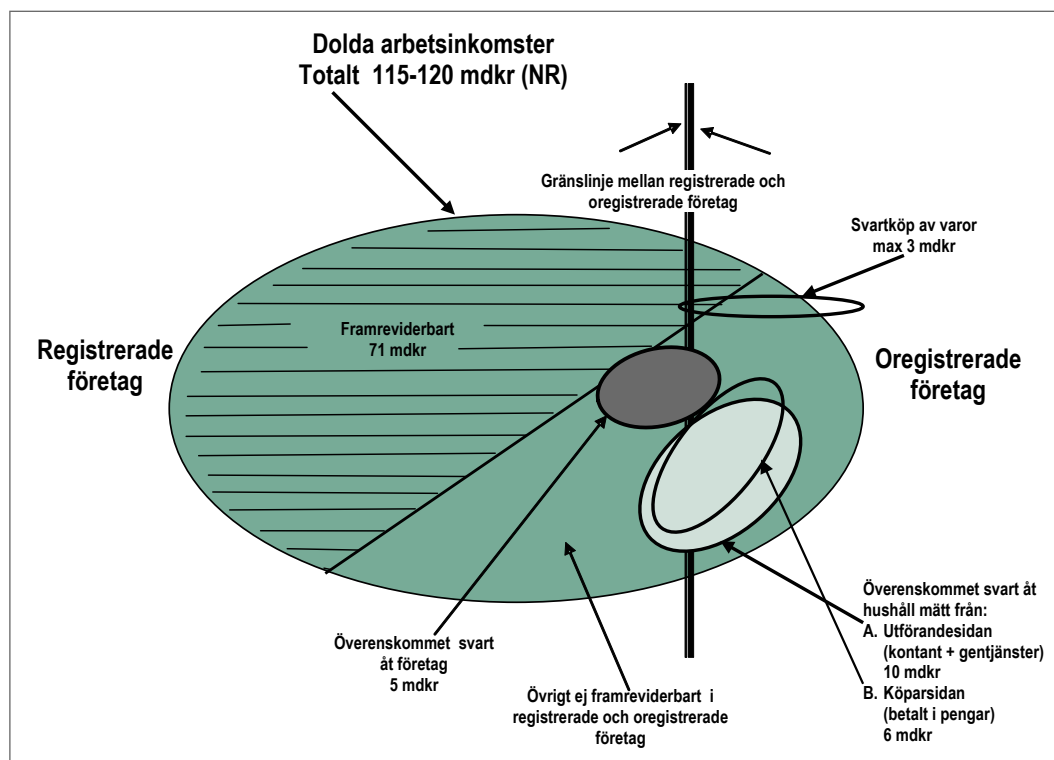
Grafisk beskrivning av svartarbetet

Lägger man samman den beräkning av svartarbetets omfattning som gjorts utifrån nationalräkenskaperna med de skattningar

man kan göra utifrån genomförda skatterevisioner och information från genomförda intervjuundersökningar så kan man åskådliggöra resultatet i en grafisk kartbild över svartarbetets omfattning (se 10.8 Figur).

Basen för beräkningen är diskrepansen i nationalräkenskaperna. Den uppskattningen av svartarbetet kan sedan delas in i en del både utifrån hur stor del som är framrevi-

10.8 Figur Svartarbetskartan Map over black work

Källa: Skatteverkets rapport 2006:4, figur 42

derbar och hur stor del som avser registrerade respektive oregistrerade företag.

En förhållandevis liten del av svartarbetet avser överenskommet svarta tjänster som antingen kan utföras åt företag eller åt hushåll. De överenskommet svarta tjänsterna åt hushållen kan beräknas både utifrån säljar- och köparsidan, med delvis olika resultat.

När svartköpen av varor placeras in på kartan över dolda inkomster överlappar dessa i viss mån det som går att finna med revisionsmetoden.

Vinst från illegal verksamhet – t.ex. narkotikahandel – ska inte beskattas. Vi markerar att det finns ett visst inslag av illegala företeelser genom att svartköpen av varor till del hamnar utanför ordinarie kartbilden.

Skatteverkets undersökning jämförd med Riksrevisionsverkets

År 1997 gjorde dåvarande Riksrevisionsverket (RRV) en omfattande undersökning av utfört svartarbete och svart varuförsäljning m.m. En jämförelse mellan Skatteverkets och RRV:s undersökningar påvisar en ökning av andelen av befolkningen som arbetat svart, 13 procent år 2005 mot 11 procent år 1997. Om man ser till svartarbetets volym – antalet arbetade timmar – bedöms detta ha ökat till följd av att fler personer svartarbetar. Svartarbetet har ökat bland yngre liksom bland tjänstemännen. Därutöver finns ett antal andra iakttagelser som också pekar på att svartarbetet ökat.

10.3.8 Allt svartarbete har inte kunnat påvisas

Av den diskrepans i nationalräkenskaperna, som ovan berörts och som indikerar ett svartarbete på 115-120 miljarder kronor, har genomförda undersökningar kunnat ge innehåll åt 90 miljarder, dvs. har kunnat "förklara" 75 procent. Detta innebär inte att diskrepansen i nationalräkenskaperna ligger på en felaktig nivå. Dels finns en allmän osäkerhet i de gjorda skattningarna. Det finns även en rad skäl som talar för att det bör finnas kvar en oförklarad del, nämligen främst att:

- allt kommer inte med vid intervjuer
- allt kan inte upptäckas med skatterevisioner
- man är inte medveten om vad som är svart.

Om de genomförda undersökningarna förklarat hela diskrepansen så hade slutsatsen varit att nationalräkenskaperna troligen underskattat de dolda inkomsterna eller att det varit något fel på undersökningarna.

10.3.9 Monetära skattningar av den dolda ekonomin

Den monetära metoden

En ansats som varit populär att räkna på, men som också åtföljts av stark kritik, är den monetära metoden. Det finns flera varianter på metoden men de utgår alla från idén att för att dölja svarta inkomster är kontanter det huvudsakliga betalningsmedlet. OECD⁵ är mycket skeptisk till monetära metoder: "Monetary macro-models are unsuitable for estimating the underground economy because they are based on modelling assumptions that cannot be justified."

Riksbanken – den stora mängden kontanter kan inte förklaras

Riksbanken⁶ har studerat kontanternas roll som betalningsmedel och ställt frågan: Hur mycket av utestående kontanter, dvs. värdet av utestående sedlar och mynt

i svensk valuta, kan förklaras med "normala" köptransaktioner och kassahållning hos hushåll och företag och hur mycket har andra orsaker?⁷ För att skatta hur mycket av mängden kontanter som kan förklaras av betalningar vid registrerade transaktioner har Riksbanken använt en modell som utarbetats av Humphrey i samarbete med Norges Bank. Modellen har även använts i Norge och Finland med likartade resultat som för Sverige.

Sedan man i modellen tagit hänsyn till betalningar med kort och checkar beräknas den mängd sedlar och mynt som behövs för att betala hushållens kontantköp. Till detta läggs en säkerhetsbuffert hos hushållen samt kassainnehav hos banker, icke finansiella företag och offentlig sektor. I modellen görs också tillägg för kontantanvändningen vid handel på andrahandsmarknaden samt för förlorade kontanter. Totalt förklarar dessa poster 40 procent av de faktiskt utestående kontanterna. En stor del av kontanterna – ca 60 procent – används således till annat än öppet redovisad konsumtion och kassa hos företagen. Riksbanken menar att en tänkbar förklaring är att kontanter används i transaktioner som inte ska kunna spåras.

Svartarbete och annat skattefusk är inte alltid förknippat med kontantanvändning. Man kan inte dra slutsatsen att en ökning av oförklarad kontantanvändning beror på ökat svartarbete. Kontanter används också för att dölja andra ekonomiska brott och rent kriminell verksamhet.

Utifrån storleken på den oförklarade kontantanvändningen har Riksbanken gjort en beräkning av den svarta ekonomin som utöver svartarbete inkluderar illegala aktiviteter som narkotikahandel, människosmuggling, illegal sprittillverkning m.m. Om omsättningshastigheten på pengar i den svarta ekonomin antas vara densamma som i den vita landar beräkningarna av den svarta ekonomin på 6,5 procent av BNP, alltså 1,5 procent över NR:s beräkning av den svarta sektorn⁸.

⁵ OECD (2002) *Measuring the Non-Observed Economy*, s. 190

⁶ Riksbanken ger ut sedlar och mynt och behöver därför uppskatta behovet av pengar. Distributionen av kontanter till banker etc. sköts numera av Pengar i Sverige AB, ett helägt dotterbolag till Riksbanken.

⁷ Ett sammandrag av Riksbankens undersökningsresultat finns som bilaga 16 i Skatteverkets rapport 2006:4B: *Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden*.

⁸ Sveriges Riksbank Working Paper No. 204 *The Use of Cash and the Size of the Shadow Economy in Sweden* av Gabriela Guibourg och Björn Segendorf

10.4 Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar

Mätningarna som beskrivits i föregående avsnitt avser skattningar m.m. med anknytning till inkomsterna av svartarbete. Finns det då några metoder som fångar upp skattefusk i anslutning till hushållens redovisning av sitt finansiella kapital? Fusk kan t.ex. bestå av oredovisad avkastning (räntor och utdelningar), oredovisade reavinster eller överdrivna skuldräntor.

10.4.1 Kontrolluppgifter minskar fel och fusk

Tengblad har utifrån nationalräkenskaperna gjort en kalkyl över hushållens oredovisade räntor och utdelningar.⁹ Beräkningarna visar att andelen räntor och utdelningar som inte kommer fram till beskattning har minskat mellan 1980 och 1991. I början av 1980-talet låg den andelen på ca 1 procent av BNP. 1991 hade den fallit till några tiondels procent av BNP vilket bl.a. torde hänga samman med en bättre skattekontroll. Kontrolluppgifter har införts under perioden.

Individernas tillgångar har över tiden förskjutits från banksparande till innehav av aktier och andra värdepapper. Det har därför blivit allt viktigare att få grepp om de reavinster som görs vid försäljning av värdepapper. Fr.o.m. inkomståret 1996 lämnas kontrolluppgifter på försäljningar av samtliga aktier och svenska värdepappersfonder.

Fr.o.m. inkomståret 2001 lämnar svenska banker även kontrolluppgifter avseende utlandsbaserade värdepappersfonder. Sammanfattningsvis bedöms fusk med kapitalinkomster till följd av det utsträckta kontrolluppgiftslämnandet ha reducerats till förhållandevis obetydliga belopp för de kapitalinkomster som emanerar från placeringar inom landet. Däremot har den friare rörligheten för kapital öppnat nya möjligheter till fusk genom placeringar av finansiellt kapital i länder som inte har motsvarande system.

10.4.2 Skattefelet i aktieförsäljningar

Två miljoner individer i Sverige äger marknadsnoterade aktier. Mellan 600 000 och

800 000 personer säljer aktier under ett kalenderår och ställs då inför uppgiften att redovisa vinst eller förlust på försäljningen i sin deklaration.

Hur de skattskyldiga deklarerat sina aktieförsäljningar vid inkomsttaxeringen 2002 har kartlagts genom ett slumpmässigt urval av 3 000 personer.¹⁰ Resultatet blev följande:

- Drygt en tredjedel av personerna som sålt aktier gjorde fel när de deklarerade aktieförsäljningar och det bedöms att felaktigheterna var oavsiktliga i hälften av fallen. Män och kvinnor gör lika ofta fel. Det är vanligare med fel bland personer med låg inkomst och bland personer som saknar förmögenhet.
- Drygt en åttondel av antalet affärer var felredovisade. Ju fler affärer man gjort under året desto bättre var man på att redovisa.
- Skattefelet uttryckt i uträknad skatt uppskattas till 1 100 miljoner kronor brutto, fördelat på 900 miljoner till de skattskyldigas fördel och 200 miljoner till de skattskyldigas nackdel (överbeskattning), innebärande ett skattefel netto på 700 miljoner kronor.

Anmärkas bör att inkomståret 2001, som undersökningen avsåg, var ett år mycket små aktievinster redovisades. Nettovinsten låg det året på 1,4 miljarder kronor enligt SCB:s specialbearbetning av hushållens ekonomi. Året innan uppgick nettovinsten enligt SCB till 34 miljarder kronor. Hur skattefelet varierar med faktisk vinst eller förlust är inte känt.

10.4.3 Kapitalplaceringar utomlands

Det antas att den friare rörligheten för kapital redan lett till ett ökat mörkertal hänförbart till kapitalplaceringar utomlands. En indikation på att hushållen har ökat placeringarna utomlands är de problem man har med att förklara vad hushållens tillgångar består av. SCB beräknar i national- och finansräkenskaperna hushållens sparande på två sätt. Sparandet beräknas som skillnaden mellan vad hushållen har i disponibel inkomst och vad de gör av med på konsumtion. Samtidigt räknar man fram hur stora tillgångar hushållen ackumulerat i sparande över tiden i form

⁹ Åke Tengblad. Århundradets skattereform, del II. Beräkning av svart ekonomi och skatteundandragandet i Sverige 1980-1991

¹⁰ Så här deklarerades aktieaffärer. Skatteverkets rapport 2004:1

av finansiella tillgångar i banksparande, obligationer, aktier, försäkringssparande m.m. Beloppen ska överensstämma. Under 1990-talet har man dock fått allt större problem att förklara vad tillgångarna består av – den s.k. restposten av oförklarade tillgångar i finansiella tillgångarna har under 1990-talet ökat.¹¹ Ökningen av restposten stämmer tidsmässigt väl överens med den avreglering av kapitalmarknaden som gjordes i början av 1990-talet. För år 2000 var den beräknade ackumulerade restposten i storleksordningen 250 miljarder kronor. Ackumuleringen har gjorts löpande i det penningvärde som gällde respektive år. Det innebär att i den mån det är fråga om kapital som placerats utomlands ingår inte eventuell värdestegring och återinvesterad avkastning som uppkommit på kapitalet efter utflödet. Restposten kan av detta skäl vara värderad i underkant. Skulle restposten räknas om med hänsyn till prisutvecklingen eller med tillägg för normal avkastning skulle det kunna röra sig om 500 miljarder kronor. Det förtjänar dock att påpekas att restposten samlar upp alla osäkerheter och brister i statistiken. Den troligaste orsaken är ändå att sparandet i ökande grad kanaliseras utomlands vilket medfört att det blivit svårt att fånga upp sparandet i den svenska finansiella tillgångsstatistiken. Avkastningen på hushållens finansiella sparande i utlandet torde i realiteten i allt väsentligt undanhållas från beskattning, vilket medför att sparandet undandras både inkomst- och fram till och med år 2007 förmögenhetsskatt.

Möjligheterna till att ha dolt sparande utomlands torde komma att minska avsevärt genom pågående utbyggnad av internationellt informationsutbyte avseende kontrolluppgifter t.ex. inom ramen för det s.k. sparandedirektivet inom EU och genom avtal med skatteparadis.

10.5 Löntagarnas deklarationsfusk

10.5.1 Övriga avdrag

En omdiskuterad fråga är i vilken utsträckning vanliga löntagare fuskar med sina deklarationsavdrag för att skattekontrollen och sanktionerna är bristfälliga. Det är inte

möjligt att hinna kontrollera alla avdrag under taxeringsperioden. Fusk med mindre belopp drabbas inte heller av skattetillägg ens om fusket skett avsiktligt. Och genom att inte svara på myndighetens frågor kan myndigheterna ofta för högre belopp inte påvisa oriktig uppgift och ta ut skattetillägg.

Skatteverket har studerat de skattskyldigas beteende när det gäller avdraget för övriga utgifter under inkomst av tjänst.¹² Det är ett avdrag som yrkades av 550 000 personer vid 1999 års taxering till ett sammanlagt belopp av 3 miljarder kronor. Den skattskyldige kan yrka avdraget med endast ett belopp – specifikation krävs inte – och vid deklarationen ska medges avdrag för avdragsgilla utgifter reducerade med 1 000 kr.

Baserat på flera fristående totalundersökningar påvisade utredningen att de skattskyldiga gjorde fel i yrkade avdrag oftare än i fyra fall av fem och att skattefelet uppgick till minst 52 procent av det totalt yrkade avdraget för övriga kostnader. Den undanhållna skatten beräknades till cirka 600 miljoner kronor. Många av felen berodde på okunnighet men intervjuer med deklarationsgranskarna gav vid handen att de skattskyldiga i ökande utsträckning chansar och försöker få igenom oerättigade avdrag.

10.5.2 Reseavdrag

Taxeringsåret 2003 gjorde ca 920 000 personer avdrag för resor till och från arbetet. Det totala avdraget uppgick till 11,3 miljarder kronor. För att undersöka skattefelet i reseavdraget gjorde Skatteverket under 2003 en undersökning genom ett slumpmässigt urval av 900 reseavdrag som granskades särskilt. Genom undersökningen fick man också mer kunskap om vilka som gör reseavdrag.

I snitt uppgick reseavdragen till ca 20 000 kr. Ensamåkande bilister stod för drygt 85 procent av alla avdrag – samåkning med bil förekom bara i en halv procent av fallen. Avdrag för kollektiva resor uppgick till ca fem procent. I sju procent av fallen framgick inte vad avdraget avsåg.

Undersökningen visade att 48 procent av de personer som gjorde avdrag för resor mellan hemmet och arbetsplatsen gjorde ett felaktigt reseavdrag. 46 procent gjorde fel till sin fördel och två procent gjorde fel till sin nackdel. Det innebär att varannan

¹¹ Internationaliseringens betydelse för svenska skattebaser och framtida skattestruktur, dir 2000:51, s.7.

¹² Om gratislotter och preventiv effekt. En utvärdering baserad på de skattskyldigas avdrag för övriga kostnader under inkomst av tjänst och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag. Skatteverket Rapport 2001:1.

person som ska redovisa ett reseavdrag gör fel – och att det i det alldeles övervägande antalet fall är fel till egen fördel.

Det vanligaste felet är otillräcklig tidsvinst, dvs. den avdragsyrkande har gjort avdrag för bil trots att tidsvinsten jämfört med allmänna kommunikationer inte uppgår till två timmar. Ett annat vanligt fel är att den avdragsyrkande gör avdrag för fler dagar än han faktiskt arbetat. Fel som beror på att man angett ett felaktigt avstånd mellan hemmet och arbetsplatsen är däremot relativt få. Andra vanliga fel är att avdraget avser resor till studieort och inte till arbete och att man gjort dubbelavdrag, både för bil och för buss.

I snitt är det beloppsmässiga felet för avdrag som yrkats med för högt belopp ca 13 000 kr och för avdrag som yrkats med för lågt belopp ca 3 000 kr. Män och kvinnor gör lika mycket fel. Brutto uppgår det beloppsmässiga skattefelet uppräknat till ca 3,5 miljarder kronor, vilket är ca 30 procent av det totala reseavdraget. Av beloppet är ca 3,4 miljarder till fördel för den skattskyldige (underbeskattning) och knappt 0,1 miljard till nackdel (överbeskattning). Skattefelet – det belopp staten går miste om i skatt – kan beräknas till 1,4 miljarder kronor.

Som vi sett ovan är det fel i vartannat reseavdrag och beloppsmässigt uppgår felet till ca 30 procent av det totala reseavdraget.

Ett alternativ till utökad kontroll är regeländringar. Ett avståndsbaserat reseavdrag för dem med långt avstånd till arbetet utan regler om tidsvinst och färdsätt skulle kunna förenkla systemet och därmed minska skattefelet i reseavdraget.

10.6 Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek

Tidigare bedömningar av skattefelets omfattning

Skatteverket gjorde år 1998 för första gången en uppskattning av skattefelets storlek¹³ i anslutning till ett regeringsuppdrag att utvärdera kontrollverksamheten. Skatteverket uppskattade att det totala skattefelet år 1997 låg i storleksordningen 80-90 miljarder kronor vilket motsvarade nästan fem procent av BNP eller nio procent av den samlade skatteuppbörden.

Det betyder definitivt inte att dessa inkomster kan framtvingas genom en utökad granskning. Blev undanhållna inkomster beskattade skulle tjänsterna i stor utsträckning inte produceras. Det är också Skatteverkets uppfattning att om verket fick resurser att hitta alla fel i form av felaktiga kostnader och redovisning skulle alla medvetna skatteundandraganden (fusk) bli försumbara men detta skulle inte vara en kostnadseffektiv användning av samhällets resurser. Slutsatsen av detta är i sin tur att ett visst mått av skattefel inkl. skattefusk måste accepteras i en demokrati med ett skattesystem som bygger på uppgifter som medborgarna själva lämnar. Hur stort skattefel och hur mycket skattefusk som kan tolereras är till slut en rent politisk fråga med många fler aspekter än de rent ekonomiska.

Skatteverket gjorde år 2002 för Skattebasutredningens räkning¹⁴ en bedömning

10.9 Tabell

Uppskattning av skattefel med internationella kopplingar, mdkr

Assessment of the amount of tax errors in cross border transactions, BSEK

	Skattefel, mdkr Tax errors, BSEK
Punktskatter (Excise duties)	2-4
Mervärdesskatt (VAT)	5-10
Skatt på kapital (inkl. arvs- och gåvoskatt) (Tax on capital abroad [inheritance and gift tax incl.])	8-
Paradistransaktioner med någon typ av företagskoppling (Tax heaven transactions)	2-5?
Övrigt (internprissättning, elektronisk handel, socialavgifter m.m.) (Other transfer pricing, electronic trading, social security contributions))	?
Totalt (Total)	20 - 35

Källa: Skatteverkets rapport 2002:2, s. 32

¹³ Skattefel och skattefusk. En utvärdering av kontrollverksamheten 1992-1997. Skatteverket Rapport 1998:3, s. 47 ff.

¹⁴ Oroliga skattebaser. Skatteverket Rapport 2002:2 s.31.

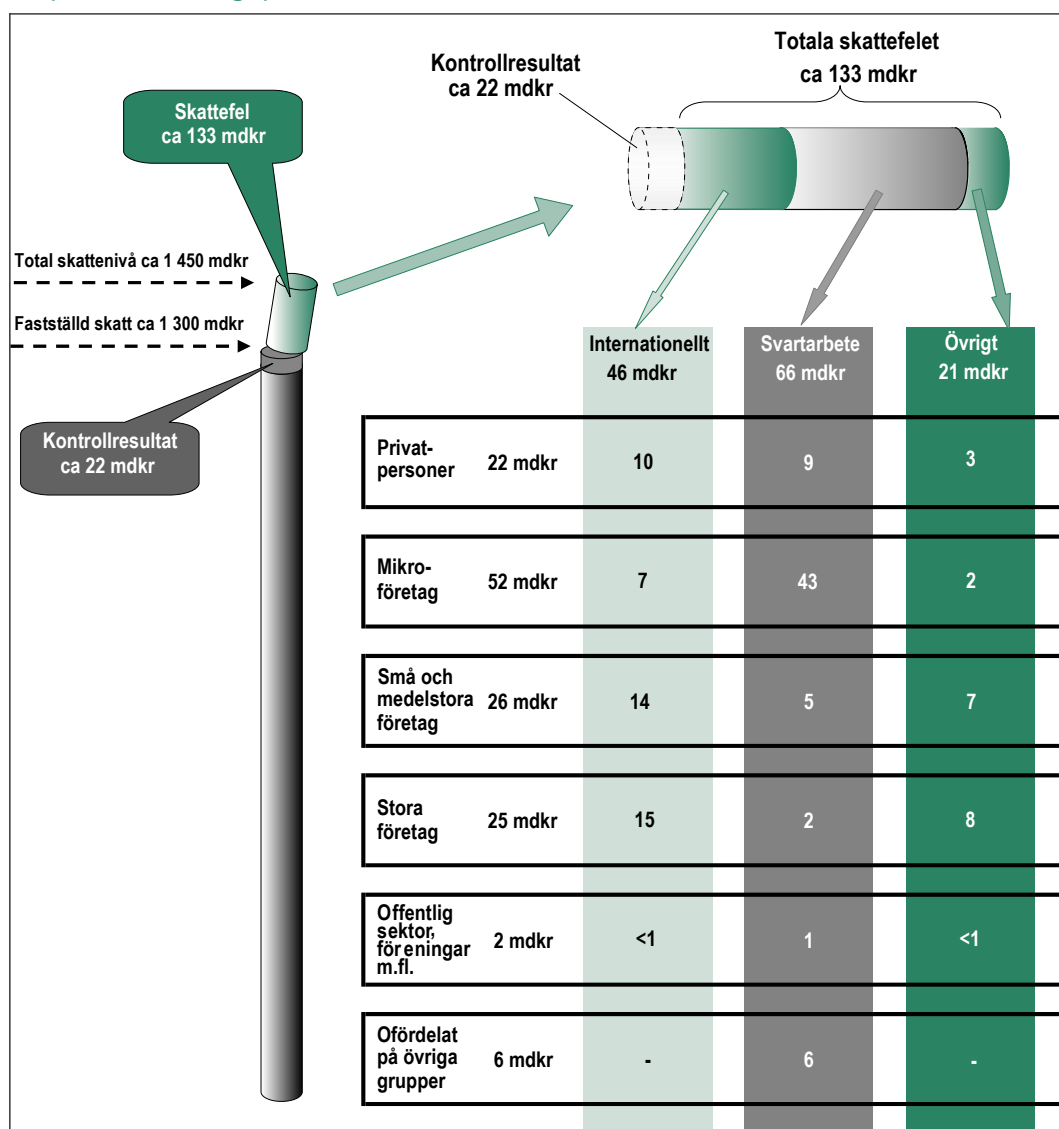
av skattefel med internationella kopplingar. Man bedömde att skattefelet med internationell anknytning låg i storleksordningen 20-35 miljarder kronor och med den sammansättning som framgår av 10.9 Tabell. I rapporten bedömde Skatteverket att den låga skattningen av det internationellt anknutna felet uppgående till 20 miljarder kronor var förenlig med det tidigare angivna totala skattefelet upp till cirka 90 miljarder kronor. Med den högre skattningen, 35 miljarder kronor, skulle även det totala skattefelet behöva räknas upp. Sammantaget bedömdes dock skattefelet i

Sverige ligga i storleksordningen 100 miljarder kronor.

En skattefelskarta presenterades 2007

Skatteverket presenterade hösten 2007 en ny beräkning av skattefelet¹⁵ som visar att uppskattningsvis 133 miljarder kronor i skatteintäkter varje år försvinner på grund av fusk, fel eller misstag. Detta motsvarar fem procent av bruttonationalprodukten (BNP) eller tio procent av den sammanlagt fastställda skatten. Den största andelen av skattefelet utgörs av svartarbete som står för 66 miljarder kronor och har beräknats

10.10 Figur
Skattefelskarta
Map over the tax gap

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

¹⁵ Skattefelskarta för Sverige. Skatteverket rapport 2008:1

utifrån den kartläggning¹⁶ av svartarbetet som Skatteverket genomförde 2006 och som redovisats ovan. Annat nationellt skattefel beräknas till 21 miljarder kronor medan det internationellt relaterade skattefelet beräknas uppgå till hela 46 miljarder kronor. För sistnämnda slag av skattefel har använts kontroller baserade på slumpmässiga urval, resultatet av den riktade skattekontrollen, riskanalyser, kartläggningar av branscher och företeelser m.m. När det har varit möjligt har flera olika källor/beräkningar jämförts för samma område. I de fall underlag för beräkningar helt har saknats har istället en uppskattning gjorts baserat på en rimlighetsbedömning. Ofta har bedömningarna karaktären av räkneexempel, där man med olika antaganden beräknar ett skattefel. Underlagen för gjorda beräkningar kommer från flera olika år. Skattefelskartan utgör därför inte en ögonblicksbild av skattefelet.

Skatteverket poängterar att osäkerheten i beräkningarna av skattefelet är i samtliga delar stor och i vissa fall mycket stor. Osäkerheten är minst för de områden där underlaget har utgjorts av kontrollresultat baserade på slumpmässiga urval. Sådana har dock bara funnits att tillgå på ett fåtal begränsade områden. Allra störst bedöms osäkerheten vara beträffande skattefelet med internationell anknytning och skattefelet för stora företag, där ett icke oväsentligt inslag av skatteplanering förekommer. Med hänsyn till den stora osäkerheten i

beräkningarna bör skattefelskartan tolkas med försiktighet.

Som framgår av figuren bidrar skattekontroll i alla dess former till mindre än två procent av de totala skatteintäkterna men motsvarar i runda tal 15 procent av skattefelet. Skattefelet har också relaterats till olika grupper av skattskyldiga. En sak som måste beaktas är hur de skattskyldiga indelats och hur många skattskyldiga det finns i varje grupp av skattebetalare.

Skattefelskartans indelning av de skattskyldiga framgår av nedanstående uppställning.

Att antalet privatpersoner överstiger Sveriges befolkning beror på att även en del utomlands bosatta är begränsat skattskyldiga i Sverige och redovisar t.ex. löneinkomster, kapitalinkomster eller fastighetsskatt.

Grupper av skattebetalare

Privatpersoner, ca 9,8 miljoner

– Fysiska personer exklusive deras näringsverksamhet

Mikroföretag, ca 640 000

– Företag med lönesumma < 1 mnkr

Små och medelstora företag, ca 65 000

– Företag med lönesumma 1 – 50 mnkr

Stora företag, ca 15 000

– Samtliga företag i koncerner där något företag har en lönesumma > 50 mnkr

Offentlig sektor, föreningar m.fl., ca 150 000

– Kommuner, kommunförbund, landsting, statliga myndigheter m.fl.

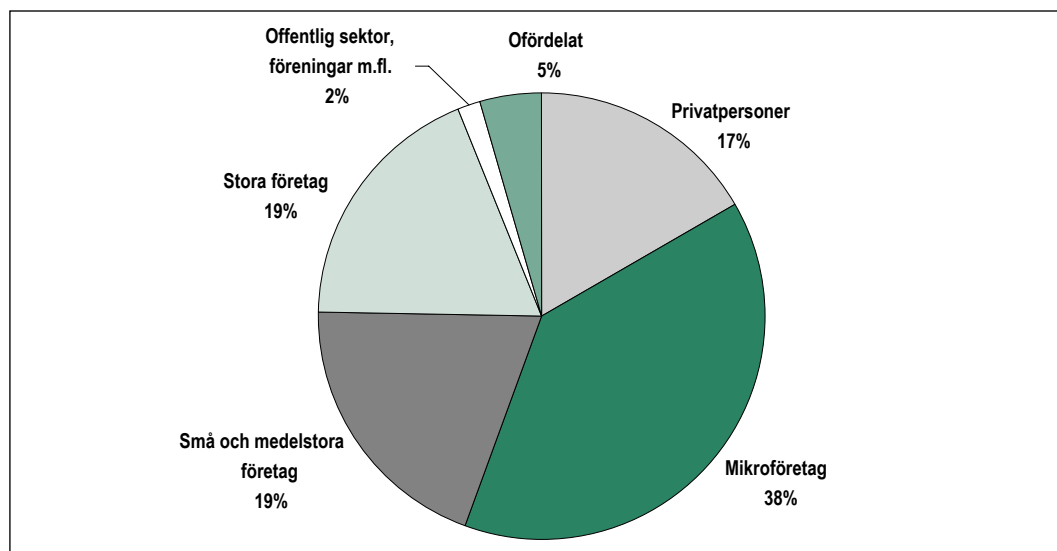
– Ekonomiska föreningar, bostadsrättsföreningar m.fl.

– Ideella föreningar, stiftelser m.fl.

10.11 Diagram

Skattefelets fördelning på olika grupper av skattebetalare

The distribution of the tax gap on different types of taxpayers

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

¹⁶ Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Rapport 2006:4

Den största delen av skattefelet är hänförlig till företagssektorn och där de många små mikroföretagen svarar för hälften av skattefelet i denna sektor (10.11 Diagram). De olika grupperna av skattskyldiga betalar olika mycket i skatt. I 10.12 Diagram har skattefelet relaterats till den deklarerade och fastställda skatten. Mikroföretagens skattefel är mer än hälften av den

fastställda skatten för den gruppen.

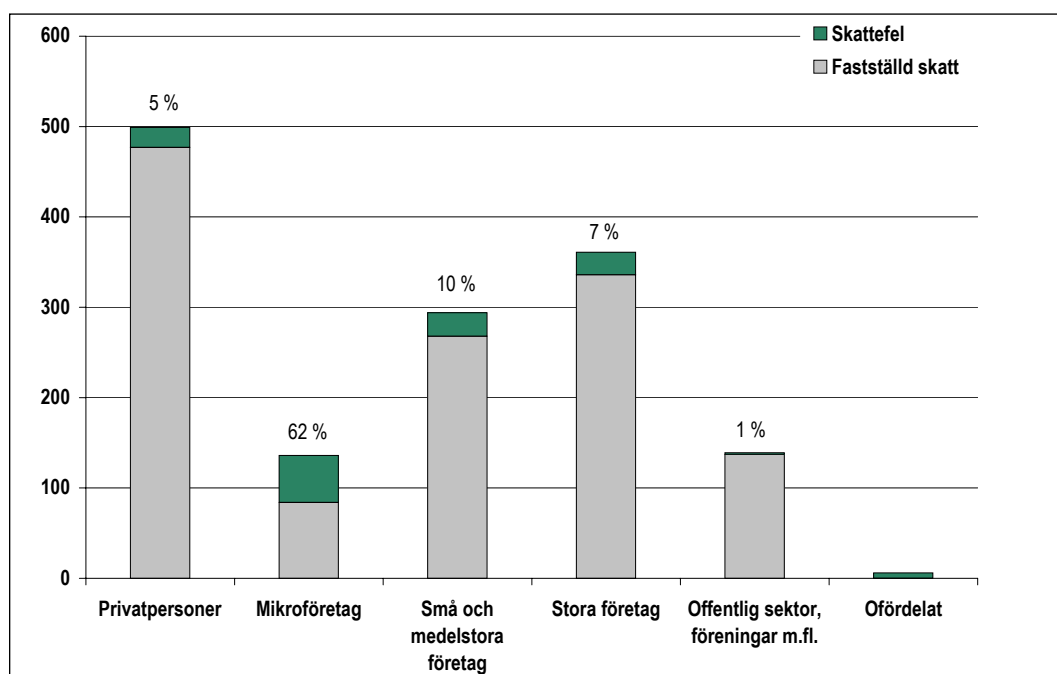
Incitament och möjligheter att göra fel skiljer sig mellan olika skatter vilket illustreras av nedanstående 10.13 Tabell.

Medan moms har det största skattefelet i kronor räknat beräknas skattefelet ställt i relation till den fastställda skatten vara högst för skatt på kapitalinkomster.

10.12 Diagram

Skattefel i förhållande till den deklarerade (fastställda) skatten för olika grupper av skattebetalare

The tax gap in relation to declared (settled) tax for different groups of taxpayers

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

10.13 Tabell

Skattefelets fördelning på olika skatteslag

The distribution of the tax gap on different taxes

Skatteslag	Skattefel, mdkr	Andel av totalt skattefel	Fastställd skatt mdkr	Skattefel andel av fastställd skatt
Type of tax	Tax gap, BSEK	Share of total tax gap	Settled tax, BSEK	Tax gap in relation to settled tax
Moms (VAT)	35	26%	250	14%
Inkomstskatt, näring (Income tax, business)	32	24%	97	33%
Sociala avgifter (Social security contributions)	30	23%	381	8%
Inkomstskatt, tjänst (Income tax, employment)	20	15%	443	5%
Skatt på kapitalinkomster (Tax on capital income)	11	8%	17	65%
Punktskatter (Sales taxes)	4	3%	87	5%
Övriga skatter (Other taxes)	1	1%	27	4%
Totalt (Total)	133	100%	1 302	10%

Källa: SKV 234 utgåva 1, 2007

10.7 Skattefuskets orsaker

Flera undersökningar visar att fusk är tämligen utbredd. Många känner skattefuskare och många anlitar andra för svartarbete. Fusk kan aldrig åtgärdas om inte de bakomliggande orsakerna blir kända. Sannolikt finns det flera olika orsaker som samspelar och en total kunskap kan man aldrig få. Möjligheten till fusk har stor betydelse för om en person fuskar eller inte men den faktorn förklarar inte orsaken till beteendet. Detsamma gäller kunskap om skattesystemet och skattekontrollen. De förklaringsfaktorer som berörs i det följande är främst kopplade till om man upplever skattesystemet som rättvist, sociala normer och individuella skillnader hos olika personer.

Strukturella och individrelaterade faktorer

I den tidigare refererade studien av Riksrevisionsverket har orsakerna till svartarbete tagits upp. De slutsatser som framkommit i Skatteverkets svartarbetskartläggning överensstämmer väl med RRV:s.

Riksrevisionsverket indelar faktorerna i strukturella och individrelaterade. Som strukturella faktorer nämns social kontroll, institutionella förhållanden, utbud och efterfrågan på arbetskraft i den vita ekonomin samt politiska och kulturella faktorer. Individrelaterade faktorer kan exempelvis utgöras av normer/värderingar, kontakter, kompetens, tillgång till produktionsfaktorer, mentalt avstånd till de styrande samt önskan om en positiv inkomsteffekt. När

det gäller inkomsteffekten urskiljer Riksrevisionsverket såväl privatekonomiska skäl som en önskan att kompensera sig av rättviseskäl.

När det gäller de strukturella faktorerna framhåller Riksrevisionsverket särskilt den sociala kontrollen och regelsystemens marginaleffekter. Med social kontroll avser Riksrevisionsverket i vilken utsträckning befolkningen eller "omgivningen", inom ett visst geografiskt område har kännedom om vilka faktiska omständigheter som råder i den enskildes liv. Riksrevisionsverket menar att den sociala kontrollen verkar både återhållande och pådrivande för deltagandet på den svarta arbetsmarknaden. Mekanismerna utgörs av risk för upptäckt och tillgång till kontaktnät. Riksrevisionsverket fann att många som arbetar svart motiverar sitt deltagande med att de gör detta för att kompensera sig för effekter av regler som uppfattas som orättvisa.

När det gäller de individrelaterade faktorerna tar Riksrevisionsverket särskilt upp det mentala avståndet mellan individen och de styrande samt upptäcktsrisken. Många intervjuade menar att alla de s.k. affärer som avslöjats har starkt negativt påverkat individens skattemoral.

Skatteverket har i sin undersökning till allmänheten år 2006 ställt upp ett antal positivt formulerade påståenden och de svarande har fått ange i vilken utsträckning man instämmer i att det är grunden (orsaken) till att man fuskar med skatten för egen del.

10.14 Tabell

Fråga: Varför finns det skattefusk? Svar rangordnade efter instämmande, år 2006, procent

Question: What is the reason for tax evasion? Answers ranked after ascending agreement value, year 2006, percent

Undersökning allmänheten år 2006		Instämmer	Instämmer inte	Vet ej/ej svar	Medelvärde
Orsaken till att man fuskar med skatten för egen vinning är att:		Agree	Do not agree	Don't know/ no answer	Mean
Public survey in 2006 The reason for tax evasion is:					
1	Personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer (Persons in high positions do not follow the norms in the society)	63	7	18	4,2
2	Skatterna är för höga. (The taxes are too high)	61	12	11	3,9
3	Solidariteten i samhället är låg. (The solidarity in the society is low)	46	12	18	3,7
4	Skatterna går till "fel" saker. (The tax income is wrongly spent)	40	22	16	3,3
5	Man spekulerar - man vill "testa" om ett avdrag "går igenom" (Taxpayer speculation – taxpayers test if income tax expenses – will be corrected or not)	36	14	29	3,5
6	Sanktionerna/straffen är otillräckliga (Sanctions/punishments are inefficient)	33	17	33	3,4
7	Upptäcktsrisken är låg. (The possibility of being caught is low)	32	16	30	3,3
8	Skattereglerna är krångliga. (The tax rules are complicated)	31	23	19	3,2
9	Man tror att "alla andra" fuskar (People believe that "everybody else" is cheating)	31	20	28	3,2
10	Annat (Other reasons)	6	1	90	3,9

Källa: Skatteverkets rapport 2007:3

I 10.14 Tabell har de olika svarsalternativen rangordnats efter andelen som instämmer i ett visst påstående. För de två orsaker som ligger överst i tabellen instämde sex av tio svarande. Att man uppfattar skatternas storlek som en starkt bidragande orsak till skattefusket torde överensstämma med vedertagen uppfattning. Mer anmärkningsvärt är att många som orsak till skattefusk anför att personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer och att solidariteten i samhället är låg. Noteras kan vidare att uppfattningen att personer i ledande ställning bryter mot samhällets normer anges som en viktigare förklaring till skattefusk än att "alla andra" fuskar. Bara i begränsad omfattning motiveras skattefusk av krångliga skattelagar. Ordningsföljden på de olika "orsakerna" är densamma som vid undersökningen år 2004.

10.8 Skattefuskets effekter

Undandragna skatter eller andra effekter

I debatten fokuseras ofta på de skatteintäkter som antas gå förlorade genom skattefusk. Forskarna är emellertid inte helt ense om i vilken utsträckning samhället i slutändan förlorar några skatteintäkter – i varje fall inte när det gäller vissa former av skattefusk t.ex. svartarbete. Om de inkomster en person förtjänar genom svartarbete

konsumeras inom landet i form av varor och tjänster leder detta i sin tur till inkomster hos andra personer som ger upphov till nya skatteintäkter. Detta gäller särskilt om det arbete som utförts svart över huvudet inte skulle ha utförts, om det skulle ha beskattats på vanligt sätt, och om personen inte skulle ha haft annan sysselsättning. I det sistnämnda fallet leder svartarbetet till högre produktion och i en del fall också till välfärdsvinster.

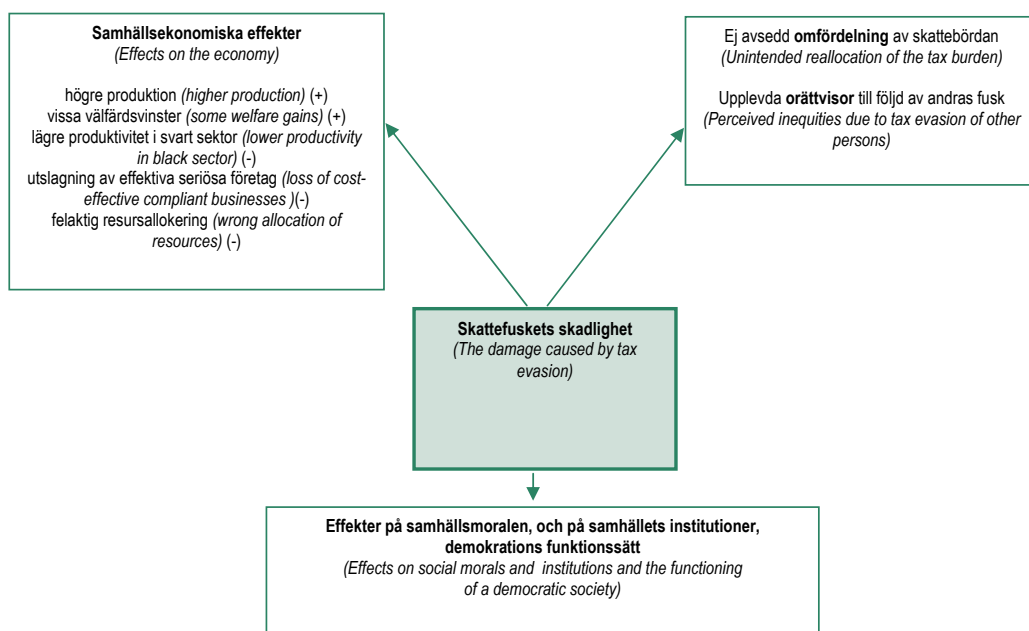
Annorlunda är det exempelvis med kapital som flyttas utomlands och genererar avkastning där och som inte alls konsumeras eller konsumeras utomlands. Återvänder kapitalet, som riskkapital i form av kapitaltillskott eller lån till svenska företag, är skadeverkan mindre än om det investeras utomlands.

Skattefusk har också betydelse för hur skattebördan fördelas. Vid svartarbete antas priset på varan eller tjänsten vara lägre än om den beskattats. Köpare och säljare "får det bättre" genom att de på något sätt delar på den skatt som skulle ha utgått om transaktionen genomförts "vitt". Staten kan emellertid alltid höja skattesatser eller införa nya skatter vid skattebortfall. Effekten blir då primärt en omfördelning av skattebördan som drabbar tredje man och att denne upplever skattesystemet som orättvist på grund av detta.

10.15 Figur

Olika dimensioner av skattefuskets skadlighet i samhället

Different dimensions of the damage to society from tax evasion and tax fraud

Källa: Skatteverket

Den samhällsekonomiska effekten är att det oftast är lägre produktivitet i svart sektor och att skattefusk riskerar att slå ut seriösa och effektiva företag. Det finns också en risk att lägre priser i en del av ekonomin leder till att fel varor produceras och konsumeras.

De allvarligaste skadeverkningarna av skattefuskets skadlighet för samhällsmoralen och samhällets funktionssätt. Hela vårt beskattningssystem bygger på att företag och medborgare i stort ställer sig bakom att välfärden i huvudsak ska finansieras med skatter som beslutats i demokratisk ordning. Om de grundläggande värderingarna i detta hänseende undermineras kan detta komma att sätta press på välfärdsordningar, sättet att ta ut skatt och skattekontrollens förutsättningar.

Skattefuskets upplevs som ett samhällsproblem

I debatten framförs ibland påståendet att skattefusk inte är något problem – i vart fall inget allvarligt sådant. Skatteverkets undersökningar bland allmänheten visar något helt annat. Det är anmärkningsvärt höga värden på instämmande som man fått på denna fråga.

Den äldre åldersgruppen instämmer i högre grad än de yngre. Företag med anställda instämmer i högre grad än de utan anställda att skattefusk totalt sett är ett allvarligt samhällsproblem (10.16 Tabell).

De studier i Sverige och internationellt som gjorts har nästan alla varit inriktade på att studera de avvikande – fuskarna. Få studier finns av ärliga skattebetalare och deras bevekelsegrunder för att fortsätta att vara ärliga.

10.16 Tabell

Påstående: Totalt sett är omfattningen av fusk ett allvarligt samhällsproblem

2005-2006, procent

Statement: In general, the size of tax evasion is a serious problem to society

2005-2006, percent

	Allmänheten 2006 General public 2006			Företagen 2005 Businesses 2005			
	Totalt	Ålder, år Age, years		Totalt	Antal anställda Number of employed		
	Total	18-24	65-74	Total	0	1-49	50+
Instämmer (5+4) (Agree)	58	40	74	61	59	67	71
Varken/eller (3) (Neither/nor)	17	21	6	14	14	14	15
Instämmer inte (2+1) (Don't agree)	10	14	6	10	11	8	5
Medelvärde (Mean value)	4,0	3,6-	4,4+	4,1	4,0	4,2+	4,2+

Anm: Plus- och minustecken anger statistiskt säkerställd avvikelse mot totalt

Källa: Skatteverkets rapporter 2007:3 och 2006:1

Källor och lästips:

Laurin, U. *På heder och samvete. Skattefuskets orsaker och utbredning*. Nordstedts 1986.
Wahlund, R., *Skatter och ekonomiska beteenden*. Stockholm, 1991.
Malmer, H & Persson, A. Århundradets skattereform. *Skattereformens effekter på skattesystemets driftskostnader, skatteplanering och skattefusk*. Stockholm. Nordstedts 1994.
Tengblad, Å. *Beräkning av svart ekonomi och skatteundandragandet i Sverige 1980-1991*. Århundradets skattereform, del II. Stockholm. Nordstedts 1994.
Fisk och Fusk – Mål, medel och makt i fiskeripolitiken. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. DS 1997:81.
Pedersen S. *Skyggeøkonomien i Vesteuropa*. Målninger og resultater for udvalgte lande. Rockwool Fondens Forskningsenhed. København 1997.
Kagan, R. 1989, *On the Visibility of Income Tax Law Violations*. Taxpayer Compliance, Vol.2, Edited by Roth, J.A., Scholz, J.T. University of Pennsylvania.
Alalehto, T. *Motiv eller tillfälle?* En studie om ekonomisk brottslighet i restaurangbranschen. Atlas. WSOY, Borgå, Finland 1999.
OECD. *Measuring the Non-Observed Economy*. A Handbook. Paris 2002.
Guibourg, G. and Segendorf, B. *The Use of Cash and the Size of the Shadow Economy in Sweden*. Sveriges Riksbank Working Paper No. 204, 2007

Riksrevisionsverkets rapporter (RRV Rapporter):

Svart arbete: Del 1 *Insatser* (RRV 1997:59),
Del 2 *Omfattning* (RRV 1998:28),
Del 3 *Struktur* (RRV 1998:29) samt
Del 4 *Förslag* (RRV. Dnr 23-97-1420).

Skatteverkets rapporter (RSV/SKV Rapporter):

Hansson, I. *Sveriges svarta sektor*. Beräkning av skatteundandragandet i Sverige. Skatteverket Rapport 1984:5.
Skattefel och skattefusk. En utvärdering av skattekontrollen 1992-1997. Skatteverket Rapport 1998:3.
Om gratislotter och preventiv effekt. En utvärdering baserad på de skattskyldigas avdrag för övriga kostnader under inkomst av tjänst och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag. Skatteverket Rapport 2001:1
Oroliga skattebaser. Riskområden för skattefel med internationell anknytning. Skatteverket Rapport 2002:2
Så här deklarerades aktieaffärer! En kartläggning av skattefel m.m. i samband med fysiska personers redovisning av aktieförsäljningar vid taxeringen 2002. SKV Rapport 2004:1
Allmänhetens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och myndigheternas kontroll. Resultat från en riksomfattande undersökning vintern 2006. Skatteverket Rapport 2007:3
Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och myndigheternas kontroll. Resultat från en riksomfattande undersökning hösten 2005. Skatteverkets rapport 2006:1.
Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat. Skatteverkets rapport 2006:4
Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 2: Möjliga åtgärder mot svartarbete och bidragsfusk. Skatteverkets rapport 2007:1
Cash use in recorded and non-recorded economic activities in Sweden. Purchasing and Performing Undeclared Work in Sweden. Part 1: Results from Various Studies, Swedish Tax Agency report 2006:4B, Appendix 15
Skattefelskarta för Sverige. Skatteverkets rapport 2008:1 samt broschyr SKV 234 utg 1

(Uppläses från Predikstolen).

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse,

angående fortsatt befrielse till och med år 1835 från erläggande af de i Uppbörds-författningarne stadgade så kallade stämmoböter; Gifwen
Stockholms Slott den 23 September 1834.

Wi, CARL JOHAN, med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Götthes och Wendes Konung, gøre weterligt: att, sedan, i anledning af Rikets Ständers wid sistförflutne Riksdag gjorda underdåniga hemställan att det uti Wårt och Rikets Kammar-Collegii Circulaire-bref den 18 Februarii 1806 intagne stadgande om så kallade stämmoböters erläggande med 12 skillingar af hwar och en skattskyldig, som utan laga förfall försummade att hufv eller genom Ombud wid Andra Uppbördsstämman sig infinna, måtte warda upphäfwet och ur Uppbördsförfattningarne utgå, **Wi,** genom Kungörelse af den 21 November 1829, i Nåder förordnat, att berörde stämmoböter skulle under Fem års tid, räknadt från 1830 års början, upphöra, på det under nämnde tid måtte kunna utrönas hwad inslytande sådant kunde hafwa på de skattskyldiges benägenhet att sina Krono-Utskylder hufv mant sig afbörda; så hafwe **Wi** nu, wid förekommen fråga om ett förnyadt

stadgande härutinnan, funnit godt i Nåder förklara, att den genom Högstberörde Nådiga Kungörelse under Fem år medgifna befrielse från stämmoböters erläggande må ytterligare Ett år på försök fortfara: wilstande **Wi,** efter inhämtande af nödige upplysningar i ämnet, särskildt i Nåder förordna om och i hwad mån böter för uteblifwande från Andra Uppbördsstämman derefter må för framtiden äga rum. Det alle, som wederbör, hafwe sig hufv samligen att esterrätta. Till yttermera wiso hafwe **Wi** detta med Egen hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholms Slott den 23 September 1834.

CARL JOHAN.

(L. S.)

C. D. SKOGMAN.

Böter om man uteblev från uppbördsstämma

Kronofogde på landet och magistrat i städerna utsatte tid och plats för hållande av uppbördsstämma under tiden före 1917. Stämman skulle hållas senast den 15 april. Varje stämma fick omfatta högst två socknar.

Före år 1929 fick den som utan giltigt förfall uteblev från uppbördsstämman böta 12 skillingar. "Kungl. Maj:ts Nådiga Kungörelse" från 1835 (att uppläsas från predikstolen) om fortsatt befrielse från erläggande av stämmoböter.

Skattekontroll och skattebrott

11.1 Inledning

Skattesystemet är ett masshanteringssystem som bygger på uppgifter som lämnas av företag och medborgare. I kapitlet lämnas en översiktlig redovisning av omfattningen av detta uppgiftslämnade. Lämnade uppgifter kontrolleras med hjälp av informationsteknik men också i rent manuella kontroller. I kapitlet lämnas en redovisning av omfattningen av skattekontrollen.

Det viktigaste syftet med kontroll och sanktioner är att stärka och upprätthålla normerna i samhället. Skattekontrollen ska utföras på ett sådant sätt att den bidrar till att normerna följs. Skattebetalarna ska se att de oärliga träffas av kontrollen. Därigenom upprätthålls viljan att göra rätt hos de ärliga skattebetalarna och en preventiv effekt erhålls. Kontrollen ska vara träffsäker och inriktas mot områden där det finns allvarliga fel och mot områden där fusket är särskilt förtroendeskadligt.

Fel och fusk förebyggs och motverkas på många olika sätt och ofta genom en kombination av olika åtgärder. Från Skatteverkets sida handlar det inte bara om kontroll utan även om andra åtgärder som t.ex. informationsinsatser och lagstiftningsförslag.

11.2 Skatteverkets kontroll

11.2.1 Omfattande material att kontrollera

Skatteverket tar emot och hanterar kontrolluppgifter och deklarationer, registrerar deklarationer, debiterar skatt och tar emot skattebetalningar.

Inkomstbeskattningen av löntagarnas arbets- och kapitalinkomster bygger i hög grad på de kontrolluppgifter som lämnas av arbetsgivare, pensionsinstitut, banker med flera.

11.1 Tabell

Antal inkomstskattedeklarationer och redovisningar i skattedeklarationer, tusental
Number of income tax returns, reports in tax returns and income statements, thousands

Deklarationer och redovisningar Tax returns and reports	2004	2005	2006	2007	2008
Summa inkomstdeklarationer (Sum income tax returns)	7 594	7 646	7 722	7 819	7 922
Varav privatpersoner (Physical persons)	7 054	7 096	7 163	7 248	7 335
Varav aktiebolag och ekonomiska föreningar (Limited companies, economic associations)	321	331	341	354	370
Varav stiftelser och ideella föreningar (Foundations, non-profit organisations)	97	99	99	100	102
Varav handelsbolag (Partnerships)	122	120	119	117	115
Mervärdesskatt (VAT)	3 964	4 070	4 476	4 620	3 415
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	2 710	2 763	3 032	3 135	3 201
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	2 657	2 719	2 881	2 978	3 046
Punktskatter (Sales taxes)	45	47	56	52	47
Totalt (Total)	16 970	17 245	18 167	18 604	17 631
Kontrolluppgifter (Income statements)					
Löne- och sociala KU (inkl SINK) (From employers)	17 257	17 237	20 312	17 478	17 511
Övriga KU (From financial institutions etc)	60 872	60 029	61 649	68 851	64 118
Summa kontrolluppgifter (Sum income statements)	78 129	77 266	81 961	86 330	81 630

Anm: Mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter och avdragen skatt redovisas i en gemensam skattedeklaration (VAT, payroll tax and preliminary tax & PAYE are all reported in the same tax return)

Källa: GIN-Skatt

Beskattningen av företagarnas och juridiska personers inkomster bygger däremot på de uppgifter de själva lämnar i sina inkomst- och skattedeklarationer. Den totala mängden inkomstdeklarationer och redovisningar i skattedeklarationer samt kontrolluppgifter framgår av 11.1 Tabell. Den stora minskningen av antalet mervärdesskatteredovisningar år 2008 jämfört med år 2007 och tidigare beror på en ändring i Skattebetalningslagen som trädde i kraft den 1 januari 2008 (lag 2007:13779). Enligt denna ska redovisningsperioden för mervärdesskattskyldig med beskattningsunderlag (exklusive gemenskapsinterna förvärv och import) uppgående till högst 40 miljoner kronor vara tre kalendermånader i stället för som tidigare en kalendermånad.

Vid 2009 års inkomsttaxering lämnade knappt 4 miljoner sina deklarationer elektroniskt varav 61,7 procent via Internet och 38,3 procent via telefon. Drygt 54 procent av 7,3 miljoner som hade möjlighet att deklarera elektroniskt utnyttjade denna

möjlighet (49 procent föregående år). Antalet skattedeklarationer som lämnades via Internet ökade från 20 procent 2007 till 31 procent 2007.

11.2.2 Många deklarationer ändras vid skattekontrollen

Skattekontrollen sker dels i form av grundkontroll och dels i form av utökad kontroll.

Grundkontrollen syftar till att säkerställa en viss kvalitet på underlagen för beskattning. Den omfattar alla deklarationer och avser att rätta uppenbara fel, exempelvis felaktiga överföringar och felsummeringar. Den utökade kontrollen sker i form av skrivbordsgranskning och revision. Av 11.2 Tabell framgår omfattningen av ändringar till följd av kontrollen samt omfattningen av skönsbeskattning. Med omprövning menas beslut som fattats efter utgången av taxeringsperioden. Fr.o.m. 2006 sker ingen uppdelning på grundkontroll och utökad kontroll.

11.2 Tabell.

Antal ändringar i kontrollverksamheten, tusental

Tax compliance control: Number of changes, thousands

	Exkl. grundkontroll Excluding routine control				Inkl. grundkontroll Including routine control			
	2004	2005	2006	2007	2006	2007	2008	
								Antal Number I förhållande till antal deklarationer Share of tax returns
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	159	115	311	317	311	317	286	3,6%
Inkomstskatt omprövning (Reconsideration)	42	39	45	53	69	67	69	0,9%
Mervärdesskatt (VAT)	47	43	43	46	83	88	68	2,0%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	62	51	51	57	82	86	102	3,2%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	27	21	21	22	33	30	30	1,0%
Punktskatter (Sales taxes)	4	3	5	5	5	5	8	17,0%
Summa (Total)	340	272	476	500	583	593	563	3,2%
Skönsbeskattning (Discretionary assessments)								
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	63	56	54	52	54	52	56	0,7%
Mervärdesskatt (VAT)	41	37	38	35	38	35	26	0,8%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	22	20	20	18	20	18	20	0,6%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	21	19	19	18	19	18	20	0,7%
Punktskatter (Sales taxes)	1	1	1	1	1	1	1	2,1%
Summa skönsbeskattningar (Total discretionary assessments)	147	133	132	124	132	124	123	0,7%
Totalt (Grand total)	487	405	608	624	715	717	686	3,9%

Anm: Kontrollverksamheten innefattar skrivbordsgranskning och revision. Fr.o.m. 2006 innefattas även grundkontroll fransett för punktskatter. (The tax compliance control includes tax field audit plus desk audit. From 2006 are formal checks included but not for Sales Taxes)

Källa: GIN-Skatt

Den vanligaste orsaken till skönsbeskattning är utebliven deklaration. Skatteverket får då i stället uppskatta inkomsten eller den skatt som ska betalas. Andelen ändringar som är hänförliga till skönsbeskattningar svarade 2008 för 18 procent av det totala antalet ändringar i kontrollverksamheten.

Vid den årliga inkomsttaxeringen ska Skatteverket inom fastställda tidsramar be-

handla alla deklarationer. I 11.3 Tabell redovisas antalet ändrade deklarationer vid den årliga inkomsttaxeringen. Av tabellen framgår också vilken typ av deklarationer som föranlett flest ändringar. Det beloppsmässiga utfallet av kontrollverksamheten omräknat till ökad skattedebitering netto framgår av 11.4 Tabell.

11.3 Tabell

Ändrade inkomstdeklarationer vid den årliga taxeringen per deklarationstyp, tusental

Number of filed income tax returns changed in yearly assessment, per type of tax form, thousands

	2004	2005	2006	2007	2008	
					Antal Number	I förhållande till antal deklarationer Share of tax returns
INK1 Privatpersoner (<i>Physical persons</i>)	267	258	257	263	247	3,4%
INK2 Aktiebolag och ekonomiska föreningar (<i>Limited companies, economic associations</i>)	16	16	17	17	11	3,0%
INK3 Stiftelser och ideella föreningar (<i>Foundations, non-profit organisations</i>)	3	3	4	3	3	2,9%
INK 4 Handelsbolag (<i>Partnerships</i>)	0	0	0	0	0	0,0%
Summa (Total)	286	277	278	283	261	
Andel av deklarationerna (<i>Share of tax returns</i>)	3,8%	3,6%	3,6%	3,6%	3,3%	3,3%

Källa: GIN-Skatt

11.4 Tabell

Skattemässigt utfall av kontrollverksamheten, belopp netto i mnkr

Net value of tax liability due to tax control, MSEK

	Exklusive grundkontroll				Inklusive grundkontroll		
	Excluding routine control				Including routine control		
	2004	2005	2006	2007	2007	2008	
						Belopp	Andel av totalt
						Value	Share of total
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	3 919	4 173	5 267	6 155	6 155	3 531	19%
Inkomstskatt omprövning (Reconsideration)	3 675	3 287	7 032	4 867	4 727	5 132	28%
Mervärdesskatt (VAT)	3 187	1 705	2 003	2 431	3 634	4 100	22%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	740	710	836	812	651	259	1%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	218	289	269	233	86	-2	0%
Punktskatter (Sales taxes)	405	362	246	227	314	689	4%
Summa exkl. skönsbeskattning (Total, discretionary assessment excluded)	12 144	10 526	15 653	10 121	15 567	13 709	74%
Skönsbeskattning (Discretionary assessments)							
Inkomstskatt, årlig taxering (Income tax, yearly assessment)	3 011	2 717	3 076	2 921	2 921	3 135	17%
Mervärdesskatt (VAT)	832	630	836	718	718	868	5%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)	294	305	264	304	304	343	2%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)	300	316	321	306	306	321	2%
Punktskatter (Sales taxes)	33	25	17	19	21	80	0%
Summa skönsbeskattningar (Total discretionary assessments)	4 470	3 993	4 514	4 268	4 270	4 747	26%
Totalt (Total)	16 614	14 519	20 167	14 389	19 837	18 456	100%

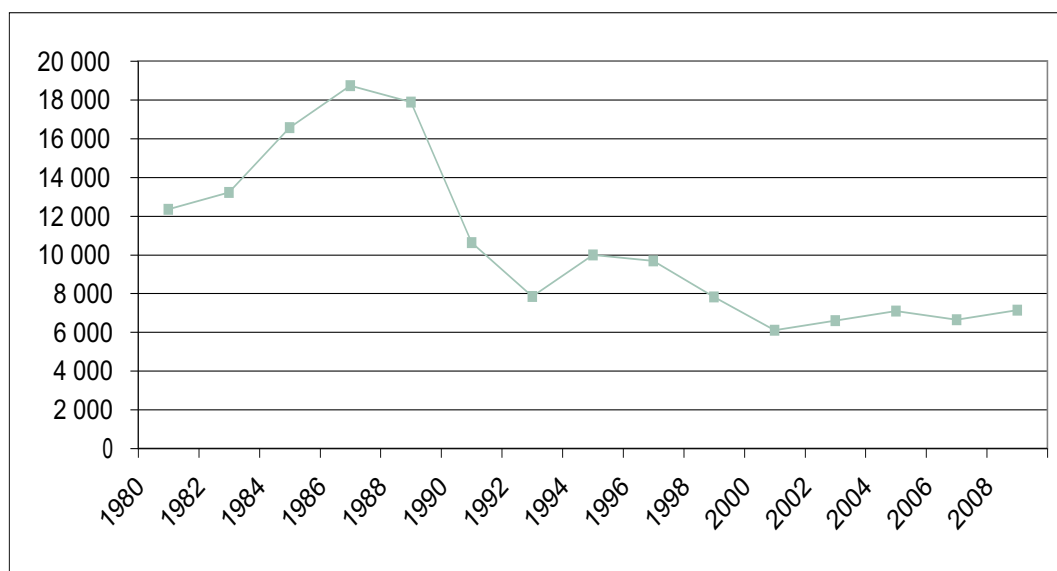
Anm: Kontrollverksamheten innefattar här skrivbordsgranskning och revision. Fr.o.m. 2006 innefattas även grundkontrollen frånsett från punktskatter (The tax compliance control includes tax field audit plus desk audit. From 2006 are also formal checks included but not Sales Taxes)

Källa: GIN-Skatt

11.5 Diagram

Antal skatterevisioner 1979-2008

Number of tax field audits 1979-2007

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.2.3 Antalet skatterevisioner har minskat

Vid slutet av 1980-talet var antalet skatterevisioner ett antal år över 18 000 stycken. Antalet har därefter minskat. Av 11.5 Diagram framgår antalet revisioner sedan 1980. Under åren 1980 – 2003 ingår inte revision av punktskatter.

Under större delen av 1980-talet ökade antalet revisioner. Framför allt ökade antalet kortare revisioner i direkt anslutning till taxeringsarbetet och antalet revisioner inom moms- och avgiftsområdet. Vid slutet av decenniet lades emellertid inriktningen om mot s.k. integrerade revisioner (som omfattar flera skatteslag) och större revisionsobjekt. Detta är den främsta förklaringen till den kraftiga antalsminskningen 1987-1991. En annan orsak är stora personalavgångar vid slutet av 1980-talet.

För att öka omfattningen på revisionsverksamheten satsades åren 1992-1994 på en snabb utbyggnad av revisionsverksamheten genom intern omfördelning av

resurserna. Dessutom tilldelades skatteförvaltningen från 1994 särskilda medel för att stärka kontrollen som ett led i arbetet med att minska budgetunderskottet. Under större delen av 1990-talet har emellertid produktivitet utvecklingen i verksamheten varit svag, vilket har flera orsaker, bl.a. mer komplicerade utredningar och höjda krav på kvalitet i de enskilda utredningarna.

Rekryteringen av personal, framförallt skatterevisorer, till skattebrottsenheterna under åren 1999-2000 och utan extra resursanslag, har också påverkat antalet revisioner. Under 2000-talet har revisionerna återigen blivit mer begränsade och endast i undantagsfall omfattat mer än en skatt genom att Skatteverket infört riskvärdering vid revisionsurvalet. Utöver antalet revisioner har Skatteverket under 2008 genomfört drygt 17 700 kontroller av personalliggare (se avsnitt 11.3.3) och drygt 11 000 företagsbesök. Av 11.6 Tabell framgår omfattningen av olika slag av skatterevisioner under den senaste femårsperioden.

11.6 Tabell

Antal avslutade revisioner

Number of tax field audits completed

	2004	2005	2006	2007	2008
Stora företag (<i>Large companies</i>)	573	466	428	445	354
Små och medelstora företag (<i>Small and medium-sized companies</i>)	6 622	6 121	6 208	6 132	6 783
Punktskatterevisioner (<i>Sales Tax audits</i>)	se anm.	se anm.	se anm.	se anm.	se anm.
Summa (Total)	7 195	6 587	6 636	6 577	7 137

Anm: Fr.o.m 2004 ingår antalet punktskatterevisioner i antalet revisioner för små/medelstora/stora företag. Revisioner som har till syfte att inhämta uppgifter av betydelse för kontroll av någon annan än den reviderade, s.k. tredjemansrevisioner, ingår inte i antalet avslutade revisioner.

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.2.4 Inriktning/utfall av skatterevisionerna

Skatterevision kan ske hos företag. Vid en skatterevision kan en eller flera skatter granskas. Skatterevision kan också ske för att granska att kontrolluppgiftsskyldigheten fullgjorts på riktigt sätt eller för att

inhämta uppgifter av betydelse för beskattning av annan än den som revideras (tredje man).

Inriktningen av skatterevisionerna liksom utfallet per skatteslag framgår av nedanstående tabeller.

11.7 Tabell

Inriktning av skatterevisioner, antal granskade skatter/ändamål

Purpose of tax-audits, number of changed taxes

	2005	2006	2007	2008	
				Antal Number	Andel Share
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	4 220	4 285	4 305	4 138	26%
Mervärdesskatt (VAT)	4 985	4 847	4 606	5 270	33%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	4 253	3 965	3 861	3 723	23%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	1 803	1 508	1 579	1 520	10%
F-skatt (<i>Prel. tax self-employment</i>)	231	153	113	61	0%
Kontrolluppgiftsskyldighet (<i>Required income statements from third party</i>)	981	812	809	613	4%
Inhämtande av uppgifter för tredje man (<i>Collecting information for third party</i>)	569	235	360	322	2%
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	282	263	290	282	2%
Övrigt (<i>Other</i>)	54	40	35	11	0%
Summa (Total)	17 378	16 108	15 958	15 940	100%

Anm: Före 2004 var uppgifterna kategoriserade på annat sätt

Källa: Skatteverkets revisionsregister

11.8 Tabell

Revisionsutfall per skatteslag belopp netto i mnkr

Net value of tax liability due to tax field audits for different types of taxes, MSEK

	2005	2006	2007	2008	
				Belopp Amount	Andel Share
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	2 419	5 267	8 641	3 679	61%
Mervärdesskatt (VAT)	872	703	1 652	1 394	23%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	698	645	774	689	11%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax, PAYE</i>)	164	134	219	178	3%
Punktskatter (<i>Sales taxes</i>)	214	103	227	130	2%
Summa (Total)	4 367	6 852	11 513	6 070	100%

Anm: Det går ej att ta fram jämförbara siffror för tiden före 2004, eftersom man då använde en annan kategorisering. Uppgifterna om antalet registrerade avser december 2005.

Källa: Skatteverkets revisionsregister och GIN-Skatt

Den skatt som granskats i störst omfattning vid revisionerna under åren 2004 - 2008 är mervärdesskatten. Det skatteslag som inneburit störst beloppsmässiga ändring genom skatterevisioner är inkomstskatten. År 2008 föranledde revisionsverksamheten höjningar av skatt/avgifter med 6 070 miljoner kronor. Av det svarar inkomstslaget näringsverksamhet för drygt 60 procent. I detta inkomstslag är knappt 45 procent av revisionsutfallet hänförligt till de två rapporteringsområdena företagsöverlåtelser/omstruktureringar och resultatregleringar inom koncerner.

11.2.5 Skattekontrollens effekter

Skattefusk har skadeverkningar genom att det leder till en omfördelning av skattebördan mellan olika inkomsttagare och

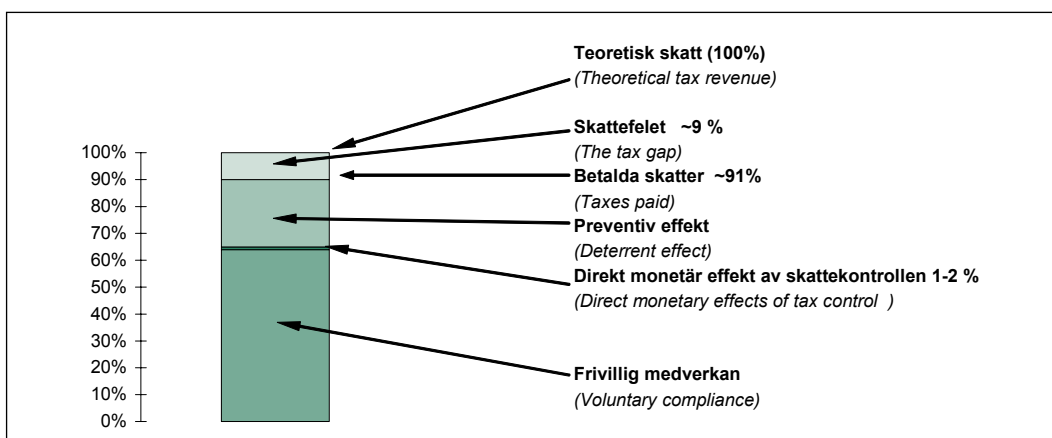
får effekter på den samhällsekonomiska resursanvändningen. Seriösa och välskötta företag riskerar att konkurreras ut. Den inte avsedda omfördelningen kan också ha negativa effekter på skattemoralen och för tilltron till det politiska systemet. Förekomsten av skattefusk har således allvarliga effekter på det politiska systemet och samhällets funktionssätt.

Den direkta ekonomiska effekten av skattekontrollen är liten om man ser den i relation till den totala skatteuppbörden. Historiskt sett har skattekontrollen årligen höjt skatteinkomsterna med i storleksordningen en till två procent (11.9 Diagram). Däremot torde skattekontrollen ha en större indirekt betydelse genom att den bidrar till en preventiv effekt.

11.9 Diagram

Skattekontrollens monetära och preventiva effekt

Monetary and preventive effect of compliance control

Källa: Resumé – Modell för resultatuppföljning i skatteförvaltningen

I skattekontrollen ska både allmänpreventiva och individualpreventiva effekter uppnås.

En allmänpreventiv effekt uppnås ifall kontrollen ändrar ett beteende i positiv riktning hos andra än de som varit föremål för kontrollen. Effekten uppstår genom att man får kännedom om kontroller och ser bevis på att oärligt beteende inte lönar sig. En individualpreventiv effekt uppnås ifall kontrollen ändrar ett beteende i positiv riktning hos den som varit föremål för kontroll.

Skatteverket försöker genom återkommande enkäter till allmänhet och företag att bilda sig en uppfattning om skattekontrollens preventiva effekter.

I Skatteverkets undersökningar får allmänheten bl.a. ta ställning till följande påståenden:

- Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade
- Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga

Den upplevda risken för upptäckt är relativt hög. 43 procent av medborgarna instämmer i att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka dem om de själva skattefuskade. 10 procent tror inte att de skulle upptäckas. Resultatet är oförändrat över åren.

11.3 Om hot och tvång i skatteutredningen

11.3.1 Förelägganden och viten

Beskattningen bygger på att kontrolluppgifter och deklarationer lämnas frivilligt. Om så inte sker kan Skatteverket förelägga den skattskyldige. Ett föreläggande kan i vissa fall ske med vite. Vite är ett hot om ett i kronor bestämt "straff" om den skattskyldige inte gör vad som förelagts honom. Också vid skattekontroll kan den granskade med vite föreläggas att lämna uppgifter m.m. Viktiga undantag då föreläggande inte kan ske är om misstanke om skattebrott föreligger eller att skattetillägg kan komma att påföras (jfr Regeringsrättens dom 4 juni 2007 ang. utdömande av vite). Om den skattskyldige inte i rätt tid fullgjort vad som ålagts honom kan Skatteverket vända sig till länsrätten med begäran om att vitet ska utdömas.

Det finns inte statistikuppgifter om i vilken utsträckning Skatteverket gör förelägganden med vite och inte heller finns uppgift om antalet skatteärenden där vite utdömts av domstolarna.

11.3.2 Tvångsåtgärder och betalningssäkring

Vid revision eller annan kontroll av skatt, tull eller avgift kan det hända att den skattskyldige inte vill samverka. Det finns därför särskilda regler om tvångsåtgärder som gör det möjligt att genomföra kontrollen ändå.¹ I speciella fall behöver man inte konstatera att den skattskyldige vägrar – det kan räcka med en påtaglig risk för att bevis kommer att förstöras eller undanhållas. Syftet med lagen är att kunna genomföra kontrollen och säkra bevisning för skatteprocessen utan att det direkt föreligger misstanke om skattebrott.

Beslut om tvångsåtgärder fattas av läns-

rätten eller i vissa fall av särskilt utbildad granskningsledare. Kronofogden hjälper i regel Skatteverket att genomföra beslutet.

Exempel på tvångsåtgärder är:

- Att revisionen utan medgivande genomförs i den reviderades verksamhetslokaler.
- Att genomföra revisionen i den reviderades verksamhetslokaler utan att avisera om revision i förväg – "överraskningsrevision".
- Att eftersöka och omhänderta handlingar.
- Att granska utan att först förelägga om att lämna uppgifterna.
- Att försegla lokal, förvaringsplats eller annat utrymme där handlingar förvaras.

Även om skatten fastställs är det inte säkert att den kommer att betalas. Om det finns en påtaglig risk för att skattefordran (beräknad eller fastställd) som uppgår till betydande belopp inte kommer att betalas kan länsrätten på ansökan av Skatteverket besluta om betalningssäkring.²

Efter ansökan av Skatteverket verkställer kronofogdemyndigheten betalningssäkringen med tillämpning av reglerna om utmätning i utsökningsbalken. Kronofogden tar så mycket egendom i anspråk som svarar mot skattefordran. Gäldenären kan erbjuda och Skatteverket ta emot säkerhet, t.ex. bankgaranti, i stället för egendom.

Av 11.10 Tabell framgår antalet fall där ansökan om tvångsåtgärder eller betalningssäkring gjorts till länsrätt.

Den största anledningen till att tvångsåtgärdslagen så sällan kommer till användning är att när kraven för lagens tillämpning är uppfyllda finns ofta grundad misstanke om skattebrott. Ärendet utreds då istället under ledning av åklagare med användande av polisiära metoder.

11.10 Tabell

Antal ansökningar hos länsrätt om tillämpning av betalningssäkringslagen och tvångsåtgärdslagen

Number of applications for action under the Securing of Payment Act and the Coercive Measures Act

	1995	2000	2003	2005	2006	2007	2008
Betalningssäkringslagen (The law: Secure tax payments)	101	150	234	292	330	353	366
Tvångsåtgärdslagen (The law: Use of coercive measures)	57	64	70	65	68	132	153

Källa: Domstolsverket

¹ Lag (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet, som har ersatt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen.

² Lag (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.

11.3.3 Effektivare skattekontroll och konkurrens på lika villkor

Personalliggare

Den 1 januari 2007 infördes lagstiftningen om personalliggare inom restaurang- och frisörbranscherna.³ Det huvudsakliga syftet var att motverka s.k. svartarbete. Lagstiftningen ger Skatteverket rätt att göra oanmälda besök för att kontrollera personalliggarna. Vid överträdelse kan Skatteverket ta ut en kontrollavgift på 10 000 kr. Under 2008 genomfördes drygt 17 700 kontroller och kontrollavgift togs ut i 2 340 fall.

I en jämförelse mellan 2006 och 2007 har redovisade löner och arbetsgivaravgifter ökat, framför allt inom restaurangbranschen där ökningen är större än inom det privata näringslivet i övrigt. Andelen restauranger och frisörer som låtit registrera sig som arbetsgivare har också ökat. Speciellt tydligt var detta vid årsskiftet 2006/2007 i samband med lagens ikraftträdande. Antalet arbetsgivarregistreringar, särskilt inom restaurangbranschen, ökade då kraftigt jämfört med föregående år. Den preventiva effekten av lagen verkar således vara stark.⁴

Personalliggarutredningen har i rapporten "Närvaroliggare och kontrollbesök" ⁵ bl.a. föreslagit att lagen ska utvidgas och även omfatta bygg- och tvätteribranscherna.

Ny lag om certifierade kassaregister

Från och med den 1 januari 2010 ska alla företag som säljer varor eller tjänster mot kontant betalning ha certifierade kassaregister.⁶ Vissa verksamheter, bland annat taxi, torg- och marknadshandel samt distans- och hemförsäljning, undantas från lagen, liksom försäljning där det inte rör sig om särskilt mycket pengar. Syftet med lagen är att skydda seriösa företagare från illojal konkurrens från företagare som inte

betalar skatter och avgifter.

Kassaregistret ska bland annat på ett tillfredsställande sätt visa alla registreringar som gjorts. Ett kvitto ska alltid tas fram ur kassaregistret och erbjudas kunden. Skatteverket har beslutat om kraven på registren⁷. Ett oberoende certifieringsorgan kontrollerar att kassaregistren uppfyller kraven. Den som är skyldig att använda certifierade kassaregister ska anmäla till Skatteverket vilka kassaregister som används.

Skatteverket blir tillsynsmyndighet och kommer att kontrollera kassaregistren regelbundet genom oanmälda besök. Skatteverket har möjlighet att ta ut en kontrollavgift på 10 000 kr om reglerna inte följs.

Avgiften kan under vissa förutsättningar tas ut med ett högre belopp. Avgift tas inte ut för obetydliga överträdelser och möjlighet finns till befrielse från kontrollavgiften.

11.4 Administrativa sanktioner

11.4.1 Skattetillägg

Skatteverket beslutar själv

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst skattebrottslagen, se vidare avsnitt 11.5. Det systemet hanteras av allmänna domstolar.

Parallellt med det straffrättsliga sanktionssystemet finns ett administrativt sanktionssystem med skattetillägg och förseningsavgifter. Det systemet finns till för att de skattskyldiga ska vara noggranna när de lämnar uppgifter till Skatteverket och lämna deklaration eller andra uppgifter i tid. Administrativa sanktionsavgifter beslutas normalt av Skatteverket som första instans. Skatteverkets beslut kan prövas i förvaltningsdomstolar – länsrätt, kammarrätt eller Regeringsrätten.

³ Lag (2006:575) om särskild skattekontroll i vissa branscher, Prop 2005/06:1 Effektivare skattekontroll

⁴ Budgetpropositionen för 2008, Prop 2007/08:111

⁵ Rapport DS 2009:43

⁶ Lag (2007:592) om kassaregister m.m. Prop 2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

⁷ SKVFS 2009:1 och 2009:12

Skattetillägg i stället för straff

Det skatteadministrativa sanktionssystemet infördes år 1971. Samtidigt reformerades reglerna om skattebrott och skattebrottslagen infördes. Avsikten var att införa effektivare och rättvisare system – ett schabloniserat system som var enkelt att tillämpa – och därmed låta insatser från åklagare och domstol begränsas till den allvarligare skattebrottsligheten. Den målsättningen uppnåddes.

Regler om skattetillägg i många författningar

Regler om skattetillägg med i huvudsak samma innehåll finns i taxeringslagen och skattebetalningslagen.⁸ I tullagen finns regler om tulltillägg som till stor del motsvarar reglerna om skattetillägg i taxerings- och skattebetalningslagen.

Tillämpningen av skattetilläggsreglerna har undersökts och reglerna ändrats

Genom årens lopp har ett flertal förändringar av skattetilläggen genomförts, de flesta i mildrande riktning i syfte att säkerställa att det praktiska resultatet blir rättvist och legitimt.

Genom lagändringar 1 juli 2003 har möjligheterna att göra mer nyanserade bedömningar av frågan om skattetillägg i varje enskilt fall utökats och förbättrats. De tidigare gällande befrielsegrunderna har förtydligats och kompletterats med nya grunder. Dessutom har regler om delvis befrielse från skattetillägg införts. Genom dessa lagändringar har kraven på rättssäkerhet som ställs i artikel 6 i den europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och som har betydelse för skattetilläggen kommit till uttryck direkt i lagtexten.

Skattetillägg i olika situationer, skattetilläggets storlek

Skattetillägg enligt taxeringslagen kan påföras i tre olika situationer, nämligen vid oriktig uppgift lämnad till ledning för taxeringen, vid skönsmässig avvikelse från deklarerade uppgifter och vid skönstaxering i avsaknad av deklaration.

Med oriktig uppgift avses såväl att den skattskyldige lämnat en felaktig uppgift som att han underlåtit att lämna en uppgift som är av betydelse för en riktig taxering.

Skattetillägg påförs i regel med 40 procent på undandragen skatt vid inkomst-taxeringen och med 20 procent när det gäller moms, punktskatter, avdragen skatt och arbetsgivaravgifter. Lägre procentsatser tillämpas vid periodiseringsfel och om Skatteverket har kunnat rätta en oriktig uppgift med ledning av normalt tillgängligt kontrollmaterial.

Många fel beläggs inte med skattetillägg

Skattetillägg påförs inte om skattskyldig själv på eget initiativ rättar en felaktig uppgift i sin deklaration. Skattetillägg tas inte heller ut vid rättelse av en uppenbar felräkning eller misskrivning eller vid rättelse av en oriktig uppgift i fråga om inkomst av tjänst eller kapital, om rättelse kunnat göras med ledning av sådan kontrolluppgift som ska lämnas utan föreläggande. Skattetillägg utgår inte heller vid bedömning av ett öppet framställt yrkande.

Skattetillägg leder till många beslut

Inom inkomstskatteområdet kan skattetillägg påföras vid den årliga taxeringen samt vid omprövning och eftertaxering som görs därefter. Det förekommer dock att skattetillägg påförs genom omprövning redan under taxeringsperioden. Ett redan meddelat skattetilläggsbeslut kan också omprövas. Antalet beslut är därför inte liktydigt med antalet påförda skattetillägg.

I 11.11 Tabell visas en fullständig brutoredovisning av antalet beslut om skattetillägg enligt taxeringslagen och skattebetalningslagen inklusive sådana som grundats på skönsmässig bedömning. I många fall undanröjs ett beslut om skattetillägg eller sätts ett skattetillägg ned genom ett nytt beslut. Så kan t.ex. ske om den skattskyldige helt eller delvis befrias från skattetillägget eller om Skatteverket vid omprövning av den skattefråga som föranlett skattetillägget ändrar det beslutet.

⁸ För taxeringslagen finns bestämmelser i 5 kap (1990:324). För skattebetalningslagen finns bestämmelserna i 15 kap (1997:483) och för tullagen i 8 kapitlet (2000:1281).

11.11 Tabell

Antal skattetilläggsbeslut, tusental

Decisions on tax surcharge, thousands

	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
							Antal Number	Andel av totalt antal Share of grand total
Inkomstskatt (Income tax)								
Årlig taxering (Yearly assessment)	43	34	27	22	22	21	17	
Omprövning påförda (Reconsideration, debited)	20	12	15	13	12	12	14	
Omprövning nedsatta (Reconsideration, reduced)	19	17	14	11	10	10	9	
Summa beslut (Sum of decisions)	83	62	57	46	43	43	40	23%
Mervärdesskatt (VAT)								
Påförda (Debited)	61	58	58	51	49	48	37	
Nedsatta (Reduced)	34	25	25	22	20	19	17	
Summa beslut (Sum of decisions)	95	83	82	73	69	67	54	31%
Arbetsgivaravgifter (Payroll tax)								
Påförda (Debited)	42	42	44	37	32	33	37	
Nedsatta (Reduced)	18	14	14	13	11	11	11	
Summa beslut (Sum of decisions)	60	57	58	49	43	43	48	27%
Avdragen skatt (Preliminary tax, PAYE)								
Påförda (Debited)	33	28	29	25	23	22	24	
Nedsatta (Reduced)	17	12	12	11	9	9	9	
Summa beslut (Sum of decisions)	50	41	40	36	32	31	33	19%
Punktskatter (Excise duties)	2	1	1	1	1	1	1	
Summa beslut (Sum of decisions)	2	1	1	1	1	1	1	1%
Totalt antal (Grand total)	290	244	238	205	189	185	176	100%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Antalet skattetilläggsbeslut, som fattades av Skatteverket år 2008, uppgick till 176 000. Det är en trendmässig minskning under 2000-talet främst beroende på färre beslut avseende inkomstskatt. Att besluten är många beror på att skattetillägg oftast påförs vid skönsbeskattning och att många skattetilläggsbeslut omprövas. Flest skattetilläggsbeslut avser mervärdesskatt.

Antalet fysiska och juridiska personer som berörs av skattetilläggsbeslut beräknades, för åren 2000 och 2001 tillsammans, till knappt 50 000 när det gäller skattedeklaration (avdragen skatt, arbetsgivaravgifter eller mervärdesskatt) och ca 100 000 avseende inkomstskatt. Antalet berörda

personer var alltså mindre än en tredjedel av antalet beslut.⁹ Beloppsmässigt dominerar skattetilläggen vid skönsbeskattning eftersom skönsbeskattningen avser hela förvärvskällan medan andra höjningar i regel avser enskilda inkomst- eller avdragsposter i deklarationen.

1 miljard i skattetillägg år 2008

Den beloppsmässiga omfattningen av påförda skattetillägg framgår av 11.12 Tabell. Skattetillägg sätts ofta ner eller undanröjs. Till exempel undanröjs i regel skattetillägg som påförts i avsaknad av deklaration om deklaration senare inkommer. Skattetilläggs nettovärde framgår av tabellen.

⁹ RSV Rapport 2002:14, jfr även 11.11 i årsboken 2003

11.12 Tabell

Skattetillägg, nettobelopp i mnkr

Value (net) of decisions on tax surcharges, MSEK

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
								Mnkr MSEK	Andel av summa Share of total
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	871	1 231	676	257	629	1 921	805	346	33%
Mervärdesskatt (VAT)	272	312	295	303	256	276	315	436	42%
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	88	143	159	166	148	161	171	153	14%
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax PAYE</i>)	52	67	67	62	69	67	72	73	7%
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	21	16	10	19	16	21	25	38	4%
Summa (Total)	1 303	1 769	1 207	806	1 119	2 448	1 388	1 046	100%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Syftet med skattetillägg är inte att ge inkomster till statskassan utan att säkerställa att de skattskyldiga är noggranna i sitt uppgiftslämnande. Om man jämför skattetilläggen med böter till följd av brott mot skattebrottslagen så påförs skattetillägg med ett belopp som är flera hundra gånger större. Vad gäller skattetillägg år 2006 avseende inkomstskatt avviker detta från övriga år. Det höga beloppet beror på ett fåtal men beloppsmässigt stora beslut.

Stora skillnader mellan skatteslagen

Räknat per skatte- eller avgiftstillägg är det stora skillnader mellan skatteslagen. Det genomsnittliga skattetillägget är högst för inkomstskatt och punktskatter. Det förhållandevis höga genomsnittliga beloppet år 2006 beror som ovan nämnts på ett fåtal men beloppsmässigt stora beslut avseende inkomstskatt (11.13 Tabell).

11.13 Tabell

Storleken (netto) på det genomsnittliga skattetilläggsbeslutet, kr

Net value of the average tax surcharge decision, SEK

	2000	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomstskatt (<i>Income tax</i>)	10 522	21 732	10 822	4 505	13 636	44 248	18 684	8 650
Mervärdesskatt (VAT)	2 859	2 638	3 556	3 682	3 509	4 023	4 709	8 074
Arbetsgivaravgifter (<i>Payroll tax</i>)	1 470	2 116	2 800	2 868	3 006	3 739	3 937	3 187
Avdragen skatt (<i>Preliminary tax PAYE</i>)	1 028	1 566	1 648	1 544	1 943	2 111	2 349	2 212
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	12 038	15 669	8 576	14 523	13 220	14 378	18 047	23 363
Genomsnitt samtliga (Total average)	4 500	8 129	4 946	3 381	5 453	12 972	7 492	5 654

Källa: Skatteverket verksamhetsstatistik

Skattetillägg vid årlig taxering berör främst fysiska personer

Av allmänt intresse är i vilken utsträckning felaktigheter som grundar skattetillägg upptäcks redan vid den årliga taxeringen. Det är fysiska personer som antals- och be-

loppsmässigt svarar för den övervägande andelen skattetillägg vid den årliga taxeringen. Från år 2004 har det dock skett en förskjutning i beloppsandelarna till följd av väsentligt lägre skattetilläggsbelopp på fysiska personer.

11.14 Tabell

Skattetillägg vid årlig taxering

Tax surcharge at annual assessment

	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Antal (Number)							
Fysiska personer (Individuals)	39 369	29 197	22 843	18 759	17 962	17 668	14 530
Juridiska personer (Legal entities)	3 981	4 306	4 625	3 729	3 690	3 124	2 460
Summa (Total)	43 350	33 503	27 468	22 488	21 652	20 792	16 990
Andel fysiska personer (Fraction individuals)	91%	87%	83%	83%	83%	85%	86%
Belopp, mnkr (Value MSEK)							
Fysiska personer (Individuals)	916	661	314	274	276	258	221
Juridiska personer (Legal entities)	189	177	301	241	214	164	140
Summa (Total)	1 105	839	615	515	490	422	361
Andel fysiska personer (Fraction individuals)	83%	79%	51%	53%	56%	61%	61%
Genomsnitt, kr (Average value, SEK)							
Fysiska personer (Individuals)	23 277	22 640	13 731	14 606	15 366	14 607	15 210
Juridiska personer (Legal entities)	47 414	41 215	65 137	64 629	57 995	52 585	56 911

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Flest skattetillägg för utebliven deklaration

Som ovan nämnts har Skatteverket under år 2002 närmare undersökt tillämpningen av skattetillägg.¹⁰ Sammanfattningsvis var cirka 70 procent av alla skattetillägg vid den årliga taxeringen år 2000 sådana som påförts för att den skattskyldige inte deklarerat (skönstaxering) och nästan 90 procent av skattetilläggsbeloppet avsåg skönstaxering. Nio av tio skattetillägg som påförts till följd av oriktig uppgift vid deklarationsgranskningen understeg 10 000 kr.

En närmare undersökning av hur underlagen för skattetillägg fördelar sig visade att inkomstslaget kapital svarade för mer än hälften av antalet skattetillägg och ca en fjärdedel av skattetilläggsbeloppet. Skattetilläggen för juridiska personers näringsverksamhet svarade för 13 procent av antalet skattetillägg och för 49 procent av skattetilläggsbeloppet.

Skattetillägg efter olika procentsatser

Skattetillägg kan som ovan nämnts tas ut efter olika procentsatser. När det gäller in-

komstskatten är skattetilläggen normalt 40 procent av den skatt som, om den oriktiga uppgiften hade godtagits, inte skulle ha påförts eller felaktigt skulle ha tillgodoräknats den skattskyldige. Skattetillägget är 10 procent både när det gäller oriktig uppgift som kunnat åtgärdas med tillgängligt kontrollmaterial och oriktig uppgift som avser periodisering. För underskott gäller särskilda regler.

När det gäller andra skatter än inkomstskatten var procentsatserna för skattetillägg i motsvarande situationer hälften av dem som gäller för inkomstskatten. Vid felaktig periodisering gäller dessutom från och med inkomståret 2004 att skattetillägget ska beräknas efter 2 procent om det är fråga om sådan skatt för vilken redovisningsperioden är högst tre månader och felet är högst fyra månader. För skatter som redovisas i skattedeklarationen finns alltså procentsatserna 20, 5 eller 2 procent.

11.15 Tabell

Skattetillägg, tillämpning av olika procentsatser vid beskattningsbeslut 2008

Tax surcharge, applied percentage rate, decisions during 2008

	Mervärdesskatt VAT			Arbetsgivaravgifter Payroll tax			Avdragen skatt Preliminary tax, PAYE		
	20%	5%	2%	20%	5%	2%	20%	5%	2%
Antal i % (Number)	98,1%	0,5%	1,3%	87,3%	12,6%	0,1%	85,2%	14,6%	0,1%
Belopp i % (Value)	99,0%	0,4%	0,6%	93,8%	6,1%	0,0%	95,9%	4,1%	0,0%

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

¹⁰ Skatteverket, RSV Rapport 2002:14, avsnitt 3.6

Säkra uppgifter saknas om i vilken utsträckning skattetillägg vid inkomstbeskattningen påförs efter de olika procent-satserna.

11.4.2 Förseningsavgifter

I syfte att de skattskyldiga ska deklarerar i rätt tid finns en sanktion i form av förseningsavgift. Förseningsavgift gäller således deklarationen som sådan. Vid försenad betalning av skatten finns andra sanktioner som inte behandlas här. Nämnas ska bara att genom skattebetalningslagen¹¹ infördes fr.o.m. år 1998 det s.k. skattekontot – ett slags skatteavräkningskonto där skattebetalningarna inte är kopplade till respektive skatt eller avgift. Vid underskott på kontot debiteras ränta beräknad dag för dag.

På inkomstskatteområdet var förseningsavgiften 500 kr för fysiska personer och 1 000 kr för juridiska personer.¹² Avgiften fyrdubblades om deklarationen kom in efter den 1 augusti. Fr.o.m. taxeringsåret 2004 gäller nya regler. Förseningsavgif-

terna höjdes till 1 000 kr respektive 5 000 kr. Höjningen är alltså betydligt större för juridiska personer. Kommer deklarationen inte in inom tre månader påförs ytterligare en förseningsavgift och kommer den inte in efter ytterligare två månader påförs en tredje förseningsavgift.

Förseningsavgift även för skattedeklarationen

Samtidigt med skattekontot infördes en ny skattedeklaration med gemensam redovisning av mervärdesskatt, källskatt och arbetsgivaravgifter i en och samma redovisningshandling. Förseningsavgiften för skattedeklarationen är 500 kr och i vissa fall 1 000 kr vid upprepad försening.

Punktskatterna redovisas i särskilda deklarationer. De omfattas av skattebetalningslagen (skattekontot) fr.o.m. år 2003. För punktskatterna gällde sedan år 1988 till och med år 2002 att förseningsavgiften i normalfallet uppgick till 300 kr och i vissa fall 600 kr vid upprepad försening.

11.16 Tabell

Antal beslut om förseningsavgifter, tusental

Number of decisions on late filing charge, thousands

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomstdeklaration (<i>Income Tax Return</i>)	84	69	66	66	69	71	66
Fastighetsdeklaration (<i>Real estate Tax Return</i>)	1	0	2	2	2	0	0
Skattedeklaration (<i>Monthly VAT, payroll and PAYE return</i>)	156	157	162	170	132	182	182
Kvartalsredovisning moms (<i>Quarterly reporting VAT</i>)*	..	..	..	..	4	10	10
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	2	2	1	2	2	3	3
Totalt antal (<i>Grand total</i>)	242	229	231	240	210	266	261

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Med kvartalsredovisning avses här sådan periodisk sammanställning av värdet av varuleveranser till momsregistrerade köpare i andra EU-länder. Reglerna om förseningsavgift för kvartalsredovisning har börjat tillämpas först från och med år 2006. Det lägre antalet förseningsavgifter avseende

skattedeklaration år 2006 torde väsentligen kunna hänföras till brister i rutinerna. Det ökade nettobeloppet efter år 2003 beror på de höjda förseningsavgifterna avseende inkomstdeklarationen som nämnts ovan.

¹¹ Lag (1997:483)1

¹² 5 kap 10§ taxeringslagen

11.17 Tabell

Nettobelopp, förseningsavgifter, mnkr

Net value, late filing charges, MSEK

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomstdeklaration (<i>Income Tax Return</i>)	123	102	177	161	95	166	135
Fastighetsdeklaration (<i>Real Estate Tax Return</i>)	1	1	3	2	3	0	0
Skattedeklaration (<i>Monthly VA, payroll and PAYE return</i>)	133	107	105	109	81	120	116
Kvartalsredovisning moms (<i>Quarterly reporting VAT</i>)*	..	..	..	..	3	8	8
Punktskatter (<i>Excise duties</i>)	1	1	1	1	1	1	2
Totalt antal (Grand total)	258	210	286	274	183	295	261

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

11.18 Tabell

Förseningsavgifter vid årlig taxering

Late filing charges at annual assessment

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Antal (Number)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	61 873	47 280	47 296	53 701	55 489	55 030	55 048
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	13 795	15 418	13 013	12 710	13 889	16 281	10 515
Summa (Total)	75 668	62 698	60 309	66 411	69 378	71 311	65 563
Andel fysiska personer (<i>Fraction individuals</i>)	82%	75%	78%	81%	80%	77%	84%
Belopp, mnkr (Value MSEK)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	92	71	97	95	51	94	96
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	33	35	84	66	45	72	40
Summa (Total)	125	106	181	161	95	166	136
Andel fysiska personer (<i>Fraction individuals</i>)	74%	67%	54%	59%	53%	57%	71%
Genomsnitt, kr (Average value, SEK)							
Fysiska personer (<i>Individuals</i>)	1 487	1 502	2 051	1 778	911	1 713	1 744
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	2 395	2 270	6 455	5 166	3 233	4 435	3 804

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Förseningsavgifterna vid den årliga taxeringen

Omfattningen av antalet beslut om förseningsavgift framgår av 11.18 Tabell.

Det är fysiska personer som antals- och beloppsmässigt svarar för den övervägande andelen förseningsavgifter vid den årliga taxeringen. Förtryckningen av inkomstuppgifter för fysiska personer som är näringsidkare kan väsentligen förklara

minskningen mellan år 2002 och 2003. Juridiska personer debiterades i genomsnitt väsentligt högre belopp i förseningsavgift år 2004 jämfört med år 2003 beroende på den högre ”förseningsavgiftstaxan”.

Den stora beloppsmässiga minskningen av förseningsavgifterna avseende inkomstskatt år 2006 torde kunna förklaras med att färre påförts det andra och tredje steget i avgiften.

11.5 Skattebrott m.m.

11.5.1 Skattebrottslagen

För att förhindra skattefusk finns ett straffrättsligt sanktionssystem, främst reglerat i skattebrottslagen.¹³ Lagstiftningen tar företrädesvis sikte på förfaranden som avser större belopp och görs uppsåtligen eller av grov oaksamhet. Skattebrottsutredningar har i regel föregåtts av en brottsanmälan från Skatteverket. Åklagaren prövar om förutsättning finns för att väcka åtal i domstol. Allmänna domstolar med tingsrätt som första instans prövar om den tilltalade gjort sig skyldig till brott.

Fram till den 1 juli 1996 var kriminaliserade förfaranden inom skatteområdet i Sverige reglerade främst i skattebrottslagen och i uppbördslagen.¹⁴ Bestämmelserna i uppbördslagen tog sikte på åsidosättanden av bestämmelserna för arbetsgivare att göra skatteavdrag och till statsverket betala in innehållen preliminärskatt. Genom skattebrottslagens nya utformning fr.o.m. 1 juli 1996 samlades straffbestämmelserna i skilda skatteförfattningar i den nya skattebrottslagen. Sålunda inarbetades straffbestämmelserna från uppbördslagen i skattebrottslagen. Vidare är lagen generellt tillämplig på skatter och skattebrottet har utformats som ett farebrott med ett enhetligt subjektivt rekvisit. Det räcker således att förfarandet medfört fara att skattedebiteringen blir för låg, för att lagen ska vara tillämplig.

11.5.2 Brå ansvarar för den officiella statistiken inom rättsväsendet

Brottsförebyggande rådet (Brå) ansvarar sedan år 1994 för Sveriges officiella statistik inom rättsväsendet. Till grund för statistiken över anmälda och uppklarade brott ligger uppgifter från polis och åklagare. Anmälda brott avser anmälningar som inkommit under ett visst kalenderår. Principerna för registrering av brott i Sverige skiljer sig från många andra länders. Även om de juridiska brottsdefinitionerna är lika kan praxis för hur olika typer av händelser ska kategoriseras variera. Exempelvis gäller i Sverige att försök, förbe-

redelse och stämpling till brott redovisas som fullbordade brott. Den svenska statistiken omfattar varje upptagen brottsanmälan även om det senare skulle visa sig att tillräcklig bevisning inte finns. Vidare omfattar den svenska statistiken flera brott av samma typ mot samma offer. Man kan således säga att för de flesta brottstyper maximerar den svenska statistiken antalet anmälda brott.

I lagföringsstatistiken utgår man från lagföringarna varmed avses domar i tingsrätt – alltså för närvarande endast första instans – samt beslut om strafföreläggande och åtalsunderlåtelse som fattas av åklagare. Uppgifterna hämtas från rättsväsendets informationssystem. Domarna klassificeras efter huvudbrott och huvudpåföljd. Med huvudbrott avses det brott som har det strängaste straffet i straffskalan och med huvudpåföljd avses den mest ingripande om domen innehåller flera påföljder.

11.5.3 Brottsanmälningar och antalet personer misstänkta för skatte- och bokföringsbrott

Vem som helst kan anmäla misstanke om brott. Det är dock endast undantagsvis som andra än Skatteverket kan underbygga sin anmälan med uppgifter om innehållet i deklARATIONER etc. Vid skatterevisioner uppkommer också ibland misstanke om bokföringsbrott. Någon absolut gräns för när ett skatteundandragande kan vara straffbart enligt skattebrottslagen finns inte. När bestämmelserna om skattetillägg tillkom, vilket var samtidigt med skattebrottslagens införande, klargjordes i förarbetena att skattetillägg skulle vara den enda sanktionen såvida inte det undanhållna beloppet uppgick till betydande belopp.

Högsta domstolen, HD, har prövat beloppsgränsen i två mål.¹⁵ HD uttalade att det inte kunde komma i fråga att fastställa någon exakt gräns till ledning för domstolarnas rättstillämpning av vad som ska anses utgöra betydande belopp. HD fastslog emellertid att gränsen i allmänhet kunde sättas vid ungefär ett basbelopp. Enligt Skatteverkets riktlinjer för åtalsanmälan ska brottsanmälan avseende skattebrott

¹³ Vid in- eller utförsel ska i vissa fall tull, annan skatt eller avgift betalas. Den som bryter mot sådana bestämmelser straffas inte efter skattebrottslagen utan med stöd av lagen (1960:418) om varusmuggling. Vidare finns straffbestämmelser i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Den lagen innehåller också bestämmelser om transporttillägg om 20 procent och uttas på samma sätt som skatt enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Ifrågavarande bestämmelser behandlas inte här.

¹⁴ Skattebrottslagen (1971:69), Uppbördslagen (1953:272)

¹⁵ NJA 1984 s 384 och NJA 1984 s 520.

numera göras när den undandragna skatten överstiger ett prisbasbelopp.¹⁶ Skatteverket har utöver skattebrott anmälningsskyldighet för bokföringsbrott, överträdelse av låneförbudet och vissa andra brott. Skatte-

verket kan anmäla även andra brott så som förfalskning, bedrägeri och överträdelse av näringsförbud. Den totala mängden brottsanmälningar från Skatteverket framgår av 11.19 Tabell.

11.19 Tabell

Antal brottsanmälningar från skatteregionerna och index för anmälningar 2007, i förhållande till antalet deklarationsskyldiga personer år 2008

Number of reports to prosecutors from tax regions and for tax regions index, related to the numbers of individuals liable file an income tax return in 2008

Skatteregion (Tax Region)	2004	2005	2006	2007	2008	2008 Index
Stockholm	1 089	963	699	690	894	140
Östra	370	269	402	470	382	114
Södra	694	623	696	659	599	80
Västra	756	607	565	674	650	86
Mälardalen	506	349	386	482	607	151
Norra	308	267	305	269	236	54
Mitt	354	476	402	408	434	81
Storföretagsregionen (SFR)	14	50	44	48	32	
Riket (Total)	4 091	3 604	3 499	3 700	3 834	100

Källa: Skatteverket, Diarätt 3930, 5921

Hur skatteregionernas brottsanmälningar fördelar sig på olika brott, t.ex. hur många som avser just skatte- eller bokföringsbrott, framgår inte längre av Skatteverkets statistik. För uppgifter avseende tidigare år, se Skattestatistisk årsbok 2002. Hur

många personer som i den brottsutredande verksamheten misstänks för bokförings- och skattebrott under senare år framgår numera av den officiella kriminalstatistiken. Det är dock först fr.o.m. år 2000 som denna statistik är komplett och tillförlitlig.

11.20 Tabell

Antalet personer misstänkta för bokföringsbrott och skattebrott

Number of person suspected of bookkeeping crime or tax crime

	1990	1999 ***	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bokföringsbrott* (Bookkeeping crime)	..	(260)	1 100	1 687	1 769	2 010	2 599	2 764	2 851	2 978
Skattebrott m.m.** (Tax crime)	708	(331)	816	1 117	1 128	1 521	1 797	1 983	1 972	2 455
därav skattebrottslagen (Tax Crime Law)	708	326	782	1 072	1 081	1 443	1 717	1 845	1 806	2 309
Summa (Sum total)		(591)	1 916	2 804	2 897	3 531	4 396	4 747	4 823	5 433

* Bokföringsbrott fick en egen brottskod först år 1999 och kan därför inte särredovisas för tidigare år.

** Fr.o.m. år 1999 avses misstänkta för brott mot Skattebrottslagen (1971:69), 25 § lagen (1986:436) om överträdande av näringsförbud, 20 § Insiderlagen (1990:142), 2-7, 9 §§ Insiderstrafflagen (2000:1086), 7 kap 1 § lag (1991:980) om handel med finansiella instrument, 3-4 §§ Lag (2002:44) om straff för finansiering av allvarlig brottslighet i vissa fall m.m.

*** På grund av registeromläggning hos Rikspolisstyrelsen finns ett visst bortfall av antalet inkomna ärenden till Brå (uncertain figures)

.. = Uppgiften inte tillgänglig (not available).

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken

¹⁶ Ett prisbasbelopp år 2008 motsvarar 41 000 kr

Under 2000-talet noteras ett stigande antal personer misstänkta för brott. Skattebrottsenheter har bildats för att i första hand hjälpa åklagarna att utreda brottsanmälningar från Skatteverket, se vidare nedan. Den ökning av antalet för skatte- och bokföringsbrott misstänkta personer som skett bedöms till väsentlig del bero på tillkomsten av skattebrottsenheterna.

11.5.4 Skatteverket biträder i brottsutredningar

Sedan den 1 januari 1998 kan Skatteverket på eget ansvar handlägga brottsutredningar om ekonomisk brottslighet. Åklagare vid Ekobrottsmyndigheten (EBM) eller inom det allmänna åklagarväsendet kan begära biträde av en skattebrottsenhet (SBE) för att genomföra en förundersökning av vissa brott främst inom skatteområdet.¹⁷ Om åklagaren finner att det finns särskilda skäl, får Skatteverket också medverka i utredningar av annan brottslighet.

SBE är organisatoriskt avskilda enheter som är självständiga från Skatteverkets verksamhet i övrigt, för att undvika att den brottsutredande funktionen sammanblandas med Skatteverkets andra funktioner. Verksamheten vid SBE har byggts upp successivt. Vid utgången av år 2000 fanns ca 100 personer anställda på skattebrottsenheterna och år 2008 har detta antal mer än fördubblats. Under år 2001 har Skatteverket på regeringens uppdrag utvärderat skattebrottsenheterna.¹⁸ Samtidigt har riksdagens revisorer utvärderat myndighets-samverkan mot ekonomisk brottslighet.¹⁹ Den bild som tecknas i de två utredningarna överensstämmer. Revisorerna konstaterar att ”vad gäller skattebrottsenheterna var motivet att skattebrottsutredarna med sin kompetens och närhet till skattemyndigheterna skulle vara bäst lämpade att utreda skattebrott. I granskningen har inte framkommit annat än att detta också är fallet.”

11.21 Tabell

Verksamheten vid skattebrottsenheterna Operations at Tax Fraud Units

	Antal anställda vid utgången av året	Antal ärenden	Varav avslutade egna förundersökningar	Antal för brott misstänkta personer
	Employed at the end of year	Number of criminal cases	Of which number of the own criminal investigations	Number of persons suspected of crime
1999	74	275	258	306
2000	99	488	463	553
2001	131	726	659	811
2002	157	989	911	1 052
2003	179	1 378	1 267	1 594
2004	194	1 691	1 553	1 991
2005	221	2 025	1 884	2 431
2006	237	2 118	2 018	694
2007	251	2 215	2 105	2 886
2008	217	2 263	2 144	2 890

Källa: Skatteverkets verksamhetsstatistik

Den operativa verksamheten vid skattebrottsenheterna har ökat i takt med uppbyggnaden av enheterna, jfr. 11.21 Tabell. Antalet ärenden, avslutade förundersökningar och misstänkta personer ökar snabbare än antalet anställda. Att produktiviteten inom SBE förbättrades markant sammanhänger med att den genomsnittliga

handläggningstiden för brottsutredningar minskat. Från och med år 2007²⁰ kan SBE-utredare medverka i husrannsakan och efter åklagarbeslut ta handlingar i beslag i den mån våld mot person inte behöver användas. De kan också att få viss direktåtkomst till uppgifter i skattedatabasen.

¹⁷ Enligt lagen (1997:1024) om Skatteverkets medverkan i brottsutredningar

¹⁸ En ny kraft i ekobrottsbekämpningen. En utvärdering av skattebrottsenheterna. Riksskatteverket. RSV Rapport 2001:7

¹⁹ Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet. Riksdagens revisorer. Rapport 2001/02:3

²⁰ SFS 2005:280, prop. 2005/06:169

Skattebrott upptäcks ofta i samband med en skatterevision som granskar förgångnen tid. Själva skatteutredningen kan också ta tid. Av tabellen nedan framgår till vilket år själva brottet var hänförligt i de domar som avkunnades år 2006 och där det fanns ett brott mot skattebrottslagen. Som framgår av 11.22 Tabell ligger många brott långt tillbaka i tiden vil-

ket i regel innebär lägre straffpåföljd för brottslingen.

11.5.5 Domar

I 11.23 Tabell visas utvecklingen av antalet dömda enligt skattebrottslagen där brott mot skattebrottslagen varit huvudbrott och vilken huvudpåföljd som domstolen då utmätt.

11.22 Tabell

Antalet brott mot skattebrottslagen i domar år 2008 efter det år då brottet begicks
Passed judgements in 2008 and the year the crime was committed

	Antal Number	Andel Share
2008	6	0%
2007	3	0%
2006	60	4%
2005	179	12%
2004	243	17%
2003	287	20%
2002 eller tidigare (or earlier)	683	47%
Summa (Sum total)	1 461	100%

Källa: Brå, Officiella kriminalstatistiken, tabell 491

11.23 Tabell

Skattebrottslagen, antal personer som godkänt strafföreläggande eller som dömts, efter huvudbrott och huvudpåföljd

The Tax Fraud Act, number of persons who assented to summary fines imposed by a prosecutor or sentenced by court, by principal offence and principal sanction

	1985	1995	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Huvudbrott * (Principal offence)									
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	263	98	140	147	167	245	230	247	249
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	18	2	3	1	1	3	4	3	1
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	146	108	122	173	139	242	220	237	193
Värdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	37	21	31	75	69	36	45	34	37
Skatteavdragsbrott, 6§, ** (Tax-deduction crime)	-	-	-	-	-	1	1	0	-
Skatte-/uppbördsredovisningsbrott 7-9§ (Tax-/collection accounting crime)	223	39	24	26	31	15	18	11	9
Försvårande av skattekontroll, 10§ (Aggravation of tax control)	189	3	40	48	64	67	71	82	96
Summa (Sum total)	876	271	360	470	471	609	589	614	585
Huvudpåföljd (Principal sanction)									
Fängelse (Prison)	254	128	120	161	142	263	212	229	191
Skyddstillsyn (Probation)	7	0	4	10	5	11	8	9	10
Villkorig dom (Suspended sentence)	290	109	144	149	147	198	212	247	226
Böter (Fines)	313	29	27	57	37	32	43	30	43
Strafförelägganden (Summary fines)	6	1	65	92	138	103	111	94	111
Annan påföljd (Other sanction)	6	4	-	1	2	2	3	5	4
Summa (Sum total)	876	271	360	470	471	609	589	614	585
Åtalsunderlåtelse*** (Waivers of Prosecution)	60	22	16	7	12	15	7	29	34

* Flertalet brott i skattebrottslagen hade före år 1997 andra benämningar

** Före år 1997 fanns inga huvudbrott enligt denna paragraf eftersom den innebar att bestämmelse i brottsbalken i stället skulle tillämpas

*** Åtalsunderlåtelserna är knutna till ett visst huvudbrott. De har dock inte medräknats, utan redovisas för sig

Källa: Brå, Officiella kriminalstatistiken

Domar koncentrerade på allvarligare skattebrott

Det förefaller som om domstolarna under 2000-talet behandlar allt allvarligare skattebrott. Det finns dock inte någon statistik om storleken på de undanhållna inkomster osv. som legat till grund för domarna i fråga. Rättegångsbalkens regler om strafföreläggande innebär att frågan om ansvar för brott som hör under allmänt åtal inte prövas av domstol utan av åklagare. Strafföreläggande innebär att den misstänkte för godkännande föreläggs ett straff. Fr.o.m. år 1997 kan man även få villkorlig dom genom strafföreläggande, vilket bedöms vara orsaken till en ökad användning av strafföreläggandeinstitutet.

Villkorlig dom förenas vanligen med böter. Domstolen kan dock numera döma även till påföljden samhällstjänst. 11.23 Tabell upptar bara de fall då skattebrottet var det allvarligaste brottet personen dömdes för. Av lagföringsstatistiken kan man

emellertid också få fram i vilken utsträckning en lagbestämmelse överhuvud taget varit med i domstolarnas eller åklagarnas avgörande dvs. i lagföringen, se 11.24 Tabell.

Antal lagföringar

I 11.24 Tabell har angetts de nuvarande beteckningarna på brotten. Tämigen stora förändringar och omdisponeringar har skett i lagen särskilt vad gäller innehållet i paragraferna 6-9.²¹

Skattebrottsenheterna inrättades i juli 1998 och kom i operativ verksamhet år 1999. Med början sistnämnda år har antalet lagföringar av skattebrott ökat. Som framgår av 11.25 Tabell är andelen kvinnor bland skattebrottslingar låg. Och andelen kvinnor som döms för grovt skattebrott är särskilt lågt. Den sociala bakgrunden för skattebrottslingar beskrivs i avsnitt 11.5.7.

11.24 Tabell

Antalet tillämpade lagrum med eller utan straffregler (netto)

Tax Fraud Act, number of persons found guilty of criminal offence (principal and secondary offence)

Lagrum Section of law	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	191	424	331	349	379	594	472	588	539
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	5	49	1	12	15	15	9	24	8
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	122	222	263	313	209	398	370	466	444
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	30	54	85	104	99	56	84	48	70
Skatteavdragsbrott, 6§, (Tax-deduction crime)	46	7	3	..	7	3	1		0
Skatteredovisningsbrott 7§ (Tax accounting crime)	85	37	46	22	48	49	38	19	31
Vårdslös skatteredovisning, 8 § (Negligent tax specification)	3	18	28	32	18	8	11	6	3
Vårdslös uppbördsredovisning, 9 § (Negligent tax collection accounting)	163	11	-	-	-	-		-	0
Försvårande av skattekontroll, 10 § (Aggravation of tax control)	14	135	273	328	362	617	482	634	867
Antal lagrum (Number of lawsections)	659	957	1 030	1 160	1 137	1 740	1 467	1 785	1 962

Anm: Antalet tillämpade lagrum i en lagföring räknas en gång per huvudbrott och en gång per bibrott. Detta gäller oavsett om antalet bibrott i en och samma lagföring är fler än ett. Det kan dock endast förekomma ett huvudbrott per lagföring.

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken, tabell 403

²¹ Beträffande tillämpningen av 6 § skattebrottslagen var innehållet i den bestämmelsen följande intill 1 juli 1997: "För försök till skattebedrägeri och grovt skattebedrägeri dömes till ansvar enligt 23 kap. 1 § brottsbalken". Att 6 § skattebrottslagen ändå kom att tillämpas redan år 1995 hänger samman med att man i samband med införandet av ett förbud mot analog tillämpning av straffbud i brottsbalken (prop. 1993/94:130) också ändrade i 2 § skattebrottslagen. Efter ändring blev 2 § skattebrottslagen också uttryckligen tillämplig även i fall då något skattebeslut inte har fattats t.ex. till följd av den skattskyldige helt underlåtit att avge deklaration.

11.25 Tabell

Skattebrottslagen, antal brott i lagföringar och huvudbrott, efter brottstyp och den lagförde personens kön, år 2008

Tax crime law. Number of applied law sections and principal crime, total and for women, 2008

Lagrum Section of law	Lagföringar Law section			Därav Huvudbrott Of which main crime		
	Totalt Total	Kvinnor Women		Totalt Total	Kvinnor Women	
		Antal Number	Andel Share		Antal Number	Andel Share
Skattebrott, 2§ (Tax crime)	495	40	8%	254	25	10%
Skatteförseelse, 3§ (Tax offence)	8	-	0%	1	-	0%
Grovt skattebrott, 4§ (Heinous tax crime)	444	42	9%	197	15	8%
Vårdslös skatteuppgift, 5§ (Negligent tax specification)	70	12	17%	37	6	16%
Vårdslös skatteredovisning, 8 § (Negligent tax specification)	29	1		9	1	
Skatteredovisningsbrott 7§ (Tax accounting crime)	3	-	0%	2	-	0%
Försvårande av skattekontroll, 10 § (Aggravation of tax control)	866	69	8%	119	14	12%
Summa (Sum)	1 915	164	9%	619	61	10%

Anm: Under 2008 lagfördes inga personer för Skatteavdragsbrott respektive vårdslös uppbördsredovisning

Källa: Brå. Officiella kriminalstatistiken, tabell 405

11.5.6 Fängelsestraffen för skattebrott

Den genomsnittliga strafftiden för brott enligt skattebrottslagen kan variera mycket

mellan olika år främst beroende på att antalet personer som döms till mycket långa frihetsstraff kan skilja sig mycket mellan åren.

11.26 Tabell

Antal personer dömda till fängelsestraff, genomsnittlig strafftid och totalt antal fängelseår

Number of persons sentenced by a court to prison, average punishment (months) and total number of years in prison

År Year	Antal fängelsestraff Number of prison-sentences	Genomsnittlig strafftid, mån Average length of prison-sentence (months)	Summa strafftid, år Sum total length of prison-sentence (years)
1993	100	12,3	103
1994	101	14,0	118
1995	128	12,1	129
1996	145	14,6	176
1997	140	10,3	120
1998	135	11,3	127
1999	120	14,8	148
2000	103	15,9	136
2001	120	16,7	167
2002	129	18,0	194
2003	163	14,0	190
2004	142	15,6	185
2005	263	18,0	395
2006	213	16,9	300
2007	229	17,0	328
2008	191	16,1	256

Källa: Brå. Officiella Kriminalstatistiken, tabell 430.

Variationerna mellan åren är stora men med en svag långsiktig trend att det totala antalet fängelseår ökar. Det totala bötesbeloppet för brott mot skattebrottslagen uppskattas²² till några få miljoner kronor om året. De totala böterna som utdöms för brott mot skattebrottslagen ligger således i storleksordningen en promille av de belopp netto som påförs i skattetillägg.

11.5.7 Skattebrottslingen

Brottsförebyggande rådet har år 2002 undersökt skattebrottslingens sociala bakgrund för att bl.a. se om den skiljer sig från normalbefolkningens eller den sociala bakgrund som tjuvar har. I undersökningen²³ har man sökt svar på följande frågor:

- Vad kännetecknar den sociala bakgrunden hos personer som blir lagförda för skattebrott respektive stöld?
- Hur ser personernas tidigare och efterföljande brottsbelastning ut?
- Vilka misstänkta skattebrottslingar hamnar inte inför skranket?
- Vilken typ av handlingar har de dömda för skattebrott begått?

Vilka personer som misstänks eller döms för skattebrott beror i stor utsträckning på inriktningen och genomförande av kontrollverksamheten dvs. vilka som kontrolleras och hur kontrollen genomförs. Men det beror också på hur Skatteverkets personal fullgör sin skyldighet att anmäla misstänkta fall av skattebrott till åklagare och hur åklagaren bedömer Skatteverkets anmälan och vilka utredningsresurser som finns för brottsutredningen.

I undersökningen har studerats personer:

- som lagförts för brott mot skattebrottslagen under åren 1996-1999
- som misstänkts år 1996, men inte lagförts för brott mot skattebrottslagen åren 1996-1999
- som lagförts för stöld eller grov stöld år 1996
- som tillhör normalbefolkningen dvs. en jämförelsegrupp.

De som döms för skattebrott har till klart övervägande del begått dem inom ramen

för en näringsverksamhet. De värden som undandragits i skatt är stora och kontrasterar starkt mot de värden som de flesta för stöld döms för. Skattebrottslingen får oftare stränga straff än stöldbrottslingen. Stöldbrottslingar har genomsnittligt sett en väsentligt mindre gynnsam social bakgrund än skattebrottslingar. Skattebrottslingen har i stort sett samma sociala bakgrund som "medelsvensson". Hans föräldrar har ungefär samma utbildning som medelsvensson men en större andel har föräldrar med höga inkomster samtidigt som en större andel har föräldrar med lägre inkomster jämfört med normalbefolkningen. Bland föräldrarna finns en viss överrepresentation av egna företagare.

Det finns även en svag antydning till att gruppen lagförda för skattebrott genomsnittligt sett skiljer sig en aning från normalpopulationen när det gäller vissa bakgrundsfaktorer rörande föräldrars ålder, civilstånd och invandrarbakgrund. Tendenser som dock är klart mer påtagliga hos lagförda för stöld. Ser man till de lagfördas egen sociala situation är även den i mångt och mycket densamma som normalbefolkningens. Skattebrottslingen är dock oftare verksam i småföretag och har något lägre utbildningsnivå.

När det gäller jämförelser mellan lagförda skattebrottslingar å ena sidan och enbart misstänkta å den andra sidan finns en svag men konsekvent tendens till att de som enbart misstänkts för skattebrott har en social bakgrund och en egen social status som är något mer gynnsam än de lagfördas. Dessa skillnader är dock påtagligt små. Huvudintrycket är att grupperna liknar varandra i stor utsträckning. Drygt hälften av skattebrottslingarna är lagförda sedan tidigare men bara 3-4 procent är s.k. kroniska brottslingar.²⁴ Återfallen är inom en fyraårsperiod något vanligare bland de fängelsedömda jämfört med dem som inte dömts till fängelse.

De brott som mest förekommer i skattebrottslingarnas tidigare belastning är trafikbrott och brott mot andra specialstraffrättsliga författningar. Knappt 20 procent var tidigare lagförda för olika ekobrott, främst bokföringsbrott, samtidigt som 20 procent hade dömts för traditionella brott (till-

²² Dagsbotens storlek beror på inkomst och försörjningsbörda. Beräkningen är baserad på antagandet av en dagsbot på 170 kr – vilket är dagsboten för en person med 200 000 i årsinkomst och som inte har några barn.

²³ Jonas Ring: Skattefiffare och tjuvar. En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän. BRÅ 2003:3

²⁴ Lagförd nio eller fler gånger

greppsbrott, våld, hot eller skadegörelse).

Den sociala situationen tenderar att försämrats för dem som dömts för skattebrott. Andelen förvärvsarbetande minskar, inkomsterna blir påtagligt lägre, fler skiljer sig och dödligheten är högre. Dessa förändringar är också mer påtagliga för dem som dömts till fängelse än de som fått annan påföljd.

11.6 Borgenärsbrott och näringsförbud

Den förste juli 2005 trädde en ny lagstiftning i kraft som syftar till att underlätta utredning och lagföring av bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer. Grovt bokföringsbrott har getts en egen rubricering. Straffskalan för grovt respektive ringa bokföringsbrott skärps också. För grovt brott höjs maximistraffet från fyra till sex

års fängelse och för ringa bokföringsbrott från böter till fängelse i högst sex månader. Det är vanligt att skattebrott förekommer tillsammans med bokföringsbrott. Som ovan nämnts utreds även bokföringsbrott vid Skatteverkets skattebrottsenheter. Som framgår av 11.27 Tabell lagförs allt fler personer för bokföringsbrott.

Domstol kan meddela en person näringsförbud för tre till tio år om han grovt åsidosatt vad som ålegat honom i näringsverksamhet.²⁵ Bl.a. kan näringsförbud meddelas den som i avsevärd omfattning underlåtit att betala skatt, tull eller avgift. Omfattningen av näringsförbud framgår av 11.28 Tabell. Trenden är att såväl antalet nya näringsförbud som längden på näringsförbuden ökar, vilket gör att antalet näringsförbud i kraft vid årets slut ökar.

11.27 Tabell

Brott mot borgenärer m.m. 11 kap. brottsbalken. Personer lagförda för brott efter huvudbrott, år 1995 samt 2000–2008

Crimes against creditors etc. criminal code chapter 11. Persons found guilty of criminal offences, by principal offence, 1995 and 2000–2008

Lagrum Section of law	1995	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007**	2008
Oredlighet mot borgenär 1 § (Dishonesty to creditors)	20	9	19	12	4	8	19	14	12
Grov oredlighet mot borgenär 2 § (Gross dishonesty to creditors)	31	25	23	16	18	19	9	4	0
Vårdslöshet mot borgenär 3 § (Careless disregard of creditors)	3	-	1	1	1	1	-	1	1
Otillbörligt gynnande av borgenär 4 § (Favouritism to creditors)	14	1	2	12	3	2	3	3	2
Bokföringsbrott 5 § (Bookkeeping crime)	792	755	945	954	969	1 267	1 354	1 395	1 568
Grovt bokföringsbrott 5 §* (Gross bookkeeping crime)	..	..	..	..	..	..	20	53	120
Summa (Grand total)	860	790	990	995	995	1 297	1 405	1 470	3 711

* Grovt bokföringsbrott finns bara särredovisat från och med år 2006.

.. = Ingen uppgift finns tillgänglig.

** 1 januari 2007 gjordes 11 kap i brottsbalken om och grov oredlighet flyttades till 1 § andra stycket. Andra paragrafen blev då försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning. Detta gör att oredlighet och grov oredlighet redovisas tillsammans fr.o.m. år 2007.

Källa: Brå. Officiella Kriminalstatistiken och Bolagsverket

11.28 Tabell

Antal näringsförbud

Number of prohibitions of business

	1990	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nya näringsförbud (New business prohibitions)	38	60	140	188	178	215	213	252	268
Totalt vid årets slut (Total at the end of the year)	141	173	399	561	631	729	805	989	1062

Källa: Skatteverket och Patent och Registreringsverket (PRV)

²⁵ Enligt lagen (1986:436) om näringsförbud

Källor och lästips:

Skatteverket:

- *Om gratislotter och preventiv effekt – En utvärdering baserad på de skattskyldigas avdrag under inkomst av tjänst för övriga kostnader och skattemyndigheternas kontroll av detta avdrag (RSV Rapport 2001:1)*
- *En ny kraft i ekobrottsbekämpningen - En utvärdering av skattebrottsenheterna (RSV Rapport 2001:7)*
- *Om tillämpningen av skattetillägg och skattekontrollens preventiva effekt (RSV Rapport 2002:14)*

Övrigt:

- Riksdagens revisorer: Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet (2001/02:3)
- Jonas Ring: Skattefifflare och tjuvar - En studie av sociala förhållanden och brottsbelastning hos två grupper av lagförda gärningsmän, Brå 2003:3
- Regeringens proposition 2004/05:69: Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer
- Regeringens proposition 2005/06:169: Effektivare skattekontroll m.m.
- Regeringens proposition 2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

15 februari 1972

Dags att deklarera

Hur man fyller i den nya blanketten och
räknar ut sin skatt

Information från

RSV RIKSSKATTEVERKET

Under 1970-talet satsades stort på statlig och kommunal samhällsinformation. Nämnden för samhällsinformation (NSI) bildades och drev på utvecklingen.

Informatörer anställdes på myndigheterna och ute i kommunerna.

Nämnden ordnade utbildning för såväl verkschefer som informatörer.

För skatteförvaltningens del kom informationsverksamheten igång 1972 då hushållsbroschyren "Dags att deklarerar" kom ut första gången.

Attityder till skattesystemet och Skatteverket

12.1 Inledning

Skatteverket har sedan mitten av 1980-talet årligen genomfört stora enkätundersökningar riktade till allmänheten om deras inställning till skattesystemet, skattefusk och skattekontrollen samt till skattekontorens sätt att arbeta.

Sedan 1996 är undersökningen uppdelad i två enkäter: *Riksenkäten* och *regionenkäten*. Riksenkäten är inriktad på attityder till skattesystemet, skattefusk och skattekontroll. Regionenkäten är inriktad på attityder till skatteverkets sätt att arbeta. Undersökningen riktar sig sedan 1996 vartannat år till medborgarna och vartannat år till företagen.

Undersökningarna har flera syften:

- att ge underlag för en bedömning av hur inställningen till skattesystemet och Skatteverket utvecklas
- att ge underlag för en bedömning av hur medborgarna respektive företagen ser på Skatteverkets service, olika former av skattefusk och Skatteverkets kontrollinsatser
- att använda enkätresultaten både som mätare av hur målen uppfylls och som underlag för verksamhetsplaneringen.

I det här kapitlet redovisas några intressanta resultat från undersökningen till företagen som genomfördes under hösten 2007. Undersökningen bestod av två enkäter med slumpmässiga urval på 3 010 (riksenkät) respektive 5 000 företag (regionenkät) från hela landet. Svarsandelarna var 55 procent för riksenkäten och 46 procent för regionenkäten.

De utvalda företagen har haft att ta ställning till en rad positivt formulerade påståenden på en femgradig skala där siffran 5 motsvarar "instämmer helt" och siffran 1 motsvarar "instämmer inte alls" samt "ingen uppfattning/ej svar". För att

göra resultaten mer lättöverskådliga så har svarsalternativ 4-5 slagits ihop till "instämmer" och 1-2 till "instämmer ej". Notera att det i texten endast omnämns skillnader som är statistiskt säkerställda. T-test har använts som statistiskt test med signifikansnivå 5 %.

Överlag har Skatteverket fått ett klart bättre resultat i årets undersökning jämfört med utfallet i 2005 årets enkät. I många påståenden uppvisar både företagsenkäten och regionenkäten tydliga resultatförbättringar mot tidigare år.

12.2 Riksenkät: Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusk och Skatteverkets kontroll

12.2.1 Förtroendet för Skatteverket har ökat avsevärt

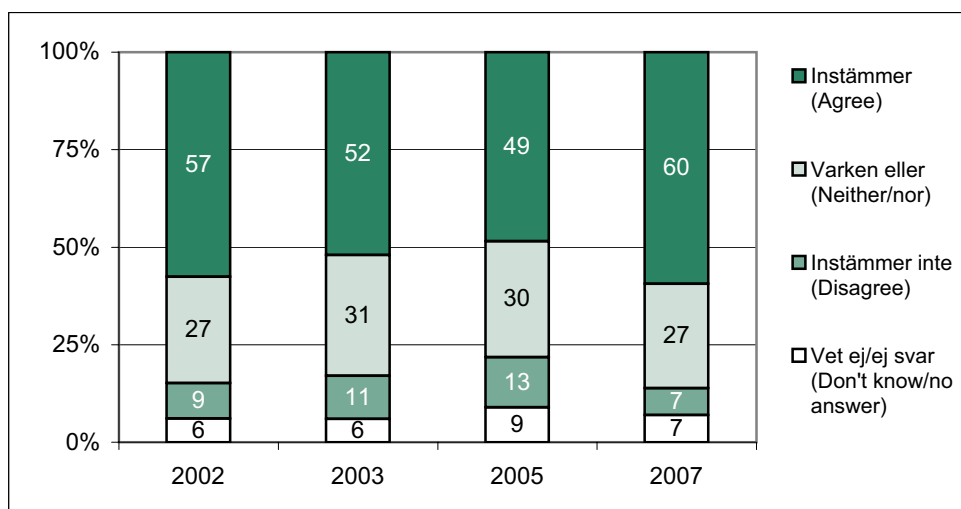
Utifrån antagandet att förtroendet för Skatteverket är en viktig förutsättning för ett frivilligt deltagande i vårt skattesystem anses förtroendet som det viktigaste kvalitetsområdet i undersökningen. Ett långsiktigt mål för Skatteverket är att företag och medborgare ska ha högt förtroendet för förvaltningen.

Förtroendet för Skatteverket har ökat avsevärt och årets resultat är det bästa jämfört med tidigare år. Efter en något neråtgående trend åren 2002-2005 så ser vi nu en tydlig, statistiskt säkerställd, ökning av företagets förtroende för Skatteverket. Andelen som uppger att de har förtroende för Skatteverket uppgår till hela 60 procent i år, medan andelen som saknar förtroende för Skatteverket ligger på 7 procent. Jämfört med förtroendet för myndigheter i allmänhet (42 procent) är förtroendet för Skatteverket mycket högre.

12.1 Diagram

Totalt sett har jag förtroende för Skatteverket 2002-2007, procent

Overall I have confidence in the Tax Authority 2002-2007, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.2.2 Inställningen till skatte-systemet och Skatteverket

Andelen företag som tycker illa om skatte-systemet har sjunkit markant mellan åren 2005 och 2007, från 57 procent till 37 procent. Andelen som är positiva till skatte-systemet har stigit från 14 procent till 20 procent under samma period. Tänkbara förklaringar är bl.a. förändringar i regelverket och att årets undersökning genomfördes mitt under en högkonjunktur.

När det gäller företagets inställning till Skatteverket och det sätt på vilket Skatteverkets tjänstemän utför sina uppgifter,

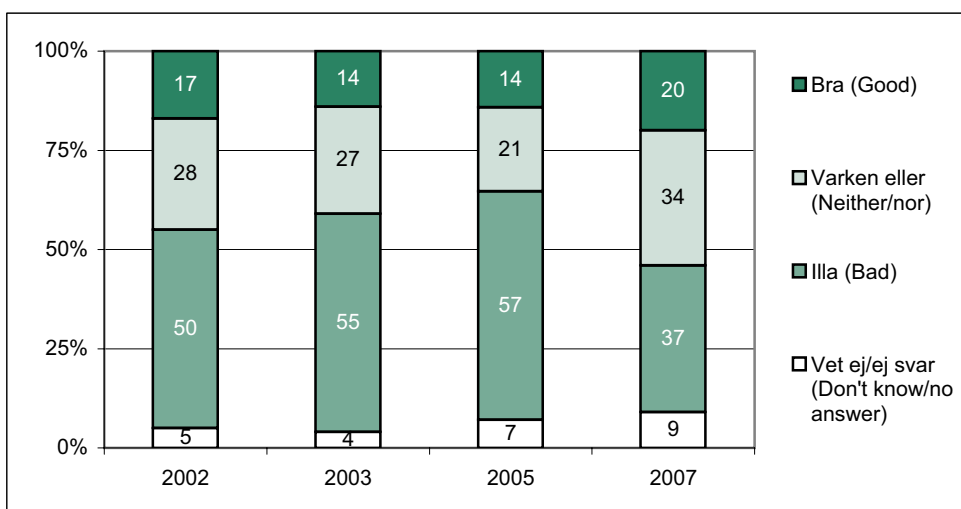
uppvisar årets resultat inga signifikanta förändringar mot tidigare år. Ungefär hälften av alla företag uppger att de är nöjda med Skatteverket och tjänstemännens sätt att utföra sina uppgifter. Andelen missnöjda uppgår till 8 procent.

Bokförings- och revisionsbyråer är den grupp som i högst grad är nöjd med Skatteverket och det arbetssätt på vilket verkets personal utför sina uppgifter. Enligt årets resultat uppgår andelen nöjda bland bokförings- och revisionsbyråer till 70 procent, vilket kan jämföras med ett företagsgenomsnitt på 46 procent.

12.2 Diagram

Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning? Företag, procent

What is your general opinion on the tax system, i.e. the level of taxes and the design of tax rules?, business sector, percent

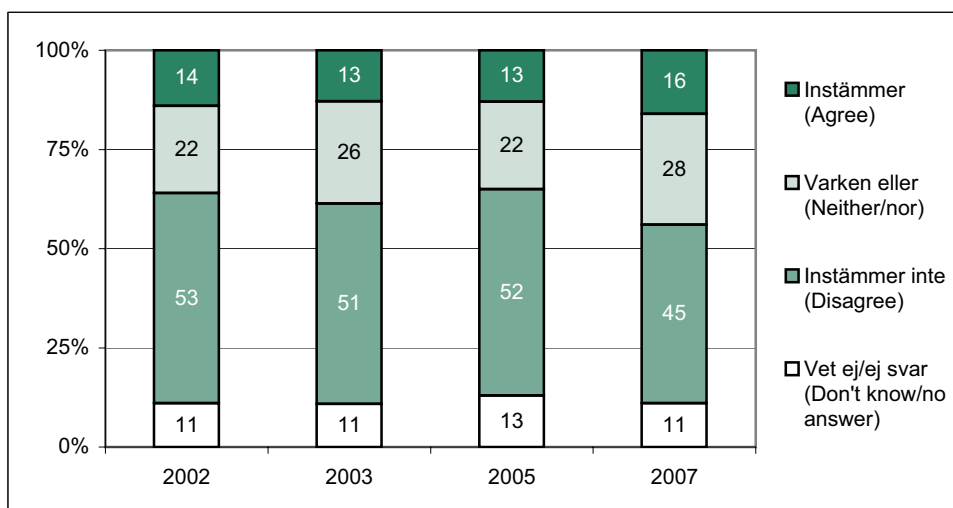

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3 Diagram

Vi har ett enkelt skattesystem för företag, procent

The tax system for businesses is simple, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.2.3 Färre företag som tycker att skattesystemet inte är enkelt

Ett enkelt skattesystem är grundläggande när det gäller att underlätta för företag och medborgare att göra rätt för sig. Årets resultat är något bättre än tidigare års resultat. Det är färre i år som inte instämmer i att vi har ett enkelt skattesystem för företag. Andelen neutrala (varken eller) har ökat i motsvarande takt. Emellertid tycker fortfarande de flesta företagen att skattesystemet inte är enkelt.

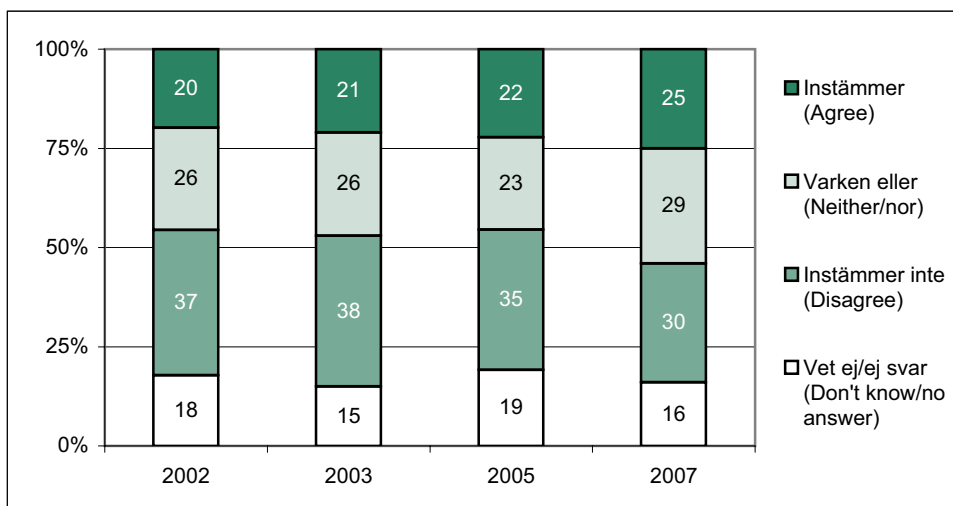
12.2.4 Lättare att deklarerar och lämna uppgifter

Trenden är positiv när det gäller att det är lätt för företag att deklarerar och lämna uppgifter om olika skatter. Andelen instämmande har ökat och andelen som inte instämmer har minskat stadigt sedan år 2002. Men det är fortfarande fler företag som är negativa än positiva till att det är lätt för företag att deklarerar och lämna uppgifter om olika skatter.

12.4 Diagram

Det är lätt för företag att deklarerar och lämna uppgifter om olika skatter, procent

It is easy for businesses to file tax returns and to file information on different taxes, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.2.5 Bättre information om förändrade skatteregler

En tredjedel av företagen uppger att information om ändrade skatteregler kommer i tid, medan 12 procent inte håller med. Hälften av företagen är neutrala eller saknar uppfattning. Resultatet har förbättrats i år jämfört med de två senaste mätningarna. Andelen instämmande har ökat från 30 procent till 36 procent i år.

12.2.6 Lättare att göra rätt för sig

På frågan om det är lätt för företag att göra rätt för sig ser vi en tydlig resultatförbättring jämfört med 2005 års mätning. Andelen instämmande har ökat från 28 procent till 36 procent och andelen som inte instämmer har minskat från 26 procent till 17 procent.

12.2.7 Skattekontroll

Årets resultat är bättre jämfört med alla tidigare års resultat. En tredjedel av företagen uppger att skattekontrollen totalt sett är bra. Lika många saknar uppfattning och 8 procent håller inte med i påståendet. Högst andel som inte håller med om att skattekontrollen totalt sett är bra finns bland bokförings- och revisionsbyråer.

12.2.8 Bättre fuskbekämpning och deklarationsgranskning

Det är fler företag i år som uppger att Skatteverket är bra på att bekämpa skat-

tefusket bland företagen. Andelen som instämmer i påståendet är 17 procent och andelen som inte instämmer är 18 procent, vilket är högst respektive lägst sedan 2002. Emellertid saknar närmare hälften av företagen uppfattning.

När det gäller om Skatteverket är bra på att kontrollera företagsdeklarationer instämmer drygt 30 procent i påståendet jämfört med 6 procent som inte instämmer; 40 procent saknar uppfattning. Årets resultat är, statistiskt säkerställt, det bästa jämfört med alla tidigare års mätningar. En högre andel negativa (13 procent som inte instämmer) finns bland bokförings- och revisionsbyråer.

12.2.9 Broschyror och blanketter

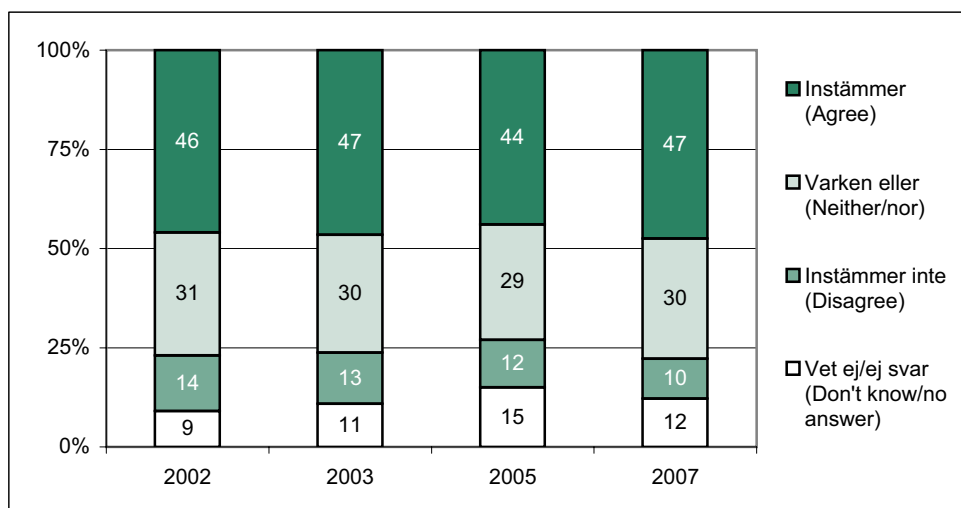
Knappt hälften av alla svarande företag uppger att de är nöjda med Skatteverkets broschyrer och blanketter totalt sett. Resultatet ligger i linje med tidigare år. En klar majoritet av företagen (64 procent) uppger att de är nöjda när det gäller om vi skickar ut våra blanketter och broschyrer i god tid. Endast fem procent är missnöjda.

Hälften av företagen instämmer i att skatteverkets broschyrer innehåller den information man behöver medan 8 procent är av motsatt uppfattning. En tredjedel av företagen anser att Skatteverkets broschyrer och blanketter är begripliga och 20 procent tycker inte att de är begripliga. Resultat är oförändrat jämfört med tidigare år.

12.5 Diagram

Totalt sett är Skatteverkets broschyrer och blanketter bra (företag, procent)

The Tax Authority's brochures and forms are good overall, businesses, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.2.10 Företagen och skattefusk

Det är 40 procent av företagen som uppger att de håller för troligt att Skatteverket skulle upptäcka ett eventuellt skattefusk från ett företag i deras bransch. Resultatet är oförändrat under de tre senaste undersökningarna (12.6 Diagram). Var tredje bokförings- och revisionsbyrå håller inte med i påståendet.

En majoritet av företagen anser att omfattningen på skattefusk är ett allvarligt samhällsproblem. Resultat ligger i linje

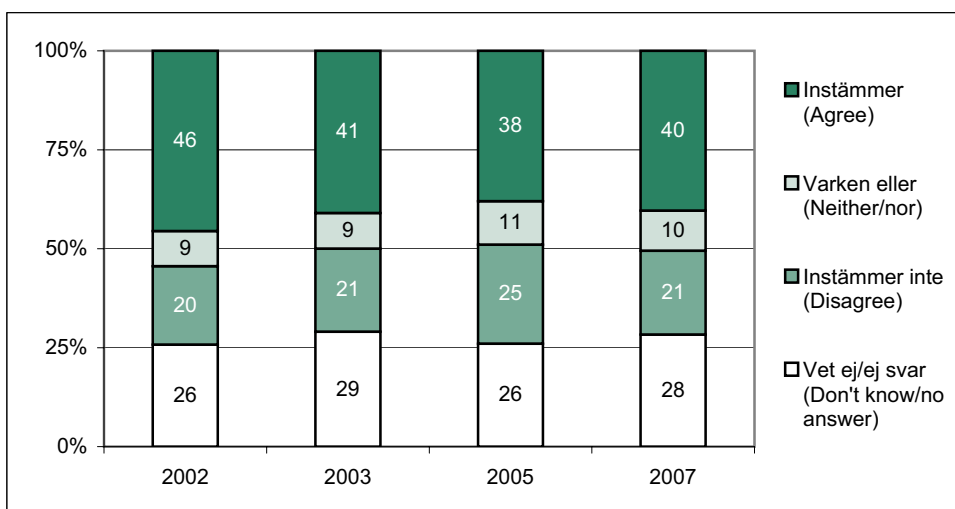
med de två senaste mätningarna (12.7 Diagram). Skillnader mellan de olika grupperna är små.

Det är fler företag i år som uppger att Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusk bland företagen. Andelen som instämmer i påståendet är 17 procent och andelen som inte instämmer är 18 procent, vilket är högst respektive lägst sedan 2002. Emellertid saknar närmare hälften av företagen uppfattning.

12.6 Diagram

Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka ett skattefusk i ett företag som vårt, mot bakgrund av storlek, bransch, etc., procent

It is likely, the tax authorities would discover tax evasion in a company like ours, considering size, type of business, etc., percent

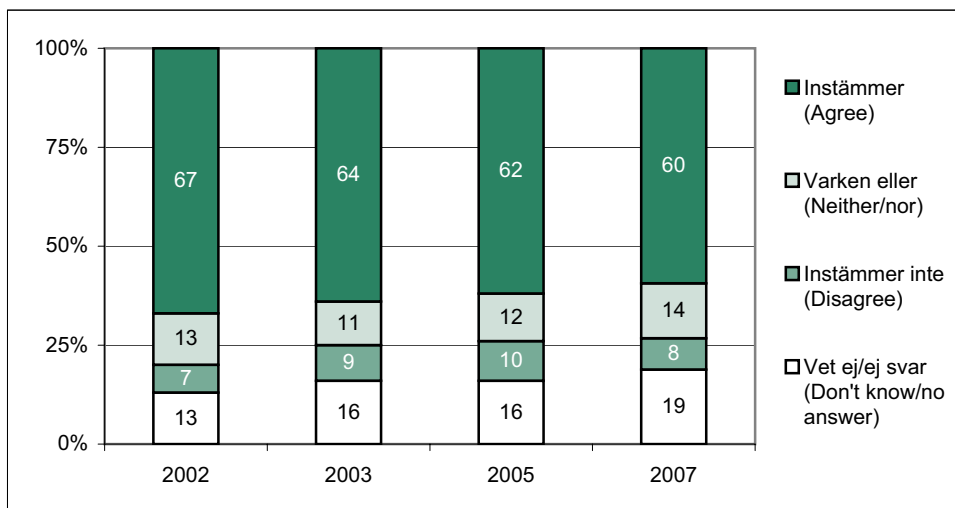

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.7 Diagram

Totalt sett är omfattningen på skattefusk ett allvarligt samhällsproblem, procent

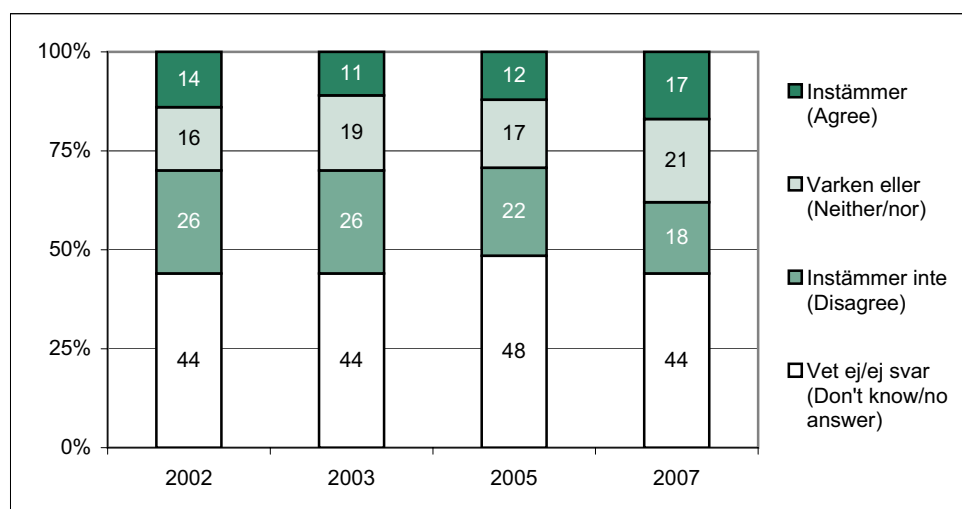
On the whole, the extent of tax evasion is a serious problem to society, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.8 Diagram

Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket bland företagen, procent
The Tax Authority is good at fighting tax evasion among businesses, percent

Källa: SKV Rapport 2008:3

12.3 Regionenkät: Synen på Skatteverkets sätt att arbeta

12.3.1 En majoritet är nöjd med kontakten med Skatteverket

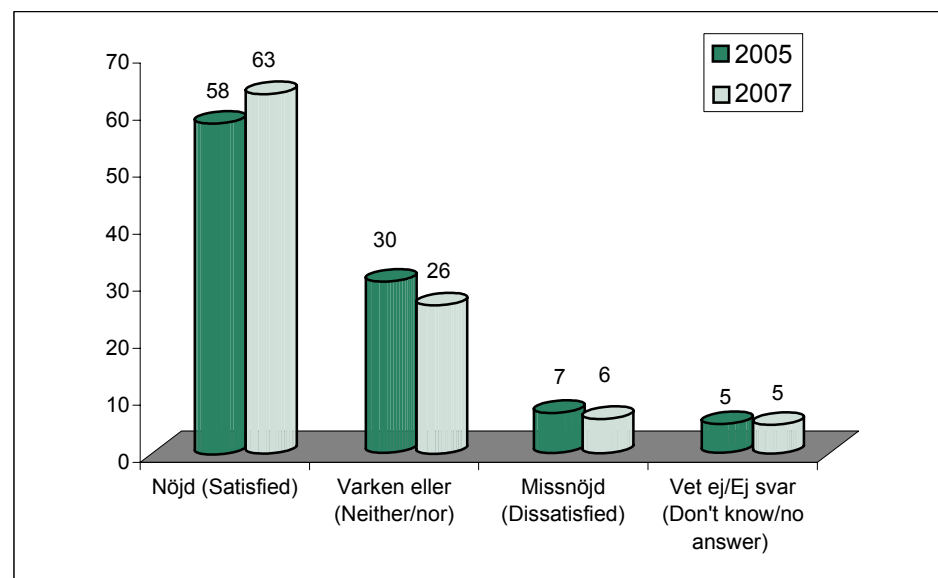
Över 80 procent av företagen anger att de haft någon form av kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna.¹ De allra flesta av dem har också haft någon form av personlig kontakt. En majoritet (60

procent) använder fortfarande i första hand telefonen för att kontakta Skatteverket.

Om företagen är nöjda eller missnöjda med kontakten med Skatteverket kan ses som ett sammanfattande omdöme om Skatteverkets sätt att arbeta. I årets enkätundersökning uppger 63 procent av företagen att de är nöjda med kontakten med Skatteverket. Endast 7 procent är missnöjda. Resultatet är en förbättring jämfört med 2005 års resultat (58 procent nöjda). Mest nöjda är bl.a. bokförings- och revisionsbyråer.

12.9 Diagram

Är du nöjd eller missnöjd med kontakterna med Skatteverket? Procent
Are you satisfied or dissatisfied with your contacts with the Tax Authority? Percent

Anm.: Beräknas på en bas som utgörs av de som har haft kontakt med Skatteverket.

Källa: SKV Rapport 2008:4

¹ Kontakt omfattar telefon, brev, servicetelefon, personligt besök, Skatteverkets hemsida, e-post och fax.

12.10 Diagram

Totalt sett utför Skatteverket sina uppgifter på ett bra sätt, procent

The Tax Authority performs its duties in a satisfactory way, percent

Anm.: Beräknas på en bas som utgörs av samtliga respondenter.

Källa: SKV Rapport 2008:4

12.3.2 Hyfsat betyg för Skatteverkets sätt att arbeta

I det sammanfattande påståendet "totalt sett utför Skatteverket sin uppgift på ett bra sätt" instämmer 43 procent av företagen. Endast 6 procent är missnöjda och 29 procent saknar uppfattning. Resultatet är bättre jämfört med 2005.

12.3.3 Personalens attityder (ABC-attityder)

Våra attityder mot företagen och medborgarna påverkar förtroendet för Skatteverket. Bemötandet är mycket viktigt för tilltron till skatteförvaltningen, vilket i sin tur påverkar viljan att göra rätt för sig. Attitydfrågorna har till syfte att belysa hur företagen upplever personalens attityder.

Den mest negativa attityden är A där tjänstemännen är nedlåtande och misstänksamma. Attityd B innebär att tjänstemännen är reserverade och strikta och följer reglerna oavsett resultat. Attityd C, som är den önskvärda attityden, innebär att tjänstemännen är empatiska, hjälpsamma och positiva till medborgarna och företagen.

Enkätresultaten visar att en klar majoritet av företagen (62 procent) som haft kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna inte upplever att Skatteverkets personal är nedlåtande och misstänksam. Fler företag (30 procent) upplever däremot att personalen är reserverad och strikt (attityd B).

Attityd C är den vanligaste attityden företagen möter. 52 procent av företagen

tycker att Skatteverkets personal är empatisk, hjälpsam och positiv, medan 19 procent är av motsatt uppfattning. Tidigare års regressionsanalyser visar att det finns ett positivt samband mellan attityd C och förtroendet för Skatteverket. Attityderna A och B har ett negativt samband med förtroendet. Jämfört med 2005 uppvisar attitydfrågorna bättre resultat i år.

12.3.4 Hur ser företagen på de olika kvalitetsområdena?

De kvalitetsområden som företagen är mest nöjda med är i likhet med förgående år bemötande följt av kommunikation. Kvalitetsområdena kontroll och rättvisa kännetecknas av mycket hög andel "ingen uppfattning". Tillgängligheten uppvisar något högre andel missnöjda vilket kan bero på att det har varit svårt att komma fram på telefon.

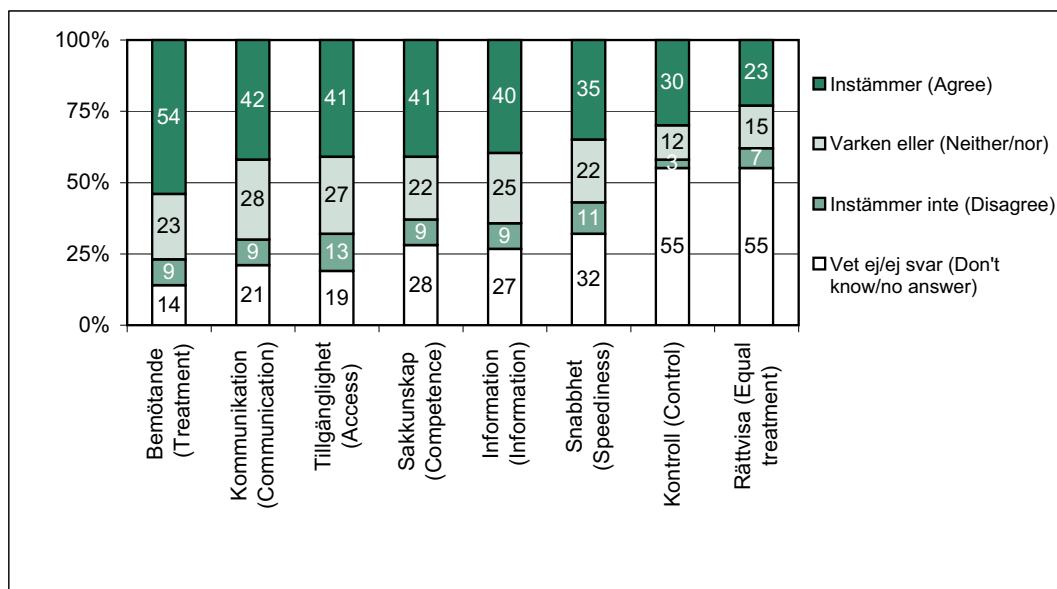
Bäst betyg för bemötandet

Bemötandet på det hela taget får bäst betyg jämfört med de övriga kvalitetsområdena. Över hälften av företagen är nöjda med bemötandet och 9 procent är missnöjda. Tre påståenden inom bemötandet får bra betyg: personalen är trevlig, personalen är intresserad och empatisk samt personalen är hjälpsam. Något sämre resultat får vi när det gäller att be om ursäkt när vi gjort något fel och vid påståendet *Skatteverket uttrycker sig vänligt i sina brev*.

12.11 Diagram

Jämförelse mellan de olika kvalitetsområdena 2007, Procent

Comparison between the overall mark for different quality areas 2007, Percent

Bas, varit i kontakt: Tillgänglighet, bemötande, sakkunskap, snabbhet, kommunikation

Bas, samtliga svarande: Information, kontroll och rättvisa

En majoritet är nöjd med tillgängligheten

Närmare hälften av företagen är nöjda och 10 procent missnöjda med tillgängligheten på det hela taget. Mest nöjda är företagen med telefon- och öppettiderna. Kritiska områden där vi inte får bra betyg är likt föregående år att "komma fram på telefon" och att "få kontakt med rätt tjänsteman".

Snabbhet i handläggningen

Snabb handläggning får ett ganska bra betyg. En tredjedel av företagen uppger att vi har snabba handläggningar, medan 11 procent är av motsatt uppfattning. Vartannat företag uppger att de får snabba svar på sina frågor och vart tionde företag är av motsatt uppfattning. Något sämre resultat får vi i påståendet *Skatteverket blir snabbt klar med mina beslut*. I fråga om Skatteverket håller utlovade tider för svar och beslut samt om Skatteverket snabbt rättar begångna fel, är de flesta företag osäkra.

Sakkunnig personal

Inom kvalitetsområdet sakkunskap är det personalens sakkunnighet som får bäst betyg. Nära hälften av företagen instämmer i att Skatteverkets personal är kunnig och att de kan svara på företagets frågor. 10 procent håller inte med och nästan en fjärdedel redovisar ingen uppfattning. Resultatet är bättre jämfört med föregående

undersökning. Företag som haft personlig kontakt via besök tillhör de mest positiva. De flesta företag upplever också att de kan lita på de svar/besked de får från Skatteverket. När det gäller om Skatteverket fattar korrekta beslut är en stor andel av företagen osäkra.

Skriftspråket får sämre betyg

Inom området kommunikation upplever 42 procent av företagen att det är lätt att kommunicera med Skatteverket på det hela taget. Och de flesta företag är mer nöjda med personalens talspråk än skriftspråk. Vart fjärde företag är missnöjt med det skriftspråk vi använder. Företagen är även kritiska till hur Skatteverket motiverar sina beslut. Knappt 40 procent av företagen föredrar att Skatteverket använder telefon istället för brev när de kontaktar företagen.

Bättre betyg när det gäller att informera

Inom området information upplever 40 procent av företagen att Skatteverket informerar bra totalt sett, vilket är en avsevärd förbättring mot 2005 års resultat som låg på 34 procent. Endast 9 procent är missnöjda med vår information. Företagen upplever dock att Skatteverket informerar bra om deras skyldigheter och sämre om deras rättigheter. I fråga om företagen lätt kan få tag på den information de behöver

är 40 procent nöjda vilket är en påtaglig förbättring mot 35 procent vid mätningen 2005.

Stor osäkerhet i fråga om kontrollen

Sett över flera år går det att utläsa en positiv trend när det gäller företagens synpunkter på om vår kontrollverksamhet fungerar bra. Nästan vart tredje företag tycker att kontrollen fungerar bra totalt sett, endast 3 procent tycker inte det. Gemensamt för hela kvalitetsområdet är dock att andelen utan uppfattning är mycket stor (över 50 procent). När det gäller om Skatteverket är bra på att upptäcka skattefusk generellt sett saknar två tredjedelar av företagen uppfattning. Omkring en tredjedel av företagen tycker att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka skattefusk i det egna företaget och 28 procent tror att konsekvenserna i så fall skulle bli allvarliga. 5 procent av företagen tror inte att skattefusk skulle upptäckas i det egna företaget, och inte heller att konsekvenserna i så fall skulle bli allvarliga.

Hög andel utan uppfattning i fråga om rättvisa

Rättvisa är liksom kontroll ett kvalitetsområde där andelen utan uppfattning är mycket hög. Över hälften av företagen saknar uppfattning i fråga om Skatteverket ger alla en rättvis och säker behandling. Knappt en fjärdedel av företagen instämmer och 7 procent instämmer inte i detta påstående. I påståendet om Skatteverket har en enhetlig tolkning av skattelagarna instämmer 18 procent medan 12 procent inte instämmer. Över hälften av företagen har inte någon uppfattning.

Bokförings- och revisionsbyråer skiljer sig från övriga företag. Nästan var tredje bokförings- och revisionsbyrå tycker inte att Skatteverket behandlar alla rättvist och 40 procent tycker inte att Skatteverket har en enhetlig tolkning av skattelagarna.

12.3.5 Regionala jämförelser

Förekomsten av regionala skillnader är i de flesta fall liten och ofta inte statistiskt säkerställd. Vad som går att utläsa är att företag inom norra regionen oftare är mer tillfreds inom de olika kvalitetsområdena jämfört med övriga regioner och då särskilt jämfört med Stockholmsregionen. Motsvarande skillnader går även att se mellan företag med verksamhet på landsbygden kontra i storstad.

12.4 Kontrollenkäten 2008

Skatteverket har i tidigare undersökningar följt utvecklingen av förtroendet för Skatteverket bland medborgare och företag. Denna undersökning studerar närmare hur förtroendet förändras vid en kontroll eller revision som leder till ett ändringsbeslut, samt att ta reda på vilka faktorer som påverkar förtroendet i mötet mellan individen/företaget och Skatteverkets tjänsteman.

Undersökningen bestod av privatpersoner och företag som fått ett ändringsbeslut (positivt eller negativt) i 2007 års taxeringskontroller/revisioner eller i periodkontrollen under september-november 2007. Av de totalt 5 000 företag och privatpersoner som ingick i urvalet så inkom svar från 2 126, vilket gav en svarsandel på 43 procent. Skatteverket levererade urvalsunderlag till TNS Gallup AB som genomförde undersökningen med telefonintervjuer.

Bland företagen fick 15 procent ett ökat förtroende och 17 procent ett minskat förtroende efter kontrollen/revisionen. Endast 6 procent av privatpersonerna fick ett ökat förtroende, medan förtroendet minskade hos 20 procent.

De som svarade att förtroendet ökat eller minskat fick även frågan "Vad är det framför allt som gjort att ditt förtroende har förändrats?" utan fasta svarsalternativ. De öppna svaren på denna fråga visade att ett bra bemötande var den klart vanligaste orsaken till ett ökat förtroende, följt av hjälpsamhet, kompetens och bra kommunikation. Även när det gäller minskat förtroende så var bemötandet, dvs. "dåligt bemötande" den vanligaste orsaken, men nästan lika många svar pekade på ett missnöje med "felaktiga bedömningar". Andra frekvent förekommande öppna svar var misstro, okunnighet, dåligt regelverk, fel prioritering i Skatteverkets kontroller och bristande hjälpsamhet.

En analys av sambandet mellan påståendena med fasta svarsalternativ (svarsskala 1-5) och frågan om förtroendet ökat eller minskat ger en liknande bild av vilka faktorer som påverkar förtroendet. Förändringen av förtroendet har ett starkt samband med påståendet "Jag fick ett bra bemötande", men ett ännu något starkare samband med "Jag känner mig rättvist behandlad".

Från periodkontrollen (moms, arbetsgivaravgifter och avdragen skatt) kunde vi leverera ändringsbelopp i kategorier i ur-

valsunderlaget till TNS Gallup. Det visade sig att sambandet mellan ändringsbelopp och förändrat förtroende var betydligt svagare än för undersökningens alla påståenden. Om ändringen är positiv eller negativ verkar spela en ganska stor roll, men sambandet mellan förändrat förtroende och ändringsbeloppets storlek var mycket svagt. Det verkar helt enkelt finnas andra faktorer än kontrollens utfall som är viktigare för ett förändrat förtroende.

Slutsatsen blir att det viktigaste för att öka förtroendet hos de som blivit föremål för kontroll är att skapa en bra dialog där vi lyssnar på deras argument – så att de känner sig rättvist behandlade.

12.5 Externa undersökningar

Enligt en undersökning som utfördes år 2007 åt intresseorganisationen *Företa-*

garna, ligger Skatteverket strax efter Bolagsverket i topp bland myndigheter vad gäller lämnad service och bemötande, arbete med regelförenklingar samt i hur snabbt man svarar på e-post. Undersökningsföretaget Sifo hade intervjuat 3 916 slumpmässigt utvalda företag med 1 till 49 anställda. Av Företagarnas pressmeddelande framgår inte om metoden varit postenkät, telefonintervju eller personliga intervjuer, ej heller framgår graden av svarsbortfall. De myndigheter som i övrigt rankats av småföretagen var Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Försäkringskassan och Statistiska Centralbyrån. Frågorna om service och bemötande ställdes för fjärde året i rad, och av informationen på organisationens hemsida framgår att Skatteverket legat i topp vid samtliga undersökningstillfällen.

Källor och lästips:

- *Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll, SKV Rapport 2008:3*
- *Företagens synpunkter på Skatteverkets sätt att arbeta, SKV Rapport 2008:4*
- *Medborgarnas synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll, SKV Rapport 2007:3*
- *Medborgarnas synpunkter på Skatteverkets sätt att arbeta, SKV Rapport 2007:4*
- *PM – Kontrollenkäten 2008, Henrik Franzon, Analysenheten, Skatteverkets huvudkontor*

N:o 47.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst; gifven Stockholms stott den 15 februari 1907.

Under återopande af bifogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga bifogade förslag till ny förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst jämte instruktion för taxeringsmyndigheterna.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städes väl bevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Carl Swartz.

I och med att självdeklarationen infördes 1902 inträdde den skattskyldige som agerande part i skatteprocessen. Genom författningsändring 1907 avskaffades bevillningsberedningarna och taxeringskommittéerna och i stället skulle taxeringsarbetet i första instans skötas av taxeringsnämnder. Taxeringsnämnderna fungerade som ett beredningsorgan till prövningsnämnderna, vilkas uppgift var att överpröva alla taxeringar. Som det allmännas ombud i prövningsnämnden fungerade chefen för landskontoret, landkamreraren. I öfrigt fanns inga andra tjänstemän anställda för granskningsarbetet. Landskontorets övriga tjänstemän ansågs emellertid på fritid böra medverka i taxeringsarbetet mot ersättning.

Administration av skattesystemet

13.1 Inledning

Skattesystemet berör alla invånare, företag och organisationer och nästan alla deltar i dess administration som deklaranter, uppgiftslämnare eller betalningsförmedlare. I detta kapitel beskrivs skatteadministrationens uppbyggnad, men perspektivet begränsas till statliga myndigheter. Statistik i tabeller redovisas för vartannat år av utrymmesskäl.

Vanligtvis identifieras skatteadministrationen som "Skatteförvaltningen", vilken sedan den 1 januari 2004 består av en enda myndighet, Skatteverket. Skatteverket är sedan den 1 januari 2009 organiserat med åtta skatteregioner, och ett huvudkontor i Solna. Skatteverket sysslar även med annat än skatter, t.ex. folkbokföring. Det finns å andra sidan flera myndigheter utanför Skatteverket som också svarar för viktiga beskattningsfunktioner, exempelvis Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Som samlingsbeteckning på alla olika beskattningsfunktioner, utan hänsyn till vilken myndighet som svarar för dem, används i det följande skatteadministrationen.

Det finns emellertid dessutom ett antal funktioner som är nödvändiga för att upprätthålla skattesystemet, men som ligger utanför vad man normalt menar med skatteadministration, t.ex. de politiska instansernas arbete med utformning av skattepolitik och skattelagstiftning, liksom rättsväsendets befattning med skattemål och skattebrott.

I detta kapitel behandlas i nämnd ordning:

- den politiska nivån (där skattepolitik och skattelagstiftning utformas)
- den egentliga skatteadministrationen
- rättsväsendet (som hanterar tvister, brott och straff)

13.2 Den politiska nivån

"Det svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta" utövas av riksdagen. Inom riksdagen behandlas skattefrågor av skatteutskottet.

I några avseenden måste emellertid riksdagen underordna sig EU. Det gäller mervärdesskatten och de s.k. harmoniserade punktskatterna, där EU ställer vissa krav på hur reglerna ska vara utformade. Det är dock fortfarande riksdagen som beslutar om den konkreta utformningen även av dessa regler.

Det är regeringen som lägger fram de propositioner som riksdagen ska ta ställning till. Lagförslagen utarbetas inom regeringskansliet och när det gäller skattelagstiftning är det Finansdepartementets skatteavdelning som svarar för utformning av propositioner och förslag till lagtext. Dessa förslag grundar sig i sin tur ofta på mer eller mindre omfattande utredningar som publiceras som departementspromemorior (Ds), eller i skriftserien statens offentliga utredningar (SOU).

13.3 Skatteadministrationen

Som redan nämnts omfattar skatteadministrationen inte bara Skatteverkets verksamhet utan även t.ex. en stor del av Kronofogdemyndighetens arbete och Tullverkets uppbörd av moms, tullar m.m. vid import från länder utanför EU. Även Vägverkets uppbörd av fordonsskatt och tingsrätternas hantering av stämpelskatt kan räknas till skatteadministrationen. Ekonomistyrningsverkets arbete med inkomstredovisning och inkomstprognoser är uppgifter som i andra länder normalt utförs av de centrala skattemyndigheterna, vilket kan motivera att även detta arbete inräknas i skatteadministrationen.

13.3.1 Skatteverket och exekutionsväsendet

I och med enmyndighetsreformen i januari 2004 samlades det tidigare Riksskatteverket och dåvarande tio skattemyndigheter, i en enda myndighet, vilket innebär fördelar genom förenklad ärendesamordning, större flexibilitet, och bättre förutsättningar för enhetlig rättstillämpning etc. Den 1 januari

2005 slogs de två nordligaste regionerna Luleå och Östersund ihop till en skatteregion, och fr.o.m. den 1 januari 2006 har regionernas antal minskats till åtta (inkl. Storföretagsregionen, SFR).

Vid den nya myndigheten har inrättats en funktion med allmänt ombud som getts rätt att bl.a. överklaga verkets taxerings- och beskattningsbeslut.

13.1 Tabell

Fast anställd personal i skatteförvaltningen och exekutionsväsendet per den 1 januari resp. år

Number of permanent employees January 1st at the Swedish Tax Agency and the Swedish Enforcement Authority

	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Skatteverket, HK (Tax Agency Main Office)	854	979	1 043	1 075	1 177	1 174	1 280	337	315
Varav IT-avdelningen (IT)	371	606	619	658	654	600	644	-	-
Varav övriga avd (other)	483	373	424	417	523	574	636	-	-
Verksamhetsstöd (Business Support Unit)								1 090	1338
Skatteregionerna (Tax Regions)	11 649	10 799	10 148	9 235	9 027	9 371	9 238	9 694	8 720
Kronofogdemyndigheterna (Enforcement Authorities)	2 899	2 912	2 828	2 729	2 541	2 500	2 426	2 511	2 321
Totalt	15 402	14 690	14 019	13 039	12 745	13 045	12 944	13 632	12 694

Källa: Skatteverkets årsredovisningar, Palasso

Skatteverket är central förvaltningsmyndighet för

- Beskattning
- Fastighetstaxering
- Folkbokföring
- Registrering av bouppteckningar
- Bevakning av statens fordringar

Skatteverkets huvudkontor består av fem staber och två avdelningar: Verksledningsstaben, Personalstaben, IT-/Utvecklingsstaben, Kommunikationsstaben och Säkerhetsstaben, samt rättsavdelningen och produktionsavdelningen.¹ I samband med omorganisation år 2005 har också en stöдавdelning bildats, Verksamhetsstöd för skatt och kronofogdemyndigheten, där bl.a. den tidigare IT-avdelningen ingår. I övrigt består Skatteverket som beskrivits ovan av åtta skatteregioner med sina respektive kontor.

Skatteregionerna, dvs. den regionala skatteadministrationen, var från början en del av länsstyrelsen. År 1987 bildades 24 fristående länskattemyndigheter, som 1991 slogs samman med de lokala skattemyndigheterna i länet till länskattemyndigheter. Den 1 januari 1999 ombildades skattemyndigheterna till tio regionmyndigheter, en organisation som varade i fem år. Sedan den 1 januari 2004 ingår skattere-

Tillsammans hade Skatteverket och exekutionsväsendet ca 13 000 anställda vid ingången av år 2009. Antalet anställda vid Skatteverket är drygt 10 500. Av dem finns 315 på huvudkontoret. Andelen kvinnor vid Skatteverket är 66 procent och medelåldern hos anställda är 48 år. Skatteverket finns på ett 100-tal orter i landet.

gionerna i den nya centralorganisationen, Skatteverket. Den regionala struktur som tidigare följde länsgränserna har brutits. Inom varje region finns ett eller flera skattekontor, till vilka allmänhet och företag vänder sig i skatte- och folkbokföringsfrågor.

Efter utredning under 2007 beslutades att Skatteverket skulle etablera s.k. servicekontor tillsammans med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Fördelen med detta är att medborgarnas mötesplatser med dessa myndigheter centreras till en plats. Servicekontoren finns på mindre orter där myndigheterna annars inte haft möjlighet att finnas kvar var för sig. På servicekontoren kan medborgarna få hjälp med alla ärenden som Skatteverket och Försäkringskassan hanterar. Varje handläggare på servicekontoret kan hjälpa till med både skatte- och försäkringsärenden. Under 2008 etablerades ca 40 servicekontor och i slutet av 2009 blir det totalt 81 servicekontor på olika orter i landet. Slutmålet är totalt 124 servicekontor fram till 2012. Tjänsten "Nystartskontoret" kommer att integreras under 2009/2010. Från årsskiftet 2009/2010 kommer även Pensionsmyndighetens tjänster att erbjudas på servicekontoren. Första halvåret 2010 planeras piloter där Arbetsförmedlingen deltar i tjänstesamverkan på utvalda servicekontor.

¹ Kronofogdeavdelningen bröts ut från Skatteverkets huvudkontor den 1 januari 2008.

Från 1992 fram till 2000 minskade antalet anställda på skattemyndigheterna och Riksskatteverket (RSV) på grund av rationaliseringar och anslagsminskningar med ca 2 900 personer. Samtidigt skedde en intern omfördelning av resurser från ren ärende- och deklarationshantering (s.k. grundhan-

tering) till skattekontroll. Mycket av de administrativa funktionerna har fr.o.m. år 2006 lagts ut på Verksamhetsstöd för skatt och kronofogdemyndigheten, som bl.a. svarar för personalfunktionen, utbildning, drift, underhåll och utveckling av IT-systemen.

13.2 Tabell

Skatteverkets personalresurser i årsarbetskrafter

Hours worked in the Tax Agency expressed as staff years

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Service (service)	680	646	686	736	695	735	761	876
Grundhantering (Basic processing)	2 566	1 597	1 504	1 255	990	964	1 474	1 196
Skrivbordskontroll (Desk audits)	1 641	2 232	1 851	1 707	2 063	2 092	1 867	1 876
Revision (Field audits)	1 367	1 485	1 329	975	967	964	992	1 082
Skattenämnd/process (Tax disputes)	165	172	182	182	193	222	181	168
Skattebrottsenheterna (Tax Fraud Investigation Units)				55				
Regionernas operativa beskattningsupp- (Operational taxation at regional level)	6 419	6 132	5 552	4 910	4 908	4 977	5 275	5 198
Folkbokföring (Population registration)	755	656	595	573	639	649	662	688
Fastighetstaxering (Property valuation)	233	344	206	196	198	208	353	198
Brottsbekämpning (Crime combating)					105	143	167	228
Registrering av bouppteckningar (Estate inventory registration)					107	109	88	74
Regionernas operativa uppgifter (All operational tasks at regional level)	7 407	7 132	6 353	5 679	5 957	6 086	6 545	6 386
Administration (Administrative functions)	2 527	2 338	2 363	2 497	2 786	2 475	1 934	1 718
Totalt (total)	9 934	9 470	8 716	8 176	8 743	8 561	8 479	8 104
Huvudkontoret (Main Office)	810	866	890	942	940	1 025	1 098	317
Verksamhetsstöd (Business Support Unit)								1 070
Summa Skatteverket (Total the Tax Agency)	10 744	10 336	9 606	9 118	9 683	9 586	9 577	9 491

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours).

Arbets tid för Verksamhetsstöd, ingår till den del tiden beräknas belöpa på skatteförvaltningens verksamhet (80 procent).

År 2002 blev brottsbekämpning och registrering av bouppteckningar egna verksamhetsgrenar.

Källa: Skatteverkets årsredovisningar, Palasso

Kronofogdemyndigheten har bl.a. till uppgift att driva in obetalda skatter och allmänna avgifter (allmänna mål) samt privaträttsliga fordringar (enskilda mål).

År 1988 slogs de tidigare 81 kronofogdemyndigheterna samman till 24 länsmyndigheter. Den 1 januari 1997 sammanfördes kronofogdemyndigheterna i tio regionala myndigheter organiserade under Skatteverket. För att få en mer flexibel och kost-

nadseffektiv verksamhet avvecklades de regionala kronofogdemyndigheterna och en rikstäckande Kronofogdemyndighet inrättades fr.o.m. den 1 juli 2006. Sedan den 1 januari 2008 är exekutionsväsendet utbrutet från Skatteverket i och med bildandet av den nya Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten leds av rikskronofogden.

13.3 Tabell

Kronofogdemyndighetens personalresurser i årsarbetskrafter Hours of work at the Enforcement Authority expressed as staff years

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Förebyggande verksamhet (<i>Information</i>)	11	12	11	14	27	25	20	17
Summarisk process (<i>Injunctions to pay etc.</i>)	235	202	198	187	208	210	239	276
Verkställighet och Indrivning (<i>Debt collection</i>)	1 688	1 611	1 777	1 709	1 517	1 501	1 430	1 436
Fastighetsförsäljning (<i>Sale of real estate</i>)*	189	147	96	77	53	48	48	0
Konkursstillsyn (<i>Bankruptcy supervision</i>)	87	85	79	69	61	59	51	60
Skuldsanering (<i>Debt relief</i>)	32	68	58	60	57	50	59	74
Kundcenter (<i>Contact center</i>)								74
Summa operativ verks. (Total operative activity)	1 995	1 911	2 009	2 116	1 924	1 893	1 847	1 937
Administration (<i>Administration</i>)**	480	447	358	305	401	388	314	0
Egen utbildning (<i>Training</i>)**	133	176	0	0	0	0	0	0
Koncernövergripande (<i>Service-wide tasks</i>)	30	27	0	0	0	0	13	23
Verksamhetsstöd (<i>Business Support Unit</i>)								234
Summa KFM (Total)	2 637	2 560	2 367	2 421	2 325	2 281	2 174	2 194

*Fastighetsförsäljning är numera inbakat i processen Verkställighet och Indrivning.

**Administrativ verksamhet som bedrivs inom myndigheten redovisas numera för varje process, vilket gör att summa operativ verksamhet blir något överredovisad. Den del av administrationen som utförs av Verksamhetsstöd särredovisas emellertid.

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours)

Källa: Kronofogdemyndigheten, PLEX-systemet

13.4 Tabell

Skatteverkets och exekutionsväsendets anslagsutgifter, mnkr Budget expenditure by the Tax Agency and the Enforcement Service, MSEK

	1992	1994	1996	2000	2002	2004	2006	2008
Skatteverket	4 689	4 367	4 923	5 193	5 638	5 985	6 549	6 416
varav folkbokföring (<i>population registration</i>)	438	421	394	439	469	503	530	520
varav fastighetstaxering (<i>property valuation</i>)	293	220	274	170	178	191	301	184
varav beskattning (<i>taxation</i>)	3 958	3 726	4 255	4 584	4 700	4 950	5 413	5 374
varav brottsbekämpning (<i>crime combating</i>)					139	191	232	278
varav registrering av bouppteckningar (<i>estate inventory registration</i>)					152	150	73	60
Exekutionsväsendet (<i>The Enforcement Service</i>)	1 137	1 187	1 342	1 535	1 544	1 672	1 638	1 697
Allmänna Val (<i>General Elections</i>)	13	269	9	9	0	0	0	0
Övriga utgifter och inkomster, netto (<i>Other expenditure and income, net</i>)	543	61	-181	8	0	0	0	0
Totalt	6 382	5 884	6 093	6 745	7 182	7 657	8 187	8 113

Källa: Skatteverkets årsredovisningar

Sammanlagt förbrukade Skatteverket och Kronofogden cirka 8,1 miljarder kronor år 2008. Beskattningsverksamheten, dvs. Skatteverkets verksamhet minus folkbokföring, brottsbekämpning respektive registrering av bouppteckningar, står för omkring 70 procent av denna summa.

13.3.2 Tullverket

Tullverket omorganiserades under 2004, varvid den tidigare regionala indelningen av verket upphörde. Den operativa verksamheten samt utvecklingsarbete och IT-stöd bedrivs vid nio olika kompetens-

center med nationellt ansvar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Luleå. År 2008 uppgick de sammanlagda årsarbetskrafterna till ca 1950. En av Tullverkets viktigaste uppgifter är att ta in tullar, mervärdesskatt samt andra skatter och avgifter.

Tullgränserna har flyttats i och med Sveriges inträde i EU. Betalningarna till Tullverket vid handel med "tredje land" (länder utanför EU) uppgår till nästan 61 miljarder kronor. Huvuddelen av moms och andra skatter inlevereras till den svenska staten medan tullavgifterna i huvudsak går till EU.

13.5 Tabell

Tullverkets personalresurser i årsarbetskrafter, fördelning på olika processer
Customs service personnel resources, expressed as staff years, distribution between different processes

	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Effektiv handel (<i>Effective trade</i>)	1 081	941	926	780	663	670
Gränsskydd (<i>Frontier protection</i>)	763	816	845	881	821	954
Övriga processer (<i>Other processes</i>)	547	509	516	540	482	329
Summa (Total)	2 391	2 266	2 287	2 201	1 966	1 953

Anm: Årsarbetskraft (staff year) = 200 dagar (days) = 1 600 arbetstimmar (workhours).

Källa: Tullverkets årsredovisningar 1999-2007

13.6 Tabell

Betalningar till Tullverket, mnkr
Revenue collected by Customs, MSEK

	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Moms (VAT)	38 122	47 395	44 339	43 337	48 721	55 179
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	3 291	3 439	3 146	3 503	4 699	5 245
Övriga avgifter och skatter (<i>Other taxes and duties</i>)	356	250	203	266	270	220
Varav medel för andra myndigheters räkning (<i>Other revenue</i>)	66	26	25	20	19	18
Summa (Total)	41 835	51 110	47 713	47 126	53 690	60 644

Källa: Tullverkets årsredovisningar 1997-2007

13.3.3 Tingsrätterna som beskattningsmyndigheter

Tingsrätterna utför administrativa beskattningsuppgifter när det gäller uttag av stämpelskatt vid fastighetsöverlåtelse m.m., där tingsrätterna medverkar i egenskap av inskrivningsmyndigheter och beviljar lagfarter. Då registreras de köpeskillingar som ligger till grund för skatten. Själva lagfartshandlingen utfärdas av Lantmäteriverket som också redovisar skatten. Betalning sker i allmänhet genom postförskott.

13.3.4 Övriga myndigheter

Vägfartsskatt betalas till Vägverket som också svarar för bilregistret. Skatteverket är dock central förvaltningsmyndighet och Skatteverkets regionkontor i Örebro är beskattningsmyndighet. Vägverket ansvarade också för att bygga och driva det tekniska systemet för uppbörd av den trängselskatt som infördes på försök i Stockholm under 2006.

Ekonomistyrningsverket, som inrättades den 1 juli 1998 genom en utbrytning av vissa av de uppgifter som tidigare ankommit på Riksrevisionen, medverkar i skattesystemet genom att svara för riksbokföringen som omfattar statens inkomster och utgifter. Ekonomistyrningsverket gör också prognoser över statens inkomster.

13.4 Rättsväsendet och skatterna²

Bortsett från tingsrätternas medverkan vid uttag av stämpelskatt avser rättsväsendets hantering av skatter dels tvister vid de allmänna förvaltningsdomstolarna (länsrätterna, kammarrätterna och Regeringsrätten), dels skattebrott (polis, åklagare, tingsrätterna, hovrätterna, Högsta domstolen samt kriminalvården).

13.4.1 Överklaganden

Om en skattebetalare är missnöjd med skatteverkets beslut om taxeringen är den normala gången att han begär omprövning hos verket. Om Skatteverket inte ändrar sitt beslut kan han överklaga till länsrätten och därefter till kammarrätten. I sista hand finns möjligheten att begära prövningstillstånd hos regeringsrätten.

Går länsrättens beslut Skatteverket emot kan verket överklaga hos kammarrätten och begära prövningstillstånd hos Regeringsrätten.

Den 1 januari 2004 inrättades ett allmänt ombud, som kan överklaga Skatteverkets beslut, samt överklaga till länsrätt, kammarrätt respektive Regeringsrätten.

Den skattskyldige respektive det allmänna ombudet har också möjlighet att få en

² Till Rättsväsendet räknas egentligen också kronofogdemyndigheterna (jfr utgiftsområde 4 i statsbudgeten). Indrivning av skatter är emellertid en uppgift som i de flesta länder utförs av skattemyndigheterna själva. Det är därför rimligt att här betrakta den som en funktion som ingår i skatteadministrationen.

rättsfråga bedömd i förväg genom s.k. förhandsbesked. Då vänder man sig till Skatterättsnämnden, som är en fristående myndighet, men vars kanslifunktioner sköts av Skatteverket. Förhandsbesked kan överklagas hos Regeringsrätten.

Skatteärenden tar lång tid i domstolarna

I en utredning som publicerades år 2002 av dåvarande Riksrevisionsverket (nuvarande Riksrevisionen) undersöktes tiden för handläggningen av tvistiga skatteärenden vid ett antal skattemyndigheter, länsrätter och kammarrätter.³ Det mått man använde sig av var mediantiden dvs. den tid inom vilken hälften av ärendena var avgjorda och hälften inte var avgjorda. Ett ärende som följde mediantiden i de tre instanserna (skattemyndighet, länsrätt och kammarrätt) avgjordes först efter ca 40 månader. Grovt uppskattat hade hälften av ärendena inte avgjorts efter tre och ett halvt år. Undersökningen fann att skattemyndigheternas omprövning svarade för en liten del av tiden i tvistiga skatteärenden, mindre än 8 procent av den totala handläggningstiden. Att ärendena blivit liggande i domstolarna berodde dels på stora balanser, dels på att två tredjedelar av övriga mål i länsrätt och kammarrätt prioriteras före skattemålen.

13.4.2 Skattebrott

Misstänker Skatteverket att en skattskyldig begått skattebrott anmäler man detta till åklagarmyndigheten. Sedan den 1 januari 2005 finns landets åklagare samlade i denna myndighet. Undantaget är Ekobrottsmyndigheten (EBM), som är en åklagarmyndighet som specialiserat sig på ekonomisk brottslighet, dit skattebrott räknas.

Åklagarna leder sedan utredningen, som normalt utförs av polisen. Vid EBM finns

poliser som arbetar med ekonomisk brottslighet. Sedan 1998 finns det skattebrottsenheter vid skatteregionerna, där utredare arbetar med skattebrottsutredningar under åklagares ledning.

Liksom för andra brott är tingsrätten första instans, vars beslut kan överklagas till hovrätten. Högsta instans är Högsta domstolen. När personer döms till fängelse för skattebrott kommer också kriminalvården med i bilden.

13.5 Vad kostar skatteadministrationen?

Skatter påverkar ekonomin på flera sätt. Bortser man från skatternas inverkan på utbud och efterfrågan i ekonomin kan den administrativa börda som skattesystemet lägger på skattebetalare, uppgiftslämnare och myndigheter delas upp på:

- administrationskostnader (statliga myndigheter)
- fullgörandekostnader (skattebetalare och uppgiftslämnare)

Skattesystemets administrationskostnader motsvarar statens förvaltningsutgifter för beskattningen, varav merparten belöper på skatteförvaltningen. I samband med utvärderingen av skattereformen 1990/91 beräknades dessa administrationskostnader år 1992 till 4,7 miljarder kronor, varav 85 procent (4,0 miljarder kronor) belöpte på skatteförvaltningen och 7 procent på kronofogdemyndigheterna. Det motsvarade då ca 0,5 procent av skatteinkomsterna. Fullgörandekostnaderna beräknades i detta sammanhang till 9,3 miljarder kronor, vilket motsvarade ca 1 procent av skatteinkomsterna.

3 Tiden i tvistiga skatteärenden, RRV Rapport 2002:18

13.7 Tabell

Skattesystemets administrationskostnader 1992, mnkr och procent

Administration costs of the tax system in 1992, MSEK and percent

	Belopp, mnkr Amount, MSEK	Andel, % Share, %
Skatteadministrationen (The Tax administration)		
Skatteförvaltningen (Tax administration excl. pop. registration and real estate tax)	4 009	84,9
Tullväsendet (Customs)	100	2,1
Kronofogdemyndigheterna (The Enforcement Authorities)	320	6,8
Rättsväsendet (The legal system)		
Förvaltningsdomstolarna (The administrative Courts)	175	3,7
Polisväsendet (The Police)	45	1
Åklagarväsendet (Public Prosecution Auth.)	30	0,6
Allmänna domstolar (General Courts)	27	0,6
Kriminalvård (Correctional Treatment)	15	0,3
Summa (Total)	4 721	100

Källa: Malmer, H., Persson A., Tengblad Å., Århundradets skattereform. Effekter på skattesystemets driftskostnader, skatteplanering och skattefusk, Fritzes 1994.

Ingen ny beräkning av motsvarande omfattning har gjorts sedan 1992. Det mesta tyder dock på att administrationskostnaderna i reala termer har minskat. Vad gäller övriga myndigheter har Tullverkets befattning med moms och punktskatter minskat sedan EU-inträdet 1995. Vidare har antalet skattemål i förvaltningsdomstolarna minskat påtagligt sedan början av

1990-talet, främst på grund av införandet av nuvarande mycket vidsträckta omprövningsrätt för Skatteverket. Polisens, åklagarväsendets, de allmänna domstolarnas och kriminalvårdens kostnader är marginella i sammanhanget, men inte heller här har det skett någon ökning av ärendevolymen som skulle kunna påverka den allmänna tendensen.

Källor och lästips:

Ytterligare information om skatteadministrationens organisation, arbetsuppgifter, prestationer, bemanning och kostnader kan inhämtas ur årsredovisningarna som lämnas av alla statliga myndigheter senast 22 februari varje år, och andra publikationer som är specifika för respektive myndighet. Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet (SKV 165), har utkommit sedan budgetåret 1993/94.

Flera publikationer och ytterligare information om skatteförvaltningen och exekutionsverket kan hämtas från Skatteverkets hemsida (www.skatteverket.se) respektive Kronofogdemyndighetens (www.kronofogden.se). Information om tullen finns på Tullverkets hemsida (www.tullverket.se).

Formulär.

Bilaga.

Litt. A.

Debetsedel N:o i Stockholms stad för år 19....

Taxeringsdistrikt . . . fol.

Kvarteret Huset N:o

Bevillning av fast egendom samt av inkomst:		Uppbördsstämma för inbetalning av vidståen- de belopp hålles å Stock- holms stads upp- bördskontor från och med den till och med den kl.
Av fastighet med krs värde, (därav byggnadsvärde kr.) å 1/2 öre pr 100 kr.		
För inkomst av fast egendom, kapital och arbete: taxerad inkomst kr. beskattningsbart belopp kr. å 1 öre pr 10 kr.		
Inkomst- och förmögenhetsskatt: taxerat belopp kr. beskattningsbart belopp kr. efter % av skattens grundbelopp (se 11:e stycket å omstående sida) utgör densamma		
Mantalspenningar: av personer å 40 öre } av personer å 20 öre }		
Prästerskapets till statsverket indragna tionde:		Beloppet må betalas an- tingen kontant å uppbor- dskontoret med företeende av debetsedeln eller ge- nom inbetalning å upp- bördskommisariens i upp- bördsdistriktet tjänstepost- girokonto N:o eller ock medelst check eller postremissväxel allt i en- lighet med de bestämmel- ser, som å omstående sida närmare angivas. Skattskyldig erinras därom, att bevillningstaxe- ringens storlek är bestäm- mande för den kommunala beskatningen och att be- svär över bevillningstaxe- ringen böra anföras i den ordning, som å omstående sida meddelas. Över kom- munaldebetsedeln må be- svär anföras allenast i det fall att däri upptagen av- gift uträknats felaktigt eller oljst oriktigt påförts.
Sjukvårdsavgift 50 öre av man och 25 öre av kvinna, som erlägger mantalspenningar . . .		
Riddarhuskapitulationsavgift (angående befrielse från denna avgift, se riddarhusordningen § 5 mom. 2 och 3) . . .		
Summa kronoutskylder		
Olycksfallsförsäkringsavgift		
Pensionsavgift { Grundavgift Tilläggsavgift		
Lösen för denna debetsedel		
Summa		

Stockholm i N. N. taxeringskontor.

N. N.

Taxeringskommisarie.

Å debetsedeln tecknas kvitto endast
för under uppbordestämman erlagda ut-
skylder, och är kvittot ej gällande med
mindre debetsedeln förses med överstätt-
hållarämbetets kontrollstämpel.

Om kvitto för annorledes än å upp-
bördestämman erlagda utskylder, se 9:e
stycket å omstående sida.

Denna debetsedels slutsumma
kvitteras:

Stockholm i uppbor-
dskontoret den 19....

Först under 1928 blev det möjligt att betala sina kronoutskylder (statliga skatter)
via postgiro. Tidigare hade all betalning måst ske kontant på uppbordestämman.

Skatternas historia under 1900-talet

14.1 Inledning

Skattereformen 1991 kallas ofta för århundradets skattereform. Det är emellertid en beteckning som också passar på den skattereform som genomfördes nästan 90 år tidigare, nämligen införandet av den statliga progressiva inkomstskatten 1902.

Mellan dessa båda skattereformer har samhället och därmed skatterna förändrats till oigenkännlighet. Samtidigt som den samlade produktionen har mångdubblats tas en allt större andel av de samlade resurserna i anspråk för offentliga tjänster, socialförsäkringar och omfördelning. Skattekvoten har sålunda stigit från 8 procent vid sekelskiftet 1900 till över 50 procent vid millennieskiftet 2000.

Under samma tid har skatteadministrationen utvecklats från byråkratiskt hantverk till industri, där en stor del av arbetet utförs av datorer. Arbetet präglas i dag både av integration och en långtgående arbetsfördelning mellan olika kompetenser. Organisatoriskt gick utvecklingen under lång tid mot ökad splittring på olika myndigheter, men under de senaste trettio åren har den präglats av sammanslagning och integration.

Detta kapitel beskriver några huvuddrag i utvecklingen, särskilt samspelet mellan förändringar i skattesystemet och administrationen.

14.2 Utgångsläget

14.2.1 Skattesystemet

Vid slutet av 1800-talet kom det mesta av statens skatteinkomster från tullar och acciser (punktskatter), men grundskatter på jordbruket och en bevillning som baserades på inkomst och fastighetsinnehav var också viktiga inkomstkällor. Den kommunala beskattningen utgjordes främst av inkomst- och egendomsskatter, vilka stod i proportion till den statliga bevillningen.

Grundskatterna var den äldsta skatteformen och gick tillbaka till den tidiga med-

eltidens naturautskylder i form av ledung (skyldighet att bemanna och utrusta krigsskepp) och gästning (skyldighet att hysa och utspisa kungen och hans hird vid resor i landet). Dessa omvandlades snart till årliga skatter och kompletterades med nya pålagor, vilka under Gustav Vasas tid förtecknades i den s.k. jordeboken. Ännu på 1860-talet erlades grundskatterna delvis i natura (spannmål, smör, kött och järn), men 1869 beslöt riksdagen att ta ut hela skatten i pengar. Mantalspenningen var ursprungligen en krigsskatt som infördes 1625. Den skulle erläggas för varje person över 12 år och fanns kvar ända till 1938.

Bevillning betecknade ursprungligen sådana extraskatter som togs ut när kronan hade särskilda behov av inkomster, men även de blev med tiden permanenta skatter. Till skillnad från grundskatterna beslutades dock skatteuttaget från riksdag till riksdag och det fanns en stor uppfinningsrikedom när det gällde att finna nya skatteväldor. År 1861 delades bevillningen upp i två huvudslag, nämligen skatt på fastighetsinkomster (beräknade till tre procent av taxeringsvärdet för jordbruksfastigheter och fem procent av taxeringsvärdet för övriga fastigheter) samt skatt på övriga inkomster. Skattesatsen bestämdes till en procent.

Vid slutet av 1800-talet var emellertid de indirekta skatterna statens viktigaste inkomstkälla. Tullar och punktskatter på brännvin och socker svarade för ca 3/4 av statens skatteinkomster. Viktigast var införseltullarna. Under intryck av den internationella utvecklingen hade tullarna sänkts från mitten av 1800-talet, men i slutet av århundradet medförde protektionistiska krav åter höjda tullar.

Vid sidan av tullar hade det från och till funnits punktskatter eller acciser på produktionen av olika varor. Vid sekelskiftet fanns det två sådana skatter, en på brännvin och en på socker. Tillverkningsskatten på brännvin tillkom år 1855, då det genomfördes en nykterhetsreform med udden riktad mot husbehovsbränningen.

Socknarna hade haft beskattningsrätt sedan 1817 och i samband med kommunreformen 1862 bestämdes att kommunalskatten skulle utgå i förhållande till vad som

erlades i bevillning. Kommunalskatten var i sin tur bestämmande för den kommunala rösträtten.

14.1 Tabell

Skatter 1880-1900, tkr

Tax revenue 1880-1900, KSEK

	1880	1890	1900
Grundskatter (<i>Land tax</i>)	6 770	5 237	1 696
Mantalspengar (<i>Poll tax</i>)	644	663	750
Bevillning, fast egendom och inkomst (<i>Special taxes on real property and income</i>)	5 505	4 298	7 599
Bevillningsavg för särskilda förmåner (<i>Other special taxes</i>)	329	512	1 112
Stämpelmedel (<i>Stamp duty</i>)	3 212	3 526	6 606
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	27 622	42 463	57 360
Brännvinstillverkningskatt (<i>Excise duty on liquor</i>)	15 209	15 841	20 414
Sockerskatt (<i>Excise duty on sugar</i>)	71	998	9 947
Summa statliga skatter (<i>Total state taxes</i>)	59 362	73 538	105 484
Kommunala skatter och utskylder (<i>Local income and property taxes</i>)	24 904	30 898	45 412
Kommunala brännvinsförsäljningsmedel (<i>Local sales taxes on liquor</i>)	4 481	5 707	10 310
Totala skatter (<i>Total taxes</i>)	88 747	110 143	161 206
BNP (<i>GDP</i>)	1 233 000	1 401 000	2 162 000
Skatt i % av BNP (<i>Tax as % of GDP</i>)	7,2	7,9	7,5

Källa: Statistiska centralbyrån, SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.2.2 Skatteadministrationen

Alltsedan 1600-talet hade skatteförvaltningen baserats på landets territoriella indelning i län och fögderier. Inom länsstyrelserna, som tillkom 1634, uppstod ett landskansli och ett landskontor med landssekreterare och landskamrerare som chefer. Landskamreraren var i praktiken länets skattechef. Inom varje fögderi fanns en kronfogde och en häradsskrivare som hade ett gemensamt ansvar för att uppbära och redovisa skatteuppbörden till länsstyrelsen. I städerna fullgjorde länge magistraten dessa skyldigheter.

När bevillningen reformerades 1861 avskaffades den sedan 1810 existerande skyldigheten att deklarerera eller lämna uppgifter till ledning för den egna taxeringen. I stället fick en bevillningsberedning i varje församling i uppdrag att föreslå hur mycket varje skattskyldig skulle betala. Förslaget fastställdes sedan av särskilda taxeringskommittéer.

Tullar har funnits i Sverige sedan medeltiden. Ett statligt Tullverk inrättades 1636 av Axel Oxenstierna. Ansvar för tullväsendet låg länge omväxlande under kammarkollegiet eller kommerskollegium. Under 1700-talet och i början av 1800-talet var tullarna tidvis utarrenderade till ett privat bolag, Generaltullsocieteten. År 1824 inrättades Generaltullstyrelsen.

Punktskatterna, som länge enbart bestod av brännvinstillverkningskatten, administrerades av en särskild kontrollbyrå inom Finansdepartementet.

För att hålla reda på kronans inkomster och utgifter inrättade Gustav Vasa på 1500-talet den s.k. räknekammaren, som sedan utvecklades till Kammarkollegium med Riksskattemästaren som chef. Karl XI avskaffade emellertid riksskattemästarambetet och inrättade 1680 Statskontoret som det centrala organet för riksräkenskaperna (riksstaten), en funktion som Statskontoret behöll fram till början av 1900-talet.

14.3 Perioden 1900-1950

14.3.1 Skattesystemet

Skattefrågorna stod högt på den politiska dagordningen när 1800-talet närmade sig sitt slut. Arbetarna ville ha rösträtt och krävde att tullarna skulle avskaffas. Bönderna ville befrias från grundskatterna. Högern ville å sin sida avskaffa indelningsverket och ersätta den med en modern värnpliktsarmé. Den politiska kompromissen blev att grundskatter och indelningsverk avskaffades och en statlig progressiv inkomstskatt infördes 1902 för att finansiera den nya härordningen. Bevillningen behölls dock, eftersom den fortfarande

låg till grund för den kommunala beskattningen, men den förlorade i betydelse som inkomstkälla för staten.

I början av 1900-talet var tullar och acciser fortfarande statens viktigaste skattekalor, men inkomstskatten var den mest expansiva skattekalan. Under första världskriget höjdes skattesatsen och värnsskatt tillkom för att finansiera upprustningen. Efter kriget avskaffades värnsskatten, men det samlade skatteuttaget sjönk ändå inte till den tidigare nivån.

På 1920-talet reformerades den kommunala inkomstskatten i flera steg. Med 1928 års kommunalskattelag avskaffades de sista resterna av den gamla bevillningen.

Under andra världskriget infördes på nytt en värnsskatt och inkomstskatterna skärptes. Nya punktskatter tillkom och en allmän varuskatt (omsättningsskatt) infördes. Efter kriget behölls de högre skattesatserna och värnsskatten införlivades med inkomstskatten. Omsättningsskatten avskaffades däremot, men punktskatterna behölls och kompletterades med nya efter kriget.

14.2 Tabell

Skatter till stat, landsting och kommuner vissa perioder mellan 1906 och 1940, mnkr State and local taxes certain periods between 1906 and 1940, MSEK

	Årligen Per annum			
	1906/10	1916/20	1926/30	1936/40
Inkomst och förmögenhetsskatt (<i>Income and wealth tax</i>)	28	419	161	443
Stämpelmedelsskatt (<i>Stamp duty</i>)	13	56	55	64
Automobilskattemedel (<i>Motor vehicle tax</i>)			39	108
Tullar och acciser (<i>Customs and excise duties</i>)	114	165	321	580
Övriga (<i>Other</i>)	3	9	6	5
Summa skatter till staten (<i>State taxes</i>)	158	649	582	1 200
Landstingsskatt, kommunalskatt och municipalskatt* (<i>Local income tax etc. to county councils and municipalities</i>)	75	282	373	522
Skatter till vägdistriktet (<i>Road taxes</i>)	10	20	33	32
Övriga skatter till kommuner o.d. (<i>Other local taxes</i>)	11	17	15	19
Summa skatter till kommuner o.d. (<i>Local taxes</i>)	96	319	421	573
Summa skatter (<i>All taxes</i>)	254	968	1 003	1 773
BNP (<i>GDP</i>)	3 089	8 946	8 886	11 856
Skatt i procent av BNP (<i>Tax as % of GDP</i>)	8,2	10,8	11,3	15,0

* Inkl. kommunal skatt

Källa: SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.3 Tabell

Skatter till stat, landsting och kommuner åren 1940 och 1950, mnkr State and local taxes 1940 and 1950, MSEK

	1940	1950
Inkomst och förmögenhetsskatt (<i>State income and wealth tax</i>)	750	2 610
Stämpelmedelsskatt (<i>Stamp duty</i>)	49	139
Automobilskattemedel (<i>Motor vehicle tax</i>)	30	472
Tullar och acciser (<i>Customs and excise duties</i>)	768	1 816
Övriga (<i>Other</i>)		5
Summa skatter till staten (<i>State taxes</i>)	1 597	5 042
Landstingsskatt, kommunalskatt och municipalskatt (<i>Income tax to county councils and municipalities</i>)	570	1 903
Skatter till vägdistriktet (<i>Road tax</i>)	36	0
Övriga skatter till kommuner o.d. (<i>Other local taxes</i>)	18	26
Summa skatter till kommuner o.d. (<i>Local taxes</i>)	624	1 929
Summa skatter (<i>All taxes</i>)	2 221	6 971
Skatt i procent av BNP* (<i>Tax as % of GDP</i>)	14,8	21,0

* Skatt i procent av BNP beräknad utifrån Rodriguez E., Den svenska skattehistorien, s 108-109.

Källa: SCB, Historisk statistik för Sverige, statistiska översiktstabeller, Stockholm 1960.

14.3.2 Skatteadministrationen

Taxering

I samband med införandet av den progressiva inkomstskatten 1902 infördes också deklarationsplikt. Bevillningsberedningarna skulle inte längre föreslå taxeringar utan fatta beslut om taxering utifrån deklarationerna. Några år senare (1907) avskaffades bevillningsberedningarna och ersattes av taxeringsnämnder. Taxeringsnämndernas arbete skulle vara avslutat senast den 15 maj och därefter överprövade prövningsnämnderna, där landskamreren var ordförande, alla taxeringar.

Taxeringsarbetet var främst inriktat på teknisk granskning, taxering efter normer (t.ex. fri bostad) och skönstaxering. Utredningarna var ofta bristfälliga och taxeringen av rörelseidkare präglades av stor osäkerhet. Först genom 1928 års taxeringsförordning, fick landskamreren rätt att anlita person utanför länsstyrelsen som sakkunnigt biträde till taxeringsnämnd för granskning av en skattskyldigs bokföring.

1917 års uppbördsreform

Sedan 1600-talet hade debitering och uppbörd av skatt åvilat fögderiernas härads-skrivare och kronofogdar. I städerna fanns det stadskassörer och stadsbokhållare. Efter avslutad taxering upprättades uppbördsböcker och under våren året efter taxeringsåret hölls uppbördsstämmor då skatten skulle betalas.

År 1917 reformerades uppbördssystemet och postverket fick ta hand om uppbörden på landet. Skatten skulle nu betalas under två uppbördsterminer efter slutförd taxering (november och april). I samband med denna reform indelades landet i 119 fögderier och i varje fögderi fanns en härads-skrivare. Vid sidan av fögderierna fanns 70 magistratsstäder. Samtidigt avskaffades kronofogdeorganisationen och ansvaret för indrivningen överfördes på landsfiskaler (som också var polischefer och åklagare) och stadsfogdar.

1947 års uppbördsreform

Nästa stora uppbördsreform genomfördes 1947. Då övertog staten ansvaret för debitering och uppbörd av alla skatter och avgifter. Den stora nyheten var att preliminär skatt infördes. För löntagare skulle arbetsgivaren dra skatt på lön enligt särskild tabell (A-skatt). I övriga fall skulle den lokala skattemyndigheten debitera B- eller C-skatt.

Genom en ny fögderiindelning bestämdes antalet fögderier till 156 var till kom 32 städer med egen uppbördsförvaltning. Fögderierna, dvs. de lokala skattemyndigheterna, fick ansvar för debitering och jämkning av preliminär skatt och vid länsstyrelsens folkbokföringsdetalj upprättades ett register som bestod av adressplåtar över fysiska och juridiska personer samt fastigheter i länet. Nu infördes också personnummer.

Punktskatter

De första punktskatterna (acciserna) administrerades av en särskild byrå inom finansdepartementet, men 1907 bröts byrån ut från finansdepartementet och bildade ett särskilt ämbetsverk, Kontrollstyrelsen. I samband med att nya punktskatter infördes byggdes Kontrollstyrelsen ut och för att stärka kontrollen inrättades 1950 distriktskontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall.

14.4 Perioden 1950-1975

14.4.1 Skattesystemet

Under efterkrigstiden steg skattetrycket successivt för att finansiera den offentliga sektorns allt större åtaganden. I förhållande till de krigförande länderna hade Sverige ett bra utgångsläge och det skulle dröja till 1960-talet innan skattetrycket i Sverige blev märkbart högre än i de flesta andra länder.

Även om inkomstskatten steg räckte den inte till för att täcka inkomstbehoven. Den indirekta beskattningen blev allt viktigare. Nya punktskatter tillkom och 1960 återinfördes omsättningsskatten. När omsättningsskatten infördes var skattesatsen fyra procent. Den 1 januari 1969 ersattes omsättningsskatten med en mervärdesskatt på tio procent. Två år senare höjdes skattesatsen till 15 procent.

Kännetecknande för utvecklingen efter kriget är också utbyggnaden av socialförsäkringssystemet. I takt med att det utvecklades, omvandlades frivilliga avgifter till obligatoriska egenavgifter. I samband med pensionsreformen 1960 organiserades socialförsäkringen så att den skulle finansieras genom (1) egenavgifter från egna företagare, (2) avgifter från arbetsgivare för anställdas försäkring och (3) bidrag från stat och kommun. Under hela 1960- och 1970-talen steg egen- och arbetsgivaravgifterna snabbt och stod för en betydande del av det höjda skattetrycket.

14.4 Tabell

Skattekvoten i Sverige och några andra europeiska länder 1925-2000, procent av BNP Tax as percent of GDP in Sweden and some other European countries 1925-2000

	Sverige Sweden	Danmark Denmark	Norge Norway	Finland Finland	Storbritannien UK	Tyskland Germany
1925	16,0	19,6	20,9	21,6	22,6	17,8
1933	18,9	20,1	25,1	20,1	25,2	23,0
1950	21,0	19,8	-	27,8	33,1	30,1
1960	28,7	25,3	32,0	27,5	27,3	33,9
1970	39,8	40,4	34,9	32,5	37,0	32,9
1980	47,5	43,9	42,7	36,2	35,2	33,1
1990	53,6	47,1	41,8	44,7	35,9	32,6
2000	54,2	48,8	40,3	46,9	37,4	37,9

Källa: Rodriguez, Den svenska skattehistorien (1925-77) och OECD Revenue Statistics (2002)

14.5 Tabell

Skattekvoten och dess fördelning på skatteslag 1900-2000, procent av BNP Taxes, distributed on type of tax, percent of GDP 1900-2000

	Direkta skatter Direct taxes	Indirekta skatter Indirect taxes	Socialförsäkringsavgifter Social security contributions	Summa Total
1900	2,7	4,9	0,0	7,7
1912	4,8	3,7	0,0	8,5
1924	6,7	4,0	0,3	10,9
1930	5,5	4,3	0,2	10,1
1940	9,4	5,4	0,3	15,1
1950	12,3	7,4	1,3	21,0
1960	14,7	10,0	3,6	28,3
1970	20,2	12,4	7,6	40,2
1980	21,9	13,7	14,4	50,0
1990	23,4	17,2	15,1	55,7
2000	22,3	15,1	15,1	52,6

Källa: Rodriguez, RRV, Statens Finanser, RSV

14.4.2 Skatteadministrationen

Taxeringsorganisationen

Med stigande skatter blev det viktigt att effektivisera taxeringsarbetet och inte minst skattekontrollen. Redan på 1920-talet diskuterade man att avskaffa taxeringsnämnderna och överföra taxeringsarbetet till heltidsanställda tjänstemän. Det ansågs emellertid för dyrt med hänsyn till den korta taxeringsperioden och tanken föll. Några år senare (1933) föreslogs inrättandet av en central Taxeringsinspektion med bl.a. taxeringsinspektörer för att utreda särskilt viktiga och komplicerade taxeringsfall. Även detta förslag avvisades av riksdagen som alltför vidlyftigt. Samordningen kunde klaras, menade man, genom återkommande landskamrerarmöten.

Successivt byggdes ändå landskontorens organisation upp och i början av 1950-talet var de indelade i en kameralsektion, en

taxeringssektion och en uppbördssektion. År 1956 skapades den s.k. taxeringsassistentorganisationen. Taxeringsassistenterna placerades hos de lokala skattemyndigheterna och skulle biträda de särskilda taxeringsdistrikten för rörelseidkare. Taxeringsperioden förlängdes något till 30 juni och under övrig tid skulle taxeringsassistenterna utnyttjas för taxeringsrevision. På grund av bristande handledning blev det emellertid inte så mycket reviderat och på 1960-talet överfördes taxeringsassistenterna till länsstyrelserna och koncentrerades till en eller ett fåtal orter inom respektive län.

Central skatteförvaltning på 1960-talet.

Under 1960-talet var den centrala skatteförvaltningen uppdelad på ett förhållandevis stort antal myndigheter. Uppgiften att sammanställa statens inkomster och utgifter i riksredovisningen hade 1920 överförts

från statskontoret till Riksräkenskapsverket, vilket år 1961 genom sammanslagning med Statens sakrevision ombildats till Riksrevisionsverket.

De äldsta centralmyndigheterna fanns inom indirekt skatt. Där svarade sedan 1824 Generaltullstyrelsen för tullväsendet och från 1907 administrerades punktskatterna av Kontrollstyrelsen.

Inom den direkta skattens område var de centrala myndigheterna av senare datum. År 1951 hade Riksskattenämnden inrättats för att samordna inkomsttaxering och taxeringskontroll. När omsättningsskatten, som var en indirekt skatt, infördes 1960 bildades en varuskattebyrå inom Riksskattenämnden, vilken ombildades till en mervärdesskattebyrå 1969.

Inom direkt skatt fanns dessutom en Mellankommunal prövningsnämnd, som hade inrättats i samband med kommunalskattelagens tillkomst 1928 för att pröva frågor som berörde flera län. När kupongskatt på vissa aktieutdelningar infördes 1943 inrättades ett Kupongskattekontor. År 1958 infördes sjömansskatt och då tillkom ett Sjömansskattekontor.

På uppbördsområdet hade den centrala uppbördsnämnden inrättats i samband med 1947 års uppbördsreform, med uppgift att bl.a. framställa preliminärskatttabeller och anvisningar för uppbördsarbetet i allmänhet.

Vid slutet av 1950-talet började man utreda införande av automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppbördsorganisationen och 1963 beslutade riksdagen att så skulle ske. Detta var en av anledningarna till att Centrala uppbördsnämnden 1964 slogs samman med generalpoststyrelsens skattekontor och folkbokföringsbyrån inom statistiska centralbyrån och bildade Centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden (CFU), som 1969 även blev central valmyndighet.

Det nybildade CFU fick ansvaret för att införa ADB inom folkbokförings- och uppbördsväsendet. Denna ADB-reform inleddes 1966 och var i stort sett genomförd vid årsskiftet 1967/68. År 1968 ersattes det tidigare folkbokföringsregistret med ett ADB-system.

Efter 1947 års reform hade 32 städer egen uppbördsförvaltning, men 1967 förstatligades dessa kommunala uppbördsverk. En enhetlig fögderiindelning infördes och antalet fögderier reducerades till 122.

De lokala skattemyndigheterna, som dittills delats in i häradsskrivare på landet och kronokamrerare i städerna, blev nu bara lokala skattemyndigheter.

Vid införandet av socialförsäkringslagen 1960 bestämdes att Riksförsäkringsverket skulle vara pensionsmyndighet och också svara för uppbörd av socialförsäkringsavgifterna. Däremot skulle den lokala skattemyndigheten bestämma den pensionsgrundande inkomsten (PGI).

Riksskatteverket bildas

Förslag om att bilda ett centralt ämbetsverk på den direkta skattens område hade, som framgår ovan, väckts ett flertal gånger, men varje gång avvisats. År 1967 återkom landskontorsutredningen till frågan. Med motivet att underdeklaration nu hade fått en sådan omfattning att snara motåtgärder var nödvändiga, föreslog utredningen att skatteförvaltningen skulle skiljas från länsstyrelsen och bilda regionala skatteverk under vilka de lokala skattemyndigheterna (fögderierna) skulle lyda. För ledningen av skatteuppbörds- och folkbokföringsförvaltningen föreslogs inrättande av ett gemensamt ämbetsverk, Riksskattestyrelsen.

När det gällde inrättandet av regionala skatteverk gick meningarna starkt isär och något förslag lämnades aldrig till riksdagen. Däremot beslutade riksdagen att inrätta Riksskatteverket (RSV) den 1 januari 1971. Inom det nya verkets ram sammankördes Riksskattenämnden, CFU, Kontrollstyrelsen samt Mellankommunala prövningsnämnden, Kupongskattekontoret och Sjömansskattekontoret.

Exekutionsväsendet

Den gamla kronofogdeorganisationen hade upphört vid uppbördsreformen 1917, varefter landsfiskaler och stadsfogdar hade svarat för indrivning.

År 1965 förstatligades polisväsendet och exekutionsväsendet organiserades om. Landet delades in i 81 kronofogdemyndigheter och administrationen delades upp på en centralmyndighet, länsstyrelserna och kronofogdemyndigheterna.

I samband med omorganisationen tillskapades Exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON), som tills vidare skulle fullgöra centralmyndighetens arbetsuppgifter. Den 1 juli 1973 övertog RSV samtliga EON:s arbetsuppgifter.

14.5 Perioden efter 1975

14.5.1 Skattesystemet

Skattesystemets utveckling under det senaste kvartsseket behandlas utförligare i kapitel 1, avsnitt 1.6. Här ska därför bara de viktigaste dragen i utvecklingen nämnas.

Skatteuttaget fortsatte att stiga snabbt under 1970-talet. År 1970 uppgick skattekvoten till ca 40 procent, år 1977 hade den stigit till 53 procent varefter den föll något till 50 procent år 1980. Från omkring 1980 upphörde den trendmässiga ökningen av de offentliga utgifterna, men beroende på konjunkturutveckling m.m. har skattekvoten därefter varierat mellan 50 och 55 procent.

Den snabba ökningen av skattekvoten under 1970-talet berodde främst på ökade sociala avgifter, som till en del kan förklaras med övergången från en netto- till en bruttoprincip i sjukförsäkringen. I och med att ersättningarna sålunda gjordes skattepliktiga måste de höjas för att netto uppgå till samma belopp som tidigare. Samtidigt förbättrades förmånerna, kommunalskatterna höjdes, liksom mervärdesskatten.

Höga skattesatser i kombination med smala skattebaser, som bl.a. innebar en oenhetlig beskattning av olika inkomster, medförde olika former av skatteplanering. Detta skapade ett behov av att reformera beskattningen.

Ett första steg togs genom 1981 års skatteuppgörelse, som innebar att värdet av den obegränsade rätten till ränteavdrag successivt begränsades. Det stora steget togs emellertid genom 1990-91 års skattereform, som innebar sänkta skattesatser som finansierades genom bredare skattebaser och höjda indirekta skatter. Några år senare reformerades företagsbeskattningen i syfte att göra den mer neutral med avseende på olika företagsformer.

14.5.2 Skatteadministrationen

Rationaliseringar och förenklingar

Från 1969 var ADB-systemet för länsstyrelsernas fastighets-, person- respektive skatteredovisning i full drift. Från början hade 12 IBM-maskiner och 8 DATASAAB D21-maskiner placerats ut på länsstyrelserna, men det visade sig snart dyrt med dubbla maskinsystem och redan 1970 ersattes IBM-maskinerna av nya maskiner från DATASAAB.

Under RSV:s ledning fortsatte rationaliseringen av andra delar av beskattningsverksamheten. Redan på 1950-talet hade man föreslagit en överföring av det egentliga taxeringsarbetet till heltidsanställda tjänstemän och en förlängd taxeringsperiod. När RSV och Statskontoret 1973 fick i uppdrag att utreda taxeringsorganisationen i första instans togs denna tanke upp igen och 1975 fattade riksdagen principbeslut om den s.k. RS-reformen (RS = Rationalisering av Skatteadministrationen), som bl.a. innebar att alla deklarationer skulle granskas av tjänstemän och taxeringsperioden förlängas till 30 november. Från mitten av 1970-talet genomfördes därför en omfattande nyrekrytering av tjänstemän.

RS-reformen innebar också en väsentlig utbyggnad av ADB-stödet. Våren 1977 inleddes installationen av centraldatorn i Solna och följande år började man installera bildskärmsterminaler och annan utrustning anslutna till det centrala skatteregistret. Åren 1979-80 utplacerades 21 länsdatorer på lika många länsstyrelser. Inledningsvis fanns det ca 680 terminaler anslutna till centraldatorn och omkring 590 registreringsutrustningar kopplade till 26 mindre datorer. Under 1980-talet skedde en successiv utbyggnad och i början av 1990-talet hade praktiskt taget varje tjänsteman en nätverksansluten dator på sitt skrivbord.

Frågan om exekutionsväsendets datorisering började utredas under senare delen av 1960-talet och en försöksverksamhet med ett riksdatsystem inom exekutionsväsendet (REX) inleddes i början av 1975 vid kronofogdemyndigheter i Södermanlands län. I början av 1980-talet då försöksdriften motsvarade mer än 50 procent av den exekutiva verksamheten beslutades att REX skulle genomföras vid samtliga kronofogdemyndigheter.

En annan rationaliseringsåtgärd var att skatteförvaltningen 1985 övertog uppbörd av arbetsgivaravgifter från Riksförsäkringsverket och denna uppbörd samordnades med preliminärskatteuppbörden (samordnad uppbörd). Vid 1987 års taxering infördes en förenklad självdeklaration där man inte längre behövde fylla i uppgifter om lön och pension som man fått kontrolluppgift på.

1991 års skattereform medförde möjligen en viss ytterligare förenkling för vanliga löntagare, men för företagen, särskilt mindre företag, blev nettoeffekten av denna reform och reformeringen av företags-

beskattningen några år senare en väsentligt mer komplicerad beskattning.

Sedan införandet av den första förenklade självdeklarationen vid 1987 års taxering hade kontrolluppgiftskyldigheten steg för steg utvidgats. Vid mitten av 1990-talet (1995 års taxering) var tiden mogen för införandet av en ny förenklad självdeklaration (där kontrolluppgiftsinformationen var förtryckt) som kunde användas av flertalet deklareranter.

På uppbördsområdet infördes 1998 ett skattekonto som omfattar de skatter som fastställs vid inkomsttaxeringen samt arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt. Skatterna debiteras var för sig, men inbetalningarna avräknas mot den totala debiteringen. Det går inte längre att skilja på inbetald moms eller inkomstskatt. Företagen var med i systemet från starten 1998 och löntagare och pensionärer fick sina skattekonton 1999.

”RSV-koncernen”

Sedan RSV bildats och EON införlivats i verket inträffade under lång tid inga större organisationsförändringar, bortsett från de förändringar av länsstyrelsernas och de lokala skattemyndigheternas inre organisation som föranleddes av RS-reformen.

Vid mitten av 1980-talet aktualiserades emellertid på nytt tankarna om en sammanhållen skatteförvaltning fristående från länsstyrelserna, som landskontorsutredningen varit inne på 1967. Denna gång gick det bättre och den 1 januari 1987 inrättades 24 länsskattemyndigheter bestående av länsstyrelsernas tidigare skatteavdelningar. De lokala skattemyndigheterna blev underställda länsskattemyndigheterna. Den 1 juli

1988 reducerades antalet kronofogdemyndigheter till 24 länsmyndigheter. Tillsammans med chefsmyndigheten RSV bildade länsskattemyndigheterna, de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna myndighetskoncern med omkring 15 000 anställda.

Nästa större organisatoriska förändring inträffade genom den s.k. SOL-90-reformen¹ den 1 januari 1991 då länsskattemyndigheterna och de lokala skattemyndigheterna slogs samman till skattemyndigheter. En grundtanke var att den operativa verksamheten skulle organiseras så att varje skattebetalare endast hade en kontaktpunkt med skatteförvaltningen, normalt det lokala skattekontoret. Det innebar bl.a. att verksamheten vid de tidigare mervärdesskatteenhetererna, uppbördsenheterna, revisionsenheterna, taxerings- och besvärseenheterna flyttades över till de lokala skattekontoren, eller länsskattekontoret när det gäller större företag.

Denna omorganisation sammanföll i tiden med en taxeringsform som innebar att taxeringsnämnderna avskaffades från och med 1991 års taxering. I stället blev det skattemyndigheten som beslutade om taxering i första instans. Samtidigt fick skattemyndigheten möjlighet att ompröva sina beslut. Genom obligatorisk omprövning minskade antalet överklagade taxeringar vid länsrätterna betydligt.

Vidare övertog skattemyndigheterna folkbokföringen från kyrkan den 1 juli 1991. Den 1 juli 2001 överfördes ansvaret att planera och genomföra val och folkomröstningar från RSV till den nybildade Valmyndigheten.

14.6 Tabell

Antal anställda inom skatteförvaltningen och exekutionsväsendet

Number of employees in the Tax Administration and Enforcement Service

	1967/68	1983	1992	2003
Gamla centralmyndigheter / RSV (Central Government Agencies / NTB*)	475	1 006	868	1 174
Regional / lokal skatteförvaltning (Regional and local tax authorities)	8 251	10 649	11 863	9 371
Kronofogdemyndigheterna (Regional and local enforcement authorities)	2 639	2 853	2 880	2 500
Summa (Total)	11 365	14 508	15 611	13 045

* The National Tax Board (NTB) was formed in 1971 by the amalgamation of several central revenue agencies

Källa: 1967/68: Antal tjänster enl. statverkspropositionen, 1983 och senare, RSV:s årsredovisningar

¹ SOL 90 utläses SkatteOrganisationen i Länen på 90-talet.

Regionalisering

Vid mitten av 1990-talet bestod "RSV-koncernen" av sammanlagt 51 myndigheter. Länsmyndigheterna varierade starkt i storlek från över 2 000 anställda (SKM Stockholm) till ca 20 (KFM Gotland). Detta hindrade en effektiv styrning och i fråga om vissa uppgifter hade länsmyndigheterna inte tillräcklig bärkraft för en effektiv verksamhet.

Ett första steg mot en regionalisering togs när kronofogdemyndigheterna den 1 juli 1994 indelades i åtta samverksansområden, med en av de ingående kronofogdemyndigheterna utsedd till samordningsmyndighet för respektive område. Nästa steg togs den 1 januari 1997 när kronofogdemyndigheterna slogs samman till tio regionala myndigheter. Då hade riksdagen också, på förslag från RSV, beslutat att även skattemyndigheterna skulle slås samman till regionala skattemyndigheter, som territoriellt sammanfaller med kronofogdemyndigheterna. Från den 1 januari 1999 bestod "RSV-koncernen" således av RSV, tio regionala skattemyndigheter och tio regionala kronofogdemyndigheter.

Från ingången av 2004 avvecklades Riksskatteverket (RSV) och de tidigare tio regionala skattemyndigheterna och istället bildades en ny för hela landet gemensam skattemyndighet, Skatteverket. Denna sammanslagning kommer att möjliggöra

en omfördelning av arbetsuppgifter mellan regioner i landet som inte varit möjlig tidigare.

Ett år senare infördes en ny skattekontorsstruktur med 45 skattekontor och den 1 september 2005 infördes en ny organisation på Skatteverkets huvudkontor. En viktig del i omorganisationen var skapandet av en särskild organisation som ska tillhandahålla verksamhetsstöd för både Skatteverket och kronofogdemyndigheterna.

Från och med den 1 januari 2006 kommer de nuvarande nio skatteregionerna att bli sju. De nya regionerna blir Stockholmsregionen, Mälardalsregionen (nuvarande Västeråsregionen), Östra regionen (nuvarande Linköpingsregionen), Södra regionen (en sammanläggning av Malmö- och Växjöregionerna exklusive Hallans län), Västra regionen (nuvarande Göteborgsregionen inklusive Hallands län, Mittregionen (en sammanläggning av Örebro- och Gävleregionerna) samt Norrlandsregionen.

För att få en mer flexibel och kostnadseffektiv verksamhet utvecklades från och med den 1 juli 2006 de tio regionala kronofogdemyndigheterna och en ny rikstäckande Kronofogdemyndighet inrättades. Den nya Kronofogdemyndigheten ska vara självständig men knuten till Skatteverket när det gäller IT-verksamhet, administrativa stödfunktioner och strategiska frågor.

Källor och lästips:

Skattesystemet

RSV har utgivit flera mindre publikationer om skatternas och förvaltningens historia.

En kort översikt (6 sidor) är Svenska skatternas historia (RSV 107) författad av Stellan Dahlgren. Lite mer omfattande (25 sidor) är De svenska skatternas historia av Susanne Löwnertz (RSV 117). Båda behandlar i huvudsak skattesystemet och tiden före 1900.

Ett ekonomisk-historiskt perspektiv på skatternas utveckling under 1900-talet (1900–1977) ges i Enrique Rodriguez Den svenska skattehistorien (Liber Läromedel 1981).

Skatteförvaltningen och exekutionsväsendet

Fram till 1970-talet

Ingen av ovanstående skrifter har mycket att säga om skatteadministrationen. En sådan beskrivning, med tonvikt på utvecklingen under 1900-talet finns i Skatter och skattekontroll, förutsättningar för en effektiv kontrollverksamhet (RSV Rapport 1983:1), där kapitel 1 ägnas åt skatter, skatteadministration och skattekontroll i ett historiskt perspektiv. Här berörs även exekutionsväsendet som även behandlas i Sten Sjöholms Några glimtar ur exekutionsväsendets historia (RSV 909).

Fögderiförvaltningen i äldre tid behandlas i Bo Westerhults Kronofogde, Häradsskrivare, Länsman. Den Svenska fögderiförvaltningen 1810–1917 (Glerups). Även Arvid Wannerdts Den svenska folkbokföringens historia under tre sekler (RSV 710) är förvaltningsinriktad.

Efter 1970

Alltsedan RSV:s tillkomst 1971 har verket givit ut årsböcker eller häften som har haft karaktär av beskrivande förvaltningsberättelser:

- Riksskatteverkets årsbok (utgiven 1971–77)
- Riksskatteverkets årsberättelse (RSV 100, utgiven budgetåren 1977/78–1982/83)
- Riksskatteverkets verksamhetsberättelse (RSV 100, utgiven sedan 1983/84)

Sedan 1993/94 avger RSV dessutom en Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet.

Från 1979 har RSV vidare givit ut förvaltningstidningen RSV Info, som är en utomordentlig källa till information om skatteadministrationens utveckling de senaste 20 åren.

Statistik över exekutionsväsendets verksamhet finns i den årliga publikationen Kronofogde-myndigheternas verksamhet (RSV 914, utgiven sedan mitten av 1980-talet).

Med anledning av att inkomstdeklarationen funnits i 100 år gav RSV 2003 ut en jubileumsbok, Deklarationen 100 år (RSV 216). Artiklarna i boken belyser en del av de förändringar som skett under de 100 åren.

Avtal med Tyska Riket angående undvikande av dubbelbeskattning. Berlin den 25 april 1928.

Ratificerat av Sverige den 4 augusti 1928. Ratifikationerna utväxlade i Berlin den 14 augusti 1928.

(Tillämpningskungörelsen införd sid. 648.)

Avtal

mellan Konungariket Sverige och Tyska riket angående utjämnande av den in- och den utländska beskattningen, särskilt till undvikande av dubbelbeskattning, såvitt angår direkta skatter.

Konungariket Sverige och Tyska riket hava, för att utjämna den in- och den utländska beskattningen i de båda staterna, såvitt angår direkta skatter, särskilt för att undvika dubbelbeskattning, överenskommit att sluta avtal angående uppdelning av beskattningsrätten mellan de båda staterna med hänsyn till de olika skatteköllorna.

För detta ändamål hava till fullmäktige utsetts av:

Abkommen

zwischen dem Deutschen Reich und dem Königreich Schweden zur Ausgleichung der in- und ausländischen Besteuerung, insbesondere zur Vermeidung der Doppelbesteuerung auf dem Gebiete der direkten Steuern.

Das Deutsche Reich und das Königreich Schweden sind, um auf dem Gebiete der direkten Steuern die in- und ausländische Besteuerung in den beiden Staaten auszugleichen, insbesondere die Doppelbesteuerung zu vermeiden, übereingekommen, ein Abkommen über die Aufteilung des Besteuerungsrechtes zwischen den beiden Staaten hinsichtlich der verschiedenen Steuerquellen abzuschliessen.

Zu diesem Zwecke haben zu Bevollmächtigten ernannt:

DUBBELBESKATTNINGSAVTAL

Det första svenska avtalet för undvikande av dubbelbeskattning ingicks 1928 med Tyska riket.

Avtalet tillämpades av Sverige gentemot Tyska Demokratiska Republiken (DDR) ända fram till 1984 trots att DDR inte avsåg sig bundet av avtal ingångna av Tyska riket.

Källa: Dahlman, Fredborg, Beskattning vid utlandsvistelse, 3:e uppl 1986, K. G. A. Sandström, Svenska Dubbelbeskattningsavtal, 1949).

Svenska skatter i internationell jämförelse

15.1 Inledning

I detta kapitel jämförs skatterna i Sverige med skatterna i övriga länder inom EU och OECD. Vid jämförelser av olika länders skatter och avgifter är det viktigt att veta att det kan förekomma skillnader mellan länderna i definitionerna av motsvarande begrepp. Även om en rad internationella organisationer, däribland OECD och EU, har utarbetat och samordnat klassifikationer och system för att göra statistiken mer jämförbar bör försiktighet iaktas vid jämförelser. Detta med hänsyn tagen till de olikheter i regelsystem, avgränsning av redovisad grupp, periodisering och kvalitet i statistiken som förekommer mellan länderna.

15.2 Jämförelser av BNP

PPP tar bort skillnaden i prisnivåer

Vid internationella jämförelser används ofta bruttonationalprodukten (BNP), det samlade värdet av produktionen av ett lands varor och tjänster, för att t.ex. beskriva levnadsstandarden i olika länder.

Växelkurserna bestäms huvudsakligen av utbudet av och efterfrågan på de valutor som krävs för de olika ländernas handelsförbindelser samt deras politiska och ekonomiska situation. När växelkurserna används som omräkningstal, kommer uppgifterna inte enbart att återspegla skillnader i värdet av den samlade produktionen utan också skillnader i ländernas prisnivåer. Ett sätt att komma förbi detta problem är att använda s.k. köpkraftsparitetstal (PPP, purchasing power parities). Paritetstalen anger det antal enheter av varje valuta som ger samma köpkraft, dvs. samma mängd varor och tjänster oavsett prisnivå i res-

pektive land. Talen bygger på återkommande prisundersökningar av jämförbara och representativa varor och tjänster. Det är värt att nämna att skillnaderna mellan olika länder brukar minska när BNP per capita (invånare) mäts i köpkraftspariteter istället för någon valuta enligt växelkurserna. Sverige kommer år 2006, i BNP per capita mätt i PPP, på 12:e plats i en rangordning av 30 OECD-länder. De tre länderna i topp är Luxemburg, Norge och USA. Danmark återfinns på 11:e plats och Finland på 15:e plats. Om man inte tar hänsyn till ländernas prisnivåer utan enbart rangordnar efter BNP per invånare i löpande priser hamnar Sverige på åttonde plats.

BNP-volyminindex

I 15.2 Tabell redovisas BNP-volyminindex per innevånare i köpkraftsparitetstal. Indextalen för respektive år visar hur olika länder förhåller sig till genomsnittet för hela OECD vad gäller volymen av producerade varor och tjänster baserat på PPP-konverterade data. I en toppklass för sig när det gäller BNP-volyminindex i köpkraftspariteter per invånare ligger Luxemburg. Även Norge och USA ligger högt över genomsnittet men ändå långt under Luxemburg. Sveriges BNP-volyminindex mätt i PPP ökade mellan 1995 och 2000. Därefter har Sverige legat på en jämn nivå, ca 10 enheter över genomsnittet, men år 2007 noterades åter en ökning. Störst minskning i absoluta tal sedan 1995 uppvisar Japan (-13 enheter) medan Luxemburg redovisar den största ökningen i absoluta tal (+78 enheter). Luxemburg är också det land som har haft den största ökningen procentuellt sett (+45 procent), tätt följt av Irland (+43 procent).

15.1 Tabell

BNP i OECD-länderna

GDP in the OECD-countries

	BNP i löpande priser och växelkurser, miljarder \$		Årlig genomsnittlig BNP-ökning i %	BNP per invånare 2006 i löpande priser, \$		Antal invånare, tusental
	GDP at current prices and exchange rates, billion \$		Annual average increase of GDP in %	GDP per capita at current prices, \$		Population, thousands
	2006	2007	2006-2007	löpande växelkurs current exchange rate	köpkrafts- paritet current PPPs	2007
Australien (<i>Australia</i>)	788	948*	4,5	37 851	35 586	21 017
Belgien (<i>Belgium</i>)	397	453	2,8	37 674	33 527	10 623
Danmark (<i>Denmark</i>)	276	312	1,8	50 770	35 202	5 457
Finland (<i>Finland</i>)	210	245	4,4	39 791	32 732	5 289
Frankrike (<i>France</i>) ***	2 267	2 590	2,2	35 880	31 316	61 707
Grekland (<i>Greece</i>)	268	313	4,0	24 079	27 233	11 193
Irland (<i>Ireland</i>)	219	254*	5,3	51 528	40 716	4 339
Island (<i>Iceland</i>)	17	20	3,8	54 660	36 561	311
Italien (<i>Italy</i>)	1 857	2 102	1,5	31 499	28 917	58 880
Japan (<i>Japan</i>)	4 376	4 379*	2,1	34 253	32 006	127 771
Kanada (<i>Canada</i>)	1 275	1 426*	2,7	39 051	36 784	32 976
Korea (<i>Korea</i>)	888	970	5,0	18 390	23 043	48 456
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	43	50	4,5	89 862	78 157	476
Mexiko (<i>Mexico</i>)	840*	905*	3,2	8 014	12 104	105 791
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	670	766	3,5	41 020	36 548	16 382
Norge (<i>Norway</i>)	337	388	3,7	72 317	52 191	4 709
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	107	131*	3,1	25 892	26 221	4 228
Polen (<i>Poland</i>)	342	420	6,5	8 960	14 674	38 116
Portugal (<i>Portugal</i>)	195	223	1,8	18 409	20 860	10 604
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	388	423*	3,1	51 306	37 747	7 550
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	55	74*	10,4	10 221	17 585	5 398
Spanien (<i>Spain</i>)	1 231	1 437	3,8	27 925	29 382	44 873
Storbritannien (<i>UK</i>)	2 399	2 771	3,8	39 599	33 011	60 975
Sverige (<i>Sweden</i>)	393	454	2,7	43 277	34 870	9 148
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	143	176*	6,6	13 930	22 009	10 323
Turkiet (<i>Turkey</i>)	531	657	4,5	7 275	11 535	70 586
Tyskland (<i>Germany</i>)	2 913	3 317	2,5	35 368	31 950	82 257
Ungern (<i>Hungary</i>)	113	138	1,3	11 230	18 183	10 056
USA	13 133	13 777*	2,2	43 800	43 801	299 399**
Österrike (<i>Austria</i>)	324	373	3,4	39 064	35 695	8 315
Euro area	10 593	12 122*	2,8	33 580	30 949	314 764
OECD	36 994	40 490*	3,0	32 613	31 684	1 175 344**

*Uppskattningar.

** 2006 års uppgifter

***Data inkluderar territorier i andra delar av världen.

Källor: OECD (2008), Annual National Accounts database, Main Economic Indicators och Population Statistics

15.2 Tabell

BNP-volymindex i köpkraftspariteter per invånare, 100 = genomsnitt för OECD

Per capita volume indices for GDP in purchasing power parities, 100 = OECD average

	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Australien (<i>Australia</i>)	109	107	112	113	113	112	111	112
Belgien (<i>Belgium</i>)	113	109	114	115	111	110	109	108
Danmark (<i>Denmark</i>)	119	118	118	116	116	115	114	112
Finland (<i>Finland</i>)	98	106	109	105	107	104	106	106
Frankrike (<i>France</i>)*	104	106	109	104	101	102	102	101
Grekland (<i>Greece</i>)	66	67	75	98	86	87	88	89
Irland (<i>Ireland</i>)	93	118	129	130	130	130	132	133
Island (<i>Iceland</i>)	115	117	118	117	121	122	119	118
Italien (<i>Italy</i>)	104	104	107	103	98	95	94	92
Japan (<i>Japan</i>)	117	109	106	105	104	104	104	104
Kanada (<i>Canada</i>)	118	119	115	116	117	120	119	119
Korea (<i>Korea</i>)	70	71	72	73	73	73	75	77
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	174	203	214	230	233	240	253	252
Mexiko (<i>Mexico</i>)	35	38	37	36	38	39	39	40
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	110	113	122	120	119	119	118	119
Norge (<i>Norway</i>)	121	150	143	146	151	163	169	168
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	87	85	86	89	87	84	84	84
Polen (<i>Poland</i>)	36	43	44	45	47	46	48	49
Portugal (<i>Portugal</i>)	71	72	77	71	69	68	68	68
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	132	125	128	126	124	122	122	125
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	-	45	50	51	52	54	57	62
Spanien (<i>Spain</i>)	79	85	93	94	93	93	95	97
Storbritannien (<i>UK</i>)	96	106	113	113	112	108	107	106
Sverige (<i>Sweden</i>)	103	112	111	112	115	112	113	115
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	64	62	65	69	69	69	71	75
Turkiet (<i>Turkey</i>)	29	28	25	25	34	35	37	39
Tyskland (<i>Germany</i>)	111	104	106	109	107	104	104	103
Ungern (<i>Hungary</i>)	47	50	57	59	58	58	59	58
USA	144	145	141	141	142	143	142	141
Österrike (<i>Austria</i>)	111	117	117	120	118	117	116	117
Euro area	100	102	107	105	102	101	100	100
OECD	100	100	100	100	100	100	100	100

Anm: Volymindex per invånare är ej tillräckligt exakta för att kunna rangordnas. De kan användas för att gruppera länder.

* Data inkluderar territorier i andra delar av världen.

Källa: OECD (2008), Main Economic Indicators

15.3 Skattekvoten

15.3.1 Skattekvoten inget entydigt mått

Ett vanligt sätt att beskriva och jämföra skattesystem är att relatera de sammanlagda skatterna och avgifterna till BNP. Denna skattekvot är ett översiktligt mått på hur stor andel av BNP som de sammanlagda skatterna tar i anspråk och kan tjäna som utgångspunkt för djupare studier av skattestrukturen i olika länder.

Det ska påpekas att skattekvoten inte är ett entydigt mått på det som brukar kallas "skattetrycket". Skillnader i olika länders skattekvot kan bl.a. bero på olika tekniska lösningar för välfärdssystemen. I Sverige är t.ex. många transfereringar beskattade, medan bidragen i flera andra länder är obeskattade eller ges i form av avdrag på inkomsten vid taxeringen. Bidragstagarna kan i båda fallen erhålla en likvärdig förmån, men skattekvoten blir högre i det första fallet och lägre i det andra fallet.

En annan aspekt är i vilken utsträckning välfärdssystemen i olika länder byggs upp genom avtal mellan arbetsgivare och anställda. De lagstadgade socialavgifterna, som dominerar i Sverige, ingår som en del i skattekvoten, men så är inte fallet med sådana avgifter som tas ut efter avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Vidare gäller att länder med ungefär samma skattekvot kan skilja sig åt vad gäller skatteslag, skattesatser och skattebaser eller definiera skattebaserna på olika sätt. Det är inte heller säkert, som vi sett i tidigare kapitel, att de debiterade skatterna faktiskt blir betalda.

En annan faktor som påverkar skattekvoten är omfattningen av skatteundandragandet och den svarta sektorn. Beräkningar av den svarta sektorn brukar ingå i BNP-beräkningen. Det är sålunda nödvändigt att bryta ned den totala skattekvoten i olika komponenter, som speglar klassificeringen av skatterna efter exempelvis ekonomisk funktion.

Hanteringen av kapitaltransfereringar vid uträknandet av skatteintäkterna

I några tabeller nedan har skattekvoten, för ett fåtal OECD-länder, reducerats med summan av kapitaltransfereringarna. Detta görs för att beräkna skatter som har blivit fastställda men inte indrivna. I dessa fall har de totala skatteintäkterna minskats med summan av kapitaltransfereringarna, och denna reduktion har sedan allokaterats mellan de olika skatteslagen i proportion till de respektive skatteintäkterna. Detta gäller Danmark sedan 1990, Frankrike sedan 1992, Slovakien mellan 1998-2002 och Spanien sedan 2000.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2006, 2007 Edition

Skattekvoten i dag

I 15.3 Tabell redovisas skattekvoterna i OECD-länderna år 1975-2007. Precis som tidigare år har Sverige och Danmark de högsta skattekvoterna år 2007 (48,2 procent respektive 48,9 procent), vilket kan jämföras med EU-genomsnittet på 39,8 procent och OECD-genomsnittet på 35,9 procent år 2006. Sverige har dock minskat sin skattekvot med 0,9 procentenheter sedan 2006. Belgien, Frankrike, Norge, Italien och Finland har skattekvoter runt 43-45 procent år 2007. Mexiko har den lägsta skattekvoten i OECD år 2007, 20,5 procent. De länder där skattekvoten ökat mest mellan 1975 och 2006 är Spanien, Italien och Portugal (16-18 procentenheter).

15.3 Tabell

Skattekvoter i OECD länderna, andel av BNP, procent

Total tax revenue in OECD, share of GDP, percent

	1975	1985	1990	1995	2000	2004	2005	2006	2007**
Australien (<i>Australia</i>)	25,8	28,3	28,5	28,8	31,1	31,1	30,8	30,6	..
Belgien (<i>Belgium</i>)	39,5	44,4	42,0	43,6	44,9	44,8	44,8	44,5	44,4
Danmark (<i>Denmark</i>)*	38,4	46,1	46,5	48,8	49,4	49,0	50,7	49,1	48,9
Finland (<i>Finland</i>)	36,5	39,7	43,5	45,7	47,2	43,4	43,9	43,5	43,0
Frankrike (<i>France</i>)*	35,4	42,8	42,0	42,9	44,4	43,5	43,9	44,2	43,6
Grekland (<i>Greece</i>)	19,4	25,5	26,2	28,9	34,1	31,2	31,3	31,3	..
Irland (<i>Ireland</i>)	28,7	34,6	33,1	32,5	31,7	30,1	30,6	31,9	32,2
Island (<i>Iceland</i>)	30,0	28,2	30,9	31,2	37,2	38,0	40,7	41,5	41,4
Italien (<i>Italy</i>)	25,4	33,6	37,8	40,1	42,3	41,0	40,9	42,1	43,3
Japan (<i>Japan</i>)	20,9	27,4	29,1	26,8	27,0	26,3	27,4	27,9	..
Kanada (<i>Canada</i>)	32,0	32,5	35,9	35,6	35,6	33,7	33,4	33,3	33,3
Korea (<i>Korea</i>)	15,1	16,4	18,9	19,4	23,6	24,6	25,5	26,8	28,7
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	32,8	39,5	35,7	37,1	39,1	37,3	37,8	35,9	36,9
Mexiko (<i>Mexico</i>)	-	17,0	17,3	16,7	18,5	19,0	19,9	20,6	20,5
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	40,7	42,4	42,9	41,5	39,7	37,3	38,8	39,3	38,0
Norge (<i>Norway</i>)	39,2	42,6	41,0	40,9	42,6	43,3	43,5	43,9	43,4
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	28,5	31,1	37,4	36,6	33,6	35,3	37,5	36,7	36,0
Polen (<i>Poland</i>)	-	-	-	36,2	31,6	32,3	32,9	33,5	..
Portugal (<i>Portugal</i>)	19,7	25,2	27,7	31,7	34,1	33,9	34,7	35,7	36,6
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	23,9	25,5	25,8	27,7	30,0	28,8	29,2	29,6	29,7
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)*	-	-	-	-	33,8	31,8	31,8	29,8	29,8
Spanien (<i>Spain</i>)*	18,4	27,6	32,5	32,1	34,2	34,6	35,8	36,6	37,2
Storbritannien (<i>UK</i>)	35,2	37,6	36,1	34,5	37,1	35,4	36,3	37,1	36,6
Sverige (<i>Sweden</i>)	41,2	47,3	52,2	47,5	51,8	48,7	49,5	49,1	48,2
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	-	-	-	37,5	35,3	37,8	37,5	36,9	36,4
Turkiet (<i>Turkey</i>)	11,9	11,5	14,9	16,8	24,2	24,1	24,3	24,5	23,7
Tyskland (<i>Germany</i>)***	34,3	36,1	34,8	37,2	37,2	34,8	34,8	35,6	36,2
Ungern (<i>Hungary</i>)	-	-	-	41,3	38,0	37,6	37,2	37,1	39,3
USA	25,6	25,6	27,3	27,9	29,9	26,1	27,3	28,0	28,3
Österrike (<i>Austria</i>)	36,7	40,9	39,6	41,1	42,6	42,8	42,1	41,7	41,9
EU 15	32,2	37,6	38,2	39,0	40,6	39,2	39,7	39,8	..
OECD	29,4	32,7	33,8	34,8	36,1	35,2	35,8	35,9	..

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

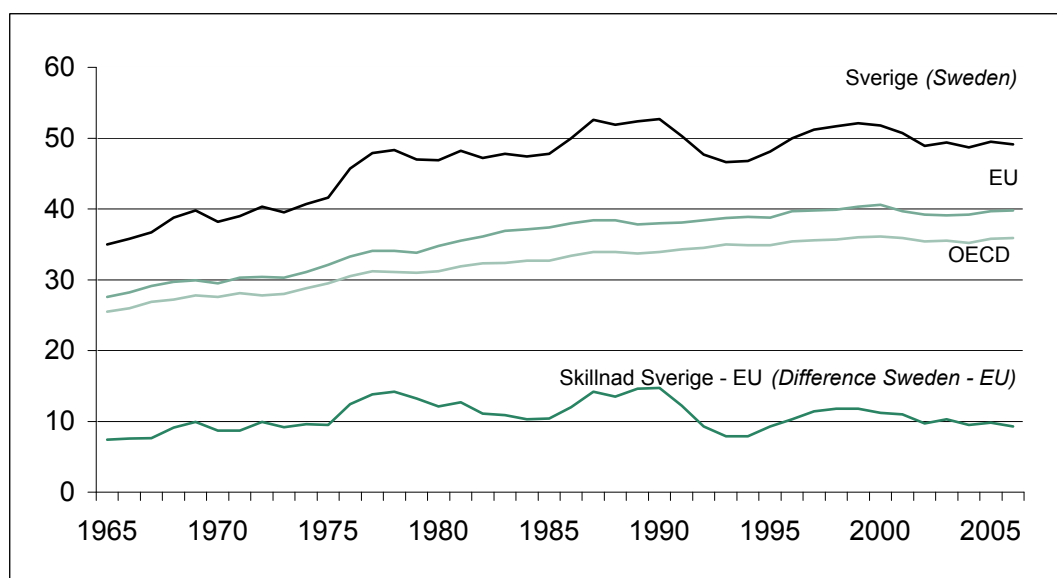
** Preliminära resultat

*** Förenade Tyskland fr.o.m. 1991, dessförinnan Västtyskland

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2007, 2008 Edition

15.4 Diagram

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, OECD och EU 1965-2006, procent av BNP Total tax revenues in Sweden, EU and OECD 1965-2006, percent of GDP

Anm: Medelvärdena för OECD respektive EU är ovägd.

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965-2006, 2007 Edition och OECD, Revenue Statistics 1965-2007, 2008 Edition

Skattekvoten minskar något

Utvecklingen av skattekvoten i Sverige, EU och OECD mellan 1965 och 2006 framgår av 15.4 Diagram. Mellan 1970 och 1980 ökade Sveriges skattekvot kraftigt, från 38,5 till 47,3 procent, vilket speglar utbyggnaden av den offentliga sektorn och socialförsäkringssystemen. Både OECD och EU-genomsnittet har stigit trendmässigt under perioden, med undantag för några år i början på 2000-talet. Skillnaden mellan skattekvoterna i Sverige och EU har varierat mellan åren. Störst var den från slutet av 1980-talet fram till skattereformen 1990/91, då den vissa år var mer än 14 procentenheter högre i Sverige. Åren efter skattereformen minskade skillnaden i skattekvot till omkring 8 procentenheter, men ökade sedan under slutet av 1990-talet. De senaste åren har dock skillnaderna åter igen minskat. Skillnaden i skat-

tekvot mellan Sverige och EU-genomsnittet var 9,3 procentenheter 2006. Skattekvoten för hela OECD området steg under 2006 endast marginellt, från 35,8 till 35,9 procent. Totalt steg skattekvoten i 17 OECD länder medan den sjönk i 12. Greklands skattekvot var oförändrad under året. Den största ökningen stod Korea för med 1,3 procentenheter.

Olika skatters andel av BNP

I 15.5 Tabell redovisas de olika skatternas andel av BNP i OECD-länderna år 2005. Sverige som har den högsta skattekvoten ligger över genomsnittet för de flesta skatterna och särskilt när det gäller skatt på inkomster och vinster men även sociala avgifter. Skatt på egendom som andel av BNP ligger i Sverige något under genomsnittet för EU och OECD.

15.5 Tabell

Skatteinkomst 2005 enligt OECD-klassificering, andel av BNP, procent

Tax revenue 2005 according to OECD-classification, share of GDP, percent

	Inkomster och vinster Income and profits			Sociala avgifter Social security contributions			Särskilda löne- skatter Payroll and workforce	Egendom Property	Varor och tjänster Goods and services			Övrigt Other
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbets- givare			Totalt	Moms m.m.	Punkt- skatter	
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's			Total	General consump- tion	Excise duties	
	1000	1100	1200	2000	2100	2200	3000	4000	5000	5110	5120	6000
Australien (Australia)	18,2	12,3	5,9	-	-	-	1,4	2,7	8,6	4,1	3,7	-
Belgien (Belgium)	17,4	13,9	3,5	13,9	4,3	8,4	-	2,2	11,5	7,3	3,3	0,0
Danmark (Denmark)*	30,7	24,5	3,8	1,1	1,1	0,0	0,2	1,9	16,2	10,0	5,4	0,0
Finland (Finland)	16,8	13,5	3,3	12,0	2,2	9,0	-	1,2	13,8	8,7	4,7	0,0
Frankrike (France)*	10,4	7,6	2,8	16,3	4,1	11,0	1,2	3,5	11,2	7,6	3,3	1,5
Grekland (Greece)	7,0	4,0	2,8	9,6	3,8	4,4	-	1,2	9,4	6,0	2,5	-
Irland (Ireland)	11,8	8,3	3,4	4,5	1,4	2,8	0,2	2,4	11,6	7,7	3,4	-
Island (Iceland)	18,8	14,4	2,3	3,3	0,1	3,2	0,0	2,5	16,7	11,5	4,3	0,1
Italien (Italy)	12,9	10,5	2,8	12,6	2,3	8,8	-	2,1	10,8	6,0	3,8	2,4
Japan (Japan)	9,3	5,0	4,3	10,1	4,3	4,6	-	2,6	5,3	2,6	2,1	0,1
Kanada (Canada)	15,9	11,9	3,5	5,0	2,0	2,8	0,7	3,4	8,5	5,0	3,0	0,1
Korea (Korea)	7,5	3,4	4,1	5,4	3,1	2,3	0,1	3,0	8,8	4,5	4,1	0,8
Luxemburg (Luxembourg)	13,3	7,3	6,0	10,8	4,8	4,7	-	3,3	11,1	6,2	4,8	0,0
Mexiko (Mexico)	4,8	-	-	3,1	-	-	0,2	0,3	11,3	3,8	7,3	0,1
Nederländerna (Netherlands)	10,8	7,0	3,8	13,3	6,5	4,2	-	2,1	12,4	7,6	3,6	0,2
Norge (Norway)	21,5	9,7	11,8	8,9	3,0	5,4	-	1,1	12,2	7,9	3,6	-
Nya Zeeland (New Zealand)	23,8	15,5	6,3	-	-	-	-	1,9	12,1	9,0	2,3	0,0
Polen (Poland)	6,4	4,3	2,1	13,6	-	-	0,3	1,3	12,6	7,7	4,4	-
Portugal (Portugal)	8,5	5,5	3,0	11,4	3,5	7,3	-	1,0	13,6	8,3	5,2	0,1
Schweiz (Switzerland)	13,2	10,6	2,6	7,1	3,3	3,2	-	2,4	7,0	4,0	2,3	-
Slovakien (Slovak Republic)*	5,7	2,7	2,8	12,8	3,0	7,1	-	0,5	12,5	7,9	3,9	-
Spanien (Spain)*	10,5	6,4	3,9	12,0	1,9	8,5	-	3,0	10,0	6,2	3,1	0,2
Storbritannien (UK)	14,0	10,6	3,4	6,9	2,8	3,8	-	4,4	11,1	6,8	3,8	-
Sverige (Sweden)	19,8	16,0	3,8	13,5	2,8	10,6	2,4	1,5	13,2	9,4	3,4	0,1
Tjeckien (Czech Republic)	9,1	4,6	4,5	16,2	3,6	10,4	-	0,4	11,8	7,2	3,7	0,0
Turkiet (Turkey)	7,0	4,8	2,3	7,2	2,5	3,3	-	1,1	15,9	7,1	8,3	1,0
Tyskland (Germany)	9,8	8,1	1,7	13,9	6,1	6,7	-	0,9	10,1	6,3	3,5	0,0
Ungern (Hungary)	8,8	6,7	2,1	11,6	2,3	9,2	0,8	0,8	14,8	10,5	4,0	0,2
USA	12,7	9,6	3,1	6,7	2,9	3,4	-	3,1	4,8	2,2	1,8	-
Österrike (Austria)	12,0	9,3	2,3	14,5	5,9	6,8	2,6	0,6	12,0	7,9	3,3	0,4
EU 15	13,7	10,2	3,4	11,1	3,6	6,5	0,4	2,1	11,9	7,5	3,8	0,3
OECD	13,0	9,2	3,7	9,2	3,0	5,4	0,3	1,9	11,4	6,9	3,9	0,2

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2006, 2007 Edition

15.3.2 Skattekvotens sammansättning

Olika skatters andel av totala skatteinkomster

Även om skattekvoten för OECD-området har stigit kontinuerligt genom åren har skattekvotens sammansättning, dvs. olika skatters andel av totala skatteinkomster, varit förvånansvärt stabil. I 15.6 Tabell redovisas de totala skatteinkomsternas sammansättning i OECD-länderna år 2005.

Inkomstskatten för fysiska personer utgör även 2005 det största enskilda bidraget till de totala skatteinkomsterna. Andelen har sjunkit från ca 30 procent i början på 80-talet till ca 25 procent i dag. Variationen mellan länderna är stor. I Slovakien kommer endast 8,4 procent av de totala skatteinkomsterna från inkomstskatten, medan andelen i Danmark uppgår till 48,7 procent. I Sverige utgör fysiska personers inkomstskatt drygt 31 procent av totala skatteintäkter. När det gäller andelen skatt på företagets inkomster och vinster ligger Sverige under genomsnittet för både EU och OECD. Ser man till den totala andelen skatt på inkomster från både fysiska och juridiska personer ligger Sverige (39,1 procent) över snittet för både EU (35,2 procent) och OECD (33,8 procent). Tre länder ligger klart högst med andelar mellan 59,1 och 63,0 procent; Australien, Danmark och Nya Zeeland. Minst andel redovisas för Slovakien, 18,0 procent.

Minskningen av inkomstskattens andel av totala skatteintäkter sker parallellt med en ökning av andelen sociala avgifter, vilka stigit från ca 18 till ca 26 procent mellan 1965 och 2005 i hela OECD-området. Den ökande andelen sociala avgifter är

direkt kopplad till högre utgifter för olika bidragssystem pga. arbetslöshet, en åldrande befolkning samt ökande kostnader för sjukvård. De sociala avgifternas andel av de totala skatterna är störst i Tjeckien (42,9 procent) medan de i Danmark endast står för en marginell del (2,2 procent). Sverige (26,7 procent) ligger strax under EU-genomsnittet (28,4 procent). I Sverige står de anställda för en mindre del av de sociala avgifterna än genomsnittligt i EU, medan arbetsgivarna svarar för en större del.

Sedan 1965 har andelen skatt på fastigheter och förmögenhet sjunkit från 7,9 till 5,6 procent i OECD. Denna nedgång beror bl.a. på ett allmänt motstånd från väljarkåren i många länder för dessa mycket synliga skatter. Endast i fyra länder – Kanada, Korea, Storbritannien och USA – utgör fastighetsskatten 10 procent eller mer av totala skatteintäkter. I Sverige svarar fastighetsskatten för 3,0 procent av totala skatteintäkter vilket är något lägre än genomsnittet för både EU och OECD.

Skatt på varor och tjänster står för i 31,9 procent av de totala skatterna i OECD. Andelen skatt på varor och tjänster har, förutom en mindre nedgång på senare tid, inte förändrats mycket sedan mitten på 70-talet. Däremot har momsen ökat i betydelse samtidigt som punktskatternas betydelse minskat i motsvarande grad. I Sverige svarar skatten på varor och tjänster för 26,1 procent av de totala skatterna. Störst betydelse har skatter på varor och tjänster i Mexiko (56,7 procent) och Turkiet (49,3 procent). Av skatterna på varor och tjänster svarar momsen för störst andel av skatteinkomsterna i Ungern (28,1 procent) och punktskatterna i Mexiko (36,6 procent).

15.6 Tabell

Skatteinkomster 2005 enligt OECD-klassificering, andel av totala skatteinkomster, procent

Tax revenue 2005 according to OECD-classification, share of total tax revenue, percent

	Inkomster och vinster Income and profits			Sociala avgifter Social security contributions			Särskilda löne- skatter Payroll and workforce	Egendom Property	Varor och tjänster Goods and services			Övrigt Other
	Totalt	Fysiska personer	Juridiska personer	Totalt	Anställda	Arbets- givare			Totalt	Moms m.m.	Punkt- skatter	
	Total	Personal income	Corporate income	Total	Employees'	Employer's			Total	General consump- tion	Excise duties	
	1000	1100	1200	2000	2100	2200	3000	4000	5000	5110	5120	6000
Australien (<i>Australia</i>)	59,1	39,8	19,3	-	-	-	4,5	8,7	27,8	13,4	12,0	-
Belgien (<i>Belgium</i>)	38,3	30,5	7,7	30,6	9,4	18,5	-	4,7	25,3	16,1	7,4	0,1
Danmark (<i>Denmark</i>)*	61,0	48,7	7,6	2,2	2,1	0,1	0,4	3,7	32,2	19,9	10,7	0,0
Finland (<i>Finland</i>)	38,3	30,7	7,6	27,3	5,0	20,4	-	2,7	31,3	19,8	10,8	0,1
Frankrike (<i>France</i>)*	23,5	17,3	6,2	37,0	9,2	25,0	2,7	7,8	25,3	17,1	7,6	3,5
Grekland (<i>Greece</i>)	25,5	14,8	10,3	35,2	14,1	16,0	-	4,3	34,6	22,2	9,3	-
Irland (<i>Ireland</i>)	38,4	27,3	11,2	14,8	4,6	9,3	0,7	7,9	37,8	25,1	11,1	-
Island (<i>Iceland</i>)	45,4	34,8	5,6	8,0	0,2	7,8	-	6,0	40,4	27,7	10,4	0,2
Italien (<i>Italy</i>)	31,5	25,5	6,8	30,8	5,5	21,4	0,0	5,0	26,4	14,6	9,2	5,9
Japan (<i>Japan</i>)	33,8	18,3	15,5	36,8	15,9	16,7	-	9,7	19,4	9,5	7,7	0,3
Kanada (<i>Canada</i>)	47,5	35,6	10,5	14,8	6,0	8,4	2,0	10,0	25,4	15,0	8,9	0,3
Korea (<i>Korea</i>)	29,3	13,3	16,0	21,0	12,1	8,9	0,2	11,9	34,3	17,5	15,9	3,2
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	34,4	19,0	15,5	28,0	12,3	12,2	-	8,5	28,8	16,1	12,3	0,1
Mexiko (<i>Mexico</i>)	24,1	-	-	15,7	-	-	1,2	1,6	56,7	19,1	36,6	0,7
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	27,7	18,0	9,8	33,9	16,5	10,7	-	5,3	31,7	19,5	9,3	0,5
Norge (<i>Norway</i>)	49,1	22,1	27,0	20,4	6,9	12,3	-	2,6	27,9	18,1	8,1	-
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	63,0	41,1	16,8	-	-	-	-	4,9	32,1	23,8	6,2	0,0
Polen (<i>Poland</i>)	18,7	12,6	6,1	39,7	-	-	0,8	3,8	36,7	22,5	12,9	-
Portugal (<i>Portugal</i>)	24,5	15,7	8,8	32,7	10,2	20,9	-	2,9	39,3	23,8	14,8	0,3
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	44,5	35,7	8,9	23,9	11,2	10,8	-	8,0	23,6	13,4	7,8	-
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)*	18,0	8,4	8,7	40,4	9,6	22,4	-	1,6	39,7	25,1	12,4	-
Spanien (<i>Spain</i>)*	29,4	18,0	10,8	33,7	5,3	23,6	-	8,4	28,0	17,5	8,7	0,4
Storbritannien (<i>UK</i>)	38,5	28,6	9,3	18,8	7,8	10,4	-	12,0	30,3	18,6	10,5	-
Sverige (<i>Sweden</i>)	39,1	31,6	7,5	26,7	5,5	21,0	4,7	3,0	26,1	18,5	6,8	0,1
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	24,1	12,2	12,0	42,9	9,7	27,4	-	1,2	31,3	19,2	9,9	0,0
Turkiet (<i>Turkey</i>)	21,8	14,7	7,1	22,4	7,7	10,2	-	3,3	49,3	21,8	25,5	3,1
Tyskland (<i>Germany</i>)	28,2	23,3	4,9	39,9	17,4	19,2	-	2,5	29,0	18,0	9,9	0,0
Ungern (<i>Hungary</i>)	23,6	18,0	5,7	31,3	6,3	24,6	2,2	2,3	39,7	28,1	10,8	0,7
USA	46,5	35,1	11,4	24,7	10,8	12,6	-	11,4	17,4	8,0	6,6	-
Österrike (<i>Austria</i>)	28,6	22,1	5,4	34,5	14,0	16,2	6,1	1,3	28,4	18,9	7,8	0,9
EU 15	33,8	24,7	8,6	28,4	9,3	16,3	1,0	5,3	30,3	19,0	9,7	0,8
OECD	35,2	24,6	10,3	25,6	8,4	14,5	0,8	5,6	31,9	18,9	11,3	0,7

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

* Skattekvoterna har reducerats med summan av kapitaltransfereringarna

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2006, 2007 Edition

15.3.3 Nedbrytning av skattekvoten

För att studera skattestrukturen i olika länder behöver vi som redan nämnts klassificera skatterna på lämpligt sätt.

Indelning enligt nationalräkenskaperna

Den vanligaste indelningen är den som förekommer i nationalräkenskaperna, där skatterna delas in i direkta och indirekta skatter (se kapitel 1) samt socialförsäkringsavgifter. Utgångspunkten för klassificeringen av skatterna enligt denna indelning är om den som är skattskyldig kan övervältra skatten på någon annan, t.ex. genom att ta ut högre priser. I enlighet med denna tanke är skatter på inkomst och förmögenhet direkta medan mervärdesskatt och punktskatter räknas som indirekta. Modern ekonomisk teori visar dock att även inkomstskatten, i olika utsträckning och under olika omständigheter, kan övervältras, och det är i princip omöjligt att dra någon principiell skiljelinje mellan direkta och indirekta skatter.

I grova drag svarar direkta skatter, indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter för omkring var sin tredjedel av den totala beskattningen i EU. Likheter mellan EU-ländernas skattesystem är större vad gäller indirekta skatter än direkta skatter. Sett i ett längre tidsperspektiv har de direkta skatterna ökat sin andel och de indirekta skatterna minskat sin andel. Minskningen i den indirekta beskattningen hänför sig till punktskatter med undantag av energi- och miljörelaterade skatter.

I 15.7 Tabell visas indelningen av skatterna enligt nationalräkenskaperna utbrutet på undergrupper. Både de indirekta och de direkta skatterna ligger på en högre nivå i Sverige än i EU totalt medan socialavgifterna ligger på ungefär samma nivå i Sverige som EU-genomsnittet. I Sverige tar vi dock relativt sett ut mindre i allmänna egenavgifter och mer i arbetsgivaravgifter jämfört med flertalet övriga EU-länder. Fysiska personers direkta skatter uppgick 2005 till 15,6 procent av BNP i Sverige jämfört med EU-genomsnittet på 9,2 procent.

15.7 Tabell

Indelning av skatterna enligt nationalräkenskaperna, Sverige och EU år 2005, procent av BNP

Taxes classified according to national accounts, Sweden and the EU 2005, percent of GDP

	Sverige	EA 13*	EU 25*
Indirekta skatter (Indirect taxes)	17,3	13,8	13,8
Mervärdesskatt (VAT)	9,3	6,7	6,9
Punktskatter (Excise duties)	3,1	2,6	2,8
Övrigt (Other)	4,8	4,4	4,1
Direkta skatter (Direct taxes)	20,1	12,0	13,2
Fysiska personer (Individuals)	15,6	8,6	9,2
Juridiska personer (Legal entities)	3,8	2,4	2,6
Övrigt (Other)	0,7	1	1,3
Socialavgifter (Social security contributions)	13,8	14,3	12,8
Arbetsgivaravgifter (Employer's contributions)	10,8	8,2	7,3
Allmänna egenavgifter (General social security contributions)	2,8	4,4	4,0
Egenföretagaravgifter (Social security contributions for self employed)	0,3	1,9	1,5
Totalt (Total)	51,3	39,9	39,7

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2007 Edition

Indelning efter ekonomisk funktion

En alternativ indelning av skatterna, som används i kapitelindelningen av denna årsbok, är efter ekonomisk funktion. Då är istället utgångspunkten vad som beskattas (skattebaserna), t.ex. arbete, kapital och konsumtion. Skatt på arbete delas i sin tur upp på inkomstskatt på arbete och sociala avgifter. Skatt på kapital avser innehav, överlåtelse och avkastning av olika kapitalformer, som fast och lös egendom, värdepapper m.m. Med konsumtionsskatter avses alla skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare och producenter eller säljare. Skattebasen är i det fallet oftast en kvantitet av en vara eller tjänst.

Av produktionsfaktorerna är arbete den viktigaste skattebasen i alla EU-länder, följt av konsumtion och övriga skattebaser, däribland kapital. Den långsiktiga trenden är att konsumtionsskatterna (de indirekta skatterna) har minskat sin andel av den totala beskattningen. Den största skillnaden i skattestruktur mellan Sverige och EU ligger i beskattningen av arbete. I Sverige svarar skatt på anställdas arbete för ca en tredjedel av BNP, vilket är mer än tio procentenheter högre än EU-genomsnittet. En del av skillnaden beror som redan nämnts på förekomsten av skattepliktiga förmåner i Sverige.

15.8 Tabell

Indelning av skatterna efter ekonomisk funktion, Sverige och EU år 2005, procent av BNP

Taxes classified by economic function, Sweden and EU 2005, percent of GDP

	Sverige	EA 13*	EU 25*
Arbete (<i>Labour</i>)	31,2	20,8	19,8
därav anställda (<i>Employees</i>)	13,4	10,0	10,3
därav arbetsgivare (<i>Employers</i>)	13,7	8,8	7,9
därav egenföretagare (<i>Self-employed</i>)	4,1	2,0	1,7
Konsumtion (<i>Consumption</i>)	13,1	10,7	11,1
Kapital (<i>Capital</i>)	7,0	8,6	8,9
Totalt (<i>Total</i>)	51,3	40,1	39,8
därav miljö (<i>environment</i>)	2,9	2,6	2,6

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2007 Edition

Indelning efter mottagare

Slutligen kan skattestrukturen studeras efter mottagare av skatterna, som central och regional/lokal samhällsnivå, socialförsäkringssektorn och EU. Indelningen speglar inte nödvändigtvis vilken makt eller inflytande som respektive nivå har. I länder där t.ex. den regionala/lokala nivån inte har egna skatteinkomster, kan kommunerna eller deras motsvarigheter i andra länder istället vara garanterade statsbidrag.

Den centrala nivån, dvs. staten, erhåller största delen av skatteintäkterna i nästan alla medlemsländerna men skillnaderna är

stora vad gäller typ av skatt som tillfaller respektive nivå. I allmänhet är konsumtionsskatterna den största inkomstkällan för staten. I Danmark och Sverige erhåller den regionala/lokala nivån (i Sverige lands- och kommuner) en betydligt större del av skatteintäkterna än i resten av EU. Detta beror på den kommunala inkomstskatten, som i Sverige svarar för drygt 90 procent av inkomstskatten för fysiska personer. I övriga EU-länder härrör de kommunala skatteinkomsterna huvudsakligen från fastighetsskatt.

15.9 Tabell

Indelning av skatterna efter mottagare i form av administrativ nivå, Sverige och EU år 2005, procent av BNP

Taxes broken down by receiving administrative level, Sweden and EU 2005, percent of GDP

	Sverige	EA 13*	EU 25*
Stat (Central government)	29,0	16,8	20,6
Delstat (State government)	..	8,0	8,0
Kommuner (Local government)	16,3	3,9	4,1
Socialförsäkringssektorn (Social security funds)	5,7	15,3	14,4
EU (EC institutions)	0,3	0,3	0,3
Total (Total)	51,3	44,3	47,4

* Vägda medelvärden

Källa: Eurostat, Taxation trends in the European Union, 2007 Edition

I 15.10 Tabell redovisas indelning av skatter efter mottagare som andel av totala skatteinkomster för OECD-länderna 2005. Tabellen är uppdelad i två grupper; federala och icke federala länder (som Sverige tillhör). I vissa länder, som Nya Zeeland, Norge och Irland, är staten mottagare av nästan alla skatter. Staten tar emot en majoritet av skatterna i ca två tredjedelar av länderna. I Sverige är statens andel 56,1 procent. Den kommunala sektorn som mottagare är störst i Danmark (33,0 procent), Sverige (32,2 procent) och Spanien (30,2 procent). Det land där socialförsäkringssektorn tar emot störst andel av skatterna är Frankrike, (47,9 procent). Motsvarande andel i Sverige är 11,2 procent och i Danmark 2,2 procent.

15.4 Skatt på arbete

15.4.1 Olika definitioner och regelsystem

Som nämndes inledningsvis i detta kapitel är internationella jämförelser avseende skatter och avgifter svåra att göra på grund av att det kan förekomma skillnader mellan länderna i definitionerna av dessa begrepp. Än svårare är det att göra jämförelser avseende skattesatser och skatteuttag per individ eftersom regelsystemen varierar kraftigt mellan olika länder.

15.4.2 Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala

Istället för att göra direkta jämförelser avseende skattesatser, som måste kompletteras med beskrivningar av hur skatteunderlaget beräknas, kan andra jämförelser göras. Ett sätt att göra internationella jämförelser, som är mer neutrala i förhållande till hur skatte- och bidragssystemen

är uppbyggda, är att mäta den procentuella disponibla inkomsten. I 15.11 Tabell redovisas den disponibla inkomsten 2007 i förhållande till lönen för en genomsnittlig industriarbetare i OECD-länderna. Med disponibel inkomst avses här bruttolönen minus inkomstskatt plus transfereringar i procent av bruttolönen.

Lite kvar av lönen i Sverige

Jämfört med kollegor i andra OECD-länder får en svensk industriarbetare med genomsnittlig lön förhållandevis lite kvar av lönen när man dragit från skatten och sociala avgifter samt lagt till transfereringar. I Sverige får ensamstående behålla 72,4 procent av lönen, vilket är något under OECD-genomsnittet (73,7 procent) men över EU-genomsnittet (70,1 procent). Störst andel av sin lön får en ensamstående kvar i Mexiko (94,8 procent), Korea (88,1 procent) och Irland (86,1 procent). Vid högre inkomster (167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) får en ensamstående person i Sverige behålla 62,1 procent av lönen, vilket är under genomsnittet både för OECD (67,8 procent) och EU (63,5 procent).

I Sverige får en familj med två barn, där endast ena föräldern yrkesarbetar, behålla 80,2 procent av bruttolönen. Sverige placerar sig därmed något under både EU- och OECD-genomsnittet (83,0 procent respektive 85,5 procent). I Irland och Tjeckien får en familj med två barn där endast en förälder yrkesarbetar en disponibel inkomst som är högre än lönen, på grund av transfereringar. I familjer med två förvärvsarbete (och där den sammanlagda lönen uppgår till 167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) får svenska familjer behålla 78,2 procent, vilket är nära OECD-genomsnittet på 79,6 procent.

15.10 Tabell

Indelning av skatterna efter mottagare i form av administrativ nivå, OECD-länderna 2005, procent av totala skatteinkomster

Taxes broken down by receiving administrative level, OECD countries 2005, percent of total taxes

	Statlig Federal or central government	Delstatlig State government	Kommunal Local government	Socialförsäkrings- sektorn Social security funds
Federala länder (Federal countries)				
Australien (Australia)	69,2	27,9	3,0	-
Belgien (Belgium)	32,2	24,0	5,0	37,7
Kanada (Canada)	44,8	38,4	8,4	8,4
Mexiko (Mexico)	81,1	2,1	1,1	15,7
Schweiz (Switzerland)	35,3	25,1	15,6	23,9
Tyskland (Germany)	30,2	21,4	7,8	39,9
USA	41,1	20,1	14,1	24,7
Österrike (Austria)	53,6	8,5	9,4	28,2
Ovägt medelvärde	48,4	20,9	8,1	22,3
Ej federala länder (Unitary countries)				
Danmark (Denmark)	64,4	-	33,0	2,2
Finland (Finland)	53,9	-	20,7	25,2
Frankrike (France)	40,1	-	11,5	47,9
Grekland (Greece)	63,8	-	0,8	34,5
Irland (Ireland)	84,9	-	2,1	12,6
Island (Iceland)	79,2	-	20,8	-
Italien (Italy)	52,3	-	16,6	30,8
Japan (Japan)	37,9	-	25,3	36,8
Korea (Korea)	61,6	-	17,4	21,0
Luxemburg (Luxembourg)	67,7	-	4,5	27,3
Nederländerna (Netherlands)	61,1	-	3,9	33,9
Norge (Norway)	86,7	-	13,3	-
Nya Zeeland (New Zealand)	94,7	-	5,3	-
Polen (Poland)	48,6	-	11,4	39,7
Portugal (Portugal)	60,1	-	6,2	33,7
Slovakien (Slovak Republic)	49,3	-	11,3	39,1
Spanien (Spain)	36,5	-	30,2	32,8
Storbritannien (UK)	75,4	-	4,8	18,8
Sverige (Sweden)	56,1	-	32,2	11,2
Tjeckien (Czech Republic)	41,5	-	15,1	42,9
Turkiet (Turkey)	69,9	-	7,6	22,4
Ungern (Hungary)	62,9	-	6,3	30,5
Ovägt medelvärde	61,3	-	13,7	24,7

Källa: OECD, Revenue Statistics 1965/2006, 2007 Edition

15.11 Tabell

Disponibel inkomst 2007, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, procent av bruttolönen

Disposable income 2007, by wage level as percentage of the average wage for a production worker, percent of gross pay

	Ensamstående		Giftn, 2 barn	
	Single		Married, 2 children	
	100 %	167 %	100+0 %	100+67 %
Australien (<i>Australia</i>)	76,6	71,2	90,0	81,1
Belgien (<i>Belgium</i>)	58,0	51,2	77,6	67,0
Danmark (<i>Denmark</i>)	59,0	50,5	70,7	64,3
Finland (<i>Finland</i>)	69,9	62,6	77,1	76,9
Frankrike (<i>France</i>)	72,2	66,8	82,5	78,0
Grekland (<i>Greece</i>)	73,9	67,2	73,5	75,1
Irland (<i>Ireland</i>)	86,1	74,1	112,0	96,5
Island (<i>Iceland</i>)	75,6	71,6	93,3	79,9
Italien (<i>Italy</i>)	71,5	65,2	87,5	79,0
Japan (<i>Japan</i>)	79,9	75,9	86,1	83,6
Kanada (<i>Canada</i>)	76,7	73,1	89,4	81,0
Korea (<i>Korea</i>)	88,1	84,3	90,5	90,6
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	70,9	63,2	97,2	86,3
Mexiko (<i>Mexico</i>)	94,8	86,2	94,8	97,3
Nederländerna (<i>the Netherlands</i>)	64,6	59,7	73,1	70,8
Norge (<i>Norway</i>)	70,5	64,1	78,5	75,3
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	78,5	72,7	97,2	82,7
Polen (<i>Poland</i>)	68,9	67,7	75,3	73,9
Portugal (<i>Portugal</i>)	77,5	70,4	89,7	83,2
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	79,2	73,4	90,7	84,7
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	77,6	74,8	95,6	85,4
Spanien (<i>Spain</i>)	79,6	74,7	87,6	85,8
Storbritannien (<i>UK</i>)	73,0	69,3	79,4	77,4
Sverige (<i>Sweden</i>)	72,4	62,1	80,2	78,2
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	77,1	72,0	106,3	89,1
Turkiet (<i>Turkey</i>)	69,7	67,6	69,7	70,1
Tyskland (<i>Germany</i>)	57,2	54,1	76,1	65,5
Ungern (<i>Hungary</i>)	61,3	55,6	75,6	74,6
USA	75,5	69,7	88,2	81,4
Österrike (<i>Austria</i>)	66,5	62,1	80,2	76,0
EU 15	70,1	63,5	83,0	77,2
OECD	73,7	67,8	85,5	79,6

Anm: Medelvärdena för OECD och EU är ovägda.

Källa: OECD, Taxing Wages 2006-2007, Table I.3, 2008 Edition

15.4.3 Höga marginalskatter för höginkomsttagare

Marginalskatternas storlek och deras betydelse är ett ofta återkommande diskussionsämne. I 15.12 Tabell redovisas marginalskatterna (inklusive sociala avgifter) för anställda i OECD-länderna 2007. Marginalskatten för en genomsnittlig industriarbetare ligger mellan 14,4 (Mexiko) och 54,8 procent (Belgien). I Sverige ligger marginalskatten för en genomsnittlig industriarbetare på 51,5 procent. Förutom

i Belgien och Sverige är marginalskatterna över 50 procent för en genomsnittlig industriarbetarlön i Ungern och Tyskland.

Den högsta marginalskatten i Sverige är bland de högsta i OECD-området och inträder vid en lägre inkomstnivå än i de flesta andra länder. Marginalskatten för inkomsläget 167 procent av genomsnittslönen för en industriarbetare var 56,5 procent i Sverige 2006. Två länder låg högre: Danmark och Belgien (63,0 respektive 60,7 procent).

Beskattningsmetoden för familjer, dvs. sam- eller särbeskattning, varierar i olika länder. Sverige tillämpar särbeskattning och därför är marginals-katten på samma nivå för ensamstående som för familjer med en inkomsttagare. I de flesta länder är marginalskatten för familjer med en inkomsttagare med en genomsnittlig industriarbetarlön densamma eller något lägre än för ensamstående med motsvarande lön. I några länder är dock marginals-katten högre för familjer. Så är fallet i bl.a. Australien, Irland, Kanada och Nya Zeeland vilket beror på olika typer av skattereduktioner för

barnfamiljer med låga inkomster. Dessa skattereduktioner minskar vid en ökad inkomst vilket gör att marginaleffekterna i vissa fall kan bli mycket höga. När man kommer upp i högre inkomstnivåer och två inkomsttagare (167 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön) har drygt 73 procent av OECD:s medlemsländer lägre marginals-katter för familjer än för ensamstående. Marginals-katterna för en familj med en genomsnittlig industriarbetarlön ligger för Sveriges del på en sjunde plats (i fallande ordning) bland OECD-länderna.

15.12 Tabell

Marginals-katt, olika lönenivåer i procent av genomsnittslönen för en industriarbetare, 2007, procent

Marginal tax rates, by wage levels as percentage of the average wage for a production worker, 2007, percent

	Ensamstående Single persons			Gifta, 2 barn Married, 2 children		
	67 %	100 %	167 %	100+0 %	100+33 %	100+67 %
Australien (<i>Australia</i>)	35,5	31,5	41,5	51,5	31,5	61,5
Belgien (<i>Belgium</i>)	61,3	54,8	60,7	54,8	54,8	54,8
Danmark (<i>Denmark</i>)	42,9	49,2	63,0	43,7	43,7	43,7
Finland (<i>Finland</i>)	43,5	44,4	48,6	44,4	44,4	44,4
Frankrike (<i>France</i>)	31,7	30,4	42,3	26,1	26,1	30,4
Grekland (<i>Greece</i>)	40,4	40,4	48,8	40,4	40,4	40,4
Irland (<i>Ireland</i>)	24,0	26,0	43,5	70,4	26,0	26,0
Island (<i>Iceland</i>)	34,3	34,3	34,3	40,1	40,1	40,1
Italien (<i>Italy</i>)	38,5	38,7	48,6	40,1	40,1	39,4
Japan (<i>Japan</i>)	20,7	25,6	30,3	22,2	22,2	22,2
Kanada (<i>Canada</i>)	26,4	35,1	33,0	52,9	39,1	39,1
Korea (<i>Korea</i>)	12,3	23,3	20,1	18,5	18,5	18,5
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	35,8	48,3	48,3	30,5	34,1	41,2
Mexiko (<i>Mexico</i>)	8,7	14,4	24,0	14,4	14,4	14,4
Nederländerna (<i>the Netherlands</i>)	46,3	44,2	52,0	49,8	44,2	44,2
Norge (<i>Norway</i>)	35,8	44,8	47,8	44,8	44,8	44,8
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	21,0	33,0	39,0	53,0	53,0	53,0
Polen (<i>Poland</i>)	34,0	34,0	34,0	24,7	24,7	34,0
Portugal (<i>Portugal</i>)	34,5	34,5	45,0	24,0	34,5	34,5
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	26,7	28,9	37,1	23,3	25,9	30,7
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	29,9	29,9	28,7	29,9	29,9	29,9
Spanien (<i>Spain</i>)	28,8	32,6	28,0	28,8	32,6	32,6
Storbritannien (<i>UK</i>)	33,0	33,0	41,0	33,0	33,0	39,7
Sverige (<i>Sweden</i>)	31,5	51,5	56,5	51,5	51,6	51,5
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	29,1	34,4	40,5	23,0	35,7	35,7
Turkiet (<i>Turkey</i>)	32,6	32,6	38,6	32,6	32,6	32,6
Tyskland (<i>Germany</i>)	52,2	50,3	44,3	43,8	43,4	46,8
Ungern (<i>Hungary</i>)	40,0	53,0	53,0	53,0	53,0	53,0
USA	28,9	38,9	38,9	28,9	28,9	28,9
Österrike (<i>Austria</i>)	44,9	48,5	37,5	48,5	48,5	48,5
EU 15	39,3	41,8	47,2	42,0	39,8	41,2
OECD	33,5	37,3	41,6	38,1	36,4	38,5

Anm: För gifta: 100 % gäller en inkomsttagare, 133 och 167 % gäller två inkomsttagare i familjen.

Anm: Siffrorna speglar förhållandet om den som tjänar mest får en ökning av sin bruttolöns.

Anm: Medelvärdena för EU och OECD är ovägda.

Källa: OECD, Taxing Wages 2006-2007, Table I.7, 2008 Edition

15.5 Skatt på kapital

15.5.1 Rörliga skattebaser

Skattebaserna i kapitalbeskattningen (med undantag för fastighetsbeskattningen) är rörliga. Detta sätter gränser för hur hög kapitalbeskattningen kan vara i ett land utan att kapitalet flyttar utomlands. Samtidigt innebär kravet på likformig beskattning av kapital och arbete att skattesatserna för respektive produktionsfaktor bör ligga på ungefär samma nivå. I ett land som Sverige med hög beskattning av arbete innebär detta ett skattepolitiskt dilemma.

15.5.2 Internationella jämförelser är svåra att göra

Samma reservation som gjordes ovan beträffande skatt på arbete och internationella jämförelser gäller i lika hög grad, om inte högre, skatt på kapital. Vad som beskattas, olika fribelopp innan skatt börjar tas ut och olika regler för hur real eller nominell realisationsvinst beräknas medför att jämförelser är svåra att göra.

Många länder saknar helt och hållet beskattning av ränteinkomster och sett i det perspektivet kan den svenska skattesatsen på 30 procent sägas vara hög. Eftersom avdragsrätt föreligger för skuldräntor (vilket oftast inte är fallet i länder som saknar beskattning av inkomsträntor) ger dock den svenska beskattningen av räntor och utdelningar ett underskott för staten (räntenettot var minus 6,6 miljarder kronor år 2006).

När det gäller skatt på reavinster är den formella och även den faktiska skatten i allmänhet betydligt högre i Sverige än bland andra EU-länder. I Sverige sker beskattning av nominellt beräknade reavinster medan

flera länder i EU korrigerar för inflationen eller beskattar inte reavinster. I flera länder minskar också skatten med hänsyn till innehavstid.

Förmögenhets- och fastighetsbeskattningen varierar stort både vad gäller förekomsten av skatt överhuvudtaget och minimivåer och beräkningssätt. Som framgår av 15.13 Tabell är det fyra OECD-länder som beskattar förmögenhet: Frankrike, Norge, Schweiz och Spanien. Förmögenhetsskatten utgör i de flesta fall en marginell del av totala skatteintäkter. I Sverige avskaffades förmögenhetsskatten från och med den 1 januari 2007.

Kapitalbeskattningen och EG

I EG-fördraget finns inga uttryckliga regler om direkta skatter och harmoniseringen på detta område har visat sig vara mycket svår. Regleringen av de direkta skatterna är främst begränsad till bolagsbeskattning där det handlar om att undanröja dubbelbeskattning av företag som är verksamma i flera länder. De gemensamma reglerna för direkt beskattning av personer begränsar sig till regler om beskattning av inkomster från sparande i form av räntor på sparat kapital. Enligt ett EG-direktiv från 2003, det s.k. sparandedirektivet, ska ränteinkomster från sparande som uppstår i en medlemsstat för fysiska personer med skatterättslig hemvist i en annan medlemsstat beskattas i enlighet med lagstiftningen i den senare medlemsstaten.¹ Enligt direktivet ska medlemsländerna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett automatiskt informationsutbyte mellan medlemsländerna beträffande dessa räntebetalningar.

15.13 Tabell

OECD länder med förmögenhetsskatt 2008, individer

OECD countries with wealth tax, 2008, individuals

	Procentsats	Fribelopp, euro***	Förmögenhetsskatteintäkter 2005, som % av totala skatteintäkter	Förmögenhetsskatteintäkter 2005, som % av BNP
	Percent rate	Assets exceeding, EURO	Wealth tax revenues 2005, as % of total tax revenues	Wealth tax revenues 2005, as % of GDP
Frankrike (France)	0,55-1,8*	770 000	0,4	0,2
Norge (Norway)	0,7 + 0,2-0,4*	42 595 / 85 190	1,0	0,4
Schweiz (Switzerland)**	0,05-0,3*	88 948 / 44 474	3,4	1,0
Spanien (Spain)	0,2-2,5*	167 129	0,4	0,1

* Progressiv skattesats

** I Schweiz varierar förmögenhetsskatten mellan kantonerna. Siffrorna (Procentsats och Fribelopp) avser Zürich.

*** Riksbankens kurs den 24 september 2008 har använts vid omvandling av NOK och CHF till EURO.

Källa: IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation), Revenue Statistics 1965-2006, 2007 Edition

¹ Direktiv 2003/48/EG. Direktivet omfattar inte aktie- och försäkringssparande. Direktivet trädde i kraft den 1 juli 2005.

15.5.3 Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen

Vad gäller företagsbeskattningen har flertalet industriländer sänkt skattesatserna och breddat skattebaserna under det senaste decenniet. Den ökade internationalise-

ringen och därmed den ökade konkurrensen om investeringar och företagens villkor har bidragit till denna utveckling. Särskilt påtaglig har skattesänkningarna varit i små länder som t.ex. de nordiska.

15.14 Tabell

Skattesatser för företagens vinster (bolagsskatt), procent

Tax on corporate income, percent

	Procentsats Percent rate		Total skatt på utdelad vinst 2008 Total tax on delivered profits 2008
	1 januari 2007 1 Jan 2007	1 januari 2008 1 Jan 2008	
Australien (<i>Australia</i>)	30	30	46,5
Belgien (<i>Belgium</i>)	33,99	33,99	43,9
Danmark (<i>Denmark</i>)	28	25	58,8
Finland (<i>Finland</i>)	26	26	40,5
Frankrike (<i>France</i>)	33,33	33,33	55,9
Grekland (<i>Greece</i>)	25	25	25,0
Irland (<i>Ireland</i>)	12,5	12,5	48,4
Island (<i>Iceland</i>)	18	15	23,5
Italien (<i>Italy</i>)	37,25	31,4	43,7
Japan (<i>Japan</i>)	40,69	40,69	45,6
Kanada (<i>Canada</i>)	36,1	33,5	49,4
Luxemburg (<i>Luxembourg</i>)	29,63	29,63	44,0
Mexiko (<i>Mexico</i>)	28	28	28,0
Nederländerna (<i>Netherlands</i>)	25,5	25,5	44,1
Norge (<i>Norway</i>)	28	28	48,2
Nya Zeeland (<i>New Zealand</i>)	33	30	39,0
Polen (<i>Poland</i>)	19	19	34,4
Portugal (<i>Portugal</i>)	25	25	41,2
Schweiz (<i>Switzerland</i>)	21,32	21,17	41,5
Slovakien (<i>Slovak Republic</i>)	19	19	19,0
Spanien (<i>Spain</i>)	32,5	30	42,6
Storbritannien (<i>UK</i>)	30	28	46,0
Sverige (<i>Sweden</i>)	28	28	49,6
Sydkorea (<i>South Korea</i>)	27,5	27,5	48,7
Tjeckien (<i>Czech Republic</i>)	24	21	32,9
Turkiet (<i>Turkey</i>)	20	20	34,0
Tyskland (<i>Germany</i>)	38,36	29,51	48,6
Ungern (<i>Hungary</i>)	16	16	48,0
USA	40	40	49,8
Österrike (<i>Austria</i>)	25	25	43,8

Anm: Total skatt på utdelad vinst avser sammanlagd skatt på utdelad vinst i bolags- och ägarled som andel av bolagsvinst före alla skatter. Maximal marginalsatt har antagits i ägarleden för respektive land.

Källa: KPMG's Corporate Tax Rate Survey 2008 och OECD Tax Database, 17-Sep-2008

Dubbelbeskattning i Sverige

I flera länder är den formella skattesatsen för utdelningsinkomster högre än i Sverige, men lättnader av skilda slag medför att den effektiva skatten ändå ofta understiger motsvarande svensk skatt. Vad som främst påverkar den totala skattebelastningen är förekomsten av eventuell ”dubbelbeskattning”, dvs. utdelningarna beskattas först hos företagen och sedan hos aktieägarna. Den sammanlagda skattesatsen för utdelade bolagsinkomster i Sverige var 49,6 procent år 2007. Detta innebär att Sverige ligger på en fjärde plats (i fallande ordning) bland OECD:s 30 medlemsländer enligt uppgifterna i 15.14 Tabell. Vid de bakomliggande beräkningarna har dock förutsatts att ägarna i respektive land har maximal marginalskatt.

Om jämförelsen i stället skulle förutsätta genomsnittlig marginalskatt skulle Sveriges relativa position försämrats ytterligare. För länder med progressiv beskattning av utdelningsinkomster är den genomsnittliga marginalskatten lägre än den maximala. För att reducera den sammanlagda skattesatsen tar en del länder inte ut någon bolagsskatt på utdelningar. Alternativt medges ett avdrag hos aktieägaren för den skatt som företaget redan har betalt.

15.6 Skatt på varor och tjänster

15.6.1 Samarbete inom EU

Beträffande skatt på varor och tjänster har Sveriges medlemskap i EU inneburit vissa förändringar. Skattereglerna för mervärdesskatt har harmoniserats inom EU vilket innebär att mervärdesskattelagstiftningen i medlemsländerna måste överensstämma med det s.k. sjätte momsdirektivet och andra direktiv som antagits på EU-nivå. Dessa direktiv ger endast begränsat utrymme för medlemsländerna att variera sina mervärdesskatteregler. Även punktskatterna är föremål för harmonisering, men arbetet har inte kommit lika långt som inom mervärdesskattelagstiftningen. EU har t.ex. fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

15.6.2 Momsen har stor betydelse för handeln inom EU

För EU:s inre marknad är förmodligen mervärdesskatten det skatteslag som har störst betydelse. Skillnader i medlemssta-

ternas mervärdesskattesatser riskerar att snedvrider konkurrensen eller att leda till omläggning av handeln över gränserna. Den nuvarande harmoniseringen av mervärdesskatten är det minimum som medlemsstaterna ansett nödvändig för att den inre marknaden överhuvudtaget ska fungera. På sikt är emellertid strävan att de nuvarande skillnaderna i mervärdesskattesatserna ska utjämnas.

Miniminivån för normalskattesatsen 15 procent

Miniminivån i EU för mervärdesskattesystemets standardskattesats eller normalskattesats är 15 procent, en nivå som för närvarande endast Cypern och Luxemburg tillämpar. Det aritmetiska medelvärdet av normalskattesatserna uppgår till ca 19,4 procent.

Momsskattesatserna varierar inom EU

Vid sidan av den normala nivån kan medlemsländerna tillämpa en eller två reducerade skattesatser, dock inte lägre än 5 procent, på ett antal varor och tjänster. Dessa specificeras närmare i en särskild bilaga till gemenskapens mervärdesskattedirektiv och omfattar arton kategorier av varor och tjänster, t.ex. livsmedel, läkemedel, persontransporter, böcker, tidningar, entrébiljetter till olika föreställningar, hotell och camping, hälsovård och socialpolitik. Tillämpningen av bilagan är frivillig, vilket har lett till att de reducerade skattesatserna varierar mellan 5 och 17 procent.

Det förekommer även s.k. superreducerade skattesatser i vissa länder under fem procent. Dessa skattesatser är inte generellt tillämpbara utan har ofta tillkommit i form av specifika övergångsregler där vissa medlemsländer fått behålla regler som de tidigare tillämpat. Nollskattesatser finns angivna i lagstiftningen för respektive länder. Storbritannien tillämpar t.ex. nollskattesats på ett flertal varor och tjänster, däribland livsmedel, persontransporter och böcker. Undantagna från skatteplikt i Sverige är bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet (se kapitel 6).

15.15 Tabell

Mervärdesskattesatser på vissa varor och tjänster, 1 juli 2008, procent VAT rates on certain goods and services, 1 July 2008, percent

	Normal skattesats	Skattesats på VAT rates on					
	Normal VAT rate	livsmedel	vatten	läkemedel	person- transporter	böcker	hotell
		foodstuffs	water supplies	pharmaceutical products	passenger transport	books	hotel
Belgien (Belgium)	21	6 / 12 / 21	6	6 / 21	6 / 0 / -	6 / 21	6 / -
Bulgarien (Bulgaria)	20	20	20	20	20	20	7 / 20
Cypern (Cyprus)	15	0 / 5 / 15	5	0	8 / 15	5	8
Danmark (Denmark)	25	25	25	25	- / 0	25	25
Estland (Estonia)	18	18	18	5	18 / 0	5	5
Finland (Finland)	22	17	22	8	8	8	8
Frankrike (France)	19,6	5,5 / 19,6	5,5	2,1 / 5,5 / 19,6	5,5	5,5 / 19,6	5,5
Grekland (Greece)	19	9	9	9 / 19	9	4,5	9
Irland (Ireland)	21	0 / 4,8 / 13,5	- / 21	0	-	0	13,5
Italien (Italy)	20	4 / 10	10	10 / 20	10 / -	4 / 20	10
Lettland (Latvia)	18	18 / 5	5 / 18	5	5 / -	5	5
Litauen (Lithuania)	18	5 / 18	18	5	5 / 18	5	5
Luxemburg (Luxembourg)	15	3	3	3 / 15	- / 3	3	3
Malta (Malta)	18	0	0	0	0	5	5
Nederländerna (Netherlands)	19	6	6	6 / 19	- / 6 / 19	6	6
Polen (Poland)	22	3 / 7 / 22	7	7	7	0 / 7 / 22	7
Portugal (Portugal)	20	5 / 12 / 20	5	5 / 20	5	5	5
Rumänien (Romania)	19	19	19	9	19	9	9
Slovakien (Slovak Republic)	19	19	19	10	0 / 19	10	19
Slovenien (Slovenia)	20	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Spanien (Spain)	16	4 / 7	7	4 / 16	7	4 / 16	7
Storbritannien (UK)	17,5	0 / 17,5	0	0 / 17,5	0	0	17,5
Sverige (Sweden)	25	12 / 25	25	25 / 0	6 / 0	6	12
Tjeckien (Czech Republic)	19	9	9	9	9 / 0	9	9
Tyskland (Germany)	19	7 / 19	7	19	7 / 19	7	19
Ungern (Hungary)	20	20	20	5	20	5	20
Österrike (Austria)	20	10	10	20	10	10	10

Anm: Där 0 eller - anges som skattesats är varan/tjänsten undantagen från skatteplikt. I 0-fallet får ingående skatt dras av.

Källa: European Commission, Vat Rates Applied in the Member States of the European Community, DOC.2441/2008 - EN.

I 15.15 Tabell redovisas de normala skattesatserna samt de reducerade skattesatserna för ett antal utvalda varor och tjänster för respektive land per den 1 juli 2008. Sverige har tillsammans med Danmark den högsta normala mervärdesskattesatsen bland EU-länderna, 25 procent. I övriga EU-länder ligger den normala skattesatsen i intervallet 15-22 procent. Inom OECD-länderna utanför EU varierar de generella skattesatserna kraftigt. Island och Norge har höga skattesatser (24,5 respektive 25 procent), Japan och Kanada tillämpar låga skattesatser (5 respektive 7 procent) och

USA saknar helt generell mervärdesskatt. Australien införde år 2000 en generell mervärdesskatt på 10 procent.

15.6.3 Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler

EU:s punktskattesystem omfattar gemensamma regler för beskattning av mineraloljor (bränslen), alkohol och tobak. Ett medlemsland har rätt att införa punktskatter på andra varor. Däremot får införandet av en punktskatt inte medföra kontroller vid gränsen mot annat EU-land eller att den fria rörligheten för varor begränsas.

Energiskatter

I 15.16 Tabell redovisas de totala skatterna på vissa bränslen i EU per den 1 juli 2008. Det förekommer stora skillnader i såväl nivå som omfattning av energibeskattningen. Storbritannien tar ut högst punktskatt både på blyad och på blyfri bensin. EU:s nya medlemsländer är genom övergångsbestämmelser undantagna från EU:s miniminivåer inom energibeskattningen och har generellt lägre skatter än övriga länder. Sverige har den fjärde högsta punktskatten på blyad bensin och den åttonde högsta på

den blyfria bensinen. Minimiskattesatsen för blyfri bensin år 2008 är 0,359 euro per liter (ca 3,50 kr). Även punktskatterna på diesel för industriellt bruk och uppvärmning skiljer sig avsevärt mellan länderna. Sverige och Österrike ligger högst för industri medan Italien och Tjeckien ligger högst när det gäller värme. Luxemburg, Belgien och Lettland har de lägsta skattesatserna på diesel för industriella ändamål, medan Belgien, Lettland och Litauen har de lägsta skatterna på diesel för uppvärmning.

15.16 Tabell

Punktskatter på bensin och olja i EU-länderna, 1 juli 2008, euro per 1 000 liter Excise duties on petrol and gas oil in the EU, July 1 2008, EURO per 1 000 litres

	Bensin Petrol		Diesel/eldningsolja Gas Oil			
	Blyad Leaded	Blyfri Unleaded	Drivmedel Propellant	Industri Industry	Värme Heating	Moms % VAT %
Belgien (Belgium)	637	597-612	302-333	21	17-18	21
Bulgarien (Bulgaria)	424	350	307	307	26	20
Cypern (Cyprus)	421	299	245	245	125	15
Danmark (Denmark)	635	547	365	365	285	25
Estland (Estonia)	422	359	330	61	61	18
Finland (Finland)	654	627	364-391	87	87	22
Frankrike (France)	640	607-640	428	57	57	19,6
Grekland (Greece)	409	350-352	293	293	293	19
Irland (Ireland)	553	443-548	368	47	47	13,5/21
Italien (Italy)	564	564	423	127	403	20
Lettland (Latvia)	422	324	274	21	21	18
Litauen (Lithuania)	421	323	274	274	21	18
Luxemburg (Luxembourg)	517	462-465	302-305	21	0	12/15
Malta (Malta)	523	404	332	0-332	97-332	18
Nederländerna (Netherlands)	767	689	406-417	77	77	19
Polen (Poland)	485	437	303-338	303-338	62	22
Portugal (Portugal)	650	583	364	78	176	12/21
Rumänien (Romania)	421	327	275	275	275	19
Slovakien (Slovak Republic)	531	458	427	200	200	19
Slovenien (Slovenia)	422	400	302	151	54	20
Spanien (Spain)	429	396-427	302	85	85	16
Storbritannien (UK)	861	431-722	722	139	139	17,5
Sverige (Sweden)	655	398-579	452-494	397	200	25
Tjeckien (Czech Republic)	498	430	361	361	361	19
Tyskland (Germany)	721	655-670	470-486	256	45-61	19
Ungern (Hungary)	445	411-463	338-385	338	338	20
Österrike (Austria)	514-547	442-475	347-375	347-375	98-128	20
EU miniminivå (minimum excise duty EU)	421	359	302	21	21	-

Anm: De medlemsstater som den 1 januari 2003 endast tog ut en avgift för uppvärmningsolja får fortsätta med detta (i dag endast Luxemburg). Avgiften uppgår 2007 till 10 EURO/1000 liter (Artikel 9.2, Direktiv 2003/96/EC).

Anm: Många länder har fått undantag från miniminivåerna.

Källa: Excise Duty Tables, Part II, REF 1.027, July 2008

Alkoholskatt

Inom EU är den lägsta normalskattesatsen för spritdrycker 5,50 euro per liter ren alkohol år 2008. Det motsvarar ca 54 kr, vilket kan jämföras med den svenska alkoholskatten på ca 533 kr per liter. För vin är minimiskatten i EU 0 kr per liter. I 15.17 Tabell jämförs alkoholskatterna på sprit och vin per den 1 juli 2008. För att beräkna den fullständiga skatten ska också mervärdesskatt påföras. Sverige har den högsta skattesatsen på sprit inom EU. Finland har länge legat på samma höga nivå som Sverige men sänkte i mars 2004 skatten på sprit med 44 procent i syfte att förhindra en ökad privat införsel från framförallt Estland. När det gäller vin har Sverige lämnat första platsen och ligger nu på en tredjeplats efter Irland och Storbritannien. Över hälften av EU-länderna har ingen skatt på vin alls. I dag kan man utan begränsningar införa alkohol för privat bruk

från annat EU-land. Kommersiell import är dock alltid skattepliktig.

Tobaksskatt

I alla EU-länder består tobaksskatten av två delar, en styckeskatt per cigarett eller annan tobaksvara och en värderelaterad skatt som uppgår till en viss procent av detaljhandelspriset (15.18 Tabell). Den totala tobaksskatten måste uppgå till minst 64 euro per 1 000 cigaretter samt utgöra minst 57 procent av detaljhandelspriset för cigaretter i den mest populära priskategorin. De länder som tvingas höja skatten för att nå upp till det nya minimibeloppet har dock fått anstånd med att införa miniminivån. Förutom dessa två regler finns en kompletterande bestämmelse som säger att de medlemsstater som tar ut en punktskatt på minst 101 euro (ca 986 kr) per 1 000 cigaretter inte behöver uppfylla 57-procentskravet. I Sverige ligger punktskatten på

15.17 Tabell

Alkoholskatter på vin och sprit i EU-länderna, 1 juli 2008, euro per liter

Excise duties on still wine and ethyl alcohol in EU, July 1 2008, EURO per litre

	Vin	Moms %	Sprit	Moms %
	Wine	VAT %	Ethyl alcohol	VAT %
Belgien (Belgium)	0,47	21,00	17,52	21,00
Bulgarien (Bulgaria)	0,00	20,00	5,62	20,00
Cypern (Cyprus)	0,00	15,00	5,98	15,00
Danmark (Denmark)	0,82-1,23	25,00	20,12	25,00
Estland (Estonia)	0,66	18,00	12,91	18,00
Finland (Finland)	2,33	22,00	32,50	22,00
Frankrike (France)	0,03	19,60	14,50	19,60
Grekland (Greece)	0,00	19,00	10,90	19,00
Irland (Ireland)	2,73	21,00	39,25	21,00
Italien (Italy)	0,00	20,00	8,00	20,00
Lettland (Latvia)	0,43	18,00	8,95	18,00
Litauen (Lithuania)	0,52	18,00	11,12	18,00
Luxemburg (Luxembourg)	0,00	12/15	10,41	15,00
Malta (Malta)	0,00	18,00	23,00	18,00
Nederländerna (Netherlands)	0,69	19,00	15,04	19,00
Polen (Poland)	0,36	22,00	12,07	22,00
Portugal (Portugal)	0,00	12,00	9,77	21,00
Rumänien (Romania)	0,00	19,00	7,50	19,00
Slovakien (Slovak Republic)	0,00	19,00	8,34	19,00
Slovenien (Slovenia)	0,00	20,00	6,95	20,00
Spanien (Spain)	0,00	16,00	8,30	16,00
Storbritannien (UK)	2,79	17,50	30,62	17,50
Sverige (Sweden)	2,35	25,00	54,54	25,00
Tjeckien (Czech Republic)	0,00	19,00	9,62	19,00
Tyskland (Germany)	0,00	19,00	13,03	19,00
Ungern (Hungary)	0,00	20,00	9,39	20,00
Österrike (Austria)	0,00	20,00	10,00	20,00
EU miniminivå (minimum excise duty EU)	0,00	-	5,50 / 10,00	-

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part I, REF 1.027, July 2008

närmare 135 euro per 1 000 cigaretter, vilket innebär drygt 52 procent av detaljhandelspriset. Denna nivå är lägre än miniminivån på 57 procent men cigarettpriset i Sverige är fortfarande högt. Bara Storbritannien, Irland och Frankrike har ett högre pris 2008. Lägst är cigarettpriset i Lettland där ett paket kostar drygt 11,60 kronor. Att detaljhandelspriset på cigaretter i Sverige fortfarande är högt beror dels på priserna före skatt, dvs. tillverkningskostnader och handelsmarginaler, och dels på den höga mervärdesskatten.

EU-kommissionen har den 16 juli 2008 föreslagit ett nytt direktiv som modifierar den nuvarande EU-lagstiftningen gällande tobaksskatter. Direktivet innehåller bl.a.

förslag om att öka miniminivån på de totala tobaksskatterna till 90 euro, samt att skatterna ska utgöra minst 63 procent av det vägda genomsnittspriset. Miniminivån för att undslippa 63-procentsregeln höjs till 122 euro. Det nu föreslagna direktivet har flera mål. Dels syftar det till att harmonisera medlemsländernas lagstiftning på området för att motverka tobaksmugglingen inom EU. Dels syftar det till att minska tobakskonsumtionen med 10 procent de närmaste 5 åren. Fyra länder (Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Irland) berörs inte alls av förslaget eftersom deras nivåer, både de belopps- och procentmässiga, redan ligger över de nya minimikriterierna.

15.18 Tabell
Tobaksskatt i EU-länderna, 1 juli 2008
Excise duty on tobacco, 1 July 2008

	Styckeskatt, %	Värdeskatt, %	Summa punktskatt, %	Summa skatt inkl. moms, %	Pris per paket, EURO
	Specific excise, %	Ad valorem excise, %	Total excise, %	Total tax, VAT incl, %	Price per packet, EURO
Belgien (Belgium)	7,66	52,41	60,07	77,43	4,16
Bulgarien (Bulgaria)	29,89	35,00	64,89	81,56	1,27
Cypern (Cyprus)	14,54	44,50	59,04	72,08	2,82
Danmark (Denmark)	39,79	13,61	53,40	73,40	4,29
Estland (Estonia)	45,25	31,00	76,25	91,50	1,41
Finland (Finland)	7,04	50,00	57,04	93,55	4,30
Frankrike (France)	6,03	57,97	64,00	80,39	5,30
Grekland (Greece)	3,67	53,83	57,50	73,47	3,00
Irland (Ireland)	43,11	17,92	61,03	78,38	7,45
Italien (Italy)	3,76	54,74	58,50	75,17	3,50
Lettland (Latvia)	42,38	32,20	74,58	89,84	1,19
Litauen (Lithuania)	31,60	20,00	51,60	66,85	1,45
Luxemburg (Luxembourg)	9,62	47,44	57,05	70,10	3,20
Malta (Malta)	10,43	51,40	61,83	77,08	3,26
Nederländerna (Netherlands)	37,24	21,28	58,52	74,49	4,63
Polen (Poland)	31,11	37,92	69,03	87,06	1,55
Portugal (Portugal)	39,24	23,00	62,24	79,60	3,30
Rumänien (Romania)	33,03	25,00	58,03	74,00	1,65
Slovakien (Slovak Republic)	53,58	24,00	77,58	93,55	1,55
Slovenien (Slovenia)	14,97	43,21	58,18	74,85	2,20
Spanien (Spain)	6,83	57,00	63,83	77,63	2,40
Storbritannien (UK)	39,60	22,00	61,60	76,49	8,12
Sverige (Sweden)	13,05	39,20	52,25	72,25	5,17
Tjeckien (Czech Republic)	36,46	28,00	64,46	80,43	2,05
Tyskland (Germany)	35,15	24,66	59,81	75,77	4,71
Ungern (Hungary)	29,06	28,20	56,31	73,93	2,14
Österrike (Austria)	15,25	43,00	58,25	74,92	3,50

Källa: European Commission, Excise Duty Tables, Part III, REF 1.027, 1 July 2008

15.7 EU och skattepolitiken

Intresset för jämförelser av skattesystemet i Sverige med andra länders skattesystem har ökat sedan Sverige blev medlem i EU år 1995. Ett skäl är strävandena inom EU att fördjupa det europeiska samarbetet och underlätta den gemensamma marknadens funktionssätt genom beslut inom olika samhällsområden. Skattepolitiken, som hittills har betraktats som ett område där varje land beslutar om sina egna regler, utgör inget undantag.

15.7.1 Skattebaserna mer eller mindre rörliga

Den fria rörligheten av människor, kapital, varor och tjänster inom EU tvingar medlemsländerna att samarbeta om skattepolitiken. De flesta skattebaser, dvs. vad som är föremål för beskattning i ett land, är mer eller mindre rörliga. Den kanske enda orörliga skattebasen är fast egendom. Indirekt påverkas dock boendekostnaderna och därmed också flyttningsbenägenheten av fastighetsskatten.

Om kapitalbeskattningen eller varubeskattningen i ett visst land är mycket högre än i andra länder, riskerar vi att motsvarande skattebaser flyttar utomlands. Alternativt kommer gränshandeln och smugglingen av låg- eller obeskattade varor från andra länder att öka. Det sistnämnda är redan ett faktum vad gäller alkohol och tobak.

Konkurrensfrågor av olika slag är viktiga i EU. Företag ska kunna konkurrera på lika villkor och delta i upphandlingar av varor och tjänster i alla medlemsländer. Om skillnaderna i skattesystemen är alltför stora, eller om utländska företag gynnas skattemässigt framför inhemska, uppkommer en skattekonkurrens mellan medlemsländerna om företagsetableringar och investeringar.

15.7.2 Skatterna påverkar EU:s budget

Ytterligare ett skäl att jämföra skattesystemen är att delar av dem har betydelse för EU:s budget, som medlemsländerna gemensamt bidrar till. Medlemsländernas avgiftsbetalningar till EU är att betrakta som skatter. Sveriges nettobetalningar till EU uppgick år 2007 till knappt 13,6 miljarder kronor. Jämfört med år 2006 är det en ökning med 119 miljoner kronor (se 15.19 Tabell). Den BNI-baserade avgiften²

år 2007 var ca 17,5 miljarder kronor och den momsbaseade avgiften ca 4,5 miljarder kronor. Jordbruks- och fiskefonderna stod för den största delen av Sveriges bidrag från EU, knappt 10 miljarder kronor.

Den momsbaseade avgiften finansierade 15,9 procent av EU:s totala budget 2008 på ca 120,3 miljarder euro (ca 1 175 miljarder kronor, en siffra som kan jämföras med Sveriges statsbudget på ca 871,6 miljarder kronor 2008). Momsavgiften beräknas på landets momsbas. Momsbasen består av landets nettointäkter för moms dividerat med en genomsnittlig viktad momssats. Därefter görs vissa korrigeringar för att anpassa momsbasen till EU:s gemensamma momsregler. Avgiften räknas ut med en enhetlig procentsats på momsbasen under förutsättning att momsbasen inte utgör mer än 50 procent av landets BNI. Maxtaget för den momsbaseade avgiften är, från år 2004 och framåt, 0,5 procent av medlemsländernas momsbas. Den momsbaseade avgiften var länge EU:s viktigaste finansieringskälla, men mot slutet av 1990-talet tog den BNI-baserade avgiften över och är nu den viktigaste finansieringskällan. För 2008 gäller att 67,4 procent av EU:s budget finansieras av den BNI-baserade avgiften. BNI-avgiften baseras på en prognos av medlemslandets bruttonationalinkomst. Avgiften är ett medel för att balansera budgeten och beräknas mot bakgrund av återstående finansieringsbehov. Den enhetliga procentsatsen för BNI-avgiften är för 2008 beräknad till ungefär 0,644 procent av medlemsländernas BNI.

Tullar och avgifter som erläggs i varje medlemsland på import från tredje land, dvs. länder utanför EU, räknas som EU:s egna medel och tillfaller unionen efter avdrag på 25 procent för medlemsländernas administrationskostnader.

15.7.3 EU-samarbetet har kommit långt inom moms och punktskatter

Skattereglerna i Sverige och andra länder påverkar beslut om investeringar, konsumtion, sparande och sysselsättning. När det gäller skatteslag som mervärdesskatt och punktskatter har samarbetet inom EU redan kommit ganska långt. Skattereglerna för dessa skatteslag har harmoniserats. EU har t.ex. som vi sett ovan fastställt miniminivåer för mervärdesskatt och vissa punktskatter.

² Den reala BNI (bruttonationalinkomsten) inkluderar, till skillnad från BNP, nettofaktorinkomsterna och exporten deflaterad med importprisindex. Detta kan medföra att BNI utvecklas långsammare än BNP.

Beslut har också fattats om en "uppförandekod" för företagsbeskattningen och om rekommendationer för skatt på sparande. Inom andra beskattningsområden, som skatt på arbete, har EU utfärdat rekommendationer om en minskning av beskattningen. Generellt gäller att medlemsstaternas nationella skattesystem måste

vara förenliga med den grundläggande icke-diskrimineringsprincipen i gemensamhetslagstiftningen. Medborgare från en medlemsstat som bor i en annan medlemsstat får inte beskattas enligt mindre gynnsamma skattesatser än landets egna medborgare.

15.19 Tabell

Sveriges avgifter till och bidrag från EU 2003-2007, mnkr

Sweden's fees to and allowances from the EU 2003-2007, MSEK

Avgifter/bidrag Fees/allowances	2003	2004	2005	2006	2007	Förändring 2007/2006
Summa avgifter (Total fees)	18 322	25 563	25 635	25 920	26 635	715
BNI-baserad avgift (GNI-based fee)	10 811	18 998	18 893	17 723	17 512	-211
Momsbaserad avgift (VAT-based fee)	4 620	3 420	3 113	4 227	4 475	248
Tullavgift (Customs duty)	2 382	2 662	3 003	3 539	3 844	305
Storbritannien-avgift (Great Britain fee)	334	274	369	262	379	117
Jordbruksavgifter (Agricultural fees)	175	209	257	169	425	256
Summa bidrag m m (Total allowances)	12 016	11 555	12 592	12 441	13 037	596
Jordbruks- och fiskefonder (Agricultural and fishing funds)	8 196	8 060	9 055	8 966	9 931	965
Socialfonden (Social fund)	2 072	1 915	1 849	1 270	1 633	363
Regionalfonden (Regional fund)	1 640	1 458	1 381	1 212	1 130	-82
Övriga bidrag (Other allowances)	108	122	307	993	343	-650
Nettobetalingar till EU (Net payments to the EU)	6 306	14 008	13 043	13 479	13 598	119

Anm: Övriga bidrag inkluderar bidrag till transeuropeiska nätverk.

Källa: Årsredovisning för staten 2007/08:101

Detaljerad innehållsförteckning

DETAILED TABLE OF CONTENTS

1 Skatter i ett ekonomiskt och historiskt perspektiv	17
1.1 Skattesystemets huvuduppgifter.....	17
1.1.1 Finansieringen av offentliga utgifter	17
1.1.2 Stabiliseringspolitiken.....	17
1.1.3 Fördelningspolitiken	17
1.1.4 Allokeringspolitiken	18
1.2 Grundläggande beskattningsprinciper	18
1.2.1 Intresseprincipen.....	19
1.2.2 Skatteförmågeprincipen.....	19
1.2.3 Inkomst- och utgiftsskatt.....	19
1.2.4 Nominell och real beskattning.....	19
1.3 En ekonomisk klassificering av olika skatter	20
1.3.1 Direkta och indirekta skatter.....	20
1.3.2 Skattesubjekt och skatteobjekt	20
1.4 En fördelning av de svenska skatterna.....	20
1.4.1 Direkta skatter på arbete.....	22
1.4.2 Indirekta skatter på arbete	22
1.4.3 Skatter och avgifter	22
1.4.4 Konsumtionsskatter som indirekta skatter på arbete.....	22
1.4.5 Olika marginalskattebegrepp – några räkneexempel	23
1.4.6 Punktskatter på näringslivets faktoranvändning.....	24
1.4.7 Direkta skatter på kapital.....	25
1.4.8 Indirekta skatter på kapital	25
1.4.9 Skatt på sparande och skatt på investeringar.....	25
1.5 Skatter i ett historiskt perspektiv	26
1.5.1 Från sam- till särbeskattning	26
1.5.2 Från direkt till indirekt beskattning.....	26
1.5.3 Successiv breddning av skattebaserna under 1980-talet.....	27
1.5.4 Utgiftsskatt och real beskattning	27
1.5.5 1990-91 års skattereform	27
1.5.6 Utvecklingen efter skattereformen	28
2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna	33
2.1 Inledning	33
2.1.1 Offentliga sektorns inkomster – skatterna ökar sin andel av de totala inkomsterna.....	34
2.1.2 Offentliga sektorns utgifter – konsumtionen fortsätter vara större än transfereringarna	34
2.1.3 Offentliga sektorns finansiella sparande - fortsatt positivt	35
2.2 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten.....	36
2.2.1 Skatter i nationalräkenskapssystemet	36
2.2.2 Skattekvoten minskar mellan 2007 och 2008.....	38
2.3 Offentliga sektorns utgifter per ändamål	39
2.3.1 Stor del av de offentliga utgifterna till socialt skydd	39
2.3.2 Fördelningen mellan ändamålen stabil under perioden 2000-2007	42
3 Totala skatter i Sverige	45
3.1 Totala skatterna i Sverige 1 484 miljarder år 2007	45
3.2 Fastställda skatter och betalda skatter.....	46
3.3 Beskattning i tre stationer.....	48
3.4 Skatternas roll för utjämning av de ekonomiska resurserna mellan hushållen.....	49

4 Skatt på arbete	53
4.1 Historik.....	53
4.2 Skatt på arbete idag.....	54
4.3 Den arbetande befolkningen och arbetsinkomsterna	55
4.3.1 Omfördelningsbehov mellan aktiva och passiva perioder i livet	55
4.3.2 Förändringen av antalet arbetade timmar av betydelse för skattepolitiken.....	56
4.3.3 Ca 341 000 individer har förvärvsinkomster över 500 000 kr	56
4.4 Administrativa uppgifter kring skatt på arbete.....	59
4.4.1 Inkomsterna redovisas i en inkomstdeklaration.....	59
4.4.2 Individernas inkomstskatt slutregleras en gång per år	62
4.4.3 Arbetsgivarna betalar preliminärskatten varje månad	63
4.5 Direkt skatt på individernas inkomster av förvärvsarbete	63
4.5.1 De taxerade förvärvsinkomsterna 1 660 miljarder kronor år 2007	63
4.5.2 Ca en miljon personer gör avdrag för arbetsresor	65
4.5.3 Fler kvinnor än män pensionssparar.....	67
4.5.4 Skatteberäkningen grundas på taxerad förvärvsinkomst	68
4.5.5 Grundavdraget är ”puckelformat”	69
4.5.6 Statliga och kommunala inkomstskatten	70
4.5.7 Marginalskatt och marginaleffekter	73
4.6 Mer om kommunalskatten	78
4.6.1 Kommunalskatten proportionell.....	78
4.6.2 Utveckling av kommunalskatten.....	78
4.6.3 Kommunalskatten varierar med drygt fem procentenheter	80
4.6.4 Högst skattekraft i Danderyd, lägst i Årjäng	80
4.6.5 Kommunalskatten vidarebefordras från staten till kommunerna	80
4.6.6 Bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting	81
4.7 Socialavgifter.....	82
4.7.1 Olika former av socialavgifter	82
4.7.2 Underlag och avgiftssatser	83
4.7.3 Andra undantagsregler för avgiftsuttaget än åldersbaserade.....	86
4.8 Beskattning av tjänstegrupppliv.....	87
4.8.1 Skatten tas ut av försäkringsföretag m.fl.	87
4.8.2 Skattesatser.....	87
4.9 Andra nedsättningar m.m.....	87
4.9.1 Tidigare skattereduktion för byggnadsarbeten – 30 procent	87
4.9.2 En ny permanent skattereduktion för ”husarbete” – husavdrag på 50 procent	88
4.9.3 Sjöfartstöd.....	88
5 Skatt på kapital	103
5.1 Historik.....	103
5.2 Skatt på kapital idag	103
5.3 Nationalförmögenheten och förmögenheten i hushållssektorn	104
5.3.1 Hushållens tillgångar och skulder.....	104
5.3.2 Hushållens skatt på kapital 62 miljarder 2007.....	106
5.4 Fastighetsskatt.....	106
5.4.1 Fastighetsskattens förändring	107
5.4.2 Utveckling av skattesatser för olika fastighetstyper	107
5.4.3 Stora skillnader i värdena på småhus	109
5.5 Beskattningen av hushållens finansiella kapitalinkomster och skulder	112
5.5.1 Sammansättningen av hushållens finansiella förmögenhet.....	112
5.5.2 Skatt på finansiella kapitalinkomster.....	113
5.6 Bolagsskatt.....	116
5.7 Övriga skatter på kapital.....	116
5.7.1 Kupongskatt.....	116
5.7.2 Avkastningsskatt på pensionsfonder	117
5.7.3 Stämpelskatt.....	117
5.8 Avskaffade skatter	117
5.8.1 Förmögenhetsskatt	117
5.8.2 Arv- och gåvoskatt	118

6 Skatt på konsumtion och insatsvaror	131
6.1 Inledning	131
6.1.1 Moms och punktskatter	131
6.1.2 Harmonisering inom EU.....	131
6.1.3 Skatter på konsumtion och insatsvaror utgör en fjärdedel av alla skatter	132
6.2 Mervärdesskatt (moms).....	132
6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet	132
6.2.2 Nästan alla varor och tjänster är skattepliktiga.....	133
6.2.3 Omvänd skattskyldighet	134
6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder	135
6.2.5 Redovisning, betalning, beskattningsunderlag och omsättning	135
6.2.6 Momsuppbörden	136
6.2.7 Redovisning efter skattesats.....	137
6.2.8 Momsuppbörden per bransch.....	138
6.3 Punktskatter	139
6.3.1 Allmänt om punktskatter	139
6.3.2 Energiskatter	142
6.3.3 Andra miljörelaterade skatter.....	150
6.3.4 Skatt på alkohol drycker och tobak.....	151
6.3.5 Fordonsskatter	155
6.3.6 Importskatter.....	158
6.3.7 Skatt på lotterier och spel.....	160
6.3.8 Skatt på annonser och reklam, koncessionsavgifter för TV-företag mm	161
7 Särskilt om företagsbeskattning	163
7.1 Inledning	163
7.2 Grundläggande principer.....	163
7.2.1 Det bokföringsmässiga resultatet utgångspunkten	163
7.2.2 Kvittning och rullning	163
7.3 Företagsstrukturen i Sverige	164
7.3.1 Företagens storlek	164
7.3.2 Olika företagsformer	164
7.4 Juridiska personers skatt	166
7.4.1 Förändringar vid skattereformen.....	166
7.4.2 Dubbelbeskattning.....	166
7.4.3 Skatten för juridiska personer 155 miljarder kronor år 2006.....	166
7.4.4 Få företag står för större delen av överskottet.....	169
7.4.5 Branschvis fördelning av över- och underskott	170
7.4.6 Bokföringsmässigt resultat och skattemässiga justeringar.....	172
7.5 Fysiska personer som näringsidkare	175
7.5.1 Antalet näringsidkare	175
7.5.2 Redovisat resultat.....	175
7.5.3 Expansion med lågbeskattade medel	180
7.5.4 Räntefördelning – positiv eller negativ	181
7.5.5 Reserveringsmöjligheter genom periodiseringsfond	182
7.6 Nyföretagandet i Sverige	182
8 Skatt, inkomstfördelning och förmögenhet	187
8.1 Inledning	187
8.2 Om inkomststatistik	187
8.3 Den direkta beskattningen av individen	188
8.3.1 Den direkta skatten utgör drygt en tredjedel av inkomsten	188
8.3.2 Beskattningen har blivit mindre progressiv.....	190
8.3.3 Marginalskatten på samma nivå sedan 1999.....	191
8.3.4 Påverkan av inkomstökning på bidrag och avgifter.....	192
8.4 Omfördelning genom skatter och bidrag.....	192
8.4.1 Också höginkomsttagaren är bidragstagare.....	192
8.4.2 Omfördelning mellan generationer	194
8.4.3 Hushållens disponibla inkomst 1 484 miljarder 2007	194
8.4.4 Hushållens disponibla inkomst ökade kraftigt 2007	195
8.5 Inkomstutvecklingen	196

8.5.1	Jämförelser av disponibel inkomst.....	196
8.5.2	Inkomstspridningen har ökat.....	198
8.5.3	Kapitalinkomsternas betydelse har ökat	200
8.5.4	Inkomstutveckling för olika grupper	200
8.5.5	Arbetsinkomsterna har ökat med över 30 procent sedan 1995	203
8.6	Kvinnors och mäns förmögenhet.....	204
8.6.1	Få äger mycket	204
8.6.2	En tredjedel av alla hushåll hade över en miljon i förmögenhet 2007	205
8.6.3	Kvinnor innehar mindre än hälften av nettoförmögenheten	205
9	Skatteskulder och uppbördsförluster	209
9.1	Inledning	209
9.1.1	Många orsaker till att inte skatten betalas.....	209
9.1.2	Restföring – indrivning – preskribering	209
9.2	Influtna belopp efter åtgärd.....	210
9.3	Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning	210
9.3.1	Uppbördsförlusternas förändring på lång sikt	210
9.3.2	Fördelning av uppbördsförlusterna.....	212
9.4	Skuldbalansen	213
9.4.1	Skatteskulderna ca 33 miljarder	213
9.4.2	Gamla fordringar är osäkra fordringar.....	214
9.5	Antal med skatteskulder	215
10	Fel och fusk	219
10.1	Inledning	219
10.2	Terminologi och olika undersökningsmetoder m.m.	219
10.2.1	Olika begrepp	219
10.2.2	Direkta och indirekta metoder	219
10.3	Svartarbetets omfattning	221
10.3.1	Inledning	221
10.3.2	Skatteverkets stora undersökning 2006 om svartarbete	221
10.3.3	Svartarbete = odeklarerade arbetsinkomster.....	221
10.3.4	Svenskarnas attityder till svartarbete	222
10.3.5	Omfattningen på svartarbetet.....	223
10.3.6	Revisionsmetoden förklarar 71 miljarder kronor	223
10.3.7	Intervjuundersökningar förklarar runt 20 miljarder kronor	224
10.3.8	Allt svartarbete har inte kunnat påvisas	228
10.3.9	Monetära skattningar av den dolda ekonomin	228
10.4	Skattefusk kopplat till individernas finansiella tillgångar	229
10.4.1	Kontrolluppgifter minskar fel och fusk.....	229
10.4.2	Skattefelet i aktieförsäljningar	229
10.4.3	Kapitalplaceringar utomlands	229
10.5	Löntagarnas deklarationsfusk.....	230
10.5.1	Övriga avdrag	230
10.5.2	Reseavdrag	230
10.6	Skatteverkets bedömning av skattefelets storlek	231
10.7	Skattefuskets orsaker.....	235
10.8	Skattefuskets effekter.....	236
11	Skattekontroll och skattebrott	241
11.1	Inledning	241
11.2	Skatteverkets kontroll.....	241
11.2.1	Omfattande material att kontrollera	241
11.2.2	Många deklarationer ändras vid skattekontrollen	242
11.2.3	Antalet skatterevisioner har minskat	245
11.2.4	Inriktning/utfall av skatterevisionerna	246
11.2.5	Skattekontrollens effekter.....	247
11.3	Om hot och tvång i skatteutredningen	248
11.3.1	Förelägganden och viten.....	248
11.3.2	Tvångsåtgärder och betalningssäkring.....	248
11.3.3	Effektivare skattekontroll och konkurrens på lika villkor	249
11.4	Administrativa sanktioner	249

11.4.1	Skattetillägg.....	249
11.4.2	Förseningsavgifter.....	254
11.5	Skattebrott m.m.	256
11.5.1	Skattebrottslagen.....	256
11.5.2	Brå ansvarar för den officiella statistiken inom rättsväsendet.....	256
11.5.3	Brottsanmälningar och antalet personer misstänkta för skatte- och bokföringsbrott	256
11.5.4	Skatteverket biträder i brottsutredningar.....	258
11.5.5	Domar.....	259
11.5.6	Fängelsestraffen för skattebrott	261
11.6	Borgenärsbrott och näringsförbud.....	263
12 Attityder till skattesystemet och Skatteverket		267
12.1	Inledning	267
12.2	Riksenkät: Företagens synpunkter på skatte- systemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll.....	267
12.2.1	Förtroendet för Skatteverket har ökat avsevärt	267
12.2.2	Inställningen till skattesystemet och Skatteverket	268
12.2.3	Färre företag som tycker att skattesystemet inte är enkelt.....	269
12.2.4	Lättare att deklarera och lämna uppgifter	269
12.2.5	Bättre information om förändrade skatteregler	270
12.2.6	Lättare att göra rätt för sig.....	270
12.2.7	Skattekontroll.....	270
12.2.8	Bättre fuskbekämpning och deklarationsgranskning	270
12.2.9	Broschyrer och blanketter.....	270
12.2.10	Företagen och skattefusk	271
12.3	Regionenkät: Synen på Skatteverkets sätt att arbeta	272
12.3.1	En majoritet är nöjd med kontakten med Skatteverket	272
12.3.2	Hyfsat betyg för Skatteverkets sätt att arbeta	273
12.3.3	Personalens attityder (ABC-attityder)	273
12.3.4	Hur ser företagen på de olika kvalitetsområdena?.....	273
12.3.5	Regionala jämförelser	275
12.4	Kontrollenkäten 2008	275
12.5	Externa undersökningar	276
13 Administration av skattesystemet		279
13.1	Inledning	279
13.2	Den politiska nivån	279
13.3	Skatteadministrationen.....	279
13.3.1	Skatteverket och exekutionsväsendet	279
13.3.2	Tullverket	282
13.3.3	Tingsrätterna som beskattningsmyndigheter	283
13.3.4	Övriga myndigheter.....	283
13.4	Rättsväsendet och skatterna	283
13.4.1	Överklaganden	283
13.4.2	Skattebrott.....	284
13.5	Vad kostar skatteadministrationen?	284
14 Skatternas historia under 1900-talet		289
14.1	Inledning	289
14.2	Utgångsläget.....	289
14.2.1	Skattesystemet	289
14.2.2	Skatteadministrationen	290
14.3	Perioden 1900-1950.....	290
14.3.1	Skattesystemet	290
14.3.2	Skatteadministrationen	292
14.4	Perioden 1950-1975	292
14.4.1	Skattesystemet	292
14.4.2	Skatteadministrationen	293
14.5	Perioden efter 1975	295
14.5.1	Skattesystemet	295

14.5.2 Skatteadministrationen	295
-------------------------------------	-----

15 Svenska skatter i internationell jämförelse	301
15.1 Inledning	301
15.2 Jämförelser av BNP	301
15.3 Skattekvoten.....	304
15.3.1 Skattekvoten inget entydigt mått	304
15.3.2 Skattekvotens sammansättning.....	308
15.3.3 Nedbrytning av skattekvoten.....	310
15.4 Skatt på arbete	312
15.4.1 Olika definitioner och regelsystem	312
15.4.2 Jämförelser av disponibel inkomst mer neutrala.....	312
15.4.3 Höga marginalsatser för höginkomstagare	314
15.5 Skatt på kapital	316
15.5.1 Rörliga skattebaser	316
15.5.2 Internationella jämförelser är svåra att göra.....	316
15.5.3 Sänkta skattesatser en trend inom företagsbeskattningen	317
15.6 Skatt på varor och tjänster	318
15.6.1 Samarbete inom EU.....	318
15.6.2 Momsen har stor betydelse för handeln inom EU	318
15.6.3 Vissa punktskatter har gemensamma EU-regler.....	320
15.7 EU och skattepolitiken	323
15.7.1 Skattebaserna mer eller mindre rörliga	323
15.7.2 Skatterna påverkar EU:s budget	323
15.7.3 EU-samarbetet har kommit långt inom moms och punktskatter	323

Sakordsregister

A

ABC-attityder	273
acciser	130
administration	279
administrationskostnader	284, 323
aktiebolag	165, 168
aktieförsäljning, oredovisad	229
aktiv näringsverksamhet	175
alkoholförsäljning	152
alkoholskatt	151, 321
allmän energiskatt	142
allmän löneavgift	84
allmänna egenavgifter	54, 85, 188
allmän pensionsavgift	82
allmänpreventiv effekt	247
allokeringspolitik	18
anslagsutgifter	282
antal anställda	164, 280
antal företag	165
arbetade timmar	55, 56
arbetsgivaravgifter	54, 82
arbetsgivare	63
arbetsinkomst	203
arbetsinkomst, odeklarerad	221
arvs- och gåvoskatt	118
avgift	22
avgifter, regional nedsättning	86
avskrivning	173

B

barnomsorgsavgift	76
begränsningsregel	117
bemötande	273
beskattning, av förbrukning	50
beskattning, av	
hushållens inkomster	49
beskattning, av konsumtion	50
beskattning av utländska nyckelpersoner	72
beskattning, i hushållsledet	47
beskattning, i konsumtionsledet	47
beskattning, i produktionsledet	47
betalningssäkring	248
bevillning	162
BNP-volyminde	301, 303
bokföringsbrott	263
bolagsskatt	103, 116, 166, 168, 318
bostadsbidrag	73, 76
broschyrer och blanketter	270
brottsanmälan	256

brottsbalken	263
bruttoinkomst	195
bruttonationalprodukt (BNP)	33, 301

C

cigaretter	154, 321
------------	----------

D

deklaration, elektronisk	59
deklarationer, antal	242
deklarationsfusk	230
deklarera	218, 266, 269
delägare i handelsbolag	177
destinationsprincipen	134, 142
direkta skatter	20, 22, 25, 47, 310
direkt beskattning, individer	316
disponibel inkomst	192, 312, 314
dold arbetsinkomst	223
dubbelbeskattning	166, 318
dämpningsregel	107

E

effektskatt på kärnkraftsreaktorer	145
egenavgifter	54, 82
Ekobrottsmyndigheten	258
ekonomiska standard	187
ekonomisk förening	165
ekonomiskt standard	196
ekvivalensskala	196
elcertifikat	148
energianvändning	145
energiskatt	142
energitillförsel	145
enskild firma	165
enskild näringsidkare	176
enskild näringsverksamhet	175
EU, bidrag och avgifter	324
Eurovinjettsystemet	156
EU-skatter	46
exekutionsväsendet	294
expansionsmedel	180

F

faktorinkomst	192
familjeenhet	187
farebrott	256
fastighetsprisindex	126
fastighetsskatt	106, 188
fastighetstaxering	107
finansiellt sparande	35
fordon, antal	158
fordonsskatt	155
företagens rättigheter	274
förmögenhetsskatt	117, 316
förundersökning	258
förvärvsinkomst	90
förvärvsinkomster för anställda	56
förvärvsinkomster för företagare	56
fullgörandekostnader	284
fördelningseffekter	48
fördelningspolitiken	17
fördjupad kontroll	242
föreläggande	248
företagsstruktur	164
förhandsbesked	284
förmögenhet	187, 204
förmögenhetsfördelning	204
förmögenhetsskatt	103
förseningsavgift	254
förtidspension	194
förvärvsinkomst	56, 64
förvärvsskatt	134

G

gemenskapsinterna förvärv	132
generalindex	127
Gini-koefficient	196
grundavdrag	69
grundkontroll	242
grundskatt	289
gäldenär	215

H

handelsbolag	165
harmoniserade skatter	132, 142
hushållens tillgångar och skulder	104
hushållens finansiella tillgångar	112
hushållstjänster	88
huvudbrott	259
huvudpåföljd	259

I

importskatter	158
indirekta skatter	20, 22, 25, 47, 131
individualpreventiv effekt	247
inkomst	187
inkomst av kapital	113
inkomstfördelning	187, 199
inkomstsakt, betalningsmönster	62
inkomstskatt	188
inkomstskatt, kommunal	54

inkomstskatt, statlig	54
inkomstskatt, statlig, skiktgräns	93
inkomstskatt, statlig, skiktgräns	74
inkomstskatt, statlig, skiktgränsen	92, 94
inkomstspredning	196
internationella jämförelser	301, 316
intresseprincipen	19

J

jobbskatteavdrag	72
jordbrukstullar och sockeravgifter	158
juridisk person	164

K

kapitalbeskattning	103
kapitalplacering, oredovisad	229
kapitalskatt	103
kapitalvinst	194
kapitalvinsterna	200
koldioxidskatt	142
kommunala sektorn	312
kommunalekonomisk utjämning	81
kommunalskatt	78
kommunal skattesats	95
koncernbidrag	173
konkursutveckling	212
konsumtionsskatt	22
konsumtionsutgifter	34
kontakt/Skatteverket	272
kontroll	275
kontrolluppgift	61
kosthushåll	187
kronofogden	209
kunnig personal	274
kupongskatt	116
kvalitetsområde	273
Kyotoprotokollet	148

L

lagföringsstatistik	256
läneförbud	257

M

marginaleffekt	23, 192, 315
marginaleffekt, inkomstprövade system	76
marginaleffekt, utbytesgraden	77
marginalskatt	23, 73, 191, 314
marginalskattebegrepp	73
mervärdesskatt	132
mikroföretag	234
miljonär	205
miljörelaterade skatter	150, 310
moms	132

N

nationalräkenskaperna	223
naturaförmåner, sociala	42
naturgrusskatt	150

nominell beskattning	19
nyföretagande	182
näringsförbud	263

O

OECD	301
offentlig sektor, inkomster	35
offentlig sektor, utgifter	35
omfördelning, gini-koefficient	48
omfördelningseffekt	194
omprövning	283
omsättning	165, 172
omvänd skattskyldighet	134
optimal beskattning	18
oredovisad företagarkomst	9
oredovisad löneinkomst	9
oriktig uppgift	250

P

passiv näringsverksamhet	175
pension	195
pensionsfonder, avkastningsskatt på	117
pensionssparande	67, 95
periodiseringsfond	173, 182
PPP-köpkraftsparitetstal	301
preskribering	209
prisutveckling på småhus	110
progressiv	190
punktskatt	131, 139, 292

R

real beskattning	19
realisationsvinst	316
reseavdrag	230
reserveringar	173, 182
resor till och från arbetet	65
restföring	210
restföringsår	214
rikskronofogden	281
Riksskatteverket	294
ROT-avdrag	87
rättvisa	275
räntefördelning	181
rörelseintäkter	172

S

sambeskattning	26
samhällstjänst	260
sjuk- och aktivitetsersättning	194
sjöfartsstöd	88
skatt	22
skatteadministration	279, 290
skattebaser	27
skattebrott	241
skattebrottsenhet	258
skattebrottslagen	256
skattebrottsling	262
skattefel	9, 219

skattefelets storlek	231
Skattefelskarta	232
skatteförmågeprincipen	19
skattefusk	219, 271
skattefusk, effekter	236
skattefusk, orsaker	235
skatteintäkter, kassamässiga	46
skatteintäkter, periodiserade	46
skatteintäkter totalt, översikt	45
skattekil	23
skattekonkurrens	323
skattekonto	63, 212
skattekontroll	241
skattekontroll, belopp	243
skattekontrollens effekter	247
skattekvot	38, 46, 293, 304
skattekvot, nedbrytning	310
skattekvot, sammansättning	308
skattemässiga justeringar	174
skatteobjekt	20
skatteregioner	280
skatterepresentant	142
skatterevisioner	245
skatteskuld	212, 213
skattesubjekt	20
skattesystemet	268
skattetillägg	230, 249
skattetillägg, antal beslut	250
skattetillägg, belopp	251
skattetillägg, procentsatser	253
skattetillägg, regeländringar	250
skatteundandragande	219
skatteunderlag, taxeringsmässigt	114
skatt på energi	142
skatt på fordon	155
skatt på kapital	316
skatt på reavinster	316
skatt på tobak	154
skatt på varor	308, 318
skatt på alkohol	151
skatt på arbete	46, 53
skatt på import	158
skatt, på kapital	46
skatt på naturgrus	150
skatt på tobak	151
skatt, på varor och tjänster	46
skatt vid olika inkomstnivåer	68
skiktgräns	191
skriftspråk	274
skuldbalans	213
skuldräntor	188
snabb handläggning	274
snus	154
socialavgifter	82
socialavgifter, ändamål	84
socialförsäkringssektorn	311
socialförsäkringsavgifter	34
socialförsäkringssektor	33
särbeskattning	315
särskild löneskatt	85
stabiliseringspolitik	17

statlig inkomstskatt	70
statsbudget (SB)	36
strafföreläggande	260
sätt att arbeta/Skatteverket	273
studielån, återbetalning	76
stämpelskatt	117
suspensionsordningen	142
svartarbete	224
svart ekonomi	228
svartköp	226
svartköp, av varor	226
svavelskatt	142
särskilda jordbrukstullar och	
sockeravgifter	158
särskild löneskatt	54, 82

T

taxeringsorganisationen	293
taxeringsvärde	107, 109
tillgänglighet	274
tjänstegrupp, beskattning av	87
tobaksskatt	151, 154, 321
transfereringar	34
tullmedel	158
tullverket	282
tvångsåtgärder	248

U

underskott	163, 169, 175, 178
underskottsavdrag	175
uppbörd av skatt	292
uppbördsförlust	210
uppbördsförlust	209
upplagshavare	142
utsläppsrättshandel	148

V

varumottagare	142
villkorlig dom	260
vite	248
vägavgifter	156
vägverket	283
värnskatt	191

Å

åklagarväsendet	258
-----------------	-----

Ä

ändringsfrekvens	243
------------------	-----

Ö

överklagande	283
överskott	169, 175, 178